GÜNEŞ & GÜNEŞ HUKUK BÜROSU

2026

AYM Bireysel Başvuru Kararları

Bölüm 10 / 11 | 100 karar

Kararlar Bilgi Bankasındaki yayımlanmış kararların resmî tam metinlerinden hazırlanmış bağımsız okuma derlemesi.

Bu dosya, AYM'nin yıllık "Bireysel Başvuru Seçme Kararlar" kitabının kopyası değildir. Kararların sözcükleri ve kaynak künyeleri aktarılmış; sayfa düzeni yeniden oluşturulmuştur.

Sıralama: karar tarihi, ardından başvuru numarası. İçindekiler ve PDF yer imleri kararların başlangıcına bağlanır. Kitap yılı ile karar yılı farklı kavramlardır.

Arşiv kesiti: 12 Ekim 2026. Anonimleştirilmiş başvuru adları resmî kaynakta olduğu gibi korunmuştur.

2026 yılı tamamlanmamıştır; bu bölüm kesit tarihine kadar yayımlanmış 2026 karar tarihli kayıtları içerir.

İçindekiler

001 2022/86263 17.06.2026
E.Ç.

002 2022/103543 17.06.2026
HAKAN CAN

003 2022/103924 17.06.2026
BÜLENT SANCAK

004 2022/105058 17.06.2026
TUFAN İLBAŞ

005 2022/106797 17.06.2026
KEREM AYDIN

006 2023/8646 17.06.2026
MEHMET İGİT

007 2023/14019 17.06.2026
İSMET ERK

008 2023/24029 17.06.2026
HÜSEYİN EFE

009 2023/25666 17.06.2026
DERYA BAŞ

010 2023/32474 17.06.2026
CEVAT ŞENAL

011 2023/75237 17.06.2026
ADNAN KARATAŞ

012 2023/81727 17.06.2026
ABDULKADİR BOZ VE DİĞERLERİ

013 2023/89315 17.06.2026
ABDULLAH AKGÜL VE DİĞERLERİ

014 2024/6678 17.06.2026
ADNAN ŞAHİN VE DİĞERLERİ

015 2024/10173 17.06.2026
ALPARSLAN ÖZTÜRK

016 2024/14305 17.06.2026
ALİHAN BÜYÜK VE DİĞERLERİ

017 2020/31120 18.06.2026
SEVİL KANTUR

İçindekiler - devam

018 2021/4246 18.06.2026
HIZIR MURTEZAOĞLU VE DİĞERLERİ

019 2021/7449 18.06.2026
BEKİR EKİCİOĞLU

020 2021/37028 18.06.2026
AHMET ÖZDEMİR

021 2021/48078 18.06.2026
ÖMER FARUK TÜRKMEN

022 2021/53504 18.06.2026
ÖZGE BAYRAK

023 2021/58125 18.06.2026
ZANA MAZAK

024 2021/59037 18.06.2026
İBRAHİM ŞİMŞEK (2)

025 2021/63996 18.06.2026
KAMİL MOR

026 2022/20206 18.06.2026
GÜLSÜM GULAN

027 2022/85565 18.06.2026
DİLEK MUTLUM VE DİĞERLERİ

028 2024/17655 18.06.2026
MEHMET ENGİN

029 2024/41032 18.06.2026
T.Ş.

030 2024/48626 18.06.2026
MEHMET ALİ POYRAZ

031 2025/40744 18.06.2026
G.U.

032 2020/2640 01.07.2026
AHMET IŞIKTAN VE DİĞERLERİ

033 2020/9493 01.07.2026
YASİN GÖKTEPE

034 2020/9929 01.07.2026
MURAT BİLGEN

İçindekiler - devam

035 2020/21099 01.07.2026
W.R.

036 2020/23601 01.07.2026
ARİF İBİŞ (4)

037 2020/28528 01.07.2026
AHMET KANİ ÇÖKMEN VE ÜNAL ÇÖKMEN

038 2020/33199 01.07.2026
AHMET MELİH TÜRKMEN VE AYŞE MELİKE TÜRKMEN

039 2021/7282 01.07.2026
ALİ DEĞERMENCİOĞLU VE DİĞERLERİ

040 2021/12207 01.07.2026
ATİLLA ÖNASYA YÜKSELAL VE HALİL ZİNCİRKIRAN

041 2021/15976 01.07.2026
EROL TANYILDIZ

042 2021/20950 01.07.2026
METİN KARACAN

043 2021/36030 01.07.2026
ARİF MORADAOĞLU

044 2021/42825 01.07.2026
HAKAN SULAK

045 2021/50883 01.07.2026
ABDULSAMET BARIŞ VE DİĞERLERİ

046 2021/52014 01.07.2026
DİYAR MAVİ VE DİĞERLERİ

047 2021/56124 01.07.2026
DENİZ BENOL VE ÖZGÜR BENOL

048 2021/57516 01.07.2026
İSMAİL EDİN VE ZEKİYE EDİN

049 2021/58368 01.07.2026
BİLAL KONAKCİ

050 2022/80972 01.07.2026
ZÜLKÜF MURAT KAHRAMAN

051 2022/102235 01.07.2026
AYŞE ŞİNİK

İçindekiler - devam

052 2022/106789 01.07.2026
MUKADDES KUBİLAY

053 2023/2942 01.07.2026
MERYEM OĞUZ VE DİĞERLERİ

054 2024/31235 01.07.2026
İSMAİL KALAY VE DİĞERLERİ

055 2021/29752 02.07.2026
MELDA SOYUGÜZEL

056 2022/75743 02.07.2026
PINAR GÜL

057 2023/31244 02.07.2026
CİHAT TUNCAY

058 2020/29421 22.07.2026
UFUK KENAN KONUK

059 2020/33928 22.07.2026
Z.S.S.Ö.

060 2020/35815 22.07.2026
BELGİN ÖZDEMİR VE DİĞERLERİ

061 2021/12624 22.07.2026
ERDOĞAN KAPICIOĞLU VE EROL KAPICIOĞLU

062 2021/15459 22.07.2026
NİYAZİ CANDAN

063 2021/20601 22.07.2026
ŞEVKİ HAKAN ONMUŞ

064 2021/26542 22.07.2026
ERKAM ÖZKAYA

065 2021/34073 22.07.2026
İSA ALTUN

066 2021/36035 22.07.2026
ONUR FUAT DURUAY

067 2021/40965 22.07.2026
ERCAN İÇLİ

068 2021/48452 22.07.2026
HASAN TOPÇU

İçindekiler - devam

069 2022/12091 22.07.2026
AHMET KUTALMIŞ TÜRKEŞ

070 2022/16176 22.07.2026
ALIREZA FIROUZZARE VE SHADI GHORCHIAN

071 2022/20929 22.07.2026
MEHMET CAN YİGİRER

072 2022/47263 22.07.2026
FK BEYLİKDÜZÜ SEYAHAT TİCARET LTD. ŞTİ. VE LİGERO TEKSTİL GIDA SANAYİ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.

073 2022/91649 22.07.2026
YAVUZ YENİGÜL

074 2022/94701 22.07.2026
MUHAMMED-ÜL EMİN BASTIN

075 2022/99646 22.07.2026
NURİ UÇAN

076 2022/105412 22.07.2026
MOHSEN MORADI

077 2022/106121 22.07.2026
MEHMET ERBEY

078 2023/4949 22.07.2026
REŞİT ÇİLKIZ

079 2023/6019 22.07.2026
İBRAHİM BEKTAŞ

080 2023/7099 22.07.2026
AYHAN KAVAK

081 2023/15571 22.07.2026
ÖZGÜR ÖZEL

082 2023/19166 22.07.2026
ESRA ARIKAN

083 2023/19914 22.07.2026
EMRAH DEĞİRMENCİ

084 2023/24183 22.07.2026
ÖMER SUVEYD

085 2023/28510 22.07.2026
SELMA TOPAL

İçindekiler - devam

086 2023/76842 22.07.2026
ESTETİK YAYINCILIK A.Ş. (4)

087 2023/99726 22.07.2026
ÇAĞLAR GÜDER

088 2023/104282 22.07.2026
MURAT KORKMAZ (2)

089 2024/15650 22.07.2026
HALDUN GÜLMEZ

090 2024/25104 22.07.2026
NUSRET KAYA VE DİĞERLERİ

091 2024/28416 22.07.2026
FATMA ÖZKİLİNGİL VE HAYDAR KANDİLCİ

092 2024/47733 22.07.2026
MURAT BİNGÜL

093 2024/61651 22.07.2026
MEHMET TUNCER

094 2026/23892 22.07.2026
Z.S.

095 2021/28857 02.09.2026
SADİ AYHAN EFE

096 2021/50096 02.09.2026
C.Ş.

097 2022/52899 02.09.2026
AHMET SANLI VE DİĞERLERİ

098 2022/63911 02.09.2026
NACİ İPEK

099 2022/99759 02.09.2026
ERCAN ERDOĞAN

100 2023/17185 02.09.2026
EFKAN ERTUĞRAL

E.Ç.

B. No: 2022/86263 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/86263

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

E.Ç. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/86263)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucu : E.Ç.

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; resen emeklilik işleminin iptali talebiyle açılan davada ortaya konulan gerekçenin makul ve yeterli olmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, yargı kararının otuz gün içinde icra edilmemesi nedeniyle kararın icrası hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu birinci sınıf emniyet müdür yardımcısı olarak görev yapmaktayken 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu'na 27/3/2015 tarihli ve 6638 sayılı Kanun'un 32. maddesiyle eklenen geçici 27. maddesi uyarınca, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü (İdare) Yüksek Değerlendirme Kurulunun (Kurul) 17/4/2015 tarihli kararıyla resen emekli edilmiştir.

3. Başvurucu bu işlemin iptaline karar verilmesi talebiyle 7/7/2015 tarihinde dava açmıştır. Edirne İdare Mahkemesi (Mahkeme) davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; ilgili mevzuatta resen emekliliğe ilişkin idareye takdir yetkisi verildiği, emniyet hizmetlerinin niteliği ve kadro durumu dikkate alınarak, Kanunun amir hükmünün verdiği yetkiye istinaden başvurucunun emekliye sevk edildiği belirtilerek dava konusu işlemde hukuka aykırılık görülmediği sonucuna varılmıştır.

4. Başvurucunun bu karara karşı yaptığı temyiz başvurusu Danıştay Beşinci Dairesi (Daire) tarafından 15/11/2016 tarihinde reddedilmiştir. Başvurucunun bu kararın düzeltilmesi talebinde bulunması üzerine Daire 7/7/2020 tarihinde karar düzeltme talebini kabul ederek Mahkemenin kararının bozulmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; resen emekliye sevk edilecek personelin seçiminde kullanıldığı belirtilen ölçütlerin uygulanmasında eşit, objektif ve istikrarlı şekilde işlem tesis edildiğinin ortaya konulamadığı gerekçesiyle dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Diğer yandan anılan kararda, İdare tarafından başvurucunun resen emekliye sevk edilip edilmeyeceği konusunda kararda belirtilen gerekçeler dikkate alınarak yeniden bir değerlendirme yapılacağından bu kararın başvurucunun doğrudan görevine başlatılması sonucunu doğurmayacağı vurgulamıştır.

5. Mahkeme, Dairenin bozma kararına uyarak 25/11/2020 tarihinde dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; Dairenin anılan bozma kararındaki gerekçelere yer vermiştir. Başvurucu ve İdare bu karara karşı temyiz ve karar düzeltme başvurularında bulunmuştur. Tarafların temyiz başvurusu Danıştay Onikinci Dairesinin 3/6/2021 tarihli, karar düzeltme başvurusu ise 13/6/2022 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 29/7/2022 tarihinde öğrendikten sonra 9/9/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Komisyonca makul sürede yargılanma hakkı ve eşitlik ilkesine ilişkin iddialar yönünden başvurunun kabul edilemez olduğuna, özel hayata saygı hakkı yönünden kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

8. Öte yandan 21/5/2021 tarihli Kurul kararıyla başvurucunun durumu yeniden değerlendirilerek hakkında tekrar resen emeklilik kararı verilmiştir. Bu karara karşı İdari Yargıda açtığı iptal davası sonucunda işlemin iptal edilmesi üzerine, başvurucu 4/7/2023 tarihinde göreve başlamıştır.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; İdare Mahkemesinin kararında yer alan doğrudan göreve başlama sonucu doğurmayacağına ilişkin ibarenin yerindelik denetimi anlamına geldiğini, yargı yerlerinin benzer davalardaki gerekçelerinde yer alan bu husus nedeniyle her yıl yeniden değerlendirme kararlarına karşı yeni davalar açıldığını, İdareye yeniden değerlendirme hakkı verilemeyeceğini belirtmiştir. Bu bağlamda başvurucu çalışma hakkının, kamu hizmetine girme hakkının, özel hayata saygı hakkının, adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı görüşünde, ilgili mevzuat ve içtihatlar hatırlatıldıktan sonra İdareden temin edilen bilgi ve belgeler görüş ekinde sunulmuş ve başvurucunun şikâyetlerinin bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, bu görüşe karşı önceki beyanlarını tekrarlamıştır.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün

içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler

..."

12. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün "Başvuru süresi ve mazeret" başlıklı 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir."

13. Anayasa Mahkemesi Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında otuz günlük süre kuralının bireysel başvurunun ön şartlarından biri olduğunu ve bu sürenin başlangıç tarihinin tespitinde kanun hükmü gereği öğrenme tarihinin esas alınacağını belirtmiştir. Anılan kararda bireysel başvuru süresinin işlemeye başlaması yönünden nihai kararın gerekçesinin tebliğinin öğrenme şekillerinden biri olduğunu, bununla birlikte başka şekillerde de öğrenmenin söz konusu olabileceğini ifade etmiştir (Hüseyin Aşkan, §§ 20-23).

14. Bu doğrultuda kullanıcıların Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yaptıkları işlemlerin (doküman oluşturma, düzenleme, imzalama, açma, okuma ve yazdırma gibi) kayıt altına alındığı evrak işlem kütüğünün Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmesi sonucunda nihai kararın açılarak okunduğuna ilişkin bir işlemin tespiti hâlinde bu işlemi yapan ilgililerin işlem sırasında nihai kararın sonucunu öğrendiklerinin kabul edileceği, böyle bir durumda bireysel başvuru süresinin de bu tarihten itibaren başlatılması gerektiği belirtilmiştir (Hüseyin Aşkan, §§ 26-29).

15. Başvuru konusu olayda Danıştay Onikinci Dairesinin 13/6/2022 tarihli nihai kararına ilişkin olarak UYAP evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan incelemede; anılan kararı başvurucunun ilk kez 29/7/2022 tarihinde okuduğu, bu tarihten itibaren otuz gün içinde ve en geç 29/8/2022 tarihine kadar bireysel başvuruda bulunması gerekirken bu tarih geçtikten sonra 9/9/2022 tarihinde başvuru yaptığı anlaşılmıştır. Bunun yanında başvuru süresinin 9/9/2022 tarihine uzamasını sağlayacak nitelikte herhangi bir resmî tatil bulunmadığı ve başvurucunun da mazeret bildirmediği görülmüştür.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAKAN CAN

B. No: 2022/103543 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/103543

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAKAN CAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/103543)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hikmet Murat AKKAYA

Başvurucu : Hakan CAN

Vekili : Av. Malik Fatin ARSLANOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı fiillerden dolayı silahlı terör örgütüne üye olma suçundan mahkûmiyet kararı verilmesi nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. 1991 doğumlu başvurucu, 2010 yılında Hitit Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümünde üniversite eğitimine başladığını, anılan Üniversiteden 2015 yılında mezun olduğunu ve mezuniyet sonrasında 2015 yılında Türk Silahlı Kuvvetlerinde mühendis olarak çalışmaya başladığını belirtmiştir.

3. Başvurucu hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu şüphesiyle soruşturma başlatılmış ve 17/11/2016 tarihinde başvurucu gözaltına alınmıştır. Soruşturma sonucunda Çorum Cumhuriyet Başsavcılığının (Başsavcılık) 3/8/2017 tarihli iddianamesinin kabulüyle başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle kamu davası açılmıştır.

4. İddianamede; başvurucunun bölge talebe mesulü, üniversiteci, ev imamı olarak örgüt içinde faaliyet yürüttüğüne ve örgüt üyesi olduğu yönündeki tanık beyanlarına yer

verilmiştir. Ayrıca başvurucunun örgütle bağlantılı bir derneğe üye olmasına, haklarında örgüt üyeliği veya yöneticiliği suçundan soruşturma yürütülen şüphelilerle tespit edilen irtibatına, Samanyolu TV ve Zaman gazetesine yönelik işlemlere karşı Çorum Adliyesi önünde yapılan basın açıklamalarına farklı günlerde katıldığına da yer verilmiştir. Bu kapsamda başvurucunun FETÖ/PDY'nin çağrılarına uyarak örgütün amaç ve hedefleri doğrultusunda eylem ve faaliyetlerine katıldığı, yaptığı faaliyet ve etkinliklerle terör örgütü çıkarları doğrultusunda çalıştığı belirtilmiştir.

5. Mahkûmiyet hükmüne ifadesi esas alınan tanıklardan A.B.nin beyanı şöyledir:

"Ben 2008-2015 yılları arasında İTÜ'de işletme bölümünde okudum, Hakan Can da bizim üniversitemizde öğrenciydi, ben o dönem cemaat olarak bilinen yapının evlerinde 2008-2015 yılları arasında üniversite hayatım boyunca kaldım, sanık ile aynı evde kalmıyordum, ben de evlerde abilik yaptım, konumumuz gereği sanık ile aynı sohbet ortamında bulunduk, sanığın görevi de evlerde abilik yapmak, sohbet düzenlemekti, biz kendimiz toplandığımızda Fetullah Gülen'in CD'sini izler, kitabını okurduk, bu şekilde sohbet düzenlerdik, sohbetlerde risale de okunurdu, bu sohbet toplantıları haftada bir gün şeklinde olurdu, ben ve sanık cemaat içinde abi konumundaydık, abinin görevi evde sorumluluk almak, sohbet düzenlemek, evin idaresini sağlamaktı, sohbetlerde himmet parası toplandığına şahit olmadım, sanığın da bu şekilde bir eylemine şahit olmadım, 2015 yılında okul bittikten sonra sanığın hiç görmedim, Hakan Can daha önce vermiş olduğum ifademde anlattığım gibi Subaylık sınavlarına hazırlandı ve Deniz Kuvvetlerinde Teğmen oldu, sınavı kazanırken cemaatin bir katkısı olup olmadığını bilmiyorum, kendisine soru verilip verilmediği konusunda bilgim yoktur, sanığın bölge talebe mesulü olup olmadığı hakkında net bir bilgim yoktur, sadece abilik yaptığını biliyorum, ancak sanığın abi mi yoksa bölge talebe mesulü olduğu konusu şu an tam olarak hatırlayamıyorum, her iki görevi de yapmış olabilir, bilgim görgüm bundan ibarettir, tanıklık ücret talebim yoktur dedi."

6. Hükme ifadesi esas alınan tanık F.Z.nin beyanı şu şekildedir:

"Ben İTÜ'de 2010-2014 yılları arasında siyaset bilimi ve kamu yönetimi bölümünde okudum, sanık ile bu sebeple tanıştık, sanık da İTÜ'de mühendislik bölümünde öğrenciydi, Hakan Can cemaat içinde bölge talebe mesulü olarak ifade edilen görevdeydi, bu görevdeki kişi bölgesindeki talebelerle ilgilenmek olur, her bölgede 4-5 olduğunu düşünürsek bu evlerde de 4-5 kişinin kaldığını düşünürsek, ortalama 20-25 kişi civarında öğrenciden sorumlu olması gerekir, ben bu dönemde Hakan Can'a bağlı olarak ev abiliği görevi yapıyordum, ben evde bulunan 4 kişiden sorumluydum, Hakan Can'ı en son 2016 yılının Şubat ayında gördüm, bu tarihte cemaat içindeki görevine devam ettiğini biliyorum, sanığın sonradan Subay olduğuna ilişkin herhangi bir bilgim yoktur, bilgim görgüm bundan ibarettir..."

7. Mahkûmiyet kararında ifadesi esas alınan tanık Y.B.nin beyanı şöyledir:

"Ben 2007 yılı ile 2015 yılı arasında Çorum'da bulunan Hitit Üniversitesi Kimya Mühendisliği bölümünde öğrenim gördüm. Okulu 6 yılda bitirdim ancak 2 yılda yüksek lisans yaptım. 8 sene boyunca okulum sebebiyle Çorum ilinde ikamet ettim. Ben bu süre zarfında o zaman cemaat olarak bilenen FETÖ örgütü ile iltisaklı öğrenci evinde kaldım. Her öğrenci evinin kendi sohbet toplantıları olurdu. Öğrencilerin sohbeti sınav durumuna göre 2 haftada bir veya ayda bir yapılırdı. Sohbetlerde biz öğrenci olduğumuz için himmet adı altında para istenmezdi. Biz sadece evin iaşesine belli oranda aylık para verirdik. Sanıkla örgütün düzenlediği toplantılara katılırdık. Kendisi örgütün Çorum küçük bölge talebe mesulü idi. Küçük talebe mesulünün görevi 7-8 öğrenci evinin organizasyonunu sağlamaktır.

Bundan kastım öğrenci evlerinin iaşesini sağlamak, öğrencilerin eve kaçta gidip geldiğini, sohbetlere aktılıp katılmadığını, ders çalışıp çalışmadığını o evin abisinden öğrenip denetlemektir. Küçük bölge talebe mesulü yapmış olduğu işler ile ilgili bir üstü olan küçük bölge imamına bilgi verir. Sanıkta benim gibi Çorum'da öğrenci idi. Biraz önce belirttiğim gibi öğrenciler evin iaşesi dışında ekstra himmet adı altında para vermez. Sanık yanlış hatırlamıyorsam üniversiteyi bitirildikten sonra Çorum'dan ayrıldı ondan sonra kendisi ile bir bilgi sahibi değilim,..."

8. Çorum 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) mahkûmiyet gerekçesinde; eylemler değerlendirilirken tüm faaliyetlerin tek tek ve ayrıca bir bütün hâlinde gözetilmesi gerektiğini, bazen tek bir eylemin örgüt üyeliği için yeterli olduğunu, legal gibi görünüp işin içinde illegal birçok faaliyetin olması hâlinde ise bu eylemlerin ayrıca bir bütün olarak da ele alınması ve buna göre başvurucunun hukuki durumunun belirlenmesi gerekeceğini belirtmiştir. Bu bağlamda;

i. FETÖ/PDY ile irtibatlı ve iltisaklı olduğu için kapatılan Ufuk Akademi Derneğine üye olduğu,

ii. Tanık beyanlarına göre başvurucunun FETÖ/PDY içinde bulunduğu, örgüt içinde bölge talebe mesulü olduğu ve sorumlu düzeyde faaliyet yürüttüğünün tespit edildiği,

iii. 14/12/2014 tarihinde İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının yürüttüğü soruşturma çerçevesinde FETÖ/PDY'ye müzahir basın yayın kuruluşlarının yönetici ve yazarlarının gözaltına alınması uygulamalarını protesto amacıyla örgüte müzahir sivil toplum kuruluşlarının öncülüğünde ülke genelinde adliye binaları önünde protesto eylemleri yapılması çağrısı sonrasında 15/12/2014, 16/12/2014, 17/12/2014, 19/12/2014, 23/12/2014 ve 24/12/2014 tarihlerinde adliye sarayı önünde gerçekleştirilen basın açıklaması ve oturma eylemine katılarak destek verdiği,

iv. HTS analiz raporuna göre diğer örgüt mensupları ile irtibatlı olduğu hususlarına dayanmıştır.

9. Sonuç olarak yürütülen yargılama sonucunda başvurucunun yakalandığı dönemde Türk Silahlı Kuvvetleri mensubu olması da dikkate alınarak alt sınırdan uzaklaşılmış ve takdirî indirim uygulanarak silahlı terör örgütüne üye olma suçundan neticeten 6 yıl 6 ay 22 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir.

10. Hüküm, istinaf ve temyiz kanun yolu denetiminden geçerek 11/10/2022 tarihinde kesinleşmiştir.

11. Başvurucu, nihai hükmü 25/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra 29/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, suçta ve cezada kanunilik ilkesi dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, suçta ve cezada kanunilik ilkesine ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucu; Anayasa'nın 38. maddesine atıf yaparak kanunun suç ve cezayı açıkça tarif etmiş olması gerektiğini, bu bağlamda kanunun öngörülebilir olması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca başvurucu, Yargıtayın kararlarında FETÖ/PDY'nin kendine has yapısından bahsedildiğini ve bu karmaşık yapının kendisini dinî ve hukuki meşruiyet maskesine

dayandırdığını ifade etmiştir. İlk derece mahkemesinin gerekçesiyle birlikte kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Adnan Şen ([GK], B. No: 2018/8903, 15/4/2021) kararındaki ilkeler hatırlatılmış, değerlendirme yapılırken Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevabında iddialarını yinelemiştir.

14. Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

''Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.''

15. Başvuru, suçta ve cezada kanunilik ilkesi kapsamında incelenmiştir.

16. Anayasa'nın "Suç ve cezalara ilişkin esaslar" başlıklı 38. maddesinin birinci fıkrasında yer alan suçta ve cezada kanunilik ilkesi uyarınca hangi fiillerin yasaklandığının ve bu yasak fiillere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesi, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekmektedir (AYM, E.2019/9, K.2019/27, 11/4/2019, § 13). Anayasa'nın 38. maddesine koşut olarak 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 2. maddesinde de düzenlenen ilke, yasaklanan eylemlerin ve bu yasak eylemlere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesini, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olmasını gerektirmektedir. Yargı organları, terör suçları da dâhil olmak üzere tüm suçlar bakımından suça veya cezaya ilişkin olguları değerlendirirken ve özellikle fiillerin bir suça karşılık gelip gelmediğini belirlerken suç ve cezaların kanuniliği ilkesini anlamsız kılacak şekilde öngörülemez bir yaklaşımda bulunmamalıdır (Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri [2. B.], B. No: 2017/4902, 28/1/2020, § 47). Bu nedenle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin denetlenmesinde normun mevcut deliller çerçevesinde somut olaya uygulanış biçiminin yasal düzenlemeyle bağdaşmaz ve öngörülemez bir sonuca yol açıp açmadığı incelenmelidir (Bilal Celalettin Şaşmaz [1. B.], B. No: 2019/20791, 18/10/2022, § 62).

17. Anayasa Mahkemesi de önüne gelen birçok başvuruda FETÖ/PDY'ye üyelik suçu bağlamında suçta ve cezada kanunilik ilkesinin kapsam ve içeriğini incelemiş, ayrıntılı değerlendirmelerde bulunmuştur (Hasan Sarıcı [GK], B. No: 2018/37695, 9/10/2024, §§ 26-52; Bilal Celalettin Şaşmaz, §§ 44-64; Yahya Turgut [GK], B. No: 2021/43694, 9/10/2024, §§ 44-58).

18. Suçta ve cezada kanunilik ilkesine yönelik şikâyetleri kapsayan başvurularda çözümlenmesi gereken öncelikli meselenin başvurucunun FETÖ/PDY'ye üye olma suçunda delil olarak kabul edilen fiilleri işlediği sırada cezai yönden bir sorumluluk altına sokulabileceğini makul olarak öngörebilmesinin mümkün olup olmadığının belirlenmesi gerektiğini vurgulayan Anayasa Mahkemesi, başvurucunun örgütün terör niteliğini ve amaçlarını bildiği, örgütün bir parçası olmayı istediği, örgütün hayatta kalmasına, amaçlarının gerçekleştirilmesine devamlı bir irade ile katkı sağladığı ortaya konulduğu takdirde söz konusu fiillerden dolayı cezai yönden bir sorumluluk altına sokulabileceğini kabul etmiştir (Bilal Celalettin Şaşmaz, § 40; Hasan Sarıcı, § 33).

19. Terör örgütüne üye olma suçuna bağlanan ağır cezai yaptırımlar gözetildiğinde -örgütün nihai amacının herkesçe bilindiğinin kabul edilebileceği kesin bir tarihin verilmesi yoluna gidilmemiş olmakla birlikte- örgütün nihai amacının herkesçe bilinir hâle geldiği olaylardan

(Bilal Celalettin Şaşmaz, § 11) önce yasal zeminde faaliyet gösteren bir sivil toplum örgütüne bağlı olduğu düşüncesi ile hareket ederek hataya düşenler ile FETÖ/PDY'nin amaç ve yöntemlerini bilen örgüt mensuplarının birbirlerinden dikkatli şekilde ayrılması yoluna gidilmiştir (Yahya Turgut, § 53; Bilal Celalettin Şaşmaz, § 54; Hasan Sarıcı, § 36).

20. Ceza verme yetkisinin keyfî ve hukuk dışı amaçlarla kullanılmasının önlenebilmesi kanunilik ilkesinin katı bir şekilde uygulanmasıyla mümkün olabilir. Bu kapsamda yargı organlarınca yapılacak yorumun ceza normlarının özüyle çelişmemesi ve öngörülebilir olması gerekir. Yargı organları, terör suçları da dâhil olmak üzere tüm suçlar bakımından suça veya cezaya ilişkin olguları değerlendirirken, özellikle fiillerin bir suça karşılık gelip gelmediğini belirlerken suçta ve cezada kanunilik ilkesini anlamsız kılacak şekilde öngörülemez bir yaklaşımda bulunmamalıdır (Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri [2. B.], B. No: 2017/4902, 28/1/2020, § 47; Adnan Şen, § 107; Hasan Sarıcı, § 48; Bilal Celalettin Şaşmaz, § 62). Bu kapsamda somut olayda değerlendirilmesi gereken, terör örgütüne üye olma suçunun kapsamının öngörülemez şekilde sanığın aleyhine olarak genişletici bir yoruma tabi tutulup tutulmadığıdır (Ahmet Aslan [1. B.], B. No: 2021/23949, 6/10/2022, § 68; Hasan Sarıcı, § 48; Bilal Celalettin Şaşmaz, § 62). Bu nedenle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin denetlenmesinde normun mevcut deliller çerçevesinde somut olaya uygulanış biçiminin yasal düzenlemeyle bağdaşmaz ve öngörülemez bir sonuca yol açıp açmadığı incelenmelidir (Hasan Sarıcı, § 48; Bilal Celalettin Şaşmaz, § 62).

21. Başvuruya konu mahkûmiyet hükmünün kanuni dayanağı 5237 sayılı Kanun'un 314. maddesidir. Yargı mercilerine göre bir suç örgütü, baştan itibaren suç işlemek üzere kurulmuş yasa dışı bir yapı olabileceği gibi yasal olarak faaliyet göstermekte olan bir sivil toplum örgütünün sonradan suç örgütüne hatta terör örgütüne dönüşmesi de mümkündür (Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26/9/2017 tarihli ve E.2017/16.MD-956, K.2017/370 sayılı kararı).

22. Bir kişinin yasa dışı örgüt üyeliği suçundan cezalandırılabilmesi için henüz bir suç işlemiş olması gerekmez. Örgüt üyeliği başlı başına cezalandırılan bir suçtur. Bu itibarla örgüt üyesinin faaliyetinin mutlaka örgüt tarafından gerçekleştirilen suçlara katılma şeklinde olması da gerekmez. Terör örgütüne üye olma suçu, üye ve hatta örgüt henüz bir suç işlememiş olsa dahi örgütün toplum için yarattığı tehlikeyi cezalandıran ve bu yönüyle bir yandan da örgüt faaliyetleri kapsamında suç işlenmesini engelleme amacı taşıyan bir suç türüdür (Metin Birdal [GK], B. No: 2014/15440, 22/5/2019, §§ 60, 61).

23. Bir oluşumun terör örgütü olduğuna dair kesinleşmiş yargı kararının suçun unsurlarından biri olmadığının altını önemle çizmek gerekir. Örgütün niteliklerinin mahkemece belirlenmesi bir tespit kararıdır (Bilal Celalettin Şaşmaz, § 14). Aksinin kabulü, hakkında kesinleşmiş yargı kararı bulunmayan terör örgütlerinin eylemlerinin unsur yokluğu nedeniyle cezalandırılamaması sonucunu doğurur. Yukarıda alıntılanan Yargıtay içtihadının da gösterdiği gibi bir oluşumun terör örgütü olarak tespitine dair kesinleşmiş yargı kararının bu suç özelinde en önemli fonksiyonu, terör örgütüne hukuki varlık kazandırması ve bu bağlamda yapının bir terör örgütü olduğunu bilinebilecek hâle getirmesidir. Dolayısıyla henüz terör örgütü olduğuna dair yargı kararlarının bulunmadığı, dolayısıyla herkesçe bir terör örgütü olarak bilinebilir hâle gelmediği sırada bir örgüt ile irtibatlı ve iltisaklı olan kişilerin kasıtlarının ortaya konulması hayati önemdedir (Ahmet Aslan, §§ 50, 51; Bilal Celalettin Şaşmaz, § 50).

24. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi örgütün nihai amacının herkesçe bilinir hâle geldiği

olaylardan sonra dahi terör örgütü hiyerarşisi içinde gerçekleştirildiği tespit edilen örgütsel faaliyetlerin varlığının ortaya konulması suretiyle örgütün nihai amacının bilindiği sonucuna varılan durumlarda Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edilmediğine de karar vermiştir (Yahya Turgut, §§ 57-59).

25. Öte yandan vurgulamak gerekir ki bireysel başvuru yolunda Anayasa Mahkemesinin görevi, bir yargılamanın sonucu itibarıyla adil olup olmadığını değerlendirmek değildir. Dolayısıyla başvurucular hakkında isnat edilen terör örgütü üyesi olma suçunun sübuta erip ermediği veya toplanan delillerin suçun sübutu için yeterli olup olmadığı meselesi, ilkesel olarak Anayasa Mahkemesinin ilgi alanı dışındadır (Metin Birdal, § 47; Yılmaz Çelik [GK], B. No: 2014/13117, 19/7/2018, § 45). Bundan başka bir ceza yargılamasında hangi delillerin hükme esas alınabileceği meselesi de esas itibarıyla Anayasa Mahkemesinin görev alanının dışındadır (Türk ceza muhakemesi hukuku uygulamasına ilişkin bazı değerlendirmeler için bkz. Metin Birdal, §§ 67-71).

26. Diğer yandan Anayasa Mahkemesi Metin Birdal kararında, temel hak ve özgürlükler kapsamında kalan birtakım eylemlerin terör örgütü üyeliği suçundan mahkûmiyet kararında delil olarak değerlendirilmesini incelemiştir (Metin Birdal, §§ 60-72). Anayasa Mahkemesine göre yargı mercilerince başvurucunun terör örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olduğunu gösteren deliller birlikte incelenmeli; temel haklar kapsamında kalan her bir delil terör örgütünün amacı, niteliği, bilinirliği, kullandığı şiddetin türü ve yoğunluğu ile somut olayın ilgili diğer şartları dikkate alınarak değerlendirilmelidir (Metin Birdal, § 72). Mahkemece değerlendirmeye alınan dernek üyeliği ve toplantıya katılma delilleri de bu ilkeler çerçevesinde incelenmelidir. Nitekim Yargıtaya göre FETÖ/PDY'ye müzahir olduğu tespit edilen derneğe üye olması ancak kişinin terör örgütü hiyerarşisine dâhil olup süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk gösteren faaliyetleri tespit edildiği takdirde mahkûmiyet kararı için yeterli kabul edilebilir (Bilal Celalettin Şaşmaz, §§ 17, 18, 57).

27. Somut olayda Mahkeme; dernek üyeliği, başvurucunun katıldığı toplantı ve gösteri yürüyüşleri, HTS kayıtları dışında başvurucunun bölge talebe mesulü olarak örgüt içinde sorumlu düzeyde faaliyet yürüttüğünü tanık beyanlarıyla tespit etmiştir. Tanık beyanlarına göre başvurucunun örgütteki bu konumunun 2016 yılına kadar sürdüğü anlaşılmaktadır. Örgüte yönelik soruşturmaların yürütüldüğü süreçte başvurucunun adalet sarayı önünde gerçekleşen protesto eylemlerine katıldığı hususları ve dernek üyeliğine ilişkin diğer deliller bu bağlamda sınırlı bir etkiyle dikkate alınmış görünmektedir. Dolayısıyla başvurucunun örgüt içindeki faaliyetleri, örgütsel eylemleri ile dosyada yer alan delillerin bir bütün olarak değerlendirilmesi sonucunda Mahkemenin oluşturduğu kabulün somut olayın koşullarına göre temelsiz ve keyfî olmadığı vurgulanmalıdır.

28. Nitekim Mahkeme, örgütün nihai amacının herkesçe bilinir hâle geldiği olaylardan sonra dahi başvurucunun terör örgütü hiyerarşisi içinde gerçekleştirdiği örgütsel faaliyetlerin varlığını ortaya koyarak örgütün nihai amacını bildiği sonucuna varmış ve bu yöndeki savunmalarına itibar etmemiştir. Mahkemenin bu yorumunun kanun koyucunun yasak olarak belirlediği fiilin kapsamını suç ve cezaların kanuniliği ilkesine aykırı olacak şekilde genişletmediği, örgüt üyeliğine ilişkin kuralın özüyle çelişmediği ve öngörülebilir olduğu anlaşılmıştır. Mahkeme, atılı suçun unsurlarını netleştirirken öngörülebilir ve suçun mahiyetine uygun olma konusunda özen göstermiştir. Buna göre başvurucunun yukarıda anılan eylemleri dolayısıyla bu oluşumun suç işlemek amacında olduğuna ve üzerine atılı örgüt üyeliği suçunun unsurlarını bilebilecek konumda bulunduğuna ilişkin varılan sonucun temelsiz olduğu söylenemez.

29. Dolayısıyla Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesine yönelik bir ihlalin bulunmadığının açık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine yönelik şikâyetlerin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BÜLENT SANCAK

B. No: 2022/103924 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/103924

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BÜLENT SANCAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/103924)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Anıl İbrahim BAKIRCI

Başvurucu : Bülent SANCAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması ile irtibatlı ve iltisaklı olduğu değerlendirilen başvurucunun rütbesinin geri alınması nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, emniyet müdürü olarak görev yapmakta iken 17/4/2015 tarihinde kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayrılmıştır. 29/10/2016 tarihli ve 29872 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 3/10/2016 tarihli ve 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye (675 sayılı KHK) ekli listede ismine yer verilmek suretiyle başvurucunun rütbesi ve buna bağlı olarak hakları geri alınmıştır. Rütbenin iade edilmesi talebiyle Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonuna (OHAL Komisyonu) yapılan başvuru 20/11/2018 tarihinde reddedilmiştir.

3. OHAL Komisyonu kararında başvurucu ile ilgili yapılan tespitlerde silahlı terör örgütüne üye olma suçundan verilen hapis cezasına dair mahkûmiyet kararı, ByLock kullanımı, Emniyet teşkilatı personeline ait örgüt arşivinde A4 olarak kodlandığı, Millî Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunulduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı, yahut da bunlarla irtibatlı olduğu

ifade edilmiştir.

4. Başvurucu, OHAL Komisyonu işleminin iptaline karar verilmesi talebiyle dava açmıştır. Ankara 21. İdare Mahkemesince (İdare Mahkemesi) 12/01/2021 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde başvurucu hakkında terör örgütü üyesi olma suçundan Ankara 27. Ağır Ceza Mahkemesince (Ağır Ceza Mahkemesi) verilen mahkûmiyet kararının kesinleştiği, telefon numaraları, IP adresleri ve bağlantı sayılarına ilişkin detayların yer aldığı Ağır Ceza Mahkemesinin kararında belirtildiği üzere başvurucunun ByLock programını kullandığı, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2017/68532 hazırlık numaralı dosyası kapsamında ele geçirilen emniyet teşkilatı personeline ait örgüt arşivinde A4 olarak kodlandığı belirtilmiştir. Bu kapsamda OHAL Komisyonu kararında ve ceza yargılamasında tespit edilen eylemleri kapsamında başvurucunun Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ile en az irtibat derecesinde bağı olduğu değerlendirilmiştir.

5. Başvurucu, İdare Mahkemesi kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 13. İdari Dava Dairesi (Daire) 22/09/2021 tarihinde İdare Mahkemesi kararının usule ve hukuka uygun olduğu, kararın kaldırılmasını gerektirecek bir neden bulunmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir.

6. Başvurucu, bu karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Danıştay Beşinci Dairesi 27/09/2022 tarihinde verdiği kararda Daire kararının ve dayandığı gerekçenin hukuka, usule uygun olduğunu ve bozulmasını gerektirecek bir sebep bulunmadığını belirterek temyiz başvurusunun reddi ile anılan kararın onanmasına karar vermiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 16/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra 9/12/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucunun adli yardım talebi bulunmaktadır. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucu; olağanüstü hâl (OHAL) döneminde çıkarılan 675 sayılı KHK ile rütbesinin alındığını, yargılama sürecinin etkin ve adil bir şekilde yürütülmediğini, dava konusunun yanlış nitelendirilerek hüküm kurulduğunu, dava konusu işlem tarihindeki hukuksal durum esas alınmadan karar verildiğini, idarenin iddiaları ve delilleri dikkate alınarak kendi argümanları değerlendirilmeden ve iddiaları cevapsız bırakılarak neticeye varıldığını ileri sürmüştür. Başvurucu; FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisakı gösterdiği konusunda delil olarak kabul edilen ByLock uygulamasını kullandığına ilişkin iddiadan rütbesinin geri alınması işleminin yapıldığı tarihte haberdar olmadığını, ByLock verilerinin hukuka aykırı şekilde ele geçirildiğine yönelik iddialarının yeterli şekilde değerlendirilmediğini iddia etmiştir.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun özel hayata saygı hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı formdaki iddiaları ile aynı doğrultuda açıklamalarda bulunmuştur.

12. Başvuru özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmiştir. Anayasa Mahkemesi, olay ve

olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Metin Diler ([1. B.], B. No: 2023/12376, 24/12/2025) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin OHAL döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçütlere uygun olduğuna ve özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir.

13. Anayasa Mahkemesi, Metin Diler kararında başvurucunun çeşitli haklara müdahale edildiğini içeren iddialarını temeldeki müdahalenin görevlerinden bir şekilde ayrılan (emeklilik vb.) kamu görevlilerinin rütbelerinin geri alınması ve bir daha kamu görevinde istihdam edilmemelerine yönelik olduğundan hareketle ele almıştır. Söz konusu müdahalenin başvurucunun özel hayatına ciddi şekilde etki ettiği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı sonucuyla iddiaları bir bütün hâlinde özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirmiştir (Metin Diler, §§ 58-62).

14. Anayasa Mahkemesi; söz konusu tedbirin OHAL durumuyla bağlantılı olarak bireysel işlem şeklinde tesis edildiğini, tedbirin düzenleyici işlemlerde olduğu gibi genel ve herkesi bağlayıcı bir niteliğinin bulunmadığını ve başvurucu hakkında OHAL döneminde defaten uygulanarak hüküm ve sonuçlarını doğurduğunu belirterek incelemenin Anayasa’nın 15. maddesi kapsamında yapılması gerektiğine karar vermiştir (Metin Diler, §§ 63-65). Anayasa Mahkemesi; olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan, dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında özel hayata saygı hakkının yer almadığını, başvuruya konu tedbirlerin cezai niteliğinin bulunmadığını, dolayısıyla ceza hukukunun çekirdek haklarının uygulanmasını gerektiren bir durumun olmadığını ve tedbirlerin milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir yükümlülüğe aykırılık teşkil etmediğini tespit etmiştir (Metin Diler, §§ 68-74).

15. Anayasa Mahkemesi, öncelikle OHAL ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik alınan tedbirin hukukiliğinin incelendiği iptal davalarının ceza yargılamalarından farklı olduğunu ve mevcut başvurular yönünden tedbirin gerekliliğinin ilgili ve ikna edici şekilde açıklanıp açıklanmadığının değerlendirileceğini vurgulamıştır. Diğer bir anlatımla Anayasa Mahkemesi, maddi gerçeğin her türlü şüpheden uzak şekilde belirlenmesini gerekli kılan ceza yargılamalarından farklı olarak OHAL ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik alınan başvurulara konu tedbirin gerekliliğinin ciddi ve objektif şekilde açıklanıp açıklanmadığını irdelemiştir (Metin Diler, § 79).

16. Anayasa Mahkemesi, tedbirlerin Anayasa'nın 15. maddesinde öngörülen durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının belirlenmesi konusunda yaptığı incelemede öncelikle 15 Temmuz darbe teşebbüsünün ardından ilan edilen OHAL sürecinde gerçekleştirilen rütbelerin geri alınmasına ilişkin tedbirlerin niteliğini, gerekçelerini ve OHAL koşullarını değerlendirmiştir. Anayasa Mahkemesi 15 Temmuz darbe teşebbüsünün sadece demokratik anayasal düzen yönünden değil bununla sıkı bağı olan bireylerin temel hak ve özgürlükleri ve millî güvenlik yönünden de mevcut ve ağır bir tehdit oluşturduğunu ve ülke tarihinde ulusun yaşamını ve hatta varlığını hedef alan millî güvenliğe yönelik en ağır saldırılardan biri olduğunu vurgulamıştır (Metin Diler, §§ 81-87).

17. Anayasa Mahkemesi 15 Temmuz darbe teşebbüsünün faili olduğu ilgili idari ve yargısal organlarca tespit edilen FETÖ/PDY'nin gizlilik, hücre tipi örgütlenme, itaat ve teslimiyetle hareket etme gibi özelliklerinin bulunması nedeniyle çözümlenmesi zor ve karmaşık bir yapıda olduğunu, büyük gizlilik içinde istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme

yöntemleri ve uygulamaları ve kaynağı bilinmeyen paralar kullandığına ilişkin hususların yargı kararlarıyla sabit olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi, FETÖ/PDY'nin kamu kurumlarının neredeyse tamamında örgütlenmesinin ve somut darbe teşebbüsünün bu yapılanmadan kaynaklanmış olmasının potansiyel tehdidi mevcut tehlikeye dönüştürdüğünü ve demokratik anayasal düzeni sürdürmek bakımından FETÖ/PDY ile irtibat veya iltisak içinde olan polis, asker gibi bir kısım kamu görevlilerinin, görevde olmasalar dahi rütbelerinin alınması konusunda olağanüstü tedbirler alınmasının zorunlu olduğunu kabul etmiştir (Metin Diler, §§ 84-87).

18. Öte yandan Anayasa Mahkemesi, özellikle ayrıcalıklı kamusal yetkilerle donatılan kamu görevlilerinin sahip oldukları yetkilerin kamu düzeni ve güvenliği bağlamındaki önemi nedeniyle diğer kamu görevlilerinden farklı ve ağır yükümlülükleri olabileceğini belirtmiştir. Mesleğe özgü özel kanunlarla da görünür hâle gelen personel rejimi dâhil ayrıcalıklı konumları nedeniyle anılan özelliğe sahip kamu görevlilerinden devletin özel bir sadakat ve bağlılık beklemesinin de tanınan ayrıcalığın bir sonucu olduğunu vurgulayan Anayasa Mahkemesi; bu bağlamda hâkim, savcı, polis, asker gibi özel kanunlarla diğer kamu görevlilerine göre ayrıcalıklı yetki ve yükümlülüklerle donatılan ve kamu gücünü kullanabilen kamu görevlilerinden devletin özel bir güven ve sadakat bekleyebileceğini kabul etmiştir. Anayasa Mahkemesi, söz konusu hakların ve ayrıcalıkların bu tür mesleklerden emekli olan kişiler için de geçerli olabileceğini ifade etmiştir (Metin Diler, § 88). Bunun yanında Anayasa Mahkemesi, kamu görevinden çıkarılmaya yönelik başvurularda ortaya koyulan ilkelerin kamu güvenliği için hassas birtakım kamu kurumlarında görev yaparak emekli olan personelin rütbelerinin alınması şeklindeki müdahaleler açısından da uygulanabilir olduğunu belirtmiştir (Metin Diler, § 89).

19. Anayasa Mahkemesi; irtibat ve iltisak kavramlarının objektif anlamının kapsam ve sınırlarının durum ve şartlara göre yargı içtihatlarıyla değerlendirilerek belirlenebileceğini, bu yönüyle anılan ifadelerin kategorik olarak belirsiz olduğunun söylenemeyeceğini de vurgulamıştır. Ayrıca Anayasa Mahkemesi; rütbelerin geri alınması tedbirinde uygulanan kamu görevinden çıkarma tedbirinden farklı olarak iltisak ve irtibat terimleri yanında "aidiyet" ibaresi kullanıldığını, söz konusu kavramın kapsam ve sınırları durum ve şartlara göre yargı içtihatlarıyla tespit edilebilecek nitelikte olduğunu, bu nedenle anılan kavramın belirsiz olmadığını kabul etmiştir (Metin Diler, § 92).

20. Metin Diler kararında Anayasa Mahkemesi; FETÖ/PDY'nin faaliyetlerinin ve üyelerinin tespitinde ByLock sunucusundan elde edilen verilerin oldukça önemli bir role sahip olduğunu, örgütün birçok yöneticisinin ya da üyesinin veya bu örgütle iltisak ya da irtibat içinde olanların ByLock verilerinin analizi neticesinde tespit edilebildiğini vurgulamıştır. Söz konusu kararda, ByLock sunucusunda bulunan verilerin elde edilmesinin ve bu delillerin ilgili kamu görevlilerinin anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalkıp kalkmadığının belirlenmesi bakımından dikkate alınmasının OHAL döneminde demokratik düzenin korunması açısından bir gereklilik içerdiği ifade edilmiştir. Ayrıca kararda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) Yalçınkaya/Türkiye ([BD], B. No: 15669/20, 26/9/2023) kararında ByLock uygulamasının yalnızca herhangi bir olağan ticari mesajlaşma uygulaması olmadığına ve FETÖ/PDY ile bir çeşit bağlantıyı akla getirebildiğine yönelik tespitlerine de yer verilmiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesince, ByLock uygulamasının kullanıldığına ilişkin tespiti içeren delil, anayasal düzene sadakat bağının bulunmadığı hususunun ilgili ve ikna edici gerekçelerle ortaya konulduğunu ve rütbelerin geri alınması konusunda alınan tedbirin Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında durumun gerektirdiği ölçüde olduğunu

göstermesi açısından tek başına yeterli kabul edilmiştir. Anayasa Mahkemesi, ByLock uygulamasının kullanıldığının açıkça tespit edilmesi hâlinde durumun gerektirdiği ölçünün korunup korunmadığının belirlenmesi bakımından diğer delillerin ayrıca değerlendirilmesine gerek olmayacağını da belirtmiştir (Metin Diler, § 97).

21. Anayasa Mahkemesi; FETÖ/PDY ile iltisak veya irtibatı olduğu değerlendirilen kişilerin rütbelerinin geri alınmasının kamu otoritesiyle bağlantılı olmayan özel sektör alanında istihdam edilme imkânını ortadan kaldırmadığını ve bahse konu tedbirlerin demokratik anayasal düzene yönelen somut tehlikenin bertaraf edilmesi amacıyla hareket edilerek alındığını belirtmiştir. Ayrıca başvurucunun yargısal makamlar önünde delillerini sunduğunu, iddiada bulunma ve savunma haklarını herhangi bir engellemeyle karşı karşıya kalmadan kullandığını, dolayısıyla yargılamalarda usule ilişkin güvencelerin sağlandığını da tespit etmiştir (Metin Diler, § 100).

22. Söz konusu ilkeler çerçevesinde Anayasa Mahkemesi, ByLock uygulamasını kullandığı tespit edilen ve geçmişte polis, asker gibi görevlerde bulunan başvuruculların darbe teşebbüsünün faili olan FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisak içinde olduğunu ve bu suretle anayasal düzene sadakatinin ortadan kalktığını ilgili ve ikna edici gerekçelerle kabul eden yargı mercilerince ulaşılan sonucun Anayasa'nın 15. maddesinde öngörülen durumun gerektirdiği ölçüyle bağdaştığı sonucuna ulaşmıştır. Neticede alınan tedbirlerin OHAL ilanına neden olan tehdit veya tehlikeyi bertaraf etmeye elverişli, bunun için gerekli, ulaşılmak istenen amaç ile orantılı olduğunu ve keyfîlik içermediğini tespit ederek OHAL döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçütlere uygun olduğuna karar vermiş ve bir ihlalin bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır (Metin Diler, §§ 81-101).

23. OHAL ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik olduğu anlaşılan söz konusu tedbirden kaynaklı olarak ileri sürülen ve yargılamanın usuli güvencelerine ilişkin olmayan temel hak ve hürriyetlere yönelik müdahale iddiaları, müdahalenin sonuçları itibarıyla bir bütün hâlinde ele alınmış ve özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmiştir. Bu nedenle müdahalenin sebepleri üzerinden ve başkaca temel hak veya hürriyetler bağlamında ileri sürülen ihlal iddiaları yönünden ayrıca değerlendirme yapılmasına gerek görülmemiştir.

24. Somut başvuruya konu olan yargılama sürecinde verilen kararlarda, başvurucunun ByLock ağına dâhil olduğu ve bu suretle FETÖ/PDY ile süregelen bir ilişki içinde olduğu hususu ortaya konulmuştur. Kararlarda adli soruşturma ve kovuşturma süreçlerinde yer alan olgu ve tespitlerden de yararlanılarak gerekçelerin oluşturulduğu görülmüştür. Bu bağlamda maddi gerçeğin her türlü şüpheden uzak şekilde belirlenmesini gerekli kılan ceza yargılamalarından farklı olarak OHAL ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik alınan başvurulara konu tedbirlerin gerekliliği, irtibat ve iltisak kavramları çerçevesinde idari yargı mercilerince ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanmıştır.

25. Ayrıca başvurucunun yargısal makamlar önünde delillerini sunduğu, iddiada bulunma ve savunma haklarını herhangi bir engellemeyle karşı karşıya kalmadan kullandığı, bu suretle yargılamalarda usule ilişkin güvencelerin sağlandığı görülmüştür. Darbe teşebbüsünün faili olan FETÖ/PDY ile irtibatlı veya iltisaklı olunduğunu göstermesi açısından yeterli kabul edilen ByLock uygulamasını başvurucunun kullandığına ilişkin olarak açıklanan gerekçelerin ilgili ve yeterli olduğu, somut başvurunun koşullarında alınan tedbirin OHAL'in ilanına neden olan tehdit veya tehlikeyi bertaraf etmeye elverişli, bunun için gerekli,

ulaşılmak istenen amaç ile orantılı olduğu ve keyfîlik içermediği değerlendirilmiştir. Dolayısıyla OHAL koşullarında durumun gerektirdiği ölçünün korunduğu sonucuna varılmıştır.

26. Neticede başvurucunun ByLock uygulamasını kullandığına ilişkin tespiti içeren delile dayanan ve tedbirin durumun gerektirdiği ölçüyle bağdaştığı hususunda ilgili ve yeterli gerekçeler içeren mevcut başvuruda da söz konusu Metin Diler kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurunun özel hayata saygı hakkı yönünden diğer kabul edilebilirlik şartları bakımından incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

Ç. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TUFAN İLBAŞ

B. No: 2022/105058 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/105058

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

TUFAN İLBAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/105058)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yusuf KARABULAK

Başvurucu : Tufan İLBAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun yaptığı bilekliğin ziyaretçisine verilmemesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu; başvuru tarihinde Tekirdağ 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) hükümlü olarak bulunmaktadır.

A. Bireysel Başvuru Öncesi Süreç

3. Başvurucu; Ceza İnfaz Kurumuna 6/6/2022 tarihli dilekçeyle yaptığı başvuruda odasında boncuk işi yapmak istediğini, bu nedenle kendisine kargo/koli yoluyla gönderilen boncuk malzemelerinin verilmesini talep etmiştir. Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu (İdare ve Gözlem Kurulu) 8/6/2022 tarihli kararıyla başvurucunun bedensel ve zihinsel sağlığını sürdürmesi, suçluluk duygusundan arınması, kişisel ve toplumsal gelişimini sağlaması amacıyla kendi odasında herhangi bir hobi ve el işi çalışmaları gibi etkinliklerde bulunmasının uygun olacağını değerlendirmiştir. Bu doğrultuda başvurucunun odasında boncuk işi yapma talebinin kabulüne, kargo/koli yoluyla gönderilen boncuk malzemelerinin başvurucuya verilmesine karar verilmiştir.

B. Bireysel Başvuruya İlişkin Süreç

4. Başvurucunun bireysel başvuru formunda belirttiği hâliyle 2022 yılının Temmuz ayında gelen ziyaretçiye Ceza İnfaz Kurumunun izni dâhilinde başvurucu birkaç hediyelik bilekliği vermek istemiş; sarı, kırmızı, yeşil renklerden oluşan bir adet bileklik dışındakilerin çıkışına izin verilmiştir. Başvurucu, yasal bir gerekçe gösterilmeden yapılan engellemenin sebebini sormak amacıyla yazdığı dilekçeye cevap verilmediğini de belirterek salt renklerinden dolayı yaptığı el işi faaliyetinin dışarı çıkarılmasına kısıtlama getiren uygulamanın kaldırılması için Tekirdağ 2. İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği/Hâkimlik) şikâyette bulunmuştur.

5. Hâkimlik 5/10/2022 tarihli müzekkereyle Ceza İnfaz Kurumundan şikâyete konu edilen hususla ilgili bilgi ve belgelerin gönderilmesini istemiştir. Ceza İnfaz Kurumu 19/10/2022 tarihli yazıyla 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in (Yönetmelik) 14. maddesi uyarınca başvurucunun odasında el işi faaliyeti yapmasında kurum güvenliği açısından sakınca olmadığına dair karar alınmak üzere İdare ve Gözlem Kuruluna başvurarak alınacak karar doğrultusunda, kurum kantininden gerekli malzemeleri temin etmesine müteakiben odasında el işi yapabileceğini ve yaptığı el işlerini ziyaretçilerine verebileceğini belirtmiştir. Bununla birlikte başvurucunun odasında el işi faaliyeti yapmasında kurum güvenliği açısından sakınca olmadığına dair alınan bir karar bulunmadığını, kurum kantininin el işi malzemesi satışının olmadığını, bu sebeple kurumun bilgisi dışında yaptığı el işi faaliyetlerinin dışarı çıkışına müsaade edilmediğini ifade etmiştir.

6. Hâkimlik yaptığı değerlendirme sonucunda Ceza İnfaz Kurumunun 19/10/2022 tarihli yazısına dayanarak başvurucunun kurumun bilgisi dışında el işi faaliyetinde bulunduğunu kabul etmiş ve söz konusu eşyanın dışarı çıkışına müsaade etmeme yönündeki kurum uygulamasında usul ve kanuna aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle şikâyetin reddine karar vermiştir.

7. Başvurucu, bu karara karşı Tekirdağ 1. Ağır Ceza Mahkemesine (Ağır Ceza Mahkemesi) itiraz yoluna başvurmuştur. İtiraz dilekçesinde, Ceza İnfaz Kurumunun Hâkimliğe yanıltıcı bilgi sunduğunu, Ceza İnfaz Kurumunun 8/6/2022 tarihli kararıyla oda içinde boncuklu el işi yapmasına izin verildiğini, bu sayede yaptığı el işi ürünlerini dışarı çıkarabildiğini, sadece bir ürünün renklerinden kaynaklı olarak dışarı çıkışına izin verilmediğini, sarı, kırmızı ve yeşil renginin doğada yer alan renklerden olduğunu belirterek bu renklere yönelik kısıtlayıcı uygulamanın kaldırılmasını talep etmiştir.

8. İtirazı inceleyen Ağır Ceza Mahkemesi, Hâkimlik kararının usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle itirazı reddetmiştir.

9. Başvurucu, nihai hükmü 28/11/2022 tarihinde tebellüğ ettikten sonra 5/12/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Komisyon, başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; kendisinin yaptığı ve ziyaretçisine vermek istediği bilekliğin içerdiği renklerden dolayı dışarı çıkışının yasaklandığını, sarı, kırmızı ve yeşil rengin kültürel bir anlama sahip olduğunu, manevi duygularının renklerle ifade edilmesinin engellendiğini, kurum idaresinden alınan izin dikkate alınmadan oluşturulan ret gerekçesinin yetersiz olduğunu belirterek suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini

ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun ifade hürriyetinin ihlal edilip edilmediği noktasında Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı beyanında, bireysel başvuru formunda yer alan açıklamalara ek olarak bileklikte yer alan renklerin bir örgüte veya bir bayrağa özgü olmadığını, yasal dayanağı bulunmayan bir yasaklamaya maruz bırakıldığını, uygulamanın ifade özgürlüğü, maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı ile özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını ihlal ettiğini iddia etmiştir.

13. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Anayasa'nın 26. maddesinde düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün kullanımında başvurulabilecek araçlar söz, yazı, resim veya başka yollar olarak belirtilmiş ve başka yollar ifadesiyle her türlü ifade aracının anayasal koruma altında olduğu gösterilmiştir (Emin Aydın [1. B.], B. No: 2013/2602, 23/1/2014, § 43). Başvurucu, kültürel bir öneminin olduğunu iddia ettiği renkleri içeren bileklikle duygularını dışa vurduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda bir duygunun ifade ediliş biçimi olarak yapılan el işi faaliyetinin Ceza İnfaz Kurumundan dışarı çıkarılmasına yönelik getirilen kısıtlamanın ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Başvuruya konu eşyanın ceza infaz kurumu dışına gönderilmesinin engellenmesi ile başvurucunun ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahalede bulunulmuştur. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 35. maddesine göre kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin oda ve eklentilerinde bulundurabilecekleri veya bulunduramayacakları kişisel eşya, gıda, tıbbi malzeme ve diğer ihtiyaç maddelerinin yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir. Yönetmelik'in 14. maddesinde, hükümlülerin gerekli malzemeleri kantinden temin etmek koşuluyla, el işi faaliyetlerini ceza infaz kurumlarının uygun bölümlerinde yapabileceği, ceza infaz kurumunun güvenliğini bozmamak kaydı ile bu faaliyetlerin devamına koğuş, oda ve eklentilerinde izin verilebileceği düzenlenmiştir. Ceza İnfaz Kurumu tarafından başvurucunun gerekli izni almadan el işi faaliyeti yaptığı gerekçesiyle söz konusu bilekliğin ziyaretçiye verilmediğini belirtmiş, buna ilişkin başvurucunun yargısal makamlara yaptığı şikâyet ve itiraz da aynı gerekçeyle reddedilmiştir. Bu durumda müdahalenin kanuni dayanağının 5275 sayılı Kanun'un 35. maddesi olarak kabul edildiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte başvurucu, el işi faaliyeti yapmasına resmî olarak izin verildiği iddiasında olduğundan somut olay özelinde müdahalenin kanuni dayanağının bulunup bulunmadığının ayrıca incelenmesi gerekir. Söz konusu incelemenin ise müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığına yönelik yapılacak inceleme ile birlikte ele alınmasının uygun olacağı; öte yandan müdahalenin ceza infaz kurumu düzen ve disiplini ile güvenliğini temin etmeye dönük olduğu, dolayısıyla kamu düzenini tesis etme meşru amacına dayandığı değerlendirilmiştir.

16. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve

orantılı olması gerekir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72; Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45).

17. Somut olayda başvurucu, ziyaretçisine el işi faaliyeti kapsamında yaptığı ürünleri teslim etmek istemiştir. Başvurucunun iddiasına göre Ceza İnfaz Kurumunca sarı, kırmızı ve yeşil renkleri bir arada barındıran bileklik hariç diğer bileklikler teslim edilmiş, söz konusu bileklik ise salt içerdiği renklerden dolayı ziyaretçisine verilmemiştir. Ceza İnfaz Kurumu ise teslim edilen ve edilmeyen bileklikler yönünden bir ayrıma gitmeksizin Hâkimliğe sunduğu yazıda, başvurucunun el işi faaliyeti yapmasında kurum güvenliği açısından sakınca olmadığına dair alınan bir İdare ve Gözlem Kurulu kararının bulunmamasına dayanmıştır. Kurum kantininde el işi malzemesi satışının olmadığını belirten Ceza İnfaz Kurumu, başvurucunun gerekli izni almadan eli işi faaliyeti yaptığı gerekçesiyle şikâyete konu bilekliğin dışarı çıkışına müsaade edilmediğini savunmuştur. Ceza İnfaz Kurumunun sunduğu bu açıklamayı kabul eden Hâkimlik, başvurucunun söz konusu uygulamaya ilişkin şikâyet başvurusunu reddetmiştir. Başvurucunun gerekli izninin olduğuna dair itirazı ise Ağır Ceza Mahkemesince kabul edilmemiştir.

18. Hükümlü ve tutuklular, Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptir (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65). Bu bağlamda hükümlü ve tutukluların ifade özgürlüğünün de Anayasa ve Sözleşme kapsamında koruma altında olduğu konusunda herhangi bir şüphe bulunmamaktadır (Murat Karayel (5) [2. B.], B. No: 2013/6223, 7/1/2016, § 27).

19. Öte yandan bir hapis cezasının veya özgürlükten yoksun bırakan benzer bir yaptırımın amacı ve meşruiyeti toplumu suça karşı korumak ve bununla bağlantılı olarak mahkûmların ıslahını sağlayabilmektir (daha geniş değerlendirmeler için bkz. Halil Bayık [GK], B. No: 2014/20002, 30/11/2017, § 36). Mahkûmların kendilerini geliştirmelerine imkân sağlayan el işi faaliyetleri yapmalarına ve bunları gönderebilmelerine imkân tanınması da mahkûmların ıslahı için önem taşımaktadır.

20. Bununla birlikte ifade özgürlüğü mutlak bir hak değildir ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sebeplerle sınırlanabilir. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi kurumda güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda mahpusların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebilecektir (Murat Karayel (5), § 29).

21. Mahkemelerce verilmiş hürriyeti bağlayıcı cezaların infaz edildiği yerler olan ceza infaz kurumları sıkı güvenlik koşullarına tabi olan, düzenli bir yaşamın sürdürülmesinin, güvenliğin ve disiplinin sağlanmasının son derece önem taşıdığı yerlerdir (Umut Gündüz Altun [1. B.], B. No: 2022/67376, 16/9/2025, § 25). Ancak somut olayda başvurucunun kaldığı odada el işi faaliyeti yapmasına imkân veren bir iznin bulunup bulunmadığının, Ceza İnfaz Kurumu izni dışında söz konusu eşyanın dışarı çıkarılıp çıkarılmadığının ortaya konulması gerekmektedir.

22. Ceza infaz kurumlarınca mahpusların ifade özgürlüğüne yapılan müdahalelerin takdir payı içinde kalıp kalmadığı ve esas itibarıyla demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığı müdahalenin gerekçesine bakılarak anlaşılabilir. Dolayısıyla mevcut başvurudaki gibi ifade özgürlüğüne yapılan müdahalelerde kurumların ve derece

mahkemelerinin dava konusu eşyaların ceza infaz kurumunun asayişini ve güvenliğini tehlikeye düşüren, kamu görevlilerini hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının örgütsel amaçlı olarak haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakaret oluşturan ifadeleri içerip içermediğini değerlendirmeleri gerekir (Bejdar Ro Amed, [2. B.], B. No: 2013/7363, 16/4/2015, § 80; idare ve derece mahkemelerince söz konusu değerlendirmelerin yapılmaması nedeniyle ihlal sonucuna ulaşılan bir karar için bkz. Kamuran Reşit Bekir [GK], B. No: 2013/3614, 8/4/2015, § 73; derece mahkemelerince söz konusu değerlendirmelerin yapıldığının tespit edildiği bir karar için bkz. Ahmet Temiz (6), §§ 39-44).

23. Başvuruya konu olayda başvurucu tarafından yapılan bilekliğin ziyaretçisine verilmemesine yönelik olarak yapılan açıklamada; başvurucunun odasında el işi faaliyeti yapma izni bulunup bulunmadığına yönelik bir inceleme yapılmadan söz konusu eşyanın izinsiz bir şekilde yapıldığı gerekçe gösterilerek ziyaretçiye teslim edilmediği görülmektedir. Bu kısıtlamayı denetleyen derece mahkemelerinin kararlarında da başvurucunun izninin bulunup bulunmadığı hususunda yeterli araştırma yapılmadan Ceza İnfaz Kurumunun cevabi yazısı doğrultusunda değerlendirme yoluna gidilmiştir. Hatta başvurucunun Ağır Ceza Mahkemesine verilen resmî iznin tarih ve sayısını belirterek (bkz. § 7) itirazda bulunmasına rağmen herhangi bir iznin varlığına dair araştırma yoluna gidilmediği anlaşılmaktadır. Oysa başvurucunun UYAP'ta kayıtlı dosyası içinde yapılan incelemede başvurucuya odasında el işi yapma izninin verildiğine dair resmî belgenin bulunduğu bilgisine ulaşılmıştır (bkz. § 3).

24. Anayasa Mahkemesi, çok sayıdaki kararında ifade özgürlüğüne gerekçesiz olarak veya Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılamayan bir gerekçe ile yapılan müdahalelerin Anayasa'nın 26. maddesini ihlal edeceğini ifade etmiştir. İfade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olması gerekir (diğerleri arasından bkz. Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 120; Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 60; hükümlü ve tutuklulara uygulanan disiplin cezaları bağlamında bkz. Eşref Arslan [2. B.], B. No: 2014/14655, 18/7/2018, §§ 50-54; Abdulhamit Babat (3) [1. B.], B. No: 2015/3370, 9/1/2020, §§ 33-37). Sonuç olarak somut olayda Ceza İnfaz Kurumu ve yargı mercileri, başvurucunun ziyaretçisine vermek istediği bilekliğin teslim edilmemesinin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığını ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gösterememiştir. Bu nedenle başvuru konusu eşyanın teslim edilmemesinin demokratik bir toplumda gerekli olduğunun gösterilemediği değerlendirilmiştir. Bu durumda, eldeki başvurunun şartlarında; müdahalenin dayanağı olarak gösterilen 5275 sayılı Kanun'un 35. maddesi ile Yönetmelik'in 14. maddesinin kanunilik ölçütünü sağladığı da söylenemez (bkz. § 15). Nitekim hem idari hem de yargısal kararlarda bu düzenlemler dışında herhangi bir kanuni düzenlemeye dayanılmadığı anlaşılmaktadır (bkz. §§ 5-6).

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu; ihlalin tespiti ile miktar belirtmeksizin manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Tekirdağ 2. İnfaz Hâkimliğine (E.2022/3599, K.2022/4042) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KEREM AYDIN

B. No: 2022/106797 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/106797

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

KEREM AYDIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/106797)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yusuf KARABULAK

Başvurucu : Kerem AYDIN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda mektup ve süresiz yayınlar ile görüntülü konuşmaya getirilen kısıtlamalar nedeniyle haberleşme ve ifade özgürlükleriyle bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, olay tarihinde hükümlü olarak Nazilli E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) bulunmaktadır.

3. Başvurucu 9/11/2022 tarihinde Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kuruluna (İdare ve Gözlem Kurulu) yaptığı başvuru ile bir defada beş sayfadan fazla mektup gönderilmesine izin verilmesini, belirli tarihlerde kitap verilmesini, aileden gelen kitaplara kısıtlama getirilmemesini ve görüntülü telefonla konuşmak için aileden biyometrik fotoğraf istenmesi zorunluluğunun kaldırılmasını talep etmiştir. Ceza İnfaz Kurumu, başvurucunun talebini reddetmiştir. Başvuru dilekçesinin alt kısmına "Bu talepleriniz hakkında Kurumumuzca yapılacak herhangi bir işlem yoktur. İnfaz Hâkimliğine itiraz edebilirsiniz." şeklinde not yazılmıştır.

4. Başvurucu, bu cevaba karşı Nazilli İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği/Hâkimlik) E.2022/4444 İnfaz Hâkimliği dosyasında şikâyette bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 69.

maddesinde yer alan hükümlülere dışarıdan gönderilebilecek hediyelere ilişkin düzenleme ile 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in dışarıdan gönderilen hediyeleri kabul etme hakkını düzenleyen 77. maddesine değinerek hükümlülerin bulundurabilecekleri kitap miktarı ve şartlarının belirlendiğini belirtmiştir. Bu doğrultuda İdare ve Gözlem Kurulunun aldığı kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle 18/11/2022 tarihinde K.2022/4458 sayılı kararla şikâyetin reddine karar vermiştir.

5. Başvurucu, bu karar üzerine Nazilli 1. Ağır Ceza Mahkemesine (Ağır Ceza Mahkemesi/Mahkeme) itiraz yoluna başvurmuştur. Mahkeme, 2022/1255 D. İş sayılı dosya kapsamında İnfaz Hâkimliğinin 28/10/2022 tarih ve E.2022/4105, K.2022/4176 sayılı kararı yönünden değerlendirmede bulunmuş, söz konusu kararın usul ve kanuna uygun olduğunu belirterek 25/11/2022 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir. Başvurucunun itiraz ettiği 18/11/2022 tarih ve E.2022/4444, K.2022/4458 sayılı karar yönünden ise herhangi bir değerlendirmede bulunmamıştır.

6. Başvurucu, nihai kararı 30/11/2022 tarihinde tebellüğ ettikten sonra 13/12/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Komisyonca, adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; Mahkemenin itiraz değerlendirmesini yaptığı kararın itiraz edilen dosyayla ilgisinin bulunmadığını, inceleme sonucunda verilen kararın da gerekçe içermediğini, ayrıca süreli ve süresiz yayınlara erişiminin idare tarafından kısıtlandığını iddia ederek adil yargılanma hakkı ile ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri incelenirken Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının göz önüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği birçok kararında, hükümlü ve tutuklulara kargo yoluyla gelen, ziyaretçilerin getirdiği veya hükümlü ve tutukluların kendi satın aldıkları süreli ya da süresiz yayınların ceza infaz kurumlarına kabul edilmemesini ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmiştir (ilgili kararlar için bkz. İbrahim Kaptan (2) [2. B.], B. No: 2017/30723, 12/9/2018, § 23; Recep Bekik ve diğerleri [GK], B. No: 2016/12936, 27/3/2019, § 24; Ahmet Sil ve Taner Yay [2. B.], B. No: 2017/35227, 30/9/2020, § 31; Serdar Güzelçay ve diğerleri [GK], B. No: 2022/66987, 21/12/2023, § 23). Öte yandan mahpusların mektup ve telefon gibi iletişim araçlarına getirilen kısıtlamaları ise Anayasa Mahkemesi daha önce haberleşme özgürlüğü kapsamında incelemiştir (örneğin bkz. Kemal Argış [2. B.], B. No: 2024/29256, 15/10/2025, § 12; Serkan Okçu [GK], B. No: 2022/60965, 6/2/2025, § 27). Başvurucu, yukarıda belirtilen kısıtlamalarla birlikte diğer ihlal iddiaları hakkındaki başvurusunun yargısal değerlendirme yapılmaksızın reddedilmesinden şikâyetçidir. Öte yandan; itirazını değerlendiren yargı merciinin ilgisiz bir kararı inceleyerek başvurusunu reddettiğini iddia etmektedir. Dolayısıyla başvurucunun anılan iddialarının -bir bütün olarak- haberleşme ve

ifade özgürlükleri ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Baysal Demirhan (2) [2. B.], B. No: 2019/33172, 2/7/2025, § 12).

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa'nın 12. maddesine göre herkes kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Bu genel nitelikteki anayasal düzenleme ile bireylerin kişilik değerlerine yönelen ve zarar veren olumsuz tutum ve davranışlar dışlanmaktadır. Ayrıca Anayasa'nın 5. maddesinde, bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunması, maddi ve manevi varlıklarının geliştirilmesi için gerekli şartların hazırlanması devletin temel amaç ve görevlerinden biri olarak sayılmaktadır. (Ali Çığır [1. B.], B. No: 2015/19298, 8/5/2019, § 32; Erol Kumcu [2. B.], B. No: 2015/18988, 9/5/2019, § 32).

13. Anayasa’nın 40. maddesinde Anayasa'da güvence altına alınmış hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkesin yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkı (etkili başvuru hakkı) güvence altına alınmaktadır. Etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlama) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir (Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47; Murat Haliç [1. B.], B. No: 2017/24356, 8/7/2020, § 44).

14. Şikâyetlerin esasının incelenmesine imkân sağlayan ve gerektiğinde uygun bir telafi yöntemi sunan etkili hukuk yollarının bulunması ilgililere etkili başvuru hakkının sağlanmasının bir gereğidir. Buna göre kişilerin mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla öngörülen yargı yollarının mevzuatta yer alması tek başına yeterli olmayıp bu yolun aynı zamanda pratikte de başarı şansı sunması gerekir. Söz konusu yola başvurulabilmesi için öngörülen koşullar somut olaylara tatbik edilirken dayanak işlem, eylem ya da ihmallerden kaynaklanan savunulabilir nitelikteki iddiaların bu doğrultuda geniş şekilde değerlendirilmesi, koşulların oluşmadığı sonucuna ulaşılması durumunda ise bu durumun yargı makamları tarafından ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanması gerekir (İlhan Gökhan [2. B.], B. No: 2017/27957, 9/9/2020, §§ 47, 49). Diğer bir ifadeyle bir başvuru yolunun gerek hukuken gerekse uygulamada genel anlamda etkili olması, somut olay bakımından etkili başvuru hakkına ilişkin bir müdahale bulunup bulunmadığının değerlendirilmesine engel değildir (Yusuf Ahmed Abdelazım Elsayad [2. B.], B. No: 2016/5604, 24/5/2018, §§ 59-61).

15. Bu kapsamda başvurucu, Ceza İnfaz Kurumunun uygulama ve kararlarına karşı olağan başvuru yolu olarak belirlenen İnfaz Hâkimliğine başvuruda bulunabilmişse de (bkz. § 4) İnfaz Hâkimliğinin kararına karşı itiraz yoluyla yaptığı başvuruyu inceleyen Ağır Ceza Mahkemesinin isabetli bir değerlendirme yaptığından söz edilemeyecektir. Mahkeme, gerekçeli kararında başvurucunun itiraz ettiği karar konusunda hataya düşerek ilgisiz bir karar yönünden incelemede bulunmuştur (bkz. § 5). Bu doğrultuda yaptığı inceleme sonucunda başvurucunun itirazının reddine karar verilmiştir. Başvurucunun itiraz ettiği Hâkimlik kararı yönünden ise herhangi bir karar verilmemiştir. Bu hâliyle, haberleşme ve ifade özgürlükleri kapsamında kalan Ceza İnfaz Kurumunun uygulamalarına yönelik başvurucunun iddiaları hakkında Ağır Ceza Mahkemesince herhangi bir değerlendirme

yapılmamıştır. Sonuç olarak başvurucunun Ceza İnfaz Kurumunca alınan kararlara ve bu kararların uygulanmasına ilişkin olarak ileri sürdüğü iddiaları, itiraz kanun yolu aşamasındaki yargısal denetim kapsamında değerlendirilmemiştir. Buna göre Anayasa Mahkemesi, somut başvurunun koşullarında itiraz makamı olan Ağır Ceza Mahkemesinin etkili bir hukuk yolu olarak işlemediği sonucuna varmaktadır.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 22. ve 26. maddelerinde güvence altına alınan haberleşme ve ifade özgürlükleriyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

17. Başvurucu; ihlalin tespiti ile 1.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

19. Öte yandan eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin bütün sonuçlarıyla giderilebilmesi için başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesi gerekmektedir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Haberleşme ve ifade özgürlükleriyle bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 22. ve 26. maddelerinde güvence altına alınan haberleşme ve ifade özgürlükleriyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin haberleşme ve ifade özgürlükleriyle bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Nazilli 1. Ağır Ceza Mahkemesine (2022/1255 D. İş) iletilmek üzere Nazilli İnfaz Hâkimliğine (E.2022/4444, K.2022/4458) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET İGİT

B. No: 2023/8646 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/8646

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET İGİT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/8646)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucu : Mehmet İGİT

Vekili : Av. Abdulmutalip ÖZASLAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, süresi içinde temyiz sebepleri bildirilmediği gerekçesiyle başvurucunun temyiz talebinin reddine karar verilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Kasten öldürme suçunu işlediği iddiasıyla Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığınca hazırlanan iddianamenin Bakırköy 11. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) kabul edilmesiyle başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır. Mahkemenin 26/10/2016 tarihli ve E.2014/206, K.2016/363 kararıyla başvurucunun üzerine atılı suçu işlediğinin sabit olmadığı gerekçesiyle kasten insan öldürme suçundan beraatine karar verilmiştir.

3. Diğer sanıklar (suça sürüklenen çocuklar) müdafii ve katılan vekili, anılan karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf istemi İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) tarafından duruşma açılmak suretiyle incelenmiş ve Mahkeme hükmü kaldırılarak yeniden hüküm kurulmuş; başvurucunun kasten öldürme suçundan asli fail olarak müebbet hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

4. Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 5/11/2019 tarihinde temyiz taleplerini esastan reddetmesi ile

hüküm kesinleşmiştir.

5. Başvurucu 2021 yılında sunduğu dilekçe ile olay tarihinde on sekiz yaşından küçük olduğunu, zira Büyükçekmece 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2021/162, K.2021/485 sayılı kararı ile 1/1/1995 olan doğum tarihinin 10/7/1997 olarak düzeltilmesine karar verildiğini belirterek Ceza Dairesinden yargılamanın yenilenmesine karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

6. Ceza Dairesince yargılamanın yenilenmesi istemi kabule değer görülerek E.2022/124 sayılı dosya üzerinden yargılama başlamış, duruşma açılmasına karar verilmiş, iki celse duruşma yapılmıştır. Ceza Dairesi kararında değişiklik yapılmasına yer olmadığı gerekçesi ile önceki kararının onaylanmasına karar vermiştir. Ceza Dairesi kararının hüküm fıkrasında kanun yoluna ilişkin yer alan ifade şöyledir:

"Yüze Karşı verilenler için tefhimden, yokluğunda verilenler için tebliğinden itibaren 15 gün içinde dairemize verilecek dilekçe veya tutanağa geçirilmek üzere zabıt katibine beyanda bulunmak veyahut da bir başka İlk Derece Ceza Mahkemesi veya Bölge Adliye Mahkemesi Ceza Dairesi aracılığıyla dilekçe gönderilmek suretiyle ayrıca cezaevinde olanlar için CMK'nun 263/1 maddesi gereğince tutuklu bulunduğu ceza infaz kurumu veya tutukevi müdürüne beyanda bulunmak suretiyle veya bu hususta bir dilekçe vererek temyiz yoluna başvurabileceği hatırlatılarak CMK 286. Maddesi gereğince YARGITAY nezdinde temyizi kabil olmak üzere Sanık müdafileri Av.... ve Av. ... ve Katılanlar vekili ...'ın yüzlerine karşı C.Savcısı ...'in huzurunda 16/05/2022 tarihinde oybirliğiyle verilen karar açıkça okunup anlatıldı."

7. Başvurucu vekilleri, hükmün yüze karşı açıklanmasından (tefhimden) itibaren süresinde 16/5/2022 tarihli dilekçe ile kararı temyiz ettiklerini belirterek süre tutum talebinde bulunmuştur.

8. Başvurucunun Ceza Dairesinden talep ettiği duruşma tutanakları 7/6/2022 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

9. Başvurucunun tutulu bulunduğu ceza infaz kurumu aracılığıyla Ceza Dairesine iletilmek üzere temyiz sebeplerini gösterir 16/6/2022 tarihli dilekçe, ceza infaz kurumu tarafından yazılan müzekkere ile Mahkemeye sunulmuş, "Diğer Evrak" başlığı altında Mahkemenin E.2014/206 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

10. Başvurucu 20/6/2022 tarihli dilekçe ile gerekçeli kararın henüz kendisine gönderilmediğini belirterek Ceza Dairesinden gerekçeli kararın tarafına iletilmesini talep etmiştir. Gerekçeli karar, başvurucunun tutulu bulunduğu ceza infaz kurumu aracılığıyla başvurucuya 28/6/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir.

11. Başvurucu müdafii 26/1/2022, vekilleri 29/6/2022 tarihli dilekçe ile başvurucunun müdafiliğinden/vekilliğinden çekildiklerini Ceza Dairesine bildirmişlerdir. Başvurucunun vekillerin çekilme dilekçesi 5/7/2022 tarihinde başvurucunun tutulu bulunduğu ceza infaz kurumu aracılığıyla başvurucuya tebliğ edilmiştir.

12. Başvurucu tarafından 26/10/2022 tarihli vekâletname ile yetkilendirilen Av. Abdulmutalip Özaslan 31/10/2022 tarihli dilekçe ile temyiz sebeplerini beyan etmiştir. Dilekçede ayrıca başvurucunun müdafiilerinin vekillik görevinden istifa ettikleri, başvurucunun üzerine atılı suçun vasfı itibarıyla zorunlu müdafiiliğe tabi olduğu ve vekillik görevinin yeni üstlenildiği belirtilmiş; vekâletname ile gerekçeli temyiz istemleri

sunulmuştur.

13. Yargıtay 1. Ceza Dairesi, temyiz sebeplerini gösterir dilekçenin 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 295. maddesinde belirtilen yedi günlük yasal süre geçtikten sonra sunulduğu gerekçesiyle 5271 sayılı Kanun'un 298. maddesi uyarınca temyiz talebinin reddine karar vermiştir.

14. Nihai kararı 23/12/2022 tarihinde öğrenen başvurucu vekili 20/1/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

15. Başvurucu; gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 5271 sayılı Kanun'un 295. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen yedi günlük kanuni sürede gerekçeli temyiz dilekçesini sunması gerektiğinin, aksi takdirde temyiz talebinin reddedileceğinin kendisine ve zorunlu müdafi ataması yapılarak müdafiine bildirilmediğini, temyiz sebeplerinin süresi içinde sunulmadığına ilişkin kararın hatalı olduğunu belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa Mahkemesinin mahkemeye erişim hakkına yönelik kararlarına atıfta bulunularak mevcut başvuruda başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

17. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Başvurucunun yaptığı temyiz talebinin temyiz sebeplerini içeren dilekçeyi süresinde vermediği gerekçesiyle reddedilmesini konu alan Hüseyin Volkan Kurt ([GK], B. No: 2019/42687, 8/3/2023) kararında Anayasa Mahkemesi, mevzuat hükümleri, Yargıtay Ceza Genel Kurulu ve Yargıtay ceza dairelerinin kararlarını dikkate alarak mahkemeye erişim hakkı bağlamında değerlendirmelerde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ihlal oluşturup oluşturmadığını üç aşamalı inceleme yöntemi çerçevesinde değerlendirmiştir: Başvurucunun temyiz sebeplerini bildirmemesi nedeniyle temyiz talebinin reddine dair kararın 5271 sayılı Kanun'un 298. maddesine dayandığı görülmüştür. Dolayısıyla başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının olduğu anlaşılmıştır. Süresi içinde temyiz sebeplerini içeren dilekçenin sunulmaması nedeniyle temyiz talebinin reddedilmesi ile temyiz mahkemelerinin içtihat mahkemesi olma fonksiyonuna uygun olarak gereksiz yere meşgul edilmemesinin ve böylelikle nitelikli talepler üzerinde yoğunlaşmasının temin edilmesini amaçladığına işaret edilmiştir. Bu çerçevede, müdahalenin meşru bir amacının bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Anılan kararda ölçülülük ilkesi yönünden ise özellikle yeni sistemde temyiz kanun yoluna ilişkin usul kurallarının uygulanmasında Yargıtay ceza

daireleri ile Ceza Genel Kurulu arasında yorum farklılıkları ortaya çıktığına dikkat çekilmiştir. Bu çerçevede kararlara karşı hangi kanun yoluna, ne şekilde ve ne sürede başvurulacağı ile bu başvuruların sonuçlarına dair eksik veya yanıltıcı bilgilendirmelerin yapıldığı durumlarda, sürelerin ne zaman ve hangi şartlarda başlayacağı konusunda uygulama birliğinden söz edilemeyeceği belirtilmiştir. Yargı mercileri arasındaki bu tür farklı uygulamaların taraflar açısından kanunun öngörülebilirliği ve hukuki güvenlik ilkesi bakımından ciddi sorunlara yol açtığı ifade edilmiştir (Hüseyin Volkan Kurt, §§ 11-29, 34-55).

20. Hüseyin Volkan Kurt kararına konu başvuruda Bölge Adliye Mahkemesi Ceza Dairesi, başvurucuya yalnızca temyiz için öngörülen genel nitelikteki on beş günlük süreye ilişkin ihtarda bulunmuş ancak 5271 sayılı Kanun'un 295. maddesi uyarınca gerekçeli kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde temyiz sebeplerini içeren ek dilekçe verilmesi gerektiği yönünde bir bilgilendirme yapmamıştır. Diğer bir ifadeyle temyiz süreci bir bütün olarak değerlendirilmemiş, gerekçeli kararın tebliğinden itibaren temyiz gerekçelerini ihtiva eden ek dilekçe vermesi konusunda başvurucu eksik bilgilendirilmiştir. Buna rağmen eksik bilgilendirme içeren karara karşı süresi içinde gerekçe sunmayan başvurucunun temyiz talebi reddedilmiştir. Anayasa Mahkemesi, bu tür ağır bir müdahalenin varlığı hâlinde mahkemelerin dengeleyici tedbirler alma yükümlülüğü bulunduğunu vurgulamıştır. Özellikle temyiz sebeplerinin zamanında sunulmamasının sonuçları hakkında ilgilinin açıkça bilgilendirilmesi gibi önlemler alınmadan doğrudan ret kararı verilmesinin mahkemeye erişim hakkını güçleştirdiği ve başvurucuya aşırı külfet yüklediği için orantısız olduğu belirtilmiştir. Sonuç olarak başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır (Hüseyin Volkan Kurt, §§ 45-56).

21. Nitekim 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun ile konu hakkındaki ilgili mevzuatta değişiklik yapılmıştır. Buna göre 5271 sayılı Kanun'un 291. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "hükmün açıklanmasından itibaren on beş gün" ibaresi "hükmün gerekçesiyle birlikte tebliğ edildiği tarihten itibaren iki hafta" şeklinde değiştirilmiş ve maddenin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır. Böylece temyiz başvurusunda sürenin, gerekçeli kararın tebliğinden itibaren başlayacağı ve iki hafta olduğu öngörülmüştür. Ayrıca 7499 sayılı Kanun'la yapılan değişiklik ile 5271 sayılı Kanun'un 295. maddesinin tamamının yürürlükten kaldırılması ile temyiz başvurusundaki süre ve usule ilişkin yedi ve on beş günlük ayrıma son verilmiş, böylelikle uygulamada oluşabilecek tereddütlerin giderilmesi amaçlanmıştır.

22. Somut olayda başvurucunun istinaf mahkemesinin yargılamanın yenilenmesi talebini kabul ederek verdiği karara (bkz. § 6) karşı sunduğu temyiz sebeplerini gösterir dilekçesi, ceza infaz kurumu tarafından Mahkemeye gönderilmiş ve Mahkemenin E.2014/206 sayılı dosyasına kaydedilmiştir (bkz. § 9). Anılan dilekçenin Mahkemeye gönderilerek sehven yargılamanın yenilenmesinden önceki eski esaslı dosya içerisine kaydedilmesi nedeniyle kararın temyiz incelemesinin yapılamadığı anlaşılmıştır. Bu durum ise temyiz kanun yoluna başvuru dilekçesini ilgili mevzuatta öngörülen usule uygun olarak yetkili yargı merciine sunan başvurucunun, kendisine atfedilemeyen ve adli organların iç işleyişinden kaynaklanan hata ve aksamalardan sorumlu tutulması sonucunu doğurmuştur. Dolayısıyla başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

24. Başvurucu, ek olarak verilen mahkûmiyet hükmü ve bu hükme yönelik yürütülen

yargılama işlemleri nedeniyle adil yargılanma hakkı ve masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Mevcut başvuruda ulaşılan sonuç ve uygun görülen giderim gözetildiğinde yapılacak yeniden yargılamada ilgili mahkemelerce başvurucunun yargılamanın esasına ilişkin diğer şikâyetlerinin değerlendirilebileceği anlaşıldığından başvurucunun eldeki başvuruda değerlendirme konusu yapılmayan diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu; ihlalin tespiti ile manevi tazminat talep etmiştir.

26. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

27. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

Ç. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla yeniden yargılama yapılması için Yargıtay 1. Ceza Dairesine iletilmek üzere İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesine (E.2022/124, K.2022/679) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 1.480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İSMET ERK

B. No: 2023/14019 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/14019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMET ERK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/14019)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucu : İsmet ERK

Vekili : Av. Dursun ÖZDOĞAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza davasında verilen görevsizlik kararına karşı yapılan itirazda gerekçeli görevsizlik kararı kendisine tebliğ edilmeden itiraz merciinin itirazı karara bağlaması nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından müştekinin şikâyeti üzerine başlatılan soruşturma sonucunda başvurucu ve diğer şüpheliler hakkında dolandırıcılık ve özel belgede sahtecilik suçları kapsamında iddianame düzenlenmiştir. İddianamede sevk maddesi olarak 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 207. maddesinin (1) numaralı fıkrası, 157. maddesinin (1) numaralı fıkrası, 37. maddesinin (1) numaralı fıkrası, 53. maddesinin (1) numaralı fıkrası gösterilmiştir.

3. İddianamenin kabulü ile Diyarbakır 6. Asliye Ceza Mahkemesinde görülmeye başlanan davada eylemlerin 5237 sayılı Kanun'un 158. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (h) bendi kapsamında kalması ihtimaline binaen bu suça ilişkin delillerin takdir yetkisinin Ağır Ceza Mahkemelerine ait olduğu gerekçesi ile Diyarbakır 6. Asliye Ceza Mahkemesince görevsizlik kararı verilmiştir.

4. Başvurucu vekili görevsizlik kararına karşı 7/6/2022 tarihli süre tutum dilekçesi sunarak gerekçeli kararın taraflarına tebliğ edilmesi akabinde sunacakları nedenler ile resen gözetilecek sebeplerle itirazlarının kabulüne, görevsizlik kararının kaldırılmasına, Asliye Ceza Mahkemesinin görevli olduğunun tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

5. Gerekçeli kararın başvurucu tarafa tebliğ edildiğine ilişkin tebliğ mazbatası tespit edilememiştir.

6. Diyarbakır 9. Ağır Ceza Mahkemesi, verilen kararda herhangi bir isabetsizlik görülmediği, kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle itirazın reddine karar vermiştir.

7. Görevsizlik kararının kesinleşmesi üzerine dava Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) E.2023/6 sayılı dosya üzerinden görülmeye başlanmıştır.

8. Yargılama altı celsede tamamlanmış ve Mahkemece başvurucuya isnat edilen suçlar yönünden 10/5/2024 tarihinde beraat kararı verilmiştir. Gerekçeli kararda başvurucunun dolandırıcılık ve özel belgede sahtecilik suçlarından 5237 sayılı Kanun'un 158. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (h) bendi, 207. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince cezalandırılması talep edilmişse de somut olayda başvurucunun cezalandırılmasına yeterli kanı oluşturacak her türlü kuşkudan uzak, kesin ve inandırıcı kanıt elde edilemediğinden 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 223. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendi gereğince yüklenen suçun başvurucu tarafından işlendiğinin sabit olmadığı hususuna dayanılmıştır.

9. Başvurucu hakkında verilen hüküm istinaf edilmeksizin kesinleşmiş, Mahkemece 26/9/2024 tarihli kesinleşme şerhi düzenlenmiştir.

10. Başvurucu, görevsizlik kararı üzerine verilen itirazın reddi kararını (bkz. § 6) 16/1/2023 tarihinde öğrendikten sonra 18/1/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu, görevsizlik kararına karşı süre tutum dilekçesi verdiğini ve gerekçeli karar kendisine tebliğ edilmeden itiraz mercinin itirazı karara bağladığını, süre tutum dilekçesinin itiraz mahkemesine gönderilmesi nedeniyle gerekçeli itiraz hakkını kullanamadığını belirterek adil yargılanma hakkı kapsamındaki savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı ile mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa Mahkemesinin mahkemeye erişim hakkına yönelik kararlarına atıfta bulunularak mevcut başvuruda başvurucunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir.

14. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

15. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" başlıklı 48. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir."

16. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) "Düşme kararı" başlıklı 80. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bölümler ya da Komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hâllerde düşme kararı verilebilir:

…

ç) Bölümler ya da Komisyonlarca saptanan herhangi bir başka gerekçeden ötürü, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi."

17. İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi uyarınca Anayasa Mahkemesince saptanan herhangi bir gerekçeden dolayı başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varılması hâlinde başvuru hakkında düşme kararı verilebilir (Cemil Pınarbaşı [1. B.], B. No: 2020/22227, 18/10/2022, § 13).

18. Somut olayda başvurucu hakkında Diyarbakır 6. Asliye Ceza Mahkemesinde açılan kamu davasında görevsizlik kararı verilmiş; görevsizlik kararının kesinleşmesi üzerine anılan sürece ilişkin şikâyetlerle bireysel başvuruda bulunulmuştur (bkz. §§ 3-6, 10). Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesinde görülmeye başlanan davada nihai olarak başvurucunun isnat edilen suçlardan beraatine karar verilmiş ve karar kesinleşmiştir (bkz. §§ 7-9). Bu itibarla İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendine göre başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden kalmadığı sonucuna varılmıştır.

19. Öte yandan İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen başvurunun incelenmesinin devamında Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı herhangi bir durumun da söz konusu olmadığı anlaşılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi uyarınca başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebep kalmaması nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebep kalmaması nedeniyle DÜŞMESİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜSEYİN EFE

B. No: 2023/24029 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/24029

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN EFE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/24029)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Hüseyin EFE

Vekili : Av. Hasan Ali TAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının; suç isnadına bağlı tutulduğu muhakeme süreci itibarıyla ise kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Balıkesir Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucu hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma suçundan soruşturma başlatmıştır. Başvurucu emniyette müdafi eşliğinde alınan ifadesinde; FETÖ/PDY ile bağlantısının olmadığını ileri sürmüştür.

3. Soruşturma aşamasında başvurucu hakkında verilen beyanlar şöyledir:

- K.S.nin emniyette müdafi eşliğinde alınan ifadesinde; 2012 yılına kadar gülen cemaati olarak bilinen cemaatin sadece dinî duygular ile sohbetlerine zaman zaman iştirak ettiğini, bu yapıyla 2003-2004 yıllarında Balıkesir'e tayin olduktan sonra davet üzerine sohbetlerine giderek tanıştığını, zaman zaman bu sohbetlere hiç gitmediğinin de olduğunu, hatta 2008-2010 yılları arası hiç gitmediğini, 2012 yılında ise tamamen koptuğunu, başvurucu ile

Polis Okulunda birlikte çalıştıklarını, zaman zaman sohbet ortamlarında birlikte olduğunu, bu yapıyla 2012 yılında irtibatını kestiğini beyan etmiştir.

- B.Ş.nin emniyette müdafi eşliğinde alınan ifadesinde; başvurucunun 2011 ile 2013 Haziran ayı arasında sohbet grup sorumlusu olan şahıslar arasında yer aldığını, bu gruba mütevelli heyeti denildiğini, K.S.ye bağlı sorumlu sohbet grupları olarak haftada bir veya 15 günde bir gruptan bir sorumlunun veya K.S. isimli şahsın evinde toplandığını, bu toplantılarda sohbet gruplarının sorunları, sohbetlere katılım durumu, gelmeyenlerin gelmeme sebepleri ve benzeri konuların konuşulduğunu, mütevelli toplantılarında K.S. isimli şahsın elinde bulunan Balıkesir Asayiş Şube Müdürlüğü bünyesindeki görevli polis memurlarının liste üzerinden teker teker gündeme alınarak ilgilenileceklerin belirlenip daha sonra K.S. isimli şahsın mütevelli grubundan her bir kişiye ilgilenmesi ve cemaate kazandırılması için bir hedef polis memuru belirlediğini, yine bu toplantılarda sohbet gruplarının telefon konusunda tedbirli davranması gerektiğinin sürekli vurgulandığını, bu mütevelli toplantılarında sohbet sorumlularının her ayın 15'inde kendi gruplarında toplanan himmet paralarını K.S. isimli polis memuruna teslim ettiklerini, 17-25 Aralık olaylarından sonra bu oluşumdan kendini soyutladığını ve bağlarını tamamen kopardığını, o günden itibaren bu yapılanmanın hiçbir faaliyetine katılmadığını, kendisiyle irtibat kurmak isteyen şahısları da tavrını koyarak reddettiğini beyan etmiştir. Savcılıkta müdafi eşliğinde alınan ifadesinde de konuyla ilgili olarak emniyette verdiği ifade içeriğini aynen kabul ve tekrar ettiğini beyan etmiştir.

- A.K.nin emniyette müdafi hazır bulunmadan bilgi sahibi sıfatıyla alınan ifadesinde; 2011 yılında başvurucuyla beraber B. ve H.Y. isimli şahısların evine geldiğini, B.nin Fetullah Gülen cemaatine bağlı olduklarını söyleyerek kendisini sohbetlere davet ettiğini, B., başvurucu ve B.S.nin himmet olayını organize ettiğini, bu durumun 2013 yılına kadar devam ettiğini, 2013 yılındaki dershanelerin kapatılması sürecinden sonra siyasi konuların konuşulmaya başlandığını, 17-25 Aralık olaylarından sonra sohbetlere katılmayı bıraktığını, bu tarihten sonra gruptakilerin kendi aralarında toplanmaya devam edip etmediklerini bilmediğini beyan etmiştir.

- M.A.nın savcılıkta müdafi eşliğinde alınan ifadesinde; kendisinin Balıkesir ilinde görev yaptığı dönemde Balıkesir ilinde erkek yapılanması içinde yer alan, sohbet toplantılarına katılan, himmet veren polisler arasında başvurucunun da bulunduğunu, 2011 yılı itibarıyla bu yapıyla ilişiğini kestiğini beyan etmiştir.

4. Başsavcılık başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 24/10/2016 tarihli iddianameyi düzenlemiştir. İddianamede; başvurucunun sohbet toplantılarına katıldığı, himmet verdiği, mütevelli heyeti denen sohbet grubu sorumluluğu yaptığı, çocuklarının örgütle iltisaklı okulda eğitim gördüğü hususları gözönüne bulundurularak üzerine atılı suçu işlediği ileri sürülmüştür.

5. İddianamenin kabulüyle açılan dava, Balıkesir İkinci Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Yargılama toplamda 45 celse sürmüştür. Başvurucu, dördüncü celsede alınan savunmasında; örgütün herhangi bir toplantı, sohbet veya etkinliğine katılmadığını, örgütle bir bağlantısının olmadığını ileri sürmüştür. Dosyanın diğer sanığı K.S., dördüncü celsede alınan beyanında üzerine atılı suçlamayı kabul etmemiştir.

6. Dosyanın diğer bir sanığı B.Ş.; ikinci celsede alınan savunmasında başvurucunun sohbet grup sorumlusu olduğunu, başvurucunun 2011 yılının ortalarında polis okuluna gittiğini, ondan sonra ne olduğunu, ne yaptığını bilmediğini beyan etmiştir.

7. Dosyanın diğer sanığı M.A. sekizinci celsede alınan beyanında; başvurucuyu tanıdığını, başvurucunun öncesinde asayişte olduğunu, daha sonra polis okulunda beraber çalıştıklarını, başvurucunun sohbetlere katılan ve parasal yardımda bulunan kişiler arasında yer aldığını, başvurucunun aynı dönemde Balıkesir erkek yapılanması içinde yer alan polisler arasında yer aldığını, 2011 yılından sonra kimlerin sohbet toplantısına katıldığı konusunda herhangi bir bilgisinin bulunmadığını beyan etmiştir.

8. A.K. istinabeyle alınan ifadesinde; gezi olayları olduktan sonra sohbetlere bir daha gitmediğini, başvurucuyla 2013 yılına kadar birlikte bulunduğunu, 2013 yılında 17-25 Aralık olayından sonra bu örgütün silahlı terör örgütü olarak kabul edilmesinden sonra bu kişilerle kavgalı bir şekilde ayrıldığını, 2013 yılı 17-25 Aralık olayından sonra bu kişiler ile irtibatını kopardığı için daha sonra ne yaptıklarını bilmediğini beyan etmiştir.

9. Mahkeme başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına istinaf kanun yolu açık olmak üzere karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

“…Gizli Tanık Garson'dan elde edilen verilerde sanığa ait bilgilerin de olduğu görülmekle söz konusu kodlamalar incelendiğinde;

Sanığın [başvurucu] hakkında "SAY" olarak kodlama bulunduğu, bu kodlamanın "FETÖ mensubiyeti olan, sadakati ve bağlılığı üst derecede olan kişileri" ifade ettiği, kurs taksidi olarak yazılan ancak örgüt içerisinde verilen himmeti belirten miktarın "150" olduğu anlaşılmıştır.

Sanık hakkında beyan ve teşhiste bulunanlar dinlenmiş;

-[B.Ş.] aşamalardaki beyanlarında örgütün Emniyet mahrem yapılanmasında düzenlenen sohbetlerin sohbet sorumlusu olduğunu, bu kapsamda düzenlenen toplantılarda sohbet gruplarının sorunları, sohbetlere katılım durumu, gelmeyenlerin gelmeme sebepleri ve benzeri konuların konuşulduğunu, bu nedenle sanığın bunu takip eden kişi olduğunu,

-[M.A.], [K.S.] ve tanık [A.K.] aşamalardaki beyanlarında kendisinin polis memuru olarak Balıkesir ilinde görev yaptığı yıllarda sanığın örgüt tarafından düzenlenen sohbetlere katıldığını gördüğünü beyan etmiştir.

Tanıkların aşamalardaki beyanlarına sanık ile aralarında bir husumet bulunmaması, aşamalarda ayrıntılı beyanlarda bulunmaları ve mahkememizin kabulü ile örtüşmesi nedeniyle itibar edilmiştir.

Gizli Tanık Garson'dan elde edilen verilerdeki sanık hakkındaki kodlamalar, itibar edilen tanık beyanları birlikte değerlendirildiğinde; tanık beyanlarının dijital verideki kodlamalar ile örtüştüğü anlaşılmıştır. Bu itibarla sanık hakkındaki dijital verideki bu kodlamanın somut bir şekilde ispatlandığı anlaşılmakla, bu verideki kodlamalara da itibar edilmiş ve sanığın örgütün Emniyet Mahrem Yapılanması içerisinde Lise olarak adlandırılan yapılanmada polis memuru kimliğine rağmen yer aldığı, bu hiyerarşide "FETÖ mensubiyeti olan, sadakati ve bağlılığı üst derecede olan kişileri" ifade eder şekilde örgütün mahrem imamları tarafından kodlandığı, bu şekilde sohbetlere katıldığı ve himmet verdiği, polis memurlarının örgüt içerisinde sohbet sorumlusu olarak kimlerin sohbetlere gidip gitmediği, sohbet içerisinde yaşanan sorunları mütevelli adı verilen diğer sohbet sorumlularıyla kendilerinin bağlı olduğu kişinin liderliği altında periyodik olarak görüştükleri Mahkememizce sabit görülmüştür.

Yukarıda bahsedilen ve Mahkememizce sanık tarafından gerçekleştirdiği sabit görülen tüm bu eylemler sanığın bu eylem ve faaliyetlerinin zamansal olarak süreklilik, çeşitlilik ve belirgin bir yoğunluğa ulaştığı, sanığın Silahlı Terör Örgütü olduğu hususu yargı kararları ile kesinleşen FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütünün hiyerarşisi içerisinde dış dünyaya kapalı, örgütün gizlilik, disiplin ve mutlak sadakat gibi kurallara uygun davranışlar sergilediği, gerçekleştirdiği eylemlerin örgütün varlığına ve güçlendirilmesine nedensel bağ taşıdığı, sanığın örgüt ile arasında organik bağ kurduğu anlaşıldığından örgütsel faaliyet olarak kabul edilmiş olmakla bu eylemler TCK m.314/2'de tanımlaması yapılan silahlı terör örgütü üyeliği suçuna vücut verdiği anlaşılmıştır..."

10. Başvurucu ve müdafii karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Dilekçesinde; FETÖ/PDY'ye katılma iradesinin Mahkemenin gerekçeli kararında açıklanmadığını, tanık beyanlarına itibar edilmemesi gerektiğini, mevcut delillerle hakkında örgüt üyeliğinden ceza verilmesinin mümkün olmadığını, temin edilen kodlama verilerinin hukuka aykırı olduğunu, mahkûmiyet kararına esas teşkil eden eylemlerin 17-25 Aralık 2013 tarihinden öncesine ilişkin olduğunu, bu eylemlerin örgütsel faaliyet olarak kabul edilmemesi gerektiğini, hakkında beraat kararı verilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

11. Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi (İstinaf Dairesi) 21/1/2022 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine temyiz kanun yolu açık olmak üzere karar vermiştir.

12. Başvurucu, İstinaf Dairesi kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Dilekçesinde; tanık beyanlarına itibar edilmemesi gerektiğini, mahkûmiyet kararına esas teşkil eden eylemlerin 17-25 Aralık 2013 tarihinden öncesine ilişkin olduğunu, bu eylemlerin örgütsel faaliyet olarak kabul edilmemesi gerektiğini, hakkındaki kodlama verilerinin hukuka aykırı olduğunu, cezalandırmaya yeterli delil bulunmadığını ileri sürmüştür.

13. Yargıtay 3. Ceza Dairesi 5/12/2022 tarihinde mahkûmiyet kararının onanmasına karar vermiştir.

14. Başvurucu, nihai kararı 2/3/2023 tarihinde öğrenmiş ve 28/3/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucu; mevcut delillerle hakkında örgüt üyeliğinden ceza verilmesinin mümkün olmadığını, mahkûmiyet kararına esas teşkil eden eylemlerin 17-25 Aralık 2013 tarihi öncesine ilişkin olduğunu, bu eylemlerin örgütsel faaliyet olarak kabul edilmemesi gerektiğini, FETÖ/PDY'ye katılma iradesinin Mahkemenin gerekçeli kararında açıklanmadığını ileri sürmüştür.

17. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında özetle başvuru formundaki itirazlarını yinelemiştir.

18. Başvurucunun şikâyetleri adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı bağlamında incelenmiştir.

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

21. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

22. Somut olayda Mahkeme, başvurucunun sohbet grup sorumlusu olduğuna yönelik B.Ş. isimli kişinin beyanına, başvurucunun örgüt tarafından düzenlenen sohbetlere katıldığına yönelik M.A., K.S. ve tanık A.K.nin beyanlarına ve başvurucu hakkında "SAY" olarak kodlama bulunduğuna, bu kodlamanın "FETÖ mensubiyeti olan, sadakati ve bağlılığı üst derecede olan kişileri" ifade ettiğine, kurs taksidi olarak yazılan ancak örgüt içinde verilen himmeti belirten miktarın "150" olduğuna ilişkin gizli tanık garsondan elde edilen verilere dayanmıştır. Diğer yandan tanık beyanlarının dijital verideki kodlamalar ile örtüştüğünü de vurgulamıştır (bkz. § 9). Başvurucu ise mahkûmiyet kararına esas teşkil eden eylemlerin 17-25 Aralık 2013 tarihinden öncesine ilişkin olduğunu, bu eylemlerin örgütsel faaliyet olarak kabul edilmemesi gerektiğini ileri sürmüştür (bkz. § 16).

23. Başvurucu hakkında beyanda bulunan B.Ş., başvurucunun 2011'in ortalarında polis okuluna gittiğini, ondan sonra ne olduğunu, ne yaptığını bilmediğini beyan etmiştir (bkz. § 6). K.S. de örgütle 2012 yılında irtibatını kestiğini beyan etmiştir (bkz. § 3). M.A. 2011 yılından sonra kimlerin sohbet toplantısına katıldığı konusunda herhangi bir bilgisinin bulunmadığını beyan etmiştir (bkz. § 7). A.K. ise 2013 yılı 17-25 Aralık olayından sonra bu kişiler ile irtibatını kopardığı için daha sonra ne yaptıklarını bilmediğini beyan etmiştir (bkz. § 8).

24. Silahlı terör örgütü üyeliğinden yürütülen bir yargılama sürecinde, kişinin örgüt içindeki faaliyetlerinin zamansal olarak süreklilik göstermesi, esasa etki edebilecek nitelikte önemli bir unsurdur. Bu nedenle Mahkemenin silahlı terör örgütü üyeliğinden yargılanan kişilerin örgüt içindeki faaliyetlerinin zamansal olarak süreklilik arz ettiğini dosya kapsamındaki delillerle bağ kurmak suretiyle gerekçeli kararında değerlendirmesi beklenir.

25. Anayasa Mahkemesi Mehmet Emin Okyay ([GK], B. No: 2023/47320, 2/4/2026)

kararında; veri inceleme raporlarında yer alan gizli tanık GARSON'dan elde edilen kodlama bilgisini destekleyici/teyit edici bir durum bulunmadığı hâllerde, idari ve yargısal makamların veri analiz raporlarının ehemmiyetini de gözönüne alarak söz konusu kodlama bilgilerinin ortaya çıkardığı iltisak ve irtibata yönelik şüpheden hareketle yeterli düzeyde araştırma yapmasının ve ilgili kişilerin iltisak ve irtibatına yönelik olarak ortaya çıkan hususlarda karşı beyanlarını da almak suretiyle FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatı olup olmadığına yönelik bir sonuca varmasının önemli olduğunu vurgulamıştır (bkz. Mehmet Emin Okyay, § 141).

26. Yargıtay gizli tanık GARSON'dan elde edilen verilere ilişkin inceleme raporunda kişinin "SAY" olarak kodlandığı bazı durumlarda, örgütün kamuoyunca da bilinen operasyonel eylemlerinden sonraki tarihlerde örgütsel nitelikteki eylem ve faaliyetlerinin bulunup bulunmadığının tespiti bakımından yeni güncel verilere ulaşılıp ulaşılmadığının araştırılmasını, raporda zümre başkanı ve öğretmen olarak belirlenen kişiler hakkında herhangi bir soruşturma ya da kovuşturma olup olmadığının araştırılmasını, bu kişilerin tanık sıfatıyla duruşmaya çağrılarak sanık hakkında bilgi sahibi olup olmadığına yönelik beyanlarının alınmasını önemli görmüştür [birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 27/5/2025 tarihli ve E.2025/1797, K.15899; 14/4/2025 tarihli ve E.2022/19613, K.2025/10995; 18/2/2025 tarihli ve E.2024/3263, K.2025/4597; 9/10/2024 tarihli ve E.2022/12195, K.2024/11681; 2/10/2024 tarihli ve E.2022/15622, K.2024/11169; 10/6/2024 tarihli ve E.2022/3202, K.2024/7762; 27/11/2023 tarihli ve E.2022/36229, K.2023/9443].

27. Yine Yargıtay kişinin, örgütün görünen yüzünün ortaya çıkmasından sonra görev yaptığı varsa farklı illerde emniyet mensuplarına yönelik yapılan soruşturma ve kovuşturmalar araştırılarak veri inceleme raporunda belirtildiği gibi sanığın örgütsel faaliyetlerine devam edip etmediğinin araştırılmasını da önemli görmüştür [birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 20/5/2025 tarihli ve E.2024/11306, K.2025/14808; 24/10/2024 tarihli ve E.2022/6707, K.2024/12416; 29/4/2024 tarihli ve E.2022/30786, K.2024/5908; 12/3/2024 tarihli ve E.2023/1856, K.2024/4823].

28. Başvurucu hakkında beyanları hükme esas alınan kişilerin beyanları dikkate alındığında, başvurucunun örgütün kamuoyunda bilinir hâle geldiği tarihten sonrasına ilişkin olarak bir eylemden bahsetmedikleri görülmektedir. Mahkemenin gerekçeli kararında başvurucu hakkındaki kabul kısmında kodlama verileri açısından yeni güncel verilere ulaşılıp ulaşılmadığına ve başvurucunun örgütün kamuoyunca da bilinen operasyonel eylemlerinden sonraki tarihlerde örgütsel nitelikteki eylem ve faaliyetlerinin bulunup bulunmadığına yönelik bir değerlendirme yer almamaktadır.

29. Başvurucunun iddiasını destekleyebilecek mahiyette itirazlar sunulmasına rağmen, Mahkemece bu durum gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak tartışılmamış ve başvurucunun iddialarına cevap verilmemiştir. Sonuç olarak yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında -somut olayın özel koşullarında- Mahkemenin davanın sonucuna etkili hususlar hakkında yeterli bir yanıt vermediği anlaşılmıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

31. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden, kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar

verilmesi gerekir.

B. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

32. Başvurucunun; suç isnadına bağlı tutulduğu muhakeme süreci itibarıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Mehmet Emin Kılıç ([2. B.], B. No: 2013/5267, 7/3/2014, §§ 19-32) ve Mehmet Şimşek ([1. B.], B. No: 2018/10953, 22/7/2020) kararları doğrultusunda süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

33. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

34. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

35. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

36. Uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından başvurucunun maddi tazminat talebinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Balıkesir 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2016/261,

K.2021/213) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 1.480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

Ğ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DERYA BAŞ

B. No: 2023/25666 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/25666

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DERYA BAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/25666)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hüseyin Özgür SEVİMLİ

Başvurucu : Derya BAŞ

Vekili : Av. Adem UZAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; terör örgütü üyeliği suçuyla ilgili olarak yapılan yargısal yorumların öngörülebilir olmaması ve suç oluşturmayan eylemlerin mahkûmiyete esas alınması nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda başkaca temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 7/4/2023 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Ilgın Cumhuriyet Başsavcılığı, aralarında başvurucunun da bulunduğu kişiler hakkında ByLock programını kullandıkları ve Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye oldukları şüphesiyle soruşturma başlatmıştır. Ilgın Cumhuriyet Başsavcılığı, muhakeme sürecinde başvurucu hakkındaki soruşturma dosyasını ayırmış ve soruşturmaya Antalya Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından devam edilmek üzere yetkisizlik kararı vermiştir. Başvurucunun yakalanarak yapılan üst aramasında bir adet çift SIM kartlı cep telefonu ele geçirilmiş ve bu cihaz, üzerinde inceleme yapılmak üzere ilgili kolluk birimlerine teslim edilmiştir. Kolluk tarafından yapılan araştırmalarda başvurucunun kendi adına kayıtlı GSM hattına tanımlanan internet protokol (IP) numaraları üzerinden yapılan bağlantılar sonucunda oluşturulan 235553 user-ID numarası üzerinden ByLock programını kullandığına, Asya Katılım Bankası Anonim Şirketinde (Bank Asya) 21/10/2010 ila 5/2/2015 tarihleri arasında yedi ayrı hesap açtırıp bu hesaplardan üçünün aktif olduğuna ve 2013 yılının Aralık ayından sonraki tarihlerde hesaplarını aktif olarak kullandığına, örgüte ait yayın organlarının dijital platformlardan çıkarılması üzerine başvurucunun da Tivibu aboneliğini sonlandırdığına dair tespitlerde bulunulmuştur.

6. Başvurucu; soruşturma evresinde alınan ifadelerinde özetle ev hanımı olduğunu, ByLock programını kullanmadığını, Bank Asyaya bir kereye mahsus para yatırdığını, Tivibu aboneliğini kendisine bu platform tarafından eksik bilgilendirme yapıldığı için sonlandırdığını, liseden 2009 yılında mezun olduğunu, lisede okurken 2008 yılında örgüte müzahir dershaneye gittiğini, 2005 ila 2009 yılları arasında örgüte ait olduğunu duyduğu pansiyonda kaldığını ancak terör örgütüne dair etkinliklere katılmadığını ve anılan örgütle hiçbir bağlantısı bulunmadığını savunmuştur.

7. Soruşturmanın tamamlanması üzerine Başsavcılık, başvurucu hakkında iddianame düzenlemiştir. Başsavcılık, iddianamede başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespit başta olmak üzere Bank Asya hesap hareketlerine, platform üyeliğini sonlandırmasına, örgüte müzahir dershaneye gidip örgüte ait pansiyonda kalmasına dayanarak terör örgütüne üye olma suçunu işlediğini iddia etmiştir.

8. Başvurucu hakkındaki yargılama Antalya 8. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmüştür. Mahkeme, duruşma hazırlığı işlemlerine dair 6/4/2017 tarihinde düzenlediği tensip tutanağında -diğerlerinin yanı sıra- başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespite esas olan verilerin Antalya İl Emniyet Müdürlüğüne bağlı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğünden (KOM), GSM hattına ait HTS kayıtlarının da Bilgi Teknolojileri İletişim Kurumundan (BTK) getirtilmesine karar vermiştir.

9. Başvurucu; yargılamanın 13/6/2017 tarihli ilk celsesinde önceki savunmalarına ek ve bu savunmalarından kısmen farklı olarak 2011 ila 2014 yılları arasında Akdeniz Üniversitesinde öğrenim gördüğünü, ByLock tespitine konu olan GSM hattını öğrenci olduğu dönemde almış olabileceğini, Bank Asyada yedi ayrı hesap açtırmadığını ve lise yıllarında örgüte müzahir K. Dershanesine gitmediğini, ByLock programından haberdar olmadığını ve bu programı kullanmadığını söylemiştir.

10. Celse arasında BTK, başvurucunun kullandığı GSM hattına tanımlanan IP numaraları ile ByLock programına ait IP numaraları arasındaki bağlantılara ilişkin CGNAT (HIS) kayıtlarını dosyaya sunmuştur. Diğer yandan KOM, başvurucuyla ilişkilendirilen 235553 user-ID numarasına ait ve bu numaraya bağlı olarak çözümlenen alt verileri içeren 12/6/2017 tarihli ByLock tespit ve değerlendirme tutanağını Mahkemeye göndermiştir. ByLock tespit ve değerlendirme tutanağına göre söz konusu user-ID numarası ve bu numaraya bağlı olarak

oluşturulan alt veriler şöyledir:

i. "Kullanıcı Profil Bilgileri" başlıklı kısımda bu user-ID'ye bağlı oluşturulan kullanıcı adının "derya", şifrenin "derya.2812", mesajın "derya" ve son çevrim içi olduğu tarihin "14/2/2016" olduğu,

ii. 235553 user-ID numarasının başvurucu adına kayıtlı GSM hattı üzerinden kullanıldığı ve tespit edilebilen ilk log tarihinin 15/3/2015 olduğu, bu user-ID üzerinden aktif olarak yazışma/arama yapıldığı ve e-posta alınıp gönderildiği,

iii. Söz konusu user-ID numarasını arkadaş listesine (roster kayıtları) ekleyen veya bu user-ID numarasını kendi listesine ekleyen ve bazılarının gerçek kullanıcılarının tespit edildiği belirtilen diğer ByLock kullanıcılarına yer verildiği,

iv. 235553 user-ID numarasının, gerçek kullanıcıları tespit edilen/edilemeyen başka kişiler tarafından kurulan "m" adlı bir gruba üye olduğunun, anılan gruba katılan başka user-ID numaralarının bir kısmının da kimler tarafından kullanıldıklarının tespit edildiği,

v. ByLock tespit ve değerlendirme tutanağının "Önem Arz Eden Yazışmalar ve Mailler" başlığı altında yer alan tablolarda, 235553 user-ID numarası ile gerçek kullanıcıları tespit edilen/edilemeyen başka ByLock kullanıcıları arasında yapılan yazışmalara ve karşılıklı gönderilen maillere yer verildiği,

vi. ByLock tespit ve değerlendirme tutanağında ayrıca 235553 user-ID numaralı kullanıcı ile gerçek kimlik bilgileri tespit edilen/edilemeyen diğer ByLock user-ID numaraları arasında gerçekleşen aramalara dair kayıtlarla bu user-ID numarası ile ByLock kullanıldığı sırada oluşan IP bağlantılarına (log kayıtları) dair tablolara da yer verilmiştir.

11. Yargılamanın 17/10/2017 tarihli ikinci celsesinde CGNAT kayıtları ve ByLock tespit ve değerlendirme tutanağı içeriği başvurucuya okunmuştur. Başvurucu, söz konusu GSM hattını kendisinin kullandığını ancak ByLock tespit ve değerlendirme tutanağında yer alan verileri kabul etmediğini ve bu verilerde adları geçen diğer ByLock kullanıcılarını da tanımadığını savunmuştur.

12. Yargılama sonucunda Mahkeme, başvurucunun terör örgütüne üye olma suçunu işlediği sonucuna ulaşmış ve atılı suçtan başvurucu hakkında 6 yıl 10 ay 15 gün hapis cezası vermiştir. Mahkûmiyet gerekçesi şöyledir:

"Sanığın, 235553 ID numarası üzerinden 15/03/2015 - 14/02/2016 tarihleri arasında; derya2812 kullanıcı adı ve derya.2812 şifre ile, adını derya olarak kaydederek Bylock programını kullandığı, Bylock karşı IP adres bilgilerini içerir iletişim tespit tutanağına göre Bylock programına 1071 kez bağlandığı görülmüştür.

Sanık, söz konusu programı kurmadığını ve kullanmadığını savunmuş ise de, ByLock adlı programın kullanıcısı olduğu, bu programı kendisine ait olduğunu ve kendisinin kullandığını kabul ettiği [...] numaralı GSM hattı üzerinden kullandığının belirlendiği, sanığın kullandığını beyan ettiği kendisine ait [...] numaralı GSM hattına ait Bylock karşı IP adres bilgilerini içerir iletişim tespit tutanağına göre Bylock programına 1071 kez bağlandığı, bylock programına kayıtlı kullanıcı adı, şifre ve adı kısmında derya isminin yer aldığı göz önüne alındığında sanığın savunmasına itibar edilmemiştir.

Örgütün tüm felsefesinin tedbir/takiye üzerine kurulu olması nedeniyle toplum içerisinde kimin FETÖ örgütüne üye olduğu vatandaşlar ve kurumlar tarafından bilinmez iken,

kimlerin bu örgütün üyesi olduğunun bu örgüt tarafından çok iyi bilindiği, örgütün güvendiği, sadakatinden emin olduğu üyelerine bu programı verdiği, üyelerinden bu program ile iletişim kurmalarını istediği anlaşılmıştır. Örgüt bu konuda çok seçici davranmış ve bylock sırrı kamu oyuna sızmamıştır. Bu da örgüt üyelerinin disiplinini ortaya koymaktadır.

Bylock programının FETÖ silahlı terör örgütünün gizlilik esasına uygun olarak, örgütsel faaliyetlerin icrası amacıyla, örgüt üyeleri arasındaki haberleşmenin sağlanması için, münhasıran FETÖ silahlı terör örgütünün mensupları tarafından kullanılan bir ağ olduğu, FETÖ'nün 15 Temmuz hain darbe girişimi ve öncesindeki pek çok terör suçunun falili olduğu, sanığın, FETÖ tarafından kullanılmakta olan ağa, Bylock programına bu özelliğini bilerek kasten dahil olduğu, bu ağı iletişim için kullandığı, dolayısı ile FETÖ silahlı terör örgütünün üyesi olduğu anlaşılmıştır.

Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde, sanığın FETÖ/PDY silahlı terör örgütünün bir üyesi olarak, örgütün ideolojisi ve stratejisi doğrultusunda hareket ettiği, ByLock iletişim sisteminin, yukarıda açıklanan somut delillerle kanıtlandığı üzere, FETÖ/PDY silahlı terör örgütü mensuplarının kullanmaları amacıyla oluşturulan ve münhasıran bu suç örgütünün bir kısım mensupları tarafından kullanılan bir ağ olması nedeniyle; örgüt talimatı ile bu ağa dahil olunduğu anlaşılan ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullanıldığının her türlü şüpheden uzak, kesin kanaata ulaştıracak teknik verilerle tespit eden Yargıtay 16. Ceza Dairesi 14.07.2017 T. 2017/1443 E., 2017/4758 K. sayılı emsal içtihadında da açıklandığı üzere, kişinin örgütle bağlantısını gösteren somut delil niteliğinde olduğu, sanığın üzerine atılı FETÖ-PDY silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği mahkememizce kabul edilmiş, sanığın inkara yönelik savunmasına, yukarıda açıklandığı üzere delillerin mahiyeti ve ispat gücü anlamında mahkememizde bir tereddüt bulunmadığından itibar edilmemiştir.

Bylock programı ile ilgili tespit ve değerlendirme tutanağı içeriğine göre, sanığın FETÖ/PDY üyeleri tarafından düzenlenen sohbetlere katıldığının, zaman zaman örgütsel amaçlarla yapılan toplantılarda 'sohbet hocalığı' yaptığının, örgüte maddi kaynak sağlamak amacıyla diğer örgüt üyelerinden kurban bağışı adı altında para topladığının, dergi ve gazete aboneliği faaliyetlerini yoğun şekilde yürüttüğünün ve örgütün amaçları doğrultusunda bir fiil çalıştığının anlaşıldığı, dolayısıyla sanığın örgüt içindeki konumu, örgütsel faaliyetleri, kastının yoğunluğu ve ağırlığı bir bütün halinde değerlendirildiğinde sanık hakkında ceza tayin edilirken 5237 sayılı TCK'nın 61. maddesi gözetilerek 5237 sayılı TCK'nın 314/2 maddesi gereğince alt sınırdan yeterli oranda uzaklaşılarak ceza tayin edilmesi cihetine gidilmiş [karar verilmiştir.]"

13. Başvurucu, mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş; Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi (Daire) 13/6/2018 tarihli kararı ile başvurucunun istinaf talebini esastan reddetmiştir. Başvurucu, Daire kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuş; Yargıtay 3. Ceza Dairesi 23/1/2023 tarihinde Daire kararını onamıştır. Onama kararında yer verilen açıklama şöyledir:

"ByLock programının FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne üye olma suçu bakımından her türlü şüpheden uzak, kesin kanaate ulaştıracak teknik verilerle tespiti halinde kişinin örgütle bağlantısını gösteren bir delil olacağı nazara alındığında, sanığın ByLock kullanıcısı olduğuna ilişkin tespit ve değerlendirme tutanağının temin edilmesi karşısında sanığın inkara yönelik savunmalarına itibar edilmemiş, sanığın ByLock kullanıcısı olduğu şüpheye

yer bırakmayacak şekilde tespit edildiğinden, temyiz aşamasında gelen sanıktan ele geçen materyallerde ByLock kalıntısına rastlandığını belirten dijital mateyal inceleme raporu beklenmeksizin karar verilmesi sonuca etkili olmadığından bozma sebebi yapılmamıştır."

IV. İLGİLİ HUKUK

14. İlgili ulusal ve uluslararası hukuk kaynakları için bkz. Ali Bayram İskender [GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025, §§ 15-37; Şerif Özmutlu [GK], B. No: 2020/36986, 25/9/2025, §§ 29-59; Ramazan Çakır [GK], B. No: 2019/6030, 24/2/2026, §§ 17-39.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Anayasa Mahkemesinin 17/6/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

16. Başvurucu; işlendiği tarihte suç olarak kabul edilmeyen fiillere dayanılarak cezalandırılmasının hukuka aykırı olduğunu, bu yöndeki iddia ve itirazlarına karşılık yargı mercilerince yeterli açıklamalara yer verilmediğini belirterek suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Bakanlık görüşünde, Anayasa Mahkemesinin suçta ve cezada kanunilik ilkesine dair değerlendirmelerini içeren kararlarına yer verilmiş; ihlal iddiaları incelenirken söz konusu içtihatlar ile somut olayın kendine özgü koşullarının birlikte değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

2. Değerlendirme

18. Başvurucunun iddiaları suçta ve cezada kanunilik ilkesi yönünden incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

20. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi hukuk devletinin kurucu unsurlarındandır. Kanunilik ilkesinin genel olarak bütün hak ve özgürlüklerin düzenlenmesinde temel bir güvence oluşturmanın yanı sıra suç ve cezaların belirlenmesi bakımından özel bir anlamı ve önemi olup bu kapsamda kişilerin kanunen yasaklanmamış veya yaptırıma bağlanmamış fiillerden dolayı keyfî bir şekilde suçlanmaları ve cezalandırılmaları önlenmekte, buna ek olarak suçlanan kişinin lehine olan düzenlemelerin geriye etkili bir şekilde uygulanması sağlanmaktadır (Karlis A.Ş. [1. B.], B. No: 2013/849, 15/4/2014, § 32; Adnan Şen [GK], B. No: 2018/8903, 15/4/2021, § 104; Bilal Celalettin Şaşmaz [1. B.], B. No: 2019/20791, 18/10/2022, § 60).

21. Anayasa'nın 38. maddesine koşut olarak 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 2. maddesinde de düzenlenen ilke, yasaklanan eylemlerin ve bu yasak eylemlere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanunda

gösterilmesini; kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olmasını gerektirir. Kişilerin yasak eylemleri önceden bilmeleri düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmıştır (Fikriye Aytin ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/6154, 11/12/2014, § 51; AYM, E.2010/69, K.2011/116, 7/7/2011; AYM, E.2019/9, K.2019/27, 11/4/2019, § 13; Bilal Celalettin Şaşmaz, § 61).

22. Ceza verme yetkisinin keyfî ve hukuk dışı amaçlarla kullanılmasının önlenebilmesi kanunilik ilkesinin katı şekilde uygulanmasıyla mümkün olabilir. Bu kapsamda yargı organlarınca yapılacak yorum ceza normlarının özüyle çelişmemeli ve öngörülebilir olmalıdır. Yargı organları, terör suçları da dâhil olmak üzere tüm suçlar bakımından suça veya cezaya ilişkin olguları değerlendirirken özellikle fiillerin bir suça karşılık gelip gelmediğini belirlerken suçta ve cezada kanunilik ilkesini anlamsız kılacak şekilde öngörülemez bir yaklaşımda bulunmamalıdır (Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri [2. B.], B. No: 2017/4902, 28/1/2020, § 47; Adnan Şen, § 107; Bilal Celalettin Şaşmaz, § 62). Bu kapsamda somut olayda değerlendirilmesi gereken terör örgütüne üye olma suçunun kapsamının öngörülemez şekilde sanığın aleyhine olarak genişletici bir yoruma tabi tutulup tutulmadığıdır (Ahmet Aslan [1. B.], B. No: 2021/23949, 6/10/2022, § 68; Bilal Celalettin Şaşmaz, § 62). Bu nedenle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin denetlenmesinde normun mevcut deliller çerçevesinde somut olaya uygulanış biçiminin yasal düzenlemeyle bağdaşmaz ve öngörülemez bir sonuca yol açıp açmadığı incelenmelidir (Bilal Celalettin Şaşmaz, § 62).

23. Başvuruya konu mahkûmiyet hükmünün kanuni dayanağı 5237 sayılı Kanun'un 314. maddesidir. Yargı mercilerine göre bir suç örgütü, baştan itibaren suç işlemek üzere kurulmuş yasa dışı bir yapı olabileceği gibi yasal olarak faaliyet göstermekte olan bir sivil toplum örgütünün sonradan suç örgütüne hatta terör örgütüne dönüşmesi de mümkündür (Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26/9/2017 tarihli ve E.2017/16.MD-956, K.2017/370 sayılı kararı).

24. Bir kişinin yasa dışı örgüt üyeliği suçundan cezalandırılabilmesi için henüz bir suç işlemiş olması gerekmez. Örgüt üyeliği başlı başına cezalandırılan bir suçtur. Bu itibarla örgüt üyesinin faaliyetinin mutlaka örgüt tarafından gerçekleştirilen suçlara katılma şeklinde olması da gerekmez. Terör örgütüne üye olma suçu, üye ve hatta örgüt henüz bir suç işlememiş dahi olsa örgütün toplum için yarattığı tehlikeyi cezalandıran ve bu yönüyle bir yandan da örgüt faaliyetleri kapsamında suç işlenmesini engelleme amacı taşıyan bir suç türüdür (Metin Birdal [GK], B. No: 2014/15440, 22/5/2019, §§ 60, 61).

25. Bir oluşumun terör örgütü olduğuna dair kesinleşmiş yargı kararının suçun unsurlarından biri olmadığının altını önemle çizmek gerekir. Örgütün niteliklerinin mahkemece belirlenmesi bir tespit kararıdır (Bilal Celalettin Şaşmaz, § 14). Aksinin kabulü, hakkında kesinleşmiş yargı kararı bulunmayan terör örgütlerinin eylemlerinin unsur yokluğu nedeniyle cezalandırılamaması sonucunu doğurur. Yukarıda alıntılanan Yargıtay içtihatlarının da gösterdiği gibi bir oluşumun terör örgütü olarak tespitine dair kesinleşmiş yargı kararının bu suç özelinde en önemli fonksiyonu, terör örgütüne hukuki varlık kazandırması ve bu bağlamda yapının bir terör örgütü olduğunu bilinebilecek hâle getirmesidir. Dolayısıyla henüz terör örgütü olduğuna dair yargı kararlarının bulunmadığı, dolayısıyla herkesçe bir terör örgütü olarak bilinebilir hâle gelmediği sırada bir örgüt ile irtibatlı ve iltisaklı olan kişilerin kasıtlarının ortaya konulması hayati önemdedir (Ahmet Aslan, §§ 50, 51; Bilal Celalettin Şaşmaz, § 50).

26. O hâlde bir kimsenin FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan cezalandırılabilmesi için örgütün niteliğini ve amaçlarını bildiği, örgütün bir parçası olmayı istediği ve örgütün hayatta kalmasına, amaçlarının gerçekleştirilmesine devamlı bir irade ile katkı sağladığının gösterilmesi gerekir. Bu gerekliliğin bir sonucu olarak Yargıtay; terör örgütüne üye olma veya yardım etme suçlarının doğrudan kasıt ve özel saikle işlenebilen suçlar olduğu da gözetildiğinde FETÖ/PDY'nin gerçek yüzünü ortaya koyan operasyonlara başlandığını, bu yapının kamuoyu ve medya tarafından tartışılır hâle geldiğini, üst düzey hükûmet yetkilileri ve kamu görevlileri tarafından yapılan açıklamalarda paralel yapı veya terör örgütü olduğuna ilişkin tespitler ve uyarıların yapıldığını, Millî Güvenlik Kurulu tarafından da aynı değerlendirmelerin paylaşıldığı süreçten önce icra edilen faaliyetlerin nitelik, içerik ve mahiyeti itibarıyla terör örgütünün amacına hizmet ettiği ve sanıklarca da bunun bilindiği somut delil ve olgularla ortaya konulmadıkça örgütsel faaliyet kapsamında kabul edilemeyeceğini, kişilerin hukuki durumlarının kusurluluk ve hata bağlamında değerlendirilmesinde zaruret bulunduğunu ifade etmiştir. Başka bir deyişle Yargıtay, bir kişinin söz konusu örgüte üye olma suçundan cezalandırılması için sempati ve iltisak boyutunu aşarak terör örgütü niteliğini ve amaçlarını bilerek örgüt üyesi olduğunu ispat etmeye yeterli delillere dayanılmasını şart koşmaktadır (Bilal Celalettin Şaşmaz, §§ 11-19, 51).

27. Bu sebeple Yargıtay; FETÖ/PDY davalarında da örgüte sadece sempati duymak ya da örgütün amaçlarını, değerlerini, ideolojisini benimsemek, buna ilişkin yayınları okumak, bulundurmak, örgüt liderine saygı duymak gibi eylemleri terör örgütüne üye olma suçundan mahkûmiyet için yeterli görmemektedir. Yargıtaya göre FETÖ/PDY üyesinin örgüte bilerek ve isteyerek katılması, katıldığı örgütün niteliğini ve amaçlarını bilmesi, terör örgütünün bir parçası olmayı istemesi, örgüte katılma iradesinin devamlılık arz etmesi, saikinin suç işlemek olması şartı aranmalıdır (Yargıtay kararı için bkz. Bilal Celalettin Şaşmaz, § 13).

28. Yukarıdaki değerlendirmelerden hareket eden ve FETÖ/PDY'nin güvenlik güçlerince önemli ölçüde çözümlenen hiyerarşik yapılanmasını gözeten Yargıtay; üst düzeyde bulunan örgüt mensuplarının katıldığı örgütün niteliklerini, amaç ve yöntemlerini bildiğinin, suç işlemek saiki ile hareket ettiğinin ayrıca örgüte katılma iradesinin devamlılık arz ettiğinin kabul edilmesi gerektiği sonucuna varmıştır. Yargıtay, FETÖ/PDY'nin oldukça uzun süre yasal zeminde faaliyet göstermesi ve nihai amacını gizli tutması nedeniyle özellikle sözde meşruiyet vitrini olarak kullanılan katlarıyla irtibatlı olduğu tespit edilen kişilerin örgütün nihai amacını bildiğinin ortaya konması gerektiğini kabul etmiştir (Bilal Celalettin Şaşmaz, §§ 11-13, 19; ayrıca bkz. Adnan Şen, § 114; İlhami Aksu [2. B.], B. No: 2018/36918, 15/6/2022, § 21).

29. Yargı mercilerinin değerlendirmelerinden çıkan sonuca göre FETÖ/PDY'nin daha alt katlarıyla irtibatlı olduğu tespit edilen kişilerin -örgütün nihai amacını bildikleri ortaya konmadığı müddetçe- örgüte bir ahlak ve eğitim hareketi, gönüllüler hareketi, dinî bir cemaat olduğu zannı ile sempati duydukları, örgütle irtibat ve iltisaklı oldukları kabul edilmektedir. Terör örgütüne üye olma suçuna bağlanan ağır cezai yaptırımlar gözetildiğinde -örgütün nihai amacının herkesçe bilindiğinin kabul edilebileceği kesin bir tarih vermek yoluna gidilmemiş olmakla birlikte- örgütün nihai amacının herkesçe bilinir hâle geldiği olaylardan (Bilal Celalettin Şaşmaz, § 11) önce yasal zeminde faaliyet gösteren bir sivil toplum örgütüne bağlı olduğu düşüncesi doğrultusunda hareket ederek hataya düşenler ile FETÖ/PDY'nin amaç ve yöntemlerini bilen örgüt mensuplarının birbirlerinden dikkatli şekilde ayrılması yoluna gidilmiştir (Bilal Celalettin Şaşmaz, § 54).

30. Öte yandan vurgulamak gerekir ki bireysel başvuru yolunda Anayasa Mahkemesinin görevi, bir yargılamanın sonucu itibarıyla adil olup olmadığını değerlendirmek değildir. Dolayısıyla başvurucular hakkında isnat edilen terör örgütü üyesi olma suçunun sübuta erip ermediği veya toplanan delillerin suçun sübutu için yeterli olup olmadığı meselesi, ilkesel olarak Anayasa Mahkemesinin ilgi alanı dışındadır (Metin Birdal, § 47; Yılmaz Çelik [GK], B. No: 2014/13117, 19/7/2018, § 45). Bundan başka bir ceza yargılamasında hangi delillerin hükme esas alınabileceği meselesi de esas itibarıyla Anayasa Mahkemesinin görev alanının dışındadır (Türk ceza muhakemesi hukuku uygulamasına ilişkin bazı değerlendirmeler için bkz. Metin Birdal, §§ 67-71).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

31. Somut olayda Mahkeme kararının içeriği gözönüne alındığında mahkûmiyetin başvurucunun ByLock programı üzerinden 235553 user-ID numarası alıp bu numaraya bağlı alt veriler oluşturmak suretiyle anılan ağa dâhil olduğuna ve bu programı örgütsel iletişim amacıyla yoğun olarak kullandığına dair tespite dayandığı anlaşılmıştır (bkz. § 12).

32. Anayasa Mahkemesi, Ferhat Kara ([GK], B. No: 2018/15231, 4/6/2020) kararında "yapısı, kullanım şekli ve teknik özellikleri itibarıyla sadece FETÖ/PDY mensuplarınca -örgütsel iletişimde gizliliği sağlama amacıyla- kullanılan kriptolu iletişim ağının başvurucu tarafından kullanılmasının terör örgütüne üye olma suçu açısından mahkûmiyete dayanak alınmasının, adil yargılanma hakkı kapsamındaki usul güvencelerini tamamen etkisiz hâle getiren ve açıkça keyfî bir uygulama olarak değerlendirilemeyeceği, dolayısıyla ByLock'un mahkûmiyette tek veya belirleyici delil olarak kullanılmasına ilişkin iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu" nu değerlendirmiştir (Ferhat Kara, § 161).

33. Anayasa Mahkemesi, ByLock tespit ve değerlendirme tutanağı ve onu destekleyen diğer veriler doğrultusunda ByLock programının kullanıldığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçu açısından verilen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak değerlendirilmesini Adnan Şen kararında suçta ve cezada kanunilik ilkesi açısından ele almıştır. Bu kararda Anayasa Mahkemesi, ByLock programını kullanmak şeklinde gerçekleşen faaliyetin örgütsel nitelikte olduğuna, başvurucunun örgüt içi iletişimin sağlanması amacıyla FETÖ/PDY mensuplarının kullanımına sunulan ByLock programını örgütsel amaçla kullandığına, dolayısıyla başvurucunun bu oluşumun suç işlemek amacında olduğunun bilincinde olduğuna dair adli makamlarca yapılan yorumların kanun koyucunun yasak olarak belirlediği fiilin kapsamını suç ve cezaların kanuniliği ilkesine aykırı olacak şekilde genişletmediğini, örgüt üyeliğine ilişkin kuralın özüyle çelişmediğini ve öngörülebilir olduğunu, atılı suçun unsurları netleştirilirken öngörülebilir ve suçun mahiyetine uygun olma konusunda özen gösterildiğini değerlendirmiş ve ihlal olmadığı sonucuna ulaşmıştır (Adnan Şen, § 121).

34. Bununla birlikte Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Anayasa Mahkemesinin Ferhat Kara ve Adnan Şen kararlarından sonraki süreçte verdiği Yüksel Yalçınkaya/Türkiye ([B.D.], B. No: 15669/20, 26/9/2023) kararında ulusal mahkemelerin mevzuat hükümlerini geniş ve öngörülemez şekilde yorumlayarak ByLock kullanımının silahlı terör örgütü üyeliği anlamına geldiğini tespit ettiklerini belirtmiş; bu bağlamda ulusal hukuktaki suçun yasal tanımı kapsamında gerekli olan kastın varlığı ayrıca tespit edilmeksizin ByLock programını kullanan kişilere doğrudan ve etkili bir şekilde objektif sorumluluk yüklendiği kanaatine varmıştır. Dolayısıyla AİHM, bu durumun suçun özellikle de manevi unsurlarının oluşup oluşmadığını değerlendirme gereği duyulmaksızın terör örgütü üyesi olma suçunu katı bir

sorumluluk suçuna dönüştürme ve böylece iç hukukta açıkça belirtilen gerekliliklerden ayrılma etkisi yarattığı sonucuna varmıştır (Yalçınkaya/Türkiye, §§ 271, 272).

35. Yargıtay da özellikle AİHM'in Yalçınkaya/Türkiye kararından sonraki tarihlerde verdiği kararlarda örgütsel yazışma içeriği tespit edilemeyen sanıkların ByLock programını örgütsel iletişim amacıyla kullanıp kullanmadıklarının ve örgüt yapılanmasına dâhil olup olmadıklarının hukuki bir kesinlik içinde ortaya konulabilmesi için -somut olayın özelliğine göre ve ByLock tespit ve değerlendirme tutanağına yansıyan verilere yönelik- yapılması gerekli görülen araştırma işlemlerini güncel ve istikrarlı içtihatlarında belirlemiştir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 30/10/2024 tarihli ve E.2022/6887, K.2024/12706; 31/10/2024 tarihli ve E.2022/13560, K.2024/12904; 4/11/2024 tarihli ve E.2022/8312, K.2024/13516; 5/11/2024 tarihli ve E.2022/8457, K.2024/13588; 25/11/2024 tarihli ve E.2024/17021, K.2024/15092; 28/11/2024 tarihli ve E.2022/15419, K.2024/15834; 6/1/2025 tarihli ve E.2022/28134, K.2025/427; 21/1/2025 tarihli ve E.2021/11306, K.2025/1891; 21/5/2025 tarihli ve E.2025/542, K.2025/15312 sayılı kararları).

36. Nitekim Anayasa Mahkemesi de Ali Bayram İskender kararında başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi, anılan kararda başvurucunun -ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra- anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirme yapılmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi, bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

37. Anayasa Mahkemesi, benzer şekilde Ramazan Çakır kararına konu olayda başvurucunun ByLock programını kullandığının teknik verilerle ispat edilmesine dair tespitlere yönelik itirazlarına ek olarak ByLock tespit ve değerlendirme tutanağında yer alan yazışma ve e-posta verilerinin örgütsel nitelikte olup olmadığına, dolayısıyla bu programın örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla kullanılıp kullanılmadığına dair herhangi bir değerlendirmede bulunulmamasını da ele almıştır. Anayasa Mahkemesi anılan kararda -diğerlerinin yanı sıra- başvurucunun ByLock programını örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu hâlde mahkûmiyet gerekçesinde bu iddia hakkında somut bir değerlendirmede bulunulmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi, bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ramazan Çakır, §§ 56-58).

38. Diğer yandan Anayasa Mahkemesi, Şerif Özmutlu kararına konu olayda ise terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında başvurucunun ByLock programını kullandığının teknik verilerle ortaya konulmasının yanı sıra örgütsel faaliyetlerini belirli tarihlerden sonra dahi devam ettirerek örgüt hiyerarşisi içinde üst konumlara gelmesini değerlendirmiştir. Anılan kararda yargı makamları, ByLock programını örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla kullandığına dair tespit dikkate alınmasa dahi ByLock delili dışındaki diğer delilleri de esas almak suretiyle başvurucunun örgüt hiyerarşisi içinde

faaliyetlerde bulunduğunu değerlendirmiş; örgütün nihai amacının herkesçe bilinir hâle geldiği olaylardan sonra dahi başvurucunun gerçekleştirdiği örgütsel faaliyetlerin varlığını ortaya koyarak örgütün nihai amacını bildiği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi; yargı makamlarının bu tespitlerinin somut olayın şartlarına göre temelsiz ve keyfî olmadığı, kanun koyucunun yasak olarak belirlediği fiilin kapsamını suçta ve cezada kanunilik ilkesine aykırı olacak şekilde genişletmediği, örgüt üyeliğine ilişkin kuralın özüyle çelişmediği ve öngörülebilir olduğu sonucuna ulaşmıştır (Şerif Özmutlu, §§ 76-87).

39. Somut olayda mahkûmiyet kararının içeriği itibarıyla FETÖ/PDY tarafından sohbet adı altında düzenlenen toplantılara da değinmek gerekmektedir. Anayasa Mahkemesi; Sinan Ulu ([GK], B. No: 2023/57158, 25/9/2025) ve Sümeyra Bakla ([GK], B. No: 2023/46215, 20/11/2025) kararlarında yargısal makamlar tarafından yapılan tespitlerden hareketle örgüt tarafından düzenlenen sohbet adı altındaki toplantıların örgüt liderine ilişkin olağanüstü kişilik bilincinin aşılanması, katılanlarda kutsal dava fikrinin yerleştirilmesi, kişilerin bu doğrultuda yetiştirilmesi, grup aidiyetinin sağlanması, bağlılık, güven ve örgüte sadakatin oluşturulması gibi bazı fonksiyonel özellikleri olduğunu, bu toplantıların FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatı ortaya koyabilecek nitelikte olduğunu belirtmiştir. Netice itibarıyla yargısal makamlar tarafından yapılan tespitlerden hareketle örgüt tarafından sohbet olarak adlandırılan ve belirtilen nitelikte düzenlenen toplantıların tertibine iştirakin veya olayın özelliğine göre salt katılımın FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatı ortaya koyabilecek nitelikte olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda sohbet adı altında düzenlenen bu toplantıların niteliği gözönüne alındığında olgusal olarak bahse konu toplantılara yönelik belirtilen faaliyetler; kişilerin FETÖ/PDY ile iltisaklı ve irtibatlı olduğuna yönelik bir unsur olarak değerlendirilebileceği, bu kabulle birlikte söz konusu toplantıları organize etmek şeklindeki eylemin ise kişilerin FETÖ/PDY ile iltisaklı ve irtibatlı olduğuna yönelik bir unsur olarak değerlendirilmesinin evleviyetle mümkün olduğu ifade edilmiştir (Sinan Ulu, §§ 100, 101; Sümeyra Bakla, §§ 102, 103).

40. Mahkûmiyet gerekçesinde başvurucunun 235553 user-ID numarası ile kullandığı ByLock programı üzerinden diğer ByLock kullanıcılarıyla olan mesajlaşma ve mail içerikleri itibarıyla FETÖ/PDY üyeleri tarafından düzenlenen sohbetlere katıldığına, örgütsel amaçlarla yapılan bu toplantılarda bazen "sohbet hocalığı" yaptığına, örgüte maddi kaynak sağlamak amacıyla diğer örgüt üyelerinden kurban bağışı adı altında para topladığına, dergi ve gazete aboneliği faaliyetlerini yoğun şekilde yürüttüğüne, bu şekilde örgütün amaçları doğrultusunda faaliyetlerde bulunduğuna dair tespitlerde bulunulması (bkz. § 12) ve Anayasa Mahkemesinin anılan kararları (bkz. §§ 36-39) gözetildiğinde somut olayda Mahkemenin, başvurucunun ByLock programını örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla yoğun şekilde kullandığını değerlendirmek suretiyle oluşturduğu kabulün somut olayın şartlarına göre temelsiz ve keyfî olmadığı vurgulanmalıdır. Nitekim Mahkeme, örgütün nihai amacının herkesçe bilinir hâle geldiği olaylardan sonra dahi başvurucunun ByLock programını örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla yoğun şekilde kullanmak suretiyle terör örgütü hiyerarşisi içinde bulunduğunu ortaya koyarak örgütün nihai amacını bildiği sonucuna varmış ve aksi yöndeki savunmalarına itibar etmemiştir.

41. Bu noktada başvurucunun ByLock tespit ve değerlendirme tutanağında yer alan log kayıtları ile BTK'dan gönderilen CGNAT kayıtları arasında farklılıklar olduğuna dair mahkûmiyet gerekçesine göre esasa etkisi olmayan itirazlarının ötesinde, ByLock verilerini içeren dijital materyallerin Mahkeme huzuruna getirtilmemesine veya bu veriler üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmamasına dair muhakeme sürecinde itiraz ileri sürmediğinin ve

bireysel başvuru formunda bu hususta bir ihlal iddiasında bulunmadığının da altı çizilmelidir.

42. Sonuç olarak Mahkemenin bu yorumunun kanun koyucunun yasak olarak belirlediği fiilin kapsamını suçta ve cezada kanunilik ilkesine aykırı olacak şekilde genişletmediği, örgüt üyeliğine ilişkin kuralın özüyle çelişmediği ve öngörülebilir olduğu anlaşılmıştır. Mahkeme, atılı suçun unsurlarını netleştirirken öngörülebilir ve suçun mahiyetine uygun olma konusunda özen göstermiştir. Buna göre başvurucunun yukarıda anılan eylemleri dolayısıyla bu oluşumun suç işlemek amacında olduğuna ve üzerine atılı örgüt üyeliği suçunun unsurlarını bilebilecek konumda bulunduğuna ilişkin varılan sonucun temelsiz olduğu söylenemez.

43. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

44. Başvurucunun;

i. Suç isnadına bağlı tutulduğu muhakeme süreci itibarıyla kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Mehmet Emin Kılıç ([2. B.], B. No: 2013/5267, 7/3/2014, §§ 19-32) ve Mehmet Şimşek ([1. B.], B. No: 2018/10953, 22/7/2020) kararları doğrultusunda süre aşımı;

ii. Kamu görevlilerine isnat ettiği birtakım eylemler nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Ömer Aktaş ([1. B.], B. No: 2014/14915, 21/9/2016, §§ 38, 39) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi;

iii. ByLock haberleşmesi ve kişisel verilerin yasal olmayan şekilde elde edildiğine dair itirazları nedeniyle özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Bestami Eroğlu ([GK], B. No: 2018/23077, 17/9/2020) kararı, özel hayatına ait verilerin toplanarak sınırsız şekilde kolluk birimlerinin erişimine açıldığına dair itirazları nedeniyle özel hayata saygı hakkının ve benzer eylemlerin toplumun bir kesimi açısından suç sayıldığına dair itirazları nedeniyle ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ilişkin, temellendirmeksizin soyut şekilde ileri sürdüğü iddialarının Cemal Günsel ([GK], B. No: 2016/12900, 12/1/2021) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması,

iv. ByLock verilerinin elde edilme usulü yönünden hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Özlem Yıldırım ([GK], B. No: 2022/73725, 28/12/2022, §§ 30-33) kararı; karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedenleriyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Yasemin Ekşi ([1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57) ve Mehmet Yavuz ([1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51) kararları; eksik araştırma yapıldığına ve yeterli delil elde edilmeden mahkûmiyet kararı verildiğine ilişkin iddiasının da E.D. ([2. B.], B. No: 2015/1668, 22/2/2018, §§ 36-38) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması

Nedenleriyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan nedenlerle;

A. 1. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR

OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

Ç. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CEVAT ŞENAL

B. No: 2023/32474 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/32474

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CEVAT ŞENAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/32474)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Cevat ŞENAL

Vekili : Av. Hasan Hilmi YILMAZER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin tespiti için açılan davanın dört ay içinde sonuçlandırılamaması hâlinde tespit edilen bedele bu sürenin bitiminden itibaren kanuni faiz işletilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/4/2023 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucunun murisi Sare Şenal, Ankara'nın Mamak ilçesi, Kayaş Mahallesi, 35548 ada, 26 ve 29 numaralı parsellerde bulunan taşınmazların hissedar malikidir. Söz konusu

taşınmazların Ankara-Sivas Hızlı Tren Projesi kapsamında acele kamulaştırılmasına karar verilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü (TCDD/İdare) tarafından Ankara 20. Asliye Hukuk Mahkemesinde acele kamulaştırma kararı nedeniyle dava açılmış, kamulaştırma bedeli bilirkişi raporuyla 251.514 TL olarak tespit edilmiştir. TCDD, uzlaşma sağlanamaması nedeniyle başvurucu aleyhine Ankara 19. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) 2/8/2018 tarihinde kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davası açmıştır.

7. Mahkemece keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmak suretiyle kamulaştırma bedeli 1.016.823,20 TL olarak tespit edilmiş ve bu bedel üzerinden davanın kabulüne karar verilmiştir. Kararda depo ettirilen fark kamulaştırma bedeli olan 251.514 TL'nin başvurucuya derhâl ödenmesi, belirlenen bedele 3/12/2018 tarihinden karar tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanması gerektiği ifade edilmiştir.

8. Karara karşı taraflarca yapılan istinaf başvurusu neticesinde Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 14. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) tapuda tescil ve terkinine karar verilen kısmın hatalı olarak belirlenmesi ve başvurucu aleyhine vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle kararı kaldırmış ve yeniden hüküm tesis etmiştir. Bu kapsamda davanın kabulüne, taşınmazların başvurucu adına kayıtlı hisselerinin tapu kayıtlarının iptaline, TCDD adına tapuda kayıt ve tesciline karar vermiştir. Ayrıca davaya konu taşınmazların kamulaştırma bedelini 1.016.823,20 TL olarak tespit etmiş, tespit edilen kamulaştırma bedelinden acele elkoyma dosyasında bloke edilen bedelin mahsubu sonucu başvurucu adına depo ettirilen fark kamulaştırma bedeli olan 251.514 TL'nin başvurucuya derhâl ödenmesine, belirlenen fark kamulaştırma bedeline 3/12/2018 tarihinden karar tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına hükmetmiştir.

9. Taraflarca karara karşı yapılan temyiz başvurusu Yargıtay 5. Hukuk Dairesince reddedilmiş, karar onanmak suretiyle kesinleşmiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 12/4/2023 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

11. 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun Anayasa Mahkemesinin 5/4/2023 tarihli ve E.2022/83, K.2023/69 sayılı kararıyla iptal edilen 10. maddesinin dokuzuncu fıkrası şöyledir:

"...(Ek fıkra: 11/4/2013-6459/6 md.) Kamulaştırma bedelinin tespiti için açılan davanın dört ay içinde sonuçlandırılamaması hâlinde, tespit edilen bedele bu sürenin bitiminden itibaren kanuni faiz işletilir."

B. Anayasa Mahkemesi Kararı

12. Anayasa Mahkemesinin 5/4/2023 tarihli ve E.2022/83, K.2023/69 sayılı kararı şöyledir:

"...

17. Anayasa'nın 46. maddesinin birinci fıkrasında kamulaştırmanın taşınmazın gerçek karşılığının ödenmesi şartıyla kullanılabilecek bir yetki olduğu hükme bağlanmıştır. Gerçek karşılığının ödenmesi Anayasa'nın 46. maddesiyle maliklerin lehine olarak getirilen özel bir güvence mahiyetindedir. Dolayısıyla taşınmazın gerçek karşılığı ödenmeden yapılan kamulaştırma işlemleri Anayasa'nın 46. maddesinin birinci fıkrasındaki gerçek karşılığın

ödenmesi güvencesine aykırı olacaktır.

18. Öte yandan gerçek karşılığın ödenmesi aynı zamanda ölçülülük ilkesinin de bir gereğidir. Kamulaştırma suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerde, hedeflenen kamu yararı ile malikin bireysel yararı arasında gözetilmesi gereken adil denge ancak malike tazminat ödenmek suretiyle sağlanabilir. Diğer bir ifadeyle kamulaştırma suretiyle mülkiyet hakkına müdahalede bulunulan durumlarda malike tazminat ödenmesi, müdahaleyle malike yüklenen aşırı külfetin telafi edilmesini temin eden temel bir araçtır. Anayasa'nın 46. maddesinin birinci fıkrasında, kamulaştırmada taşınmazın gerçek karşılığının ödeneceği hükme bağlanmakla kamu yararı ile malikin menfaatleri arasındaki dengeyi kuracak bedelin taşınmazın gerçek karşılığı olduğu ifade edilmiştir (bazı farklarla birlikte bkz. Saadet Ekin, B. No: 2014/18103, 26/10/2017, § 35).

19. Mülkiyet hakkı kapsamında alacağın geç ödenmesi durumunda arada geçen sürede enflasyon nedeniyle paranın değerinde oluşan hissedilir aşınma ile mülkiyetin gerçek değeri azaldığı gibi bu bedelin tasarruf veya yatırım aracı olarak getirisinden yararlanma imkânı da bulunmamaktadır. Bu şekilde kişiler mülkiyet haklarından mahrum edilerek haksızlığa uğratılmaktadır (AYM, E.2008/58, K.2011/37, 10/2/2011). Bu sebeple devletin kamulaştırma bedelinin geç ödenmesi sebebiyle paranın değerinde oluşacak aşınmayı telafi edecek mekanizmaları geliştirmesi gerekmektedir. Bu gereklilik aynı zamanda Anayasa’nın 46. maddesinin birinci fıkrasında yer alan gerçek karşılık güvencesinin de zorunlu bir sonucudur.

20. İtiraz konusu kuralda kamulaştırma bedelinin tespiti için açılan davanın dört ay içinde sonuçlandırılamaması hâlinde, tespit edilen bedele bu sürenin bitiminden itibaren kanuni faiz işletilmesi öngörülmüştür. Kamulaştırma bedelinin geç ödendiği durumlarda kanuni faiz işletilmesi söz konusu bedelin ekonomik değerinin korunmasını temin eden araçlardan biridir. Ancak bu aracın Anayasa’nın 46. maddesindeki gerekliliklere uygun görülebilmesi için kamulaştırma bedelinin enflasyon etkisiyle yitirilen değerini karşılaması gerekir.

21. Anayasa Mahkemesinin gerek norm denetimi kapsamında gerekse de bireysel başvuru kapsamında verdiği çeşitli kararlarında alacakların da mülkiyet hakkı kapsamında olduğu, devlet tarafından alacakların geç ödenmesi hâlinde enflasyon oranları altında olmayan bir faiz ödenmesinin bireyin hakları ve kamu düzeni bakımından önem taşıdığı belirtilmiştir (AYM, E.1997/34, K.1998/79, 15/12/1998; Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 52; Akel Gıda San. ve Tic. A.Ş., B. No: 2013/28, 25/2/2015, § 46; Abdulhalim Bozboğa, B. No: 2013/6880, 23/3/2016, § 58; Ferda Yeşiltepe [GK], B. No: 2014/7621, 25/7/2017, § 29).

22. 4/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun’un 1. maddesinde “Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanununa göre faiz ödenmesi gereken hallerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse bu ödeme yıllık yüzde oniki oranı üzerinden yapılır./ Cumhurbaşkanı, bu oranı aylık olarak belirlemeye, yüzde onuna kadar indirmeye veya bir katına kadar artırmaya yetkilidir.” hükmüne yer verilmiştir. Buna göre kanuni faiz yüzde yirmi dördü aşamamaktadır.

23. İtiraz konusu kuralla geç ödenen kamulaştırma bedeli için sadece kanuni faiz ödeneceği belirtilmiştir. Enflasyon nedeniyle uğranılacak ve kanuni faizi aşan zararlarla ilgili herhangi bir düzenlemeye ise yer verilmemiştir. Özellikle yüksek enflasyonist dönemlerde devletin kamulaştırma nedeniyle borçlu olduğu tutar ile alacaklı hak sahibi tarafından nihai olarak alınan tutar arasındaki enflasyon nedeniyle oluşan değer kayıplarını gidermek mümkün

olmayacaktır. Dolayısıyla hak sahibinin kamulaştırılan taşınmazının bedelini gerçek karşılık ölçütüne uygun olarak aldığından da söz edilemez.

24. Öte yandan idare tarafından açılan kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasında kamulaştırma bedeli dava tarihi itibarıyla belirlenmektedir. Ancak itiraz konusu kuralla faizin başlangıç tarihi yargılamanın dördüncü ayının sona erdiği tarih olarak belirlenmiştir. Bu durumda kamulaştırma bedelinin fiilen tahsis, kamulaştırılmış sayılma ve kamulaştırmaya esas rayiç bedelin belirlendiği tarihten daha sonraki bir tarihte ödenmiş olacağı ve bedelin belirlendiği tarihle faizin başlangıç tarihi arasındaki dört aylık bir sürede hak sahibinin enflasyon etkisiyle makul olanın ötesinde bir ekonomik kaybının oluşabileceği açıktır.

25. Bu itibarla anılan anayasal ögeleri dikkate almayan ve gerçek karşılık anayasal ölçütünü karşılamayan kural, Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen, sınırlamanın Anayasa’nın sözüne aykırı olamayacağı hükmüne aykırılık teşkil etmektedir.

26. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 13., 35. ve 46. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Anayasa Mahkemesinin 17/6/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, kamulaştırma bedeline yönelik faizin davanın açıldığı tarihin dört ay sonrasından başlatılmasının kamulaştırmada gerçek karşılığın peşin ödenmesi güvencesine aykırı ve mülkiyet hakkının özüne dokunan bir müdahale niteliğinde olduğunu belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

B. Değerlendirme

15. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

16. Anayasa'nın kamulaştırmayı düzenleyen 46. maddesi şöyledir:

"Devlet ve kamu tüzel kişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir./ Kamulaştırma bedeli ile kesin hükme bağlanan artırım bedeli nakden ve peşin olarak ödenir. Ancak, tarım reformunun uygulanması, büyük enerji ve sulama projeleri ile iskân projelerinin gerçekleştirilmesi, yeni ormanların yetiştirilmesi, kıyıların korunması ve turizm amacıyla kamulaştırılan toprakların bedellerinin ödenme şekli kanunla gösterilir. Kanunun taksitle ödemeyi öngörebileceği bu hallerde, taksitlendirme süresi beş yılı aşamaz; bu takdirde taksitler eşit olarak ödenir./ Kamulaştırılan topraktan, o toprağı doğrudan doğruya işleten küçük çiftçiye ait olanlarının bedeli, her halde peşin ödenir./ İkinci fıkrada öngörülen taksitlendirmelerde ve herhangi bir sebeple ödenmemiş kamulaştırma

bedellerinde kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz uygulanır."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Mülkün Varlığı ve Müdahalenin Varlığı ve Türü

18. Kamulaştırılan taşınmazlar, başvurucunun mülkiyetinde olduğundan mülkün varlığı noktasında tartışma yoktur. Ayrıca başvurucunun taşınmazlarının kamulaştırılmasının mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği kuşkusuzdur. Anayasa Mahkemesinin çok sayıda kararında da belirtildiği üzere taşınmazların kamulaştırılması, mülkten yoksun bırakma niteliği taşımaktadır (Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32).

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

19. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

20. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen 13. maddesi de gözönünde bulundurulmalıdır. Anılan madde uyarınca temel hak ve özgürlükler, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaksızın Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için Anayasa'nın sözüne aykırı olmaması, kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 62).

i. Genel İlkeler

21. Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlere yönelik sınırlandırmaların Anayasa'nın sözüne aykırı olamayacağı hükme bağlanmıştır. Buna göre Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması ölçütlerinden biri de Anayasa'nın sözüne uygunluktur. Anayasa Mahkemesi, somut olaya uygun düştüğü takdirde kamu gücünü kullanan organların temel hak ya da özgürlüklere yaptıkları müdahalelerin Anayasa'nın sözüne uygun olup olmadığını da değerlendirir. Böyle bir değerlendirme yapması, Anayasa'nın 13. maddesinin emredici hükmünün bir gereğidir (Kadri Enis Berberoğlu (2) [GK], B. No: 2018/30030, 17/9/2020, § 68; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, § 79).

22. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan "Anayasa'nın sözü" ifadesi Anayasa'nın metnini yani lafzını ifade eder. Temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalelerin Anayasa'nın sözüne uygun olması şartı özellikle Anayasa'nın çeşitli maddeleriyle getirilen ek güvenceler söz

konusu olduğunda önem taşımaktadır. Anayasa, çoğu durumda bir hak veya özgürlüğü yalnızca tanımakla yetinmeyerek onun kullanılmasını garanti altına almak için bazı yönlerini ayrıca vurgulayarak veya bazı yönlerine belli bir önem atfederek koruma altına alır. Anayasa koyucunun bir hakkı tanımanın yanında o hakkın norm alanına giren bir boyutunu ayrıca ve özel olarak ifade etmesi, buna ilişkin ek bir güvence getirmesi de mümkün olabilmektedir (Kadri Enis Berberoğlu (2), § 69; Kadri Enis Berberoğlu (3), § 79).

23. Anayasa'nın 46. maddesine göre özel mülkiyette olan taşınmazların gerçek karşılıklarının nakden ve peşin olarak ödenmesi, maddede sayılan istisnai hâllerde taksitlendirme süresinin beş yılı aşamaması, taksitlendirmelerde ve herhangi bir sebeple ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için öngörülen en yüksek faizin uygulanması kamulaştırma için belirtilen esaslardır. Söz konusu madde ile kamulaştırmanın taşınmazın gerçek karşılığının ödenmesi şartıyla kullanılabilecek bir yetki olduğu hükme bağlanmıştır. Gerçek karşılığın peşin olarak ödenmesi Anayasa'nın 46. maddesiyle maliklerin lehine olarak getirilen özel bir güvence mahiyetindedir. Dolayısıyla istisnai hâller dışında taşınmazın gerçek karşılığı peşin olarak ödenmeden yapılan kamulaştırma işlemleri Anayasa'nın 46. maddesinin birinci fıkrasındaki gerçek karşılığın peşin olarak ödenmesi güvencesine aykırı olacaktır. Öte yandan gerçek karşılığın ödenmesi aynı zamanda ölçülülük ilkesinin de bir gereğidir (Kübra Yıldız ve diğerleri [GK], B. No: 2018/32734, 28/7/2022, § 62).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

24. Başvuruya konu taşınmazlar 2942 sayılı Kanun çerçevesinde kamulaştırılmıştır. Dolayısıyla kamulaştırma yoluyla yapılan müdahalelerin kanuni bir dayanağı olduğu kuşkusuzdur. Ayrıca yapılan kamulaştırma işlemleri hızlı tren yapımına ilişkin olduğundan kamu yararı amacına dayandığı hususunda tartışma ve tereddüt bulunmamaktadır.

25. Başvuruya konu olayda Bölge Adliye Mahkemesince kamulaştırma bedeline yönelik uygulanması gerektiği belirtilen yasal faizin 2942 sayılı Kanun'un 10. maddesinin dokuzuncu fıkrası dikkate alınarak davanın açıldığı 2/8/2018 tarihinin dört ay sonrasına isabet eden 3/12/2018 tarihinden başlatılması yönünde karar verilmiştir.

26. Buna karşılık 2942 sayılı Kanun'un 10. maddesinin dokuzuncu fıkrası Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir (bkz. § 12). Kararda kamulaştırma bedelinin geç ödendiği durumlarda kanuni faiz işletilmesi söz konusu bedelin ekonomik değerinin korunmasını temin eden araçlardan biri olduğu kabul edilmiş ancak bu aracın Anayasa’nın 46. maddesindeki gerekliliklere uygun görülebilmesi için kamulaştırma bedelinin enflasyon etkisiyle yitirilen değerini karşılaması gerektiği vurgulanmıştır. Sonuç olarak kanuni faizin %24 oranını aşamadığı dikkate alınarak itiraz konusu kuralda enflasyon nedeniyle uğranılacak ve kanuni faizi aşan zararlarla ilgili herhangi bir düzenlemeye yer verilmemesi dolayısıyla kuralın kamulaştırmada gerçek karşılığın ödenmesi güvencesine aykırı olduğu değerlendirilmiştir. Öte yandan kararda kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasında kamulaştırma bedeli dava tarihi itibarıyla belirlenmekte iken faizin başlangıç tarihinin yargılamanın dördüncü ayının sona erdiği tarih olarak belirlenmesinin dört aylık süreçte enflasyonun etkisiyle yaşanabilecek değer kaybı dikkate alınarak kuralın bu kısmının da gerçek karşılık anayasal ölçütünü karşılamadığı ve Anayasa’nın sözüne uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

27. Sonuç olarak söz konusu kuralın iptaline ilişkin gerekçeler de dikkate alındığında kamulaştırma bedeline yönelik faiz ödemesinin davanın açıldığı tarihin dört ay sonrasından

itibaren başlatılması yönündeki müdahalenin kamulaştırmada gerçek karşılığın ödenmesi güvencesine aykırı olduğu, dört aylık süreçte enflasyonun etkisiyle yaşanabilecek değer kaybının başvurucuya aşırı bir külfet yüklediği ve ölçüsüz olduğu değerlendirilmiştir.

28. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

29. Başvurucu, ihlalin tespiti talebinde bulunmuştur.

30. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 14. Hukuk Dairesine (E.2021/1377, K.2022/1539) iletilmek üzere Ankara 19. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2018/499, K.2021/337) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. 1.480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ADNAN KARATAŞ

B. No: 2023/75237 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/75237

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADNAN KARATAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/75237)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yusuf KARABULAK

Başvurucu : Adnan KARATAŞ

Vekili : Av. Sevil ARACI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, bildiri dağıtılması nedeniyle disiplin cezası verilmesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, başvuruya konu olayın yaşandığı tarihte Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Ekonometri Bölümü öğrencisi olarak öğrenim görmektedir.

3. Başvurucunun 28/12/2020 tarihinde Çukurova Üniversitesi Balcalı Hastanesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezinin otoparkında bir siyasi partiye ait bildiri dağıtması sebebiyle hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. Başvurucunun eylemi -olay tarihinde yürürlükte bulunan şekliyle- 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 54. maddesi ile 65. maddesinin (a) fıkrasının (9) numaralı bendine dayanılarak hazırlanan 18/8/2012 tarihli ve 28388 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) disiplin suç ve cezalarına ilişkin maddeleri kapsamında değerlendirilmiştir. Nihayetinde başvurucunun Yönetmelik'in "Kınama cezasını gerektiren disiplin suçları" başlıklı 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendinde düzenlenen yükseköğretim kurumu içinde izinsiz olarak bildiri dağıtmak, afiş ve pankart asma disiplin suçunu işlediği gerekçesiyle kınama cezasıyla cezalandırılmasına, daha önce

almış olduğu bir disiplin cezası bulunmadığından bir alt ceza uygulanarak uyarma cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir.

4. Başvurucu, anılan disiplin cezasının iptali istemiyle Adana 2. İdare Mahkemesine (Mahkeme) başvurmuştur. Yargılama neticesinde Mahkeme, disipline konu eylemin sübuta erdiği gerekçesiyle dava konusu işlemin hukuka uygun olduğuna ve davanın reddine karar vermiştir. Bu karar istinaf incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 11/7/2023 tarihinde tebellüğ ettikten sonra 10/8/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Komisyonca başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkı kapsamındaki şikâyetinin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, diğer şikâyetlerin kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu, aynı eylemden kaynaklı 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 32. maddesi gereğince verilen idari para cezasının Sulh Ceza Hâkimliğince iptal edildiğini belirtmiştir. Bunun yanında bildirisini dağıttığı siyasi partinin üyesi ve Adana il yöneticisi olduğunu, siyasi parti imzası taşıyan bildirilerle sağlık emekçilerinin ölümlerine bir önlem alınması gerektiğine dikkat çekmek istediğini, önlemlerin arttırılmasını talep etmek üzere kaleme alınan bildirileri bu konudaki görüşlerini paylaşmak ve sağlık çalışanlarını bilgilendirmek için hazırladığını ifade etmiştir. Son olarak uyuşmazlığın yargı mercilerince yeterli düzeyde incelenmediğini iddia eden başvurucu, disiplin cezası nedeniyle ifade özgürlüğünün, eşitlik ilkesinin ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Başvurucunun iddiaları, Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü kapsamında incelenmiştir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. İfade özgürlüğü kişinin haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine serbestçe ulaşabilmesi, düşünce ve kanaatlerinden dolayı kınanmaması, bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir. Anayasa Mahkemesi ifade özgürlüğünün demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemde olduğunu daha önce pek çok kararında açıklamıştır (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 33-35; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 42, 43; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, §§ 35-38).

11. Somut olaya benzer nitelikte olan Kemal Alican Yeğen ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2018/10488, 29/3/2023) kararında da belirtildiği üzere Anayasa Mahkemesi, yükseköğretim öğrencisi olan başvurucular hakkında çeşitli nedenlerle verilen disiplin cezalarının dayanağı olan yönetmelik hükümlerinin düzenlenmesine izin veren kuralın (2547 sayılı Kanun'un 54. maddesinin (a) bendi ile 65. maddesinin ilgili kısmı) Anayasa'ya aykırı olduğu tespitiyle iptaline karar vermiştir (AYM, E. 2022/54, K.2022/99, 08/09/2022). Anayasa Mahkemesi ilgili kanun maddelerinin yükseköğretim öğrencileri bakımından disiplin suçu teşkil eden

eylemler ile bu eylemlere uygulanabilecek disiplin cezaları arasında herhangi bir ilişkilendirme kurmadığı, bu bağlamda muhatapları açısından belirlilik ve öngörülebilirlik sağlanmadığı, dolayısıyla yeterli hukuki güvence oluşturmadığı, ayrıca belirlilik ve öngörülebilirliğin sağlanamadığı bir alanda idareye öğrencilerin disiplin ile ilgili işlerini yönetmelikle düzenleme yetkisinin verilmesinin de mümkün olamayacağı gerekçeleriyle bahse konu kuralların iptaline karar vermiştir. Sonuç olarak anılan norm denetimi kararında, başvuruya konu disiplin cezasının da yönetmelikle düzenlemesine izin veren dayanak kanun maddesinin belirli ve öngörülebilir olmadığı gerekçesiyle iptaline karar verilmiştir. Bu durumda eldeki başvuruda müdahalenin kanuni dayanağı bakımından norm denetimi kararındaki iptal gerekçesinden ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığı anlaşılmakla müdahalenin kanunilik ölçütünü karşılamadığı sonucuna varılmıştır (farklı bağlamlarda benzer değerlendirmelerin yer aldığı kararlar için bkz. İsmail Karaca [1. B.], B. No: 2017/26460, 21/4/2021, §§ 60-67; Nigar Hürel ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/16800, 22/11/2022, §§ 17-25; Kemal Alican Yeğen ve diğerleri, § 17).

12. Açıklanan gerekçelerle, Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

13. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 500.000 TL maddi ve 500.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

14. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

15. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için talepte bulunan başvurucuya manevi zararları karşılığında net 50.000 TL manevi tazminatın ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Adana 2. İdare Mahkemesine (E.2021/474, K.2022/1100) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer

taleplerin REDDİNE,

D. 2.220,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 42.220,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULKADİR BOZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/81727 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/81727

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULKADİR BOZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/81727)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Zehra GAYRETLİ

Başvurucu : Abdulkadir BOZ ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (F) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararlarında karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkı ile Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Ekli listede belirtilen başvurular, konu bakımından ilgisi nedeniyle bu başvuru ile birleştirilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Başvurucular adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Başvurucular, başta ByLock programının örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla kullanıldığına dair yargılama makamları tarafından mahkûmiyet kararına dayanak alınan delillere ve yapılan değerlendirmelere karşılık davanın esasına etkili olacak şekilde ileri sürdükleri itirazların karşılanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculara iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar

hakkı yönünden incelenmiştir.

4. Anayasa Mahkemesi Ali Bayram İskender ([GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025) kararında, başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi anılan kararda başvurucunun -ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra- anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirme yapılmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

5. Neticede başvuruculların ByLock uygulamasını kullandıklarına ilişkin tespiti içeren deliller terör örgütü üyeliği suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararlarında belirleyici delil olarak değerlendirilmekle birlikte bu kullanımın gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla gerçekleştirildiğinin ortaya konulmadığı mevcut başvurular yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle ekli listede belirtilen başvuruculların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi ile ByLock Verilerini İçeren Dijital Materyallerin Mahkeme Huzuruna Getirtilmemesi ve Bu Materyaller Üzerinde Bilirkişi İncelemesi Yaptırılmaması Nedeniyle Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvuruculların bir kısmı, ByLock verilerini içeren dijital materyallerin mahkeme huzuruna getirtilmemesi ve bu veriler üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin, terör örgütüne üye olma suçuyla ilgili olarak yapılan yargısal yorumların öngörülebilir olmaması ve suç oluşturmayan bazı eylemlerin mahkûmiyete esas alınması nedeniyle de suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Anayasa Mahkemesi, Ali Bayram İskender kararında varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 60, 61). Mevcut başvurularda varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre başvuruculların benzer ihlal iddiaları yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle ekli listede belirtilen başvuruculların Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas

yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvuruculardan bir kısmı, yargılandıkları ceza davalarının uzun zamandır devam etmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Başvuruculaın iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023), Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Diğer İhlal İddiaları

12. Başvuruculaın bir kısmı adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer bazı güvencelerin yanı sıra birçok anayasal hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüştür. Bireysel başvuruya konu olay ve olgular, başvuruculaın ihlal iddiaları ve başvurulara konu temel şikâyetlere ilişkin yukarıda yapılan tespitler birlikte değerlendirildiğinde bir kısım başvurucunun Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanında yer alan temel haklara ilişkin diğer şikâyetlerinin kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

13. Başvurucular, ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

14. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

15. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

16. Başvurucular maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadıklarından maddi tazminat taleplerinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından da manevi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvurucuların taleplerinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde kimliklerinin gizlenmesi talebinde bulunan başvurucuların kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

Ç. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli listenin (E) sütununda belirtilen harçların tabloda gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

Ğ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULLAH AKGÜL VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/89315 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/89315

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULLAH AKGÜL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/89315)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Abdullah AKGÜL ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekili : Ramazan KASPAROĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırmasız el atılması, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedenleriyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. İkinci Bölüm İkinci Komisyon tarafından 10/10/2024 tarihinde başvurulardaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiaları yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle başvuruların kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiaları yönünden ise kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanmasının Bölüm kararını gerektirmesi nedeniyle başvuruların Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

3. Öte yandan bireysel başvuruda bulunduktan sonra başvurucu Hayat Mamat'ın 16/2/2024 tarihinde, Lütfiye Küçüközdemir'in 28/2/2024 tarihinde ve Hamdi Aydın'ın 14/3/2024 tarihinde vefat etmeleri üzerine mirasçıları başvuruya katılma talebinde bulunmuştur.

II. DEĞERLENDİRME

4. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların 2023/89315 numaralı bireysel başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Mülkiyet Hakkının Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Başvurucular, taşınmazlarına kamulaştırma yapılmaksızın el atıldığını belirterek mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

6. Başvuruculların nihai kararları öğrendiği tarihler ile başvuruculara ödeme yapılan tarihler birbirinden farklıdır. Başvurucular, nihai kararları öğrenmeleri üzerine başvuruda bulunmayıp taraflarına kısmi ödeme yapılması üzerine bireysel başvuruda bulunmuştur. Söz konusu tarihlere yönelik detaylı açıklamalara ekli listenin (H) sütununda yer verilmiştir.

7. Somut başvurularda başvuruculların taşınmazlarına kamulaştırmasız el atılması olgusunu nihai kararlarla öğrendikleri açıktır. Dolayısıyla başvuruculların kamulaştırmasız el atma şikâyetleri bakımından nihai kararları öğrendikleri tarihlerden itibaren en geç otuz gün içinde bireysel başvuruda bulunmaları gerekir. Başvuruculların ise -ekli listenin (H) sütununda belirtilen tarihlere bakılarak- bu süreler geçtikten sonra bireysel başvuruda bulundukları anlaşılmıştır. Sonuç olarak başvuruculların taşınmazlarına kamulaştırmasız el atılması nedeniyle mülkiyet haklarının ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri bakımından süresi içinde bireysel başvuruda bulunmadıkları değerlendirilmiştir (bazı farklarla birlikte bkz. Osman Deniz [2. B.], B. No: 2020/6982, 17/4/2024, §§ 2-5).

8. Açıklanan gerekçelerle kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvuruların diğer kabul edilebilirlik şartları incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

11. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

12. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın

148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen harçlar ve (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderlerinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ADNAN ŞAHİN VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/6678 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/6678

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADNAN ŞAHİN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/6678

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : Adnan ŞAHİN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamu kurumlarından olan para alacaklarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Başvuruculardan Bahtiyar Türker 6/8/2025 tarihinde, Nilugar Eksin 30/6/2025 tarihinde, Nebahat Çam'ın ise 28/6/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunduktan sonra vefat ettiği anlaşılmıştır. Nebahat Çam'ın mirasçıları bireysel başvuruya katılma talebinde bulunmuşlardır.

II. DEĞERLENDİRME

3. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların 2024/6678 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Başvurucular Bahtiyar Türker ve Nilugar Eksin Yönünden

4. Anayasa Mahkemesi, Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490,

31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi; mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat etmiş olan başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Başvuruculardan Bahtiyar Türker'in 6/8/2025 tarihinde, Nilugar Eksin'in ise 30/6/2025 tarihinde bireysel başvuruda bulunduktan sonra vefat ettikleri anlaşılmaktadır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurucular Bahtiyar Türker ile Nilugar Eksin yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

6. Anayasa Mahkemesi, kamu kurumlarından olan çeşitli para alacaklarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamu makamlarından olan alacakların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (bir sosyal güvenlik ödemesi yönünden bkz. Ferda Yeşiltepe [GK], B. No: 2014/7621, 25/7/2017; ihale alacağı yönünden bkz. ANO İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti. [GK], B. No: 2014/2267, 21/12/2017; vergi iadesi alacağı yönünden bkz. Akel Gıda San. ve Tic. A.Ş. [2. B.], B. No: 2013/28, 25/2/2015; deprem nedeniyle tazminat yönünden bkz. Abdulhalim Bozboğa [1. B.], B. No: 2013/6880, 23/3/2016; Yıldız Korkut [2. B.], B. No: 2016/8532, 9/5/2019; açığa alınan memurun maaş farklarının iadesi yönünden bkz. Vildan Utku Atalay [1. B.], B. No: 2015/4812, 7/2/2019). Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

8. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

9. Başvurularda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Başvurucular Bahtiyar Türker ve Nilugar Eksin yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

C. Diğer başvurucular yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

Ç. Diğer başvurucular yönünden Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

E. Diğer başvurucular yönünden tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda yer alan harç ve (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderlerinin diğer başvuruculara tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben diğer başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

Ğ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALPARSLAN ÖZTÜRK

B. No: 2024/10173 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/10173

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALPARSLAN ÖZTÜRK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/10173)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : Alparslan ÖZTÜRK

Vekili : Av. Mehmet ARSLAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, el konulan zatî demirbaş tabancanın rayiç bedelinin araştırılarak bu bedelin ödenmesi talebinin yargı makamlarınca değerlendirilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkıyla bağlantılı etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü (İdare) emrinde görev yapmaktayken 1/9/2016 tarihli ve 29818 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 672 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Kamu Personeline İlişkin Alınan Tedbirlere Dair Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile kamu görevinden çıkarılmış ve davaya konu zatî demirbaş tabancasını Batman Emniyet Müdürlüğüne teslim etmiştir.

3. Başvurucu, FS-92 Beretta marka zatî demirbaş tabancasının rayiç bedelinin tarafına ödenmesini İdareden talep etmiştir.

4. İdare, işlem tarihinde yürürlükte olan 17/3/1989 tarihli ve 20111 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personeline Görevlerinde Kullanılmak Üzere Bedeli Mukabili Zâti Demirbaş Tabanca Satışına Dair Yönetmelik (mülga Yönetmelik) hükümleri dikkate alınarak talep hakkında değerlendirme yapılabileceğini

belirtmiştir. Başvurucu, İdarenin cevabına yönelik işlemin iptali için 27/1/2023 tarihinde Ankara 4. İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde dava açmıştır.

5. Yargılama devam ederken İdare 23/1/2023 tarihli Komisyon kararı ile 2023 yılı için FS-92 Beretta marka tabancaların satış bedelini 2.947 TL, her bir fişeğin satış fiyatını ise 5,50 TL olarak belirlemiştir. Bu kapsamda İdare 23/2/2023 tarihinde, hesaplanan bedelden damga vergisi kesintisi düşüldükten sonra başvurucuya toplam 3.061,45 TL ödeme yapmıştır.

6. Mahkeme, zatî demirbaş tabancanın bedelinin ödenmesi istemiyle yapılan başvurunun reddine ilişkin işlemin yasal dayanağının Anayasa'ya ve hukuka aykırı olduğunu, bu durumun Anayasa Mahkemesi kararı ile ortaya konulduğunu belirterek başvurucunun tabancasının bedelinin kesin olmayan bir cevapla reddine ilişkin işlemin iptaline 28/9/2023 tarihinde karar vermiştir.

7. İdare; Komisyonca belirlenen bedel üzerinden başvurucuya ödeme yapıldığını, başvurucu her ne kadar tabancanın rayiç bedelinin 2.508,71 Amerikan doları olduğunu iddia etmiş ise de mülga Yönetmelik hükümleri uyarınca Komisyonca belirlenen bedel üzerinden ödeme yapılması gerektiğini belirterek mahkeme kararını istinaf kanun yoluna taşımıştır. Başvurucu, İdarenin istinaf talebine cevap vererek İdarenin dava açılmasına sebebiyet verdikten sonra tabanca bedeli olarak kısmi ödeme yaptığını ancak 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun ek 4. maddesi gereğince tabancanın rayiç bedelinin ödenmesi gerektiğini, İdarenin kendi belirlediği miktar çerçevesinde rayiç değerinin çok altında bir ödeme yaptığını belirterek istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

8. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesince (Bölge İdare Mahkemesi) mahkeme kararı kaldırılarak davanın reddine kesin olarak karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde özetle millî güvenliğe tehdit oluşturan terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı nedeniyle meslekten çıkarılan başvurucunun bu işlemlere bağlı olarak silah ruhsatının iptal edildiği, silahına el konulduğu ve başvurucunun zatî demirbaş tabancasının bedelinin ödenmesini talep ettiği anlaşılmakta ise de meslekten çıkarılan başvurucunun statüsünde bir değişiklik olmaması nedeniyle bu aşamada silahının iadesinin hukuken mümkün olmadığı, bu kapsamda başvurucuya silahın rayiç bedelinin ödenebileceği yolunda tesis olunan dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilmiştir.

9. Başvurucu, nihai kararı 28/1/2024 tarihinde öğrendikten sonra 12/2/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; yargılama makamlarınca tabancanın rayiç bedelinin ödenmesi talebinin değerlendirilmediğini, davanın sonucuna etkili iddia ve itirazlarının yargılama makamlarınca cevapsız bırakıldığını iddia etmiştir. Ayrıca başvurucu; tabancanın rayiç bedelinin tarafsızca belirlenmesi talebinin dikkate alınmadığını, Mahkemece davalı İdarenin belirlediği bedelin yargılamaya esas alındığını, kararda gerekçe bulunmadığını, rayiç bedelden eksik miktarda ödeme yapıldığını belirterek adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, uyuşmazlığa konu silah yönünden mülkünün veya somut ve yeterli bir hukuki temele dayalı olarak mülkiyeti elde etme yönünde meşru

bir beklentisinin bulunup bulunmadığının incelenerek Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı sunduğu beyan dilekçesinde başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

13. Başvuru, mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı kapsamında incelenmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa Mahkemesi olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan İlker Yüksel ([1. B.], B. No: 2023/105194, 9/12/2025) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararda; Bölge İdare Mahkemesince başvurucunun istinaf talebine ilişkin herhangi bir değerlendirmeye yer verilmediği, diğer bir anlatımla kararda başvurucunun tabancanın rayiç bedelinin araştırılarak bu bedelin ödenmesi yönündeki talebi bakımından bir inceleme yapılmadığı, talebin kabulü veya reddi yönünde herhangi bir gerekçeye yer verilmediğine vurgu yapılarak başvurucunun istinaf başvurusu hakkında olumlu ya da olumsuz herhangi bir karar verilmeden talebin sonuçsuz bırakıldığı ifade edilmiştir. Bu çerçevede etkili bir giderim sağlama kapasitesi bulunan dava yoluna başvuran başvurucuya tabancanın rayiç bedelinin araştırılarak bu bedelin kendisine ödenmesine dair itirazlarını ilgili makamlar önünde etkin bir şekilde ortaya koyabilme imkânı tanınmadığı, dolayısıyla teorik düzeyde etkili olduğu tespit edilen başvuru yolunun mevcut olayda başarı şansı sunma kapasitesini yitirdiğinin altı çizilmiştir. Sonuç olarak kararda; başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiği belirtilmiştir.

16. Başvuruya konu olayda Anayasa Mahkemesince incelenecek ilk mesele, başvurucunun zatî demirbaş tabancasının rayiç bedelinin ödenmesine imkân tanıyan etkili bir başvuru yolunun bulunup bulunmadığıdır. Etkili bir başvuru yolunun bulunduğunun tespit edilmesi hâlinde ise teorik düzeyde etkili olduğu tespit edilen bu yolun başvurucunun açtığı davada fiilen işleyip işlemediği, diğer bir ifadeyle pratikte başarı şansı sunup sunmadığı belirlenerek sonuca varılacaktır.

17. Eldeki başvuruda başvurucunun KHK ile kamu görevinden çıkarılması nedeniyle el konulan zatî demirbaş tabancası hakkında mülga Yönetmelik hükümleri uyarınca İdare tarafından oluşturulan Komisyon tarafından belirlenen bedel üzerinden başvurucuya ödeme yapıldığı anlaşılmıştır. Başvurucu, Mahkeme nezdinde açtığı davada tabancanın rayiç bedelinin ödenmesini talep etmiş; Mahkemece dava konusu işlem iptal edilmiştir. Başvurucu, İdarenin istinaf talebine cevap vererek İdarenin dava açılmasına sebebiyet verdikten sonra tabanca bedeli olarak kısmi ödeme yaptığını ancak bu ödemenin silahın rayiç değerinin çok altında olduğunu, rayiç değer araştırması yapılmadığını ve bu nedenle düşük bedel ödendiğini belirterek istinaf talebinde bulunmuştur.

18. Bölge İdare Mahkemesince başvurucunun statüsünde bir değişiklik olmaması nedeniyle bu aşamada silahının iadesinin hukuken mümkün olmadığı ancak başvurucuya silah bedelinin ödenebileceği yolunda tesis olunan dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilerek davalı İdarenin istinaf isteminin kabulüne karar verilmiş ise de kararda İdarece oluşturulan Komisyon tarafından tabancanın rayiç bedeli belirlenerek

başvurucuya ödeme yapılması olgusunun tartışılmadığı gibi başvurucunun tabancanın rayiç değerinin Komisyonun belirlediği bedelden çok daha yüksek olduğu yönündeki iddiasının da araştırılmadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda somut başvuruda İlker Yüksel kararında açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

19. Bu bağlamda etkili bir giderim sağlama kapasitesi olan dava yoluna başvuran başvurucuya tabancanın rayiç bedelinin araştırılarak bu bedelin ödenmesine dair itirazlarını ilgili makamlar önünde etkin bir şekilde ortaya koyabilme imkânı tanınmamıştır. Dolayısıyla teorik düzeyde etkili olduğu tespit edilen başvuru yolu somut olayda başarı şansı sunma kapasitesini yitirmiştir.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu; ihlalin tespitine, yeniden yargılama yapılmasına ve manevi tazminat ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

22. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir (Adnan Mutlu [1. B.], B. No: 2022/88206, 12/6/2025, § 29).

23. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkıyla bağlantılı etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılması amacıyla Ankara Bölge

İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesine (E.2023/7524, K.2024/42) iletilmek üzere Ankara 4. İdare Mahkemesi (E.2023/263, K.2023/1647) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

D. 3.518,70 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 43.518,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİHAN BÜYÜK VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/14305 | Karar tarihi: 17.06.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/14305

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİHAN BÜYÜK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/14305)

Karar Tarihi: 17/6/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1. Eda TUNCAAKAR 2. Nesibe BÜYÜK 3. Alihan BÜYÜK 4. Ayşe BÜYÜK

Vekili : Av. Suat SERT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi, enflasyon karşısında değer kaybına uğraması ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Başvuruculardan Tufan Sabri Büyük, başvuru yaptıktan sonra vefat etmiş; mirasçıları Ayşe Büyük ile Alihan Büyük, başvuruya devam etmek istediklerini bildirmişlerdir.

2. Başvurucu Nesibe Büyük'ün 9/7/2021 tarihinde başvuru yapılmadan önce vefat ettiği tespit edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucu Nesibe Büyük Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru

reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

4. Bu kapsamda özellikle Anayasa Mahkemesini yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 29; Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015).

5. Başvuru konusu olayda Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan araştırmada başvurucu Nesibe Büyük'ün 9/7/2021 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir. Avukat Suat Sert tarafından 19/2/2024 tarihinde başvurucu adına mülkiyet hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarıyla bireysel başvuru yapılmış, başvuru formunda başvurucunun öldüğü konusunda bir bilgiye yer verilmemiştir.

6. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman Uray [1. B.], B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 30).

7. Açıklanan gerekçelerle başvuru tarihinden önce vefat eden başvurucu adına vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

8. Bu durumda Avukat Suat Sert aleyhine Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

1. Kamulaştırma Bedelinin Düşük Belirlenmesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Anayasa Mahkemesi, kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi, Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013); Mukadder Sağlam ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015); Abdülkerim Çakmak ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017); Ali Taşgeldi ([2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bedel tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin taşınmazın bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret bulunduğunu vurgulamıştır. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma bedeli olarak gerçek değerin ödenmesi, mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre müdahalenin ölçülü olabilmesi için gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili bir biçimde uygulanması ve mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

10. Somut başvuruda başvuruculaların kamulaştırma bedelinin belirlenmesine ilişkin sürece katılarak savunma ve itirazlarını ortaya koyma imkânına sahip olduğu, kamu gücü kullanılarak elinden alınan taşınmazın gerçek bedelinin ödenmesi gerekliliğine ilişkin ilkeler de dikkate alındığında mülkiyet hakkının usuli güvencelerinin sağlandığı, ödenen bedelin gerçek bedel olmadığına ilişkin şikâyetlerin ilgili ve yeterli gerekçelerle karşılandığı anlaşılmaktadır. Sonuç olarak mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemediği ve kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin bozulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

11. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Kamulaştırma Bedelinin Enflasyon Karşısında Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017); Mehmet Akdoğan ve diğerleri; Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018); Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018); Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

16. Başvurucular, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

17. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Nesibe Büyük yönünden yapılan başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. 1. Kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın diğer başvurucular yönünden açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın diğer başvurucular yönünden KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın diğer başvurucular yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle diğer başvurucular yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kemalpaşa 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2021/415, K.2021/565 sayılı dosyaya) GÖNDERİLMESİNE,

D. Diğer başvurucuların tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 3.518,70 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 43.518,70 TL yargılama giderinin diğer başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca Avukat Suat Sert'in 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben diğer başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

Ğ. Kararın bir örneğinin bilgi için İzmir Barosuna GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SEVİL KANTUR

B. No: 2020/31120 | Karar tarihi: 18.06.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/31120

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEVİL KANTUR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/31120)

Karar Tarihi: 18/6/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Olcay ÖZCAN

Başvurucu : Sevil KANTUR

Vekili : Av. Ümit İZMİRLİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, vasinin kısıtlı adına onu borçlandırmadan araç alınması için izin verilmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, nihai kararı 14/9/2020 tarihinde öğrendikten sonra 21/9/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Bireysel başvuru kapsamında yapılan inceleme sürecinde başvurucunun 23/11/2021 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir. Başvurucu vekiline 14/4/2025 tarihinde bireysel başvuruya mirasçıların devam edip etmeyeceğinin bildirilmesi ve devam edecek olmaları hâlinde mirasçılık belgesi ve mirasçılar tarafından verilmiş vekâletnamelerin yazının tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde sunulması için tebligat çıkarılmış ve bu yazının 14/4/2025 tarihinde tebliğ edildiği anlaşılmıştır. Tebliğ sonrasında başvurunun sürdürülmek istenildiğine ilişkin herhangi bir talepte bulunulmadığı görülmüştür.

II. DEĞERLENDİRME

4. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490,

31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 18/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HIZIR MURTEZAOĞLU VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/4246 | Karar tarihi: 18.06.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/4246

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HIZIR MURTEZAOĞLU VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/4246)

Karar Tarihi: 18/6/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : 1. Hızır MURTEZAOĞLU

Vekilleri : Av. Kübra EGE 2. İlyas MURTEZAOĞLU 3. İsmet MURTEZAOĞLU 4. Nejla BÜLBÜL Av. Kemal MURTEZAOĞLU 5. Kemal MURTEZAOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırma bedel tespiti ve tescil davasında depo kararı gereğinin yerine getirilmemesi üzerine davanın reddine karar verilmesi gerekirken bedelin depo edilmesi dolayısıyla davanın kabulüne karar verilmesi, depo edilmesi talep edilen bedelin geç depo edilmesinden dolayı değer kaybına uğraması ve kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının, karar kesinleştiğinde işlemiş faiziyle birlikte ödenmesine karar verilen bedelin değer kaybına uğraması ve kesinleşme sonrasında yapılan faiz ödemesinin eksik olması nedeniyle de mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvuru, başvuruculaların miras bırakanı İ.M. tarafından yapılsa da İ.M. 30/5/2025 tarihinde vefat etmiştir. Başvuruculaların başvuruyu devam ettirme konusundaki iradelerini bildirmeleri ve başvuruya devam etmelerini haklı kılabilecek maddi menfaatleri ile başvurunun sonuçlandırılması bakımından manevi menfaatlerinin bulunması nedeniyle bireysel başvuru açısından başvurucu sıfatı artık başvuruyu devam ettirmek isteyen mirasçılara aittir (Bireysel başvuruyu yapmalarının ardından ölen başvurucular adına

başvurunun devam ettirilmesi konusunda yapılan değerlendirme için bkz. Özlem Güner Gürlek ve Mehmet Bartu Gürlek [GK], B. No: 2020/2003, 18/9/2025, § 22). Ne var ki anlatım kolaylığı açısından İ.M.den başvurucu olarak söz edilecektir.

3. Karayolları Genel Müdürlüğü (İdare) başvurucuya ait olan ve Rize'nin Merkez ilçesi Tophane Mahallesi'nde bulunan 301,40 m² yüz ölçümlü taşınmazın yol yapım çalışmaları kapsamında kamulaştırılmasına karar vermiştir. İdare kamulaştırma bedelinde uzlaşma sağlanamaması nedeniyle Rize 2. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde kamulaştırma bedel tespiti ve tescil davası açmıştır.

4. Mahkemece keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmış, düzenlenen raporda kamulaştırma bedeli 495.212,26 TL olarak hesaplanmıştır. Mahkeme, bedelin depo edilmesi için altı kere İdareye ihtarda bulunmuş ve altıncı ihtarın sonunda İdarece bedel depo edilmiştir. Bunun üzerine Mahkemece 28/2/2019 tarihli kararla davanın kabulüne, kamulaştırma bedelinin 495.212,26 TL olarak tespitine, taşınmazın tapuda başvurucu adına olan kaydının iptali ile İdare adına tesciline karar verilmiştir. Öte yandan kararda kamulaştırma bedeli olarak tespit edilen 495.212,26 TL'ye 16/3/2017 tarihinden karar tarihine kadar geçen süre için yasal faiz yürütülmesi gerektiği, yine 495.212,26 TL'den İdarece kıymet takdir raporu ile bedelin üzerinde kalan 254.092,26 TL'lik kısmının karar kesinleştiğinde işlemiş faizi ile birlikte tapu malikine ödenmesi için ilgili bankaya müzekkere yazılması ve son olarak kamulaştırma bedelinin kıymet takdiri raporu ile belirlenen 241.120 TL'lik kısmının tapu malikine ödenmesi için ilgili bankaya müzekkere yazılması gerektiği ifade edilmiştir.

5. Mahkeme 20/3/2019 tarihli müzekkere ile ilgili bankaya kamulaştırma bedeli olarak tespit edilen 495.212,26 TL'nin fark bedel olan 254.092,26 TL'sinin karar kesinleşinceye kadar vadeli hesaba aktarılması, kıymet takdiri raporu ile belirlenen 241.120 TL'lik kısmın ise başvurucuya ödenmesi gerektiği yönünde bildirimde bulunmuştur.

6. Taraflarca karara karşı yapılan istinaf başvurusu neticesinde Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesince (Bölge Adliye Mahkemesi) hükmün faize ilişkin kısmının infazda tereddüt doğuracak şekilde yazılması ve fark bedelin üçer aylık vadeli hesapta nemalandırılmasına karar verilmemesi nedeniyle kararın kaldırılmasına ve hükmün düzeltilmesine karar verilmiştir. Kararda tespit edilen kamulaştırma bedeli ile kıymet takdir komisyonu tarafından belirlenen bedel arasındaki 254.092,26TL'lik fark bedelin, üçer aylık vadeli hesapta nemalandırılması, bu bedelin karar kesinleştiğinde işlemiş faizi ile birlikte tapu malikine ödenmesi hususunda ilgili bankaya müzekkere yazılması, son olarak kıymet takdir komisyonunca belirlenen 241.120 TL'lik kısmın başvurucuya derhâl ödenmesi hususunda ilgili bankaya müzekkere yazılması gerektiği açıklanmıştır.

7. Bölge Adliye Mahkemesince verilen karara karşı başvurucu tarafından yapılan temyiz başvurusu neticesinde ise Yargıtay 5. Hukuk Dairesince (Daire) kıymet takdirinde belirlenen ve başvurucuya ödenmesine karar verilen bedele 16/3/2017 tarihinden karar tarihine, fark bedele ise karar kesinleşinceye kadar yasal faiz işletilmesi gerektiğinin düşünülmemesi dolayısıyla kararın düzeltilerek onanmasına karar verilmiştir. Sonuç olarak Daire; gerekçeli kararın hüküm fıkrasından dava konusu taşınmazın tespit edilen kamulaştırma bedeli olan 495.212,26 TL'ye ifadesinin çıkarılmasına yerine kıymet takdir raporunda belirlenen ve davalılara ödenmesine karar verilen 241.120 TL'ye yazılmasına, fıkraya kıymet takdir raporu ile belirlenen bedelin üzerinde kalan 254.092,26 TL'ye 16/3/2017 tarihinden karar kesinleşinceye kadar faiz işletilmesine karar vermiştir.

8. Kararın kesinleşmesi üzerine Mahkeme 7/12/2020 tarihli müzekkere ile ilgili bankaya

kararın kesinleştiğini belirterek kesinleşme üzerine ödenmesi gereken tutar bakımından gereğinin yapılması hususunda bildirimde bulunmuştur.

9. Başvurucunun davadaki vekili nihai kararı Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden 20/11/2020 tarihinde öğrenmiştir. Bireysel başvuru ise 5/1/2021 tarihinde yapılmıştır.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu, bedelin Mahkemece yapılan ilk ihtar sonrasında İdare tarafından depo edilmemesi üzerine davanın reddine karar verilmesi gerekirken Mahkemece altı kez ihtar yapıldığını, böylece İdare lehine menfaat sağlandığını, İdare tarafından 1 yıl 6 ay boyunca bedelin depo edilmemesi dolayısıyla paranın değer kaybına uğradığını, tüm itirazlara rağmen 2012 ve 2013 yıllarına ait emsal taşınmaz değerlerine göre ve dava sürecinde geçen süre ile aradan geçen altı yedi yılda paranın değer kaybına uğradığı dikkate alınmadan kamulaştırma bedelinin düşük olarak belirlendiğini belirterek adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, hak ihlali iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu belirtilmiş; Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatlarının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formunda belirtilen iddialarını yinelemiş; aynı zamanda taraflarına ödenen faizin eksik olduğunu iddia etmiştir.

13. Başvurucunun şikâyetleri bireysel başvuru tarihi dikkate alınarak iki ayrı başlıkta incelenmelidir. Bu kapsamda başvurucunun başvuruya konu kamulaştırma bedel tespiti ve tescil davasında depo kararının gereğinin yerine getirilmemesi üzerine davanın reddine karar verilmesi gerekirken bedelin depo edilmesi dolayısıyla davanın kabulüne karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının, depo edilmesi talep edilen bedelin geç depo edilmesi nedeniyle değer kaybına uğraması ve kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaları dava sürecine yönelik iddialar olarak incelenecektir. Karar kesinleştiğinde işlemiş faiziyle birlikte ödenmesine karar verilen bedelin değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine yönelik iddia ise ayrı bir başlık altında incelenecektir. Öte yandan başvurucunun kesinleşme sonrasında tarafına yapılan faiz ödemesinin eksik olduğuna dair itirazının da değer kaybı şikâyeti bağlamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

A. Dava Sürecine Yönelik İddialar Kapsamında Adil Yargılanma Hakkının ve Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Kararda; UYAP evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan incelemede nihai kararın açılarak okunduğu tespit edilen tarih, nihai kararın sonucunun öğrenildiği tarih kabul edilerek bireysel başvuru süresi bu tarihten itibaren başlatılmış ve başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

15. Başvuruya konu olayda başvurucunun davadaki vekilinin nihai kararı UYAP üzerinden 20/11/2020 tarihinde açarak okuduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda 20/11/2020 tarihinde

bireysel başvuruya ilişkin nihai karardan haberdar olunduğunun ve bireysel başvuru süresinin 20/11/2020 tarihinde işlemeye başladığının kabul edilmesi gerekir. Bireysel başvuru 20/11/2020 tarihinde işlemeye başlayan otuz günlük yasal sürenin geçirilmesinin ardından 5/1/2021 tarihinde yapılmıştır.

16. Sonuç olarak bireysel başvuru konusu yargılama sürecine ilişkin nihai karardan 20/11/2020 tarihinde haberdar olduğu anlaşılan başvurucunun otuz günlük bireysel başvuru süresinden sonra 5/1/2021 tarihinde yaptığı bireysel başvuruda dava sürecine yönelik iddialar nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırma Bedelinin Kesinleşme Sonrasında Ödenmesine Karar Verilen Kısmının Değer Kaybına Uğraması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Başvuruya konu olayda Bölge Adliye Mahkemesi, Mahkemece tespit edilen kamulaştırma bedeli ile kıymet takdir komisyonu tarafından belirlenen bedel arasındaki 254.092,26TL'lik fark bedelinin üçer aylık vadeli hesapta nemalandırılmasına, bu bedelin karar kesinleştiğinde işlemiş faizi ile birlikte tapu malikine ödenmesi hususunda ilgili bankaya müzekkere yazılmasına karar vermiş; Daire de kıymet takdir raporu ile belirlenen bedelin üzerinde kalan 254.092,26 TL'ye 16/3/2017 tarihinden karar kesinleşinceye kadar faiz işletilmesi gerektiğini ifade etmek suretiyle Bölge Adliye Mahkemesi kararını düzelterek onamıştır. Mahkeme, kararın 5/11/2020 tarihinde kesinleşmesi üzerine 7/12/2020 tarihli müzekkere ile ilgili bankaya kararın kesinleştiğini belirterek kesinleşme üzerine ödenmesi gereken tutar bakımından gereğinin yapılması hususunda bildirimde bulunmuştur. Sonuç olarak Mahkemenin müzekkere tarihine göre 5/1/2021 tarihinde yapılan bireysel başvurunun kamulaştırma bedelinin kesinleşme sonrası ödenmesi gereken kısmına yönelik ihlal iddiası yönünden süresinde olduğu anlaşılmıştır. Bu kapsamda kamulaştırma bedelinin kesinleşme sonrasında ödenmesine karar verilen kısmının değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden esasa yönelik değerlendirme yapılması gerekir.

19. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet

hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 31.801,25 Amerikan doları maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

23. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Dava sürecine yönelik iddialar kapsamında adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırma bedelinin kesinleşme sonrasında ödenmesine karar verilen kısmının değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesine (E.2019/2214, K.2019/2365) iletilmek üzere Rize 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2016/385, K.2019/243) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BEKİR EKİCİOĞLU

B. No: 2021/7449 | Karar tarihi: 18.06.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/7449

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BEKİR EKİCİOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/7449)

Karar Tarihi: 18/6/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Saliha AKSOY

Başvurucu : Bekir EKİCİOĞLU

Vekili : Av. Özgün ŞİMŞEK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, 30/8/2016 tarihi itibarıyla mezun olacak askerî öğrencinin olağanüstü hal kanun hükmünde kararnamesi gereğince nasbının yapılmaması üzerine açılan davanın Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonuna gönderilmek yerine incelenmeksizin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun Kara Kuvvetleri Komutanlığı Astsubay Meslek Yüksek Okulunda eğitim aldığı ve 30/8/2016 tarihinde astsubay olarak nasbedilmeyi beklediği anlaşılmaktadır.

3. 15/7/2016 tarihinde yaşanan darbe teşebbüsünün ardından çıkarılan 25/7/2016 tarihli ve 669 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması ve Millî Savunma Üniversitesi Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'nin (669 sayılı KHK) 104. maddesinde harp akademilerinin, askerî liselerin ve astsubay hazırlama okullarının kapatılacağı düzenlenmiştir. Mezkûr KHK'nın 105. maddesinde ise 30 Ağustos itibarıyla mezun olacak askerî öğrencilerin nasbının yapılmayacağı ve bunlara durumlarına uygun fakülte ve yüksekokullarca diploma verileceği kuralına yer verilmiştir. Bu kapsamda başvurucunun nasbı yapılmamıştır.

4. Başvurucu 669 sayılı KHK gereğince eğitim aldığı okulun kapatılması, okulla ilişiğinin kesilmesi ve astsubaylığa nasbedilmeyeceğini öğrenmesi üzerine bu işlemin iptali ile maddi hakların kendisine ödenmesi istemiyle Ankara 23. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır.

5. Mahkeme davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucunun 669 sayılı KHK'nın 105. maddesi uyarınca 30 Ağustos tarihi itibariyla mezun olacak konumda bulunması nedeniyle nasbının yapılmayarak askerî okul diplomasının verilmediği, bu nedenle dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilmiştir.

6. Başvurucunun bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurması üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi istinaf başvurusunun reddine kesin olmak üzere karar vermiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 22/2/2021 tarihinde öğrendikten sonra 2/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; askerî öğrencilik statüsünün sona ermesi nedeniyle mağdur olduğunu, hakkında herhangi bir soruşturma olmadığı hâlde mesleğine başlayamadığını belirterek savunma hakkının ve yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüş yazısında, konuyla ilgili olarak Millî Savunma Bakanlığından temin edilen görüş ve ilgili belgelerin başvurucunun şikâyetine yönelik yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere sunulduğu belirtilmiştir. Mevcut başvuruda başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü şartlarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Millî Savunma Bakanlığının görüşünde ise başvurucu hakkında 669 sayılı KHK uyarınca işlem tesis edildiği, bu hususta idareye herhangi bir değerlendirme yapma veya aksi yönde işlem tesis etme imkânı tanınmadığı dile getirilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa Mahkemesi astsubaylığa/subaylığa nasbedilmeme nedeniyle yapılan bireysel başvuruları, başvuruculların bu statülere kabullerindeki farklılıkları dikkate alarak ele almıştır. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesinin Ayhan Orhanlı ([GK], B. No: 2019/7991, 23/2/2023) kararına konu olayda başvurucunun subay olmak için kurs aldığı ancak temin faaliyetlerinin 3/10/2016 tarihli ve 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile iptal edilmesi üzerine başvurucu nasbedilmemiş ve Türk Silâhlı Kuvvetleri ile ilişiği kesilmiştir. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Kanun'un 2. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca olağanüstü hal (OHAL) kapsamındaki kanun hükmünde kararnamelerle gerçek kişilerin hukuki statülerine ilişkin olarak doğrudan düzenlenen işlemlerin OHAL Komisyonunun yetkisinde olduğunu belirtmiş (Ayhan Orhanlı,

§§ 77, 78), ayrıca davayı gören mahkemenin dava konusu işlemin doğrudan kanun hükmünde kararname ile tesis edildiğini tespit ettikten sonra başvuruyu 7075 sayılı Kanun gereğince OHAL Komisyonuna göndermesinin -yargısal denetime imkân sağlayacağından- başvurucuyu keyfîliğe karşı koruyacak usule ilişkin bir güvence oluşturacağını vurgulamıştır. Kararda, yargılama mercilerinin 7075 sayılı Kanun'un 2. maddesi kapsamında bir değerlendirme yapmadan davayı incelenmeksizin reddetmelerinin öngörülemez nitelikte olduğunu kabul etmiştir (Ayhan Orhanlı, § 81). Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi Ayhan Orhanlı kararında, başvurucunun temin faaliyetinin OHAL kanun hükmünde kararnamesi ile iptal edilmesi ve nasbının yapılmaması üzerine açtığı davanın keyfîliğe karşı başvurucuya anayasal güvenceler sağlayacak yorumla OHAL Komisyonuna gönderilmek yerine incelenmeksizin reddedilmesi suretiyle yapılan müdahalenin Anayasa'nın 15. maddesinde öngörülen durumun gerektirdiği ölçüde olmadığı gerekçesiyle başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği neticesine varmıştır (Ayhan Orhanlı, § 83).

13. Yine Anayasa Mahkemesinin olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ömer Faruk Bayar ([2. B.], B. No: 2019/14214, 20/9/2023) kararına konu olayda, Kara Harp Okulundaki eğitimini 2016 yılında tamamlayan başvurucunun 30 Ağustos 2016 tarihinde subaylığa nasbedilmeyi beklediği anlaşılmaktadır. Başvurucu, nasbının yapılmamasına ilişkin işlemin iptali talebiyle açtığı davanın incelenmeksizin reddedilmesi üzerine bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Anılan kararda; 669 sayılı KHK'nın 104. maddesinde harp akademilerinin, askerî liselerin ve astsubay hazırlama okullarının kapatılacağı, aynı KHK'nın 105. maddesinde 30 Ağustos itibarıyla mezun olacak askerî öğrencilerin nasbının yapılmayacağı ve bunlara durumlarına uygun fakülte ve yüksek okullarca diploma verileceği kurallarına yer verildiği, bu kapsamda başvurucunun nasbının yapılmadığı, başvurucuya Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Programı diploması verildiği belirtilmiştir. Kararda ayrıca söz konusu diplomada başvurucunun işletme programını Kara Harp Okulunda başarıyla tamamlayarak 669 sayılı KHK kapsamında diploma almaya hak kazandığı ibarelerine yer verildiği de ifade edilmiştir (Ömer Faruk Bayar, § 15).

15. 7075 sayılı Kanun'un 2. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca belirtilen işlemler hakkında karar verme görevinin OHAL Komisyonuna verildiği ve anılan Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasında doğrudan KHK ile tesis edilen hangi işlemlerin OHAL Komisyonunun görev alanında olduğunun gösterildiğine işaret edilen kararda başvurucunun hukuki statüsüne ilişkin olduğu açık olan nasbının yapılmamasına dair başvuru konusunda mahkemenin işlemin doğrudan KHK ile tesis edildiği tespitini yaptıktan sonra başvuruyu 7075 sayılı Kanun gereğince OHAL Komisyonuna göndermesinin -yargısal denetime imkân sağlayacağından- başvurucuyu keyfîliğe karşı koruyacak usule ilişkin bir güvence oluşturacağı vurgulanmış, yargılama mercilerinin 7075 sayılı Kanun'un 2. maddesi kapsamında bir değerlendirme yapmadan davayı incelenmeksizin reddetmelerinin öngörülemez nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Ömer Faruk Bayar, §§ 73-75).

16. Kararda, başvurucunun nasbının yapılmaması üzerine açtığı davanın keyfîliğe karşı başvurucuya anayasal güvenceler sağlayacak yorumla OHAL Komisyonuna gönderilmek yerine incelenmeksizin reddedilmesi suretiyle gerçekleştirilen müdahalenin OHAL döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesinde öngörülen durumun gerektirdiği ölçüde olmadığı, başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği

neticesine varılmıştır (Ömer Faruk Bayar, §§ 77-78).

17. Eldeki olayda 30/8/2016 tarihi itibarıyla mezun olacak askerî öğrenci statüsünde olan başvurucunun nasbının yapılmaması üzerine açtığı davada keyfîliğe karşı anayasal güvenceler sağlayacak nitelikte bir yorumla dosyanın OHAL Komisyonuna gönderilmesi yerine davanın reddedildiği anlaşıldığından somut başvuruda Ayhan Orhanlı ve Ömer Faruk Bayar kararlarında açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

18. Ayrıca OHAL Komisyonunun görev süresi 22/1/2023 tarihinde sona ermişse de 7075 sayılı Kanun'a eklenen geçici 5. maddede görev süresinin sona ermesinden sonra Komisyonun görevleri kapsamındaki hususlarda mahkemelerce verilecek kararlar üzerine yapılması gerekli iş ve işlemleri yürütecek kurum ve kuruluşlar belirlenmiştir.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

20. Mahkemeye erişim hakkı şikâyeti yönünden ulaşılan sonuç gözetildiğinde başvurucunun diğer bazı haklarının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu, ihlalin tespiti ile tür belirtmeksizin 250.000 TL tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

23. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için (7075 sayılı Kanun'un geçici 5. maddesi çerçevesinde oluşturulan başvuru

yolu dikkate alınarak) yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 23. İdare Mahkemesine (E.2020/673, K.2020/1445) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET ÖZDEMİR

B. No: 2021/37028 | Karar tarihi: 18.06.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/37028

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET ÖZDEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/37028)

Karar Tarihi: 18/6/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Şermin BİRTANE

Başvurucu : Ahmet ÖZDEMİR

Vekili : Av. Betül ÖZBEK AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, muvazzaf astsubaylığa atanma talebinin reddedilmesi üzerine açılan davada esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, uzman erbaşlık ve muvazzaf astsubaylık sınavlarında başarılı olmuş ancak güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanması nedeniyle adaylık işlemlerine son verilmiştir.

3. Başvurucu, uzman erbaşlık adaylığına son verilmesi işlemine karşı idare mahkemesine dava açmıştır. Kastamonu İdare Mahkemesinin 19/12/2018 tarihli kararı ile dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir. Karar gerekçesinde; hakkında istihbari bilgiler dışında sözleşmesinin feshedilmesine yeterli somut bilgi ve belge olmadığı, katıldığı iddia edilen "Peygamber Sevdalıları" isimli gecenin "Kutlu Doğum Haftası" sebebiyle düzenlenen bir gece olduğu, birçok ilde düzenlenen ve valilikler tarafından izin verilen platformun yasa dışı bir platform olduğuna dair somut bilgi ve belgenin dosyaya sunulamadığı, dolayısıyla işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı belirtilmiştir. Söz konusu karar istinaf incelemesinden geçerek kesinleşmiştir. Bunun üzerine başvurucu 4/10/2019 tarihinde

uzman erbaş eğitimine alınmıştır.

4. Başvurucu 1/4/2019 tarihinde lehine verilen iptal kararı dikkate alınarak 2017 yılı dış kaynaktan muvazzaf astsubaylık sınavında başarılı olması nedeniyle haklarının verilmesi ve tekrardan işlemlerinin yapılması isteminde bulunmuştur. Söz konusu talebin Millî Savunma Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğünün 19/4/2019 tarihli işlemiyle reddi üzerine başvurucu dava açmıştır. Anılan 19/4/2019 tarihli işlemde 2017 yılı dış kaynaktan muvazzaf astsubay temini kapsamındaki adaylık işlemlerinin 28/5/2004 tarihli ve 25475 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Dış Kaynaktan Muvazzaf Astsubay Temin Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) 6. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (5) numaralı alt bendindeki şartları taşımadığı ve güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlandığı belirtilmiştir. Yönetmelik'in 6. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (5) numaralı alt bendinde "Yapılacak güvenlik soruşturmasında olumlu sonuç almak" düzenlemesi bulunmaktadır.

5. Ankara 17. İdare Mahkemesinin (Mahkeme) 25/11/2020 tarihli kararı ile dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir. Karar gerekçesinde; güvenlik soruşturması olumsuz sonuçlandığından bahisle tesis edilen bir başka işleme karşı açılan davada verilen Kastamonu İdare Mahkemesinin 19/12/2018 tarihli iptal kararının istinaf incelemesinden geçerek kesinleştiği ve dosya kapsamında başvurucunun güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanmasını gerektiren somut başka belge ve bilgi de bulunmadığı dikkate alındığında dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı belirtilmiştir.

6. Karara karşı davalı idare istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) tarafından 24/6/2021 tarihinde istinaf başvurusunun kabulü ile Mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın reddine kesin olarak karar verilmiştir. Kararda; başvurucunun adaylık işlemlerinin sonlandırılmasına dair işleme karşı dava açmadığı ve söz konusu işlemin kesinleşerek hukukilik kazandığı, sonraki başvurunun ise davalı idarece takdir yetkisi çerçevesinde değerlendirilecek bir husus olduğu, dava konusu işlemde hukuka aykırılık görülmediği gerekçesine yer verilmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 12/7/2021 tarihinde öğrendikten sonra 10/8/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; lehine verilmiş iptal kararı bulunmasına karşın Bölge İdare Mahkemesi tarafından davasının reddedilmesinin çelişki oluşturduğunu, kararın yeterli gerekçe içermediğini, hakkında olumsuz hiçbir durumun bulunmadığını ve atama koşullarını taşıdığını, atamasının yapılması yönünde meşru beklentisinin oluştuğunu belirterek gerekçeli karar hakkı, çalışma hakkı, masumiyet karinesi ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınarak bir inceleme yapılması gerektiği açıklanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı bireysel başvuru formunda ileri sürdüğü hususları tekrarlamıştır.

10. Başvuru, gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini

gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

13. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

14. Başvuruya konu olayda başvurucu, başka işleme karşı açtığı davada lehine verilmiş yargı kararı olduğundan bahisle muvazzaf astsubaylık adaylık haklarının verilmesi ve tekrardan işlemlerinin yapılması talebinin reddi üzerine dava açmıştır. Bölge İdare Mahkemesi kararında başvurucunun muvazzaf astsubaylık adaylığına son verilmesi işlemine karşı dava açmamış olduğu vurgulanmıştır. Kararda başvurucunun talebinin yeniden atanma istemi olduğu ve kamu görevine açıktan atama yapma konusunda idarenin takdir yetkisinin bulunduğuna dikkat çekilmiştir. Ancak idarenin 19/4/2019 tarihli işlemde açıkça belirtildiği üzere başvurucunun talebini güvenlik soruşturmasına dayalı olarak reddettiği anlaşılmaktadır. Aynı güvenlik soruşturması sonucuna göre başvurucunun uzman erbaşlık adaylığına son verilmesi işlemi, yargı kararıyla güvenlik soruşturmasının olumsuz olmasını gerektirecek yeterli somut bilgi ve belge olmadığı gerekçesiyle iptal edilmiş ve bu karar kesinleşmiştir. Dolayısıyla idarenin kesinleşmiş yargı kararıyla hukuka aykırı olduğu ortaya konulmuş olan aynı güvenlik soruşturmasını sebep göstererek başvurucunun talebini reddettiği, bu durumda belirtilen yargı kararını dikkate almadığı anlaşılmaktadır.

15. Başvurucunun söz konusu güvenlik soruşturmasının hukuka aykırı olduğunu ortaya koyan yargı kararlarını sunarak idareye başvurduğu ancak idarenin yeni bir değerlendirme yapmayıp aynı güvenlik soruşturmasını gerekçe göstererek talebi reddettiği açıktır. Bölge İdare Mahkemesi kararında, başvurucunun muvazzaf astsubay adaylığına son verilmesine karşı dava açmadığı belirtilmişse de lehine verilen yargı kararının aynı güvenlik soruşturmasına dayandığı hususu dikkate alınmamıştır. Bu nedenle Bölge İdare Mahkemesi tarafından talebin kesinleşmiş bir yargı kararıyla hukuka aykırı bulunan aynı gerekçeye dayanılarak reddedilmesi ayrıca ve açıkça tartışılmamış, başvurucunun iddialarına yeterli cevap verilmemiştir. Bu bağlamda yapılan yargılama sonunda başvurucunun davanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmalarının tartışıldığı ve verilen kararda hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğu söylenemez.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

18. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 50.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

20. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

21. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlâlinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesine (E.2021/653, K.2021/1494) iletilmek üzere Ankara 17. İdare Mahkemesine (E.2019/1656, K.2020/1971) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama

giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖMER FARUK TÜRKMEN

B. No: 2021/48078 | Karar tarihi: 18.06.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/48078

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖMER FARUK TÜRKMEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/48078)

Karar Tarihi: 18/6/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Mustafa Erdem ATLIHAN

Başvurucu : Ömer Faruk TÜRKMEN

Vekili : Av. Ayşe Süeda ÜNAL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kolluğun davranışları ve olumsuz tutulma koşulları nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Kara Havacılık Okul Komutanlığı Öğrenci ve Kurslar Tabur Komutanlığında kursiyer teğmen rütbesiyle görev yapmaktayken 15 Temmuz darbe girişiminin ardından 18/7/2016 tarihinde gözaltına alınmıştır (15 Temmuz darbe girişimine ilişkin arka plan bilgisi için bkz. Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017). Başvurucu 29/7/2016 tarihinde sevk edildiği Ankara 8. Sulh Ceza Hâkimliğince (Sulh Ceza Hâkimliği) tutuklanmıştır. Başvurucu, karar tarihi itibarıyla denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak tahliye olmuştur.

3. Başvurucu 28/7/2016 tarihinde kolluk görevlilerince alınan ifadesinde ve 29/7/2016 tarihinde Sulh Ceza Hâkimliğinde yapmış olduğu savunmasında -Her ikisi de müdafi eşliğinde verilmiştir.- gözaltında fiziki şiddete uğramış olduğuna ilişkin bir beyanda bulunmamıştır. Başvurucunun Ankara 17. Ağır Ceza Mahkemesinin (Ağır Ceza Mahkemesi) 26/12/2017 tarihli duruşmasında yaptığı savunmada ise başvuruya konu gözaltında fiziksel şiddet iddiasına ilişkin olarak verdiği beyanın "Spor salonunda yapılan işkencelere ben de

maruz kaldım daha önce anlatıldı burada anlatmayacağım." şeklinde olduğu görülmüştür.

4. Başvurucu 21/8/2019 tarihinde gözaltında tutulduğu süreçte kötü muameleye maruz kaldığını ileri sürerek ilgililer hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) şikâyette bulunmuştur. Başvurucu bu şikâyetinde özetle gözaltına alındıktan sonra götürüldüğü Başkent Spor Salonu önünde yapılan üst araması sırasında ve arama sonrasında salona alınırken polislerin fiziksel ve sözlü şiddetine uğradığını, spor salonu içinde elleri arkadan kelepçeli olarak saatlerce diz üstü tutulduğunu, 11 gün süren tüm gözaltı süresi boyunca sürekli psikolojik ve sözlü şiddete maruz kaldığını, beton zeminde yatmak zorunda bırakıldığını, yeterli yiyecek ve içecek verilmediğini, tuvalet ihtiyacını gidermek için bile sıra beklemek zorunda kaldığını, hijyen kurallarına uyulmadığını ileri sürmüştür. Gözaltı süresince yapılan doktor kontrollerinin kolluk görevlilerinin eşliğinde gerçekleştirildiğini ve muayene yapan doktorların fiziksel şiddet iz ve emarelerini raporlara geçirmediğini/geçiremediğini de iddia eden başvurucu, gözaltında kötü muameleye uğradığı iddiasını ilk olarak yargılamasının yapıldığı Ağır Ceza Mahkemesi önündeki 26/12/2017 tarihli ilk savunmasında dile getirdiğini ifade etmiştir.

5. Başsavcılık ivedi olarak soruşturma başlatmış ve kolluğa yazılan müzekkere ile başvurucunun şikâyet dilekçesindeki iddiasının araştırılarak ilgili bilgi ve belgelerin gönderilmesini istemiştir.

6. Cevabi müzekkereden spor salonundaki kameraların geriye dönük olarak bir aylık süreyle kayıt tuttuğu ve bu bir aylık sürenin bitiminde kayıtların otomatik olarak siliniyor olması nedeniyle kamera görüntülerinin temin edilemediğinin bildirildiği anlaşılmıştır.

7. Başvurucunun gözaltında bulunduğu 18/7/2016-29/7/2016 tarihleri arasında Ankara Ulus Devlet Hastanesi ve Ankara Gazi Mustafa Kemal Devlet Hastanesinden alınan toplam on iki adli muayene raporunun tamamında başvurucunun şikâyeti olmadığı ya da vücudunda herhangi bir darp veya cebir izine rastlanmadığı şeklinde kayıt düşüldüğü görülmüştür.

8. Yapılan soruşturma neticesinde Başsavcılık 30/10/2019 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Başsavcılık, bu kararına gerekçe olarak başvurucunun gözaltında bulunduğu süre içinde emniyet görevlileri tarafından darbedildiğine ilişkin kamera görüntülerinin ya da herhangi bir tanık beyanının bulunmaması ile başvurucu hakkında düzenlenen adli muayene raporlarında da herhangi bir bulguya yer verilmemiş olmasını göstermiştir.

9. Başvurucunun anılan karara karşı yaptığı itiraz Ankara 1. Sulh Ceza Hâkimliğince 29/1/2021 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 5/10/2021 tarihinde öğrendikten sonra 4/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Komisyonca adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gözaltında Tutulma Koşullarından Dolayı Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu; spor salonunda gözaltında tutulduğunu, kendisine yeterli yiyecek ve içecek verilmediğini, hijyen koşullarına uygun ortam sağlanmadığını, yatma ve ısınma için gerekli

malzemelerin verilmediğini belirterek kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa Mahkemesinin bazı kararlarına yer verilmiş; inceleme yapılırken Anayasa'nın ve mevzuatın ilgili hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

14. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur (İsmail Buğra İşlek [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

15. Anayasa Mahkemesi gözaltında tutulan kişilerin nezarethanede tutulma koşullarının yetersizliği nedeniyle kötü muameleye maruz kaldığı yönündeki iddialarıyla ilgili olarak temel ilkeleri ortaya koyduğu ve değerlendirmelerde bulunduğu kararında şikâyete konu yetersiz koşullardaki tutma hâli sona ermişse idari yargı yolunda açılacak tam yargı davasını etkili bir yol olarak kabul etmiştir (Nebahat Baysal Gül [2. B.], B. No: 2016/14634, 28/5/2019, §§ 17-31; ayrıca yetersiz miktarda yiyecek ve içecek verilmesi iddiası yönünden bkz. Tuncay Gürsen [1. B.], B. No: 2016/35379, 15/1/2020, §§ 17-24). Bu başvuruda da anılan içtihatta belirlenen temel ilkeden ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kolluk Görevlilerinin Kasıtlı Eylemlerinden Dolayı Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu; gözaltına alındıktan sonra götürüldüğü Başkent Spor Salonu önünde üst araması yapılırken, arama sonrasında salona alınırken ve tutukluluk yargılaması için adliyeye götürülürken polislerin fiziksel şiddetine uğradığını ve gözaltında tutulduğu tüm süre boyunca da sözlü ve psikolojik şiddete maruz kaldığını, spor salonu içinde elleri arkadan kelepçeli olarak saatlerce diz üstü bekletildiğini, yargılamasını yapan makamların işkenceyi destekler tutumları nedeniyle gözaltında uğramış olduğu fiziksel ve psikolojik şiddetin korkusunu üzerinden atamadığını ancak yargılaması sonlandıktan sonra üzerindeki baskının bir nebze olsun hafiflediğini hissederek şikâyet yoluna gidebildiğini, bu şikâyet hakkında yürütülen soruşturmanın ise etkili olmadığını belirtmek suretiyle kötü muamele yasağı ile bir kısım anayasal hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Bakanlık görüşünde, Anayasa Mahkemesinin bazı kararlarına yer verilmiş; inceleme yapılırken Anayasa'nın ve mevzuatın ilgili hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

19. İspat külfetinin devlete geçtiği durumların söz konusu olmadığı hâllerde kötü muameleye uğramaları nedeniyle mağdur olduklarını ileri süren kişiler, kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delilleri -haklı bir gerekçeleri olmadığı sürece- zamanında yetkili makamlara sunma konusunda özenli davranmakla yükümlüdür. Olgulara dayanmayan yetersiz açıklamalar, iddiaların deliller ile desteklenmemesi hatta kimi zaman delillerin uyumsuzluğu veya kötü muamelenin yapıldığı yer, zaman ve diğer konulardaki çelişkili ifadeler gibi hususlar kötü muamelenin gerçekliğini şüpheye düşürür. Bu durumda iddianın savunabilir olduğundan,

dolayısıyla bu iddialara ilişkin derhâl resmî bir soruşturma başlatılması gerekliliğinden söz edilemez. Kaldı ki iddialarını güçlü bir dayanakla birlikte yetkili merciler nezdinde dile getirmemeleri hâlinde mağdur olduğunu ileri süren kişilerin etkili bir soruşturma yürütülmesine ilişkin meşru (haklı) bir beklentiye girebileceklerinin söylenebilmesi mümkün değildir (Beyza Metin [1. B.], B. No: 2014/19426, 12/12/2018, §§ 45-47).

20. Somut olayda başvurucu, gözaltındayken kötü muameleye maruz kaldığını ileri sürmüştür. Başvurucu, gözaltında tutulduğu süre zarfında farklı doktorlar tarafından muayene edilmiş ve hakkında toplamda on iki genel adli muayene raporu düzenlenmiştir. Bu raporların tamamında başvurucunun vücudunda herhangi bir darp veya cebir izine rastlanmadığının belirtilmiş olduğu görülmüştür. Başvurucu, bireysel başvuruya konu ettiği soruşturmaya kadar bu doktor raporlarına dair herhangi bir itirazı ya da şikâyeti olduğunu da öne sürmemiştir. Bu durumda anılan raporların -başvurucunun gözaltına alındığı ilk andan itibaren fiziksel şiddet uygulandığını iddia etmiş olması karşısında- başvurucunun tüm gözaltı süreci boyunca devam ettiğini öne sürdüğü ağır fiziksel şiddet iddiasını desteklemediği açıktır.

21. Bu noktada başvuru konusu edilen kötü muamele iddiasını müdafii eşliğinde alınan ifadesinde ya da sulh ceza hâkimince alınan savunmasında dile getirmemiş olan ve Ağır Ceza Mahkemesinin 26/12/2017 tarihli duruşmasında yaptığı savunmasında herhangi bir olay anlatımı yapmaksızın ve şikâyet belirtmeksizin tek bir cümleyle olaya değinen başvurucunun olaya ilişkin ilk somut/ciddi şikâyetini 21/8/2019 tarihinde dile getirmiş olmasının da üzerinde durmak gerekir (bkz. § 4). Kötü muamele iddiasını yetkili makamlara iletebilmesinin önünde engel teşkil edecek -herhangi bir veriye dayanmayan şekilde, yargılamasını yapan Ağır Ceza Mahkemesinin tutumunu gerekçe göstermek suretiyle- kişisel korkusu dışında somut bir durumun varlığından söz etmeyen başvurucunun kötü muameleye maruz kaldığını ileri sürdüğü tarih ile Başsavcılığa verdiği dilekçenin tarihi arasında üç yıldan fazla bir süre vardır. Başvurucu, kötü muamele iddialarıyla ilgili olarak gözaltı tarihinin sonlanmasından itibaren üç yıldan fazla süre beklemekle, soruşturma kapsamında alacağı yeni bir sağlık raporuyla gözaltı sırasında yapılan muayeneler sırasında polislerin hazır bulunması nedeniyle hakkında düzenlenen genel adli muayene raporlarına bulguların tam olarak yazılmadığı iddiası ile varsa olaya ilişkin kamera görüntülerini tespit etme ve böylece fiziksel şiddet iddiasının gerçekliğini denetleyebilme imkânını da Başsavcılığın elinden almıştır. Sonuç itibarıyla başvurucunun kötü muameleye maruz kaldığına ilişkin savunulabilir bir iddia ortaya koyamadığı kanaatine ulaşılmıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

23. Başvurucu, kötü muamele yasağı dışında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer bazı güvencelerin yanı sıra birçok anayasal hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüştür. Bireysel başvuruya konu olay ve olgular, başvurucunun ihlal iddiaları ve başvuruya konu temel şikâyete ilişkin yukarıda yapılan tespitler birlikte değerlendirildiğinde başvurucunun Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanında yer alan temel haklara ilişkin diğer şikâyetlerinin kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gözaltında tutulma koşullarından dolayı kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kolluk görevlilerinin kasıtlı eylemlerinden dolayı kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 18/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖZGE BAYRAK

B. No: 2021/53504 | Karar tarihi: 18.06.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/53504

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖZGE BAYRAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/53504)

Karar Tarihi: 18/6/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Özge BAYRAK

Vekili : Av. Melda CANDAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ilave tediye alacağının tahsili amacıyla açılan davanın reddedilmesi ve Yargıtay daireleri arasında süregelen görüş ayrılığı bulunması nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Bursa Park Bahçe Sosyal ve Kültürel Hizmetleri (BURFAŞ) bünyesinde çalışmaktayken 23/4/2015 tarihinde ilave tediye haklarının ödenmemesi nedeniyle iş akdini feshetmiştir. Başvurucu 6/7/2015 tarihinde ilave tediye alacağı ve kıdem tazminatı için BURFAŞ (davalı) aleyhine Bursa 10. İş Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Başvurucu; dava dilekçesinde 4/7/1956 tarihli ve 6772 sayılı Devlet ve Ona Bağlı Müesseselerde Çalışan İşçilere İlave Tediye Yapılması ve 6452 Sayılı Kanunla 6212 Sayılı Kanunun 2 nci Maddesinin Kaldırılması Hakkında Kanun uyarınca davalının belediye iştiraki olduğunu, ilave tediye ödemesi yükümlülüğü altında bulunduğunu ileri sürmüştür.

3. Mahkeme 25/5/2016 tarihinde davanın kabulüne karar vermiştir. Karar, davalı tarafından temyiz edilmiştir. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 19/10/2020 tarihli kararı ile anılan kararı bozmuştur. Kararın gerekçesinde özetle Yargıtay dairelerince benimsenen ortak görüşe göre belediyelerin hissedarı olduğu özel hukuk hükümlerine tabi şirketlerin 6772 sayılı

Kanun kapsamında kabul edilmediği, dolayısıyla bu şirketlerin işçilerine ilave tediye ödeme yükümlülüğünün bulunmadığı sonucuna varıldığı belirtilmiştir.

4. Mahkeme, bozma kararına uymuş ve 23/3/2021 tarihli kararı ile davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucunun özel hukuk hükümlerine tabi şirket işçisi olduğundan ilave tediyeden yararlanma hakkı bulunmadığı, iş akdini ilave tediye ücretleri ödenmediği için fesheden başvurucunun kıdem tazminatına da hak kazanmadığı değerlendirmesi yapılmıştır. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi anılan kararı 13/9/2021 tarihinde onamıştır.

5. Başvurucu, nihai kararı 28/9/2021 tarihinde öğrendikten sonra 21/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon makul sürede yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu; işverenin ilave tediye ücreti ödemekle yükümlü olduğunu bildiğini, ücret bordrolarında bu alacak kalemini ikramiye olarak yansıttığını, hukuki ihtilafın yapılan ödemelerin ilave tediye mi yoksa ikramiye mi olduğunun belirlenmesi olduğunu ileri sürmüştür. Davalı şirketin çeşitli kamu kurumlarınca kamu kurumu olarak kabul edildiğini, kamu kurumu olma ayrıcalıklarından yararlandığını iddia etmiştir. Yargıtay dairelerinin lehe olan içtihatlarına aykırı karar verildiğini, dolayısıyla adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini öne sürmüştür. Ayrıca emsal kararlara göre başka işçilerin haklarını aldığını, kendisinin alamamasının eşitlik ilkesini ihlal ettiğini ifade etmiştir.

7. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun ihlal iddialarının mahiyeti gereği hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

8. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (konuya ilişkin birçok karar arasından bkz. Ahmet Sağlam [2. B.] B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

9. Ancak temel hak ve özgürlüklere müdahalenin söz konusu olduğu durumlarda yargılama mercilerinin takdir ve değerlendirmelerinin Anayasa'daki güvencelere etkisini nihai olarak değerlendirecek merci, Anayasa Mahkemesidir. Bu itibarla Anayasa'da öngörülen güvenceler dikkate alınarak bireysel başvuru kapsamındaki temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğine ilişkin herhangi bir inceleme kanun yolunda gözetilmesi gereken hususun incelenmesi olarak nitelendirilemez (Şahin Alpay (2) [GK], B. No: 2018/3007, 15/3/2018, § 53).

10. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi, çok istisnai durumlarda temel hak ve özgürlüklerden biri ile doğrudan ilgili olmayan bir şikâyeti kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin yasak kapsamına girmeden inceleyebilir. Açık bir keyfîlik

nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsıldığı ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvencelerin anlamsız hâle geldiği çok istisnai hâllerde, aslında yargılamanın sonucuna ilişkin olan bu durumun bizatihi kendisi usule ilişkin bir güvenceye dönüşmüş olur. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin, mahkemelerin değerlendirmelerinin usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getirip getirmediğini ve açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsılıp sarsılmadığını incelemesi yargılamanın sonucunu değerlendirdiği anlamına gelmez. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi, mahkemelerin delillerle ilgili değerlendirmelerine ancak açık bir keyfîlik ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getiren bir uygulama varsa müdahale edebilecektir (Ferhat Kara [GK], B. No: 2018/15231, 4/6/2020, § 149; M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 83).

11. Öte yandan mahkemelerin münferit bazı olaylarda farklı kararlar vermesi, kuralın öngörülebilir olma niteliğini yitirdiğinin söylenebilmesi için yeterli olmayıp içtihat farklılığının derinleşmiş ve müzmin hâle gelmiş olması gerekir. Ayrıca spesifik bazı olaylarda verilmiş farklı kararların bulunduğundan hareketle içtihat farklılığının derinleştiği ve süregelen bir boyut kazandığı da kabul edilemez. Anayasa Mahkemesinin bir konuyla ilgili olarak verilmiş tüm mahkeme kararlarını yeknesak hâle getirme gibi bir işlevi bulunmadığı gibi mahkeme kararlarındaki hukuka aykırılıkları giderme ödevi de mevcut değildir (Selahattin Bayri [1. B.], B. No: 2018/32374, 15/9/2021, § 42).

12. Anayasa Mahkemesi Arda Sait Öktem ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2019/11052, 23/11/2021) kararında belediyenin hissedarı olduğu şirketlerde çalışanların ilave tediye alacağının tahsili amacıyla açmış olduğu davaların Yargıtay daireleri arasında süregelen görüş ayrılığı dolayısıyla reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediğini değerlendirmiştir. Kararda devlet tarafından yasa ve yasanın verdiği yetki ile idari işlemle kurulan ve kamusal yetki ve ayrıcalıklardan yararlanan kamu tüzel kişilikleri ve bunlara bağlı kuruluşlardan olmayan belediyenin hissedarı olduğu, özel hukuk hükümlerine tabi şirketlerde çalışanların ilave tediyeden yararlanma hakkı bulunmadığına dair ilgili Yargıtay kararlarına yer verilmiştir (Arda Sait Öktem ve diğerleri, §§ 18, 19). Belediyelerin hissedarı olduğu şirketlerde çalışan personelin ilave tediye alacağına hak kazanıp kazanmayacağı hususunda süregelen içtihat farklılığı bulunmadığı, zira belediyelerin hissedarı olduğu şirketlerin 6772 sayılı Kanun kapsamında olmadığına ilişkin Yargıtay daireleri arasında görüş birliği bulunduğu ifade edilmiştir (Arda Sait Öktem ve diğerleri, § 47).

13. Bireysel başvuruya konu olayda da Yargıtay 9. Hukuk Dairesi; belediyelerin hissedarı olduğu özel hukuk hükümlerine tabi şirketlerin 6772 sayılı Kanun kapsamında kabul edilmediği, dolayısıyla bu şirketlerin işçilerine ilave tediye ödeme yükümlülüğünün bulunmadığı sonucuna varmıştır.

14. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi vermiş olduğu kararında vardığı sonuca hangi nedenle ulaşıldığını başvurucu ve üçüncü kişiler tarafından objektif olarak anlaşılmasına imkân verecek yeterli gerekçe sunmaktadır. Yapılan tespit ve varılan sonuç öngörülemez olmadığı gibi bu hususun yargılamanın hakkaniyetini zedelemediği anlaşılmaktadır. Belediyelerin hissedarı olduğu şirketlerde çalışan personelin ilave tediye alacağına hak kazanıp kazanmayacağı hususunda süregelen içtihat farklılığı bulunmamaktadır. Aksine Yargıtay daireleri belediyelerin hissedarı olduğu şirketlerin 6772 sayılı Kanun kapsamında olmadığına ilişkin görüş birliğine sahiptirler.

15. Başvurucu, kendisi ile aynı durumda çalışanların ilave tediye alacağına hak kazandığına ilişkin emsal kararlar bulunmasına karşın kendi davalarının reddedilmesinden şikâyet etmiştir. Ayrıca işverenin ilave tediye ücreti ödemekle yükümlü olduğunu bildiğini, ücret bordrolarında bu alacak kalemini ikramiye olarak yansıttığını, hukuki ihtilafın yapılan ödemelerin ilave tediye mi yoksa ikramiye mi olduğunun belirlenmesi olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucunun ileri sürdüğü iddialar, Mahkemece delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olup Mahkemenin karar gerekçesinde bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir hususun da bulunmadığı dikkate alındığında ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 18/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ZANA MAZAK

B. No: 2021/58125 | Karar tarihi: 18.06.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/58125

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ZANA MAZAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/58125)

Karar Tarihi: 18/6/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Hikmet Murat AKKAYA

Başvurucu : Zana MAZAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda gerçekleştirildiği iddia edilen detaylı arama üzerine yapılan şikâyet dolayısıyla yürütülen ceza soruşturmasının etkili olmaması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 18/12/1998 tarihinden bu yana ceza infaz kurumunda tutulmakta olup devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya çalışma suçundan müebbet hapis cezasıyla cezalandırılmıştır. Başvurucu, güvenlik ve asayiş nedeniyle Şanlıurfa 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan nakledilerek 15/7/2020 tarihi itibarıyla Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (Kurum) götürülmüştür. Hâlihazırda anılan Kurumda hükümlü olarak barındırılmaktadır.

3. Başvurucu, ceza infaz kurumuna giriş sırasında kendisine yönelik tutum ve davranışlara ilişkin birtakım iddialarda bulunmuştur. Başvuru formundaki açıklamalara göre yaklaşık 20 saat süren yolculuğun ardından Kuruma kabul işlemleri yapıldığını, kabul işlemlerinden sonra arama yapılacağının söylendiğini belirtmiştir. Saat 03.00 sıralarında kamera olmayan bir odaya alındığını, burada üç infaz koruma memuru tarafından elbiselerini çıkarması ve çıplak kalması konusunda uyarıldığını, bunun üzerine görevlilere başka bir ceza infaz kurumundan getirildiğini, hem fiziki hem cihazla arama yapılabileceğini, çıplak aramanın

şüphe üzerine kurum müdürü ile doktor nezaretinde tutanak düzenlenerek gerçekleştirilebileceğini ifade etmiştir. Devamında görevlilerin bağırarak soyunması için dayattıklarını, kendisinin ise ilgili prosedür uygulanmadan soyunmayacağını söylemesi üzerine odanın kapısını kapattıklarını, üç dakika sonra aynı memurların gelerek yine soyunması gerektiğini söylediğini, soyunmaması üzerine üç infaz koruma memurunun üzerindeki elbiselerini sadece külodu kalacak şekilde çıkardığını, odada kamera olmadığını ancak odanın dışındaki kameraların açılarından odaya kapatılmasının, personelin ayrılıp tekrar gelmesinin, elbiselerinin bir sepet içinde odadan çıkarılıp yeniden getirilmesinin tespit edilebileceğini açıklamıştır. Başvurucu, hiçbir yasal gerekçe olmadan çıplak bırakılmasının aşağılama, küçük düşürücü ve rencide edici olduğunu, aşağılamak ve rencide etmek için zorla soyup çıplak bırakan üç memurdan şikâyetçi olduğunu Kurum aracılığıyla Bolu Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) gönderdiği 20/7/2020 tarihli dilekçede beyan etmiştir.

4. Kurum müdürü, üst yazıyla başvurucunun dilekçesini sunarken Başsavcılığa hitaben birtakım açıklamalar yapmıştır. Bu kapsamda ilgili mevzuat hükümlerine aynen yer verdikten sonra mevzuat hükümlerinden aramaların her zaman ve gerektiğinde dış güvenlik görevlileri, kolluk kuvvetleri ve diğer kamu görevlileri ile ortaklaşa yapılabileceğini, aramayı kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirlerin alındığını belirtmiştir. Başvurucunun çıplak olarak arandığı, rencide edildiği ve benzeri keyfî uygulamalara maruz bırakıldığı yönündeki iddialarının gerçek dışı ve asılsız olduğunu, yapılan uygulamalarda insan onurunun ve saygının esas alındığını ifade etmiş; ayrıca ilgili kamu görevlileri hakkında görevini tam olarak yapması nedeniyle disiplin soruşturması başlatılmadığı bilgisini vermiştir.

5. Başsavcılık 12/8/2020 tarihinde görevi kötüye kullanma suçu bağlamında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiş; kararda, üst yazıdaki bilgilere ve mevzuattaki düzenlemelere yer verdikten sonra olaya ilişkin açıklamalar yapmıştır. Bu kapsamda ceza infaz kurumunda başvurucu ile ilgili yürütülen iş ve işlemlerin kanun, tüzük ve mevzuat dâhilinde yürütüldüğüne, başvurucunun soyut iddiaları dışında Kurum görevlilerinin gereğini yapmakta ihmal ya da gecikme gösterdiğine veya kasten görevlerinin gereklerine aykırı hareket ettiklerine dair kamu davası açmayı gerektirecek somut, tarafsız ve yeterli şüpheli oluşturan herhangi bir delilin dosyada mevcut olmadığına, kamu görevlilerine yüklenebilecek cezai yaptırım gerektiren atfı kabil kusur bulunmadığına, başvurucunun ileri sürdüğü iddiaların gerçeği yansıtmadığına, atılı suçun yasal unsurlarının oluşmadığına dayanmıştır. İtiraz yolu açık olmak üzere verdiği kararda kararın bir örneğinin başvurucuya tebliğ edilmesine de yer vermiştir.

6. Başvurucu 20/7/2020 tarihli suç duyurusuna ilişkin dilekçenin akıbetini Başsavcılıktan 26/7/2021 tarihinde verdiği dilekçe aracılığıyla öğrenmek istemiştir. Söz konusu dilekçe sonrasında başvurucunun Başsavcılığın kovuşturmaya yer olmadığına dair kararı öğrendiği anlaşılmış ancak tebligatın yapılıp yapılmadığı bilgisine ulaşılamamıştır.

7. Başvurucu, yasal süresi içinde 3/8/2021 tarihinde itiraz yoluna başvurmuş; Cumhuriyet savcısının olay yeri incelemesi yapmadan, olay saatine dair kamera kayıtlarını incelemeden, olaya şahit kişiler ile muhatap personelin ifadesini almadan, şikâyet edilen kurumun resmî yazısını esas alarak kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermesinden yakınmıştır. Ayrıca ceza infaz kurumundaki üç personelin zorla, bağırıp çağırarak kendisini soyduğunu, görevlilerin bir iki dakika odada kalıp çıktığını, ikinci gelişlerinde eldiven ve koronavirüs tulumu giydiğini ve kapıyı kapattığını ileri sürmüştür. Son olarak makul, insani ve yasal aramaya karşı olmadığını, bugüne kadar hakkında bu yönde bir suçlama bulunmadığını, 27

yıldır ceza infaz kurumunda olduğunu, insanlık dışı, onur kırıcı, yasa dışı şekilde çıplak aramaya maruz kaldığını iddia etmiştir.

8. Başvurucunun itirazı Bolu Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 16/8/2021 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Kararın bir suretinin başvurucuya Başsavcılıkça tebliğine dair karar da verilmiştir.

9. Başsavcılık 19/8/2021 tarihli üst yazıyla Bolu Sulh Ceza Hâkimliği kararının başvurucuya tebliğ edilmesini, tebliğ tebellüğ belgesinin Başsavcılığa gönderilmesini istemiştir.

10. Kurum tarafından düzenlenen 27/8/2021 tarihli tebliğ tebellüğ belgesi Başsavcılığa aynı gün üst yazıyla gönderilmiştir. Tebliğ tebellüğ belgesinde başvurucunun isminin yer aldığı kısmın altına "İmzadan imtina etmiştir." şeklinde bir kaşe vurulduğu, sadece tebliğ eden bir kurum personelinin sicil numarası ile imzasının yer aldığı görülmüştür. "İmzadan imtina etti ise sebebi" kısmı ise boş bırakılmıştır.

11. Öte yandan başvurucunun tetkik ve tedavisi için Bolu İzzet Baysal Devlet Hastanesi Kardiyoloji Polikliniğine 26/8/2021 tarihinde sevk edilmesine karar verilmiştir. Başvurucunun 27/8/2021 tarihinde odası değiştirilmiş, 1/9/2021 tarihinde yine odası değiştirilmiş ancak 9/9/2021 tarihli kararla odası değiştirilmeden önceki yerde barındırılmaya başlamıştır. Bolu İnfaz Hâkimliğinin 3/9/2021 tarihli ve 7/9/2021 tarihli kararlarının başvurucuya tebliğ edilmesi için 9/9/2021 tarihinde düzenlenen tebliğ tebellüğ belgeleri için "İmzadan imtina etmiştir." şeklinde aynı personel tarafından belgeye kaşe vurulduğu görülmüştür.

12. Başvurucu, Başsavcılıkça yürütülen soruşturma ve karar numaralarını dilekçesinde belirterek tarafına bilgilendirme yapılmadığını beyan etmiş, Bolu Sulh Ceza Hâkimliğinden itiraz başvurusunun akıbetini 8/11/2021 tarihinde dilekçe yardımıyla öğrenmek istemiştir. Başvurucu, aynı tarihli başka bir dilekçesinde de Bolu İnfaz Hâkimliği kararlarına ilişkin olarak Bolu Ağır Ceza Mahkemesinden benzer istemde bulunmuştur.

13. Bolu 1. Sulh Ceza Hâkimliği, Kurum ile doğrudan yazışma yaparak kararın bir örneğinin tebliğ edilmesini 9/11/2021 tarihinde Kurumdan istemiştir. Düzenlenen tebliğ tebellüğ belgesine göre bu sefer Kurumun başka bir personeli 11/11/2021 tarihinde kararı başvurucuya tebliğ etmiş, başvurucu belgeyi imzalamıştır.

14. Başvurucu, nihai kararı 2021 yılının Kasım ayının ikinci haftasında tebliğ yolu ile öğrendiğini belirterek 30/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Anayasa Mahkemesi tarafından Kurumdan istenen bilgi ve belgelere göre başvurucunun 27/8/2021 tarihinde Bolu İzzet Baysal Devlet Hastanesi Kardiyoloji Polikliniğine tedavi ve muayene amacıyla sevki yapılmış, aynı gün Kuruma dönmüştür. Başvurucunun İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 27/8/2021 tarihli kararına istinaden salgın tedbirleri kapsamında hastane dönüşü karantina altına alınması gerektiğinden B1.4-45 No.lu odadan alınarak B1.1-38 No.lu odaya yerleştirilmesine karar verilmiştir. Başvurucu, bu odada 27/8/2021-1/9/2021 tarihleri arasında barındırılmıştır.

16. Komisyon, adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

17. Başvurucu; bir ceza infaz kurumundan nakledildiğini, nakilden önce ceza infaz

kurumunda arandığını, getirildiği ceza infaz kurumunda çıplak aranmasını gerektirecek bir durumun olmadığını ileri sürmüştür. Kamera kayıtlarına bakılmamasından, tanıkların dinlenilmemesinden şikâyet etmiş; ayrıca etnik kimliği ve ideolojik düşüncelerinden ötürü insan onuruna aykırı şekilde çıplak aramaya maruz kaldığını, tebligat işlemlerinin zamanında yapılmadığını, suçluların korunduğunu iddia etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; öncelikle kabul edilebilirlik kriterleri hatırlatılmış, kötü muamele yasağına ilişkin genel ilkeler açıklandıktan sonra uygulamanın kuruma kabul edilen her tutuklu ve hükümlüye yapılan genel bir uygulama değil istisnai bir uygulama olduğu belirtilmiştir. İlgili kurumlardan temin edilen bilgi ve belgeler yazının ekinde sunulmuştur. Bu kapsamda temin edilen belgelere göre söz konusu arama sırasında başvurucuya detaylı arama yapılmadığı belirtilmiş; karantina döneminde de tebligat işlemlerinin yapıldığı, söz konusu kararın başvurucuya 27/8/2021 tarihinde tebliğ edildiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında Bakanlığın karantina odasında kaldığını doğruladığını, gerçeğe aykırı şekilde düzenlenen, imzadan imtina ettiği tutanak için bir açıklamada bulunmadığını, hukuka aykırı şekilde kendisine müdahale edildiğini ifade etmiştir.

18. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuruların başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir (Yasin Yaman [1. B.], B. No: 2012/1075, 12/2/2013, §§ 18, 19). Bireysel başvurunun kabul edilebilirlik koşullarından olan başvuru süresine riayet edilmesi, bireysel başvuru incelemesinin her aşamasında resen nazara alınmalıdır (Taner Kurban [2. B.], B. No: 2013/1582, 7/11/2013, § 19).

20. Bireysel başvuru süresinin işlemeye başlaması yönünden nihai kararın gerekçesinin tebliği, öğrenme şekillerinden biridir (Mehmet Ali Kurtuldu [2. B.], B. No: 2013/5504, 28/5/2014, § 27). Ancak öğrenme, gerekçeli kararın tebliği ile sınırlı olarak gerçekleşmez; başka şekillerde de öğrenme söz konusu olabilir. Başvurucunun nihai kararın gerekçesini dava dosyasını incelemek suretiyle öğrenmesi mümkündür. Bu doğrultuda dosyadan suret alınması gibi hâllerde başvurucunun gerekçeli kararı öğrendiği kabul edilebilir. Başvuruculara nihai kararın gerekçesini öğrendiklerini beyan ettikleri tarih de bireysel başvuru süresinin başlangıcı olarak ele alınabilir (İlyas Türedi [1. B.], B. No: 2013/1267, 13/6/2013, §§ 21, 22).

21. Olaydaki ilk uyuşmazlık, başvurucunun nihai kararın gerekçesini ilk olarak ne zaman öğrendiğine ilişkindir. Başvurucunun tebliğ dışında e-Devlet Kapısı uygulaması aracılığıyla internet üzerinden nihai kararı öğrendiği hususu tespit edilmemiştir. Başvurucunun ceza infaz kurumunda tutulması dikkate alınarak nihai kararı en azından tebligat işlemleri aracılığıyla öğrendiğini kabul etmek gerekir.

22. Başvurucu 27/8/2021 tarihinde Bolu 1. Sulh Ceza Hâkimliği kararının tebliğ edilmediğini, sürecin takipçisi olması üzerine nihai kararı 2021 yılının Kasım ayının ikinci haftasında tebliğle öğrendiğini ifade etmiştir. Kurum tarafından sunulan görüşte ise başvurucunun hastaneye getirilmesinden sonra karantina odasına alındığı, karantina döneminde de tebligat işlemlerinin yapıldığı, nihai kararın 27/8/2021 tarihinde tebliğ edildiği belirtilmiştir.

23. 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 19. maddesindeki düzenlemeye

göre hükümlülere ait tebliğlerin yapılması, bulunduğu müessese müdür veya memuru tarafından temin edilmesini gerektirmektedir. Yukarıda değinildiği üzere Başsavcılık 19/8/2021 tarihinde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden gönderdiği yazıda Bolu Sulh Ceza Hâkimliğinin kararının başvurucuya tebliğ edilmesini istemektedir. UYAP evrak işlem kütüğüne bakıldığında da söz konusu yazı üzerine Bolu Sulh Ceza Hâkimliği kararının bir Kurum personeli tarafından 20/8/2021 tarihinde çıktısının alındığı, diğer bir deyişle nihai kararın yazdırıldığı görülmüştür.

24. Daha önce bahsedildiği üzere Kurum tarafından gönderilen yazı içeriğinde karantina döneminde de tebligat işlemlerinin yapıldığı bilgisi verilmiştir. Dolayısıyla başvurucunun hastane dönüşü karantina odasına alınması, tebliğ işlemlerinin yapılmasının önünde fiilî bir engel oluşturmamıştır. Bu durumda tartışılması gereken husus, gerçekten de başvurucunun nihai kararın tebliğ edilmesi için imzadan imtina edip etmediği noktasında toplanmaktadır. Başvurucunun imzadan imtina ettiğinin kabul edilmesi hâlinde başvurucu, bunun sonuçlarına katlanmalıdır. Nitekim bireysel başvuru usulünde öğrenme tarihi dikkate alındığından tebliğ işlemi usulsüz bile olsa nihai kararın öğrenildiği ya da nihai karara erişilebildiği sonucuna varılabilir.

25. Başvurucunun imzadan imtina ettiği tek memur imzasıyla tespit edilmiştir. Mevzuatta memur vasıtasıyla tebliğin yapılabileceği kabul edildiğine göre imzadan imtina edilip edilmediği hususunda başka memurlarla ayrı bir tutanak düzenlenmesi zorunluluğu yoktur. Eldeki olayda ileri sürülen husus, ceza infaz kurumu çalışanlarının Kuruma giriş sırasında kötü muamelede bulunduğu iddiasına ilişkindir. Bu durumda incelenen olay bağlamında ve geniş anlamda düşünülecek olunursa Kurum çalışanları ile başvurucu arasında bir menfaat çatışması söz konusudur. Nitekim başvurucu, detaylı arandığını iddia ederken Kurum müdürü bu iddianın asılsız olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla başvuru konusu olayın şartları dikkate alınarak başka hususlara bakılmasında fayda vardır.

26. Başvurucu başvuru formunda takipçisi olduğu belgeyi imzalayacağını, imzalamaması için bir neden olmadığını beyan etmiştir. Bu durumda başvurucunun tebliğden imtina ettiğinin kabul edildiği tarihten sonraki tutum ve davranışlarına bakılabilir. Başvurucunun ceza infaz kurumu dosyasına UYAP üzerinden bakıldığında 27/8/2021 tarihinden 2021 yılının sonuna kadarki süre incelenmiştir. Buna göre başvuruya konu olan imzalamaktan imtina ettiği tebliğ tebellüğ belgesi dışında farklı tarihlerde yedi ayrı karar için düzenlenen tebliğ tebellüğ belgelerini de başvurucunun imzalamaktan imtina ettiğine dair aynı şekilde tespitler yapılmıştır hatta Bolu Ağır Ceza Mahkemesinin bir kararının tebliğ edilmesi sırasında başvurucunun 19/11/2021 tarihinde kâğıda imza atarken kurumun iyi hâl değerlendirme sistemine ilişkin 19/11/2021 tarihli başka bir yazısına ise aynı tarihte imza atmadığı, aralarında başvurucunun da olduğu üç hükümlünün Başsavcılığın 4/11/2021 tarihli kovuşturmaya yer olmadığına dair kararını imzalamaktan imtina ettiği, dolayısıyla 27/8/2021 tarihinden 31/12/2021 tarihinin sonuna kadar yapılan incelemede başvurucunun bazı tebliğ tebellüğ belgelerini imzalamadığı ve imzalamaktan imtina ettiği, bazılarını ise imzaladığı görülmüştür. Bu hâlde başvurucunun imzadan imtina ettiği başka durumların da olduğu anlaşılmıştır. Karantina döneminde tebligat işlemlerine devam edildiği bilgisi de dikkate alındığında Kurum tarafından yapılmak istenen tebliğ işlemi esnasında başvurucunun imza atmaktan imtina ettiği olgusunu kaldıracak veya aksini düşündürecek başka bir hususun bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Engin YILDIRIM ve Yıldız SEFERİNOĞLU bu sonuca katılmamıştır.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Engin YILDIRIM ve Yıldız SEFERİNOĞLU'nun karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 18/6/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Somut olayda, bireysel başvuruya konu nihai kararın başvurucuya ceza infaz kurumunda görevli bir infaz ve koruma memuru tarafından tebliğ edilmeye çalışıldığı, düzenlenen tebliğ tutanağında başvurucunun tebellüğden ve imzadan imtina ettiğinin belirtildiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte dosya kapsamındaki bilgi ve belgelerden, söz konusu tebligatı gerçekleştiren memurun başvurucunun daha önce kötü muamelede bulunduğu iddiasıyla Cumhuriyet başsavcılığına şikâyet ettiği kişi olduğu görülmektedir. Bu itibarla başvurucu ile tebligatı gerçekleştiren görevli arasında devam eden bir uyuşmazlığın ve menfaat çatışmasının bulunduğu hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

2. Tebligat işlemlerinin, ilgililerin hak kaybına uğramasını önleyecek şekilde güvenilir ve denetlenebilir usullerle gerçekleştirilmesi hukuk devleti ilkesinin ve adil yargılanma güvencelerinin bir gereğidir. Özellikle özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin dış dünya ile iletişimlerinin büyük ölçüde kurum personeli aracılığıyla sağlandığı dikkate alındığında, tebligat işlemlerinin tarafsızlığı konusunda ortaya çıkabilecek makul şüphelerin giderilmesi ayrıca önem taşımaktadır. Bu nedenle başvurucunun şikâyetçi olduğu bir memur tarafından gerçekleştirilen ve başvurucunun da kabul etmediği ileri sürülen tebligat işleminin, süre hesabına esas alınırken ihtiyatla değerlendirilmesi gerekir.

3. Çoğunluk görüşünde bu hususun, başvurucunun geçmişteki tutum ve davranışları incelenerek çeşitli işlemlerde imzadan imtina ettiğinin tespit edildiği gerekçesiyle aşıldığı görülmektedir. Kuşkusuz başvurucunun daha önce de benzer şekilde davranmış olması somut olayın değerlendirilmesinde dikkate alınabilecek bir olgudur. Ancak bireysel başvurunun süresinde yapılıp yapılmadığının belirlenmesinde yalnızca başvurucunun davranışlarının değil, kamu makamlarının işlem ve tutumlarının da birlikte değerlendirilmesi gerekir.

4. Nitekim dosya kapsamındaki bilgi ve belgeler, kamu makamlarının da ilk tebligat işlemini kesin ve yeterli görmediklerini ortaya koymaktadır. Kararda da belirtildiği üzere başvurucu, yürütülen ceza soruşturmalarının akıbeti hakkında kendisine bilgi verilmediğini ileri sürerek ilgili mercilere başvurmuştur. Bunun üzerine sulh ceza hâkimliği, kararın başvurucuya tebliğ edilmesini ceza infaz kurumu idaresinden istemiştir. Ceza infaz kurumu idaresi de bu talep doğrultusunda kararı farklı bir personel aracılığıyla yeniden tebliğe çıkarmıştır.

5. Daha da önemlisi, ne sulh ceza hâkimliği ne de ceza infaz kurumu idaresi, daha önce düzenlenen ve başvurucunun imzadan imtina ettiği belirtilen tebliğ tutanağını yeterli kabul ederek işlem tesis etmemiştir. Aksine her iki merci de söz konusu tutanağın varlığına rağmen kararın başvurucuya yeniden ve başka bir görevli aracılığıyla tebliğini gerekli görmüştür. Bu yaklaşım, ilk tebligatın hukuki sonuçları bakımından kamu makamlarının da tereddüt taşıdığını veya en azından tebligatın başvurucuya usulüne uygun şekilde ulaştığının ayrıca teyit edilmesini gerekli gördüklerini göstermektedir.

6. Öte yandan ikinci tebligat işleminde başvurucunun tebliğ tutanağını imzaladığı, böylece tebligatın herhangi bir ihtilafa yer vermeyecek şekilde usulüne uygun olarak tamamlandığı anlaşılmaktadır. Başvurucunun kararın içeriğinden fiilen haberdar olduğunun tereddütsüz biçimde ortaya çıktığı bu tarihin göz ardı edilerek, tarafsızlığı konusunda makul şüphe bulunan ilk tebligat işlemine dayanılması bireysel başvuru süresinin belirlenmesinde aşırı şekilci bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir.

7. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadında da usul kurallarının uygulanmasında öngörülebilirliğin sağlanması ve kişilerin mahkemeye erişim hakkının özünün korunması gerektiği vurgulanmaktadır. Süre şartları meşru bir amaca hizmet etmekle birlikte bu kuralların uygulanması, bireylerin yargısal denetim imkânını ortadan kaldıracak ölçüde katı ve şekilci sonuçlara yol açmamalıdır. Özellikle olayın kendine özgü koşullarının süre hesabı bakımından tereddüt oluşturduğu durumlarda, temel hak ve özgürlüklerin korunmasını esas alan yorumun tercih edilmesi gerekir.

8. Bu çerçevede, başvurucunun şikâyetçi olduğu memur tarafından gerçekleştirilen ilk tebligat işleminin niteliği, kamu makamlarının daha sonra aynı kararın yeniden tebliğini gerekli görmeleri ve başvurucunun ikinci tebligatı imzalaması birlikte değerlendirildiğinde, bireysel başvurunun süre aşımı nedeniyle reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkını zedeleyebilecek derecede katı ve şekilci bir yaklaşım oluşturabileceği sonucuna ulaşılmaktadır.

9. Açıklanan nedenlerle, başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez bulunması yerine, diğer kabul edilebilirlik koşulları ile esas yönünden incelenerek bir sonuca bağlanmasının daha uygun olacağı kanaatine varılmıştır.

Üye Engin YILDIRIM

KARŞIOY

1. Çoğunluğun, başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğu yönündeki kararına; dosyadaki çelişkili olguların yeterince tartışılmaması ve bunun sonucu olarak da Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan "mahkemeye erişim hakkı"nı ölçüsüzce kısıtladığı gibi Anayasa'nın 141/3'te öngörülen "yeterli gerekçe" sunma yükümlülüğüyle

bağdaşmadığı gerekçesiyle katılmıyorum.

2. Başvurucu 27.8.2021 tarihinde, kalp rahatsızlığı nedeniyle hastaneye sevk edilip kuruma geri döndüğü gün, salgın tedbirleri kapsamında karantinaya alınmıştır. Tebligata konu tutanak da bu gün düzenlenmiştir. Uzun süredir hükümlü olarak infaz kurumunda bulunan başvurucunun hastane dönüşünde aynı gün karantina odasına yerleştirilmiş olması, o tarihte usulüne uygun bir tebligatı bilinçli olarak reddettiği yönündeki kabulün somut olay koşullarıyla bağdaşmamaktadır. Bu husus tek başına belirleyici olmasa da, tutanakla ilgili aşağıdaki açıklamalarla birlikte güvenilirliğine ilişkin ciddi bir kuşku doğurmaktadır.

3. Bu kuşkuyu güçlendiren bir başka olgu da tutanağın kendisindeki eksikliklerdir. Tebliğ tebellüğ belgesinde başvurucunun isminin altına "imzadan imtina etmiştir" kaşesi vurulmuş, ancak "imzadan imtina etti ise sebebi" hanesi boş bırakılmıştır. Tebligat Kanunu'nun aradığı asgari şekil şartı dahi karşılanmamış bir belgeye dayanılarak başvurucu aleyhine hak düşürücü bir sonuca varılması hukuken isabetli olmamıştır.

4. Ayrıca bu belgeyi kurumun kendi personeli tarafından ve en önemlisi de bu tebligat başvurucunun kötü muamele yaptığı iddiasıyla savcılığa şikayet ettiği memur tarafından düzenlendiği anlaşılmaktadır. Aralarında menfaat çatışması bulunan bir memur tarafından böyle bir tebligatın yapılması sorunlu bir durum olarak görülmelidir. Üstelik bu belge, kurumun kendi personeli tarafından herhangi bir tarafsız tanık ya da ikinci bir görevli imzası olmaksızın tek taraflı düzenlenmiştir. Böyle bir belgenin başvurucunun tutarlı ve baştan beri aynı yönde olan beyanları karşısında otomatik olarak üstün tutulması, silahların eşitliği ilkesiyle bağdaşmaz.

5. Bu tabloyu daha da anlamlı kılan bir gelişme vardır: Bolu 1. Sulh Ceza Hâkimliği, başvurucunun 8.11.2021 tarihli dilekçesi üzerine, 9.11.2021'de doğrudan kurumla yazışarak kararın yeniden tebliğ edilmesini istemiştir. Bu adım, ilk tebligatın kesin olarak geçersiz sayıldığı anlamına gelmese de, en azından derece mahkemesinin kendisinin dahi 27.8.2021 tarihli işlemin başvurucuya ulaştığından tam olarak emin olmadığını göstermektedir. Böyle bir tereddüdün bizzat kararı veren mahkemede var olduğu bir durumda, aynı işlemin Anayasa Mahkemesince başvuru süresinin kesin başlangıç noktası olarak kabul edilmesi Anayasal ilkelere uygun düşmemektedir.

6. Çoğunluk kararında, öğrenmenin yalnızca gerekçeli kararın tebliğiyle sınırlı olmayıp başka yollarla da (örneğin dosyadan suret alınması) gerçekleşebileceği vurgulanmaktadır. Ancak somut olayda, başvurucunun 27.8.2021 tarihli tebligat dışında herhangi bir yolla kararı öğrendiğine dair dosyada hiçbir emare yoktur; aksine başvurucu, sürecin takipçisi olarak kararın akıbetini defalarca dilekçeyle sormuş, nihayetinde 11.11.2021 tarihinde kendisine yapılan tebligatla öğrendiğini tutarlı biçimde beyan etmiştir.

7. Ceza infaz kurumunda bulunan bir kişinin bilgiye erişimi tamamen idarenin elindedir; Kişi hiçbir zaman tebligatın ne zaman ve nasıl yapıldığını denetleme ve eksik bir işlemi anında ispat edebilecek konumda değildir. Böylesi bir asimetri karşısında, şekil şartları eksik ve güvenilirliği tartışmalı bir belgeye dayanarak belirsizliğin başvurucu aleyhine yorumlanması, mahkemeye erişim hakkının özüne dokunmaktadır. Bu çelişkili olgular hiç tartışılmadan verilen bir kabul edilemezlik kararı, Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen yeterli gerekçe standardını da karşılamamaktadır.

8. Açıklanan nedenlerle, başvurunun çoğunluk kararında belirtildiği şekilde süre aşımından reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkını zedeleyecek katı ve şekilci bir yaklaşım olduğu,

başvurunun diğer yönleriyle kabul edilebilir ve esastan incelenmesi gerektiği kanaatiyle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Yıldız SEFERİNOĞLU

İBRAHİM ŞİMŞEK (2)

B. No: 2021/59037 | Karar tarihi: 18.06.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/59037

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM ŞİMŞEK BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2021/59037)

Karar Tarihi: 18/6/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Sinan ARMAĞAN

Başvurucu : İbrahim ŞİMŞEK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumu görevlileri tarafından tutulma koşullarının kasıtlı olarak ağırlaştırılması ve olayla ilgili şikâyet hakkında etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının, idare ve gözlem kurulu kararında kullanılan ifadeler nedeniyle de masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, tutuklu olarak Marmara Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda barındırılmaktayken yargılamasının yapıldığı Kırklareli 2. Ağır Ceza Mahkemesindeki yargılamaya katılması amacıyla geçici olarak 23/12/2017-11/1/2018 tarihleri arasında Kırklareli E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) tutulmuştur. Başvurucu, Marmara Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna döndükten sonra 25/1/2018 tarihinde Kırklareli Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) dilekçe yazarak geçici olarak tutulduğu infaz kurumundaki görevlilerinden şikâyetçi olmuştur. Başvurucu şikâyet dilekçesinde özetle;

i. İnfaz Kurumunda 18 kişiyle birlikte barındırılmaktayken 28/12/2017 günü duruşma dönüşünde hücre hapsi cezası için tahsis edilen tek kişilik odada tutulmaya başlandığını, sebebini sorduğunda verilen talimatın bu şekilde olduğu cevabını aldığını, odaya alındığı sırada koridorda bekleyen, infaz kurumu müdürü olduğunu düşündüğü kişiyle talep etmesine rağmen görüştürülmediğini, tutulduğu odanın pis koktuğunu, yerde insan dışkısı

olduğunu, odada kirli bir yatak ve battaniye dışında bir eşya olmadığını, yaklaşık beş metrekarelik, tavanı basık odada masa, sandalye, elbise dolabı, elektrik düğmesi ve priz bulunmadığını, görevliye odadaki eksiklikleri sorduğunda hücre odası olduğu için bunların olmasının yasak olduğunu söylediğini, klozetin üzerine yerleştirilen pencerenin delikli bir sac ile kapatıldığını, hava akışının bu deliklerden sağlandığını, yeni yatak takımı istediğinde getirilen çarşafların da kullanılmış ve kirli olduğunu gördüğünü, sorduğunda temiz çarşaf olmadığının bildirildiğini,

ii. Tutulmaya başlandığı ilk günün sabahında sadece ekmek verildiğini, geceden kahvaltılıklar verildiği için oda değişikliği nedeniyle bunların kendisine teslim edilmediğini, duruşmaya gitmek için araca bindirildiğinde çoklu odada birlikte tutulduğu kişilerden sadece dördünün hücreye konulduğunu öğrendiğini, aynı sabah normal bir odaya konulmak istediğini belirten bir dilekçe yazıp teslim ettiğini, infaz hâkimliğine başvuru yaptığını fakat olumlu bir sonuç alamadığını, hafta sonunu ve yılbaşı tatilini hücrede geçirdiğini,

iii. Tutulduğu oda yeterince aydınlık olmadığından kitap okumak için sürekli ışık yakmak zorunda kaldığını, odanın küçük ve havasız olması ve gün ışığını yeterli düzeyde almaması nedeniyle dikkatini toplayamadığını, bu sebeple yargılandığı dosyadaki savunmasını düzgün şekilde hazırlayamadığını, psikolojisinin çok bozulduğunu, açık havaya çıkmak istediğinde sadece günde bir saat çıkabileceği söylenmesine rağmen 30 ile 40 dakika arasında açık havadan yararlanabildiğini, hâlbuki Marmara Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda saat 08.00'den saat 17.00'ye kadar açık havaya çıkabildiğini, çay, kahve gibi sıcak içecek verilmediğini, 2/1/2018 günü duruşmaya götürüldüğünde üç gün boyunca yaşadıklarının etkisiyle yargılamaya odaklanamadığını, İnfaz Kurumundan çıkarıldığı 11/1/2018 tarihine kadar hücrede tutularak psikolojik işkenceye maruz kaldığını, katıldığı duruşmalarda dikkat ve algı eksikliği yaşadığını,

iv. Kütüphane biriminden bir roman ve Kur'an-ı Kerim meali istemesine rağmen verilmediğini, oda değişikliği taleplerinin cevapsız bırakıldığını, bu şekilde haklarından mahrum bırakılarak aşağılandığını, yazdığı tüm dilekçelerin İnfaz Kurumundan istenmesi hâlinde bu taleplerine hangi işlemlerin yapıldığının denetlenebileceğini,

v. Tutulduğu odanın hücre hapsi cezasının infazı için tahsis edilen bir oda olduğunun kantin fişinden, yan odalarda disiplin cezasının infazı için tutulan kişilerin hangi süreyle ve ne amaçla tutulduğu sorulduğunda İnfaz Kurumu tarafından verilecek cevaptan anlaşılabileceğini ileri sürmüştür.

3. Başvurucu, ileri sürdüğü hususlarla ilgili olarak Başsavcılığın kamera görüntülerini incelemesini, kitap, oda değişikliği, infaz kurumu müdürüyle görüşme talebi gibi konularda yazdığı dilekçelere neden cevap verilmediğinin araştırılmasını, başta infaz kurumu müdürü olmak üzere tutulduğu odaya konulmasından sorumlu olan kamu görevlilerinin işkence suçu nedeniyle cezalandırılmasını istemiştir.

4. Başsavcılık, başvurucunun şikâyeti üzerine soruşturma başlatmış; soruşturma dosyasını benzer şikâyetlerin olduğu 2018/1302 sayılı başka bir soruşturma dosyası ile birleştirmiştir. Başvurucu 2/10/2018 tarihinde başka bir şikâyet dilekçesi daha sunmuş; ikinci şikâyet dilekçesinde Marmara Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulmaktayken geçici süreyle 21/4/2018-18/5/2018 tarihleri arasında İnfaz Kurumunda barındırıldığını, bu süre zarfında tek kişilik hücrede tutulduğunu, bu durumun değiştirilmesi için infaz hâkimliğine başvurduğunu, yaşadığı sorun devam ettiği için 17/5/2018 tarihinde ikinci bir başvuru daha yaptığını, başvurularına cevap gelmeyince 11/9/2018 tarihinde başvurularının akıbetini

sormak için dilekçe yazdığını, Kırklareli İnfaz Hâkimliği tarafından 18/9/2018 tarihinde verilen cevapta 17/5/2018 tarihli ikinci başvurunun kendilerine ulaşmadığının bildirildiğini öne sürmüştür. Bu durumu İnfaz Kurumu görevlilerine sorduğunda söz konusu başvurunun kendilerinde olmadığını söylediklerini, bu şekilde infaz hâkimliğine başvurusunun engellendiğini, 17/5/2018 tarihli başvurusunun bir suretini şikâyet dilekçesine eklediğini (İnfaz Kurumu görevlilerince havale kaydı yapılan 17/5/2018 tarihli bir dilekçeye rastlanmamıştır. Başvurucu, sonradan yazdığı ve daha okunaklı olduğunu belirttiği bir sureti dilekçeye eklemiştir.), tutulduğu hücrenin önünü gösteren kameranın 17/5/2018 tarihli kayıtları incelendiği takdirde iddia ettiği gibi dilekçe verdiğinin anlaşılabileceğini, infaz hâkimliğine başvuru yapmasının engellenmesinde sorumluluğu olan, başta infaz kurumu müdürü olmak üzere bütün sorumlulardan şikâyetçi olduğunu belirtmiştir.

5. Başsavcılık, soruşturma kapsamında 26/6/2020 tarihinde yazı yazarak başvurucunun ve dosyadaki diğer iki müştekinin sunduğu şikâyet dilekçelerine ilişkin olarak belge, kayıt ve görüntü eşliğinde İnfaz Kurumundan açıklayıcı bilgi verilmesini istemiştir. İnfaz Kurumu 7/7/2020 tarihli cevap yazısında;

i. Başvurucunun misafir tutuklu olarak sevk edildiği ilk gün olan 23/12/2017 tarihinde diğer on yedi misafir tutukluyla birlikte D Blok D-2 numaralı odaya yerleştirildiğini, alınan bir istihbarat bilgisi kapsamında misafir gelen on sekiz kişinin kurumun asayiş ve güvenliği için ayrı tutulması gerektiği değerlendirilerek İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 28/12/2017 tarihli kararıyla aynı gün başvurucunun sol koridor 4 numaralı tek kişilik odaya konulduğunu,

ii. Başvurucunun tutulduğu odanın hücre cezasının çektirildiği oda olmadığını, hücre cezasının çektirildiği üç odanın başvurucunun tutulduğu odadan farklı olduğunu, söz konusu üç odada televizyon seyretme gibi bazı günlük yaşam alışkanlıklarının yasak olduğunu, başvurucunun tutulduğu tekli odada ise koğuşta barındırılan diğer hükümlü ve tutukluların yararlandığı tüm haklardan faydalandığını,

iii. Başvurucunun tutulduğu odanın havalandırma bahçesi olmadığını, bu nedenle gün boyu değil günde bir saat açık havadan yararlanma hakkı olduğunu, katıldığı duruşmaların gün boyu sürmesi durumunda bu hakkını kullanamadığını, başvurucu, İnfaz Kurumuna geldiğinde veya oda değiştirdiğinde olağan bir uygulama olarak kendisine bir yatak, bir battaniye, bir yastık ve bir nevresim takımı verildiğini, başvurucunun şahsi temizlik malzemelerini kurum içindeki kantinden parası karşılığında temin edebildiğini,

iv. Başvurucunun ikinci kez misafir tutuklu olarak 21/4/2018 tarihinde İnfaz Kurumuna getirildiğini, İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 24/4/2018 tarihli kararıyla sol koridor 3 numaralı tek kişilik odaya yerleştirildiğini, duruşmaların bittiği 19/5/2018 tarihinde asıl tutulduğu yer olan Marmara Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna sevk edildiğini,

v. Başvurucunun İnfaz Kurumunda tek kişilik odalarda tutulduğu süre içinde diğer hükümlü ve tutuklular gibi tüm haklardan yararlandırıldığını, yazdığı dilekçelerin ve yaptığı şikâyetlerin ilgili Cumhuriyet başsavcılığına, infaz hâkimliğine ve Anayasa Mahkemesine gönderildiğini, tek kişilik odada tutulmanın bir haksızlık olmadığının Anayasa Mahkemesi kararıyla ortaya konulduğunu, yapılan şikâyetin amacının haksız tazminat elde etmek olduğunu ifade etmiştir. Yazı ekine başvurucu dâhil olmak üzere tüm müştekilerin yaptıkları şikâyetlerle ilgili tanzim edilen belgeleri eklemiş; bunun dışında kamera kayıtları kanun gereği altı ay saklandığından görüntülerin temin edilemediğini bildirmiştir.

6. Başsavcılık gelen cevap sonrasında 2/8/2021 tarihinde tüm müştekilerin şikâyetleri konusunda kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiş; kararda, İnfaz Kurumunun 7/7/2020 tarihli cevabına yer verdikten sonra İnfaz Kurumundaki kamu görevlileri hakkında görevi kötüye kullanma suçu açısından müştekilerin beyanları dışında kesin, somut ve inandırıcı delil bulunmadığını, kamu davası açılabilmesi için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilemediğini belirtmiştir. Başvurucu 5/8/2021 tarihinde verilen kararı tebellüğ ettikten sonra 9/8/2021 tarihinde soruşturma dosyasının bir örneğini Başsavcılıktan talep etmiştir. Başsavcılık, dosyadaki tüm belgeleri İnfaz Kurumu aracılığıyla başvurucuya göndermiştir.

7. Başvurucu verilen karara itiraz ettiği 20/8/2021 tarihli dilekçede;

- İkinci kez misafir tutuklu olarak tutulduğu dönemde İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 24/4/2018 tarihinde tutulacağı odayı kararlaştırdığını, üç gün boyunca bir karar olmaksızın hücrede tutulduğunu, delillerin toplanmadığını, tanıkların dinlenmediğini, şikâyetinin üzerinden ancak üç yıl geçtikten sonra karar verildiğini, İnfaz Kurumunun soruşturma dosyasında gönderdiği belgelerin tarafına gönderilmediğini, bu nedenle bu belgelere ilişkin itirazlarını sunamadığını, soruşturma boyunca beyanı alınmadığından soruşturmaya etkili katılımının sağlanmadığını,

- Çok kişilik odada tutulmaktayken Kırklareli Cumhuriyet Başsavcısının talimatıyla hücreye konulduğunu, İdare ve Gözlem Kurulunun kararına dayanak olarak gösterilen istihbarat bilgisinin Başsavcılık tarafından araştırılmadığını, misafir olarak sevk edilen on sekiz kişiden sadece beşinin hücreye konulmasının istihbarat bilgisiyle uyumlu olamayacağının gözardı edildiğini, İnfaz Kurumuna ikinci kez getirildiklerinde İnfaz Kurumundaki görevlilerin beş kişinin hücrede tutulmasına ilişkin talimatın Kırklareli Cumhuriyet Başsavcısı tarafından verildiğini açıkça söylediklerini, zaten bununla ilgili kararın üç gün sonra alındığını,

- Tutulduğu odanın hücre cezası için tahsis edilen bir oda olduğunun, kantin fişinde "Hücre/Gözlem" yazmasından, odaların giriş kısmında disiplin odası yazan tabela asılmasından, tutulduğu odalarda daha önce disiplin cezası alanların tutulduğunu gösteren kayıtlar olmasından ve yine kendisiyle aynı dönemde yan odalarda disiplin cezasını infaz edenlerin tutulmasından anlaşılabileceğini fakat bu hususta yeterli inceleme, araştırma yapılmadığını, ayrıca açık havaya bir saatten az süreyle çıkarıldığı tutulan kayıtlardan anlaşılabileceği gibi bunların ve kamera kayıtlarının incelenmediğini, kırk dört gün boyunca hekim raporu ve infaz hâkimliği kararı olmaksızın hücre hapsi cezası çekmek zorunda bırakıldığını, kantinden alışveriş yapacağı güne kadar (dört gün) temiz su verilmediğini öne sürmüştür.

8. Başvurucu, itiraz dilekçesinde ayrıca tutulduğu odanın fiziki yapısına ve odadaki eksikliklere ilişkin ilk şikâyet dilekçesinde belirttiği hususları tekrarlamıştır. Başvurucunun itirazı, kararda bir isabetsizlik bulunmadığı, usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle 15/9/2021 tarihinde Kırklareli Sulh Ceza Hâkimliği (Sulh Ceza Hâkimliği) tarafından kesin olarak reddedilmiştir.

9. Başvurucu, nihai kararı 20/10/2021 tarihinde öğrendikten sonra 19/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurucunun Anayasa Mahkemesine yaptığı bireysel başvurular incelendiğinde 2018/8667 (23/3/2018 tarihli) sayılı bireysel başvuruda İnfaz Kurumunda misafir tutuklu olarak barındırıldığı ilk dönemde tutulduğu oda dâhil olmak üzere yetersiz koşullarda barındırılmasından şikâyet ettiği görülmüştür. Bakıldığında Kırklareli İnfaz Hâkimliği

26/1/2018 tarihli kararıyla başvurucunun şikâyetinin reddine karar vermiş; itirazın ret ile sonuçlanması sonrasında başvurucu bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon tarafından 9/9/2020 tarihinde Raşit Konya ([1. B.], B. No: 2017/26780, 28/6/2018) kararına atıf yapılarak kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddia -müdahalenin asgari ağırlık eşiğine ulaşmaması gözetilerek- açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur. 2019/1239 (20/12/2018 tarihli) sayılı bireysel başvuru ise başvurucunun İnfaz Kurumunda misafir tutuklu olarak barındırıldığı ikinci dönemle ilgilidir. Başvurucu söz konusu başvuruda yine tutulma koşullarını şikâyet etmiştir. Başvurucu bu kez Kırklareli İnfaz Hâkimliğinin 2/10/2018 tarihli ret kararının -itiraz üzerine kesinleşmesi- sonrasında bireysel başvuruda bulunmuştur. Söz konusu başvuru da Komisyon tarafından 27/12/2021 tarihinde aynı gerekçelerle kabul edilemez bulunmuştur.

11. Komisyonca başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu; Başsavcılığa ve Sulh Ceza Hâkimliğine sunduğu dilekçelerdeki şikâyetleri tekrarlayarak iddialarıyla ilgili yeterli araştırma yapılmadığını, belgelerin toplanmadığını, olayın tanıklarının dinlenmediğini, İnfaz Kurumu tarafından gönderilen eksik, yanlış ve sahte belgelere dayanılarak karar verildiğini, havalandırmaya çıkarıldığına dair İnfaz Kurumu tarafından sahte belge düzenlendiğini fakat kamera kayıtlarının Başsavcılık tarafından süresinde istenmediğinden diğer iddiaları gibi bu iddiasının da düzgün araştırılmadığını, nihayetinde etkili bir ceza soruşturması yürütülmeyerek kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiğini, verilen karara itirazının da yetersiz gerekçeyle reddedildiğini belirterek adil yargılanma hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; ilgili mevzuat hükümlerine ve içtihatlara yer verildikten sonra mevcut başvuruda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede görüşte yer verilen Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 80; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

14. Anılan yasak kapsamında kalan hususlar, ceza infaz kurumlarında farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetimsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir (Turan Günana [1. B.], B. No: 2013/3550, 19/11/2014, § 37). Anayasa'nın 17. maddesi, tutuklu ve hükümlülerin tutulma koşullarının da insan onuruna yakışır bir şekilde olmasını koruma altına alır. Bu nedenle tutuklu ve hükümlüler özgürlükten mahrum kalmalarının doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntı veya eziyet

çekecekleri bir duruma sokulmamalıdır (Turan Günana, § 39).

15. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103).

16. Başvurucunun misafir tutuklu olarak İnfaz Kurumunda barındırıldığı iki ayrı dönemle ilgili şikâyetleri hücre hapsi cezasının infazında kullanılan odaya konulması, barınması için gerekli birtakım eşyaların tutulduğu odada bulunmaması, odanın yeterince ışık ve hava almaması, hijyenin yetersiz olması, bazı zamanlarda yeterli yiyecek verilmemesi, sıcak içeceğe ve bazı kitaplara ulaşamaması, açık havaya çıkma imkânından bazı günlerde bir saatten az süreyle yararlanması, bazen de hiç yararlanamamasıdır. Başvurucu, maruz kaldığı sorunların İnfaz Kurumundaki kamu görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklandığını iddia etmiştir.

17. Ceza infaz kurumundaki tutulma koşullarının düzeltilmesinde infaz hâkimliğinin etkili bir yol olduğu konusunda tereddüt yoktur (bu konudaki ilgili kararlar için bkz. Süleyman Araç [2. B.], B. No: 2015/7985, 20/9/2018, §§ 19-29; Sibel Çapraz [1. B.], B. No: 2017/19418, 12/1/2021, §§ 124-137). Başvurucu, şikâyetlerini bir yandan ceza soruşturmasına konu etmiş; diğer yandan da infaz hâkimliği nezdinde öne sürmüştür. İnfaz hâkimliği başvurucunun şikâyetlerini reddetmiştir. Başvurucu, İnfaz Kurumunda tutulduğu iki ayrı döneme ilişkin olan infaz hâkimliğinin kararlarını bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine taşımıştır. Anayasa Mahkemesi iki bireysel başvuru dosyasında da İnfaz Kurumundaki tutulma koşullarını incelemiş ve sonucunda başvurucunun maruz kaldığı muamelenin kötü muamele yasağı için aranan asgari eşiğe ulaşmadığına karar vermiştir (bkz. § 10). Anılan dosyalardan farklı olarak eldeki bireysel başvuru dosyasındaki şikâyetlerin özü, tutulma koşullarının kasıtlı olarak ağırlaştırıldığı iddiasıdır. Başvurucu, ceza soruşturması sonucunda kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesi ve bu karara ilişkin itirazının reddi üzerine bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucunun iddiaları ve soruşturma dosyası kapsamına göre tutulma koşullarının İnfaz Kurumu görevlilerinin kasıtlı davranışları neticesinde ağırlaştırıldığını söyleyebilmek mümkün görünmemektedir. Zira İnfaz Kurumu görevlilerinin başvurucuyu küçük düşürmek veya aşağılamak kastıyla hareket ettiklerini gösterir somut bir delilin bulunmadığı, tutulma koşullarıyla ilgili sahte belgeler düzenlendiğine dair iddiaların ise somut veri ve belgelerle desteklenmediği anlaşılmıştır. Dolayısıyla İnfaz Kurumundaki tutulma koşullarının kasıtlı olarak ağırlaştırıldığı iddiasının savunulabilir olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucu, tek kişilik odaya yerleştirilmesini konu alan İdare ve Gözlem Kurulu kararlarında kullanılan ifadeler nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

20. Başvurucu, şikâyetine konu olan kararlar hakkında daha önce infaz hâkimliği yolunu tüketmiş ve daha sonra Anayasa Mahkemesine bireysel başvurularda bulunmuştur (bkz. § 10). Dolayısıyla başvurucunun en geç daha önce bireysel başvuru yapılan tarihlerde bu kararlardan haberdar olunduğu kabul edilmelidir. Otuz günlük başvuru süresinden sonra 19/11/2021 tarihinde dile getirilen ihlal iddiasının süre aşımı nedeniyle incelenemeyeceği sonucuna varılmıştır (benzer bir karar için bkz. Bilal Akyüz [1. B.], B. No: 2018/23741, 11/7/2023, § 53).

21. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 18/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KAMİL MOR

B. No: 2021/63996 | Karar tarihi: 18.06.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/63996

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KAMİL MOR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/63996)

Karar Tarihi: 18/6/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Mehmet AKTEPE

Başvurucu : Kamil MOR

Vekili : Av. Sevil ARACI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu makamları tarafından öngörülebilir ve önlenebilir nitelikteki canlı bomba saldırısı sonucu meydana gelen yaralanma ve bu olaydan doğan zararların tazmini talebiyle açılan davanın kısmen reddedilmesi nedeniyle yaşam hakkı ve mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu, nihai kararı 20/8/2021 tarihinde öğrendikten sonra 16/9/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi aynı konu hakkında verdiği Pınar Alkan ([2. B.], B. No: 2021/32238, 15/4/2025) kararında saldırının düzenlenmesinde idarenin kusuru olduğuna ilişkin iddia hakkında idari yargı mercilerinin toplanan deliller çerçevesinde açık bir değerlendirme yaptıklarını dikkate alarak yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin

usul boyutu yanında koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutu kapsamında da inceleme yapmıştır.

4. Anayasa Mahkemesi maddi boyut kapsamında yaptığı incelemede yaşam hakkının ihlal edilmediği sonucuna varmıştır. Bu sonuca varırken şu değerlendirmeleri yapmıştır (aynı kararda bkz. §§ 30-33):

i. Başvuruya konu olaydaki hiçbir unsur, kamu makamlarının 10/10/2015 tarihli gösteriye katılanların hayatlarına yönelik belirli, somut ve yakın bir tehdit olduğunu bildiklerine veya bilmeleri gerektiğine işaret etmemektedir. Ayrıca yetkililer; gösteriye katılan kişilerin güvenliğini sağlamak amacıyla gösteri alanına barikat kurulması, iki binin üzerinde personel görevlendirilmesi, miting alanına girenlerin aranması, alan ve çevresinde patlayıcı madde araması yapılması gibi makul kabul edilebilecek bir dizi tedbir almıştır.

ii. Terör saldırısı gerçekleştikten sonra da yetkililer acil kurtarma hizmetlerinin derhâl olay yerine gönderilebilmesini sağlamak için gerekli tedbirleri almıştır. Olayın ağırlığıyla oluşan kaos ortamına rağmen nispeten hızlı bir şekilde yeterli tedavi sağlanmıştır. Polis saldırıdan hemen sonra kalabalığı dağıtmak ve kolluk kuvvetlerinin olay yerine erişimini sağlamak için göz yaşartıcı gaz kullanmışsa da bu müdahalenin sağlık çalışanlarının yaralılara ilk yardımı sağlamak için hızlı şekilde müdahale etmesini engellediği yönünde tespit yapılamamıştır.

iii. Belirtilen bu hususlar ve 12.00-16.00 saatleri arasında yapılacak olan gösterinin hazırlıklarının devam ettiği sırada henüz gösteri başlamamışken saat 10.04'te iki patlamanın peşi sıra gerçekleştiği hususu da gözönüne alındığında Anayasa Mahkemesi, genel anlamda bulunduğu kabul edilen terör saldırısı riskinin idare tarafından hafife alındığını veya bu risk açısından daha iyi planlama ve diğer önleyici tedbirlere başvurularak gerçekleşen neticenin önlenebileceğini değerlendirebilecek konumda değildir.

iv. Sonuç olarak kamu makamlarının 10/10/2015 tarihli gösteriyle ilgili olarak öngörülebilir, ciddi ve yakın bir terör saldırısı tehdidi olduğundan habersiz olduğu ve bu tür bir terör saldırısını önlemenin doğasında var olan özel zorluklar gözönünde bulundurulduğunda kamu makamlarının yaşamı koruma yükümlülüğü açısından üstüne düşen sorumluluğu yerine getirmediği söylenemez.

5. Usul boyutu kapsamında yapılan incelemede ise olayı çevreleyen koşulların tespiti ve başvurucunun iddiaları doğrultusunda idarenin sorumluluğunun belirlenmesi için makul adımların atıldığına, elde edilen deliller kapsamında idarenin hizmet kusuru olup olmadığı noktasında nesnel bir yaklaşım sergilenerek irdelemelerin yapıldığına, yargılama sonunda da başvurucunun ispat yükünü hafifleten sosyal risk ilkesi benimsenerek bu ilke uyarınca belli miktarda manevi tazminata hükmedildiğine işaret edilip yaşamı koruma yükümlülüğü bağlamındaki devletin pozitif yükümlülüğünün ihlal edilmediği sonucuna varılması da dikkate alındığında yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutunun gerekliliklerinin yerine getirilmediğinin söylenemeyeceği sonucuna varılmıştır. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi yaşam hakkının usul boyutunun da ihlal edilmediğine karar vermiştir (aynı kararda bkz. §§ 40-41).

6. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkeler ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi ve usul boyutlarının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucu ayrıca olay sonrasında tanık olduğu manzara ve yaşadığı ruhsal travmanın ağırlığına rağmen onur kırıcı derecede düşük bir tazminata hükmedilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğini öne sürmüştür. Başvuru dosyasındaki hiçbir unsur bu iddia hakkında ayrı bir inceleme yapılmasını gerektirmez. Bununla birlikte başvurudaki temel mesele yaşam hakkının ihlal edilip edilmediğidir ve bu mesele zaten incelenmiştir. Dolayısıyla kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddia hakkında inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

9. Başvurucu, gösteri yürüyüşünün sağlıklı bir şekilde yapılması için gerekli önlemlerin alınmadığını iddia etmiştir ancak kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddia hakkında yapılan değerlendirmeler toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden de geçerlidir. Bu nedenle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı yönünden de inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

B. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu, aleyhine hükmedilen yargılama giderleri nedeniyle maddi zarara uğradığını ileri sürmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında anayasal açıdan önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvuruların esastan incelenmeksizin reddedilebileceği hüküm altına alınmıştır.

12. Anılan hükümle anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların esastan incelenmemesine imkân tanıyan ek bir kabul edilebilirlik kriteri getirilmiştir. Dolayısıyla diğer tüm kabul edilebilirlik kriterlerini taşısa hatta esas hakkında incelemeye geçildiğinde ihlal kararı verilebilecek nitelikte olsa bile Kanun'da belirtilen nitelikteki bir başvuru kabul edilemez bulunabilecektir (K.V. [GK], B. No: 2014/2293, 1/12/2016, §§ 54, 55).

13. Somut olayda başvurucu, aleyhine hükmedilen 340,10 TL yargılama gideri ve 3.020 TL karşı vekâlet ücretinden şikâyet etmiştir. Başvurucunun iddiasına benzer yöndeki şikâyetler daha önce Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmiş, K.V. kararıyla bu konudaki ilkeler belirlenmiş, anayasal ve kişisel önemi bulunmayan başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir. Başvuru konusu şikâyet yönünden bahsi geçen karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

14. Takdir edilen karşı vekâlet ücreti ve yargılama giderinin başvurucunun içinde bulunduğu koşullara göre kendisine ciddi anlamda zarar verdiği ve kendisi için ne denli önemli olduğu hususunda herhangi bir açıklamasının olmadığı da gözetildiğinde önemli bir zararı olduğu kanaatine ulaşılamamıştır. Dolayısıyla başvurunun Anayasa'nın yorumlanması ve uygulanması açısından önem taşımadığı gibi başvurucunun da önemli bir zarara uğramadığı sonucuna varılmıştır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi ve usul boyutlarının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

D. Kötü muamele yasağı ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜLSÜM GULAN

B. No: 2022/20206 | Karar tarihi: 18.06.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/20206

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜLSÜM GULAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/20206)

Karar Tarihi: 18/6/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Tayfun BARTINLI

Başvurucu : Gülsüm GULAN

Vekili : Av. Ali AKYÜZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu kurumundan olan para alacağının tahsil edilememesi ve değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, nihai kararı 5/1/2022 tarihinde öğrendikten sonra 18/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

2. Başvurucu 1/2/2023 tarihinde vefat etmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011

tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına 18/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DİLEK MUTLUM VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/85565 | Karar tarihi: 18.06.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/85565

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

DİLEK MUTLUM VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/85565)

Karar Tarihi: 18/6/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Fatih ULAŞAN

Başvurucular : 1. Dilek MUTLUM 2. Elif Melek MUTLUM 3. Rana MUTLUM

Vekili : Av. Ayten İZMİRLİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tutuklunun durumunun ciddiyetinin tıbbi raporlarla sabit olmasına rağmen tahliye edilmemesi nedeniyle yaşam hakkı, kötü muamele yasağı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvuru, başvuruculaların miras bırakanı K.M. tarafından yapılsa da K.M. 23/11/2022 tarihinde vefat etmiştir. Başvuruculaların başvuruyu devam ettirme konusundaki iradelerini bildirmeleri ve başvuruya devam etmelerini haklı kılabilecek maddi menfaatleri ile başvurunun sonuçlandırılması bakımından manevi menfaatlerinin bulunması nedeniyle bireysel başvuru açısından başvurucu sıfatı artık başvuruyu devam ettirmek isteyen mirasçılara aittir (Bireysel başvuruyu yapmalarının ardından ölen başvurucular adına başvurunun devam ettirilmesi konusunda yapılan değerlendirme için bkz. Özlem Güner Gürlek ve Mehmet Bartu Gürlek [GK], B. No: 2020/2003, 18/9/2025, § 22). Ne var ki anlatım kolaylığı açısından K.M.den başvurucu olarak söz edilecektir.

3. Başvurucu Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesinin (Mahkeme) 26/11/2020 tarihli kararıyla anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme, Cumhurbaşkanına suikast, yangın, su baskını, tahrip, batırma, bombalama ya da nükleer, biyolojik, kimyasal silah kullanarak

öldürme, bir suçu gizlemek veya başka bir suçun delillerini gizlemek ya da yakalanmamak amacıyla öldürme, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarından altmış sekiz kez ağırlaştırılmış müebbet hapis, dokuz kez ağırlaştırılmış müebbet hapis, yüz on iki kez on sekiz yıl hapis, seksen altı kez on sekiz yıl hapis, yirmi iki kez on beş yıl hapis, yedi yıl altı ay hapis cezaları ile cezalandırılmıştır. Mahkeme, başvurucunun hükmen tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

4. Başvurucuya beyin malign neoplazmı (kötü huylu beyin tümörü) tanısı konulmuştur.

5. Başvurucu 2/8/2022 tarihinde tedavi nedeniyle nakil kapsamında Sincan 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan Metris R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna sevkedilmiştir.

6. Başvurucu vekili, müvekkilinin ciddi sağlık sorunları olduğunu, ceza infaz kurumunun koşullarının bu durumla uyumlu olmadığını, hijyen ve bakım imkânlarının yetersiz kaldığını, tek başına günlük yaşam aktivitelerini sürdüremediğini, bu şartlar altında ceza infaz kurumunda tutulmasının sağlık bakımından telafisi güç sonuçlar doğurabileceğini ileri sürerek sağlık durumu ceza infaz kurumunda kalmasına engel olmayacak şartlar oluşuncaya kadar tahliyesine karar verilmesini Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğinden talep etmiştir.

7. Başvurucunun tahliye edilme talebi 26/7/2022 tarihinde Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğinin kararıyla reddedilmiştir. Gerekçede, başvurucunun hükümlü değil tutuklu statüsünde olması nedeniyle hastalık sebebiyle infazın ertelenmesi veya ev hapsi gibi hükümlerin kendisi hakkında uygulanamayacağı, tahliye veya adli kontrol taleplerini değerlendirme yetkisinin infaz hâkimliğinde değil asıl yargılamayı yapan mahkemede olduğu belirtilerek başvurunun görevsizlik nedeniyle esasa girilmeden reddine karar verilmiştir.

8. Başvurucu, bunun üzerine Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesine itirazda bulunmuştur. 19/8/2022 tarihinde Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesi itirazı kesin olarak reddetmiştir. Ayrıca Mahkeme başvurucunun 1/8/2022 tarihli tahliye talebi üzerine 23/9/2022 tarihli ek kararıyla başvurucu hakkında adli kontrol tedbiri uygulanmasına takdiren yer olmadığına ve hükmen tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir. Başvurucu vekilinin teslim tarihi 26/9/2022 olarak görünen tedbir talebi dilekçesinde anılan karara değindiği ve ekinde sunduğu anlaşılmakla birlikte, söz konusu karara karşı itiraz yoluna başvurulduğuna veya bu hususta verilen nihai kararın bireysel başvuruya eklendiğine ilişkin herhangi bir bilgi ya da belge sunulmamıştır.

9. Başvurucu 8/9/2022 tarihinde Anayasa Mahkemesine başvurmuş, hastalığının son derece ilerlemesine rağmen tahliye edilmediğini belirterek tutukluluk hâlinin sonlandırılması yönünde tedbir kararı verilmesini talep etmiştir.

10. Anayasa Mahkemesinin 30/9/2022 tarihli tedbir talebi hakkında verdiği kararla, yoğun bakımdaki başvurucunun tahliye talebi reddedilmekle birlikte yaşam hakkı ile maddi ve manevi bütünlüğünün korunması amacıyla tedbir kararı verilmiştir. Anayasa Mahkemesi bu kararıyla başvurucunun uygun bir sağlık kuruluşunda tedavisinin devam ettirilmesine, güvenlik koşulları gözetilerek aile bireyleriyle görüşmesinin sağlanmasına ve yanında refakatçi bulundurulmasına hükmederek ağır hasta tutukluların insani koşullarda tedavi görme hakkının önemini vurgulamıştır.

11. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

13. Başvurucu; ağır sağlık durumunun tıbbi raporlarla sabit olmasına rağmen tahliye edilmemesi ve mevcut rahatsızlığının ceza infaz kurumu koşullarında kalmasına engel teşkil etmesi nedeniyle yaşam hakkı, kötü muamele yasağı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; ağır hasta olan başvurucunun tutukluluk süresi boyunca revir ve tam teşekküllü hastanelerde düzenli olarak tedavi ve tetkik imkânına eriştiği, sağlık durumu ağırlaştığında R tipi (rehabilitasyon) ceza infaz kurumuna nakledildiği, son aşamada entübe durumdan vefatına kadar hastane şartlarında tıbbi bakımının yapıldığı belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında Bakanlığın görüşünü kabul etmediğini, başvuru dilekçesinde yer alan talepleri doğrultusunda ihlal kararı verilmesi ve mirasçılarına tazminat ödenmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

15. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle iç hukukta düzenlenen başvuru yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca başvurucunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve adli mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması, aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (Bayram Gök [2. B.], B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 19).

16. Olağan başvuru yolları, başvurucunun şikâyetleri açısından makul başarı şansı sunabilecek ve bir çözüm sağlayabilecek nitelikte, kullanılabilir ve etkili başvuru yolları olarak anlaşılmalıdır. Ayrıca başvuru yollarını tüketme kuralı ne kesin ne de şeklî olarak uygulanabilir bir kuraldır. Bu kurala riayetin denetlenmesinde münferit başvurunun koşullarının dikkate alınması esastır. Bu anlamda yalnızca hukuk sisteminde birtakım başvuru yollarının varlığı değil aynı zamanda bunların uygulanma şartları ile başvurucunun kişisel koşulları gerçekçi bir biçimde ele alınmalıdır. Bu nedenle başvurucunun başvuru yollarını tüketmesi noktasında kendisinden beklenebilecek her şeyi yerine getirip getirmediği başvurunun özellikleri dikkate alınarak incelenmelidir (S.S.A. [1. B.], B. No: 2013/2355, 7/11/2013, § 28).

17. Bu çerçevede kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına ilişkin olarak tutukluluk veya hükmen tutukluluk hâlinin kaldırılmasına yönelik taleplerin bu konuda karar verme yetkisine sahip olan yargı mercilerine yöneltilmesi zorunludur.

18. Ceza infaz kurumlarındaki koşullara ilişkin şikâyetlerin infaz hâkimliği önünde ileri sürülmesi mümkün ise de özgürlüğü kısıtlayan tedbirin sona erdirilmesine yönelik talepler yargılamayı yürüten mahkemeler tarafından incelenmelidir.

19. Somut olayda başvurucunun Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğine yaptığı başvurunun içeriği itibarıyla ceza infaz kurumunun işleyişine yönelik bir şikâyetten ziyade tahliye talebi niteliğinde olduğu anlaşılmıştır. Başvurucunun dilekçesinde ileri sürdüğü ağır hastalık, ceza infaz kurumunun koşullarının yetersizliği, tek başına yaşamını sürdürememesi gibi hususlar özgürlüğü kısıtlayan tedbirin kaldırılmasına dayanak yapılmıştır.

20. İnfaz hâkimlikleri 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu uyarınca ceza

infaz kurumlarında yürütülen işlem ve faaliyetlerin hukuka uygunluğunu denetlemekle görevli olup tutuklu veya hükmen tutuklu kişilerin tahliyesine ya da adli kontrol altına alınmasına karar verme yetkisine sahip değildir.

21. Bu durumda başvurucunun tahliye talebini değerlendirme yetkisi infaz hâkimliğinde değil yargılamayı yürüten mahkemede bulunmaktadır. Ayrıca başvurucunun tahliye talebini Mahkemeye de yönelttiği ve Mahkemenin 23/9/2022 tarihli ek kararıyla hükmen tutukluluk hâlinin devamına karar verdiği anlaşılmıştır. Ancak başvurucunun bu karara karşı itiraz yoluna başvurduğuna ve başvurunun sonucuna ilişkin herhangi bir bilgi ya da belge sunmadığı görülmüştür.

22. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Başvurucuların yakınının ölümü nedeniyle 30/9/2022 tarihinde verilen tedbir kararıyla ilgili olarak DEĞERLENDİRME YAPILMASINA GEREK OLMADIĞINA,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 18/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ENGİN

B. No: 2024/17655 | Karar tarihi: 18.06.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/17655

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ENGİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/17655)

Karar Tarihi: 18/6/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Mehmet ENGİN

Vekili : Av. Mesut HIZARCIOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atmadan kaynaklanan tazminat talebinin hak düşürücü sürenin geçirilmiş olmasından dolayı reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Başvurucunun bireysel başvuruda bulunduktan sonra 4/9/2024 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında

Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 18/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

T.Ş.

B. No: 2024/41032 | Karar tarihi: 18.06.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/41032

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

T.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/41032)

Karar Tarihi: 18/6/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : T.Ş.

Vekili : Av. Aybike ŞAHİN ZABUN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Mukadder Sağlam ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015), Abdülkerim Çakmak ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017), Ali Taşgeldi ([2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bedel tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman

dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin taşınmazın bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret bulunduğunu vurgulamıştır. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma bedeli olarak gerçek değerin ödenmesi mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre müdahalenin ölçülü olabilmesi için gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili bir biçimde uygulanması, mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

3. Somut başvuruda başvurucunun kamulaştırma bedelinin belirlenmesine ilişkin sürece katılarak savunma ve itirazlarını ortaya koyma imkânına sahip olduğu, kamu gücü kullanılarak elinden alınan taşınmazın gerçek bedelinin ödenmesi gerekliliğine ilişkin ilkeler de dikkate alındığında mülkiyet hakkının usuli güvencelerinin sağlandığı, ödenen bedelin gerçek bedel olmadığına ilişkin şikâyetlerin ilgili ve yeterli gerekçelerle karşılandığı anlaşılmıştır. Netice itibarıyla mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemediği ve kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin bozulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

4. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 18/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ALİ POYRAZ

B. No: 2024/48626 | Karar tarihi: 18.06.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/48626

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ALİ POYRAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/48626)

Karar Tarihi: 18/6/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Mehmet Ali POYRAZ

Vekili : Av. Nimetullah TARLAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma tazminatının düşük belirlenmesi ve bu bedelin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Komisyon başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan incelemede başvurucu vekilinin nihai kararı 2/7/2024 tarihinde öğrendiği tespit edilmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) tarafından sunulan görüş yazısında, başvurucu vekili tarafından yapılan idari başvuru üzerine başvurucu lehine hükmedilen tazminatın ödenmesi için 4/7/2024 tarihinde borçlu idarenin talimat verdiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı herhangi bir beyanda bulunmamıştır.

II. DEĞERLENDİRME

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri

belirlemiştir. Kararda; UYAP evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan incelemede nihai kararın açılarak okunduğu tespit edilen tarih, nihai kararın sonucunun öğrenildiği tarih kabul edilerek bireysel başvuru süresi bu tarihten itibaren başlatılmış ve başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Somut olayda da nihai kararın başvurucu vekili tarafından UYAP üzerinden 2/7/2024 tarihinde okunduğu, bu durumda başvurunun otuz günlük bireysel başvuru süresi geçtikten sonra 14/8/2024 tarihinde yapıldığı anlaşılmıştır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 18/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

G.U.

B. No: 2025/40744 | Karar tarihi: 18.06.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2025/40744

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

G.U. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2025/40744)

Karar Tarihi: 18/6/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Abdurrahman Remzi AKPINAR

Başvurucu : G.U.

Vekili : Av. Bilal ATLAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, müşterek çocukların velayetinin babaya verilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu ile eski eşi 7/9/2023 tarihli Elâzığ 3. Aile Mahkemesi kararıyla anlaşmalı olarak boşanmışlardır. Boşanma kararı ile birlikte 2013 ve 2017 doğumlu müşterek çocukların velayeti babaya verilmiştir.

3. Başvurucu, müşterek çocukların velayetinin kendisine verilmesi talebiyle 19/12/2023 tarihinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; anlaşmalı boşanma sürecinde içinde yaşadığı zor durum nedeniyle velayetle ilgili hususu kabul etmek durumunda kaldığını ve bu süreçte çocuklara kimle yaşamak istedikleri hususunun sorulmadığını ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca çocuklar için uygun ev ve yaşam ortamı hazırlamayan ve kişisel ilişki kararına rağmen çocukların kendisiyle görüşmesine engel olan babaya velayetin verilmesinin kabul edilemez olduğunu ifade etmiştir. Başvurucu, son olarak henüz küçük yaşta olmaları nedeniyle annenin ilgi ve şefkatine muhtaç olan çocukların üstün yararı

gözönünde bulundurularak velayetlerinin kendisine verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

4. Davalı baba ise 8/1/2024 tarihinde sunduğu cevap dilekçesinde anlaşmalı olarak boşandıklarını, velayetin değişikliği için hiçbir geçerli nedenin bulunmadığını, zira çocukların huzurlu ve güvenli bir şekilde yaşadıklarını ve başvurucunun iddialarının doğru olmadığını ifade etmiştir. Baba ayrıca velayetin değiştirilebilmesi için velayete sahip olan kişinin durumunda çocukların menfaatini etkileyecek esaslı bir değişim olması ve bu değişimin süreklilik arz etmesi gerektiğine vurgu yapmıştır.

5. Malatya 3. Aile Mahkemesi (Mahkeme) 1/2/2024 tarihinde verdiği ara kararla çocukların geçici velayetini tedbiren başvurucuya bırakarak baba ile çocuklar arasında kişisel ilişki kurulmasına karar vermiştir.

6. Yargılama sürecinde Mahkeme tarafından Malatya Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğünden sosyal inceleme raporu istenmiştir. 12/1/2024 tarihli raporda ilk olarak başvurucunun Elâzığ'da ikamet ettiği anlaşıldığından hakkında sosyal inceleme yapılamadığı belirtilmiştir. Bununla birlikte çocuklar ve baba ile birebir görüşmeler yapılarak hazırlanan raporda babanın, çocukların ihtiyaçlarının farkında olduğu ve bu ihtiyaçların karşılanmasına yönelik yeterli bilgi, istek ve motivasyona sahip olduğu, sağlıklı bir aile ve sosyal destek sistemine sahip olduğu, bakım ve sorumluluğunu alma konusunda istek ve motivasyonunun yüksek olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca çocuklardan birinin başvurucu anne ile daha fazla zaman geçirmek istediğini ancak babasını da çok sevdiğini, babasıyla da fazla zaman geçirmek istemesini beyan etmesine binaen velayet değişikliğini gerektirecek herhangi bir ihmal ve istismar durumunun gözlemlenmediği ifade edilmiştir. Raporda son olarak babanın velayet sorumluluğunu sağlıklı bir şekilde yerine getirebileceği ancak tek taraflı sosyal inceleme yapılmasının velayet ve kişisel ilişki tesisi açısından yetersiz kalması nedeniyle başvurucu yönünden sosyal inceleme yapılmasının velayet ve kişisel ilişki tesisi açısından daha sağlıklı olduğu kanaati bildirilmiştir.

7. Bu rapora istinaden Elâzığ Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğünden başvurucunun katılımı ile 25/1/2024 tarihinde bir sosyal inceleme raporu daha alınmıştır. Söz konusu raporda çocukların yaşları ve beyanları dikkate alınarak velayetlerinin başvurucuya verilmesinin ve babalarıyla uygun bir kişisel ilişki kurulmasının onların üstün yararına olacağı sonucuna varılmıştır.

8. Mahkemece 25/2/2025 tarihinde davanın kabulüne ve müşterek çocukların velayetlerinin başvurucuya verilmesine, baba ile çocukları arasında kişisel ilişki kurulmasına karar verilmiştir. Kararda, yargılamada dinlenen tanık beyanları ve velayet hususunda alınan bilirkişi raporları gözönüne alındığında çocukların velayetinin başvurucuya verilmesinin küçüklerin menfaatine olduğu kanaatine varılmıştır. Ayrıca küçük çocuğun yaşı itibarıyla anne bakımına muhtaç olduğu ve Yargıtay kararları kapsamında kardeşlerin ayrılmamasının psikolojik açıdan uygun olacağına vurgu yapılmıştır. Son olarak çocuğun görüşüne başvurulması ilkesi çocuğun yararı olduğu takdirde ve çocuğun menfaati bundan zarar görmediği sürece uygulanacak bir ilke olmakla çocuğun isteğinin üstün yararı ile çelişmediği belirtilerek başvurucunun çocuk bakımında bir sorun olmadığı ifade edilmiştir.

9. Baba, Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesine (Bölge Adliye Mahkemesi) istinaf kanun yolu başvurusunda bulunmuştur. Bölge Adliye Mahkemesi tarafından 9/7/2025 tarihinde ilk derece mahkemesinin kararı kaldırılarak davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde toplanan deliller, dosya kapsamı, sosyal inceleme raporları ve müşterek çocukların beyanları birlikte değerlendirildiğinde babanın velayetten kaynaklanan

görevlerini ihmal ettiğinin ve velayetin değiştirilmesi koşullarının oluştuğunun başvurucu tarafından ispatlanamadığı belirtilmiştir. Kararda ayrıca davanın reddine karar verilmesi gerektiği yerde yetersiz gerekçe ile davanın kabulüne karar verilmesinin doğru olmadığı ifade edilmiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 10/7/2025 tarihinde öğrendikten sonra 25/7/2025 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu, açmış olduğu velayetin değişikliği davasında çocuğun üstün yararı ilkesinin gereklerine uygun davranılmadığını ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca Bölge Adliye Mahkemesi kararında "... çocukların beyanları, sosyal inceleme raporu ve tanık beyanları..." dayanak gösterilmiş olmasına rağmen bu delillerin velayetin kendisine verilmesini gerektireceği hususunun gözardı edildiğini, bu noktada kararda yeterli gerekçe bulunmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte anlaşmalı boşanma sürecinde içinde yaşadığı zor durum nedeniyle velayetle ilgili meseleyi kabul etmek durumunda kaldığı hususunun da dikkate alınmadığını vurgulamıştır. Ayrıca başvurucu boşanma aşamasında çocuklara kimle yaşamak istedikleri hususunun sorulmadığını ve velayetin değişikliği davasında çocukların anneyle yaşamak istediklerini belirtmesine rağmen aleyhine karar verildiğini ifade etmiştir. Başvurucu, son olarak kişisel ilişki kararına rağmen çocukların kendisiyle görüşmesine engel olan babaya velayetin verilmesinin kabul edilemez olduğunu belirterek adil yargılanma hakkının, gerekçeli karar hakkının ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

13. Velayet hakkına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin uyuşmazlıklar, adil yargılanma hakkının ihlali iddialarına sıklıkla konu olmakla birlikte sürecin ivedi olarak yürütülmesi de dâhil olmak üzere -ilgili prosedürlere ilişkin işlem ve eylemlerin aile hayatına saygı hakkı bağlamında meydana getirdiği sonuçlar dikkate alındığında- söz konusu iddiaların aile hayatına saygı hakkı bağlamında ele alınması uygun görülmektedir (Marcus Frank Cerny [GK], B. No: 2013/5126, 2/7/2015, § 82; M.M.E. ve T.E. [2. B.], B. No: 2013/2910, 5/11/2015, § 137).

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Aile hayatına saygı hakkı kapsamında devlet için söz konusu olan yükümlülük, sadece belirtilen hakka keyfî surette müdahaleden kaçınmakla sınırlı olmayıp öncelikli olan bu negatif yükümlülüğe ek olarak aile hayatına etkili bir biçimde saygının sağlanması bağlamında pozitif yükümlülükleri de içermektedir. Söz konusu pozitif yükümlülükler, bireyler arası ilişkiler alanında olsa da aile yaşamına saygıyı sağlamaya yönelik tedbirlerin alınmasını zorunlu kılar (Murat Atılgan [2. B.], B. No: 2013/9047, 7/5/2015, § 26).

16. Devletin pozitif tedbirler alma yükümlülüğü konusunda Anayasa'nın 20. ve 41. maddeleri, ebeveynin çocuğuyla bütünleşmesinin sağlanması amacıyla tedbirler alınmasını isteme hakkını ve kamusal makamların bu tür tedbirleri alma yükümlülüğünü içermektedir. 41. maddede her çocuğun yüksek yararına aykırı olmadıkça anne ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahip olduğu açıkça belirtilmektedir (Serpil

Toros [2. B.], B. No: 2013/6382, 9/3/2016, § 69).

17. Ebeveyn ile çocukların birlikte yaşama istekleri, aile hayatının vazgeçilmez bir unsuru olup ebeveyn arasında ortak yaşamın kurulamaması veya hukuken ya da fiilen sona ermiş olması, aile hayatını ortadan kaldırmaz. Ebeveyn ve çocuk arasındaki aile hayatının anne ve babanın birlikte yaşamamaları veya ortak yaşama son vermelerinin ardından da devam edeceği açık olup anne, baba ve çocuğun aile hayatlarına saygı hakkı, belirtilen durumlarda ailenin yeniden birleştirilmesine yönelik tedbirleri de içermektedir. Söz konusu yükümlülük, ebeveyn veya diğer aile bireyleri arasındaki velayet ve kişisel ilişki tesisine ilişkin uyuşmazlıklar için de geçerlidir (Murat Atılgan, § 25).

18. Anayasa'nın 41. maddesinde ifade edilen çocuğun yüksek yararı; mahkemeler, idari makamlar ve yasama organı tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde gözetilmesi gereken bir ilkedir. Bu bağlamda çocuklar üzerinde etki doğuracak bir işlem yapılacağı zaman bu işlemin çocuğun yararına uygun olup olmadığı yönünde bir değerlendirme yapılması, aile hayatına saygı hakkının öngördüğü pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmesi açısından oldukça önemlidir (Şükran İrge [1. B.], B. No: 2016/8660, 7/11/2019, § 33).

19. Öte yandan mevzuatın yorumlanmasıyla ilgili sorunları çözmek, öncelikle yargı mercilerinin yetkisinde ve sorumluluk alanındadır. Çocuğun üstün yararı, başvuru konusu dava açısından en önemli unsur olup olayın tüm tarafları ile doğrudan temas hâlinde bulunan yargı mercilerinin olayın koşullarını değerlendirmek açısından daha avantajlı konumda bulunduğu da tartışmasızdır. Anayasa Mahkemesinin rolü ise bu kuralların yorumunun Anayasa'ya uygun olup olmadığını belirlemekle sınırlıdır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi, yargı mercileri tarafından izlenen usulü denetlemekte; özellikle mahkemelerin kişisel ilişki kurulmasına ve velayete ilişkin mevzuat hükümlerini yorumlayıp uygularken Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerindeki güvenceleri gözetip gözetmediğini incelemektedir (M.M.E. ve T.E., § 135).

20. Başvuruya konu olayda anlaşmalı olarak boşanan tarafların müşterek iki çocuğunun velayetleri babaya verilmiş ve başvurucu ile çocuklar arasında kişisel ilişki kurulmuştur. Başvurucunun velayet değişikliğine ilişkin açmış olduğu dava ise kabul edilerek velayetler başvurucuya verilmiştir. Ancak bu karar, Bölge Adliye Mahkemesi tarafından kaldırılarak dava kesin olarak reddedilmiştir.

21. Başvuru konusu yargısal süreç incelendiğinde Mahkemenin yargılama sürecinde tarafların tanıklarını dinlediği, konuyla ilgili uzman bilirkişi raporları aldığı ve sonucunda çocukların velayetinin başvurucuya verilmesinin küçüklerin menfaatine olduğu kanaatine vardığı anlaşılmaktadır. Mahkeme ayrıca küçük çocuğun yaşı itibarıyla anne bakımına muhtaç olduğu ve Yargıtay kararları kapsamında kardeşlerin ayrılmamasının psikolojik açıdan uygun olacağı değerlendirmesinde bulunmuştur (bkz. § 8). Öte yandan Bölge Adliye Mahkemesi ise Mahkemenin yetersiz gerekçe ile davayı kabul ettiğini belirterek babanın velayetten kaynaklanan görevlerini ihmal ettiğini ve velayetin değiştirilmesi koşullarının oluştuğunun başvurucu tarafından ispatlanamadığını ifade ederek Mahkemenin kararını kaldırmış ve davayı reddetmiştir.

22. Yargı makamlarınca uyuşmazlığın özenli şekilde incelenmesi, ilgili tarafların katılım haklarına riayet edilerek iddia, savunma ve delillerinin gereği gibi değerlendirilmesi ve takdirin gerekçelerinin ayrıntılı şekilde ortaya konulması zaruridir. Bu kapsamda yargısal makamlar tarafından ilgili tüm unsurlar incelenmeli ve ilgili menfaatler arasında bir

dengeleme yapılmalıdır (Melahat Karkin [GK], B. No: 2014/17751, 13/10/2016, § 63).

23. Şüphesiz çocuğun üstün yararının ne olduğuna ilişkin tespit, bu tür davalarda dikkate alınması gereken en önemli unsurdur. Yargı mercilerinin takdirlerinin gerekçelerini, ilgili ebeveynin kanun yoluna müracaat imkânını da etkili şekilde kullanabilmelerini sağlayacak surette ayrıntılı olarak ortaya koymaları ve ulaşılan sonuçların yeterli açıklıktaki bilimsel görüş ve raporlar gibi yeterli ve objektif verilere dayandırılması gerekmektedir (Murat Atılgan, § 45; N.Ö. [2. B.], B. No: 2014/19725, 19/11/2015, § 56; Marcus Frank Cerny, § 84).

24. Bu bağlamda Mahkeme tarafından çok sayıda tanık dinlenmesinin yanında velayet hususunda bilirkişi raporu alınmıştır. Yalnızca baba ve çocuklar yönünden alınan söz konusu ilk raporda tek taraflı sosyal inceleme yapılmasının velayet ve kişisel ilişki tesisi açısından yetersiz kalması nedeniyle başvurucu yönünden sosyal inceleme yapılmasının velayet ve kişisel ilişki tesisi açısından daha sağlıklı olduğu kanaati bildirilmesi üzerine Mahkeme, başvurucu yönünden ikinci bir rapor aldırmıştır. Anılan ikinci raporda ise çocukların yaşları ve beyanları dikkate alınarak velayetlerinin başvurucuya verilmesinin ve babalarıyla uygun bir kişisel ilişki kurulmasının onların üstün yararına olacağı sonucuna varıldığı görülmüştür. Sonuç olarak Mahkeme, çocuklar ve davanın tarafları ile birebir görüşmeler yapılarak hazırlanan bu raporlarda belirtilen tespitlere dayanarak çocukların velayetinin başvurucuya verilmesine karar vermiştir. Mahkeme, kararda ayrıca çocukların yaşları itibarıyla anne bakımına muhtaç olduğuna ve Yargıtay kararları kapsamında kardeşlerin ayrılmamasının psikolojik açıdan uygun olacağına vurgu yapmıştır.

25. Bununla birlikte Bölge Adliye Mahkemesinin sadece babanın velayetten kaynaklanan görevlerini ihmal ettiğinin ve velayetin değiştirilmesi koşullarının oluştuğunun başvurucu tarafından ispatlanamadığı gerekçesiyle davayı reddettiği görülmüştür. Bölge Adliye Mahkemesi, Mahkemenin değerlendirmesine neden katılmadığına ilişkin yeterli bir açıklama yapmadığı gibi Mahkemenin tanık beyanları ile tarafların ifadelerini ve özel koşullarını gözeterek ulaştığı sonucun neden çocukların üstün yararına uymadığına dair bir değerlendirmede de bulunmamıştır. Ayrıca Bölge Adliye Mahkemesi, çocukların üstün yararına uygun koşulların belirtildiği iki farklı bilirkişi raporuna da kararında hiç değinmemiştir. Diğer bir ifadeyle Bölge Adliye Mahkemesi, alınan iki farklı rapordaki eksiklik ve çelişkileri giderecek bir değerlendirme yapmadığı gibi çocuklar, anne ve babanın birlikte katılımlarıyla hazırlanacak raporun daha sağlıklı sonuçlar verebileceği ve dolayısıyla çocuğun üstün yararı ilkesine daha uygun bir sonuç alınabileceği hususunu da hiç tartışmamıştır. Bu bağlamda Bölge Adliye Mahkemesi tarafından çocukların içinde bulunduğu koşullar ve yaşadıkları tam olarak ortaya konulmadan, çocukların sağlığı ve gelişimi açısından üstün yararlarına olanı açık bir şekilde tespit edilmeden bir sonuca gidildiği anlaşılmıştır.

26. Velayet davalarında asıl amacın tarafların iddiaları ile mevcut deliller değerlendirilmek suretiyle çocuğun üstün yararına olanın belirlenmesi olduğu hatırlatılmalıdır. Dolayısıyla yargılama süreci bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde yukarıda belirtildiği üzere Bölge Adliye Mahkemesinin velayetin değiştirilmesiyle ilgili Mahkemenin yargılaması sırasında alınan tanık beyanları, bilirkişi raporları gibi velayet davasını etkileyebilecek nitelikteki incelemelere niçin itibar etmediği yönünde bir gerekçe sunmadığı gözetildiğinde Bölge Adliye Mahkemesinin aile hayatına saygı hakkına ilişkin Anayasa'da belirtilen güvenceleri ve çocuğun üstün yararı ilkesini gözeten özenli bir yargılama yaptığı söylenemez.

27. Açıklanan gerekçelerle aile hayatına saygı hakkının öngördüğü pozitif yükümlülüklerin

yerine getirilmediği anlaşıldığından Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

28. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

29. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin aile hayatına saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesine (E.2025/1844, K.2025/1407) iletilmek üzere Malatya 3. Aile Mahkemesine (E.2023/628, K.2025/161) GÖNDERİLMESİNE,

E. 5.064,40 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET IŞIKTAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/2640 | Karar tarihi: 01.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/2640

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET IŞIKTAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/2640)

Karar Tarihi: 1/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : Ahmet IŞIKTAN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : Av. Utku Çağrı AKTAY Av. Adil AKTAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, uzun süren yargılama nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurular, süresinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. 2020/11759, 2020/11762, 2020/2717, 2020/3071, 2020/3260 sayılı dosyaların konu yönünden hukuki irtibatı nedeniyle 2020/2640 sayılı dosya üzerinde birleştirilmesine ve incelemenin 2020/2640 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine karar verilmesi gerekir.

A. Başvurucular Perihan Övündü ve Sebahattin Yüngül'ün İhlal İddiaları

3. Anayasa Mahkemesi olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Mehmet Güven Ulusoy ([GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Perihan Övündü ve Sebahattin Yüngül'ün bireysel başvuru tarihinden önce ölmüş olmasına karşılık Av. Adil Aktay ve Av. Utku Çağrı Aktay'ın yeniden bireysel başvuru yaptığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda başvuru tarihinden önce vefat eden

başvurucular adına vekâlet ilişkisi sona eren avukat tarafından yapılan bireysel başvuruların başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle reddine karar verilmesi, Av. Adil Aktay ve Av. Utku Çağrı Aktay'ın Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

B. Başvurucular Ahmet Işıktan ve Nevzat Yüngül'ün İhlal İddiaları

4. Başvurucular, aynı ihlal iddiasıyla daha önce de bireysel başvuru yapmıştır. İkinci Bölüm 13/4/2023 tarihli ve 2020/2928 başvuru numaralı kararıyla başvurucular Ahmet Işıktan ve Nevzat Yüngül'ün mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının kabul edilebilir olduğuna, diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

5. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının mükerrer başvuru olması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

C. Başvurucular Müjgan Gökçe, Naciye Güleç Gök, Fatma Nilgün Yıldırım, Münire Güleç, Muammer Arcan, Melahat Gül, Makbule Yalçın, Fatma Hümeyra Boro, Fatih Soyupak, Kadriye Serpil Bayramoğlu, Fatma Sema Kaya ve Mustafa Kaya'nın Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddiaları

6. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Başvurucular yönünden anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

7. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Ç. Başvurucular Müjgan Gökçe, Naciye Güleç Gök, Fatma Nilgün Yıldırım, Münire Güleç, Muammer Arcan, Melahat Gül, Makbule Yalçın, Fatma Hümeyra Boro, Fatih Soyupak, Kadriye Serpil Bayramoğlu, Fatma Sema Kaya ve Mustafa Kaya'nın Kamulaştırma Bedelinin Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiği İddiaları

8. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], No: 2014/2073, 6/7/2017), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018) ve Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede davanın açıldığı tarih ile bedelin ödendiği tarih arasındaki enflasyon oranları

karşısında kamulaştırma bedelinin hissedilir/önemli derecede değer kaybetmesi nedeniyle başvuruculara şahsi olarak aşırı bir külfet yüklendiği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvurularda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

10. Başvurucular, ihlalin tespiti ve tazminat taleplerinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Başvurucular Perihan Övündü ve Sebahattin Yüngül yönünden başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

C. Başvurucular Ahmet Işıktan ve Nevzat Yüngül yönünden başvurunun mükerrer olması nedeniyle REDDİNE,

Ç. 1. Başvurucular Müjgan Gökçe, Naciye Güleç Gök, Fatma Nilgün Yıldırım, Münire Güleç, Muammer Arcan, Melahat Gül, Makbule Yalçın, Fatma Hümeyra Boro, Fatih Soyupak, Kadriye Serpil Bayramoğlu, Fatma Sema Kaya ve Mustafa Kaya yönünden; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Başvurucular Müjgan Gökçe, Naciye Güleç Gök, Fatma Nilgün Yıldırım, Münire Güleç, Muammer Arcan, Melahat Gül, Makbule Yalçın, Fatma Hümeyra Boro, Fatih Soyupak, Kadriye Serpil Bayramoğlu, Fatma Sema Kaya ve Mustafa Kaya yönünden; mülkiyet hakkının kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması yönünden ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratıldığı şikâyetleri yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratıldığı yönünden mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda gösterilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. Av. Adil Aktay ve Av. Utku Çağrı Aktay'ın 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca 2.000 TL disiplin para cezası ile MÜŞTEREKEN CEZALANDIRILMASINA,

Ğ. Ekli tabloda yer alan harç ve vekâlet ücretlerinin, Müjgan Gökçe, Naciye Güleç Gök, Fatma Nilgün Yıldırım, Münire Güleç, Muammer Arcan, Melahat Gül, Makbule Yalçın, Fatma Hümeyra Boro, Fatih Soyupak, Kadriye Serpil Bayramoğlu, Fatma Sema Kaya ve Mustafa Kaya'ya MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

H. Başvurucular Perihan Övündü, Sebahattin Yüngül, Ahmet Işıktan ve Nevzat Yüngül tarafından yapılan yargılama giderlerinin anılan başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA,

I. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YASİN GÖKTEPE

B. No: 2020/9493 | Karar tarihi: 01.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/9493

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YASİN GÖKTEPE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/9493)

Karar Tarihi: 1/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Abdurrahman Remzi AKPINAR

Başvurucu : Yasin GÖKTEPE

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ziyaret gününün öğrenim gören çocuklarla görüşmeyi sağlayacak şekilde düzenlenmemesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, hükümlü olarak Tekirdağ 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) kalmakta olduğu sırada ziyaret gününün çocuklarının eğitim durumu nedeniyle hafta sonuna aktarılmasını 12/10/2018 tarihinde talep etmiştir. Başvurucunun talebi, İnfaz Kurumu tarafından reddedilmiştir.

3. Başvurucu, bu karara itiraz etmiştir. Tekirdağ 2. İnfaz Hâkimliği (Hâkimlik) 21/11/2018 tarihinde itirazın kabulüne ve İnfaz Kurumunun kararının iptaline karar vermiştir. İptal kararının gerekçesinde, başvurucunun çocuklarını görme hakkının anayasal bir hak olduğunu ve İnfaz Kurumunun başvurucunun çocukları ile hafta sonu görüşebilmeleri için gerekli tedbirleri alıp bu konuda yeniden karar alması gerektiğini belirtmiştir.

4. Tekirdağ Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) 30/11/2018 tarihinde Hâkimlik kararına itiraz edilmiştir. Tekirdağ 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 10/12/2018 tarihinde itirazı kesin olarak reddetmiştir. Anılan karar başvurucuya henüz tebliğ edilmeden başvurucu 18/12/2018 tarihinde İnfaz Kurumuna verdiği dilekçe ile Hâkimlik kararının bir an önce uygulanmasını talep etmiştir.

5. Başvurucu, Mahkeme kararını 19/12/2018 tarihinde öğrendikten sonra 11/1/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Öte yandan nihai karar üzerine İnfaz Kurumu tarafından 28/12/2018 tarihinde başvurucunun yakınları ile hafta sonu görüşmesine karar verilmiştir. Bu karar üzerine başvurucu 12/1/2019 tarihinde çocukları ile hafta sonu görüşmüştür.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu, adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir (Mehmet Şerif Ay [2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013).

A. İnfaz Hâkimliği Kararının Geç Uygulandığına İlişkin İddia

9. Başvurucu 21/11/2018 tarihinde Hâkimlik tarafından itirazının kabul edilmiş olmasına rağmen Mahkeme tarafından nihai karar verilene kadar kararın uygulanmadığını, dolayısıyla ailesiyle görüştürülmesinin otuz yedi (37) gün daha geciktirildiğini belirterek aile hayatına saygı ve eğitim haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde; başvurucunun aile hayatına saygı hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede öncelikli olarak başvurucunun mağdur sıfatının tartışılması gerektiği, öte yandan Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı verdiği beyanında önceki iddialarını yinelemiştir.

10. Başvuru, aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Hükümlü ve tutukluların haftalık telefon görüşme gün ve saatlerinin öğrenim gören çocuklarıyla görüşme sağlayacak şekilde tespit edilmesi gerektiğine ilişkin genel ilkeler Anayasa Mahkemesinin Yeliz Erten ([2. B.], B. No: 2020/99, 11/3/2021, §§ 34-38) kararında açıklanmıştır. Bu bağlamda Anayasa'nın 20. ve 41. maddeleri ebeveynin çocuklarıyla bütünleşmesinin sağlanması amacıyla tedbirler alınmasını isteme hakkını ve kamusal makamların bu tür tedbirleri alma yükümlülüğünü içermektedir. Mahkemeler, idari makamlar ve yasama organı tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde çocuğun üstün yararının gözetilmesi ve aile ilişkilerinin sürdürülmesini sağlayacak şekilde hareket edilmesi, devletin pozitif yükümlülüklerinin gereğidir. Hükümlü ve tutukluların bazı haklarının sınırlandırılması, tutulmanın kaçınılmaz sonucu olsa da ceza infaz kurumu idaresi hükümlü ve tutukluların ailesiyle temasını sağlayacak tedbirler almak zorundadır. Bu tedbirler alınırken çocuğun yüksek yararı gözetilerek kamu düzeni ve suç işlenmesinin önlenmesi ile aile hayatına saygı hakkı arasında adil bir denge sağlanmalı ve bu konuda ikna edici gerekçeler ortaya konmalıdır. Telefonla görüşme hakkı konusunda tespit edilen bu ilkeler, açık ve kapalı görüşlerin çocuk ve ebeveynin aile bağlarını sürdürecek şekilde temas etmesini sağlaması bakımından da geçerlidir (aynı yönde değerlendirmeler için bkz. Kenan Gülbay [2. B.], B. No: 2020/9239, 8/6/2023, § 10; Enes Akelma ve diğerleri [1. B.], B. No: 2020/37466, 8/2/2024, § 10; Şaban Cinoğlu [2. B.], B. No: 2020/8674, 8/6/2023, § 9).

12. Anayasa Mahkemesinin yukarıda anılan Yeliz Erten ve aynı yöndeki diğer kararlarında (Yeliz Erten, § 43; Kenan Gülbay, § 12; Enes Akelma ve diğerleri, § 12; Şaban Cinoğlu, § 11) çocuğun üstün yararının da gözetilerek aile ilişkilerinin devamlılığını sağlayacak şekilde

hareket edilmediği, telefonla görüşme ve ziyaret gününün hafta sonu olacak şekilde ayarlanmasının kurumun güvenliğini ne şekilde tehlikeye düşüreceğinin ilgili kararlarda somut ve yeterli şekilde açıklanmadığı belirtilerek aile hayatına saygı hakkı bakımından devletten beklenen pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

13. Somut olayda başvurucunun öğrenim gören çocukları ile ilgili talebi her ne kadar İnfaz Kurumu tarafından reddedilmiş ise de Hâkimlik kararı ile mezkûr karar kaldırılmıştır. Bu karara yapılan itirazın 10/12/2018 tarihinde Mahkeme tarafından kesin olarak reddedilmesi üzerine İnfaz Kurumu 28/12/2018 tarihinde başvurucunun ziyaret günlerinin çocukların eğitimlerini etkilemeyecek şekilde hafta sonu yaptırılmasına karar vermiştir. Söz konusu karar üzerine başvurucu 12/1/2019 tarihinde çocukları ile hafta sonu görüşmüştür. Bu bağlamda başvurucunun ziyaret gününün öğrenim gören çocuklarıyla görüşmeyi sağlayacak şekilde belirlenmesi talebinin Hâkimlik kararıyla kabul edildiği, bu kararın kesinleşmesi ile birlikte görüş günlerinin çocukların eğitimlerini etkilemeyecek şekilde düzenlenmiş olduğu gözönüne alındığında başvurucunun aile hayatına saygı hakkına yönelen açık ve görünür bir ihlalin olmadığı sonucuna varılmıştır.

14. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. 2016-2017 Yılları Arasında Ziyaret Gününün Hafta Sonuna Alınması Taleplerine Cevap Verilmediğine İlişkin İddia

15. Öte yandan başvurucu 2016-2017 yılları arasında ziyaret gününün öğrenim gören çocuklarıyla görüşmeyi sağlayacak şekilde belirlenmesine yönelik muhtelif tarihlerde yapmış olduğu taleplerine Adalet Bakanlığı, Başsavcılık ve İnfaz Kurumu tarafından cevap verilmediğini belirterek aile hayatına saygı ve dilekçe haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermesi gerekir (İsmail Buğra İşlek [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

17. Anayasa Mahkemesi 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun 5. maddesinde belirtilen infaz hâkimliğine şikâyet yolunun bu kapsamda kalan iddialar bakımından telafi kabiliyetini haiz, etkili bir hukuk yolu olduğuna karar vermiştir (İsmail Solmaz [1. B.], B. No: 2017/15251, 12/2/2020, §§ 104, 105; Turgut Sezer [2. B.], B. No: 2019/39785, 11/5/2023, §§ 11-13).

18. Somut başvuru yönünden anılan içtihattan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Başvurucunun iddialarının ceza infaz kurumunda tutulma koşullarına ilişkin olduğu ve bu kapsamda infaz hâkimliği görev alanına girdiği anlaşılmıştır. Başvurucunun 2016-2017 yılları arasındaki taleplerine cevap verilmediğine yönelik iddialar için infaz hâkimliğine başvuru yaptığına ilişkin bilgi ve belge başvuru dosyasında bulunmamaktadır. Bu durumda anılan şikâyetin Anayasa Mahkemesince bu aşamada incelenmesi, bireysel başvurunun ikincil niteliğiyle bağdaşmaz. Dolayısıyla başvurucunun hukuk sisteminde mevcut yargısal yolları tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. İnfaz Hâkimliği kararının geç uygulanması nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Ziyaret gününün hafta sonuna alınması taleplerine cevap verilmemesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 1/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MURAT BİLGEN

B. No: 2020/9929 | Karar tarihi: 01.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/9929

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MURAT BİLGEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/9929)

Karar Tarihi: 1/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Muhammed Cemil KANDEMİR

Başvurucu : Murat BİLGEN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda tutuklu olarak bulunan başvurucuya yabancı dilde yazılmış bir gazetenin temin edilmemesi ve ailesi tarafından posta yoluyla gönderilen yabancı dilde yazılmış bazı dergilerin teslim edilmemesi nedenleriyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, olayların yaşandığı dönemde Silivri Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçundan tutuklu olarak bulunmaktadır.

3. Başvurucu, İnfaz Kurumu Müdürlüğünce kendisine dört adet İngilizce derginin geldiğinin bildirilmesine rağmen teslim edilmediğini ve uzun süredir talep etmesine rağmen H.D.N. gazetesinin temin edilmediğini ileri sürerek Silivri İnfaz Hâkimliğine şikâyet başvurusunda bulunmuştur.

4. Silivri 3. İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) 16/12/2019 tarihli kararıyla başvurucunun taleplerini reddetmiştir. Kararda, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü yazısında farklı dillerde bulunan kitapların kurumun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakaret içeren kitaplardan olup olmadığının anlaşılabilmesi için öncelikle

varsa kurumda ilgili dili bilen yetkin personel tarafından tercüme edilmesi, bunun mümkün olmaması hâlinde ücreti ilgili hükümlü veya tutuklu tarafından karşılanarak tercüme ettirilmesi gerektiğinin ifade edildiği belirtilmiştir. Kararın gerekçesinde; İnfaz Kurumunun 23/10/2019 tarihli yazısına yer verilerek kurumca yabancı dildeki yayınların tercümesinin ilgili dili bilen yetkin personel bulunmaması sebebiyle yapılamadığı, başvurucuya bu durum anlatılarak tercüme ücretinin kendisi tarafından karşılanması durumunda kurumca ilgili işlemlerin başlatılarak yabancı dildeki yayının kurum dışında tercümesinin yapılması için gönderileceğinin belirtildiği ifade edilmiştir. Kararda ayrıca, H.D.N. isimli yabancı dildeki gazetenin de ilgili bayiden temin edilememesi sebebiyle kurum kantininde satılmadığı belirtilmiştir.

5. Başvurucu, İnfaz Hâkimliği kararına karşı itiraz yoluna başvurmuştur. İtirazı inceleyen Ağır Ceza Mahkemesi, İnfaz Hâkimliği kararlarının usul ve kanuna uygun olduğunu belirterek itirazın reddine karar vermiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 10/2/2020 tarihinde öğrenmiş ve 5/3/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucu; mahkemelerce yasaklanmamış, bandrollü süreli ve süresiz yayınların kendisine teslim edilmemesinin manevi varlığını geliştirme, bilim ve sanat öğrenme ve eğitim haklarını ihlal ettiğini iddia etmiştir. Başvurucu ayrıca itiraz süresi devam ederken söz konusu yayınların ailesine iade edildiğini belirterek manevi zararı olduğunu ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; çeşitli Anayasa Mahkemesi kararlarından bahsedilerek başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Tutuklu ve hükümlüler, Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptir (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65). Bu bağlamda tutuklu ve hükümlülerin ifade özgürlüğü de Anayasa ve Sözleşme kapsamında koruma altındadır (Murat Karayel (5) [2. B.], B. No: 2013/6223, 7/1/2016, § 27).

12. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Anayasa Mahkemesi daha önce vermiş olduğu birçok kararında, hükümlü ve tutuklulara kargo yoluyla gelen ya da ziyaretçileri aracılığıyla getirilen veya hükümlü ve tutukluların kendi satın aldıkları ya da almak istedikleri süreli ya da süresiz yayınların ceza infaz kurumlarına kabul edilmemesini ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmiştir (ilgili kararlar için bkz. Recep Bekik ve diğerleri [GK], B. No: 2016/12936, 27/3/2019, § 24; İbrahim Kaptan (2) [2. B.], B. No: 2017/30723, 12/9/2018, § 23; Ahmet Sil ve Taner Yay [2. B.], B. No: 2017/35227, 30/9/2020,

§ 31). Tutuklu ve hükümlülerin süreli veya süresiz yayınlara ulaşabilmesi de bilgi ve kanaatlere ulaşma özgürlüğünün somut yansıması olarak ifade özgürlüğünün koruması altındadır (İbrahim Bilmez [1. B.], B. No: 2013/434, 26/2/2015, § 74; Kamuran Reşit Bekir [GK], B. No: 2013/3614, 8/4/2015, § 43; Hüseyin Sürensoy [1. B.], B. No: 2013/749, 6/10/2015, § 44). Söz konusu kararlar çerçevesinde bir değerlendirme yapıldığında, ceza infaz kurumunda tutuklu olarak bulunan başvurucuya ailesi tarafından posta yoluyla gönderilen dergilerin kendisine teslim edilmesi ve bir gazetenin kurum idaresi aracılığıyla satın alınması taleplerinin reddedilmesinin haber veya fikir alma özgürlüğü, dolayısıyla ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerekir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun belirli bir gazeteye ulaşmak istemesinin kabul edilmemesinin ve başvurucuya ailesi tarafından posta yoluyla gönderilen dergilerin kendisine teslim edilmemesinin haber veya fikir alma özgürlüğüne, dolayısıyla ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğu değerlendirilmiştir.

15. Anayasa Mahkemesi Recep Bekik ve diğerleri kararında, benzer müdahalelerin hukuki dayanağı olan 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı ve başvuruya konu süreli yayınların ceza infaz kurumlarının düzeninin ve güvenliğinin sağlanması, suçun önlenmesi ve mahkûmun ıslahı amaçlarıyla başvuruculara verilmemesi şeklindeki müdahalelerin Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen kamu düzeni ve kamu güvenliği kapsamında meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varmıştır (Recep Bekik ve diğerleri, §§ 32, 33). Mevcut başvuruda da anılan tespitlerden ayrılmayı gerektiren bir yön bulunmamaktadır. Bundan sonra yapılması gereken, müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığını değerlendirmektir.

16. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72; AYM, E.2007/4, K.2007/81, 18/10/2007). Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendini göstermesi gerekmektedir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Bekir Coşkun, § 51; Mehmet Ali Aydın, § 68; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 51).

17. Başvurucunun ailesi tarafından gönderilen yabancı dilde yazılmış dergilerin kendisine verilmemesi ve yabancı dildeki bir gazetenin temin edilmesi talebinin karşılanmamasının farklı gerekçelere dayandığı görüldüğünden söz konusu iddialar ayrı başlıklar altında incelenecektir. Başvurucu, söz konusu hususlarda İnfaz Kurumu idaresine yaptığı başvuruya ilişkin net bir bilgi vermemekle birlikte İnfaz Kurumunca İnfaz Hâkimliğine gönderilen yazıdan (bkz. § 4) başvurucunun söz konusu taleplerinin reddedildiği anlaşılmaktadır. Kamusal makamlarca başvurucunun mezkûr taleplerinin reddedildiği görüldüğünden değerlendirme bu çerçevede yapılacaktır.

A. Yabancı Dilde Yazılmış Süreli Yayın Temini Talebinin Reddedilmesi Şikâyeti Yönünden

18. Başvurucunun H.D.N. isimli gazetenin İnfaz Kurumu kantini aracılığıyla alınabilecek

gazeteler arasına eklenerek kendisine verilmesi talebi söz konusu gazetenin ilgili bayiden temin edilemediği gerekçesiyle reddedilmiştir.

19. Somut olayda başvurucu, ülkemizde yabancı dilde yayımlanan bir gazetenin İnfaz Kurumunca temin edilerek kendisine verilmesini talep etmiştir. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği birçok kararda tutuklu ya da hükümlülerin süreli veya süresiz yayınlardan yararlanma yöntemlerini sıralamıştır. Bu yöntemlerden biri, kanunun açık hükmünün de emrettiği gibi ücretinin hükümlü ve tutuklularca karşılanması şartıyla herhangi bir yayının kurumca satın alınmasıdır (İbrahim Kaptan (2), § 31; Recep Bekik ve diğerleri, § 38; Ahmet Sil ve Taner Yay, § 45). Somut olayda başvurucunun talebinin de bahis konusu yöntem kapsamında olduğu açıktır.

20. Ücretleri tutuklu ve hükümlüler tarafından ödenmek ve kurum tarafından temin edilmek suretiyle istenen süreli veya süresiz yayınların öncelikle kuruma getirilmesi için gerekli işlemler yapılır. Yayınlar kuruma geldiğinde ise kamu otoritelerinin 5275 sayılı Kanun'un 3. ve 62. maddeleri uyarınca ve Anayasa Mahkemesi içtihadında kabul edilen ilke ve kriterler ışığında (Recep Bekik ve diğerleri, §§ 41-45) bir denetim yapması beklenir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. İbrahim Kaptan (2), § 32; Ahmet Sil ve Taner Yay, § 46).

21. Somut olayda başvurucunun talebi söz konusu gazetenin ilgili bayide bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Başvuru konusu olayda başvurucunun talebinin karşılanması için alternatif yolların bulunup bulunmadığının araştırılmadığı görülmektedir. Tutuklu ve hükümlülerin haber ve fikir alma özgürlüğüne güvence sağlama hususunda asıl yetkili ve görevlinin ilgili ceza infaz kurumu idaresinin olduğu açıktır. Bununla birlikte süreli yayınlara erişim noktasında İnfaz Hâkimliğinin de idarenin gerekçesiz uygulamalarını engelleme görevinin bulunduğu unutulmamalıdır (benzer bir değerlendirme için bkz. Recep Bekik ve diğerleri, § 54; Ahmet Sil ve Taner Yay, § 48). İnfaz Hâkimliğinin başvurucunun talep ettiği gazeteye ulaşamamasına ilişkin olarak söz konusu gazetenin ilgili bayi olarak ifade ettiği yerde bulunmaması haricinde bir gerekçe ortaya koymadığı, gazetenin temini için alternatif yolların denenip denenmediği konusunda bir açıklamada bulunmadığı, dolayısıyla talebin ilgili bir gerekçe gösterilmek suretiyle değerlendirilmediği anlaşılmaktadır.

22. Bu itibarla başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin demokratik toplumda gerekli olduğu idare ve yargısal makamlarca ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konulamamıştır (benzer yönde değerlendirme için bkz. Tahsin Gündüz [2. B.], B. No: 2020/10519, 15/4/2025, §§ 25-27; benzer müdahalenin gerekliliğinin ilgili ve yeterli gerekçeyle ortaya konulması nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edilmediği yönündeki değerlendirme için bkz. Kenan Unus [1. B.], B. No: 2021/32769, 16/4/2025, §§ 25-27). Başvurunun bütün bu koşulları gözetildiğinde başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin demokratik toplumda zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık gelmediği sonucuna varılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Posta Yoluyla Gönderilen Yabancı Dilde Yazılmış Dergilerin Teslim Edilmemesi Şikâyeti Yönünden

24. Somut olayda başvurucunun ailesi tarafından İnfaz Kurumuna posta yoluyla gönderilen yabancı dildeki süreli yayınlar başvurucuya teslim edilmemiştir. Başvurucunun posta yoluyla gelen süreli yayınların teslimi talebinin; yabancı dildeki dergilerin içeriklerinin

anlaşılabilmesi için tercüme edilmesi gerektiği, kurumda ilgili dili bilen yetkin personel bulunmaması sebebiyle tercümenin yapılamadığı, bu nedenle tercüme ücretinin başvurucu tarafından karşılanması durumunda dergilerin kurum dışında tercümesinin yapılabileceği gerekçesiyle reddedildiği anlaşılmaktadır.

25. Öncelikle belirtilmelidir ki başvurucu, kendisine teslim edilmeyen dergilerin isimlerinin ne olduğuna başvuru formunda yer vermemiştir. Söz konusu dergilerin isimlerinin ne olduğu bilgisine idari ve yargısal kararlarda da değinilmemiştir. Bununla birlikte söz konusu yayınların yabancı dilde olduğu konusunda bir ihtilafın bulunmadığı da açıktır.

26. Eldeki başvuruda İnfaz Hâkimliği başvurucuya ailesi tarafından posta yoluyla gönderilen yabancı dilde yazılmış dergilerin teslim edilmemesini İnfaz Kurumunca söz konusu dergilerin tercümesi yapılamadığı gerekçesiyle hukuka uygun bulmuştur (bkz. § 4).

27. Anayasa Mahkemesi, Recep Bekik ve diğerleri kararında; ceza infaz kurumlarında tutuklu ya da hükümlü olarak bulunanların satın aldığı süreli yayınların kendilerine teslim edilmemesi nedeniyle ifade özgürlüklerinin ihlal edildiği iddiasını incelemiştir. Anayasa Mahkemesi bu kararda Halil Bayık ([GK], B. No: 2014/20002, 30/11/2017) ve Sinan İyit ([1. B.], B. No: 2014/292, 19/7/2017) kararlarında öngörülen kriterleri karşılamayan değerlendirmeler yapıldığını, ayrıca ceza infaz kurumlarında süreli yayınlara erişime ilişkin mevcut sistemde bir yeknesaklığın sağlanamadığını tespit etmiştir (Recep Bekik ve diğerleri, §§ 50-54). Anayasa Mahkemesi sonuç olarak ceza infaz kurumlarında süreli yayınlara erişime ilişkin mevcut sistemde uygulamadan kaynaklanan bir yapısal sorun yaşandığını, idari ve hukuki tedbirler alınarak yayınların yeknesak, hakkaniyete uygun ve Anayasa Mahkemesinin öngördüğü kriterleri karşılayan bir yöntemle mahpuslara tesliminin sağlanması yönünden etkin bir düzen kurulmadığı takdirde söz konusu yapısal sorunun devam edeceğini ve bunun Anayasa'nın 26. maddesinde korunan ifade özgürlüğünün devamlı ihlali anlamına geleceğini ifade etmiştir (Recep Bekik ve diğerleri, §§ 55-60). Anayasa Mahkemesi Recep Bekik ve diğerleri kararında özetle, satın alma usulüyle temin edilen süreli yayınların ceza infaz kurumlarındaki tutuklu ve hükümlülere teslim edilip edilmemesinde keyfîliği engelleyecek, aynı hukuki durumda bulunanlara aynı uygulamanın yapılmasını sağlayacak, açık, yol gösterici ve istikrarlı idari uygulamaları garanti edecek bir mekanizmanın bulunmadığı gerekçesiyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

28. Öte yandan Recep Bekik ve diğerleri kararından sonra 14/4/2020 tarihli ve 7242 sayılı Kanun'un 32. maddesiyle 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da değişiklik yapılmış ve buna bağlı düzenleyici işlemler ile bir dizi önlemler alınmıştır. Söz konusu maddeyle 5275 sayılı Kanun'un "Süreli veya süresiz yayınlardan yararlanma hakkı" kenar başlıklı 62. maddesinin dördüncü fıkrasına "Yabancı dilde yayımlanmış gazete ve dergilerin ceza infaz kurumuna kabul edilmesinde Adalet Bakanlığı yetkilidir." kuralı eklenmiştir. Bu kapsamda yabancı dildeki dergilerin ceza infaz kurumuna alınmasında bir sakınca bulunup bulunmadığına ilişkin değerlendirmenin yerel otoritelerce yapılmasının zorluğu nedeniyle infaz kurumlarının bağlı olduğu, daha geniş olanaklara sahip olan Bakanlığın yetkili olacağı kabul edilmiştir. Ancak eldeki başvuru söz konusu yasal ve uygulamaya dönük değişiklikten önceki bir tarihte gerçekleşen müdahaleye ilişkindir.

29. Recep Bekik ve diğerleri kararında ceza infaz kurumlarında tutuklu ya da hükümlü olarak bulunanların satın aldığı süreli yayınların kendilerine teslim edilmesinde yapısal

problem olduğu değerlendirilerek ihlal sonucuna ulaşılmıştır. Somut olayda ise müdahale mahpus olan başvurucuya ailesi tarafından posta yoluyla gönderilen dergilerin teslim edilmemesidir. Süreli veya süresiz yayınların mahpuslara verilmemesi biçimindeki müdahalelerde yapılması gereken denetime ilişkin ilkeler Anayasa Mahkemesinin Halil Bayık kararında açıklanmıştır. Buna göre Halil Bayık kararında öngörülen kriterleri karşılamayan bir gerekçeyle yapılan müdahalelerin ihlal oluşturacağı belirtilmelidir (söz konusu kriterler için bkz. Halil Bayık, § 45). Somut olayda başvurucunun posta yoluyla kendisine gönderilen dergilerin teslimi talebi yargılama mercilerince başvurucuya posta yoluyla gönderilen dergilerin adlarının ve konularının ne olduğu gibi temel hususlarda dahi bir açıklama yapılmadan tercüme masrafının karşılanmamasından bahisle reddedilmiştir.

30. Bu itibarla başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin demokratik toplumda gerekli olduğu idare ve yargısal makamlarca ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konulamadığından müdahalenin demokratik toplumda zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık gelmediği sonucuna varılmıştır.

31. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

32. Başvurucu; ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması taleplerinde bulunmuştur.

33. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. İfade özgürlüğünün ihlal edildiği iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Silivri 3. İnfaz Hâkimliğine (E.2019/5316, K.2019/6845) GÖNDERİLMESİNE,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

W.R.

B. No: 2020/21099 | Karar tarihi: 01.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/21099

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

W.R. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/21099)

Karar Tarihi: 1/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Abdurrahman Remzi AKPINAR

Başvurucu : W.R.

Vekili : Av. Abdulhalim YILMAZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, geri gönderme merkezinde tutulduğu sırada ailesiyle görüşme taleplerinin reddedilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkı ile haberleşme özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Çin Halk Cumhuriyeti vatandaşı olan başvurucu, olayların gerçekleştiği tarihte çocukları ile birlikte Türkiye'de ikamet etmektedir.

3. Başvurucu DAEŞ terör örgütü ile irtibatının ve iltisakının bulunduğu tespiti üzerine 9/4/2019 tarihinde gözaltına alınmıştır. Başvurucu olayla ilgili olarak 11/4/2019 tarihinde kolluğa verdiği ifadesinde, terör örgütleri ile bir irtibatının bulunmadığını beyan etmiştir.

4. Adli işlemlerin tamamlanmasının ardından başvurucu, İstanbul Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğüne gönderilmiştir. 12/4/2019 tarihinde İstanbul Valiliği, başvurucu hakkında 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) ve (k) bentleri (kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar/uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından

tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili olduğu değerlendirilenler) uyarınca sınır dışı etme ve idari gözetim kararları almıştır. Ayrıca başvurucunun 6458 sayılı Kanun'un 57. maddesi uyarınca 6 ay süreyle idari gözetim altına alınmasına karar verilmiştir. Bu kapsamda idari makamlar, başvurucunun Selimpaşa/Silivri Geri Gönderme Merkezine (Geri Gönderme Merkezi) sevkini sağlamıştır.

5. Başvurucu vekili, başvurucu hakkında uygulanan idari gözetim kararına itiraz etmiştir. İstanbul 2. Sulh Ceza Hâkimliği (Hâkimlik) 18/4/2019 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir. Öte yandan başvurucu vekili, başvurucunun sınır dışı edilme işlemine karşı 19/4/2019 tarihinde İstanbul İdare Mahkemesinde iptal davası açmıştır.

6. Başvurucu vekilinin açmış olduğu idari işlemin iptali davası devam ederken başvurucu, çocukları ile iletişim kuramadığı ve telefon ile görüşmesinin engellendiği iddiası ile Geri Gönderme Merkezindeki yetkililer hakkında Silivri Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) şikâyetçi olmuştur. Anılan şikâyet üzerine Başsavcılık tarafından soruşturma başlatılmıştır.

7. Soruşturma kapsamında Başsavcılık, ilgili memurlar hakkında 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun kapsamında soruşturma izni talep etmiştir. İstanbul Valiliği 5/9/2019 tarihinde şikâyet hakkında işlemden kaldırma kararı vermiştir. Başvurucu vekili, karara İstanbul Bölge İdare Mahkemesi (Bölge İdare Mahkemesi) nezdinde itiraz etmiştir. Bölge İdare Mahkemesi 19/12/2019 tarihinde itirazın reddine kesin olarak karar vermiştir. Bunun üzerine Başsavcılık 31/1/2020 tarihinde Geri Gönderme Merkezinde çalışan memurlar hakkında işlem yapılmasına yer olmadığına dair karar vermiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 13/3/2020 tarihinde öğrendikten sonra 30/6/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Öte yandan başvurucu vekili 27/9/2019 tarihinde başvurucu hakkındaki idari gözetim kararının kaldırılması için tekrar itiraz etmiştir. Hâkimlik 7/10/2019 tarihinde başvurucunun bu talebini kabul ederek idari gözetim kararının kaldırılmasına karar vermiştir. Ayrıca İstanbul 1. İdare Mahkemesi 28/11/2019 tarihinde başvurucu hakkındaki sınır dışı etme işleminin iptaline kesin olarak karar vermiştir.

10. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna ve diğer ihlal iddiasının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; dört küçük çocuğunun bulunduğunu, Geri Gönderme Merkezinde kaldığı 12/4/2019 ile 18/5/2019 tarihleri arasında kendisini ziyarete gelen çocuklarıyla ve yakınlarıyla görüşmesine izin verilmediğini, aynı tarihler arasında telefonla görüşme yapma imkânının da sağlanmadığını ifade etmiştir. Ayrıca başvurucu, avukatının konuyla ilgili sunmuş olduğu dilekçelerinin idare tarafından cevapsız bırakıldığını iddia etmiştir. Başvurucu, son olarak söz konusu kısıtlamalara neden olan Geri Gönderme Merkezindeki memurlar hakkında yapmış olduğu suç duyurusunun haksız ve hukuksuz bir şekilde sonuçsuz kaldığını, bu nedenle tazminat davası açma imkânının da ortadan kalktığını belirterek aile hayatına saygı hakkı, etkili başvuru hakkı ve haberleşme özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun haberleşme özgürlüğü ile aile

hayatına saygı hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında önceki beyanlarını tekrar etmiştir.

13. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (İsmail Buğra İşlek [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

14. Anayasa Mahkemesi; B.T. ([GK], B. No: 2014/15769, 30/11/2017) kararında idari gözetim altında tutulma yerlerinin yönetim, denetim ve işletilmesinin İçişleri Bakanlığı tarafından yürütülen bir kamu hizmeti olduğunu, Anayasa'nın 125. ile 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddelerine göre idari işlem ve eylemlerden dolayı kişisel hakkı doğrudan muhtel olanlarca idari yargıda tam yargı davası açılabileceğini, teorik düzeyde mevcudiyeti tespit edilen bu yolun sırf -bilgi eksikliği nedeniyle- fiiliyatta hiç işletilmemesinin etkisiz olduğu biçiminde yorumlanamayacağını, yabancının salıverilmesi hâlinde etkili hukuk mekanizmasının tam yargı davası olduğunu göstermiştir (B.T., §§ 45-58). Anayasa Mahkemesi G.B. ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2014/19481, 24/5/2018) başvurusunda ise B.T. kararındaki tespit ve değerlendirmelerin kapsamını genişleterek başvuru tarihinde idari gözetim altında tutulan ancak bireysel başvurunun incelenmesinden önce tutulma hâlleri sona eren başvuruculara başvuru yollarını tüketmedikleri sonucuna varmıştır (G.B. ve diğerleri, §§ 35-38).

15. Başvuruya konu somut olayda G.B. ve diğerleri kararında varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir husus bulunmamaktadır. Zira Geri Gönderme Merkezinde tutulup daha sonra buradan çıkarılan başvurucunun tutulduğu yerde maruz kaldığını iddia ettiği kısıtlamalarda hizmet kusurunun bulunduğunu ya da maruz kaldığı muamelelerin hukuka aykırı olduğunu ileri sürebilmesi ve ilgili şikâyetlerini tam yargı davasında dile getirip tazminat talep edebilmesi mümkündür. Dolayısıyla somut olayda başvurucunun idari yargıda tam yargı davası yolunu tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 1/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ARİF İBİŞ (4)

B. No: 2020/23601 | Karar tarihi: 01.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/23601

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ARİF İBİŞ BAŞVURUSU (4)

(Başvuru Numarası: 2020/23601)

Karar Tarihi: 1/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Mustafa ŞENOCAK

Başvurucu : Arif İBİŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargılamaların farklı davalar üzerinden yürütülmesi, toplam otuz sekiz duruşmanın aynı güne denk gelmesi, davaların etkin takip edilememesi nedeniyle savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının, gizli tanığın dinlenildiği celseye katılamama ve tanık dinletme talebinin reddedilmesi nedeniyle tanık dinletme ve sorgulama hakkının, önemli delillerin kendisine verilmemesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucunun, soruşturma ve kovuşturma evrelerinde gerçekleştirilen işlemler nedeniyle başka temel haklarının ihlal edildiğine ilişkin şikayetleri de bulunmaktadır.

3. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucunun cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme, gizliliğin ihlali ve özel hayatın gizliliğini ihlal etme (2 kez) suçlarını işlediği şüphesiyle başvurucu hakkında soruşturma başlatmıştır.

4. Soruşturma neticesinde Başsavcılık, başvurucunun anılan suçlardan cezalandırılması talebiyle 29/6/2016 tarihinde iddianame düzenlemiştir. İddianamenin kabulü ile açılan dava, İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır.

5. Duruşma 125 celsede bitirilmiştir. 9/7/2018, 10-13/7/2018, 18/7/2018 ve 5/9/2018 tarihli celselerde başvurucu, müdafii huzurunda savunmasını yapmıştır. Söz konusu celselerde başvurucuya iddianamede yer alan suçlamanın dayanağını oluşturan eylemler ve deliller ile suçlamanın hukuki nitelendirilmesi okunmuştur. Başvurucu, savunmasında üzerine atılı suçlamaları reddetmiştir.

6. Başvurucu yargılama aşamasında Mali Şube Güvenlik kamera kayıtlarının, B.G.nin konutunda yapılan aramanın polis kamera kayıtlarının, hakkındaki suçlamalara dayanak disiplin soruşturma dosyalarının, kendisine ait HTS kayıtlarının, 17 Aralık soruşturma dosyası verilerini içeren delil hard diskleri ve delil DVD'lerinin, 17 Aralık soruşturma dosyasındaki 22 şüphelinin ifade tutanaklarının kendisine verilmediğini belirterek söz konusu delillerin kendisine verilmesini Mahkemeden talep etmiştir. Söz konusu deliller ile ilgili 14/9/2018 tarihli celsede Mahkemece verilen ara karar uyarınca "yargılamaya katkı sağlamayacak ve yerinde görülmeyen sair tüm taleplerin reddine" karar verilmiştir.

7. 9/1/2019 tarihli celsede duruşma salonunda hazır olan gizli tanık Bayrak Mahkemece dinlenmiştir. Gizli tanık Bayrak duruşmada başvurucu hakkında herhangi bir beyanda bulunmamıştır.

8. 11/3/2019 tarihli celsede başvurucu; müdafii huzurunda esas hakkında mütalaaya karşı beyanında önceki savunmalarını tekrarlayarak isnat edilen suçları reddetmiştir. Başvurucu müdafii de başvurucunun üzerine atılı suçların gerçekleşmediğini, önceki savunmaları doğrultusunda müvekkilinin beraatine karar verilmesini, aksi takdirde lehine olan hükümlerin uygulanmasını talep etmiştir. Mahkeme, başvurucunun cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme, gizliliğin ihlali ve özel hayatın gizliliğini ihlal etme (2 kez) suçlarından mahkûmiyetine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Sanığın 2012/120653 sayılı soruşturmanın başlatıldığı ve yürütüldüğü tarihlerde İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü Mali Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü Teknik Takip ve İzleme Büro Amirliğinde Takip Tarassut Kısım Amiri olarak görev yaptığı,

İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü Teknik Takip ve İzleme Büro Amirliği Tarassut Kısım Amiri olarak görev yaptığı, Şube Müdürlüğü uhdesinde yürütülen soruşturmalarda CMK 140 maddesi gereğince alınan kararların uygulanması, takibi ve bu süreç içerisinde memurların denetimi ve koordinesinden adli makamlara ve üstlerine karşı sorumlu olarak görev yaptığı,

Soruşturmada aktif olarak görev yaptığı, soruşturma kapsamındaki fiziki takip işlemlerinin görevi nedeniyle sanığın koordinesinde gerçekleştiği,

2012/120653 sayılı soruşturma dosyası incelendiğinde 34-TM-00163 aidiyet numaralı 303304 sicil sayılı Polis Memuru [E.K.] ve 34-TM-00168 aidiyet numaralı 296368 sicil sayılı Polis Memuru [A.U.] tarafından 27.04.2013 tarihi (tutanakta sehven 27.03.2013 tarihi olarak yazıldığı anlaşılmıştır) saat 10:30'da tanzim edilen fiziki takip ve tarassut tutanağında '26.04.2013 günü saat 18:00 sıralarında [R.S.] ile [M.G.nin] aracının park halinde olduğu ve araçların yanında da [M.G.nin] korumalarıyla birlikte [R.S.nin] korumalarının beklediğinin görüldüğü' şeklinde tutanak tanzim ettikleri görülmüştür. Sanık [A.U.nun] ifadesinde [M.G.nin] isminin tutanağa geçmesini sanık Arif İBİŞ'in [başvurucu] talimatı doğrultusunda yaptığını belirttiği,

Teknik Takip ve İzleme Büro Amirliğinde Takip Tarassut Kısım Amiri olması hasebiyle, 2012/120653 sayılı soruşturmanın amacını ve kapsamını bilmesi, soruşturma sürecinde

yaptığı işlem ve eylemlerin nitelik ve yoğunluğu, soruşturma kapsamında karar verme ve inisiyatif alma yetkisinin bulunması, örgütün amaçları doğrultusunda hareket ederek maiyetinde görevli diğer sanıkları talimatlarıyla yönlendirmesi, soruşturmayı sahiplenmesi, örgüt ile arasında organik ve hiyerarşik bağın bulunması hususları bir bütün halinde değerlendirildiğinde, TCK'nın 37/1 maddesi delaletiyle, hakkında aynı suçtan mahkumiyet kararı verilen diğer sanıklar ile fikir, eylem ve irade birliği içerisinde iştirak halinde TCK'nın 312/1 maddesinde düzenlenen cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevlerini yapmasını kısmen veya tamamen engellemeye teşebbüs etme suçunu işlediği, TCK'nın 312/2 maddesi atfı ile bu suçun işlenmesi sırasında katılanlar [M.G.] ve [M.Z.Ç.'ye] yönelik özel hayatın gizliliğini ihlal ve gizliliğin ihlali suçlarından da sorumlu... [olduğu],

...

17 Aralık soruşturmaları olan 2012/120653 ve 2012/125043 sayılı soruşturma dosyaları, başından beri izah edildiği üzere, FETÖ/PDY silahlı terör örgütünün belli hedef ve amaçlar doğrultusunda kurgulayarak başlattığı, sürdürdüğü ve operasyona dönüştürdüğü soruşturmalardır. Dolayısıyla bu soruşturmaların operasyona dönüşmesinden sonra gerçekleştirilen gizliliğin ihlali suçunu oluşturan eylemler de, kişisel saik ve amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilen eylemler değil, örgütün hedef ve amaçları doğrultusunda, soruşturmada görev almış, örgüt üyesi olan sanıklar tarafından, örgütsel işbirliği ve koordinasyon çerçevesinde yapılan işbölümü doğrultusunda gerçekleştirilen eylemler olarak kabul edil[diği],

...

İstanbul Mali Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğüne yazılan yazıya verilen cevabi yazıda yazı ekinde gazete kupürlerinde yer alan fotoğrafların [B.G.] ve [A.S.] isimli adreslerinde yapılan aramalar sırasında çekildiği, ancak gazetelerde yer alan fotoğrafların açısı itibari ile şube müdürlüğü görevlileri tarafından çekilen video görüntüleri ile bağdaşmadığının görüldüğü yönünde tespit yapıldığı, [H.İ.D.nin] beyanı, [K.B.nin] beyan ve teşhisinden bu görüntünün sanık tarafından [başvurucu] çekildiğinin değerlendirildiği,

...

Sanık [Y.A.] 26/03/2014 tarihli müfettişlik ifadesinde [...] 17 Aralık operasyonu sonrası basına sızan ve youtube isimli video paylaşım sitesinde görüp bizzat izlediği olayla ilgili görüntülerin sesi kısılmamış ham görüntüler olduğunu anladığını, bu ham görüntüleri 19/04/2013 günü Arif İbiş'e kendisinin teslim ettiğini, ancak basına ne şekilde veya kim tarafından sızdırıldığını bilmediğini, tutanak düzenlemeden önce [R.S.nin] Bakanlık ofisine gittiğini tutanakta belirtip belirtmemekle alakalı tereddüt yaşadığını, bu hususu kısım amiri Arif İbiş'e sorduğunda İbiş'in soruşturmadan/konudan Başbakan'ın veya devlet yetkililerinin haberinin olduğunu, o yüzden rahat çalışmalarını ve herhangi bir sıkıntı olmayacağını söylediğini ifade ettiği anlaşılmıştır. Burada da dikkat çekici olan hususlar; yukarıdaki paragrafta anlatılan konuda olduğu gibi fiziki takip tarassut kısmında görevli polis memuru [Y.A.nın] tutanakta belirtmek konusunda tereddüt yaşadığı bir konuda sanık Arif İbiş'in talimatı doğrultusunda [R.S.nin] gittiği adresin Avrupa Birliği Bakanlığı İstanbul Ofisi olduğu hususuna fiziki takip ve tarassut tutanağında özellikle yer verilmiş olması, görüntülerin Mali Şubede herkes tarafından beklendiğinin ifade edilerek ivedilikle temin edilmeye çalışılması, operasyondan sonra görüntülerin ham haliyle Bakanla ilgili rüşvet ve yolsuzluk algısı oluşturmak amacıyla basına sızdırılması, bir polis memuru tarafından Bakan

aleyhinde delil toplama faaliyetinin bir ürünü olabileceği ihtimali değerlendirilen işlem için sanık Arif İbiş'in 'konudan Başbakanın veya devlet yetkililerinin haberi var, rahat olun, sıkıntı olmaz' minvalindeki sözlerle soruşturma içeriğinden bilgi sahibi olmayan polis memurlarının bir yandan soruşturma ile ilgili motivasyonunun sağlanması, diğer yandan ise Örgütle bağı olmadığı için soruşturmadan bilgi sahibi olmayan polis memurları üzerinde emir - otorite ilişkisi ve nüfuz kullanılmak suretiyle soruşturmada adeta kullanılarak aldatılmış olmalarıdır.

...

[B.G.nin] ikametinde yapılan arama işlemine katılan polis memuru [H.İ.D.nin] beyanı, Süzer Plaza Güvenlik Amiri [K.B.nin] beyan ve teşhisi, [R.S.nin] Avrupa Birliği Bakanlığı çalışma ofisine gittiği [başvurucunun bu hususun tutanağa yazılmasını özellikle söylediği] 19/04/2013 tarihli fiziki takip işlemine katılan fizik takipçi polis memuru sanık [Y.A.nın] bu takip sırasında elde edilen görüntülere ilişkin beyanları karşısında sanıklardan Arif İbiş'in görüntülerin sızdırılması konusunda etkin bir rolü olduğu, Arif İbiş haricindeki diğer sanıkların ses kayıtları ve görüntülerin sızdırılması noktasında somut bir eylem ve davranışlarının varlığının kesin olarak tespit edilemediği anlaşılmakla birlikte, Mahkememizin yukarıdaki kabulü doğrultusunda gizliliğin ihlali suçuna konu arama görüntüleri ile teknik ve fiziki takip verilerinin (ses kayıtları ve fiziki takip tutanaklarının) sızdırılmasında münhasıran soruşturmanın amacını ve nihai hedefini bilen ve bu nihai hedef doğrultusunda algı yaratmak amacıyla örgütsel koordinasyon ve iş bölümü dahilinde hareket eden ve nitekim haklarında TCK'nın 312/1 maddesinden mahkumiyet hükmü kurulan sanık /sanıkların sorumluluklarının bulunduğu, böylelikle gizliliği ihlal suçunun da bu sanıklar tarafından işlendiği,

Netice itibariyle, gizliliğin ihlali suçuna konu arama görüntüleri ile teknik ve fiziki takip verilerinin(ses kayıtları ve fiziki takip tutanaklarının) sızdırılması eylemlerinden, İstanbul Emniyet Müdürlüğü Mali Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğünde adli kolluk yetkilisi / görevlisi olarak görev yapan, 2012/120653 sayılı soruşturmayı başlatan, koordine eden, talimatlarıyla yönlendiren ve tüm işlemlerin yapılması talimatlarını veren, FETÖ/PDY silahlı terör örgütü üyesi sanıklar [Y.B.], [K.A.], [Y.T.], [İ.Ş.], [M.A.Ü.], Arif İbiş'in sorumlu oldukları, bu şekilde adı geçen sanıkların TCK'nın 285'inci maddesinde yer alan gizliliğin ihlali suçunu işledikleri vicdani sonuç ve kanısına varılmıştır."

9. Başvurucu, istinaf dilekçesinde diğerlerinin yanı sıra üzerine atılı suçlamalara ilişkin dosyadaki delillerin verilmediğini belirtmiş; Mahkemenin suçsuzluğunu ispat etmesine yarayacak birtakım araştırmaları yapmadığını iddia etmiştir.

10. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesinin (Ceza Dairesi) 9/6/2020 tarihli kararıyla, cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme, gizliliğin ihlali ve özel hayatın gizliliğini ihlal etme suçlarından verilen hapis cezaları yönünden istinaf talebinin esastan reddine karar vermiştir. Gizliliğin ihlali ve özel hayatın gizliliğini ihlal etme suçlarından verilen hapis cezaları yönünden mahkeme kararı kesinleşmiştir.

11. Başvurucu, nihai hükmü 16/6/2020 tarihinde öğrendikten sonra 6/7/2020 tarihinde gizliliğin ihlali ve özel hayatın gizliliğini ihlal etme (2 kez) suçlarından verilen hapis cezaları yönünden bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, adil yargılanma hakkı dışındaki şikâyetlerin

kabul edilemez olduğuna, anılan hakka ilişkin şikâyetlerin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Savunma İçin Gerekli Zaman ve Kolaylıklara Sahip Olma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvurucu, hakkında farklı davalar üzerinden görülen iki dosyanın bazı duruşmalarının aynı güne geldiğini, dosyaları etkin takip edemediğini ileri sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun 9/7/2018 tarihinden 13/7/2018 tarihine kadar beş gün boyunca ve 18/7/2018 ile 5/9/2018 tarihlerinde müdafii eşliğinde tüm ayrıntılarıyla savunmasını yaptığı, duruşmada lehine olan hususları ileri sürebildiği, aleyhine olan delillere karşı çıkabildiği ve yargılamaya konu olayı kendi açısından anlatabildiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne ilişkin beyanında genel olarak bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemekle beraber; Bakanlık görüşünde duruşmada hazır bulunma hakkı şikâyeti olmadığından bahisle inceleme yapılmamışsa da söz konusu ihlal iddiasını bireysel başvuru formunun altıncı sayfasında ileri sürdüğünü belirtmiştir.

15. Başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

16. Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca herkes iddia, savunma ve adil yargılanma hakkına sahiptir. Anayasa'nın anılan maddesinde adil yargılanma hakkından ayrı olarak iddia ve savunma hakkına birlikte yer verilmesi, taraflara iddia ve savunmalarını mahkeme önünde dile getirme fırsatı tanınması gerektiği anlamını da içerir (Mehmet Fidan [1. B.], B. No: 2014/14673, 20/9/2017, § 37).

17. Ceza yargılamasında savunma hakkının güvence altına alınması demokratik toplumun temel ilkelerindendir (Erol Aydeğer [1. B.], B. No: 2013/4784, 7/3/2014, § 32). İddiaya karşı savunma imkânı tanınmadığı sürece adil muhakeme yapılması mümkün değildir. Savunma hakkı tanınmadan kişilerin cezalandırılması, Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan masumiyet karinesine de uygun değildir (Ufuk Rifat Çobanoğlu [2. B.], B. No: 2014/6971, 1/2/2017, § 36).

18. Suç isnadı altındaki kişiye savunma hakkının şeklen değil gerçek anlamda sağlanması gerekir. Bunun için suç isnadı altındaki kişi, savunma için yeterli imkâna yani gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olmalıdır. Bu itibarla anılan güvence adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğine dâhil ve bu hakkın doğal sonucudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "...ile adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (b) bendinde, bir suç ile itham edilen herkesin savunmasını hazırlamak için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı düzenlenmiştir (Ufuk Rifat Çobanoğlu, § 37).

19. Anayasa Mahkemesi de savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının Anayasa’nın 36. maddesinde belirtilen adil yargılanma kavramı yanında meşru vasıta ve yollardan yararlanma kavramının da kapsamında olduğunu belirtmiştir (AYM, E.1992/8,

K.1992/39, 16/6/1992).

20. Gerekli zaman yargılanan kişinin hakkındaki iddiaları öğrendikten sonra savunma için zorunlu hazırlıkları yapabileceği süreyi ifade etmektedir. Savunma için gerekli kolaylık ise şüpheliye/sanığa savunma için yardımcı olacak veya olabilecek zorunlu olan imkânları ifade etmekte ve silahların eşitliğini sağlamayı amaçlamaktadır. Suç isnadı altındaki kişiye sağlanması zorunlu kolaylıklar, savunma için gerekli olanlardır. Bu kolaylıklardan biri de kovuşturma evresinde sanığın müdafii aracılığıyla deliller üzerine görüş sunmasına imkân verilmesidir. Bu hak yönünden de somut olayın özelliklerinin belirleyiciliği büyük öneme sahiptir. Değerlendirme, yargılamanın bütünlüğü gözetilerek yapılmalıdır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Ufuk Rifat Çobanoğlu, §§ 43, 45).

21. Somut olayda başvurucuya iddianamede yer alan suçlamanın dayanağını oluşturan eylemler ve deliller ile suçlamanın hukuki nitelendirilmesi okunmuş; başvurucu, müdafii huzurunda 9/7/2018, 10-13/7/2018, 18/7/2018 ve 5/9/2018 tarihli celselerde savunmasını yapmıştır. Yine 11/3/2019 tarihli celsede müdafii huzurunda esas hakkında mütalaaya karşı beyanda bulunmuş, başvurucu ve müdafii dosyadaki delillere karşı iddia ve itirazlarını ileri sürmüştür.

22. Başvuru konusu yargılama 125 celsede tamamlanmıştır. Buna göre başvurucunun savunma için zorunlu hazırlıkları yapabileceği süreye sahip olduğu, müdafi yardımından yararlanmak suretiyle yargılama aşamalarında savunma yaptığı, dava dosyasındaki delillere karşı iddia ve itirazlarını ileri sürdüğü görülmüştür. Başvurucuya kovuşturma evresinde müdafii aracılığıyla deliller hakkında görüş sunma imkânı verilmediği söylenemez. Öte yandan başvurucu, bir müdafinin hukuki ve teknik yardımından faydalanarak karara karşı istinaf talebinde bulunmuş; ilk derece mahkemesi önünde ileri süremediğini belirttiği iddia ve itirazlarını istinaf dilekçesinde ayrıntılı olarak açıklama imkânına sahip olmuştur. Sonuç olarak yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında -somut olayın özel koşullarında- başvurucunun savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açıktır.

23. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tanık Sorgulama Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Başvurucu, gizli tanık Bayrak'ın dinlenildiği duruşmada hazır edilmediğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Bakanlık görüşünde; başvurucunun duruşmada lehine olan hususları ileri sürebildiği, aleyhine olan delillere karşı çıkabildiği ve yargılamaya konu olayı Mahkemede kendi açısından anlatabildiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne ilişkin beyanında genel olarak bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

26. Başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan tanık sorgulama hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

27. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için

üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40).

28. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasında; herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Anayasa'nın 36. maddesine "... adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Sözleşme'nin 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (d) bendinde bir suç ile itham edilen herkesin iddia tanıklarını sorguya çekme hakkının olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla Anayasa’nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının tanık sorgulama hakkını da kapsadığının kabul edilmesi gerekir (Serdar Batur [2. B.], B. No: 2014/15652, 24/5/2018, § 41).

29. Kovuşturma sırasında bütün kanıtların tartışılabilmesi için kural olarak bu kanıtların aleni bir duruşmada ve sanığın huzurunda ortaya konması gerekir. Bu kural istisnasız olmamakla birlikte eğer bir mahkûmiyet, sadece veya belirleyici ölçüde sanığın soruşturma veya yargılama aşamasında sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı bir kimse tarafından verilen ifadelere dayandırılmış ise sanığın hakları Sözleşme'nin 6. maddesindeki güvencelerle bağdaşmayacak ölçüde kısıtlanmış olur (Atila Oğuz Boyalı, § 46).

30. Bir sanığın hakkında gerçekleştirilen ceza yargılaması sürecinde tanıklara soru yöneltebilmesi, onlarla yüzleşebilmesi ve tanıkların beyanlarının doğruluğunu sınama imkânına sahip olması adil bir yargılamanın yapılabilmesi bakımından gereklidir. Böylelikle sanık, aleyhindeki tanık beyanlarının zayıf/itibar edilmez noktalarını ortaya koyup çelişmeli yargılama ilkesine uygun olarak onların güvenilirliğini huzurda sınayabilecek (test edebilecek); tanığın inandırıcılığı ve güvenilirliği bakımından sorduğu sorularla kendi lehine sonuçlar ortaya çıkarabilecek ve yargılama makamının uyuşmazlık konusu olayı sadece iddia makamının ileri sürdüğü şekliyle değil savunmanın argümanlarıyla da algılamasını sağlayabilecektir (AZ. M., § 55).

31. Bazı olaylarda tanığın kim olduğunun sanıklar tarafından bilinmesi, tanığın kendisi veya yakınları için tehlike doğurabilir. Tanıklık yapacak olanların misillemeye uğramaktan korkmak için haklı sebepleri bulunabilir. Ayrıca örgütlü suçla mücadelede tanığın kimliğinin gizli tutulması hafife alınamaz. Örgütlü suçlardaki artış, bazı tedbirlerin alınmasını

gerektirebilir. Bu nedenle bir tanığın kimliği saklı tutulmuşsa savunma tarafının ceza yargılamalarında normal koşullarda bulunmayan zorluklarla karşı karşıya kalabileceği de gözönünde bulundurulmalıdır (Baran Karadağ, § 57).

32. Nitekim kamu görevini yerine getirerek verdiği bilgiler dolayısıyla tanığın kendisinin veya tanıklığı nedeniyle yakınlarının ya da mallarının korunmasını isteme hakkı bulunmaktadır. Zira korunamayan ve kendisinin veya yakınlarının hayatından endişe duyan bir tanığın -ceza alacak bile olsa- bildiklerini anlatması mümkün olamayabilecektir. Buna göre kamu görevini yerine getiren tanığın verdiği bilgiler dolayısıyla zarara uğramaması için gerekli tedbirleri almak da devletin sorumluluğundadır (AYM, E.2008/12, K.2011/104, 16/6/2011).

33. Bununla birlikte tanıklar tarafından duyulan her türlü korku, onların kimliklerinin saklı tutulmasına ve duruşmada tarafların huzurunda dinlenmemesine gerekçe yapılmaz. Böylesi bir durumda duyulan korkunun objektif nedenlere dayanıp dayanmadığı ve somut temellerinin bulunup bulunmadığı ortaya konulmalıdır. Nitekim bu gereklilikler ilgili kanunlarda da belirtilmiştir. 5271 sayılı Kanun'un 58. maddesi uyarınca tanık olarak dinlenecek kişilerin kimliklerinin ortaya çıkması kendileri veya yakınları açısından ağır bir tehlike oluşturacaksa kimlikleri gizli tutulabilecektir. Aynı şekilde tanık için ağır bir tehlike teşkil edecek ve bu tehlike başka türlü önlenemeyecekse ya da maddi gerçeğin ortaya çıkarılması açısından tehlike oluşturacaksa hâkim hazır bulunma hakkına sahip bulunanlar olmadan da tanığı dinleyebilecektir. 5271 sayılı Kanun, böylelikle hem tanığın kimliğinin gizli tutulması hem de duruşmada hazır bulunma hakkına sahip olan kişilerin yokluğunda tanığın dinlenmesi için ağır bir tehlikenin varlığını aramaktadır. 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu da ağır ve ciddi bir tehlikenin var olması hâlinde bu tür tedbirlere başvurma imkânını öngörmektedir (Serdar Batur, § 46).

34. Anayasa Mahkemesi; somut norm denetimi kapsamında AİHM kararlarına da atıfta bulunmak suretiyle verdiği bir kararında, muhakemenin bir bütün olarak adil olması şartıyla sanıktan gelecek haksız müdahalelerden korunması için yeterli sebep mevcutsa tanığın kimliğinin gizli tutulmasının mümkün olabileceğini, açık celse dışında verilen bu tarz ifadelerin ancak savunma için tanığın ve ifadesinin inanılırlığını ve güvenilirliğini sorgulama fırsatını teminat altına alan telafi edici önlemlerin sağlanması gerektiğini, savunma hakkı üzerindeki kısıtlamaların asgaride tutulmuş olması ve bu kısıtlamaların tanığın korunmasını sağlamak için lüzumlu olması gerektiğini, sanığın çıkarlarının ona karşı ifade veren tanığın çıkarlarıyla dengelenmesinin zorunlu olduğunu belirtmiştir (AYM, E.2008/12, K.2011/104, 16/6/2011).

35. Bu durumda ilk olarak tanığın kimliğini gizlemek için makul gerekçelerin olup olmadığının ve ikinci olarak gizli tanık ifadesinin verilecek hükmün dayandığı tek veya belirleyici temel olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Gizli tanık beyanının mahkeme kararının dayandığı belirleyici delil olduğu bu şekilde tespit edildikten sonra üçüncü olarak savunma tarafına dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği de belirlenmelidir. Hükmün büyük ölçüde veya yalnızca gizli tanığın ifadesine dayanması durumunda yargılama detaylı incelemelere tabi tutulmalıdır. Eğer sanık veya müdafii tarafından güvenilirliğinin ve doğruluğunun saptanması amacıyla sorgulanmamış tanık delili, mahkeme kararının dayandığı esas veya belirleyici delil ise ve dengeleyici güvenceler sağlayan bir usul öngörülmemiş ise adil yargılanma hakkının ihlali söz konusu olabilecektir (Baran Karadağ, §§ 68, 72).

36. Başvuru konusu olayda incelenmesi gereken ilk sorun, beyanları delil olarak kabul edilen tanığın dinlenildiği duruşmada başvurucunun hazır edilmemesinin geçerli bir nedene dayanıp dayanmadığıdır. Somut olayda gizli tanık Bayrak başvurucunun hazır olmadığı celsede Mahkeme tarafından duruşmada hazır edilerek dinlenilmiştir. İlgili duruşma tutanağı ve gerekçeli kararda başvurucunun Mahkemede hazır edilememesinin veya aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle dinlenilmemesinin hangi geçerli nedene dayandığına ilişkin bir açıklamaya yer verilmemiştir. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmaması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir.

37. İkinci olarak hükmün tek veya belirleyici ölçüde başvurucunun duruşmada sorgulama imkânına sahip olmadığı bir tanık tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır. Somut olayda gerekçeli kararda başvurucunun Teknik Takip ve İzleme Büro Amirliğinde takip tarassut kısım amiri olmasına, soruşturmanın amacını ve kapsamını bilmesine, soruşturma sürecinde yaptığı işlem ve eylemlerin nitelik ve yoğunluğuna, soruşturma kapsamında karar verme ve inisiyatif alma yetkisi olmasına, örgütün amaçları doğrultusunda hareket ederek maiyetinde görevli diğer sanıkları talimatlarıyla yönlendirmesine, soruşturmayı sahiplenmesine, örgütle arasında organik ve hiyerarşik bağ olmasına dayanılarak mahkûmiyet sonucuna ulaşılmıştır. Mahkemenin mahkûmiyet hükmü incelendiğinde gizli tanık Bayrak'ın ifadesine dayanılmadığı görülmüştür. Gizli tanık Bayrak'ın ifadesinde başvurucu ile ilgili bir beyanı da yoktur. Bu kapsamda duruşmada sorgulanamayan tanığın beyanının mahkûmiyet kararına götüren tek veya belirleyici nitelikte delil olduğunun kabulü mümkün görünmemektedir.

38. Başvurucunun sorgulama/sorgulatma imkânı bulmadığı tanık beyanının tek veya belirleyici delil olarak mahkûmiyette kullanılmadığının tespit edilmesi nedeniyle tanık sorgulama hakkıyla ilgili uygulanan testin üçüncü aşamasıyla ilgili bir inceleme yapılmamıştır.

39. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Tanık Dinletme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

40. Başvurucu, hakkında tevdi raporu düzenleyen iki polis başmüfettişinin tanık olarak duruşmada dinlenilmediğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

41. Bakanlık görüşünde; başvurucunun duruşmada lehine olan hususları ileri sürebildiği, aleyhine olan delillere karşı çıkabildiği ve yargılamaya konu olayı Mahkemede kendi açısından anlatabildiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne ilişkin beyanında genel olarak bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

42. Başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan tanık dinletme hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

43. Anayasa Mahkemesi de benzer iddiaların ileri sürüldüğü başvurulara ilişkin olarak birçok kararında tanık dinletme hakkıyla ilgili ilkeleri belirlemiştir.

44. Savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını isteme hakkı, silahların eşitliği ilkesinin bir gereğidir. Tanıkların dinlenmek üzere çağrılmasının uygun olup olmadığının değerlendirmesi, kural

olarak yargı mercilerinin takdir yetkisi dâhilindedir. Ancak bu hak, sanığın lehine olan bütün tanıkların çağrılmasını ve dinlenmesini gerektirmez. Bu düzenlemenin esas amacı, sanığın aynı koşullar altında ve silahların eşitliği ilkesine uygun olarak tanık dinletme talebinde bulunabilmesinin sağlanmasıdır. Dolayısıyla bir sanığın bazı tanıkları dinletemediğinden şikâyet etmesi yeterli olmayıp ayrıca bu tanıkların dinlenmesinin hangi nedenlerle önemli olduğunu ve gerçeğin ortaya çıkması için neden gerekli olduğunu açıklamak suretiyle tanık dinletme talebini desteklemesi gerekmektedir (Atila Oğuz Boyalı, § 47; Ahmet Zeki Üçok [1. B.], B. No: 2013/1966, 25/3/2015, § 70)

45. Somut olayda başvurucu, gizliliğin ihlali ve özel hayatın gizliliğini ihlal etme suçlarından mahkûm edilmiştir. Gerekçeli kararda başvurucunun Teknik Takip ve İzleme Büro Amirliğinde takip tarassut kısım amiri olmasına, soruşturmanın amacını ve kapsamını bilmesine, soruşturma sürecinde yaptığı işlem ve eylemlerin nitelik ve yoğunluğuna, soruşturma kapsamında karar verme ve inisiyatif alma yetkisi olmasına, örgütün amaçları doğrultusunda hareket ederek maiyetinde görevli diğer sanıkları talimatlarıyla yönlendirmesine, soruşturmayı sahiplenmesine, örgütle arasında organik ve hiyerarşik bağ olmasına dayanılarak mahkûmiyet sonucuna ulaşılmıştır.

46. Başvurucu, Mahkemece bu tespitlerde bulunulurken hakkındaki tüm iddiaların tek dayanağı olan tevdi raporunu düzenleyen iki polis başmüfettişinin tanık olarak dinlenilmediğini ileri sürmüştür.

47. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvurucunun polis başmüfettişi olan tanıkları dinletemediğinden şikâyet etmesi yeterli olmayıp ayrıca bu tanıkların dinlenmesinin hangi nedenlerle önemli olduğunu ve gerçeğin ortaya çıkması için neden gerekli olduğunu ortaya koyması gerekmektedir. Başvurucu bu bağlamda başvuru formunda bu tanıkların dinlenmesinin hangi nedenlerle önemli olduğunu ve gerçeğin ortaya çıkması için neden gerekli olduğunu ortaya koyamamıştır.

48. Öte yandan mahkeme tanık dinletme talebini sonuca etkili olmayacağını değerlendirerek reddetmiştir (bkz. § 6). Belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi kural olarak yargılamayı yürüten mahkemeye aittir. Somut olayda yargılama konusu suçlar, başvurucunun durumu, isnat edilen suçların işleniş biçimi, suç eylemleri, tanıkların konumu ve diğer delillerin niteliği dikkate alındığında, anılan kişilerin tanık olarak dinlenmemeleri yargılamanın bütünü yönünden hakkaniyeti zedelememektedir.

49. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Ç. Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

50. Başvurucu, önemli delillerin Mahkemece kendisine verilmediğini belirterek silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

51. Bakanlık görüşünde; başvurucunun duruşmada lehine olan hususları ileri sürebildiği, aleyhine olan delillere karşı çıkabildiği ve yargılamaya konu olayı Mahkemede kendi açısından anlatabildiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne ilişkin beyanında genel olarak bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

52. Başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan silahların

eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

53. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen iddialara ilişkin birçok başvuruda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Bu kapsamda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerin Anayasa Mahkemesi tarafından incelendiği, başvuruculara delillerini sunma ve inceletme noktasında mahkemelerce uygun imkânların tanınması gerektiği, tarafların dinlenilmemesi ve taraflara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesinin yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabileceği vurgulanarak ilgili Anayasa kurallarının yorumlandığı anlaşılmaktadır (Yaşasın Aslan [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, §§ 32-37; Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, §§ 42-48; Ramazan Tosun [1. B.], B. No: 2012/998, 7/11/2013, §§ 34-42; Yüksel Hançer [1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 18,19; Muharrem Keserci [2. B.], B. No: 2012/575, 8/5/2014, §§ 43-55; Ahmet Teyit Keşli [2. B.], B. No: 2013/2237, 18/9/2014, §§ 55-65; Abdulselam Tunç [1. B.], B. No: 2013/6986, 5/11/2014, §§ 56-66; Gürhan Nerse [2. B.], B. No: 2013/5957, 30/12/2014, §§ 33-40; Aziz Ağırlı [1. B.], B. No: 2013/1377, 25/3/2015, §§ 32-43; Düzgit Yalova Gemi İnşa Sanayi A.Ş. [1. B.], B. No: 2013/8756, 15/4/2015, §§ 37-48; Targan Tolga Yungul [2. B.], B. No: 2013/1386, 16/4/2015, §§ 23-31; Durmaz Oto. Petrol Ürünleri İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1020, 7/5/2015, §§ 22-35; Fahri Gösteriş [1. B.], B. No: 2013/1297, 13/4/2016, §§ 27-37; Zekayi Çelebi [1. B.], B. No: 2014/5633, 18/5/2016, §§ 25-30; Özgür Murat Engin [1. B.], B. No: 2014/7806, 21/9/2016, §§ 38-44; Laleş Çeliker [2. B.], B. No: 2013/8413, 21/9/2016, §§ 24-31; Cezair Akgül [1. B.], B. No:2014/10634, 26/10/2016, §§ 27-31; Gökay Dayan [2. B.], B. No: 2014/12206, 21/9/2017, § 21; Ruhşen Mahmutoğlu [1. B.], B. No: 2015/22, 15/1/2020, § 56).

54. Somut olayda başvurucunun özel hayatın gizliliğini ihlal ve gizliliğin ihlali suçlarından mahkûm olmasında Mahkemece; Teknik Takip ve İzleme Büro Amirliğinde takip tarassut kısım amiri olan başvurucunun ilgili soruşturmanın amacını ve kapsamını bilmesi, soruşturma kapsamında karar verme ve inisiyatif alma yetkisi olması, örgütün amaçları doğrultusunda hareket ederek maiyetinde görevli diğer sanıkları talimatlarıyla yönlendirmesi, soruşturmayı sahiplenmesi, örgütle arasında organik ve hiyerarşik bağ olması hususları tespit edilmiştir. Mahkeme bu yöndeki tespitini önemli ağırlıkta K.B.nin görüntülerin başvurucu tarafından çekildiğine yönelik beyan ve teşhisi ile başvurucuyla birlikte yargılanan A.U. ve Y.A.nın fiziki takiplerle ilgili beyanlarına dayandırmıştır. Diğer bir ifadeyle Mahkeme, başvurucunun kendisine verilmediğini belirttiği Mali Şube Güvenlik kamera kayıtlarını, B.G.nin konutunda yapılan aramanın polis kamera kayıtlarını, disiplin soruşturmasını, HTS kayıtlarını ve 17 Aralık soruşturma dosyası verilerini içeren DVD'leri belirleyici delil olarak kabul etmemiştir.

55. Öte yandan başvuruya konu yargılama sürecine bir bütün olarak bakıldığında başvurucuya delillere ilişkin iddia ve itirazlarını yargılamanın tüm aşamalarında ileri sürme imkânı verilerek yargılamaya aktif katılımının temin edildiği görülmüştür. Dosya kapsamındaki diğer deliller gözetildiğinde başvurucunun Mali Şube Güvenlik kamera kayıtlarının, B.G.nin konutunda yapılan aramanın polis kamera kayıtlarının, hakkındaki suçlamalara dayanak disiplin soruşturma dosyalarının, kendisine ait HTS kayıtlarının, 17 Aralık soruşturma dosyası verilerini içeren delil hard diskleri ve delil DVD'lerinin, 17 Aralık soruşturma dosyasındaki 22 şüphelinin ifade tutanaklarının kendisine verilmesi talebinin reddedilmesinin bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelemediği, usule ilişkin imkânlar konusunda iddia makamına nazaran başvurucunun dezavantajlı bir konuma

düşmediği, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine yönelik bir ihlal olmadığının açık olduğu anlaşılmıştır.

56. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Diğer İhlal İddiaları

57. Başvurucu; gerekçeli kararın siyasi olması ve çelişkiler içermesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının, söz konusu soruşturmalara ilişkin sosyal medya hesaplarının sızdırıldığı iddiaları ile ilgili adli veya idari işlem yapılmadan hakkında mahkûmiyet kararı verilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının, yargılama boyunca avukat sınırlaması uygulanması nedeniyle müdafi yardımından yararlanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

58. Başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasının Abdullah Topçu ([1. B.], B. No: 2014/8868, 19/4/2017, §§ 74-79) ve Yasemin Ekşi ([1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 53-65) kararları doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle; hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının Ahmet Sağlam ([2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, §§ 43-46) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle; müdafi yardımından yararlanma hakkının ihlal edildiği iddiasının Cemal Günsel [GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021 kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık dinletme ve sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 1/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET KANİ ÇÖKMEN VE ÜNAL ÇÖKMEN

B. No: 2020/28528 | Karar tarihi: 01.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/28528

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET KANİ ÇÖKMEN VE ÜNAL ÇÖKMEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/28528)

Karar Tarihi: 1/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucular : 1. Ahmet Kani ÇÖKMEN

Vekili : Av. Coşkun DOĞRU 2. Ünal ÇÖKMEN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırmasız el atılması, kamulaştırmasız el atma tazminatının düşük belirlenmesi ve hükmedilen tazminatın ödenmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular, murislerinin hissedar oldukları, İzmir'in Gaziemir ilçesi Atıfbey Mahallesinde bulunan taşınmaza 1985 yılında kamulaştırmasız el atıldığı iddiasıyla Ulaştırma Bakanlığına karşı 8/4/2011 tarihinde tazminat davası açmıştır.

3. Söz konusu davaya ilişkin yargılama süreci sonunda İzmir 3. Asliye Hukuk Mahkemesi 5/9/2018 tarihinde davanın kabulü ile her bir başvurucuya ayrı ayrı 139.971 TL kamulaştırmasız el atma bedelinin dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine hükmetmiştir.

4. Yargıtay 5. Hukuk Dairesi 26/2/2020 tarihinde tarafların temyiz itirazlarını reddederek kararı onamıştır.

5. Başvurucular vekiline nihai karar 13/3/2020 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucular vekili

12/8/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurucuların kamulaştırmasız el atma tazminatı ile yargılama giderlerinin tahsili için 21/7/2020 tarihinde başlattıkları icra takibi dosyasına Ulaştırma Bakanlığı 12/8/2020 tarihinde 556.413,48 TL ödeme yapmıştır. Başvurucular vekiline 13/8/2020 tarihinde harçlar düşüldükten sonra toplam 541.666,49 TL ödenmiş ve dosyanın infazıyla kapatılmasına karar verilmiştir.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

8. Başvurucu Ünal Çökmen 3/9/2020 tarihinde vekilini azletmiş, 29/5/2025 tarihinde vefat etmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucu Ünal Çökmen Yönünden

9. Başvurunun incelenmesi devam ederken başvurucu Ünal Çökmen'in 29/5/2025 tarihinde vefat ettiği anlaşılmıştır.

10. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa’nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

11. Açıklanan gerekçelerle başvurucu Ünal Çökmen yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Başvurucu Ahmet Kani Çökmen Yönünden

1. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

a. Kamulaştırmasız El Atıldığı ve Tazminatın Düşük Belirlendiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu; taşınmazına kamulaştırmasız el atıldığını, dava süresince haklarından mahrum kaldığını, taşınmazın değerinin rayiçlerine göre düşük belirlendiğini ve en yüksek kamu faizine karar verilmediğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın koşullarının ve kamu kurumlarından temin edilen belgelerin dikkate alınması gerektiğini bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

13. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Somut olayda başvurucu vekiline, kamulaştırmasız el atmaya dayalı tazminat davası yargılamasına ilişkin nihai kararın 13/3/2020 tarihinde tebliğ edildiği kaydedilmelidir. Buna karşılık kamulaştırmasız el atılma ve tazminat bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki başvurucunun şikâyetlerine konu bireysel başvurunun otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 12/8/2020 tarihinde yapıldığı görülmektedir.

14. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatın Ödenmediğine İlişkin İddia

15. Başvurucu, kamulaştırmasız el atmadan kaynaklı alacağın ödenmediğini ve icra takibi başlatmak zorunda kaldığını ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın koşullarının ve kamu kurumlarından temin edilen belgelerin dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu 2/10/2025 tarihinde Bakanlık görüşüne karşı sunduğu beyanında başvuru formundaki iddialarını yineleyerek icra takibi başlatıldıktan sonra 12/8/2020 tarihinde ödeme yapıldığını, on yıldan uzun süren yargılama sonunda idarenin ayrıca ödeme yapmamasının tazminatı yetersiz duruma getirdiğini belirtmiştir.

16. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir. Yine İçtüzük'ün 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasına göre başvuru formunda belirtilen bilgilerde ve başvuruyla ilgili koşullarda herhangi bir değişiklik olduğunda bunun Mahkemeye bildirilmesi zorunludur.

17. Genel olarak bir hakkın öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı açıkça görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

18. Bu kapsamda özellikle Anayasa Mahkemesini yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesinin bilgilendirilmemesi suretiyle

başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılmasıyla söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak şekilde içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29).

19. Somut olayda başvurucu, kamulaştırmasız el atmaya dayalı tazminatın ödenmediğini ileri sürmüştür. Öte yandan başlatılan icra takibinde bireysel başvuru tarihi ile aynı gün takibe konu alacağın icra dosyasına yatırıldığı ve bir gün sonra da başvurucular vekiline ödendiği görülmektedir. Bununla birlikte başvurucunun söz konusu ödeme sonrasında Anayasa Mahkemesini bilgilendirmediği belirtilmelidir. Başvurucu vekilinin ilk olarak ödeme tarihinden beş yıldan fazla bir süre geçtikten sonra Bakanlık görüşüne karşı beyanında söz konusu ödemenin yapıldığını açıkladığı kaydedilmelidir.

20. Mahkeme ilamına bağlanan tazminatın ödenmediği şikâyetine ilişkin başvuruda iddiaya konu borcun süreç içinde kısmen veya tamamen ödenmesi başvurucunun mağdur statüsünün değerlendirilmesi bakımından önem taşımaktadır. Ödeme olgusunun değerlendirilmesi neticesinde ileri sürülen şikâyetler yönünden başvurucunun mağdur statüsünün hitama erdiği sonucuna ulaşılabilecek ve başvurunun düşmesine karar verilebilecektir. Buna karşılık somut olayda başvurucu, bireysel başvuru formunda başvuruyla ilgili koşullarda herhangi bir değişiklik meydana geldiğinde bunu Anayasa Mahkemesine bildireceğini beyan etmesine rağmen İçtüzük'ün 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında belirtilen yükümlülüklerine açıkça aykırı bir şekilde yukarıda ifade edilen olguya ilişkin olarak herhangi bir bildirimde bulunmamıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurunun değerlendirilmesinde esaslı olan bir unsur hakkında başvurucunun bilgi vermediği, bu süreçte vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemek suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasını engellediği anlaşıldığından başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

22. Başvurunun mahiyeti gözetildiğinde 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca başvurucu aleyhine disiplin para cezasına hükmedilmesine gerek görülmemiştir.

2. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

23. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesinden yakınmaktadır. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK] B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden

başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik nedenleri incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

24. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

A. 1. Başvurucu Ünal Çökmen yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

2. Başvurucu Ahmet Kani Çökmen yönünden kamulaştırmasız el atma ve kamulaştırmasız el atma tazminatının düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Başvurucu Ahmet Kani Çökmen yönünden kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın ödenmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

4. Başvurucu Ahmet Kani Çökmen yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 1/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET MELİH TÜRKMEN VE AYŞE MELİKE TÜRKMEN

B. No: 2020/33199 | Karar tarihi: 01.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/33199

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET MELİH TÜRKMEN VE AYŞE MELİKE TÜRKMEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/33199)

Karar Tarihi: 1/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Tahir Hami TOPAÇ

Başvurucular : 1. Ahmet Melih TÜRKMEN 2. Ayşe Melike TÜRKMEN

Vekili : Av. İbrahim AKIN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza yargılamasında tazmin yükümlülüğüne ilişkin hüküm kurulmaması ve buna bağlı olarak mal varlığı üzerindeki haczin uzun süre devam etmesi nedenleriyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvuruculaların murisi H.T., H.M.S.T. Anonim Şirketinin (Şirket) hâkim hissedarı olup aynı zamanda yönetim kurulu başkanlığını yürütmüştür. Başvurucular H.T.nin çocukları ve yasal mirasçılarıdır.

A. Bireysel Başvuruya Konu Ceza Yargılaması Süreci

3. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı 4/10/2000 tarihli iddianamesiyle; H.T. ile aralarında E.Bankın bir kısım üst düzey yönetici ve çalışanlarının da bulunduğu kişilerin 8/6/1999 tarihli ve 4389 sayılı mülga Bankalar Kanunu'nda düzenlenen bankacılık zimmeti suçunu iştirak hâlinde işledikleri iddiasıyla kamu davası açmıştır. İddianamede; usulsüz bir şekilde ve sahte belgeler kullanılarak Şirket adına E.Bank'tan 8.000.000 Amerikan doları tutarında

kredinin çekilmiş gibi gösterilip söz konusu tutarın banka yöneticisi tarafından zimmete geçirildiğini, H.T.nin ise kredi başvurusunun şeklen tamamlanmasına yönelik eylemleriyle suça iştirak ettiğini ileri sürmüş ve anılan Kanun'un 22. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca cezalandırılmasını talep etmiştir.

4. Açılan kamu davası, İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesinin (Mahkeme) 2002/205 Esas sayılı davası üzerinden yürütülmüş, yapılan yargılama sonucunda Mahkeme tarafından 19/10/2010 tarihli karar ile aralarında H.T.nin de bulunduğu bir kısım sanıklar yönünden zimmet suçuna iştirak ettiklerine dair delil bulunmadığı gerekçesi ile beraat kararı verilmiştir.

5. Bu hükmün temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 7. Ceza Dairesi (Daire) 16/5/2012 tarihinde aralarında H.T.nin de bulunduğu bir kısım sanıklar yönünden verilen beraat hükümlerini bozmuştur. Bozma kararında; H.T. ve diğer sanıkların kredibilitesi olmayan şirketlere ödeme gücünün üstünde, teminat alınmaksızın veya yeterli teminat alınmaması suretiyle dönüşü olmayacak şekilde kredi verilmesine sebebiyet verdikleri, kredinin verilmesinden sonra hileli ve aldatıcı yöntemler kullanılarak tutarın banka yöneticisine aktarılmasına iştirak ettikleri ifade edilmiş, özgü suça ilişkin hükümler gözetilerek bu kişilerin mahkûmiyetine karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

6. Bozma sonrası yargılama devam ederken H.T. 10/12/2019 tarihinde ölmüştür. Tereke temsilcisi sıfatıyla hareket eden başvurucu Ahmet Melih Türkmen vekili 2/10/2020 tarihli duruşmada H.T. hakkındaki kamu davasının ölüm nedeniyle düşürülmesine ve ayrıca isnat edilen suç yönünden Hazine zararının ödetilmesine yer olmadığına karar verilmesini talep etmiştir.

7. Mahkeme aynı tarihte verdiği karar ile H.T. hakkındaki davanın ölüm nedeniyle düşmesine hükmetmiştir.

8. Hükmün tefhiminin ardından başvurucular 20/10/2020 tarihinde bireysel başvuru yoluna müracaat etmiştir.

9. Hüküm, bireysel başvurudan sonra tereke temsilcisi vekili tarafından temyiz edilmiştir. Temyiz dilekçesinde Hazine alacağının ödenip ödenmeyeceği hususunda bir karar verilmediği ifade edilmiştir. Daire 6/6/2022 tarihli kararında; 4389 sayılı mülga Kanun'un 22. maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca meydana gelen zararın resen ödettirilmesine ve Hazine alacağı olarak müteselsilen tahsiline karar verilmediğinden bahisle temyiz talebinde bulunulduğunu, Mahkemece H.T.nin ölümü nedeniyle davanın düşürülmesine karar verildiğini, temyiz dilekçesinde belirtilen hususta verilmiş bir hüküm bulunmadığını, bu hususta mahallinde her zaman karar verilebileceğini belirterek talebi inceleme dışında bırakmış ve düşme kararını onamıştır.

10. Bu kararın ardından tereke temsilcisi vekili, Mahkemeye sunduğu dilekçe ile davaya konu suça bağlı olarak meydana gelen zarardan H.T. terekesinin 4389 sayılı mülga Kanun'un 22. maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca sorumlu olmadığına dair karar verilmesini talep etmiştir. Mahkemece verilen 19/7/2023 tarihli ek kararda; anılan fıkra metnine göre mahkûmiyet hükmüne ek olarak meydana gelen zararın Hazine alacağı olarak müteselsilen ödenmesine karar verileceğinin belirtildiğini, H.T. hakkında ölüm nedeniyle düşme kararı verildiğini, dolayısıyla H.T. hakkında lehe ya da aleyhe bir değerlendirme yapılamadığını, bu nedenle talep hakkında karar verilmesinin mümkün olmadığı ifade edilerek temyiz yolu açık olmak üzere talep hakkında karar verilmesine yer olmadığına dair

hüküm kurmuştur. Bu hükmün temyiz edilip edilmediği hususunda bir bilgi veya belge sunulmamıştır.

11. Komisyon, kısmi kabul edilemezlik kararıyla başvurucuların mülkiyet hakkına ilişkin iddialarının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

B. Şirkete İlişkin Mali ve Hukuki Süreçler

12. Şirket, ceza yargılamasına konu edilen kredi işlemi dışında da E. Bank ile çeşitli kredi ilişkileri gerçekleştirmiştir. Şirketin E. Bank haricinde yine Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna (TMSF) devredilen bankalardan biri olan T. Bank ile de kredi ilişkileri kurduğu anlaşılmaktadır.

13. Şirketin bu bankalardan temin ettiği kredilerin geri ödemelerinde yaşanan sorunlar nedeniyle alacakların tahsili amacıyla TMSF tarafından 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde Şirket aleyhine takip işlemleri başlatılmıştır.

14. Şirketin mali yükümlülüklerini yerine getirememesi neticesinde İstanbul Beyoğlu 2. Asliye Ticaret Mahkemesinin 4/6/2007 tarihli kararıyla Şirketin iflasına ve basit tasfiye usulünün uygulanmasına karar verilmiştir. İflas işlemleri Beyoğlu İflas Müdürlüğünce yürütülmüş olup ilgili Müdürlüğe iflas tarihi itibarıyla E. Bank ve T. Banktan kaynaklanan fon alacağının kaydı için başvurulmuştur. Borca itiraz üzerine TMSF tarafından Beyoğlu 2. Asliye Ticaret Mahkemesi nezdinde kayıt kabul davası açılmış, yargılama sonucunda fon alacakları kabul edilmiştir. Bu kararın 13/3/2009 tarihinde kesinleştiği anlaşılmaktadır. Yine Beyoğlu 2. Asliye Ticaret Mahkemesinin 25/5/2010 tarihli kararı ile müflis şirketin iflasının kapatılmasına karar verilmiş ve İflas Müdürlüğü tarafından anılan bankalardan kaynaklı alacaklarla ilgili olarak aciz belgesi düzenlenmiştir.

15. Hukuki ve idari takipler neticesinde Şirketin E. Bank kaynaklı borçlarının tahsil edilememesi üzerine TMSF'nin 28/8/2008 tarihli kararıyla; müflis Şirketin kanuni temsilcisi sıfatını haiz H.T. hakkında 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun Geçici 11. maddesi, 4389 sayılı mülga Kanun'un 15. maddesinin (3) numaralı fıkrası ve 6183 sayılı Kanun'un mükerrer 35. maddesi uyarınca tahsil yönünde işlemler yapılmasına karar verilmiştir. Bu kapsamda H.T.ye 17/10/2008 tarihinde ödemeye çağrı mektubu, 20/2/2009 tarihinde ödeme emri gönderilmiş ve maliki olduğu muhtelif taşınmazlara 2005 ve 2008 yılları arasında tedbir/haciz işlemi tesis edilmiştir. H.T. bu işlemlere karşı idari dava yoluna müracaat etmiştir. Bununla birlikte ödemeye çağrı, ödeme emri ve tedbir/haciz işlemlerinin iptali istemiyle açılan davaların reddine karar verilmiş ve hükümler kesinleşmiştir.

16. H.T.nin kira gelirleri üzerine de haciz tesis edilmiş ancak tereke temsilcisinin murisin tek geçim kaynağının emekli maaşı ile kira gelirleri olduğunu ve bakım masraflarının karşılanamadığını belirtmesi üzerine TMSF, kira gelirlerinin bir kısmı üzerindeki hacizleri kaldırmıştır.

17. TMSF'nin cevap yazısında; hacizlerin hâlen devam ettiği anlaşılmaktadır.

II. İLGİLİ HUKUK

18. 4389 sayılı Kanun'un 22. maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları şöyledir:

"3. Banka yönetim Kurulu başkan ve üyeleri ile diğer mensupları görevleri dolayısıyla

kendilerine tevdi olunan veya muhafazaları, denetim veya sorumlulukları altında bulunan bankaya ait para veya sair varlıkları zimmetlerine geçirirlerse altı yıldan oniki yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılacakları gibi bankanın uğradığı zararı tazmine mahkum edilirler. Bu fıkrada gösterilen suç, bankayı aldatacak ve fiilin açığa çıkmamasını sağlayacak her türlü hileli faaliyette bulunmak suretiyle işlenmişse faile oniki yıldan aşağı olmamak üzere ağır hapis ve meydana gelen zararın üç katı kadar ağır para cezası verilir. Ayrıca meydana gelen zararın ödenmemesi halinde mahkemece re'sen ödettirilmesine hükmolunur. Zararın kovuşturma yapılmadan önce tamamıyla ödenmiş olması halinde cezaların yarısı, ödeme hükümden önce gerçekleştirilmiş ise üçte bir oranında indirilir.

4. Fon alacaklarından; temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimi Fona intikal eden ve/veya bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izin ve yetkileri Kurul tarafından kaldırılan bankalar ile tasfiyeleri Fon eliyle yürütülen veya Fon tarafından tasfiye işlemleri başlatılan bir bankanın; hukuken veya fiilen yönetim ve denetimini elinde bulunduran yönetici olsun veya olmasın gerçek kişi ortakların 15/a maddesinde sayılan fiiller sonucu bankanın kaynaklarını, bankanın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek şekilde doğrudan veya dolaylı olarak kendilerinin veya başkalarının menfaatlerine kullandırmakla bankayı her ne suretle olursa olsun zarara uğratarak kendilerinin veya başkalarının malvarlığının artışına neden olmaları zimmet olarak kabul edilir. Bu fiilleri işleyenler hakkında on yıldan yirmi yıla kadar ağır hapis ve yirmimilyar liradan seksenmilyar liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur. Ayrıca, meydana gelen zararın Hazine alacağı olarak müteselsilen ödenmesine karar verilir."

19. 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun Geçici 11. maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun yayımı tarihinden önce 26.12.2003 tarihine kadar temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetim Fona intikal eden ve/veya bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izin ve yetkileri ilişkili Bakan, Bakanlar Kurulu veya Kurul tarafından kaldırılarak tasfiyeleri Fon eliyle yürütülen veya Fon tarafından tasfiye işlemleri başlatılan bankalar hakkında başlatılan işlemler sonuçlanıncaya ve her türlü Fon alacakları tahsil edilinceye kadar bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Kanunun 14, 15, 15/a, 16, 17, 17/a ve 18 inci maddeleri, ek 1, 2, 3, 4, 5 ve 6 ncı maddeleri ile geçici 4 üncü maddesi hükümlerinin uygulanması imkânı getirilmiştir. Haksız mal edinme hükümlerine tabi olacak hususlar hükme bağlanmıştır"

20. 4389 sayılı Kanun'un "Tasarruf mevduatı sigorta fonu" başlıklı 15. maddesinin üçüncü fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"...Ancak Fon, her türlü alacakları ve devraldığı alacaklarla ilgili olarak borçlu aleyhine 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre başlatılmış bulunan takipler ile alacağın tahsiline yönelik davalara kaldığı yerden devam edebileceği gibi, takibi devam ettirmekten ve/veya davanın takibinden sarfınazar ederek devraldığı alacağın kaldığı yerden 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre takip ve tahsiline de karar verebilir..."

21. 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un Mükerrer 35. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Tüzel kişilerle küçüklerin ve kısıtlıların, vakıflar ve cemaatler gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin mal varlığından tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil

edilemeyeceği anlaşılan amme alacakları, kanunî temsilcilerin ve tüzel kişiliği olmayan teşekkülü idare edenlerin şâhsi mal varlıklarından bu Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Bu madde hükmü, yabancı şahıs veya kurumların Türkiye'deki mümessilleri hakkında da uygulanır.

Tüzel kişilerin tasfiye haline girmiş veya tasfiye edilmiş olmaları, kanunî temsilcilerin tasfiyeye giriş tarihinden önceki zamanlara ait sorumluluklarını kaldırmaz.

..."

III. DEĞERLENDİRME

22. Başvurucular; 4389 sayılı mülga Kanun'un 22. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "Ayrıca, meydana gelen zararın ödenmemesi halinde mahkemece re'sen ödettirilmesine hükmolunur" hükmüne dayanılarak murisleri H.T.nin, Şirketin kullandığı kredilere bağlı borçlardan şahsen sorumlu tutulduğunu ve 6183 sayılı Kanun hükümleri uyarınca tüm taşınmaz malları üzerine haciz konulduğunu, ceza yargılaması sonucunda ölüm nedeniyle düşme kararı verilip tazmin yükümlülüğü hususunda bir karar verilmemesi nedeniyle yaklaşık yirmi yıl önce konulan ve hâlen devam eden hacizlerin kaldırılması imkânının hukuken engellendiğini, böylece tereke üzerindeki mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler, temyiz aşamasında Mahkemece verilen hükmün ceza zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar verileceğinden başvuru yollarının tüketilmesinin beklenmemesi gerektiğini ifade etmiştir.

23. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvuruculara murisi hakkında yürütülen ceza yargılamasında murisin mal varlığı üzerine konulmuş bir tedbir veya müsadere kararı bulunmadığı, devam eden hacizlerin başvuruculara murisinin yönetim kurulu başkanı olduğu ve iflas eden bir şirkete karşı başlatılan takipler sebebi ile tesis edildiği, yapılacak incelemede başvuruculara mağdur sıfatının devam edip etmediği hususu karara bağlanırken bu durumun gözönünde bulundurulmasının faydalı olacağı belirtilmiştir. Yine Bakanlık görüşünde; başvuruculara Mahkeme tarafından düşme kararı verilmesinden sonra temyiz yoluna müracaat etmeden bireysel başvuru yaptıkları, bireysel başvurudan sonra gerçekleştirdikleri temyiz isteminin ise mahallinde karar verilmesi gerektiği gerekçesi ile inceleme dışında tutulduğu, bu bağlamda başvuruculara Yargıtay temyiz başvuru yolunu tüketip tüketmediğinin yapılacak kabul edilebilirlik incelemesinde dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

24. Bakanlık görüşünde ayrıca esas bakımından yapılacak değerlendirmede mülkiyet hakkının ihlal edilip edilmediğinin Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile içtihatlar ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

25. Başvuru mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

26. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" başlıklı 46. maddesinde kimlerin bireysel başvuru yapabileceği sayılmış olup anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre; bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için iki temel ön koşul bulunmaktadır. Bunlardan birincisi başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamu gücü eylem veya işleminden ya da ihmalinden dolayı "güncel bir hakkının ihlal edilmesi" ve bunun sonucunda başvurucunun kendisinin "mağdur" olduğunu ileri sürmesi, ikincisi ise bu ihlalden dolayı kişinin "kişisel olarak ve doğrudan" etkilenmiş olması gerekir

(Onur Doğanay [2. B.], B. No: 2013/1977, 9/1/2014, § 42). Somut olayda başvuruculaların murisi hakkında yürütülen takip işlemlerine bağlı olarak terekeyi oluşturan mal varlıklarına haciz konulduğu ve konulan hacizlerin hâlen devam ettiği anlaşılmaktadır. Bu kapsamda, başvuruculaların terekeye ilişkin mülkiyet hakları ve buna bağlı tasarruf yetkilerinin hacizler nedeniyle kısıtlandığı dikkate alındığında, başvuruculaların mağdur sıfatını haiz oldukları sonucuna varılmıştır.

27. Başvuruculaların şikâyeti, murislerinden kaynaklanan banka alacakları nedeniyle terekeye dâhil mal varlığı üzerinde uygulanan hacizlerin uzun süredir devam etmesidir. Başvuruculara göre, uzun süren ceza yargılamasında tazmin yükümlülüğüne ilişkin herhangi bir hüküm kurulmamış olması, söz konusu hacizlerin kaldırılmasını hukuken engellemiş ve devamına neden olmuştur. Bu noktada, terekeye dâhil mal varlığı hakkında ceza yargılamasında ayrıca bir tedbir kararı verilmediğinin özellikle belirtilmesi gerekir.

28. Başvuruculaların murisi hakkında, 4389 sayılı mülga Kanun'un 22. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen suçtan dolayı kamu davası açılmıştır. Anılan hüküm, bankacılık zimmeti suçuna ilişkin ceza yaptırımının yanı sıra meydana gelen zararın tazminine de hükmedilmesini öngörmektedir. Benzer bir düzenleme, daha sonra yürürlüğe giren 5411 sayılı Kanun'da da yer almaktadır. Bu ve benzeri hükümlerle zararın ayrıca bir hukuk davasına konu edilmesine gerek kalmaksızın hızlı ve etkin bir şekilde giderilmesi ve usul ekonomisinin sağlanması amaçlanmıştır. Bununla birlikte, söz konusu düzenlemenin yalnızca mahkûmiyet hükmü verilen sanıklar bakımından uygulanabileceğinin altını çizmek gerekir. Ayrıca madde metni dikkate alındığında, mahkemenin sanığın zararı tazmin yükümlülüğü bulunmadığına dair olumsuz bir hüküm kurması da beklenemez. Düzenleme yalnızca mahkûmiyet hâlinde doğrudan zararın tazminine karar verilmesine imkân tanımaktadır.

29. Somut olayda Mahkeme, ilk hükümde muris H.T.nin bankacılık zimmetine iştirak suçundan beraatine karar vermişse de bu hüküm temyiz incelemesinde mahkûmiyet kararı verilmesi gerektiği gerekçesi ile bozulmuştur. Bozma sonrası yargılama sürecinde ise H.T.nin ölümü nedeniyle düşme kararı verilmiştir. Madde metni dikkate alındığında Mahkemenin ceza yargılamasında tazmin yükümlülüğü bakımından bir karar verebilmesi de mümkün görünmemektedir. Bu kapsamda yapılan temyiz başvurusu da Mahkemece tazmin yükümlülüğü hakkında herhangi bir karar verilmediği gerekçesiyle incelenmemiş, ayrıca bireysel başvurudan sonra Mahkemeye yöneltilen tazmin yükümlülüğüne ilişkin talep hakkında da temyiz yolu açık olmak üzere karar verilmesine yer olmadığına hükmedilmiştir. Bu karara karşı temyiz yoluna gidildiğine dair de dosyaya herhangi bir bilgi veya belge sunulmamıştır.

30. Bu aşamada, verilen düşme kararına bağlı olarak oluşan zarara ilişkin ceza yargılamasında bir karar verilememiş olmasının banka alacakları bakımından hukuki sorumluluğu ortadan kaldırmayacağını da belirtmek gerekir. Nitekim başvuruculaların şikâyetinin temelini oluşturan kamu alacağına ilişkin hacizlerin dayanağını da bireysel başvuruya konu ceza süreci değil, hukuki süreç ve sorumluluk oluşturmaktadır (bkz. § 15). Dolayısıyla başvuruculaların iddia ettiği üzere Mahkemece tazmin yükümlülüğü hususunda bir karar verilmemiş olması ile murisin kamuya olan borçlarının tahsili amacıyla takip yürütülmesi ve buna bağlı olarak terekeyi oluşturan taşınmazlara haciz konulması arasında doğrudan veya dolaylı bir bağlantı görülmemiştir.

31. Başvurucular, terekeye dâhil mal varlığı üzerinde tasarruf yetkisini sınırlayan haciz

işlemlerinin uzun süreden beri devam ettiğini belirterek bu durumun ceza yargılamasında Hazine zararının ödetilmesine yer olmadığına karar verilmemesinin bir sonucu olduğunu iddia etmektedir. Ancak somut olayda, işleyen hukuki süreç kapsamında kamu alacağının tahsili amacıyla haciz işlemlerine başvurulduğu, bunun ardından muris H.T.nin de işlemlerin iptali için dava açtığı, buna karşın davaların reddedilerek kesinleştiği anlaşılmaktadır (bkz. §§ 13-15). Bu kapsamda bireysel başvurunun yalnızca ceza yargılamasına özgülenmiş olduğu, ceza yargılamasında ölüm nedeniyle düşme kararı verildiği ve kanun maddesi uyarınca mahkûmiyet hükmü bulunması hâlinde tazmin yükümlülüğü bağlamında bir hüküm kurulabileceği gözetildiğinde mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna varılmıştır.

32. Açıklanan nedenlerle, başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 1/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ DEĞERMENCİOĞLU VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/7282 | Karar tarihi: 01.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/7282

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ DEĞERMENCİOĞLU VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/7282)

Karar Tarihi: 1/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Cihan BAYDERE

Başvurucular : 1. Ali DEĞERMENCİOĞLU

Vekilleri : Av. Ahmet ERGÜZ 2. Sultan ŞİMŞEK Av. Adar ADIBELLİ 3. Mustafa ESEROĞLU 4. Ayhan ERDOĞDU 5. Uğur ÇADIR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kısıtlılar adına araç alınması için izin verilmesi taleplerinin reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Sulh hukuk mahkemelerince başvurucuların kısıtlıların vasileri olarak atanmasına karar verilmiştir.

3. Başvurucular, vasisi oldukları kısıtlıların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kısıtlılar adına araç almak için izin ve yetki verilmesini talep etmiştir.

4. Sulh hukuk mahkemeleri kısıtlıların menfaatlerini gözönünde bulundurarak başvurucuların araç alımı taleplerinin reddine karar vermiştir. Başvurucular, kararlara itiraz etmiştir.

5. Asliye hukuk mahkemeleri başvurucuların itirazlarını reddetmiştir.

6. Başvurular süresi içinde yapılmıştır. 2021/21588 numaralı bireysel başvuruda başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm

tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. 2021/21588 numaralı bireysel başvuruda ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir. 2021/21588, 2021/10344, 2021/31917, 2021/41342 numaralı bireysel başvuru dosyalarının konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2021/7282 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesi gerekir.

8. Başvurucular, kısıtlılar adına yeni bir araç alımı taleplerinin reddedilmesinin kısıtlıların mülkiyet hakkını ihlal ettiğini iddia etmiştir. Özel tüketim vergisi istisnası çerçevesinde kısıtlıyı borçlandırmadan kısıtlının ihtiyaçlarını karşılamak üzere araç satın alınmasını talep ettiklerini, karşılıksız kazandırmaya konu araç yönünden kısıtlıların Anayasa'nın 35. maddesi anlamında korunması gereken menfaatinin bulunduğunu belirtmiştir.

9. Anayasa Mahkemesi Hamit Aydemir [2. B.] (B. No: 2015/17844, 7/3/2019) kararında kısıtlılar adına araç alınması taleplerinin reddine ilişkin şikâyetleri mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Başvuru konusu olayda da benzer yöndeki şikâyetlerin mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

10. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir. Buna göre bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için iki temel ön koşulun birlikte bulunması gerekir. Bunlar, başvuruya konu edilen kamu gücü eylem veya işleminden ya da ihmalinden başvurucunun güncel bir hakkı nedeniyle kişisel olarak ve doğrudan etkilenmesidir. Bu çerçevede ortaya çıkan sonuç nedeniyle başvurucunun mağdur olduğunu ileri sürmesi gerekir (Onur Doğanay [2. B.], B. No: 2013/1977, 9/1/2014, § 42).

11. Bireysel başvuru formlarının "Başvurucu Bilgileri" kısımlarında kısıtlıların vasileri olan başvurucuların isimlerine yer verilmiştir. Formlarda başvurucu olarak kısıtlılar gösterilmemiş ve başvuruların kısıtlılar adına yapıldığı belirtilmemiştir. Buna göre eldeki bireysel başvuruların vasi statüsündeki başvurucular adına yapıldığı kabul edilmelidir. Aksi hâlde başvurucu yerine geçerek Anayasa Mahkemesince bireysel başvuru formu içeriğinden anayasal hakları kişisel ve doğrudan etkilenen kişiler resen tespit edilerek başvurucu olarak kaydedilmesi gerekecektir. Başvurucular, vasisi oldukları kısıtlı kişiler adına yeni bir araç alım talebinin reddedilmesi nedeniyle kısıtlıların mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Buna karşılık başvuruculların söz konusu taleplerin reddedilmesinin kendilerinin mülkiyet hakkını kişisel olarak ve doğrudan etkilediğini ve yakındığı müdahale nedeniyle mağdur olduğunu açıklamadığı görülmüştür. Dolayısıyla başvuruculların şikâyete konu kararlardan kişisel olarak ve doğrudan etkilendiğini ortaya koyamadığı sonucuna varılmıştır (aynı yönde bkz. Ali Bağ [2. B.], B. No: 2020/35466, 19/11/2025).

12. Açıklanan gerekçelerle başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 2021/21588 sayılı bireysel başvurudaki adli yardım talebinin KABULÜNE,

C. Başvuruların kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

Ç. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

D. Adli yardım talebinde bulunulmayan başvurularda yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 1/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ATİLLA ÖNASYA YÜKSELAL VE HALİL ZİNCİRKIRAN

B. No: 2021/12207 | Karar tarihi: 01.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/12207

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ATİLLA ÖNASYA YÜKSELAL VE HALİL ZİNCİRKIRAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/12207)

Karar Tarihi: 1/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Tahir Hami TOPAÇ

Başvurucular : 1. Atilla Önasya YÜKSELAL 2. Halil ZİNCİRKIRAN

Vekili : Av. Ayşin KONA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, taşınmaza el atma nedeniyle açılan tam yargı davasında hükmedilen bedele ilişkin faiz başlangıcının dava ve ıslah tarihleri esas alınarak kademeli şekilde belirlenmesi ve bedelin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedenleriyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 2/3/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden ulaşılan bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucular; İstanbul'un Sultanbeyli ilçesi, 243EE1111d pafta, 6121 ada, 1 parsel sayılı taşınmazın 1/2 oranında hisseli malikidir.

6. Bu taşınmaz 20/4/2004, 17/7/2006 ve 23/11/2008 tarihli uygulama imar planlarında ortaöğretim tesis alanı olarak ayrılmıştır. Taşınmazın 9/10/2009 tarihli ve 1/5000 ölçekli Sultanbeyli Nazım İmar Planı ile 7/2/2011 tarihli ve 1/1000 ölçekli K-2 Bölgesi Uygulama İmar Planında da ortaöğretim tesis alanı olarak ayrıldığı anlaşılmaktadır.

7. Başvurucular, taşınmazlarına kamulaştırmasız el atıldığından bahisle adli yargıda dava açmış ancak bu dava görev yönünden reddedilmiştir. Bunun üzerine başvurucular, idareden kamulaştırma süreci hakkında bilgi verilmesi ile uzlaşma veya taşınmazın eş değer bir taşınmaz ile trampa edilmesi taleplerinde bulunmuştur.

8. Taleplerin cevap verilmeyerek zımnen reddedilmesinin ardından başvurucular, müşterek mülkiyetlerinde bulunan taşınmazın imar planında ortaöğretim tesis alanı olarak ayrılmasına rağmen uzun yıllardır kamulaştırılmadığını belirterek maddi zararlarının tazmini istemiyle 8/6/2015 tarihinde İstanbul 4. İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde 30.000 TL bedelli tam yargı davası açmıştır. Başvurucular 26/7/2016 tarihinde tazminata konu bedeli 13.520.878 TL olarak ıslah etmiştir.

9. Mahkeme 30/11/2016 tarihinde 20/8/2016 tarihli ve 6745 sayılı Kanun'un 34. maddesi ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'na eklenen Geçici 11. maddenin davayı konusuz bıraktığını kabul ederek dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına dair karar vermiştir.

10. Hükme karşı istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 9. İdari Dava Dairesi (BİM) tarafından 10/10/2017 tarihinde ıslah talebi hakkında karar verilmesi gerektiği belirtilerek Mahkeme kararı kaldırılmış ve dosya yeniden karar verilmek üzere Mahkemeye gönderilmiştir.

11. Mahkemece yapılan yargılama sonucunda 28/12/2017 tarihinde ilk hükümdeki gerekçe ile tekrar dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına dair karar verilmiştir. Hükme karşı istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine BİM 13/11/2018 tarihli kararında bahsi geçen geçici 11. maddenin Anayasa Mahkemesinin 28/3/2018 tarihli ve E.2016/196, K.2018/34 sayılı kararı ile iptal edildiğini vurgulayarak gerekli incelemenin yapılıp uyuşmazlığın esası hakkında yeniden karar verilmesi için hükmü kaldırmıştır. BİM kararında ayrıca hukuki el atma nedeniyle açılan tam yargı davalarının adli yargıdaki fiilî el atma nedeniyle açılan davalardan farklı olarak 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu, 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu kapsamında açılan davalar olduğunu, bu nedenle hükmedilecek faizin dava açma tarihi itibarıyla talep edilen miktar için dava tarihinden geçerli olmak üzere ıslah edilen kısım için ise ıslah tarihi itibarıyla hesaplanması gerektiğini belirtmiştir.

12. Mahkemece kaldırma kararı doğrultusunda yapılan yargılama sonucunda verilen 26/3/2019 tarihli kararda başvurucuların mülkiyet hakkının belirsiz bir süre ile kısıtlandığı belirtilmiş ve ıslah edilen 13.520.878 TL bedelin yasal faiziyle birlikte idare tarafından hisseleri oranında ödenmesine karar verilmiştir. Mahkeme ayrıca bedelin taşınmazın değer tespitinin yapıldığı 8/6/2015 tarihinden itibaren işletilecek yasal faizi ile birlikte ödenmesi gerektiğini belirtmiştir. Faizin başlangıç tarihi yönünden gerekçenin ilgili kısmı şu şekildedir:

"36. İdari işlem ve eylemlerden dolayı uğranılan zararın tazmini istemiyle açılan davalarda,

uygulanacak yasal faizin başlangıç tarihi olarak idareye başvuru tarihinin, başvurunun bulunmaması halinde dava tarihinin esas alınması Danıştay İçtihatlarında.(Bkz: Danıştay 10. Dairesinin E:2013/2411, K:2014/2501 sayılı kararı.) genel kabul görmüş ve istikrar kazanmış ise de, mülkiyete ilişkin olan davalarda taşınmazın güncel ve gerçek değerinin tazmini gerekmekte olup; olayda, bilirkişi tarafından söz konusu taşınmazın değeri dava tarihine (08/06/2015) göre belirlendiğinden yasal faiz, 08/06/2015 tarihinden itibaren işletilecektir.

37. Her ne kadar; İstanbul Dokuzuncu İdare Dava Dairesi'nin 13/11/2018 tarih ve E.2018/879, K.2018/1414 sayılı kaldırma-gönderme kararında; 'hukuki el atma nedeniyle açılan tam yargı davaları, adli yargıdaki fiili el atma nedeniyle açılan davalardan farklı olarak, 3194 ve 2942 sayılı Kanunlar kapsamında açılan davalar olduğundan, hükmedilecek faizin; dava açma tarihi itibariyle talep edilen miktar için, dava tarihinden geçerli olmak üzere, ıslah edilen kısım için ıslah tarihi itibariyle hesaplanması gerektiği' yolunda bir değerlendirme yapılmış ise de, Anayasa’nın 46. maddesine göre kamulaştırmada taşınmazların 'gerçek karşılığının' ilgililere ödenmesi zorunlu olması, hukuki el atma davalarında taşınmazın gerçek değerinin ancak yargılama sırasında yapılacak bilirkişi incelemesi ile saptanabilmesi ve davayı ıslah hakkı bulunan davacıların, taşınmazın gerçek değeri saptanmadan afaki olarak belirleyecekleri yüksek miktarlı davaların kısmen reddi durumunda kısmen yargılama giderlerini yüklenme kaygıları sebebiyle makul bir miktarda dava değeri gösterme refklesinin yargılama yöntem ve usulünün yarattığı sonuç olması nedenleriyle; taşınmazın gerçek değeri bilirkişi tarafından tespit edildikten sonra ıslah edilen miktar için ıslah tarihi itibariyle yasal faiz işletilmesi, taşınmazın gerçek değerinin tazminini sağlamayacağından, aksine katı bir hukuki yorum mülkiyet hakkının özünü müdahale oluşturacaktır."

13. Bu hükme karşı istinaf kanun yoluna başvurulmuştur. BİM, faizin başlangıç tarihi yönünden önceki kaldırma kararındaki gerekçesini tekrar etmiş ve bu doğrultuda hükümde yer alan "taşınmazın değer tespitinin yapıldığı 08/06/2015 tarihinden itibaren işletilecek yasal faizi ile birlikte ödenmesine" ibaresinin kaldırılarak yerine "hükmedilen 13.520.878,00-TL tazminatın 30.000,00 TL'lik kısmının dava açma tarihi olan 08.06.2015 tarihinden itibaren, kalan 13.490.878,00-TL'nin ise ıslah tarihi olan 01.08.2016 tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine" ibaresinin eklenmesi suretiyle hükmün düzeltilerek istinaf başvurularının reddine karar vermiştir.

14. Temyiz edilen hüküm Danıştay 6. Dairesi tarafından 23/12/2020 tarihinde onanmak suretiyle kesinleşmiştir.

15. Nihai karar 1/2/2021 tarihinde öğrenilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat Hükümleri

16. 3194 sayılı Kanun'un 10. maddesi şöyledir:

"Belediyeler; imar planlarının yürürlüğe girmesinden en geç 3 ay içinde, bu planı tatbik etmek üzere 5 yıllık imar programlarını hazırlarlar. Beş yıllık imar programlarının görüşülmesi sırasında ilgili yatırımcı kamu kuruluşlarının temsilcileri görüşleri esas alınmak üzere Meclis toplantısına katılır. Bu programlar, belediye meclisinde kabul edildikten sonra kesinleşir. Bu program içinde bulunan kamu kuruluşlarına tahsis edilen alanlar, ilgili kamu kuruluşlarına bildirilir. Beş yıllık imar programları sınırları içinde kalan alanlardaki kamu

hizmet tesislerine tahsis edilmiş olan yerleri ilgili kamu kuruluşları, bu program süresi içinde kamulaştırırlar. Bu amaçla gerekli ödenek, kamu kuruluşlarının yıllık bütçelerine konulur.

İmar programlarında, umumi hizmetlere ayrılan yerler ile özel kanunları gereğince kısıtlama konulan gayrimenkuller kamulaştırılıncaya veya umumi hizmetlerle ilgili projeler gerçekleştirilinceye kadar bu yerlerle ilgili olarak diğer kanunlarla verilen haklar devam eder."

17. 2942 sayılı Kanun'un Ek 1. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Uygulama imar planlarında umumi hizmetlere ve resmî kurumlara ayrılmak suretiyle mülkiyet hakkının özüne dokunacak şekilde tasarrufu hukuken kısıtlanan taşınmazlar hakkında, uygulama imar planlarının yürürlüğe girmesinden itibaren beş yıllık süre içerisinde imar programları veya imar uygulamaları yapılır ve bütçe imkânları dâhilinde bu taşınmazlar ilgili idarelerce kamulaştırılır veya her hâlde mülkiyet hakkını kullanmasına engel teşkil edecek kısıtlılığı kaldıracak şekilde imar planı değişikliği yapılır/yaptırılır."

18. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. İdari dava türleri şunlardır:

...

b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları,

..."

19. 2577 sayılı Kanun'un 16. maddesinin (4) numaralı fıkrası şöyledir:

"Taraflar, sürenin geçmesinden sonra verecekleri savunmalara veya ikinci dilekçelere dayanarak hak iddia edemezler. Ancak, tam yargı davalarında dava dilekçesinde belirtilen miktar, süre veya diğer usul kuralları gözetilmeksizin nihai karar verilinceye kadar, harcı ödenmek suretiyle bir defaya mahsus olmak üzere artırılabilir ve miktarın artırılmasına ilişkin dilekçe otuz gün içinde cevap verilmek üzere karşı tarafa tebliğ edilir."

B. Danıştay İçtihatları

20. Danıştay 6. Dairesinin 3/11/2022 tarihli ve E.2021/5892, K.2022/9185 sayılı; 19/10/2022 tarihli ve E.2021/5582, K.2022/8817 sayılı; 13/10/2022 tarihli ve E.2021/5033, K.2022/8673 sayılı kararlarının ilgili kısımları şöyledir:

"...hukuki el atma nedeniyle açılan tam yargı davaları, adli yargıdaki fiili el atma nedeniyle açılan davalardan farklı olarak, 3194 ve 2942 sayılı Kanunlar kapsamında açılan davalar olduğundan, hükmedilecek faizin; dava açma tarihi itibarıyla talep edilen miktar için, dava tarihinden geçerli olmak üzere, ıslah edilen kısım için ıslah tarihi itibarıyla hesaplanması gerekmektedir."

21. Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 16/4/2025 tarihli ve 32872 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 24/10/2024 tarihli ve E.2021/5, K.2024/2 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Görülmekte olan davada miktar artırımını mümkün kılan 2577 sayılı Kanunun 16. maddesinin dördüncü fıkrasındaki düzenleme uyarınca yapılan miktar artırımının dava

dilekçesi üzerindeki etkisi, sadece dilekçede talep edilen miktarın yerine artırılan miktarın geçmesiyle sınırlı olup, davanın açıldığı tarihteki hukuki durum veya davadaki diğer talepler üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla artırılan tutar yeni bir talep olmadığından ve ilk dava dilekçesinde yer alan unsurlar geçerliliğini koruduğundan dava dilekçesinde yer alan davanın talep konusunun artırılan bu tutarla bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Belirtmek gerekir ki, davacının dava açmaktaki iradesi başından itibaren gerçek zararının tazmini olup, bu irade, dava açarken belirsiz olan kısmı da kapsamaktadır. Davacı dava açarken talep edeceği miktarı çeşitli sebeplerle belirleyemediği için, belirsiz kısımla ilgili miktarı talep etmeyi, yargılamada gerçek zarar belirleninceye kadar ertelemektedir. Bu nedenle, davanın açıldığı tarihten itibaren davacının asıl talebi, belirsiz olan kısım da dahil gerçek zararın tamamının tazmini olduğundan dava dilekçesiyle talep edilen miktara hangi tarihten itibaren faize hükmedilecekse, yargılama sürecinde belirlenen ve artırma talep edilen miktara da aynı tarihten itibaren faize hükmedilmesi gerekmektedir.

Dava dilekçesiyle talep edilen miktara yürütülecek faizin başlangıç tarihinin, miktar artırımı dilekçesi ile artırılan tutar için de geçerli olduğunun kabulü, Anayasa ile güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün gerçekleşmesine hizmet edeceği gibi, yargılamaya hâkim olan ilkelerden olan adil yargılanma hakkına ve 6459 sayılı Kanun ile yapılan değişikliğin amacına da uygun düşecektir.

Bu itibarla, idari işlem veya eylemlerden doğan zararın tazminine hükmedilmesi istemiyle açılan tam yargı davalarında miktar artırımında bulunulması halinde, artırılan miktara faiz yürütülmesine esas alınacak tarih hususunda kararlar arasındaki aykırılığın, dava dilekçesiyle talep edilen miktara hangi tarihten itibaren faize hükmedilecekse artırılan miktara da aynı tarihten itibaren faize hükmedilmesi yönünde içtihadın birleştirilmesi suretiyle giderilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Anayasa Mahkemesinin 1/7/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

23. Başvurucular; taşınmazın gerçek ve güncel değerinin tazmin edilmesi gerektiğini, taşınmaza dava tarihi itibarıyla bir bedel belirlendiğinden bu tarih itibarıyla da faiz uygulanmasının zorunlu olduğunu, dava ve ıslah tarihlerini esas alan kademeli faiz uygulamasının gerçek bedele ulaşmayı engellediğini, davanın kamulaştırmadan farklı kabul edilmesinin ve faiz bakımından farklı uygulamalara tabi tutulmasının hatalı olduğunu, ayrıca bedelin enflasyon karşısında değer kaybına da uğradığını belirterek mülkiyet ve adil yargılanma hakları ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

24. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

25. Anayasa'nın "Kamulaştırma" başlıklı 46. maddesi şöyledir:

"Devlet ve kamu tüzelkişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir.

Kamulaştırma bedeli ile kesin hükme bağlanan artırım bedeli nakden ve peşin olarak ödenir. Ancak, tarım reformunun uygulanması, büyük enerji ve sulama projeleri ile iskân projelerinin gerçekleştirilmesi, yeni ormanların yetiştirilmesi, kıyıların korunması ve turizm amacıyla kamulaştırılan toprakların bedellerinin ödenme şekli kanunla gösterilir. Kanunun taksitle ödemeyi öngörebileceği bu hallerde, taksitlendirme süresi beş yılı aşamaz; bu takdirde taksitler eşit olarak ödenir.

Kamulaştırılan topraktan, o toprağı doğrudan doğruya işleten küçük çiftçiye ait olanlarının bedeli, her halde peşin ödenir.

İkinci fıkrada öngörülen taksitlendirmelerde ve herhangi bir sebeple ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz uygulanır."

26. Anayasa'nın "Yargı yolu" başlıklı 125. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır...

...

İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."

27. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucular; mülkiyet hakkı dışında adil yargılanma hakkı ile eşitlik ilkesinin de ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Ancak somut olayda eşitlik ilkesinin ihlaline yol açabilecek farklı muamelenin varlığı başvurucular tarafından temellendirilmemiştir. Diğer taraftan başvuruculaların asıl şikâyetinin imar uygulamasında kamu hizmeti alanı olarak ayrılan taşınmazın uzun süre geçmesine karşın kamulaştırılmamasına bağlı olarak uğradıkları maddi zararın tazmini istemiyle açtıkları tam yargı davasına yönelik olduğu anlaşıldığından başvuruculaların bütün şikâyetleri mülkiyet hakkının ihlali iddiası kapsamında incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Mülkün Varlığı

29. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Somut olayda imar uygulamasına konu taşınmaz, tapuda başvurucular adına tescillidir. Bu bağlamda tapuda kayıtlı olan taşınmazın Anayasa'nın 35. maddesi bağlamında mülk teşkil ettiği açıktır.

b. Müdahalenin Varlığı

30. Anayasa’nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkı kişiye -başkasının hakkına zarar vermemek ve yasaların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla- sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma ve ondan tasarruf etme, onun ürünlerinden yararlanma olanağı verir (Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32). Dolayısıyla malikin mülkünü kullanma, onun semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 53).

31. Taşınmazın imar planında kamu hizmetine ayrılması, henüz bir kamulaştırma yapılmayıp fiilen de taşınmaza el atılmadığı için mülkiyet hakkından yoksun bırakma sonucu doğurmamakla birlikte malikin mülkiyet hakkından doğan yetkilerini önemli ölçüde kısıtlamaktadır. Bu kapsamda kamu hizmeti alanı olarak ayrıldığı için taşınmaz üzerinde inşaat yapılabilmesi mümkün olamadığı gibi bu durumun taşınmazın satış, bağış, ipotek ve diğer irtifak haklarının tesisi yönünden yapılacak işlemleri de etkileyeceği açıktır. Dolayısıyla imar uygulamalarının ve bu bağlamda taşınmazın imar durumunun kamu hizmeti alanı olarak belirlenmesinin mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği kuşkusuzdur.

32. İmar uygulamalarıyla mülkiyet hakkına yapılan müdahaleler kural olarak mülkiyetin kamu yararına kullanılmasının kontrolü (veya düzenlenmesi) kapsamında görülmektedir (Süleyman Günaydın [2. B.], B. No: 2014/4870, 16/6/2016, § 65). Somut olay bağlamında müdahale, mülkten yoksun bırakmaya yol açmamaktadır. Müdahale kamulaştırma sürecinin bir aşamasını teşkil ettiğinden ve müdahalede geçen süre dikkate alındığında müdahalenin kontrol veya düzenleme amacından da söz edilemez. Dolayısıyla başvuruya konu müdahalenin mülkiyetten barışçıl yararlanmaya ilişkin genel kural çerçevesinde incelenmesi gerekir.

c. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

33. Anayasa’nın 13. maddesi şöyledir:

“Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

34. Anayasa’nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı, sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş; bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Anılan madde uyarınca temel hak ve özgürlükler, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaksızın Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, § 62).

i. Kanunilik

35. Anayasa'nın 35. maddesinin ikinci fıkrasında mülkiyet hakkının ancak kamu yararı

amacıyla kanunla sınırlanabileceği belirtilmek suretiyle mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerin kanunda öngörülmesi gereği ifade edilmiştir. Öte yandan temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesi de "hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceğini" temel bir ilke olarak benimsemiştir (Ali Ekber Akyol ve diğerleri [1. B.], B. No: 2015/17451, 16/2/2017, § 51).

36. Mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerde ilk incelenmesi gereken ölçüt, kanuna dayalı olma ölçütüdür. Bu ölçütün sağlanmadığı tespit edildiğinde diğer ölçütler bakımından inceleme yapılmaksızın mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılacaktır. Müdahalenin kanuna dayalı olması, iç hukukta müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir ve öngörülebilir kuralların bulunmasını gerektirmektedir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44). Kanunun varlığı kadar kanun metninin ve uygulamasının da bireylerin davranışlarının sonucunu öngörebilecekleri kadar hukuki belirlilik taşıması gerekir. Bir diğer ifadeyle kanunun kalitesi de kanunilik koşulunun sağlanıp sağlanmadığının tespitinde önem arz etmektedir (Necmiye Çiftçi ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55).

37. Somut olayda 3194 sayılı Kanun kapsamında yapılan imar uygulaması sonucunda başvuruculara ait taşınmaz okul alanı olarak ayrılmış ancak bu hususta 2942 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinde öngörülen işlemler tesis edilmemiştir. Taşınmazın uygulama imar planında okul alanı olarak ayrılması, mülkiyet hakkı üzerinde oluşan müdahalenin temelini oluşturmaktadır. Bu itibarla başvuruculaların mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanunilik ölçütünü taşıdığı değerlendirilmiştir.

ii. Meşru Amaç

38. Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri uyarınca mülkiyet hakkı, ancak kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilmektedir. Kamu yararı kavramı, mülkiyet hakkının kamu yararının gerektirdiği durumlarda sınırlandırılması imkânı vermekle bir sınırlandırma amacı olmasının yanı sıra mülkiyet hakkının kamu yararı amacı dışında sınırlanamayacağını öngörerek ve bu anlamda bir sınırlama sınırı oluşturarak mülkiyet hakkını etkin bir şekilde korumaktadır (Nusrat Külah [2. B.], B. No: 2013/6151, 21/4/2016, § 53).

39. Kamu yararı, doğası gereği geniş bir kavramdır. Yasama ve yürütme organları toplumun ihtiyaçlarını dikkate alarak neyin kamu yararına olduğunu belirlemede geniş bir takdir yetkisine sahiptir. Kamu yararı konusunda bir uyuşmazlığın çıkması hâlinde ise uzmanlaşmış ilk derece ve temyiz yargılaması yapan mahkemelerin uyuşmazlığı çözmek konusunda daha iyi konumda olduğu açıktır. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru incelemesinde kararların açıkça dayanaktan yoksun veya keyfî olduğu anlaşılmadıkça yetkili kamu organlarının kamu yararı tespiti konusundaki takdirine müdahalesi söz konusu olamaz. Müdahalenin kamu yararına uygun olmadığını ispat yükümlülüğü bunu iddia edene aittir (Mehmet Akdoğan ve diğerleri, §§ 34-36).

40. 3194 sayılı Kanun'un 1. maddesinde Kanun'un yerleşme yerleri ile bu yerlerdeki yapılaşmaların plan, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun teşekkülünü sağlamak amacıyla düzenlendiği belirtilmiştir. Kanun'un amacı çerçevesinde arazi ve arsaların düzenlenmesi sırasında bir kısım taşınmazın kamu hizmetine tahsis edilmesi, bu bağlamda somut olayda olduğu gibi taşınmazın okul alanı olarak ayrılması noktasında kamusal hizmetlerden herkesin istifade edebileceği değerlendirildiğinde müdahalenin kamu yararına dayalı meşru bir amacının bulunduğu kabul edilmiştir.

iii. Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

41. Son olarak kamu makamlarınca başvurucuların mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyle gerçekleştirilmek istenen amaç ile bu amacı gerçekleştirmek için kullanılan araçlar arasında makul bir ölçülülük ilişkisinin olup olmadığı değerlendirilmelidir.

42. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük, hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması koşuluyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

43. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri, § 38).

44. Ölçülülük ilkesi gereği kişilerin mülkiyet hakkının sınırlandırılması hâlinde elde edilmek istenen kamu yararı ile bireyin hakları arasında adil bir dengenin kurulması gerekmektedir. Bu adil denge, başvurucunun şahsi olarak aşırı bir yüke katlandığının tespit edilmesi durumunda bozulmuş olacaktır. Müdahalenin ölçülülüğünü değerlendirirken Anayasa Mahkemesi bir taraftan ulaşılmak istenen meşru amacın önemini, diğer taraftan müdahalenin niteliğini, başvurucunun ve kamu otoritelerinin davranışlarını da gözönünde tutarak başvurucuya yüklenen külfeti dikkate alacaktır (Arif Güven [2. B.], B. No: 2014/13966, 15/2/2017, §§ 58, 60).

45. Kamu makamlarının özellikle büyük şehirlerin gelişmeleri gibi karmaşık ve zor bir alanda kendi imar politikalarını uygulamak için geniş bir takdir alanı kullanmaları doğal olmakla birlikte belirtilen takdir yetkisinin Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkını ve Anayasa’nın 13. maddesinde yer verilen güvence ölçütlerini gözetecek şekilde kullanılıp kullanılmadığının denetlenmesi zorunludur (AYM, E.2012/100, K.2013/84, 4/7/2013). Mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kamu yararı amacına dönük olması yeterli olmayıp ayrıca ölçülü olması gerekir. Özel mülkiyette bulunan taşınmazların imar uygulamasında kamu hizmeti alanı olarak ayrılmasında kamusal yarar bulunmakla birlikte bu yolla malike aşırı ve orantısız bir külfet yüklenmemelidir (AYM, E.2009/31, K.2011/77, 12/5/2011). İmar uygulamalarıyla taşınmazların kamu hizmetine ayrılmasındaki kamu yararı amacı ile başvuruculara mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil denge, ancak taşınmazın makul bir süre içinde kamulaştırılması yoluyla sağlanabilir.

46. Anayasa’nın 46. maddesinin birinci fıkrasında kamulaştırmanın taşınmazın gerçek karşılığının ödenmesi şartıyla kullanılabilecek bir yetki olduğu hükme bağlanmıştır. Gerçek karşılığının ödenmesi Anayasa’nın anılan maddesiyle maliklerin lehine olarak getirilen özel bir güvence niteliğindedir. Dolayısıyla taşınmazın gerçek karşılığı ödenmeden yapılan

kamulaştırma işlemleri Anayasa'nın söz konusu maddesinin birinci fıkrasındaki gerçek karşılığın ödenmesi güvencesine aykırı olacaktır (AYM, E.2019/93, K.2023/87, 4/5/2023, § 174; Kübra Yıldız ve diğerleri [GK], B. No:2018/32734, 28/7/2022, § 61).

47. Gerçek karşılığın ödenmesi, ölçülülük ilkesinin de bir gereğidir. Kamulaştırma suretiyle mülkiyet hakkına yapılan sınırlamalarda hedeflenen kamu yararı ile malikin bireysel yararı arasında gözetilmesi gereken adil denge ancak malike kamulaştırmaya konu taşınmazın bedelinin ödenmesi suretiyle sağlanabilir. Diğer bir ifadeyle kamulaştırma suretiyle mülkiyet hakkına müdahalede bulunulan durumlarda malike bedelin ödenmesi, müdahaleyle malike yüklenen aşırı külfetin telafi edilmesini temin eden temel bir araçtır. Anayasa'nın 46. maddesinin birinci fıkrasında gerek kamulaştırmada gerekse idari irtifak kurulmasında taşınmazın gerçek karşılığının ödeneceği hükme bağlanmakla kamu yararı ile malikin menfaatleri arasındaki dengeyi kuracak bedelin taşınmazın gerçek karşılığı olduğu ifade edilmiştir (AYM, E.2022/83, K.2023/69, 5/4/2023, § 18; bazı farklarla birlikte bkz. Saadet Esin [2. B.], B. No: 2014/18103, 26/10/2017, § 35).

48. Öte yandan kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi için taşınmaza ihtiyaç duyulması hâlinde 2942 sayılı Kanun ve diğer kanunlarda kamulaştırma için öngörülen usul ve esaslara uygun hareket edilmesi gerekmektedir. Kamulaştırmasız el atmanın bir görünümü olan bu el atma durumunda, mevzuatta öngörülen süre içinde idarece kamulaştırma yapılmaması veya kısıtlılığı kaldıracak şekilde imar işlemlerine gidilmemesi hâli ortaya çıkmaktadır. Buna göre kamulaştırmasız el atma sebebiyle mahkemelerce taşınmazın değerine ilişkin olarak hükmedilen bedel, hukuka aykırı olarak ortaya çıkan durumun telafi edilmesini ve tasfiyesini amaçlamaktadır (AYM, E. 2024/135, K. 2025/20, 16/1/2025, § 29).

49. Bu durum aynı zamanda Anayasa'nın 125. maddesinde yer alan idarenin işlem ve eylemlerinden doğan zararı ödeme yükümlülüğüyle de bağlantılıdır. Bu anayasal yükümlülük, yalnızca zararın kaynağının tespit edilmesini değil uğranılan zararın tüm sonuçlarıyla birlikte giderilmesini de gerektirir. Bu çerçevede el atma nedeniyle hükmedilen bedel, tam yargı davası kurumunun ihdas amacına uygun olarak idarenin tazmin sorumluluğunu anayasal düzeyde karşılayacak biçimde belirlenmeli ve malike fiilen taşınmazın gerçek karşılığını sağlayacak şekilde ödenmelidir. Diğer bir ifade ile yalnızca bedele hükmedilmiş olması yeterli olmayıp bu bedelin belirlenmesine ve ödenmesine ilişkin usul ve uygulamaların da hukuka aykırı durumun ortadan kaldırılmasını sağlayacak ve taşınmaz malikine gerçek karşılığı fiilen temin edecek nitelikte olması gerekir.

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

50. Başvuruculara ait taşınmazın uzun yıllar boyunca imar planlarında ortaöğretim tesis alanı olarak ayrılmasına karşın idarece kamulaştırma yoluna gidilmediği ve başvuruculaların taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkilerinin belirsiz bir süreyle sınırlandığı anlaşılmaktadır. Bu durumun kamulaştırmasız el atmanın bir görünümü niteliğinde olduğu açıktır.

51. Bu hallerde taşınmaz malikine ödenecek bedelin Anayasa'nın 46. maddesinde öngörülen güvencelere uygun biçimde gerçek karşılığı yansıtması ve mülkiyet hakkına yapılan ağır müdahaleyi telafi edici nitelikte olması gerekir. Bu bağlamda yalnızca taşınmazın değerinin nominal olarak belirlenmiş olması yeterli olmayıp bedelin ödenme zamanı, ödeme şekli ve buna ilişkin usuli düzenlemelerin de malike fiilen ödenecek tutarın taşınmazın gerçek karşılığını yansıtmasını engellememesi zorunludur. Başka bir ifadeyle faiz başlangıç tarihi, ödeme rejimi, bedelin parçalara bölünmesi veya yargılama giderleri yoluyla bedelin azaltılması gibi uygulamalar, taşınmazın gerçek bedelinin anayasal güvencelere uygun

şekilde malike ödenmesini engeller nitelikte olmamalıdır.

52. Somut olayda başvurucular, imar planında ortaöğretim tesis alanı olarak ayrılan ve uzun yıllar kamulaştırılmayan taşınmazları nedeniyle uğradıkları zararın tazmini amacıyla tam yargı davası açmış ve ilerleyen süreçte bedeli ıslah etmiştir. Mahkeme talep doğrultusunda taşınmazın dava tarihi itibarıyla belirlenen gerçek değeri üzerinden tazminata ve bu bedele aynı tarihten itibaren faiz uygulanmasına karar vermiş ancak istinaf mercii hükmedilen tazminat tutarını dava dilekçesinde talep edilen kısım ile ıslah edilen kısım şeklinde ayırarak faizin başlangıç tarihini buna göre farklılaştırmış ve bu doğrultuda hükmü düzeltmiştir. Bu karar temyiz incelemesinde onanmak suretiyle kesinleşmiştir. Böylece taşınmazın tamamı için tek ve bütün bir değer esas alınmasına rağmen bu değerin önemli bir bölümü bakımından faiz başlangıcı ileri bir tarihe bırakılmıştır.

53. Bu uygulamanın sonucu olarak başvuruculara ödenmesi gereken bedelin bir kısmı, taşınmazın dava tarihi itibarıyla tespit edilen gerçek karşılığını yansıtamaz hâle gelmiş ve bu suretle Anayasa'nın 46. maddesinde güvence altına alınan gerçek karşılık ilkesinin etkisiz kılınmasına neden olmuştur. Başka bir ifadeyle faiz başlangıcının farklı tarihlere bağlanması, başvuruculara mülkiyet hakkına yönelik müdahale nedeniyle doğan zararlarının tamamının giderilmesini engelleyen bir uygulama niteliği kazanmıştır. Bu aşamada Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun dava dilekçesi ile talep edilen miktara hangi tarihten itibaren faize hükmedilecekse artırılan miktara da aynı tarihten itibaren faize hükmedilmesi gerektiğine dair 24/10/2024 tarihli kararının da altını çizmek gerekir.

54. Bu itibarla kanun yolu makamlarınca somut olayda benimsenen kademeli faiz uygulamasının taşınmazın gerçek karşılığının ödenmesini engellediği, bu yönüyle başvuruculara yüklenen külfetin müdahale nedeniyle katlanılması beklenen sınırları aştığı ve kamu yararı ile bireyin mülkiyet hakkı arasında gözetilmesi gereken adil dengeyi bozduğu kabul edilmiştir.

55. Öte yandan Anayasa Mahkemesi, bedelin enflasyon karşısında değer kaybettiği iddiasına ilişkin olarak, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018) ve Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede davanın açıldığı tarih ile kararın kesinleştiği tarih arasında geçen dönemde gerçekleşen enflasyon oranları karşısında tazminat ve ecrimisil bedelinin hissedilir/önemli derecede değer kaybetmesi nedeniyle başvuruculara şahsi olarak aşırı bir külfet yüklendiği belirtilerek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da yargılama süresinde bedelin önemli derecede değer kaybettiği tespit edilmiştir. Bu durumda anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

56. Sonuç olarak kademeli faiz uygulaması ve bedelin enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğraması, başvuruculara şahsi olarak aşırı bir külfet yüklemektedir. Bu durumda başvurucuların mülkiyet hakkının korunması ile kamunun yararı arasında olması gereken adil dengenin başvurucular aleyhine bozulduğu ve müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna varılmıştır.

57. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

58. Başvurucular; ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

59. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 4. İdare Mahkemesine (E.2019/121, K.2019/603) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EROL TANYILDIZ

B. No: 2021/15976 | Karar tarihi: 01.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/15976

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EROL TANYILDIZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/15976)

Karar Tarihi: 1/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Tahir Hami TOPAÇ

Başvurucu : Erol TANYILDIZ

Vekili : Av. Bayram MARANGOZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; kıyı kenar çizgisi tespiti işleminin iptali istemiyle açılan davanın reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/3/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu Yalova ili, Altınova ilçesi, Hersek Mahallesi 40 parsel sayılı taşınmazın hissedarıdır.

A. Adli Yargı Süreci

6. Altınova Mal Müdürlüğü (İdare) 8/1/2008 tarihinde başvurucunun hissedarı olduğu taşınmazın 4.333,35 m²'lik kısmının kıyı kenar çizgisi içinde kaldığını ileri sürerek bu kısım yönünden Karamürsel Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde tapu iptal ve tescil davası açmıştır.

7. Mahkeme tarafından hak düşürücü süre nedeniyle davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; taşınmaza ilişkin kadastro tutanağının 3/2/1958 tarihinde kesinleştiği, davanın 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 12. maddesinin üçüncü fıkrası ile geçici 10. maddesi uyarınca öngörülen on yıllık hak düşürücü süre geçtikten sonra açıldığı belirtilmiştir.

8. Hükmün temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 1. Hukuk Dairesi (Daire) 7/4/2010 tarihli kararında davanın hak düşürücü süre nedeniyle reddedilmesinde isabetsizlik bulunmadığını belirtmiş, ancak uzman bilirkişiler aracılığıyla mahallinde keşif yapılarak taşınmazın kıyı kenar çizgisine göre kıyıda kalıp kalmadığının saptanması ve tarafların haklılık durumları dikkate alınarak yargılama giderleri, avukatlık ücreti ve harç hakkında hüküm kurulması gerektiğini ifade ederek kararı bozmuştur.

9. Mahkemece bozmaya uyularak yapılan yargılamada keşif yapılmış ve bilirkişi raporu alınmıştır. Bilirkişi raporunda davanın açıldığı tarih itibarıyla taşınmazın yeni kıyı kenar çizgisi dışında kaldığı belirtilmiştir. Mahkeme tarafından bilirkişi raporuna atıfta bulunularak taşınmazın dava tarihi itibarıyla yeni kıyı kenar çizgisi dışında kaldığı belirtilip davanın reddine, vekâlet ücretinin İdareden alınarak davalılara verilmesine karar verilmiştir. Bu hüküm, Daire tarafından 10/10/2011 tarihinde onanmıştır.

B. Bireysel Başvuruya Konu İdari Yargı Süreci

10. Başvurucu 4/3/2013 tarihinde ilgili tapu müdürlüğünce söz konusu taşınmaza kıyı kenar çizgisi şerhi konulduğunu öğrenmesi üzerine şerhin kaldırılmasını talep etmiş, bu talebin reddi işlemi ile bu işlemin dayanağı olan 25/3/1981 ve 8/2/2012 tarihli kıyı kenar çizgisi tespiti işlemlerinin iptali istemiyle 2/3/2016 tarihinde Bursa 3. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) nezdinde dava açmıştır.

11. Başvurucu; dava dilekçesinde adli yargıda yapılan yargılama sonucunda tespit edilen kıyı kenar çizgisinin İdare tarafından kabul edilmesi gerektiğini, taşınmazın 4168 m²'lik kısmının kullanım hakkının kısıtlandığını ileri sürmüştür.

12. İdare Mahkemesince keşif yapılmış ve bilirkişi raporu alınmıştır. Yargılama sonucunda İdare Mahkemesi; bilirkişi raporu doğrultusunda dava konusu taşınmazın Güncel Plaj Kumları birimi içinde bulunduğu, oldukça düz bir topografyaya sahip, alçak basık kıyı özelliği gösterdiği, iş makinesi ile açılan iki adet araştırma/sondaj çukurundan alınan örneklerde kavkı/kabuk oluştuğunun tespit edildiği, gevşek yapıdaki temiz kum seviyeleri bulunduğu, bu kum seviyeleri içinde kalınlığı 20-30 cm arasında değişen, bol kavkı/kabuk içeren gevşek ince çakıllı seviyeler bulunduğu, gerek gevşek yapıdaki temiz kum gerekse bol fosil kavkısı içeren ince çakıllı seviyelerden alınan örnekler içinde bulunan kavkı/kabuk örneklerinin sığ denizel plaj ortamını temsil eden denizel canlılara ait kalıntılar olduğu, denizel etkinin mevcut olduğu, kıyı çizgisinden sonraki kara yönünde su hareketlerinin oluşturduğu, kumsal ve kıyı kumullarında oluşan kumluk, çakıllık, benzeri alanların doğal sınırları kapsamında yer aldığı gerekçesiyle İdarenin kıyı kenar çizgisi tespiti işleminde hukuka aykırılık görmemiş ve 17/9/2018 tarihinde davanın reddine karar vermiştir.

13. Hükme karşı istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. İdare Dava Dairesi, hükmün usul ve hukuka uygun olduğu gerekçesiyle 30/12/2020 tarihinde istinaf talebinin esastan reddine karar vermiştir.

14. Kesin karar başvurucu vekiline 28/2/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

15. Konu hakkında ilgili hukuk için bkz. Abdullah Tantaş ve diğerleri [GK], B. No: 2018/2739, 15/12/2021, §§ 19-36.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

16. Başvurucu; yargılamanın makul sürede tamamlanmadığını, adli yargı merciilerince verilen kesin hükme karşın taşınmazın kıyı kenar çizgisi içinde kaldığının kabul edilip şerh konulduğunu, istinaf mercii kararının gerekçesiz olduğunu belirterek adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Bakanlık görüşünde; başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevap sunmamıştır.

B. Değerlendirme

18. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucu; mülkiyet hakkı dışında adil yargılanma hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Başvurucunun asıl şikâyetinin kıyı kenar çizgisi sebebiyle maliki olduğu taşınmazdan dilediği gibi yararlanamadığına, taşınmazını kullanamadığına ve ondan tasarruf edemediğine yönelik olduğu anlaşıldığından başvurucunun bu yöndeki şikâyetleri mülkiyet hakkının ihlali iddiası kapsamında incelenmiştir.

1. Mülkiyet Hakkının İhlali İddiaları

19. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

20. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60).

21. Somut olayda başvurucunun bireysel başvuruya konu taşınmazın hissedarı olduğu açıktır. Dolayısıyla mülkün varlığı konusunda bir tartışma bulunmamaktadır.

22. Başvurucu adına kayıtlı taşınmazın bir kısmının kıyı kenar çizgisi içinde kaldığı tespit edilmiş ve bu husus taşınmaz kaydına şerh düşülmüştür. Şerhin taşınmaz üzerindeki hak ve yetkilerin kullanımının sınırlandırmasına sebebiyet verebileceği gözetildiğinde müdahalenin mülkiyetten barışçıl yararlanmaya ilişkin genel nitelikli birinci kural çerçevesinde incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

23. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

24. Anayasa’nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 62).

25. Başvurucunun hissedarı olduğu taşınmazın bir kısmının 4/4/1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu hükümlerine göre yapılan belirleme neticesinde kıyı kenar çizgisinin kıyıda kalan kısmında olduğu tespit edilmiş ve bu husus tapu kaydına şerh düşülmüştür. Dolayısıyla müdahalenin kanuni bir dayanağının olduğu kuşkusuzdur.

26. Anayasa'nın 43. maddesine göre, devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan kıyılar özel mülkiyete konu olamaz. Kıyılar; doğasına uygun olarak genellik, eşitlik ve serbestlik ilkeleri gereği herkesin ortak kullanımına açık bulunmalıdır ve kıyılardan yararlanma ancak kıyının herkese açık olması ile mümkün olabilir (AYM, E.1990/23, K.1991/29, 18/9/1991). 3621 sayılı Kanun kıyıların ortak kullanımını düzenlemek, yararlanmaya ilişkin karar ve önlemleri almak amacıyla çıkarılmıştır. Kanun'un amacı çerçevesinde kıyı kenar çizgisindeki taşınmazların kamu hizmetine tahsis edilmesi, bu bağlamda kıyıdan herkesin istifade edebileceği değerlendirildiğinde müdahalenin kamu yararına dayalı meşru bir amacının bulunduğu kabul edilmiştir. (Melahat Altın ve Filiz Freıfrau Von Thermann [1. B.], B. No: 2014/11408, 8/12/2016, §§ 52-54).

27. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

28. Başvurucunun hissedarı olduğu taşınmazın bir kısmının kıyı kenar çizgisi içinde kalması nedeniyle tapu kaydına şerh düşülmesinin meşru amaca ulaşılması bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

29. Eldeki başvuruda asıl incelenmesi gereken müdahalenin orantılı olup olmadığıdır.

Müdahalenin orantılılığı bağlamında öncelikle incelenmesi gereken mesele ise başvurucuya iddia ve savunmalarını etkin bir biçimde ortaya koyabilme imkânının tanınıp tanınmadığıdır. Bu bağlamda başvurucuya iddia ve savunmalarını etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanındığı, başvurucunun kendisini avukatla temsil ettirebildiği anlaşılmaktadır.

30. Başvurucu, adli yargı mercilerince verilen kesin hükme karşın açılan davanın reddedilmesinden yakınmaktadır. Bu noktada adli yargı mercilerinin yaptığı incelemenin davanın açıldığı tarih itibarıyla taşınmazın kıyı kenar çizgisi içinde bulunup bulunmadığının tespitine ilişkin olduğu, buna karşılık idari yargı sürecinde tartışılan hususun ise idarenin yaptığı kıyı kenar çizgisi tespit işlemlerinin hukuka uygun olup olmadığının belirlenmesine dair olduğu, bu bağlamda adli yargı kararının idari işlemin denetimi bakımından bağlayıcılık arz etmediği belirtilmelidir. Buna göre İdare Mahkemesi kararının açık ve bariz takdir hatası içermeyip uyuşmazlık yönünden ilgili ve yeterli gerekçeye sahip olduğu ve başvurucunun tüm usul güvencelerinden yararlandığı kabul edilmiştir.

31. Nihai olarak tapu kaydına şerh düşülmesinin başvurucunun kaçınılmaz olanın ötesinde zarara uğramasına yol açıp açmadığı değerlendirilmelidir. Bu noktada başvurucunun zarara uğradığı iddiasıyla adli mercilere başvuruda bulunmasının önünde bir engel bulunmadığı dikkate alınmalıdır. Başvurucunun zarara uğradığı iddiasıyla yargısal merciler önünde dava açma imkânı gözetildiğinde kamu yararı ile bireysel yarar arasında makul dengenin kurulduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

32. Sonuç olarak başvurucunun hissedarı olduğu taşınmazın tapu kaydına kıyı kenar çizgisi içinde kaldığı hususunda şerh düşülmesinin başvurucuya katlanması gerekenin ötesinde bir külfet yüklemediği değerlendirilmiştir. Bu durumda başvurucunun mülkiyet hakkından yararlanmasındaki bireysel yarar ile kamusal yarar arasındaki dengenin sağlandığı ve mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçülü olduğu kanaatine varılmaktadır.

33. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca katılmamıştır.

2. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası

34. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında anılan şikâyetle ilgili olarak uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

35. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 1/7/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Kıyı kenar çizgisi tespiti işleminin iptali talebiyle açılan davanın reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan bireysel başvuruda Mahkememiz çoğunluğunun ulaştığı başvurunun açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiği şeklindeki karara katılmamaktayım.

2. Eldeki dosyada hissedarı olduğu taşınmazın bir kısmının kıyı kenar çizgisi içinde kaldığı gerekçesiyle adli yargıda açılmış olan davanın taşınmazın dava tarihi itibarıyla yeni kıyı kenar çizgisi dışında kaldığı belirtilip reddiyle sonuçlanmasından sonra başvurucunun ilgili tapu müdürlüğünce söz konusu taşınmaza kıyı kenar çizgisi şerhi konulduğunu öğrenmesi üzerine başvurucu bu kez şerhin kaldırılmasını talep etmiş, bu talebin reddi işlemi ile bu işlemin dayanağı olan 25/3/1981 ve 8/2/2012 tarihli kıyı kenar çizgisi tespiti işlemlerinin iptali istemiyle Bursa 3. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) nezdinde dava açmıştır.

3. Bu davada ise İdare Mahkemesi idarenin kıyı kenar çizgisi tespiti işleminde hukuka aykırılık görmeyerek iptal istemini reddetmiştir.

4. Bununla birlikte İdare Mahkemesi kararında başvurucunun açmış olduğu iptal davasındaki esaslı iddialarından birisi olan adli yargıda önceden aynı taşınmazla ilgili olarak görülen davada başvurucunun taşınmazının kıyı kenar çizgisi dışında kaldığı şeklindeki tespiti bulunmasına rağmen sonradan yeni çizgi belirlenmesi konusuyla ilgili iddiası hakkında yeterli bir değerlendirme yapılmamıştır.

5. Oysa başvurucunun bu iddiası doğrudan davanın esası ile ilgili olup davanın sonucunu etkileyebilecek niteliktedir. Dolayısıyla başvurucunun bu iddiasının ilgili ve yeterli bir gerekçe ile karşılanması gerekmektedir.

6. Bilindiği üzere Anayasa’nın 141. maddesinde de ifade edildiği gibi bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi kararlarında da vurgulandığı üzere gerekçeli karar hakkı kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Gerekçeli karar hakkı, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle, gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Tarafların uyuşmazlığın sonucuna etkili nitelikteki iddia ve itirazlarının mahkemesince ilgili ve yeterli bir gerekçe ile karşılanması gerekir. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterlidir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan iddia ve itirazların bu

defa kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açar (bkz.: Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 35-39; Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; Şah Tarım İnşaat Turizm Seyahat Yatçılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/7847, 9/3/2016, §§ 36-48).

7. Açılan iptal davasında davanın sonucunu da etkileyebilecek nitelikteki bahse konu iddianın İdare Mahkemesince karşılanmaması başvurucunun mülkiyet hakkına yönelik müdahalesindeki usul güvencelerinden yeterli biçimde yararlanamaması sonucu doğurmaktadır. Bu nedenle mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin ölçüsüz olduğu gerekçesiyle eldeki dosyada başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

METİN KARACAN

B. No: 2021/20950 | Karar tarihi: 01.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/20950

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

METİN KARACAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/20950)

Karar Tarihi: 1/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Tahir Hami TOPAÇ

Başvurucu : Metin KARACAN

Vekili : Av. Ümit Mahmut BAKAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; kanun hükmünde kararnameyle kapatılan eğitim kurumunca yapılan taşınmaz satış işleminin muvazaalı olduğu gerekçesiyle taşınmazın mülkiyetinin Hazineye geçirilmesi işleminin iptali istemiyle açılan davada idari merci tarafından tesis edilmiş bir işlem bulunmadığı gerekçesiyle davanın incelenmeksizin reddine karar verilmesinin mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 25/3/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

5. Van'ın Erciş ilçesi, Latifiye Mahallesi'nde bulunan 461 Ada 50 parsel sayısında kayıtlı olan

arsa niteliğindeki taşınmaz; I. Eğitim Yayın Dağıtım Pazarlama ve Ajans Hizmetleri Anonim Şirketine (Şirket) ait iken 23/5/2016 tarihinde başvurucu tarafından satın alınmıştır.

6. Türkiye 15 Temmuz 2016 gecesi silahlı bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmış ve Bakanlar Kurulu tarafından ülke genelinde 21/7/2016 tarihinden itibaren doksan gün süreyle olağanüstü hâl (OHAL) ilan edilmesine karar verilmiştir. Olağanüstü hâl 19/7/2018 tarihinde bir daha uzatılmayarak son bulmuştur. Darbe teşebbüsüne ilişkin süreç, OHAL ilanı, OHAL döneminin gerektirdiği tedbirlere ilişkin detaylı açıklamalar Anayasa Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-20, 47-66) kararında yer almaktadır.

7. OHAL tedbirleri kapsamında çıkarılan kanun hükmünde kararnamelerle terör örgütleriyle bağlantılı görülen eğitim kurumları, öğrenci yurtları ve pansiyonların faaliyetlerine son verilmiştir. Bu çerçevede 23/7/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 667 sayılı Olağanüstü Hâl Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname (667 sayılı KHK) uyarınca Şirket kapatılmıştır.

8. 29/10/2016 tarihli ve 29872 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (675 sayılı KHK) 12. maddesinde olağanüstü hâl kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler gereğince kapatılan özel öğretim kurum ve kuruluşları ile özel öğrenci yurtları ve pansiyonlarının faaliyetlerini sürdürdüğü dönemde üzerlerinde bulundukları ve mülkiyeti kapatılanların sahibi olan gerçek veya tüzel kişilere ait olan taşınmazlardan 1/1/2014 tarihi ile bahse konu yerlerin kapatılma tarihleri arasında üçüncü kişilere devri yapılan ve üzerinde kapatılanlar tarafından aynı faaliyete kapatılma tarihi itibarıyla devam edilenlerin devir işlemlerinin muvazaalı kabul edileceği ve taşınmazların tapuda ilgisine göre Hazine veya Vakıflar Genel Müdürlüğü adına her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak resen tescil edileceği düzenlenmiştir.

9. Bu kapsamda Van Valiliği Defterdarlık Millî Emlak Müdürlüğü 4/11/2016 tarihli ve 6267 sayılı yazısında 675 sayılı KHK'nın 12. maddesine atıfta bulunarak Erciş Kaymakamlığı Mal Müdürlüğünden (Mal Müdürlüğü) hüküm kapsamında olduğu tespit edilen taşınmazların Hazine adına tescilinin sağlanmasını talep etmiştir.

10. Bu talep üzerine Mal Müdürlüğü 7/11/2016 tarihli ve 836 sayılı yazı ile Erciş Tapu Müdürlüğünden (Tapu Müdürlüğü) aralarında Şirketin de bulunduğu şirketlerin 1/1/2014 tarihinden sonra üçüncü kişilere yapmış oldukları tüm taşınmaz devir işlemlerinin iptal edilerek her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak Hazine adına tescil edilmesini istemiştir. İlgili yazıda sadece şirket ünvanlarına yer verildiği anlaşılmaktadır.

11. Tapu Müdürlüğü 7/11/2016 tarihli 4833 yevmiye sayılı işlemi ile başvurucu adına kayıtlı olan taşınmazı Hazine adına tescil etmiştir.

12. Başvurucu; Mal Müdürlüğünün 7/11/2016 tarihli ve 836 sayılı işlemi ile taşınmazın Hazine adına tescil edildiğini belirterek işlemin iptali istemiyle Van 1. İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde dava açmıştır. Başvurucu, dava dilekçesinde devir işleminin muvazaalı olmadığını ileri sürmüştür.

13. Mahkeme, verdiği ara kararlar ile taşınmazın Hazine adına tesciline ilişkin bilgi ve belgeleri ilgili kurumlardan talep etmiştir. Tapu Müdürlüğü 26/9/2018 tarihli cevap yazısında Mal Müdürlüğünün 7/11/2016 tarihli ve 836 sayılı yazısına istinaden taşınmazın aynı tarihte 4833 yevmiye ile tescil edildiğini bildirmiştir.

14. Mahkeme 27/2/2019 tarihli kararıyla davaya konu Mal Müdürlüğünün 7/11/2016 tarihli ve 836 sayılı işleminin idari davaya konu olabilecek kesin ve yürütülebilir nitelikte bir işlem olmadığı, hazırlık mahiyetinde bir işlem olduğu gerekçesiyle davanın incelenmeksizin reddine karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...

Erciş Kaymakamlığının Erciş Tapu Müdürlüğü hitaplı dava konusu işlemi ile olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan KHK'lar ile kapatılan ve isimlerine sayma suretiyle yer verilen tüzel kişilerce yapılan taşınmaz devir işlemlerinin muvazaalı kabul edilerek iptal edilmesinin ve Hazine adına tesciline karar verilmesinin istenildiği, bu işlemde davacı adına yapılan söz konusu taşınmaz tescil işleminden bahsedilmediği gibi, davacının devraldığı taşınmazın tapu bilgilerine de yer verilmediği, bir başka anlatımla işlemin söz konusu tüzel kişiliklerin 01/01/2014 tarihinden sonra yapmış oldukları tüm taşınmaz devir işlemlerine ilişkin talimat içeren ve asıl devir işlemlerine 'hazırlık' mahiyetinde bir işlem olduğu görülmektedir.

Bu durumda, davacının hak ve menfaatini etkileyen ve hukuk aleminde kesin ve yürütülebilir sonuçlar doğuran işlemin söz konusu taşınmazın davacı adına yapılan tescilinin iptal edilerek Hazine adına tescil edilmesi işlemi olduğu, dava konusu edilen Erciş Kaymakamlığı işleminin ise kesin ve yürütülebilir işleme hazırlık mahiyetinde bir işlem olduğu, davacının hak ve menfaatine doğrudan etki eden icrai nitelikte bir işlem olmadığı anlaşıldığından, idari davaya konu olabilecek kesin ve yürütülebilir nitelikte olmayan Erciş Kaymakamlığı Mal Müdürlüğü'nün 07/06/2016 tarih ve 836 sayılı işlemi yönünden davanın esasının incelenmesine hukuken olanak bulunmadığı ve incelenmeksizin reddi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır

..."

15. Başvurucunun karara karşı istinaf kanun yoluna başvurması üzerine Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi (İstinaf Mercii) 22/1/2021 tarihinde talebin esastan reddine kesin olmak üzere karar vermiştir.

16. Nihai karar başvurucuya 8/3/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

17. Anayasa'nın "Yargı yolu" başlıklı 125. maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesi şöyledir:

" İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır."

18. 1/6/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "Dilekçeler üzerine ilk inceleme" başlıklı 14. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Dilekçeler, ...:

a)..

d) İdari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olup olmadığı,

...

yönlerinden sırasıyla incelenir."

19. 2577 sayılı Kanun'un "İlk inceleme üzerine verilecek kararlar" başlıklı 15. maddesinin

birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Danıştay veya idare ve vergi mahkemelerince yukarıdaki maddenin 3 üncü fıkrasında yazılı hususlarda kanuna aykırılık görülürse, 14 üncü maddenin;

a) ...

b) 3/c, 3/d ve 3/e bentlerinde yazılı hallerde davanın reddine,

...

Karar verilir."

20. 667 sayılı KHK'nın 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen Fethullahçı Terör Örgütüne (FETÖ/PDY) aidiyeti, iltisakı veya irtibatı belirlenen;

...

b) Ekli (II) sayılı listede yer alan özel öğretim kurum ve kuruluşları ile özel öğrenci yurtları ve pansiyonları,

...

kapatılmıştır.

(2) ... kapatılan diğer kurum ve kuruluşlara ait olan taşınırlar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen Hazine adına, her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak tescil edilir ..."

21. 675 sayılı KHK'nın 12. maddesi şöyledir:

"(1) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler gereğince kapatılan özel öğretim kurum ve kuruluşları ile özel öğrenci yurtları ve pansiyonlarının faaliyetlerinin sürdürüldüğü dönemde üzerlerinde bulundukları, mülkiyeti kapatılanların sahibi gerçek veya tüzel kişilere ait taşınmazlardan 1/1/2014 tarihi ila bahse konu yerlerin kapatılma tarihleri arasında üçüncü kişilere devri yapılmış olan ve üzerinde kapatılanlar tarafından aynı faaliyete kapatılma tarihi itibarıyla devam edilen taşınmazların devir işlemleri muvazaalı kabul edilir ve tapuda ilgisine göre Hazine veya Vakıflar Genel Müdürlüğü adına her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak resen tescil edilir."

B. Danıştay İçtihadı

22. Danıştay İkinci Dairesinin 7/3/2019 tarihli ve E.2018/3320, K.2019/1063 sayılı kararının ilgili kısımları şöyledir:

"... bir idari işlemin iptal davasına konu edilebilmesi için kesin ve yürütülmesi zorunlu bir işlem olması gerekmektedir. Kesin ve yürütülmesi zorunlu işlem; hukuk düzeninde sonuç doğuran, başka bir makamın onayına ihtiyaç göstermeyen ve ilgilinin hukukunda değişiklikler meydana getiren işlemdir.

Hazırlık işlemleri ise; idarelerin, kesin ve icrai işlemleri tesis etmeden önce yaptıkları ön çalışmalar olup, bireyler üzerinde herhangi bir hukuksal etki yaratmayan, hazırlayıcı işlem niteliğini taşıyan ve tek başına dava konusu edilemeyecek işlemlerdir.

..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Anayasa Mahkemesinin 1/7/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

24. Başvurucu; hakkında terör örgütü üyeliğinden soruşturma bulunmadığını, muvazaa bulunup bulunmadığının araştırılmadan taşınmazının Hazine adına tescil edildiğini, tescil işleminin kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olduğunu, idarenin tek yanlı beyanıyla tesis edildiğini, buna karşın makul olmayan bir gerekçe ile davanın reddedildiğini, bu nedenlerle mülkiyet ve adil yargılanma hakkı kapsamında savunma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Bakanlık görüşünde yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile içtihatların ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

B. Değerlendirme

26. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

27. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" başlıklı 40. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir."

28. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucu; mülkiyet hakkının yanı sıra adil yargılanma hakkı kapsamında savunma hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Bununla birlikte başvurucunun mülkünün Hazine adına tescil edilmesi özü itibarıyla mülkiyet hakkını ilgilendirmektedir.

29. Başvurucu, taşınmazın Hazine adına tesciline ilişkin işlemin iptali istemiyle açtığı davada Mahkemece esasa girilmeksizin karar verilmesinden şikâyetçi olmuştur. Bu nedenle başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetinin Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

30. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

i. Mülkün Varlığı

31. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinden kuşku bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallarla bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60). Somut başvuru yönünden başvurucuya ait taşınmazın ekonomik bir değer teşkil ettiği dikkate alındığında mülkün varlığı hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır.

ii. Genel İlkeler

32. Etkili başvuru hakkı anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlamaya) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir (Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47; Murat Haliç [1. B.], B. No: 2017/24356, 8/7/2020, § 44).

33. Öte yandan şikâyetlerin esasının incelenmesine imkân sağlayan ve gerektiğinde uygun bir telafi yöntemi sunan etkili hukuk yollarının olması, ilgililere etkili başvuru hakkının sağlanmasının bir gereğidir. Buna göre kişilerin mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla öngörülen yargı yollarının mevzuatta yer alması, yalnız başına yeterli olmayıp bu yolun aynı zamanda pratikte de başarı şansı sunması gerekir. Söz konusu yola başvurulabilmesi için öngörülen koşullar somut olaylara tatbik edilirken dayanak işlem, eylem ya da ihmallerden kaynaklanan savunulabilir nitelikteki iddiaların bu doğrultuda geniş şekilde değerlendirilmesi, koşulların oluşmadığı sonucuna ulaşılması durumunda ise bu durumun yargı makamları tarafından ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanması gerekir (İlhan Gökhan [2. B.], B. No: 2017/27957, 9/9/2020, §§ 47, 49).

34. Anayasa'nın 35. maddesinde "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." hükmüne yer verilerek mülkiyet hakkı güvence altına alınmıştır. Anayasa'nın 5. maddesi ise insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamayı devletin temel amaç ve görevleri arasında saymıştır. Mülkiyet hakkının etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin bu haklara müdahaleden kaçınmasıyla sağlanamaz. Anayasa’nın 5. maddesi ile birlikte değerlendirildiğinde 35. maddesi uyarınca devletin pozitif yükümlülükleri de bulunmaktadır. Bu pozitif yükümlülükler, kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere söz konusu temel hakların korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir (AYM, E.2019/40, K.2020/40, 17/7/2020, § 37; AYM, E.2019/11, K.2019/86, 14/11/2019, § 13; Eyyüp Boynukara [1. B.], B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-41; Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limitet Şirketi [2. B.], B. No: 2014/8649, 15/2/2017, § 43).

35. Devletin pozitif yükümlülükleri nedeniyle mülkiyet hakkı bakımından koruyucu ve düzeltici bazı önlemler alması gerekmektedir. Koruyucu önlemler mülkiyete müdahale edilmesini önleyici; düzeltici önlemler ise müdahalenin etkilerini giderici, diğer bir ifadeyle telafi edici yasal, idari ve fiilî tedbirleri kapsamaktadır. Mülkiyet hakkına müdahalenin malik üzerinde doğurduğu olumsuz sonuçların mümkünse eski hâle döndürülmesi, mümkün değilse malikin zarar ve kayıplarının telafi edilmesini sağlayan idari veya yargısal birtakım

hukuki mekanizmaların oluşturulması, devletin pozitif yükümlülüklerinin bir gereğidir (Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limitet Şirketi, §§ 46, 48).

iii. İlkelerin Somut Olaya Uygulanması

36. Somut olayda başvurucunun 23/5/2016 tarihinde satın aldığı taşınmazın tapusu, 675 sayılı KHK'nın 12. maddesi gereğince devir işleminin muvazaalı olduğu kabul edilerek iptal edilmiş ve taşınmaz Hazine adına tescil edilmiştir. Başvurucu, İdare Mahkemesinde açtığı iptal davasında devir işleminin muvazaalı olmadığını ileri sürmüştür. Ancak Mahkeme, davaya konu Mal Müdürlüğü işleminin idari davaya konu olabilecek kesin ve yürütülebilir nitelikte olmadığı gerekçesiyle davanın incelenmeksizin reddine karar vermiştir. Bu hüküm, istinaf incelemesinden de geçerek kesinleşmiştir.

37. Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkı, temel hak ve özgürlüklerin korunması amacıyla oluşturulan idari ve yargısal mekanizmaların birtakım şartlara bağlanmasını yasaklamadığı gibi kişileri, kanunda öngörülen bu şartlara uyma yükümlülüğünden de muaf tutmamaktadır (Pegasus Hava Taşımacılığı A.Ş. [2. B.], B. No: 2019/16415, 12/1/2022 § 58). Bununla birlikte öngörülen şartların o yolun kullanılmasını imkânsız kılacak ya da aşırı derecede zorlaştıracak, başarı şansını zayıflatacak şekilde katı ve şekilci bir bakış açısıyla yorumlanmasının etkili başvuru hakkının ihlaline yol açabileceği hatırdan çıkarılmamalıdır.

38. 2577 sayılı Kanun'da hüküm altına alındığı üzere bir idari işlemin idari davaya konu olabilmesi için kesin ve yürütülmesi zorunlu nitelikte bulunması gerekmektedir. Buradaki kesinlik kavramı, işlemin uygulanmaya hazır yani nihai bir işlem niteliğinde olmasını, bir başka makamın onayına tabi olmadan doğrudan uygulanabilirliğini göstermektedir. Yürütülmesinin zorunlu olması yani icrailik vasfı ise kamu gücünün üçüncü kişiler üzerinde doğrudan doğruya çeşitli hukuki sonuçlar doğurmak suretiyle etkisini göstermesi olarak ifade edilmiştir. Bir idari işlemde idari davaya konu olması bakımından aranılan özellikleri taşımayan hazırlık niteliğindeki çalışmalar, idarenin iç yapısı ve işleyişiyle ilgili işlemler, tavsiye, mütalaa, teklif, düşünce gibi bilgi verici veya hazırlığa esas işlemler ve üçüncü kişilerin henüz hukukunu etkilemeyen, bir başka ifadeyle menfaatlerini ihlal etmeyen işlemler dava konusu edilemez. (Solmaz Güntemur [1. B.], B. No: 2018/12262, 3/12/2020, § 64).

39. Somut olayda Mahkeme, dava konusu işlemin hazırlık işlemi olduğu sonucuna ulaşırken davaya konu işlemde başvurucu adına yapılan taşınmaz tescil işleminden bahsedilmemesini ve başvurucunun devraldığı taşınmazın tapu bilgilerine yer verilmemesini gözönünde bulundurmuştur. Öte yandan devir işlemine dayanak olan 675 sayılı KHK'nın 12. maddesi bakımından esas olan hususun taşınmazın kapatılan kurum tarafından devredilmiş olması olduğu dikkate alındığında başvurucu adına yapılan taşınmaz tescil işleminden bahsedilmemesinin ve başvurucunun devraldığı taşınmazın tapu bilgilerine yer verilmemesinin işlemin kesin ve yürütülmesi zorunlu olup olmadığının değerlendirilmesinde belirleyici bir unsur olmadığı kabul edilmiştir.

40. Mahkeme, yine kararında başvurucunun hak ve menfaatini etkileyen ve hukuk âleminde kesin ve yürütülebilir sonuçlar doğuran işlemin, taşınmazın Hazine adına tescil edilmesi işlemi olduğunu belirtmiştir. Taşınmazın Hazineye devir işleminin fiilen tescil ile sağlandığı hususunda bir şüphe bulunmamaktadır. Ancak önemle belirtmek gerekir ki söz konusu tescil, Mal Müdürlüğünün davaya konu işlemine istinaden gerçekleştirilmiştir. Başka bir

ifade ile dava konusu işlem, Tapu Müdürlüğü nezdinde gerçekleştirilen tescil işleminin hukuki sebebini oluşturmuş ve taşınmazın Hazine adına kaydedilmesi sonucunu doğurmuştur. Mal Müdürlüğü işlemi olmaksızın taşınmazın Hazineye devrinin mümkün olmadığı görülmektedir. Bu yönüyle davaya konu işlemin yalnızca hazırlık mahiyetinde bir işlem olmayıp başvurucunun mülkiyet hakkı üzerinde doğrudan etkili olan ve tescil işleminin icrası için esas alınan kesin ve yürütülmesi zorunlu bir işlem olduğu anlaşılmaktadır.

41. Sonuç olarak yargılama makamlarının somut davada iptali istenen idari işlemin kesin ve yürütülmesi zorunlu bir işlem olup olmadığını değerlendirirken kullandıkları katı ve şekilci yorumları, başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının esasının incelenmesini engellediğinden Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

42. Öte yandan somut olaydaki tedbirin bir olağanüstü hâl tedbiri olduğu kabul edilse bile varılan sonuç değişmeyecektir. Olağanüstü hâl rejimi, hukukun tamamen rafa kaldırıldığı bir rejim değildir. Keyfîlik, olağanüstü hâl döneminde de müsamaha gösterilmesi mümkün olmayan mutlak bir yasaktır. Bu nedenle olağanüstü hâl döneminde uygulanacak tedbirin keyfîliğe karşı yeterli güvenceleri içermesi gerekir. Bu bağlamda olağanüstü hâl koşullarında dahi kişilerin hak ve menfaatlerini etkileyen idari işlemlere karşı idari ve yargısal denetim yollarına başvurabilme imkânına sahip olmaları, hukuk devleti ilkesinin ve etkili başvuru hakkının zorunlu bir gereğidir. Dolayısıyla başvurucunun şikâyetini katı ve şekilci yorum nedeniyle Mahkemeye esas yönünden inceletememesi olağanüstü hâlin gerektirdiği ölçüde bir tedbir olmadığından yukarıda varılan sonuç da değişmemektedir.

VI. GİDERİM

43. Başvurucu; ihlalin tespiti ile tüm sonuçlarının ortadan kaldırılması için gerekli tedbirlerin alınmasını, ayrıca uğradığı haksızlığın giderilmesi amacıyla 100.000 TL maddi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

44. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

45. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

VII. HÜKÜM

A. Mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak

Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Van 1. İdare Mahkemesine (E.2018/1689, K.2019/356) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

D. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ARİF MORADAOĞLU

B. No: 2021/36030 | Karar tarihi: 01.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/36030

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ARİF MORADAOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/36030)

Karar Tarihi: 1/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Mustafa Erdem ATLIHAN

Başvurucu : Arif MORADAOĞLU

Vekili : Av. Selmin KÖROĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, gözaltında fiziki şiddette bulunulması ve bu olaya ilişkin yapılan şikâyet hakkında etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Dört jandarma görevlisi tarafından olay günü düzenlenen tutanağa göre 26/5/2020 tarihinde S.A.nın jandarma karakoluna telefon ederek damadı olan başvurucunun evine saldırdığını söylemesi üzerine görevlilerce belirtilen adrese gidilmiştir. Kolluk görevlilerince evin önünde yerde oturur vaziyette bulunan başvurucuya ilişkin olayın tanıklarından edinilen bilgilere göre başvurucu, altı aydır ayrı yaşadığı eşini görmek için geldiği evin kapısının açılmaması nedeniyle kapıya tekme ve yumruklarıyla saldırmış; içeridekilere küfredip hakaret etmiştir. Çevreden gelenlerce sakinleştirilmeye çalışılan başvurucu, agresif hareketlerine devam etmiş; alkollü olmasının da etkisiyle dengesini kaybederek sırtüstü yere düşmüş ve o sırada kimin kime vurduğunun belli olmadığı, kısa süreli bir kargaşa yaşanmıştır. Başvurucunun eşi, sürekli alkol alması nedeniyle ayrı yaşadıklarını, agresif davranışları nedeniyle iki kez uzaklaştırma kararı alındığını beyan etmiştir. Karakola götürülen başvurucu, burada da agresif davranışlar göstermiş; kendisine ve çevresine zarar

vermemesi için kolluk görevlilerince kelepçe takılmasına ise zorluk çıkarmamıştır. Tutanakta, ifade vermek ve nezarethaneye alınmak istemeyen başvurucunun kafasını duvara vurup jandarma görevlilerinin kendisini dövdüğünü söyleyerek şikâyetçi olacağını söylediği ifade edilmiştir.

3. Tehdit, hakaret, kişilerin huzur ve sükununu bozma suçları nedeniyle başvurucu; hakkında yürütülen tahkikat çerçevesinde alınan ifadelerde eşiyle yaşadığı ayrılığa sebep olan problemleri çözmek için kayınpederinin evine gittiğini, gitmeden önce biraz alkol aldığını, evde bulunanların kendisine hakaret ettiğini, kendisinin de buna yanıt verdiğini ancak kimseye karşı tehdit ve hakaret içerikli söylemlerde bulunmadığını beyan etmiştir. Müşteki ya da bilgi sahibi sıfatlarıyla ifadeleri alınan diğer dört şahıs ise olaya ilişkin olarak başvurucunun evde bulunanlar kapıyı açmayınca kapıya tekme ve yumruklarla saldırdığını ve olay esnasında kimin kime vurduğunu görmediklerini belirtmiştir. Olay nedeniyle 24/4/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 282. maddesi uyarınca hakkında idari para cezası uygulanan başvurucu 27/5/2020 tarihinde serbest bırakılmıştır.

4. Başvurucu 1/6/2020 tarihinde gözaltında kötü muamele gördüğü iddiasıyla Akçaabat Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) şikâyette bulunmuştur. Başvurucu; şikâyetinde olay sonrası saat 20.30'da kendisini gözaltına alan kolluk görevlilerince jandarma karakoluna götürülüp saat 21.30 sıralarında kelepçelenerek bir odaya alındığını, ihtiyaçlarını gidermek için kelepçenin çözülmesini istediğini, bu isteğinin iletildiği, nöbetçi karakol komutanı olduğunu tahmin ettiği uzman çavuşun odaya gelerek sağ omzuna ve koluna elindeki copla altı yedi kez vurduğunu, copun serçe parmağına da geldiğini, sağ kolu ile sırtının morarması ve serçe parmağının çok acıması nedeniyle doktora gitmek istediğini söyledikten sonra iki uzman çavuşun kendisine beş dakika kadar fiziksel şiddet uyguladığını, gece yarısı götürüldüğü devlet hastanesinin acil bölümünde muayene edilip rapor düzenlendikten sonra tekrar karakola götürüldüğünü, o geceyi nezarethanede geçirdiğini, ifadesini verdikten sonra tekrar götürüldüğü hastanede serçe parmağının çıktığını öğrendiğini, hakkında sağlık raporu düzenlendikten sonra serbest bırakıldığını, ağrılarının devam etmesi üzerine 30/5/2020 tarihinde kendi imkânlarıyla gittiği Fatih Devlet Hastanesinde düzenlenen darp raporunun kendisine verilmediğini ileri sürerek kötü muamelede bulunan kolluk görevlilerinden şikâyetçi olduğunu belirtmiştir.

5. Başvurucu hakkındaki sağlık raporları şöyledir:

i. 27/5/2020 tarihinde Haçkalı Baba Devlet Hastanesinde saat 00.22'de düzenlenen Genel Adli Muayene Raporunda "Omuz(sağ) 2x5 cm kolda 3x5 cm ekimoz (morarma) parmak ağrı sağ kol 4 cm çizik" , "5. Parmak çıkık?", "Basit tıbbi müdahale ile giderilemez. Geçici tek hekim raporudur. Kati rapor yarın ortopedi uzm. tarafından verilecektir." tespitleri yapılmıştır.

ii. 27/5/2020 tarihinde Haçkalı Baba Devlet Hastanesinde saat 16.18'de düzenlenen ve nezarethane çıkış notunu içeren genel adli muayene raporuna "Yeni darp ve cebir izine rastlanmamıştır." notu düşülmüştür. Aynı gün başvurucunun kemik grafisi çekilmiş, küçük eklem çıkığı tespiti yapılmıştır.

iii. 30/5/2020 tarihinde Fatih Devlet Hastanesinde düzenlenen genel adli muayene raporunda "Mevcut lezyonlar BTM [basit tıbbi müdahale] ile giderilebilir." kaydı vardır.

6. Başvurucunun kayınpederinin evinin önünde yaşananlar ile jandarma karakolundaki kameraların görüntülerine ilişkin iki tutanak olduğu görülmüştür. Bu tutanaklardan üç

jandarma personeli tarafından düzenlenen 26/5/2020 tarihli CD İnceleme Tutanağı'nda, görüntülerin izlenmesi neticesinde başvurucunun olay günü geldiği evin kapısına üç farklı zamanda tekme ve yumruklarla vurduğu ve bir süre sonra evin önüne gelen yaklaşık 10-15 kişi arasında bir kavga/arbede yaşandığı ancak kimin kime vurduğunun belli olmadığı anların tespit edildiği belirtilmiştir. Başsavcılığın yürüttüğü soruşturma kapsamında dosyaya kazandırdığı karakol içindeki kamera görüntülerine ilişkin olarak iki polis memuru tarafından hazırlanan 6/7/2020 tarihli CD İzleme Tutanağı'nda ise incelenen görüntülerin saat 00.50'de başladığı, karakol içindeki nezarethane bölümüne giren sivil giyimli şahıslar ile iki jandarma görevlisine ilişkin olduğu, iddia edilen olaya dair bir kayıt bulunmadığı ifade edilmiştir.

7. Başsavcılık, soruşturma kapsamında başvurucunun ifadesini almıştır. İfadesinde başvurucu, olay anlatımı yapmaksızın şikâyet dilekçesini tekrar ettiğini ifade etmiştir. Başsavcılık karakola ait kamera görüntülerini temin edip bu görüntülere ilişkin 6/7/2020 tarihli CD İzleme Tutanağı'nı dosyaya kazandırdıktan sonra 8/7/2020 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiş; kararına gerekçe olarak kamera görüntülerinin incelenmesi ve CD çözümünde suça veya suç unsuruna rastlanmamasını, olay günü alkollü olduğu tespit edilen başvurucunun uğradığını iddia ettiği darp olayına ilişkin sonraki tarihli sağlık raporunu sunmamasını, alındığı iddia edilen ve Başsavcılığa sunulmayan bu raporun olaydan dört gün sonra alındığının ifade edilmesini göstermiştir.

8. Başvurucunun anılan karara yaptığı itirazı inceleyen Sulh Ceza Hâkimliği 1/9/2020 tarihli kararında, gözaltına alınan başvurucu hakkında olay günü düzenlenen adli muayene raporu olup olmadığının araştırılmaması, başvurucunun fiziki şiddete uğradığını iddia ettiği zaman dilimine (saat 20.30 ile 02.00 arası) ilişkin kamera görüntülerinin temin edilerek incelenmemesi, olay günü görevli olan jandarma personelinin, tanık ve şüphelilerin tespitinin yapılarak beyanlarının alınmaması şeklindeki eksikliklere işaret ederek itirazın kabulüne ve soruşturmanın genişletilmesine karar vermiştir.

9. Başsavcılık tarafından yeniden başlatılan soruşturmada iki jandarma görevlisinin şüpheli sıfatıyla, bir jandarma görevlisinin ise tanık sıfatıyla kollukta ifadeleri alınmıştır. İfadelerinde görevliler; olay günü alkollü olan başvurucunun getirildiği karakolda gözaltına alınacağını ve kendisine idari para cezası kesileceğini öğrenince sinirlenerek "Kafamı duvara vururum, beni jandarma darp etti diye şikâyet ederim." gibi söylemlerde bulunması üzerine kendisine zarar vermemesi için kelepçelendiğini, başvurucunun iddia ettiği gibi kendisine fiziki şiddet uygulanmadığını, olay yerinden alınan görüntülerde vatandaşlar arasında bir arbede yaşandığını, varsa başvurucunun yaralanmalarının bu esnada olmuş olabileceğini beyan etmiştir.

10. Başsavcılık 13/4/2021 tarihinde tekrar kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiş; kararına gerekçe olarak başvurucunun şikâyeti üzerine İlçe Jandarma Komutanlığının olay gününe ait kamera kayıtlarının istendiğini, kamera kayıtlarının İlçe Jandarma Komutanlığı ve Akçaabat İlçe Emniyet Müdürlüğü personelince incelendiğini, incelemede ve CD çözümünde suça veya suç unsuruna rastlanmadığını, başvurucunun tespit edilen yaralanmasının basit nitelikte olduğunu, yaralanmalarının büyük olasılıkla jandarma personelinin olaya müdahale etmeden önce başvurucunun kayınpederinin evinin önünde gerçekleşen arbede sırasında oluştuğunu göstermiştir.

11. Başvurucunun karara yaptığı itiraz Sulh Ceza Hâkimliğince 8/6/2021 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Başvurucu, nihai kararı 22/6/2021 tarihinde öğrendikten sonra

28/6/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucu; kolluk görevlilerince götürüldüğü karakolda üç jandarma görevlisinin kendisine fiziksel ve sözlü şiddet uyguladığını, olay nedeniyle oluşan yaralanmaları doktor raporuyla da tespit edilmesine rağmen şikâyetinin etkili şekilde soruşturulmadığını ifade ederek kötü muamele yasağının ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde Anayasa Mahkemesinin verdiği bazı kararlara yer verilmiş; inceleme yapılırken Anayasa'nın ve mevzuatın ilgili hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, karşı beyanında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

14. Başvuru, Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

15. Anayasa’nın 17. maddesi -“Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5. maddesindeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bir kimsenin devlet görevlilerinin 17. maddenin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir bir iddiada bulunması hâlinde etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine ve mağdurun erişimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli, soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Ayrıca yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 101-103; Veli Saçılık (2) [1. B.], B. No: 2018/24614, 18/10/2022, § 16).

16. Başvuruya konu olay hakkında yürütülen soruşturmada başvurucunun sağlık raporları ile tespit edilen yaralanmalarının jandarma personelinin olay yerine varmasından önce yaşanmış olan arbede sırasında gerçekleşmiş olabileceği ve kolluk görevlilerinin başvurucuya karşı fiziksel şiddet uyguladıklarına ilişkin dosyada somut delil bulunmadığı gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir.

17. Somut olayda başvurucu, kayınpederinin evinde yaşanan olay sonrası saat 20.30'da kendisini gözaltına alan kolluk görevlilerince jandarma karakoluna götürüldüğünü ve saat 21.30 sularında kelepçelenerek alındığı bir odanın içinde üç ayrı kolluk görevlisinin fiziksel şiddetine uğradığını, özellikle nöbetçi karakol komutanı olduğunu tahmin ettiği uzman çavuşun elindeki copla kendisine vurması neticesinde yaralandığını ileri sürmüştür. Bu hâlde olayın nasıl geliştiği ve sağlık raporları ile tespit edilen yaralanmaların Başsavcılık karar gerekçesinde ifade edildiği gibi jandarma personelinin olay yerine varmasından önce yaşanan arbede nedeniyle mi yoksa başvurucunun iddia ettiği gibi uğradığı fiziksel şiddet sonucu mu meydana geldiği noktasında çelişki olduğu görülmüştür.

18. Olaya ilişkin olarak yürütülen soruşturma dosyasının incelenmesi neticesinde Başsavcılıkça verilen ilk kovuşturmaya yer olmadığı kararını itiraz üzerine inceleyen Sulh

Ceza Hâkimliğince başvurucunun fiziki şiddete uğradığını iddia ettiği zaman dilimine (saat 20.30 ile 02.00 arası) ilişkin kamera görüntülerinin temin edilerek incelenmesi gerektiği bir eksiklik olarak ifade edilmesine rağmen Başsavcılıkça bu çelişkinin giderilmesi için tekrar başlatılan soruşturma kapsamında kamera görüntülerine ilişkin bir soruşturma işlemi yapılmayarak görüntülerin saat 00.50'de başladığının belirtildiği 6/7/2020 tarihli CD İzleme Tutanağı'na bağlı kalındığı ve çelişkinin giderilemediği görülmüştür (bkz. §§ 6, 8).

19. Başvurucu; şikâyet dilekçesinde kendisini gözaltına alan kolluk görevlilerince saat 20.30 sıralarında karakola götürüldüğünü ancak gece yarısı rapor düzenlenmek üzere devlet hastanesine gidildiğini ifade etmiştir. Başvurucu hakkında 27/5/2020 tarihinde Haçkalı Baba Devlet Hastanesinde düzenlenen genel adli muayene raporunun saati ise 00.22'dir. Kolluk görevlilerince bir ihbar üzerine gidilen olay yerinden alınarak sağlık raporu alınmaksızın karakola getirildikten yaklaşık üç saat kadar sonra hastaneye götürülen ve gerçekleştirilen muayeneler sonucunda omzundan, kolundan ve parmak ekleminden yaralandığı tespit edilen başvurucu hakkında alınacak bir adli tıp raporu ile başvurucudaki bu bulguların iddia ettiği darp olayıyla uyumlu olup olmadığı konusu da netleştirilmemiştir.

20. Sonuç olarak soruşturma süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde maddi gerçeğin ortaya çıkarılması amacına yönelik etkili bir soruşturma yürütülmesi konusunda gerekli özenin gösterilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

21. Soruşturmadaki eksiklikler kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddia hakkında değerlendirme yapılmasına imkân vermediği için bu aşamada kötü muamele yasağının maddi boyutu yönünden inceleme yapılamamıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

III. GİDERİM

23. Başvurucu, ihlalin tespiti ile miktar belirtmeksizin maddi tazminat ve 60.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma makamının yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin soruşturmanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı varılan sonuçtan bağımsız olup soruşturmanın şüpheli kişi veya kişiler hakkında kamu davası açılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, soruşturmanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak soruşturma sonunda da delillerin soruşturma ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili soruşturma makamına aittir.

26. Başvurucuya manevi zararları karşılığında talebine bağlı kalınarak net 60.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

27. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Akçaabat Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2020/2276) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucuya net 60.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAKAN SULAK

B. No: 2021/42825 | Karar tarihi: 01.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/42825

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAKAN SULAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/42825)

Karar Tarihi: 1/7/2026

.

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Şermin BİRTANE

Başvurucu : Hakan SULAK

Vekili : Av. Barış ANTÜRK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kesinleşen mahkeme kararının icra edilmemesi nedeniyle kararın icrası hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuru Süreci

2. Başvurucu, Kahramanmaraş'ın Onikişubat ilçesinde park içinde bulunan kafeteryanın ihale yolu ile kendisine kiralanmasına ilişkin 24/11/2020 tarihli ihale kararının uygun bulunmayarak ita amirince ihalenin iptal edilmesine dair 8/12/2020 tarihli işlemin iptali talebiyle Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi aleyhine dava açmıştır.

3. Kahramanmaraş İdare Mahkemesi 2/2/2021 tarihli kararıyla davanın reddine karar vermiş; kararda ihale kararının Türkiye'de ve dünyada yaşanan pandemi dolayısıyla iptal edilmesine ilişkin işlemde hukuka aykırılık bulunmadığını belirtmiştir.

4. Başvurucu, anılan karara karşı temyiz yoluna başvurmuştur. Danıştay Onüçüncü Dairesi 26/5/2021 tarihli kararıyla başvurucunun temyiz isteminin kabulüne, Kahramanmaraş İdare

Mahkemesi kararının (karar düzeltme yolu kapalı olmak üzere) bozulmasına ve dava konusu işlemin iptaline kesin olarak karar vermiştir. Kararda ihalenin gerçekleştirildiği tarihte de pandemi şartlarının mevcut olduğunu, isteklilerin bu durumu bilerek ihalelere katıldığını, davacının salgını öne sürerek ihalenin iptal edilmesi gerektiği yönünde herhangi bir başvurusu olmadığı gibi bilakis bu şartlarda ihale kararının onaylanmasını talep ettiğini belirtmiştir. Ayrıca davalı idarece aynı tarihte gerçekleştirilen, tek isteklinin katıldığı ve muhammen bedele çok yakın bedellerle sonuçlanan ihalelerin salgın gerekçesiyle iptal edilmeyerek ihale kararlarının onaylandığı dikkate alındığında ihale komisyonu kararının ita amirince onaylanması aşamasında takdir yetkisinin kamu yararı ve hizmet gerekleri doğrultusunda kullanılmadığı, ihalenin iptaline ilişkin gerekçenin hukuken geçerli ve kabul edilebilir olmadığı ifade edilmiştir.

5. Başvurucu, söz konusu kararı 16/7/2021 tarihinde öğrenmiştir. Başvurucu 5/8/2021 ve 23/8/2021 tarihlerinde idareye başvurarak yargı kararının uygulanmasını talep etmiştir.

6. 8/9/2021 tarihli işlemle davalı Belediye Encümeninin kararı doğrultusunda söz konusu yerde tadilat yapılmasına karar verildiği, bu nedenle belediyenin iştiraki olan şirket tarafından kafeteryanın işletilmesine devam edilmesinin uygun görüldüğü bildirilmiştir.

7. Başvurucu, bu kararı 9/9/2021 tarihinde öğrendikten sonra 15/9/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

8. Başvurucu, yargı kararının uygulanmadığından bahisle Kahramanmaraş İdare Mahkemesinde dava açmıştır. Mahkeme 4/11/2021 tarihinde kafeteryada tadilat yapılacağından bahisle kafeterya işletmesinin davacıya verilemeyeceği yönündeki gerekçenin somut verilere dayanmadığı gerekçesiyle iptal kararı vermiştir. Söz konusu karar Danıştay Onüçüncü Dairesinin 11/1/2022 tarihli kararıyla onanmıştır.

9. Belediye Encümeninin 5/4/2022 tarihli kararıyla bahse konu kafeteryanın Danıştay kararı doğrultusunda başvurucuya kiralanmasına karar verilmiş ve başvurucu ile kira sözleşmesi imzalanmıştır. 2/8/2022 tarihinde kafeterya başvurucuya teslim edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; lehine verilmiş kesinleşmiş yargı kararının uygulanmadığını, Belediyenin 8/9/2021 tarihli yazısıyla kararı uygulamayacağını belirttiğini, bu nedenle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüş yazısında başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiş; ayrıca konuyla ilgili olarak idareden temin edilen görüş ve ilgili belgelerin başvurucunun şikâyetlerine ilişkin olarak yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere sunulduğu dile getirilmiştir. Başvurucu; Bakanlığın görüşüne karşı beyanında yargı kararının uygulanmaması nedeniyle yeniden dava açmak zorunda kaldığını, kararın aradan ancak bir yıl geçtikten sonra uygulandığını, bu nedenle hak ihlalinin ortadan kalktığının söylenemeyeceğini belirtmiştir.

12. Başvuru, adil yargılanma hakkının unsurlarından olan kararın icrası hakkı kapsamında incelenmiştir.

13. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Anılan maddeyle güvence altına alınan adil yargılanma hakkı, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bağlamda Anayasa'nın yasama ve yürütme organları ile idarenin mahkeme kararlarına uyma zorunluluğunu ve mahkeme kararlarının değiştirilemeyeceği ile uygulanmasının geciktirilemeyeceğini ifade eden 138. maddesinin de adil yargılanma hakkının kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (Arman Mazman [2. B.], B. No: 2013/1752, 26/6/2014, § 57).

14. Anayasa'nın 36. maddesinde ifade edilen hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı, sadece yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunmada bulunma hakkını değil yargılama sonunda hakkı olanı elde etmeyi de kapsayan bir haktır (AYM, E.2009/27, K.2010/9, 14/1/2010).

15. Kararın icrası hakkı, mahkemeye erişim hakkı ve karar hakkı ile birlikte adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan mahkeme hakkının bir unsurunu oluşturmaktadır (Filiz Fırat [1. B.], B. No: 2014/10305, 5/12/2017, § 29). Mahkeme kararlarının uygulanması, yargılamanın dışında olmakla birlikte onu tamamlayan ve yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan bir unsurdur. Karar uygulanmazsa yargılamanın da bir anlamı olmayacaktır. Bu nedenle yargı kararlarının uygulanması mahkeme hakkı kapsamında değerlendirilmektedir. Buna göre yargılama sonucunda mahkemenin bir karar vermiş olması yeterli değildir, ayrıca bu kararın etkili bir şekilde uygulanması da gerekir. Hukuk sisteminde nihai mahkeme kararlarını taraflardan birinin aleyhine sonuç doğuracak şekilde uygulanamaz hâle getiren düzenlemeler bulunması veya mahkeme kararlarının icrasının herhangi bir şekilde engellenmesi hâllerinde mahkeme hakkı da anlamını yitirecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Ahmet Yıldırım [1. B.], B. No: 2012/144, 2/10/2013, § 28).

16. Kural olarak mahkeme kararlarının uygulanması, ilam zamanaşımı dolmadığı sürece her zaman talep edilebilir. Bu yöndeki bir talebe rağmen mahkeme kararı uygulanmamışsa olumsuz kamu gücü işleminden kaynaklanan bir süregelen ihlalden söz edilebilir. Bu durumda başvurucu, mahkeme kararının uygulanması talebini müteakiben makul bir süre bekledikten sonra Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilir. Başvurucunun talebinden vazgeçtiği ya da takipsiz bıraktığı anlaşılmadıkça bu tür başvuruların süresinde yapıldığını kabul etmek gerekir (Ahmet Yıldırım, § 29).

17. Diğer taraftan 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen tazminat yolu, idarenin mahkeme kararlarını uygulama yönündeki anayasal yükümlülüklerini ortadan kaldırmadığı gibi bu tazminat hükümleri kararın uygulanmamasının alternatif bir yolu olarak kabul edilemez. Ayrıca idarenin hukuki veya fiilî imkânsızlıklar olsa dahi her durumda kararı uygulamak için elinden gelen her gayreti gösterdiğini ve ilgiliye eski hâle getirme ilkesine göre en uygun alternatif çözümü önererek yargı kararına uyma iradesini haiz olduğunu ortaya koyması gerekmektedir. Bu doğrultuda kesinleşmiş bulunan yargı kararlarının uygulanmadığı durumlarda kararın icrası hakkından şikâyet edebilmek adına başvuruculların başka bir yolu tüketmeye, tazminat davası açmaya zorlanamayacağı açıktır (Erol Aksoy [GK], B. No: 2016/11026, 12/12/2019, §§ 47-58).

18. Olayda ihalenin ita amirince iptal edilmesine dair işlem Danıştay Onüçüncü Dairesinin

26/5/2021 tarihli kararıyla hukuka aykırı bulunarak iptal edilmiş ve hüküm kesinleşmiştir. İptal gerekçesinde işlemin hukuki bir dayanağa sahip olmadığı, yapılan değerlendirmenin somut verilerle desteklenmediği ifade edilmiştir.

19. Buna göre uyuşmazlığa konu olayda başvurucu lehine verilen yargı kararının 2577 sayılı Kanun'da öngörülen süre içinde uygulanmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim idarenin 8/9/2021 tarihli yazısıyla iptal kararının uygulanmayacağını belirtmesi üzerine başvurucu, yeniden dava açmış ve iptal kararlarının uygulanmamış olduğu İdare Mahkemesi ve Danıştay tarafından tespit edilmiştir. Bununla birlikte bireysel başvuru yapılmasından sonra 2/8/2022 tarihinde idarenin başvurucu ile sözleşme imzaladığı anlaşılmaktadır. Bu durumda başvurucunun mağduriyetinin ortadan kaldırılması için uygulanabilecek tek giderimin uygun bir miktar tazminat ödenmesi olduğu aşikârdır.

20. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile değişiklik yapılmıştır. 5/4/2023 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren geçici 2. maddeyle, 9/3/2023 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesi önünde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı veya mahkeme kararlarının geç ya da eksik icra edildiği veya icra edilmediği iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Anayasa Mahkemesince başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle verilecek kabul edilemezlik kararından sonra Tazminat Komisyonuna başvuru yapılmasının yolu açılmıştır. Anılan konuda yapılan bu ikinci değişiklikle Anayasa Mahkemesi, Ferat Yüksel ([2. B.], B. No: 2014/13828, 12/9/2018) kararıyla aynı şekilde Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında da Tazminat Komisyonuna başvuru imkânı tanıyan bu hukuk yolunu tüketilmesi gereken etkili bir başvuru yolu olarak görmüştür (Sabire Güngör [GK], B. No: 2019/32487, 29/2/2024, §§ 30-33).

21. Sonuç olarak her ne kadar niteliği gereği sadece tazminat ödenmesiyle giderimi mümkün olmayan temel hak ve özgürlüklere yapılan haksız müdahalelere ilişkin yargı kararlarının icra edilmemesi nedeniyle Tazminat Komisyonunun tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu söylenemez ise de her başvurunun mevcut koşulları da yapılacak değerlendirmede hesaba katılmalıdır. Başvuruya konu olayda başvurucunun mağduriyetinin netice itibarıyla yalnızca tazminatla giderilebilir hâle gelmesi gözönüne alındığında mevcut başvuru yönünden Tazminat Komisyonunun tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu kanaatine varılmıştır (Aynı yönde Yalçın Akalınlı [2. B.], B. No: 2022/85758, 11/6/2025, § 31; benzer yönde Aydın Çiçin [GK], B. No: 2021/142, 15/5/2025, § 49).

22. Açıklanan gerekçelerle mevcut başvuruda kararın icrası hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia bakımından başvurunun diğer kabul edilebilirlik nedenleri yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kararın icrası hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 1/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULSAMET BARIŞ VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/50883 | Karar tarihi: 01.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/50883

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULSAMET BARIŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/50883)

Karar Tarihi: 1/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Mustafa Erdem ATLIHAN

Başvurucular : 1. Abdulsamet BARIŞ 2. Fatih KARADAĞ 3. Fethi KARADAĞ 4. Rafet KARADAĞ

Vekili : Av. Umut AYDIN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kolluk görevlilerince fiziksel şiddet uygulanması ve bu olay hakkında etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Beş kolluk görevlisi tarafından olay günü olan 27/1/2021 tarihinde düzenlenen tutanağa göre bir gün önce yaşanan kasten yaralama olayına karışan başvurucular, nöbetçi Cumhuriyet savcısının talimatı doğrultusunda devlet hastanesine götürülmek ve adli muayene raporları alınmak üzere kelepçeli olarak -başvurucu Fatih Karadağ'ın bir gün önceki olayda sağ kolunun kırıldığına dair özel bir hastaneden alınan sağlık raporu bulunması nedeniyle ona kelepçe takılmamıştır- ekip aracına bindirilmiştir. Araç seyir hâlindeyken başvurucular, kolluk görevlilerine karşı hakaret ve tehditlerde bulunmaya başlamış; ayağa kalkarak görevlilere tekmelerle saldırmış ve kaçmaya yönelik davranışlar sergilemiştir. Başvurucu Fatih Karadağ kolluk görevlisi Y.E.nin belindeki tabancayı kabzasından tutarak çekmeye çalışmış, başvurucular Fatih Karadağ ve Rafet Karadağ'ın darbeleri nedeniyle Y.E. bayılmıştır. Ellerinde kelepçe olmamasından istifade eden Fatih

Karadağ iki kolluk görevlisine yumruk atmış ve görevli Y.M.nin sağ bileğinden tutup çevirmek suretiyle parmağını kırmıştır. Aracın hastaneye gelmesiyle birlikte telefonla takviye isteyen kolluk görevlileri baygın olan arkadaşları Y.E.yi hastaneye götürmüştür. Başvurucu Fatih Karadağ'ın kolunun kırık olmadığı, bir gün önce yaşanan yaralama olayından sonra özel bir hastaneden alınan ve buna ilişkin olan raporun hatalı olduğunun öğrenildiği bilgisine de tutanakta yer verilmiştir.

3. Başvuruculaların olayın yaşandığı gün müdafileri eşliğinde ve şüpheli sıfatıyla kollukça alınan ifadelerine göre yol verme meselesi sebebiyle sonradan mahalle bekçisi olduğunu öğrendikleri S.A. ile başvurucular arasında çıkan tartışma kavgaya dönüşmüş, kavga sırasında S.A., başvurucu Fatih Karadağ'ın sağ kolunu kırmıştır. Başvurucular olay yerinden ayrılıp evlerine döndükten bir süre sonra gelen kolluk görevlilerince karakola götürülmüş ve bir süre sonra da herhangi bir zorluk çıkarmamalarına rağmen gerekmediği hâlde elleri arkadan kelepçelenerek bir araca bindirilmiştir. Araçta seyir hâlindeyken kolluk görevlileri başvuruculara hakaret ederek fiziki şiddet uygulamaya başlamış, bu sırada kendini savunmak isteyen Fatih Karadağ'ın iteklediği bir görevli yere düşmüş ve toparlandıktan sonra silahının kabzasıyla Fatih Karadağ'ın başına vurmuştur. Başvurucular, silahın yere düştüğünü ve kolluk görevlilerinin silahı araç içinde aradığı esnada hastaneye ulaştıklarını, kolluk görevlilerinin fiziki şiddete hastane önünde ve içinde de devam ettiklerini, hastane çıkışında kendilerini karakola götürmek için gelen farklı ekipteki görevlilerce de dönüş yolunda darbedildiklerini beyan ederek yol verme meselesi nedeniyle tartışma yaşadıkları S.A. da dâhil olmak üzere olaydaki tüm kolluk görevlilerinden şikâyetçi olduklarını ifade etmiştir.

4. Olay günü şikâyetçi sıfatıyla alınan ifadelerinde üç kolluk görevlisinin yukarıda yer verilen tutanağa uygun bir olay anlatımı yapmış oldukları görülmüştür.

5. Başvurucular 2/2/2021 tarihinde gözaltında kötü muamele gördükleri iddiasıyla ve şüpheli sıfatıyla alınan ifadelerine uygun bir olay anlatımı yaparak İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) şikâyette bulunmuşlardır. Başsavcılık, bu şikâyet konusu kötü muamele iddiası ile aynı olayda başvurucularca görevi yaptırmamak için direnme suçunun işlenip işlenmediği hususunu birlikte soruşturmuştur.

6. Başvurucular hakkındaki sağlık raporları şöyledir:

i. Başvurucu Fatih Karadağ hakkında düzenlenmiş raporlar:

- 26/1/2021 tarihinde Özel Erdem Hastanesinde düzenlenen geçici adli rapor formunda "Sağ omuz ve her iki dizde ağrı olan hasta sağ dizde dermabrazyon ve sağ omuz t.majusta (omuz eklemi ile dirsek eklemi arasındaki kemik) deplase fraktur (kemik uçlarının birbirinden ayrıldığı kırık) mevcut. Cerrahi gerektiği anlatıldı..." notu düşülmüştür.

- 26/1/2021 tarihinde Haydarpaşa Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesinde düzenlenen genel adli muayene raporunda "Polis tarafından getirilen hastanın bilinç açık koopere oryante gks:15 sağ zigoma [elmacık kemiği] üzerinde 2x2 ödem 1 cm yüzey[s]el laserasyon [yırtık] gözlenmiştir." tespitleri yapılmıştır.

- 27/1/2021 tarihinde Kartal Dr.Lütfi Kırdar Şehir Hastanesinde düzenlenmiş olan Genel Adli Muayene Raporu'nda "Darb beyanı ile gelen hasta GKS 15 bilinç açık oryante koopere. Sağ omuzda sol inguinal alanda hassasiyet, sağ periorbitala alanda (kaşlar, üst ve alt göz kapakları, glabellar bölge ve perikantal alan) morluk ve şişlik mevcut. Batın rahat. Torakal vertebralarda (omurganın orta kısmı) hassasiyet mevcut. Dorsala alanda (sırt veya sırta

yakın alanlar) 3x1 cmlik alanda kızarıklık. Sağ humerusta (üst kolun ana kemiği) 5x1 cmlik alanda morluk mevcut. Sol kulak arkasında ağrı tarifliyor, sol zygomatik alanda (elmacık kemiği) minimal kızarıklık mevcut. Sol parietala alanda (başın üst arka kısmı) 2 adet 1x1 cmlik şişlik, her iki dizde 1x1 cmlik sol kururiste (diz ve ayak arasında kalan kısım) 1x1 cmlik abrazyon alanı mevcut." tespitleri yapılmıştır.

- 1/2/2021 tarihinde Özel Gisbir Sağlık Merkezi Hastanesinde düzenlenen epikriz raporunda "Humerus (üst kol kemiği) üst uç kırığı" tanısı konularak "Darp ifadesiyle başvuran hastanın yapılan muayene ve çekilen bt ve mrı tetkiklerine göre tuberculum majus kırığı ve masif rotator cuff yırtığı tanısı konulan hasta opere edilmek üzere interne edildi." notuyla birlikte operasyonun gerçekleştirildiği kayıt altına alınmıştır.

- Adli Tıp Kurumu İstanbul Anadolu Şube Müdürlüğünün 8/3/2021 tarihli raporunda başvurucunun yaralanmasının yaşamını tehlikeye sokmadığı, basit tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olduğu kanaati bildirilmiştir. Bu raporun Haydarpaşa Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesinde başvurucu hakkında düzenlenen 26/1/2021 tarihli genel adli muayene raporunun baz alınarak hazırlandığı anlaşılmıştır.

ii. Diğer üç başvurucu hakkında 26/1/2021 tarihinde Haydarpaşa Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesinde düzenlenen ve aynı içerikte olduğu anlaşılan genel adli muayene raporlarına "Polis tarafından getirilen hastanın bilinç açık koopere oryante gks:15 Darp cebir izine rastlanılmamıştır." notu düşülmüştür.

7. Başvurucularla aynı sevk aracında bulunan kolluk görevlileri hakkında düzenlenen genel adli muayene raporlarında kolluk görevlisi F.K. için "Sağ göz lateralinde 3x4 cm alanda hiperemi, bilateral toraks ön kısımda hassasiyet, sol el 2.-3.metakarplar arasında 1x1 cm abrazyon", kolluk görevlisi Y.E. için "Sol servikal bölgede hiperemi, mandibula sol lateralde ağrı, toraks sol lateralde ağrı, sol skapula üzerinde ağrı, sol kruriste 3 cm lik yüzeyel abrazyon" kolluk görevlisi Y.M. için "Sağ el 5.parmak metakarp distalinde hassasiyet, sağ göz lateralinde 4x5 cm alanda kızarıklık mevcut olduğu, Ortopedi konsültasyonunda; sağ el 5.parmak proksimal falanks fissür tespit edildiği, parmak ucuna kadar kısa atel yapıldığı ve bu yaralanmanın etkisinin basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif nitelikte olmadığı" tespitleri yapılmıştır.

8. Başsavcılık, soruşturma kapsamında, olayın yaşandığı karakol binası ve Haydarpaşa Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesine ait kamera görüntülerini dosyaya kazandırmış; görüntülere ilişkin olarak iki bilirkişi raporu düzenlettirmiştir. Bilişim teknolojileri uzmanı tarafından hazırlanan 15/4/2021 tarihli raporda sonuç olarak başvurucu Fatih Karadağ'ın hastaneye götürüldüğü sırada direndiği, bekçi Y.M.nin hastanede sağ elini sardırarak muayene olduğunun görüldüğü, diğer başvuruculların direnç göstermediği, başvuruculların karakoldaki işlemleri sırasında görevli memurlara mukavemette bulunmadıkları, kolluk görevlilerinin de başvuruculara yönelik fiziki bir müdahalesi olmadığının rapor edildiği, 23/6/2021 tarihli bilirkişi raporunda ise eldeki kayıtlarda başvuruculara ait görüntü bulunmadığının belirtildiği anlaşılmıştır.

9. Başsavcılık, yürüttüğü soruşturma sonucunda başvuruculların kolluk görevlilerine karşı görevi yaptırmamak için direnme suçunu işledikleri gerekçesiyle cezalandırılmaları talebiyle iddianame düzenlemiş; yapılan yargılama sonucunda Asliye Ceza Mahkemesince verilen 5/7/2022 tarihli -itiraz üzerine kesinleşmiş- hükümle başvurucular Fethi Karadağ ile Abdulsamet Barış'ın beraatine, başvurucular Fatih Karadağ ile Rafet Karadağ'ın kamu görevi yapan müştekilere yönelik olarak fiziki saldırıda bulunmak suretiyle yüklenen suçu

işledikleri sabit görülerek görevi yaptırmamak için direnme suçunu işledikleri gerekçesiyle hapis cezası ile cezalandırılmalarına, haklarında verilen hükümlerin açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir.

10. Yol verme meselesi sebebiyle başvurucular ile sonradan mahalle bekçisi olduğunu öğrendikleri S.A. arasında yaşanan kavgaya ilişkin olarak yapılan yargılama neticesinde Asliye Ceza Mahkemesince verilen hükümle S.A.nın başvurucu Fatih Karadağ'ı kemik kırığı oluşacak şekilde yaraladığı gerekçesiyle hapis cezası ile cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına, başvuruculaların ise S.A.ya karşı eylemleri nedeniyle basit yaralama suçunu işledikleri gerekçesiyle adli para cezası ile cezalandırılmalarına kesin olarak karar verilmiştir.

11. Başsavcılık 2/7/2021 tarihinde verdiği ek kovuşturmaya yer olmadığına dair kararla olayın başvuruculaların yaralanmasına ilişkin boyutu yönünden kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Kararda gerekçe olarak başvuruculaların olay sırasında görevli polis ve bekçilere aktif olarak direndikleri, başvurucu Fatih Karadağ haricindekilerin yaralanmaları olmadığı, Fatih Karadağ'ın yaralanmasına ise trafikte tartıştığı ve kavga ettiği S.A.nın sebep olduğu ya da bu direnme ve arbede sırasında oluşmuş olabileceği gösterilmiştir.

12. Başvuruculaların karara yaptığı itiraz Sulh Ceza Hâkimliğince 22/9/2021 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Başvurucular, nihai kararı 28/9/2021 tarihinde öğrendikten sonra 26/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

14. Başvurucular; bireysel başvuru formunda, kolluk görevlilerince bindirildikleri araç içinde hastaneye götürülürken hastane önünde ve dönüş yolunda kendilerine fiziksel ve sözlü şiddet uygulandığını, olay nedeniyle oluşan yaralanmaları doktor raporu ile de tespit edilmesine rağmen yapılan şikâyetin etkili şekilde soruşturulmadığını ifade ederek kötü muamele yasağının ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde Anayasa Mahkemesinin verdiği bazı kararlara yer verilmiş; inceleme yapılırken Anayasa'nın ve mevzuatın ilgili hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

15. Başvuru, tüm başvurucular bakımından kötü muamele yasağı kapsamında ancak başvuruculaların durumlarının farklılık göstermesi nedeniyle ayrı başlıklar altında incelenmiştir.

A. Başvurucu Fatih Karadağ Yönünden

16. Olay günü düzenlenen tutanağa ve kolluk görevlilerinin soruşturma kapsamında alınan ifadelerine göre haklarında sağlık raporu alınmak amacıyla hastaneye götürülen başvurucu ve beraberindekiler bindirildikleri araçta bulunan kolluk görevlilerine saldırmış ve kendilerine engel olmak isteyen görevlilere direnmiştir. Başvurucunun anlatımı ise bindirildikleri araçta bulunan kolluk görevlilerince önceki gün yaşanan yol verme tartışmasının diğer tarafı olan S.A. ile mesleki dayanışma gayesiyle kendilerine fiziksel şiddet uygulandığı yönündedir. Başvurucular, başvuru formunda başvurucu Fatih Karadağ'ın bu olay neticesinde omzunun kırılmasına neden olacak biçimde yaralandığını

iddia etmiştir.

17. Başsavcılık tarafından verilen ek kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda başvurucuların olay sırasında görevli polis ve bekçilere aktif olarak direndikleri, hakaret ve tehdit içerikli sözler söyledikleri, polis ve bekçilere saldırarak yumruk ve tekme attıkları, başvurucu Fatih Karadağ'ın yaralanmasının trafikte tartıştığı ve kavga ettiği S.A. tarafından ya da bu direnme ve arbede sırasında oluşmuş olabileceği değerlendirmesinin yapıldığı görülmüştür (bkz. § 11).

18. Başvuru formunda, başvurucunun omzunun hastaneye sevk edilmesi sırasında kolluk görevlilerinin uyguladığı fiziksel şiddet sonucu kırıldığı iddiasına, bu sevkten önce alınan ve bir özel hastanede düzenlenen raporda omuz kırığı tespitine yer verilmiş olması ve yol verme meselesi sebebiyle başvuruculların sonradan mahalle bekçisi olduğunu öğrendikleri S.A.yla yaşadıkları kavgaya dair yapılan yargılamada bu kırığın oluşmasına S.A.nın neden olduğunun tespit edilmesi karşısında bir değer atfetmek mümkün değildir (bkz. § 10).

19. Başvurucu Fatih Karadağ hakkında yol verme olayından hemen sonra ve başvurucular gözaltına alınmadan önce özel bir hastaneden alınan adli rapor formunda yer verilen tespitler ile (sağ omuz, sağ kol, her iki diz ve elmacık kemiğindeki yaralanmalar) Kartal Dr. Lütfi Kırdar Şehir Hastanesinde düzenlenen genel adli muayene raporuna işlenmiş tespitler (önceki yaralanmalara ek olarak sağ gözde morluk ve şişlik, sırtta kızarıklık, kafatasının sol üst yan kısmında şişlik) arasında fark olduğu görüldüğünden bu başvurucu yönünden açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir (bkz. § 6/i).

20. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa’nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa’nın 15. maddesinde savaş, seferberlik hâllerinde veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı, görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

21. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları, kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun ilke olarak Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K., § 27).

22. Güç kullanımına ilişkin bu ilkeler, güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin hukuka

uygun olarak verdikleri emre karşı etkin (aktif) veya edilgin (pasif) direniş gösterilmesi hâlinde de geçerlidir (Oğulcan Yiğit Özdemir [1. B.], B. No: 2020/16726, 17/9/2024, § 19; ayrıca bkz. Arif Haldun Soygür [2. B.], B. No: 2013/2659, 15/10/2015, §§ 51, 52).

23. Yakalama gerektiren, özellikle yakalamaya karşı direnmenin olduğu hâllerde şüphesiz ki kolluk makamlarının bedensel güç uygulaması anayasal yönden sorun oluşturmamaktadır. Aynı şekilde gerekli olmadığı sonradan anlaşılan hâllerde yapılan yakalamalarda dahi yakalanmasına çalışılan kişinin direnmesi kolluk makamlarının zor kullanma yetkisini kullanmasını gerektirebilir (Nergiz Şen ve diğerleri (2) [2. B.], B. No: 2017/17702, 4/7/2022, § 50).

24. Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (K.K., § 28; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 83).

25. Kişinin gözaltı veya tutukluluk gibi devletin kontrolü altında bulunduğu sırada yaralanması hâlinde yetkili makamlar, bu olaya ilişkin tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama getirmekle yükümlüdür (S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 89, 90; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek [1. B.], B. No: 2013/8137, 20/4/2016, § 95) zira bu tür olayların gerçekleşme koşullarına ilişkin bilgiler çoğunlukla yetkili makamların erişimindedir (Ferit Kurt ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/9957, 8/6/2021, § 74).

26. Yukarıda da ifade edildiği üzere başvurucunun yaralanmalarının bir kısmı yol verme olayında yaşanan kavga esnasında, bir kısmı ise gözaltına alındıktan sonra meydana geldiğinden, sağlık raporlarındaki tespitler ile Başsavcılık tarafından verilen ek kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda kolluk görevlilerinin fiziksel müdahalesinin kabul edilmiş olması karşısında; bu müdahalenin varlığına ilişkin herhangi bir tereddüt yoktur.

27. Asliye Ceza Mahkemesince verilen 5/7/2022 tarihli hükümle, başvurucular Fatih Karadağ ile Rafet Karadağ'ın kamu görevi yapan kolluk görevlilerine fiziki saldırıda bulunmak suretiyle görevi yaptırmamak için direnme suçunu işledikleri sonucuna varılmıştır (bkz. § 9). Bu hâlde başvurucunun hastaneye götürüldüğü esnada seyir hâlindeki araçta bulunan kolluk görevlilerine direndiği, başvuruya konu olayda kolluk görevlilerince zor kullanılmasının kaçınılmaz hâle geldiği, görevlilere direnen başvurucunun yaralanma şekli ve ağırlığı (sağ gözde morluk ve şişlik, sırtta kızarıklık, kafatasının sol üst yan kısmında şişlik) ve ona engel olmak isteyen kamu görevlileri hakkında düzenlenen doktor raporlarındaki tespitler dikkate alındığında başvurucunun direncinin kırılması amacıyla kullanılan gücün orantılı olduğu yönündeki Başsavcılık kanaatinden farklı bir sonuca ulaşmayı gerektirecek bir delilin başvuru dosyasına yansımadığı anlaşılmış; kolluk görevlilerinin gereken ölçüyü aşacak şekilde başvurucuya fiziksel müdahalelerini gösteren bir olgunun bulunmadığı değerlendirilmiştir.

28. Açıklanan gerekçelerle başvurucuya yapılan müdahale nedeniyle Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır.

29. Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder biçimde fiziksel ve ruhsal bir saldırıya uğranıldığına dair savunulabilir bir iddia varsa bu iddia hakkında etkili bir

soruşturma yürütülmelidir. Yaralama olayının güç kullanmaya yetkili bir kamu görevlisinin kasıtlı bir eylemi sonucu meydana geldiğinin ileri sürüldüğü hâllerde ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalı, soruşturma olaya karışmış olanlardan bağımsız kişilerce yürütülmeli ve soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine ve mağdurun erişimine açık tutulmalı, soruşturma sonunda çabuk ve temelden yoksun sonuçlara dayanılmamalı ve soruşturma makamınca, kullanılan gücün ilgilinin davranışı nedeniyle mutlak surette gerekli olan bir güç kullanımına karşılık gelip gelmediği ve orantılı olup olmadığı değerlendirilmelidir. Ayrıca soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir (sözü edilen ilkelerin yer aldığı örnek kararlar için bkz. Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103; S.D., § § 111-114; Veli Saçılık (2) [1. B.], B. No: 2018/24614, 18/10/2022, § 16).

30. Başsavcılıkça yürütülen soruşturma kapsamında başvurucunun şikâyet ve delilleri tespit edilmiş, kolluk görevlilerinin olay hakkındaki beyanları soruşturma dosyasına alınmış ve olayla ilgili kamera görüntüleri incelenmiştir. Toplanan tüm deliller neticesinde Başsavcılık, başvuruculara olay sırasında görevli polis ve bekçilere aktif olarak direndikleri, başvurucu Fatih Karadağ haricindekilerin yaralanmaları olmadığı, Fatih Karadağ'ın yaralanmasına ise trafikte tartıştığı ve kavga ettiği S.A.nın sebep olduğu ya da bu direnme ve arbede sırasında oluşmuş olabileceği değerlendirilmiştir.

31. Bu noktada Anayasa Mahkemesinin ilgili soruşturma ve yargılama makamlarının yerine geçecek şekilde delillerin doğrudan değerlendirmesini yapmasının söz konusu olamayacağı belirtilmelidir. Başka bir ifadeyle Anayasa Mahkemesinin görevi, bu makamların maddi olaylara ilişkin yaptıkları değerlendirmenin yerine kendi değerlendirmesini koymak değildir (Hıdır Öztürk ve Dilif Öztürk [2. B.], B. No: 2013/7832, 21/4/2016, § 185). Bu konuda asıl sorumlu ve yetkili olanlar, ilk elden olayları inceleyen yetkili adli ve idari mercilerdir. Bunun aksine bir durum, ancak olaya ilişkin kesin ikna edici nitelikte bulguların varlığı hâlinde söz konusu olabilir (Cemil Danışman [1. B.], B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 58).

32. Başsavcılıkça Adli Tıp Kurumundan rapor düzenlenmesi istenirken buna ilişkin talep yazısına başvurucu için 27/1/2021 tarihinde Kartal Dr. Lütfi Kırdar Şehir Hastanesinde düzenlenen genel adli muayene raporu eklenmeyerek sadece 26/1/2021 tarihinde Haydarpaşa Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesinde düzenlenen genel adli muayene raporunun eklenmiş olması eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Bu eksiklik nedeniyle Başsavcılığın bu iki rapor arasındaki farklı sonuçları değerlendirme imkânından faydalanamadığı görülmüştür. Ancak yukarıda da gösterildiği üzere (bkz. § 27) başvurucu Fatih Karadağ ile Rafet Karadağ'ın kamu görevi yapan kolluk görevlilerine yönelik olarak fiziki saldırıda bulunmak suretiyle direndikleri ve 27/1/2021 tarihli rapor ile başvurucuda tespit edilen yaralanmaların kolluk görevlilerinin gereken ölçüyü aşacak şekilde başvurucuya fiziksel müdahalelerini gösterir nitelikte olmadığı değerlendirildiğinden bu husus, sonucu değiştirebilecek mahiyette bir eksiklik olarak görülmemiştir. Bunun dışında soruşturma sürecinde maddi gerçeğin ortaya çıkarılması amacıyla delillerin toplandığı, toplanmayan herhangi bir delilden söz edilmediği, toplanan delillerin ilgili soruşturma makamınca değerlendirilerek bir sonuca ulaşıldığı, soruşturma sürecinin etkili şekilde yürütülmediğini gösteren herhangi bir bulguya rastlanmadığı hususları gözönünde bulundurulduğunda soruşturmanın Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında korunan hakkı zedeleyecek mahiyette, etkili şekilde yürütülmediğini gösterir herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

33. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

34. İspat külfetinin devlete geçtiği durumların söz konusu olmadığı hâllerde kötü muameleye uğramaları nedeniyle mağdur olduklarını ileri süren kişiler, kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delilleri -haklı bir gerekçeleri olmadığı sürece- zamanında yetkili makamlara sunma konusunda özenli davranmakla yükümlüdür. Olgulara dayanmayan yetersiz açıklamalar, iddiaların deliller ile desteklenmemesi hatta kimi zaman delillerin uyumsuzluğu veya kötü muamelenin yapıldığı yer, zaman ve diğer konulardaki çelişkili ifadeler gibi hususlar kötü muamelenin gerçekliğini şüpheye düşürür. Bu durumda iddianın savunabilir olduğundan, dolayısıyla bu iddialara ilişkin derhâl resmî bir soruşturma başlatılması gerekliliğinden söz edilemez. Kaldı ki iddialarını güçlü bir dayanakla birlikte yetkili merciler nezdinde dile getirmemeleri hâlinde mağdur olduğunu ileri süren kişilerin etkili bir soruşturma yürütülmesine ilişkin meşru (haklı) bir beklentiye girebileceklerinin söylenebilmesi mümkün değildir (Beyza Metin [1. B.], B. No: 2014/19426, 12/12/2018, §§ 45-47).

35. Somut olayda başvurucuların yaralandığına ilişkin herhangi bir adli muayene raporu bulunmamaktadır. Haklarında düzenlenen raporların gerçekliğine ya da güvenilirliğine karşı herhangi bir itirazı bulunmayan başvurucuların sözlü şiddet iddialarını destekleyen bir veri de yoktur. Tüm bu tespitlere göre başvurucuların kötü muameleye maruz kaldığına ilişkin savunulabilir bir iddia ortaya koyamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

36. Açıklanan gerekçelerle bu başvurucular yönünden kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurucular Abdulsamet Barış, Fethi Karadağ ve Rafet Karadağ yönünden kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Başvurucu Fatih Karadağ yönünden kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Başvurucu Fatih Karadağ yönünden Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının maddi ve usul boyutlarının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA,

Ç. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DİYAR MAVİ VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/52014 | Karar tarihi: 01.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/52014

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DİYAR MAVİ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/52014)

Karar Tarihi: 1/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Muhterem İNCE Şaban KAZDAL

Raportör : Soner GÖÇER

Başvurucular : 1. Diyar MAVİ 2. Hatice MAVİ 3. Musa MAVİ 4. Nazan UZTOPAL

Vekili : Av. Hadi CİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu makamları tarafından öngörülebilir ve önlenebilir nitelikteki canlı bomba saldırısı sonucu meydana gelen ölüm ve bu olaydan doğan zararların tazmini talebiyle açılan davanın kısmen reddedilmesi nedeniyle yaşam hakkı başta olmak üzere anayasal hakların ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular Hatice Mavi ve Musa Mavi patlama sonucu vefat eden E.M.nin anne ve babası, diğer başvurucular ise kardeşleridir.

3. Başvurucular manevi tazminat yönünden nihai hükmü 27/7/2021 tarihinde tebellüğ etmelerinin ardından 25/8/2021 tarihinde 2021/52014 numaralı bireysel başvuruda bulunmuştur.

4. Başvurucular Hatice Mavi ve Musa Mavi maddi tazminata ilişkin nihai hükmü 21/3/2025 tarihinde tebellüğ etmelerinin ardından 15/4/2025 tarihinde 2025/22964 numaralı bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Aralarında kişi ve konu yönünden hukuki irtibat bulunan 2025/22964 numaralı başvuru ile 2021/52014 numaralı bireysel başvurunun birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvuru, yaşam hakkı kapsamında incelenmiştir.

8. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

9. Anayasa Mahkemesi aynı konu hakkında verdiği Pınar Alkan ([2. B.], B. No: 2021/32238, 15/4/2025) kararında saldırının düzenlenmesinde idarenin kusuru olduğuna ilişkin iddia hakkında idari yargı mercilerinin toplanan deliller çerçevesinde açık bir değerlendirme yaptıklarını dikkate alarak yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu yanında koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutu kapsamında da inceleme yapmıştır.

10. Anayasa Mahkemesi maddi boyut kapsamında yaptığı incelemede yaşam hakkının ihlal edilmediği sonucuna varmıştır. Bu sonuca varırken şu değerlendirmeleri yapmıştır (aynı kararda bkz. §§ 30-33):

i. Başvuruya konu olaydaki hiçbir unsur, kamu makamlarının 10/10/2015 tarihli gösteriye katılanların hayatlarına yönelik belirli, somut ve yakın bir tehdit olduğunu bildiklerine veya bilmeleri gerektiğine işaret etmemektedir. Ayrıca yetkililer; gösteriye katılan kişilerin güvenliğini sağlamak amacıyla gösteri alanına barikat kurulması, iki binin üzerinde personel görevlendirilmesi, miting alanına girenlerin aranması, alan ve çevresinde patlayıcı madde araması yapılması gibi makul kabul edilebilecek bir dizi tedbir almıştır.

ii. Terör saldırısı gerçekleştikten sonra da yetkililer acil kurtarma hizmetlerinin derhâl olay yerine gönderilebilmesini sağlamak için gerekli tedbirleri almıştır. Olayın ağırlığıyla oluşan kaos ortamına rağmen nispeten hızlı bir şekilde yeterli tedavi sağlanmıştır. Polis saldırıdan hemen sonra kalabalığı dağıtmak ve kolluk kuvvetlerinin olay yerine erişimini sağlamak için göz yaşartıcı gaz kullanmışsa da bu müdahalenin sağlık çalışanlarının yaralılara ilk yardımı sağlamak için hızlı şekilde müdahale etmesini engellediği yönünde tespit yapılamamıştır.

iii. Belirtilen bu hususlar ve 12.00-16.00 saatleri arasında yapılacak olan gösterinin hazırlıklarının devam ettiği sırada henüz gösteri başlamamışken saat 10.04'te iki patlamanın peşi sıra gerçekleştiği hususu da gözönüne alındığında Anayasa Mahkemesi, genel anlamda bulunduğu kabul edilen terör saldırısı riskinin idare tarafından hafife alındığını veya bu risk açısından daha iyi planlama ve diğer önleyici tedbirlere başvurularak gerçekleşen neticenin önlenebileceğini değerlendirebilecek konumda değildir.

iv. Sonuç olarak kamu makamlarının 10/10/2015 tarihli gösteriyle ilgili olarak öngörülebilir, ciddi ve yakın bir terör saldırısı tehdidi olduğundan habersiz olduğu ve bu tür bir terör saldırısını önlemenin doğasında var olan özel zorluklar gözönünde bulundurulduğunda kamu makamlarının yaşamı koruma yükümlülüğü açısından üstüne düşen sorumluluğu yerine getirmediği söylenemez.

11. Usul boyutu kapsamında yapılan incelemede ise olayı çevreleyen koşulların tespiti ve başvurucunun iddiaları doğrultusunda idarenin sorumluluğunun belirlenmesi için makul

adımların atıldığına, elde edilen deliller kapsamında idarenin hizmet kusuru olup olmadığı noktasında nesnel bir yaklaşım sergilenerek irdelemelerin yapıldığına, yargılama sonunda da başvurucunun ispat yükünü hafifleten sosyal risk ilkesi benimsenerek bu ilke uyarınca belli miktarda manevi tazminata hükmedildiğine işaret edilip yaşamı koruma yükümlülüğü bağlamındaki devletin pozitif yükümlülüğünün ihlal edilmediği sonucuna varılması da dikkate alındığında yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutunun gerekliliklerinin yerine getirilmediğinin söylenemeyeceği sonucuna varılmıştır. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi yaşam hakkının usul boyutunun da ihlal edilmediğine karar vermiştir (aynı kararda bkz. §§ 40-41).

12. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkeler ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi ve usul boyutunun ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Ayrımcılık Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucular, trafik kazasında ölenin yakınları tarafından açılan tazminat davalarında bile daha yüksek manevi tazminatlara hükmedildiğini belirterek ayrımcılık yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Bireysel başvuru yolunda bütün eşitlik ilkesine aykırılık iddialarının incelenmesi mümkün olmayıp yalnızca ortak koruma alanında yer alan ayrımcılık yasağı ile sınırlı olarak değerlendirme yapılabilir (Reis Otomotiv Ticaret ve Sanayi A.Ş. [GK], B. No: 2015/6728, 1/2/2018, § 78). Ayrımcılık yasağı kapsamında inceleme yapılabilmesi ise aynı veya görece benzer durumda olan kişilere farklı muamelede bulunulmasına bağlıdır (Nuriye Arpa [2. B.], B. No: 2018/18505, 16/6/2021, § 55; Ayşe Tezel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/14186, 20/10/2022, § 78).

16. Farklı muamelenin bulunduğunu ispatlama mükellefiyeti başvurucudadır. Bu mükellefiyetin yerine getirilmesi hâlinde kamu makamları, farklı muamelenin nesnel ve haklı bir temelinin bulunduğunu ve seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisinin bulunduğunu ispatla yükümlüdür (Nuriye Arpa, § 60; Ayşe Tezel ve diğerleri, § 83).

17. Anılan ilkeler ve başvuruculaların iddiası kapsamında yapılan değerlendirme neticesinde başvuruculaların aynı veya görece benzer durumda olan kişilere göre kendilerine farklı muamelede bulunulduğunu somut olarak ortaya koyamadıkları görüldüğünden ayrımcılık yasağı kapsamında bir ihlal olmadığının açık olduğu anlaşılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi ve usul boyutunun İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

Ç. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DENİZ BENOL VE ÖZGÜR BENOL

B. No: 2021/56124 | Karar tarihi: 01.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/56124

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DENİZ BENOL VE ÖZGÜR BENOL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/56124)

Karar Tarihi:1/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Muhterem İNCE Şaban KAZDAL

Raportör : Soner GÖÇER

Başvurucular : 1. Deniz BENOL 2. Özgür BENOL

Vekili : Av. Kazım BAYRAKTAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu makamları tarafından öngörülebilir ve önlenebilir nitelikteki canlı bomba saldırısı sonucu meydana gelen ölümden kaynaklanan zararların tazmini talebiyle açılan davanın kısmen reddedilmesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucular, nihai hükmü 26/10/2021 tarihinde tebellüğ etmelerinin ardından 18/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Başvuru, yaşam hakkı kapsamında incelenmiştir.

3. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

4. Anayasa Mahkemesi aynı konu hakkında verdiği Pınar Alkan ([2. B.], B. No: 2021/32238, 15/4/2025) kararında saldırının düzenlenmesinde idarenin kusuru olduğuna ilişkin iddia hakkında idari yargı mercilerinin toplanan deliller çerçevesinde açık bir değerlendirme

yaptıklarını dikkate alarak yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu yanında koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutu kapsamında da inceleme yapmıştır.

5. Anayasa Mahkemesi maddi boyut kapsamında yaptığı incelemede yaşam hakkının ihlal edilmediği sonucuna varmıştır. Bu sonuca varırken şu değerlendirmeleri yapmıştır (aynı kararda bkz. §§ 30-33):

i. Başvuruya konu olaydaki hiçbir unsur, kamu makamlarının 10/10/2015 tarihli gösteriye katılanların hayatlarına yönelik belirli, somut ve yakın bir tehdit olduğunu bildiklerine veya bilmeleri gerektiğine işaret etmemektedir. Ayrıca yetkililer; gösteriye katılan kişilerin güvenliğini sağlamak amacıyla gösteri alanına barikat kurulması, iki binin üzerinde personel görevlendirilmesi, miting alanına girenlerin aranması, alan ve çevresinde patlayıcı madde araması yapılması gibi makul kabul edilebilecek bir dizi tedbir almıştır.

ii. Terör saldırısı gerçekleştikten sonra da yetkililer acil kurtarma hizmetlerinin derhâl olay yerine gönderilebilmesini sağlamak için gerekli tedbirleri almıştır. Olayın ağırlığıyla oluşan kaos ortamına rağmen nispeten hızlı bir şekilde yeterli tedavi sağlanmıştır. Polis saldırıdan hemen sonra kalabalığı dağıtmak ve kolluk kuvvetlerinin olay yerine erişimini sağlamak için göz yaşartıcı gaz kullanmışsa da bu müdahalenin sağlık çalışanlarının yaralılara ilk yardımı sağlamak için hızlı şekilde müdahale etmesini engellediği yönünde tespit yapılamamıştır.

iii. Belirtilen bu hususlar ve 12.00-16.00 saatleri arasında yapılacak olan gösterinin hazırlıklarının devam ettiği sırada henüz gösteri başlamamışken saat 10.04'te iki patlamanın peşi sıra gerçekleştiği hususu da gözönüne alındığında Anayasa Mahkemesi, genel anlamda bulunduğu kabul edilen terör saldırısı riskinin idare tarafından hafife alındığını veya bu risk açısından daha iyi planlama ve diğer önleyici tedbirlere başvurularak gerçekleşen neticenin önlenebileceğini değerlendirebilecek konumda değildir.

iv. Sonuç olarak kamu makamlarının 10/10/2015 tarihli gösteriyle ilgili olarak öngörülebilir, ciddi ve yakın bir terör saldırısı tehdidi olduğundan habersiz olduğu ve bu tür bir terör saldırısını önlemenin doğasında var olan özel zorluklar gözönünde bulundurulduğunda kamu makamlarının yaşamı koruma yükümlülüğü açısından üstüne düşen sorumluluğu yerine getirmediği söylenemez.

6. Usul boyutu kapsamında yapılan incelemede ise olayı çevreleyen koşulların tespiti ve başvurucunun iddiaları doğrultusunda idarenin sorumluluğunun belirlenmesi için makul adımların atıldığına, elde edilen deliller kapsamında idarenin hizmet kusuru olup olmadığı noktasında nesnel bir yaklaşım sergilenerek irdelemelerin yapıldığına, yargılama sonunda da başvurucunun ispat yükünü hafifleten sosyal risk ilkesi benimsenerek bu ilke uyarınca belli miktarda manevi tazminata hükmedildiğine işaret edilip yaşamı koruma yükümlülüğü bağlamındaki devletin pozitif yükümlülüğünün ihlal edilmediği sonucuna varılması da dikkate alındığında yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutunun gerekliliklerinin yerine getirilmediğinin söylenemeyeceği sonucuna varılmıştır. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi yaşam hakkının usul boyutunun da ihlal edilmediğine karar vermiştir (aynı kararda bkz. §§ 40, 41).

7. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkeler ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi ve usul boyutunun ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi ve usul boyutunun İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA,

Ç. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İSMAİL EDİN VE ZEKİYE EDİN

B. No: 2021/57516 | Karar tarihi: 01.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/57516

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMAİL EDİN VE ZEKİYE EDİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/57516)

Karar Tarihi: 1/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Soner GÖÇER

Başvurucular : 1. İsmail EDİN 2. Zekiye EDİN

Vekilleri : Av. Nevroz UYSAL ASLAN Av. Hüseyin TÜL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, Cizre'de terör örgütüne yönelik gerçekleştirilen operasyonlar sırasında ölüm olayı meydana gelmesi ve bu konuya ilişkin etkili soruşturma yürütülmemesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/11/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. PKK terör örgütü 12/8/2015 tarihinden itibaren Cizre ilçesinin de dâhil olduğu bazı merkezlerde öz yönetim ilan etmiştir. Öz yönetim ilan ettiği bölgelerde patlayıcıyla tuzaklanmış hendekler kazmak ve barikatlar kurmak suretiyle yalıtılmış bölgeler oluşturmaya çalışan PKK terör örgütü, kamuoyunda hendek olayları olarak adlandırılan ve

aylarca devam eden bu süreçte roketatarlar, keskin nişancı tüfekleri, patlayıcılar ve otomatik saldırı tüfekleri kullanarak terör saldırıları düzenlemiştir. Okullar, hastaneler, barajlar, adliye binaları, ambulanslar gibi temel kamu hizmetlerini sağlayan eşya ve binaların yanında sivilleri de hedef alan bu terör saldırılarında 335 sivil hayatını kaybederken 2.106 kişi yaralanmıştır. Terör saldırılarında 859 güvenlik görevlisi ve Derik kaymakamı şehit olmuş, 4.711 güvenlik görevlisi yaralanmıştır. Bu terör eylemlerinin engellenmesi, halkın can ve mal güvenliğinin sağlanması amacıyla sözde öz yönetim ilan edilen bazı bölgelerde mülki idare amirliklerince sokağa çıkma yasakları uygulanarak terörle mücadele operasyonları başlatılmıştır (hendek olayları, öz yönetim ilanları, PKK terör örgütünün şehir savaşı stratejisi ve sokağa çıkma yasakları hakkında arka plan bilgisi ile ayrıntılı açıklamalar için bkz. Gazal Kolanç ve diğerleri [GK], B. No: 2017/37897, 5/7/2022, §§ 16-28, 67, 346-348).

5. Başvuru konusu olay, yukarıda özetlenen operasyonların gerçekleştirildiği ve sokağa çıkma yasaklarının uygulandığı dönemde yaşanmış olup başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre özetle şöyledir:

6. 9/2/2016 tarihinde, Cizre Cumhuriyet Başsavcılığının kararına istinaden Cudi Mahallesi Niran Sokak'ta bulunan 12 numaralı binada (güvenlik güçlerince kullanılan askerî haritada C-3158 olarak kodlanan bina) arama yapılmıştır. Arama, Terörle Mücadele Bürosu koordinesinde uzman olay yeri inceleme ekibince yapılmıştır. Tamamına yakınının yoğun ateşli silah kullanımı neticesinde hasarlı olduğu ifade edilen dört katlı binada yapılan arama işlemi ve olay yeri, kamera ve fotoğraflar vasıtasıyla kayıt altına alınmıştır. İşlemler sırasında sıcak çatışmaların devam ettiği belirtilmiştir. Olay yerinde birisi bodrum katta, diğer üçü ise ikinci katın balkonunda olmak üzere toplam dört ceset bulunmuştur. Balkondaki cesetlerden birinin üzerinde M.E. adına düzenlenmiş kimlik kartı ve sürücü belgesi, bir diğerinin ise yanında C.K. adına düzenlenmiş kimlik kartı bulunmuştur. Diğer iki cesedin üzerinde veya yakınlarında kimliklerini ispata yarar bir belge ele geçirilmemiştir. Binanın giriş kısmında kamuflaj desenli, şarjörlüklü bir yelek ve dört şarjör bulunmuştur. Şarjörlerin içinde toplam 93 mermi olduğu görülmüştür. Yine bodrumda bulunan cesedin yanında iki şarjör ile bir telsiz ele geçirilmiştir. Üzerinden M.E. adına düzenlenmiş kimlik kartı çıkan cesetten ayrıca cep telefonu ve flash bellek de ele geçirilmiştir. Çatışmaların devam etmesi nedeniyle olay yerinden alınarak hastaneye getirilen ceset üzerinde Cumhuriyet savcısı huzurunda morgda yapılan aramada kıyafetler muhafaza altına alındığı gibi ellerin iç ve dış yüzeyleri ile yüzden svap örnekleri ile kimlik teyidi için parmak izleri alınmıştır.

7. Cumhuriyet savcısı huzurunda, kamera kaydı ve fotoğraf çekimiyle kayıt altına alınmak suretiyle ceset üzerinde otopsi işlemi yapılmıştır. İşlem sırasında cesetten ikisi mermi çekirdeği gömlek parçası olmak üzere toplam dört metalik cisim ele geçirilmiş, ayrıca -cesedin kimliğinin tespiti maksadıyla- doku örneği alınmıştır. Yapılan otopsi neticesinde kişinin ölümünün ateşli silah mermi çekirdeği yaralanmasına bağlı kot, vertebra (omur) ve ekstremite kırıkları ile çoklu iç organ ve büyük damar yaralanmasından gelişen iç ve dış kanama sonucu meydana geldiği mütalaa edilmiştir.

8. Cesetten alınan parmak izlerinin APFİS (Otomatik Parmak İzi Teşhis Sistemi) veri tabanı üzerinden kolluk görevlilerince sorgulanması neticesinde ölenin başvuruculların yakını olan M.E. olduğu tespit edilmiştir. Aynı raporda faili meçhul olay yeri parmak izleri ile yapılan sorgulamada ise herhangi bir eşleşmeye rastlanmadığı belirtilmiştir. Cesedin kimliğinin

kesin olarak tespit edilmesi için ayrıca DNA incelemesi de yaptırılmıştır. Adli Tıp Kurumu raporuna göre ölen şahıs ve başvurucu Zekiye Edin'den alınan DNA örneklerinin anne-oğul yönünden uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

9. M.E.nin kardeşi R.E. kollukça alınan beyanında kendisinin eşi ve çocuğu ile, kardeşi M.E.nin ise diğer aile fertleri ile birlikte Cudi Mahallesi'nde ikamet ettiğini sokağa çıkma yasağının ilan edilmesinin yedinci gününde kardeşi M.E. dışındaki aile fertlerinin evlerini terk ederek Konak Mahallesi'ndeki akrabalarının evine geçtiğini, bu tarihten sonra M.E.den haber alamadıklarını söylemiştir. Soruşturma sırasında Cizre Cumhuriyet Başsavcılığınca M.E.nin anne ve babası olan başvurucu Zekiye Edin ile Ö.E. ifadeye davet edilmiş; M.E.nin kardeşi R.E. Cumhuriyet savcısı tarafından müşteki sıfatıyla alınan beyanında anne ve babasının yaşlı ve hasta olması nedeniyle ifade vermeye gelemediklerini, onların yerine kendisinin geldiğini söylemiştir. R.E. daha önce kollukta verdiği ifadelerine benzer yönde beyanlarda bulunarak, 20 Aralıkta M.E. dışındaki aile fertlerinin evlerini terk ederek Konak Mahallesi'ndeki akrabalarının evine geçtiklerini, M.E.nin ise kimseye yük olmak istemediğini söyleyerek evde kaldığını ifade etmiştir.

10. Diyarbakır Kriminal Polis Laboratuvarının uzmanlık raporunda; otopsi sırasında cesetten ele geçirilen toplam dört metalik cisimden birinin kısmi set izleri içerdiği, diğerlerinin teşhis ve tespite elverişli nitelikte karakteristik iz taşımadığı, kısmi set izleri içeren mermi çekirdeği gömlek parçası üzerinde ise -beraberinde kovan bulunmadığı için- silahı tespit edilemeyen olaylar arşivi ile bir mukayese yapılamadığı bildirilmiştir.

11. Cizre İlçe Emniyet Müdürlüğünün 18/7/2016 tarihli üst yazısı ekinde Başsavcılıkça talimat verilen kimi hususların yerine getirildiği bildirilmiştir. Yazı ekinde yer alan kamera araştırma tutanağına göre olayın yaşandığı yerin civarında herhangi bir MOBESE, kamuya ya da özel şahsa ait kamera sistemi tespit edilememiştir. Arşiv araştırma tutanağında ise M.E. hakkında daha önce terör örgütü elebaşının Türkiye'ye getirilmesinin yıl dönümünde yapılan eylemlere katılması nedeniyle 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet suçundan ayrıca silahlı eylem girişimi sırasında etkisiz hâle getirilen bir şahsın kaçmaya çalıştığı aracın sahibi olması sebebiyle soruşturma yürütülmüştür. Aynı yazıya göre adı geçenin terör örgütünün gençlik yapılanması içinde faaliyet yürüttüğüne dair teyide muhtaç istihbari bilgiler bulunmakla birlikte hakkında yapılmış bir teşhise rastlanmamıştır. M.E. hakkında verilmiş bir yakalama kararı bulunmadığı gibi aranan şahıslardan olmayıp herhangi bir suç kaydı veya açık veya kapalı dava dosyası da yoktur. İlçe Emniyet Müdürlüğünün yazısı ekinde yer alan fail araştırma tutanağında olaya tanık olan herhangi bir kimsenin tespit edilemediği, bu nedenle fail ya da faillerin tespit edilemediği bildirilmiştir. İnternet tespit tutanağında ise ailesince teşhis edilen M.E.nin cesedinin aileye teslim edilmemesi ile ilgili bir habere yer verilmiştir.

12. Cizre Cumhuriyet Başsavcılığı 25/11/2017 tarihinde, her ne kadar M.E.nin ölümü olayı ile ilgili olarak soruşturma yürütülmüşse de olayda hukuka uygunluk sebeplerinin olduğu anlaşıldığından kamu adına kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesi gerektiğini ancak 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar sebebiyle açılan soruşturmaların suçun işlendiği yerin bağlı olduğu ilin adıyla anılan Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülmesinin gerektiğinden bahisle görevsizlikle dosyanın görevli Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine karar vermiştir.

13. Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığı ise 5/2/2019 tarihinde, M.E.nin cesedinden ele geçirilen dijital materyaller üzerinde yapılan inceleme neticesinin, adı geçenden alınan svaplarda

antimon elementi bulunup bulunmadığına ilişkin uzmanlık raporunun dosyada yer almadığı, ayrıca M.E.nin ölümünün terör örgütünce sosyal medya ve internet üzerinden sahiplenip sahiplenilmediğine dair araştırma yapılmadığı, bahsi geçen eksikliklerin giderilmesi için yazılan talimatın gereğinin yapılmadan iade edildiği, soruşturma dosyasına konu eksikliklerin suçun işlendiği yer Cumhuriyet başsavcılığınca giderilmesi gerektiği gerekçeleriyle yetkisizlik kararı vererek dosyanın yetkili Cizre Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine karar vermiştir.

14. Bunun üzerine Cizre Cumhuriyet Başsavcılığı, İlçe Emniyet Müdürlüğüne bahsedilen eksikliklerin ikmali talimatı vermiştir. İlçe Emniyet Müdürlüğü 2/5/2019 tarihli cevabi yazısı ile M.E.den alınan svaplarda antimon elementi bulunup bulunmadığına ilişkin uzmanlık raporunun daha önce Diyarbakır Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğünce doğrudan soruşturma dosyasına gönderildiğini, dijital materyallere ilişkin inceleme raporunun ise aynı olaya ilişkin olarak yürütülen başka bir soruşturma dosyasına gönderildiğini, M.E. hakkında yapılan açık kaynak araştırması neticesinde adı geçenin ölümünün terör örgütüne müzahir olduğu değerlendirilen internet sitelerinde sahiplenildiği ve kendisinden "Cizre direniş şehidi" olarak bahsedildiğini bildirmiştir.

15. İlçe Emniyet Müdürlüğünün cevabi yazısı üzerine Cizre Cumhuriyet Başsavcılığı yaptığı araştırma neticesinde dijital materyallere ilişkin raporun Cumhuriyet Başsavcılığınca aynı olaya ilişkin olarak yürütülmüş olan başkaca bir soruşturma dosyasında yer aldığını, söz konusu dosyanın ise görevsizlik kararı verilerek Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığına gönderildiğini tespit etmiştir. Anayasa Mahkemesince UYAP üzerinden yapılan inceleme neticesinde M.E.nin ölümü üzerine Cizre Cumhuriyet Başsavcılığınca iki ayrı soruşturma yürütüldüğü, soruşturmalardan birinin (bireysel başvurunun konusunu teşkil eden) M.E.nin ölümüne ilişkin olduğu, diğer dosyanın ise M.E. hakkında örgüt üyeliği suçundan yürütülen bir soruşturma olduğu, bahsi geçen ikinci soruşturma dosyasında, İlçe Emniyet Müdürlüğünün 7/12/2018 tarihli üst yazısı ekinde dijital materyal üzerinde yapılan incelemeye ilişkin raporları soruşturma dosyasına gönderdiği, yazı ekinde yer alan export inceleme tutanağı, inceleme tutanağı ile içerik çıkarma raporunda internet üzerinden terör örgütü ile terör örgütü mensubu kimi şahıslar hakkında aramalar yapıldığının tespit edildiği, ayrıca M.E.nin fotoğraflarının bulunduğunun belirtildiği anlaşılmıştır.

16. Cizre Cumhuriyet Başsavcılığı, İlçe Emniyet Müdürlüğüne yazdığı 25/10/2019 tarihli yazıyla, Diyarbakır Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğünce hazırlanan raporun gönderildiğine ilişkin barkot numarasının veya raporun kime teslim edildiğinin araştırılarak bildirilmesini istemiştir. İlçe Emniyet Müdürlüğü 12/12/2019 tarihli yazıyla barkot numarasının tespit edilemediğini ancak bahsi geçen raporun onaylı bir suretinin ilgili müdürlükten tedarik edilerek yazı ekinde gönderildiğini bildirmiştir. Yazı ekinde yer alan 16/3/2016 tarihli uzmanlık raporunda alınan svapların tümünde atış artıklarında bulunan antimon (Sb) maddesine rastlandığı belirtilmiştir.

17. Cizre Cumhuriyet Başsavcılığı 5/5/2020 tarihinde, Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığınca tespit edilen eksikliklerin giderildiğinden bahisle önceki görevsizlik kararına benzer gerekçelerle tekrar görevsizliğine, dosyanın görevli Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine karar vermiştir.

18. Dosyanın gönderildiği Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığı 13/9/2021 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiş; kararda M.E.nin diğer terör örgütü üyeleri ile birlikte güvenlik güçleri ile yapılan çatışmalara katıldığını, güvenlik güçlerine karşı silahlı

faaliyet gösterdiği esnada güvenlik güçlerince öldürüldüğünü kabul etmiştir. Kararda M.E.nin meşru müdafaa hakkı kapsamında güvenlik güçlerince öldürüldüğü, güvenlik güçlerinin yetkili bir merciden aldıkları hukuka uygun emri yerine getirdikleri, bu emri yerine getirmeleri esnasında kendilerine, diğer güvenlik güçlerine ve sivil halka örgüt mensuplarınca yöneltilen, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız saldırıları o andaki hâl ve şartlara göre, saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunda oldukları, güvenlik güçlerinin kanunun verdiği yetkiyi kullandıkları ve verilen emri ifa ettikleri, bu durumun da hukuka uygunluk nedenleri arasında yer aldığı ifade edilmiştir.

19. Başvurucular, karara itiraz etmiş; itirazı inceleyen Şırnak Sulh Ceza Hâkimliği 25/10/2021 tarihli kararla, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda yer verilen benzer gerekçelerle itirazın reddine hükmetmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Anayasa Mahkemesinin 1/7/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

21. Başvurucular, bireysel başvuru harç ve giderlerini ödeme gücünden yoksun olduklarını belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimlerini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculara açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Başvuruculara İddiaları ve Bakanlık Görüşü

22. Başvurucular, ölümün güvenlik güçlerinin orantısız güç kullanması nedeniyle meydana geldiğini, ölüm olayıyla ilgili etkili bir soruşturma yapılmadığını belirterek yaşam, adil yargılanma ve gerekçeli karar haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Ayrıca şehir merkezinde icra edilen operasyonun planlanması sırasında gerekli tedbirlerin alınmaması nedeniyle yaşam hakkını koruma yükümlülüğüne aykırı davranıldığını ileri sürmüştür. Başvuruculara göre mutlak zorunlu olmadığı hâlde ve ölçüsüz olarak güç kullanılması, olay yeri incelemesinde Cumhuriyet savcısı ve hazirun veya muhtar gibi bağımsız üçüncü bir kişinin olmaması, ölüm olayının gerçekleştiği operasyona, operasyonda kullanılan silahların niteliklerine ve operasyon güçlerine yönelik bir tespit ve ifade işlemi yapılmaması, hava araçları ile askerî araçlarda bulunan kamera kayıtları ile telsiz kayıtlarının celbedilmemiş olması önemli hususlardır. Öldürme fiilinin bir çatışma sonucu gerçekleştiğine dair bir delil bulunmadığı gibi öldürme eyleminin ne zaman, hangi operasyonda, hangi güvenlik güçlerince gerçekleştirildiği de ortaya çıkarılmamıştır.

23. Bakanlık görüşünde, terör saldırıları, hendek olayları, başvuru konusu olay ile soruşturma süreci özetlenmiş; yaşam hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken somut olayların kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

C. Değerlendirme

1. Nitelendirme ve İncelemenin Kapsamı

24. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile

bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Olaya ilişkin yürütülen soruşturma neticesinde başvurucuların yakınının güvenlik güçlerince öldürüldüğü kabul edilmiş, bireysel başvuru formunda da aynı görüş dile getirilmiştir. Soruşturma safahatında yapılan tespitler ve başvurucuların iddiaları dikkate alındığında başvuru, yaşam hakkının öldürmeme yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutu ile etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu kapsamında incelenmelidir. Başvurucuların operasyonun planlanması ve icrası sürecine ilişkin yakınmaları da öldürmeme yükümlülüğü kapsamında incelenecektir.

2. Kabul Edilebilirlik Yönünden

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

26. Yaşam hakkının öldürmeme yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutu ile etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin usul boyutuna ilişkin genel ilkelere Gazal Kolanç ve diğerleri kararında yer verilmiştir (bkz. bahsi geçen karar §§ 320-331).

b. İlkelerin Somut Olaya Uygulanması

i. Yaşam Hakkının Öldürmeme Yükümlülüğüne İlişkin Maddi Boyutu ile İhlal Edildiğine İlişkin İddia

27. Yaşam hakkının öldürmeme yükümlülüğü bakımından ihlal edildiğine yönelik iddialar incelenirken öncelikle belirlenmesi gereken husus, ölümün devlet görevlilerinin güç kullanımı sonucu meydana gelip gelmediğidir. M.E.nin ölümüyle ilgili ceza soruşturmasında ölümün güvenlik kuvvetlerinin güç kullanımı sonucu meydana geldiği kabul edilmiştir. Ceza soruşturmasında toplanan delillere göre somut başvuruda bu tespitten ayrılmayı gerektiren bir yön bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

28. Daha önce ifade edildiği üzere başvuru konusu ölüm; kamuoyunda hendek olayları olarak isimlendirilen olaylar sırasında meydana gelmiştir. Anayasa Mahkemesi Gazal Kolanç ve diğerleri kararında, terör olayları nedeniyle 2015 ve 2016 yıllarında Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde güvenlik güçlerinin gerçekleştirdiği geniş çaplı operasyonlarda meydana gelen ölümler için birden çok başvurunun birleştirilmesi suretiyle yaşam hakkı yönünden yaptığı detaylı değerlendirmede olayın koşullarını, konuya ilişkin yaklaşımını, ilkeleri ve ölçütleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi bahsi geçen kararda şu tespitlerde bulunmuştur (Gazal Kolanç ve diğerleri, §§ 339-366):

i. Yaşam hakkına yapılan müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için sağlanması gereken ilk ölçüt müdahalenin kanuni bir dayanağı olmasıdır. Güvenlik kuvvetlerinin güç ve silah kullanımını düzenleyen mevzuat kanunilik şartını sağlamaktadır.

ii. Yaşam hakkına yapılan müdahalenin ihlale yol açmaması için karşılanması gereken ikinci kriter, müdahalenin Anayasa'nın 17. maddesinin dördüncü fıkrasında sayılan istisnai durumlardan biri kapsamında gerçekleştirilmesidir. Somut ölüm olayının kendisine özgü şartlarının ayrıca dikkate alınması gerekmekle birlikte genel olarak bu operasyonlar sırasında güvenlik güçlerinin terörle mücadele çerçevesinde aldıkları emri yerine

getirdikleri, kanunun verdiği yetkiyle güç kullandıkları ve bu çerçevede Anayasa'nın 17. maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenen meşru müdafaa hâlinde oldukları, ayrıca söz konusu operasyonların gerçekleşme sebebi olan yaygın terör olaylarının ayaklanma olarak nitelendirilmesi gerektiği dikkate alındığında bu operasyonlar sırasında güç kullanımının Anayasa'nın 17. maddesinde yer alan bir ayaklanmanın bastırılması meşru amacına matuf olduğu kabul edilmelidir.

iii. Yaşam hakkına yapılan müdahalenin ihlale yol açmaması için karşılanması gereken son kriter, müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesi anlamında ölçülülük ilkesine aykırılık taşımamasıdır. Buna göre devlet görevlilerinin ölümle neticelenen güç kullanımlarının, somut olayın şartlarında gerçekleştirilmek istenen meşru amaca ulaşmak için elverişli, mutlak zorunlu ve ortaya çıkan tehlikeyi bertaraf etmek için orantılı olduğu ortaya konulmalıdır. Bu çerçevede;

- Vahim terör olaylarının önlenmesi ve ayaklanmanın bastırılması için bu operasyonlar sırasında ölümcül güç kullanılması elverişli bir yoldur.

- Yürütülen operasyon mutlak zorunluluk ve orantılılık ilkelerine uygun olarak planlanmıştır.

- Ölümle neticelenen güç kullanımının somut olay şartlarında mutlak zorunlu ve orantılı olup olmadığı incelenmelidir. Bu inceleme yapılırken başvuru dosyasında yer alan bilgi ve belgeler bir bütün hâlinde değerlendirilmelidir.

- Yaşanan terör hadiselerinin süreklilik arz etmesi ve öngörülemez olması nedeniyle kullanılacak gücün orantılılığı bakımından isabetli bir muhakeme yapmak oldukça güçtür. Son derece karmaşık ve zor koşullar altında gerçekleştirilen güvenlik operasyonlarında yöntem ve araçların seçimi konusunda operasyonu icra eden kamu makamlarının takdir hakları bulunduğu kabul edilmelidir.

- Süreklilik arz eden ve öngörülemez nitelikte olan terör saldırılarının devam ettiği bir ortamda güvenlik güçlerinden saldırıda bulunan kişilerle teslim olmaları konusunda müzakere yürütmelerini beklemek kamu makamlarına gerçekleştirilmesi neredeyse imkânsız bir yük yüklemek anlamına gelecektir.

29. Somut başvuruya temel olan vaka da tarih ve mekân itibarıyla aynı operasyonda meydana geldiğinden ihlal iddiasına konu tekil ölüm olayı ve akabinde olaya özgü soruşturmanın özel şartları dışında genel operasyon (güç kullanımı) koşullarına yaklaşım bağlamında Gazal Kolanç ve diğerleri kararında yapılan belirlemelerden ayrılmayı gerektiren bir neden bulunmamaktadır.

30. Yukarıda soruşturma sürecinde yapılan iş ve işlemler ile toplanan delillere yer verilmiştir (bkz. §§ 6-18). Buna göre M.E.nin cesedi; bölücü terör örgütü mensuplarının cesetleri ve terör örgütü mensuplarınca kullanıldığı değerlendirilen şarjörler, mermiler, kamuflaj desenli şarjörlüklü yelek ve telsiz ile birlikte ele geçirilmiştir. Askerî haritada C-3158 olarak kodlanan bina ve civarında yoğun çatışmalar yaşandığı, bahsi geçen binanın terör örgütü mensuplarınca saldırılarda kullanıldığı anlaşılmıştır (M.E.nin cesedinin bulunduğu C-3158 kodlu binadan güvenlik güçlerine roketatar, otomatik silahlar ve el bombası kullanılarak saldırılar düzenlendiğine ilişkin daha ayrıntılı malumat için bkz. Mehmet Yavuzel ve diğerleri [2. B.], B. No: 2016/1652, 12/7/2023, §§ 59, 65; Gazal Kolanç ve diğerleri, §§ 138, 312, 363). M.E.nin cesedinden alınan el ve yanak svaplarında atış artığı tespit edilmiştir. Dahası yapılan açık kaynak araştırması neticesinde M.E.nin ölümünün kollukça terör örgütüne müzahir olduğu değerlendirilen internet sitelerinde sahiplenildiği

ve kendisinden Cizre direniş şehidi olarak bahsedildiği tespit edilmiştir. Soruşturma sürecinde elde edilen bu deliller, M.E.nin yaygın terör eylemlerinin engellenmesi ve Anayasa'nın 17. maddesinde yer alan bir ayaklanmanın bastırılması meşru amacına yönelik olarak yapılan operasyonlar sırasında, güvenlik güçleri ile girdiği silahlı çatışmada, Anayasa'nın 17. maddesinde yer alan meşru müdafaa şartları altında öldürüldüğünün kabulü için yeterlidir. Soruşturma sürecinde elde edilen delillerin aksine, delillerin veya tespitlerin yanlış olduğu yönünde herhangi bir bilgi veya bulguya rastlanmamıştır.

31. Bu durumda başvuruculların yakınlarının ölümüyle neticelenen güç kullanımının somut olay şartlarında mutlak zorunlu ve orantılı olup olmadığı incelenmelidir. Olayın yaşandığı bölgede şiddetli çatışmaların devam ettiği aşikârdır. Yukarıda yer verilen delillere göre soruşturma makamlarınca PKK terör örgütü adına güvenlik güçlerine karşı silahlı faaliyet yürüttüğü değerlendirilen M.E.nin teslim olma iradesinin olmadığı ve silahlı eylemlerine devam edeceği değerlendirmesi ile güvenlik güçlerince öldürülmüştür. Somut olayın açıklanan koşulları altında güvenlik güçlerinin kendilerinin ve başkalarının hayatlarını koruma, silahlı ayaklanmayı bastırma meşru amaçlarına daha hafif bir sınırlama ile ulaşmalarının mümkün olmadığı ve ölümcül güç kullanmalarının mutlak zorunlu olduğu kanaatine varılmıştır.

32. M.E.nin cesedine yıkık ve harabe hâldeki dört katlı bir binada ulaşılmıştır. Çatışma sırasında güvenlik güçlerince ağır silahların kullanıldığı anlaşılmıştır. M.E.nin cesedinin bulunduğu C-3158 kodlu bina ve çevresi yoğun saldırıların gerçekleştiği bir yer olup bahsi geçen binada zaman zaman yapılan aramalarda roketatarlar gibi ağır silahlar da ele geçirilmiştir (bu olaylar ve aynı tarihlerde yakın bölgelerde gerçekleşen çok sayıda terör saldırıları ile el geçen mühimmatlar için bkz. Gazal Kolanç ve diğerleri, §§ 42, 43, 45, 57-59, 273-275). Son derece karmaşık ve zor şartlar altında gerçekleştirilen güvenlik operasyonlarında yöntem ve araçların seçimi konusunda operasyonu icra eden kamu makamlarının takdir hakları bulunmaktadır. Zira potansiyel terör saldırısının şiddetinin, nereden geleceğinin ve ne şekilde gerçekleşeceğinin güvenlik güçlerince bilinebilmesi neredeyse imkânsızdır (Gazal Kolanç ve diğerleri, § 366).

33. Olayın yaşandığı çatışma bölgesindeki kalabalık terörist gruplar güvenlik güçlerine keskin nişancı tüfekleri, otomatik tüfekler, el bombaları, patlayıcılar ve roketatarlar kullanarak saldırılar düzenlemiştir. Bu saldırılarda binalar arasında terör örgütü üyelerince açılan tüneller vasıtasıyla eleman ve mühimmat transferi yapılmıştır. Dolayısıyla çatışma bölgesinde teröristlerin bulundukları tespit edilen binadan terör örgütü üyelerinin roketatar, el bombası gibi ağır silahlarla saldırılarına devam edeceklerini değerlendirmeleri son derece tabiidir. Nitekim bu tarz silahlarla gerçekleştirilen saldırılarda Cizre'de 66 güvenlik görevlisi şehit olmuş ve 428 görevli yaralanmıştır (Gazal Kolanç ve diğerleri § 272; Cizre'deki bu terör hadiselerinden bazıları için ayrıca bkz. Gazal Kolanç ve diğerleri §§ 58, 59). Bu açıklamalar ışığında somut başvuruya konu olayda silahlı bir ayaklanma kapsamında ağır silahlar kullanılarak gerçekleştirilen kesintisiz ve öngörülemez nitelikteki ölümcül terör saldırılarına karşı güvenlik güçlerince ölümcül güç kullanılarak mukabele edilmesinin silahlı ayaklanmayı bastırmak, güvenlik güçleri ve diğer kişilerin yaşamları bakımından ortaya çıkan tehlikeyi bertaraf etmek için orantılı bir müdahale olduğu sonucuna varılmıştır.

34. Açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının öldürmeme yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutu ihlal edilmemiştir.

ii. Yaşam Hakkının Etkili Soruşturma Yükümlülüğüne İlişkin Usul Boyutunun İhlal Edildiğine

İlişkin İddia

35. Başvuru konusu olayda kamu makamlarının terörle mücadele operasyonlarında yaşanan çatışmalarda ölen bir kişinin bulunduğunu tespit etmelerinin ardından kendiliklerinden harekete geçerek ceza soruşturması başlattıkları anlaşılmıştır. Başvurucular, yakınlarının ölümü nedeniyle başlatılan soruşturmada belge örneklerine erişebilmiş; kendilerini avukatla temsil ettirmiş ve karara itiraz haklarını kullanmış ve soruşturmaya katılım konusunda bir engelle karşılaşmamışlardır.

36. Arama kararlarının terörle mücadele operasyonlarına katılmayan adli kolluk birimlerince talep edildiği ve karar gereğinin uzman olay yeri inceleme görevlilerince yerine getirildiği görülmüştür. Buna ek olarak adli kolluk görevlileri, daha sonra tutanağa bağladığı tüm işlemleri video ve fotoğraflarla kaydederek soruşturmayı yürütmekle görevli Cumhuriyet savcılarının incelemesine imkân sağlamıştır. Soruşturma için kritik önemdeki ölü muayene ve otopsi işlemleri ise Cumhuriyet savcılarının ve adli tabibin bizzat katılımıyla usulüne uygun olarak yapılmıştır. Dolayısıyla somut olayda etkili soruşturma yükümlülüğü kapsamında soruşturmanın bağımsızlığının zedelenmemesi için imkânlar dâhilindeki tüm tedbirlerin alındığı kanaatine varılmıştır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Gazal Kolanç ve diğerleri, §§ 373, 377).

37. Çatışmalara katılan görevlilerin tespiti ile ifadelerinin alınmaması etkili soruşturma yükümlülüğü ile ulaşılmak istenen amaç bakımından yerine getirilmesi gereken zorunlu ve faydalı bir delil toplama işlemi olarak değerlendirilmemiştir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Gazal Kolanç ve diğerleri, § 381). Nitekim yaşam hakkının maddi boyutu bakımından ihlal edildiği iddiaları incelenirken açıklandığı üzere başvuru dosyasındaki deliller M.E.nin, ayaklanmanın bastırılması ve silahlı saldırıda bulunmasını engellemek amacıyla meşru müdafaa şartları altında öldürüldüğünü göstermektedir. Bu tespitlere ve soruşturmada ulaşılan benzer sonuca göre toplanan deliller olayın koşullarında maddi gerçeği ortaya çıkarmış ve kullanılan gücün Anayasa'nın 17. maddesi anlamında mutlak zorunlu ve orantılı olduğunu göstermiştir. Bu nedenle soruşturma açısından kritik önemi olan delillerin somut olayın koşullarında özen yükümlülüğüne uygun olarak toplandığı, başvurucularca toplanmadığı öne sürülen delillerin ise etkili soruşturma yükümlülüğü ile ulaşılmak istenen amaç bakımından yerine getirilmesi gereken zorunlu ve faydalı birer delil toplama işlemi olmadığı kanaatine varılmıştır. Ayrıca M.E.nin ölümüyle ilgili soruşturmanın yeterli olduğu, soruşturma neticesinde verilen kararların eldeki delillerin kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olduğu sonucuna varılmıştır.

38. Bundan sonra Cizre Cumhuriyet Başsavcılığının kararına istinaden 9/2/2016 tarihinde gerçekleştirilen aramada M.E.nin cesedinin bulunması üzerine başlatılan soruşturmanın Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığının 13/9/2021 tarihli kovuşturmaya yer olmadığına dair kararı ile nihayete erdiği, kararın ise Şırnak Sulh Ceza Hâkimliğinin 25/10/2021 tarihli itirazın reddi kararı ile kesinleştiği gözetildiğinde yaklaşık 5 yıl 8 ay süren soruşturmanın makul sürede tamamlanıp tamamlanmadığı hususu irdelenmelidir.

39. Cizre Cumhuriyet Başsavcılığı, M.E.nin ölümü olayı ile ilgili olarak yürüttüğü soruşturmada 25/11/2017 tarihinde olayda hukuka uygunluk sebeplerinin mevcut olduğu anlaşıldığından kamu adına kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesi gerektiği ancak 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu gereğince soruşturmanın il Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülmesi gerektiğinden bahisle görevsizlik kararı vererek dosyayı Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir. Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığı ise 5/2/2019

tarihinde dijital materyaller üzerinde yapılan inceleme neticesinin, vücuttan alınan svaplarda antimon bulunup bulunmadığına ilişkin uzmanlık raporunun dosyada yer almadığı ayrıca açık kaynak araştırması yapılmadığı gerekçesi ile yetkisizlik kararı vererek dosyayı Cizre Cumhuriyet Başsavcılığına iade etmiştir. Bunun üzerine Cizre Cumhuriyet Başsavcılığı, İlçe Emniyet Müdürlüğüne bahsedilen eksikliklerin ikmali talimatı vermiştir. İlçe Emniyet Müdürlüğü 2/5/2019 tarihli cevabi yazısı ile vücuttan alınan svaplarda antimon elementi bulunup bulunmadığına ilişkin uzmanlık raporunun daha önce soruşturma dosyasına gönderildiğini, dijital materyallere ilişkin inceleme raporunun ise aynı olaya ilişkin yürütülen başka bir soruşturma dosyasına gönderildiğini belirtmiş; ayrıca M.E. hakkında yapılan açık kaynak araştırması neticesini bildirmiştir (Anayasa Mahkemesince UYAP üzerinden yapılan inceleme neticesinde M.E.nin ölümü üzerine Cizre Cumhuriyet Başsavcılığınca iki ayrı soruşturma yürütüldüğü, soruşturmalardan bir tanesinin -bireysel başvurunun konusunu teşkil eden- M.E.nin ölümüne ilişkin olduğu, diğer dosyanın ise M.E. hakkında örgüt üyeliği suçundan yürütülen bir soruşturma olduğu, bahsi geçen ikinci soruşturma dosyasında, İlçe Emniyet Müdürlüğünün 7/12/2018 tarihli üst yazısı ekinde dijital materyal üzerinde yapılan incelemeye ilişkin raporların soruşturma dosyasına gönderildiği görülmüştür.). Cizre Cumhuriyet Başsavcılığı, İlçe Emniyet Müdürlüğüne yazdığı 25/10/2019 tarihli yazı ile daha önce soruşturma dosyasına gönderildiği söylenen uzmanlık raporunun gönderildiğine dair barkot numarasının veya raporun kime teslim edildiğinin araştırılarak bildirilmesini istemiştir. İlçe Emniyet Müdürlüğünün 12/12/2019 tarihli cevabi yazısında barkot numarasının tespit edilemediği belirtilmekle birlikte bahsi geçen 16/3/2016 tarihli Uzmanlık Raporu'nun onaylı bir sureti ilgili Müdürlükten tedarik edilerek yazı ekinde gönderilmiştir.

40. Nihayetinde Cizre Cumhuriyet Başsavcılığı 5/5/2020 tarihinde, olayda hukuka uygunluk sebeplerinin mevcut olduğu anlaşıldığından kamu adına kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesi gerektiği ancak 3713 sayılı Kanun gereğince soruşturmanın il Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülmesi gerektiğinden bahisle görevsizlik kararı vererek dosyayı Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir. Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığı ise 13/9/2021 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Karara yapılan itiraz ise Şırnak Sulh Ceza Hâkimliğinin 25/10/2021 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

41. Özetlenen soruşturma sürecinde dijital materyal üzerinde yapılan incelemeye ilişkin raporların 7/12/2018 tarihinde -aynı olaya ilişkin olarak örgüt üyeliği suçundan yürütülen bir diğer- soruşturma dosyasına gönderildiği, vücuttan alınan svaplarda antimon bulunup bulunmadığına ilişkin uzmanlık raporunun ise 16/3/2016 tarihli olmasına rağmen dosya içinde bulunamadığı için onaylı bir suretinin ancak 12/12/2019 tarihinde dosyaya katılabildiği, internet üzerinden yapılan açık kaynak araştırmasının ise Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığının delillerin toplanmasında eksiklikler bulunduğu gerekçesi ile dosyayı iade etmesi sonrası 2/5/2019 tarihinde yapıldığı görülmüştür. En nihayetinde dosya 5/5/2020 tarihinde Cizre Cumhuriyet Başsavcılığınca görevli Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiş ve dosyada başkaca bir işlem yapılmamış olmasına rağmen Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığınca ancak 13/9/2021 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir.

42. Olayların daha sağlıklı bir şekilde aydınlatılabilmesi, kişilerin hukukun üstünlüğüne olan bağlılığını sürdürmesi ve hukuka aykırı eylemlere hoşgörü gösterildiği ya da kayıtsız kalındığı görünümü verilmesinin engellenmesi adına soruşturma ve kovuşturmalar makul bir süratle yürütülmelidir (benzer yöndeki karar için bkz. Filiz Aka [1. B.], B. No: 2013/8365, 10/6/2015, § 29). Bu gereklilik yaşanan gecikmelerin yargılamaların etkililiği üzerinde bir

etki yaratıp yaratmadığı meselesinden tamamen ayrıdır. Bu sebeple yaşanan gecikme tek başına yargılamanın etkisizliğine neden olabilir (benzer yöndeki karar için bkz. Aysel Gezer ve diğerleri [2. B.], B. No: 2021/9961, 2/11/2023, § 142).

43. Somut olayda çok önceden tanzim edilmiş raporların dosyaya kazandırılmasında ve soruşturma süreci tamamlanmasına rağmen soruşturmayı nihayete erdirecek kararın verilmesinde gösterilen gecikmenin haklı bir izahı yoktur. Olayların karmaşık yapısı, olay tarihinde bölgedeki genel durum ve delil toplanmasındaki güçlükler dikkate alındığında dahi soruşturmanın makul denilebilecek bir sürede tamamlandığı söylenemez. Soruşturma makul özen ve süratle yürütülüp tamamlanmamış, gecikmeye sebep olunmuştur. Soruşturma sonucunda ulaşılan neticeden bağımsız olarak yaşam hakkının etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu ihlal edilmiştir.

44. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

V. GİDERİM

45. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden soruşturma yapılması ve 500.000 TL maddi/manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

46. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin niteliği dikkate alındığında yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

47. Öte yandan ihlalin niteliği dikkate alınarak başvuruculara 330.000 TL manevi tazminat ödenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Başvuruculaların uğradıklarını iddia ettikleri maddi zararı ve maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasındaki illiyet bağını ortaya koyan bilgi ve belgelerin sunulmadığı görülmekle maddi tazminat talebi reddedilmiştir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. 1. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının öldürmeme yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutunun İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

2. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Başvuruculara net 330.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 40.000 TL vekâlet ücretinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor.2020/2136,K.2021/2521) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BİLAL KONAKCİ

B. No: 2021/58368 | Karar tarihi: 01.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/58368

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BİLAL KONAKCİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/58368)

Karar Tarihi: 1/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Mustafa Erdem ATLIHAN

Başvurucu : Bilal KONAKCİ

Vekili : Av. İbrahim TOKTAMIŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, sağlık sorunları olan hükümlünün infazın ertelenmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği iddiasıyla 11/1/2017 tarihinde tutuklanmış; 25/1/2017 tarihinde adli kontrol şartı ile tahliye edilmiş ve isnat edilen suç nedeniyle 5/7/2018 tarihinde 7 yıl 6 ay hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Mahkûmiyet kararının kesinleşmesi nedeniyle 18/2/2019 tarihinde İzmir 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumuna (İnfaz Kurumu) alınan başvurucu 1/4/2021 tarihinde Menemen R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (R Tipi İnfaz Kurumu) nakledilmiştir. Bireysel başvurunun inceleme tarihi itibarıyla başvurucunun serbest olduğu görülmüştür.

3. 1977 doğumlu olan başvurucu, hükümlü sıfatıyla İnfaz Kurumunda barındırılırken vekili aracılığı ile İzmir Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) sunduğu 22/2/2021 tarihli dilekçeyle engelli bir birey olarak başkasının yardımı olmadan günlük asgari ihtiyaçlarını dahi gideremediğini gerekçe göstermiş ve infazının ertelenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

4. İnfaz Kurumu görevlilerince düzenlenen 16/3/2021 tarihli psikososyal servis raporunda başka hususlar yanında başvurucuda ölüm düşünceleri olduğunun gözlendiği, ağır engellilik hâlinin başvurucunun Ceza İnfaz Kurumu ortamına uyum sağlamasına engel olduğu, oda arkadaşları ile infaz kurumu görevlilerinin başvurucunun temel ihtiyaçlarını (yemek yeme, giyinme, tuvaletini yapma ve temizlik vs.) karşılamaya çalıştığı ancak bu durumun uzun vadede sağlıklı şekilde işlemeyeceği, bu nedenle başvurucunun durumuna uygun bir ceza infaz kurumuna yönlendirileceği belirtilmiştir.

5. Katip Çelebi Üniversitesi Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesince (Üniversite Hastanesi) düzenlenen 15/3/2021 tarihli sağlık kurulu raporuna göre başvurucuyu muayene eden ortopedi ve travmatoloji, fizik tedavi ve rehabilitasyon ile plastik cerrahi uzmanları, başvurucunun öz bakımını yapmakta zorlanacağı ve rehabilitasyon tipi ceza infaz kurumunda kalmasının uygun olduğu, göz hastalıkları uzmanı ise başvurucunun ceza infaz kurumunda hayatını yalnız idame ettiremeyeceği, cezanın infazının ertelenmesine gerek olmadığı, sürekli ve ağır engellilik hâlinin mevcut olduğu, öz bakım açısından başvurucunun iki yıllık uyum süresince bağımlı olduğu, rehabilitasyon tipi ceza infaz kurumuna sevki gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Anılan raporda tanı "Sağ orşiektomi (erkeklerde testislerin cerrahi olarak çıkarılması), hafif inkontinans (idrar tutamama) mevcut, bilateral (iki taraflı) hafif sensorinöral (sinirduyusal) işitme kaybı, bilateral fitizis bulbi (bir çeşit göz hastalığı), sağ el bilek seviyesinden ampute, sol el 2. parmak karpometakarpal seviyeden ampute, opera sol tibia kırığı, kaynama mevcuttur." şeklinde ifade edilmiştir.

6. Başvurucunun R Tipi İnfaz Kurumuna naklinden sonra yapılan 1/4/2021 tarihli doktor muayenesinde tek başına kıyafetlerini giyip çıkarabildiği, destekle yürüyebildiği ancak tek başına yatıp kalkamadığı, tuvalet ihtiyacını gideremeyeceği, tırnaklarını kesemeyeceği, banyo yapamayacağı, yemek yiyemeyeceği, kişisel temizliği ile oda temizliğini yapamayacağı tespit edilmiştir.

7. Adli Tıp Kurumu Adli Tıp 3. İhtisas Kurulunun (İhtisas Kurulu) infazın ertelenmesi talebi hakkında verdiği 28/4/2021 tarihli mütalaada, her iki göz görme seviyesinde ışık hissi olmadığının tespit edildiği başvurucunun 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 16. maddesinin (6) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirildiği ve hayatını yalnız idame ettiremeyeceği belirtilmiştir.

8. R Tipi İnfaz Kurumunda görevli iki psikologca hazırlanan 18/5/2021 tarihli psikososyal değerlendirme raporunda başka hususlara ek olarak başvurucunun hâlihazırda toplum güvenliği bakımından ağır ve somut tehlike oluşturmadığı açıklanmıştır.

9. Aynı tarihte Başsavcılık, başvurucunun infazın ertelenmesi talebini reddetmiştir. Başsavcılık bu kararına gerekçe olarak başvurucunun infaz edilen cezası, cezanın gerekçesini oluşturan mahkeme kararı ve silahlı terör örgütüne üye olma suçunda suç tarihinin devamlılık arz ederek hükümlünün yakalandığı tarihin suç tarihi olması karşısında hükümlünün engellilik hâlini oluşturan olaydan sonra da suçun devam ettiği anlaşılmakla suç niteliği ve tarihine göre toplum güvenliği açısından tehlikelilik hâlinin sona ermediğinin sabit olmasını göstermiştir. Anılan karar başvurucuya 21/5/2021 tarihinde tebliğ edilmiş ve vekil tarafından gerçekleştirilen itiraz süreci sonuç olarak Ağır Ceza Mahkemesince verilen 10/11/2021 tarihli ret kararıyla sonuçlanmıştır. Başvurucu, infazın ertelenmesi talebine ilişkin olarak verilen nihai kararı 16/11/2021 tarihinde öğrenmiş; 13/12/2021 tarihinde tedbir talebiyle bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Anayasa Mahkemesinin tedbir talebini değerlendirebilmesi için R Tipi İnfaz Kurumuna

yazdığı müzekkereye verilen cevapta; başvurucunun yemek yeme, tuvalet, soyunup giyinme, banyo yapma, kişisel temizlik ile yatma gibi ihtiyaçlarını karşıladığı, istemesi hâlinde söz konusu ihtiyaçların R Tipi İnfaz Kurumu görevlilerinin yardımıyla yerine getirilebileceği, her gün kurum doktoru tarafından düzenli olarak kontrol edildiği, düzenli olarak reçetelerinin düzenlenip ilaçlarının verildiği, ilaçların dağıtımının görevli sağlık personeli tarafından yapıldığı, ilaçlarını düzenli olarak içmesinin sağlandığı, tedavisi için hastaneye sevklerinin yapıldığı, kişisel ve oda temizliğinin görevlilerce düzenli olarak yerine getirildiği, başvurucuya uzaktan kumandalı bir acil çağrı butonu verildiği, ayrıca barındırıldığı odada da acil çağrı butonu bulunduğu, tutulduğu odanın tek kişilik olduğu, özel af talebiyle ilgili işlemlerin devam ettiği bilgileri verilmiştir. Yine cevabi yazıdan edinilen bilgilere göre R Tipi İnfaz Kurumunda 16 hasta bakıcı ile 5 temizlik görevlisi vardır. Hasta bakıcılar ile temizlik görevlileri odaları her gün yıkayıp temizlemekte, mahpuslara haftada iki kez banyo yaptırılmakta ve ayrıca banyo yapmak isteyen mahpusların bu talepleri de görevlilerce yerine getirilmektedir. Bunun yanında R Tipi İnfaz Kurumunda barındırılan hükümlü ve tutukluların çamaşırları haftanın bir günü temizlik görevlileri tarafından yıkanmakta, kirli nevresimler günlük olarak değiştirilmekte ve öz bakımlarını yapamayan engelli mahpusların yemek yedirilmesi, banyo yaptırılması, tırnak kesimi, kişisel temizlik, saç ve sakal tıraşı gibi öz bakım işleri de hasta bakıcılar tarafından düzenli olarak yerine getirilmekte, ihtiyaç malzemeleri (ıslak mendil, eldiven, hasta bezi gibi) temin edilmektedir.

11. Anayasa Mahkemesi 24/12/2021 tarihli kararıyla başvurucunun infazın durdurulmasına yönelik tedbir talebini reddetmiştir.

12. Başvurucunun cezası, Cumhurbaşkanı tarafından Anayasa'nın 104. maddesi ile kendisine tanınan özel af yetkisi kapsamında 6/10/2022 tarih ve 6187 sayılı kararla kaldırılmıştır.

13. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

14. Başvurucu; engelli olması nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını tek başına idame ettiremeyeceği İhtisas Kurulunun raporu ile de belirlenmesine rağmen ceza infaz kurumunda tutulmaya devam edilmesinin ve infazının ertelenmesi talebinin gerekçesiz olarak reddedilmesinin kötü muamele yasağı ile adil yargılanma hakkının ihlaline sebep olduğunu ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde öncelikle konuya ilişkin insan hakları yargısı alanında verilmiş kararlar ve olaya ilişkin silsile aktarılmış; Ceza İnfaz Kurumunca başvurucunun sağlık durumunun dikkate alınarak tüm tedavi imkânlarının kendisine sağlandığı, başvurucunun sağlık durumunun Ceza İnfaz Kurumunda tutulması sebebiyle kötüye gittiğine dair bilgi ve belge bulunmadığı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

15. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

16. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa’nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa’nın 15. maddesinde savaş, seferberlik hâllerinde veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne

dokunulamayacağının ifade edilmesi yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

17. Anayasa'nın 17. maddesi, tutuklu ve hükümlülerin tutulma koşullarının da insan onuruna yakışır bir şekilde olmasını koruma altına alır. Bu nedenle tutuklu ve hükümlüler özgürlükten mahrum kalmalarının doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntı veya eziyet çekecekleri bir duruma sokulmamalıdır. Ayrıca bu kişilerin sağlık ve esenlikleri yeterli bir şekilde güvence altına alınmalı ve bu kişilere ihtiyaç duydukları tıbbi yardım sağlanmalıdır (Turan Günana [1. B.], B. No: 2013/3550, 19/11/2014, § 39).

18. Tutuklu veya hükümlü olan başvuruculara sağlık veya engellilik durumlarının tahliyeyi, mahkûmiyet hükmünün infazının ertelenmesini veya durdurulmasını gerektirdiğine, tutuldukları süre boyunca kendilerine sunulan sağlık hizmetlerinin yeterli olmadığına ya da ceza infaz kurumlarının koşullarının sağlık durumlarına uygun olmadığına yönelik şikâyetlerinin incelenmesi sırasında yararlanılan genel ilkeler pek çok kararda belirtilmiştir (birçok karar arasından bkz. Ergin Aktaş [1. B.], B. No: 2014/14810, 21/9/2016, §§ 68-80; Hayati Kaytan [2. B.], B. No: 2014/19527, 16/11/2016, §§ 36-45).

19. Anayasa'nın 17. veya başka bir maddesi, herhangi bir hastalıktan muzdarip kişilere tutuklanmayacakları yönünde mutlak bir güvence bahşetmez. Bununla birlikte tutukluların rahatsızlıklarından kaynaklanan acılarının yetkililerin sorumlu tutulabileceği tutukluluk koşullarından dolayı artması ya da artma yönünden bir risk doğması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlali söz konusu olabilir (Fatih Hilmioğlu [2. B.], B. No: 2014/648, 18/9/2014, § 66; Yusuf Özmen [1. B.], B. No: 2019/13637, 30/6/2021, § 110).

20. Başvurucunun Ceza İnfaz Kurumunda tutulduğu süre zarfında kendisine sunulan sağlık hizmetlerinin yeterliliğiyle ilgili koşulların ya da tutulduğu ceza infaz kurumlarının koşullarının sağlığı için uygun olmadığına ilişkin bir şikâyeti yoktur. Başvurucunun yakınmalarının esasını engellilik durumunun ceza infaz kurumunda tutulmasına kesin olarak uygun olmamasına rağmen infazının ertelenmesi talebinin reddedilerek infaz kurumunda tutulmaya devam edilmesidir.

21. Yapılan infazın ertelenmesi talebi üzerine Üniversite Hastanesinden alınan 15/3/2021 tarihli sağlık kurulu raporundaki belirlemeler ışığında R Tipi İnfaz Kurumuna alınan başvurucuya ihtiyaç duyduğu sağlık hizmetinin sunulduğu, kişisel bakımının yapıldığı, temel ihtiyaçlarının görevli personel eliyle karşılandığı anlaşılmıştır (bkz. § 10). Başvuru formunda başvurucunun öz bakımının yeterince yapılmadığına ilişkin bir iddiası da bulunmamaktadır. Bunun yanında başvurucu hakkında düzenlenen sağlık raporlarında ve tıbbi belgelerde de başvurucunun rahatsızlığının/engelinin ceza infaz kurumunda tutulmasına mâni olabilecek nitelikte olduğundan da bahsedilmemiştir (bkz. §§ 5, 7). Bu koşullar altında Anayasa Mahkemesi, bu tıbbi belge ve raporlardaki tespitlerin aksi yönünde bir sonuca varmasını gerektirecek teknik bilgi ve belge bulunmadığı, başvurucunun sağlık durumunun özgürlüğünden mahrum olma hâlinin devamıyla uyumlu olup istisnai koşullara dâhil olmadığı kanaatine ulaşmıştır.

22. Bu tespitler ışığında başvurucunun engelliliğine rağmen ceza infaz kurumunda tutulması nedeniyle kötü muameleye maruz kaldığı yönündeki iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

A. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 1/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ZÜLKÜF MURAT KAHRAMAN

B. No: 2022/80972 | Karar tarihi: 01.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/80972

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ZÜLKÜF MURAT KAHRAMAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/80972)

Karar Tarihi: 1/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Tolga BAŞBOZKURT

Başvurucu : Zülküf Murat KAHRAMAN

Vekili : Av. Gülşen BATTAL ÖZMEN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ihlal kararına dayanılarak yapılan yargılamanın yenilenmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu (kapatılan) Adana 6. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK 250. madde ile yetkili) (Mahkeme) 9/6/2009 tarihli kararıyla terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezasına, terör örgütü propagandası yapma suçundan ise 10 ay hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Anılan karar, Yargıtay incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

3. Mahkûmiyetle sonuçlanan davaya ilişkin olarak başvurucu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) başvurmuştur. Başvurucu hakkında katıldığı gösteri nedeniyle hakkında mahkûmiyet kararı verilmesinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 10. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

4. AİHM önündeki bireysel başvuru süreci devam ederken Mahkeme 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik

Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun kapsamında yapılan düzenlemeler doğrultusunda başvurucu hakkındaki mahkûmiyet hükümleri yönünden 12/7/2012 tarihinde infazın durdurulmasına karar vermiş ancak uyarlama yargılaması yönünden kararının daha sonra değerlendirileceğini belirtmiştir.

5. 11/4/2013 tarihli ve 6459 sayılı İnsan Hakları ve İfade Özgürlüğü Bağlamında Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un ihdasıyla birlikte başvurucu bir kez daha uyarlama yargılaması talebiyle Mahkemeye başvurmuştur. Bunun üzerine, Mahkeme ilk olarak başvurucu hakkındaki terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçu yönünden infazın durdurulmasına karar verirken terör örgütü propagandası yapma suçu açısından infazın aynen devamı yönünde 20/6/2013 tarihinde karar vermiştir. Mahkeme 5/11/2013 tarihinde de uyarlama yargılaması kapsamında yaptığı değerlendirme sonucunda terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçu yönünden ceza verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Mahkeme, terör örgütü propagandası yapma suçundan verilen mahkûmiyet hükmüne ilişkin uyarlama talebini ise reddetmiştir.

6. AİHM, başvurucu hakkında 16/7/2019 tarihinde (Zülküf Murat Kahraman/Türkiye, B. No: 65808/10) kararını vermiştir. AİHM ilk olarak başvurucunun toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yönelik yapılan şikâyetlerinin kabul edilebilir olup olmadığını incelemiştir. Bu kapsamda Mahkeme tarafından yapılan uyarlama yargılamasını da dikkate alan AİHM, başvurucunun terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçu yönünden 2 yıl 11 ay özgürlüğünden yoksun bırakıldığını ve infazın durdurulması kararı ile uyarlama yargılamasında başvurucunun toplanma özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin herhangi bir kabulün veya giderimin yargı mercilerince yapılmadığını belirterek başvurucunun mağdur sıfatının bulunduğuna karar vermiştir. Başvurunun kabul edilebilir bulunduğuna karar veren AİHM; başvurucunun eylemleri nedeniyle hakkında mahkûmiyet kararı verilmesinin dayanağı olan 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesinin (6) numaralı fıkrasının kanunilik şartını sağlamadığı gerekçesiyle Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Kanuni dayanak konusunda ayrıntılı açıklama yapmayan AİHM, daha önce benzer şikâyetler yönünden verdiği kararlardaki ulaşılan sonuçtan ayrılacak bir durumun bulunmadığını belirterek Işıkırık/Türkiye (B. no. 41226/09, 13/11/2017, §§ 55-70) kararına atıfta bulunmuştur. AİHM; ayrıca Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlal edildiğine ilişkin vardığı sonucu dikkate alarak, başvurucunun terör örgütü propagandası yapma suçundan verilen mahkûmiyet hükmünün incelenmesine gerek duymamıştır.

7. Başvurucu, AİHM kararına dayanarak 6/1/2020 tarihinde yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur. Mahkeme 16/1/2020 tarihli ek kararıyla talebin reddine karar vermiştir. Mahkeme kararında, başvurucu hakkında hükmedilen terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçundan ceza verilmesine yer olmadığına karar verildiğini, bu kararın adli sicile işlemediğini ve başvurucu hakkında mahkûmiyet kararı verilen terör örgütü propagandası yapma suçunun ise infazının gerçekleştirildiğini vurgulayarak yeniden yargılama yapılmasında hukuki bir yarar bulunmadığını belirtmiştir.

8. Başvurucu, bu karara karşı itiraz etmiştir. Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesi dosya üzerinden yaptığı değerlendirmesinde suç yerinin Gaziantep olduğunu, bu nedenle yargılamanın yenilenmesi talebinin tevzi edilecek Gaziantep Ağır Ceza Mahkemesince incelenmesi gerektiğini belirterek Mahkemenin verdiği kararın kaldırılmasına hükmetmiştir.

9. İtiraz makamının bu kararı üzerine yargılamanın yenilenmesi talebi incelenmek üzere Gazinantep 2. Ağır Ceza Mahkemesine 13/2/2020 tarihinde gönderilmiştir.

10. Başvurucu 21/3/2022 tarihinde Gaziantep 2. Ağır Ceza Mahkemesine verdiği dilekçeyle 6/1/2020 tarihli yargılamanın yenilenmesi talebine ilişkin henüz bir karar verilmediğini, başvurucunun hakkındaki hüküm nedeniyle zarar görmeye devam ettiğini, bu nedenle söz konusu talep hakkında ivedilikle karar verilmesini talep etmiştir.

11. Bunun üzerine Gaziantep 2. Ağır Ceza Mahkemesi 13/4/2022 tarihinde yapmış olduğu değerlendirme sonucunda Mahkeme tarafından 16/1/2020 tarihinde daha önce yargılamanın yenilenmesi talebinin reddedildiğini belirterek talep hakkında karar verilmesine yer olmadığına hükmetmiştir.

12. Başvurucu, Mahkeme tarafından verilen kararın Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kaldırıldığını bu nedenle karar verilmesine yer olmadığına dair hükmün hukuka aykırı olduğunu belirterek 18/4/2022 tarihinde bu karara itiraz etmiştir.

13. Gaziantep 2. Ağır Ceza Mahkemesi başvurucunun bu itirazını kabul etmiş ve yargılamanın yenilenmesi talebini 21/4/2022 tarihinde tekrardan değerlendirerek reddetmiştir. Gaziantep 2. Ağır Ceza Mahkemesi kararında ilk olarak AİHM'in başvurucu hakkında verdiği karara ve Anayasa Mahkemesinin Hamit Yakut ([GK], B. No: 2014/6548, 10/6/2021) kararına dikkat çekmiştir. Akabinde başvurucu hakkında terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçundan ceza verilmesine yer olmadığına karar verildiğini, söz konusu kararın adli sicile işlemediğini, bu nedenle başvurucunun yargılamanın yenilenmesinde hukuki bir menfaati bulunmadığını belirtmiştir.

14. Başvurucu bu karara karşı itiraz etmişse de 12/5/2022 tarihinde Gaziantep 3. Ağır Ceza Mahkemesi itirazın reddine karar vermiştir.

15. Başvurucu, nihai kararı 13/5/2022 tarihinde öğrendikten sonra 1/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

16. Başvurucu; AİHM'in hak ihlali kararı üzerine yaptığı yargılamanın yenilenmesi talebinin hukuka aykırı biçimde reddedildiğini ve ihlal kararının gerekliliklerinin yerine getirilmediğini belirterek ifade özgürlüğünün, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca başvuruya konu ceza yargılaması nedeniyle 3 yıl 9 ay ceza infaz kurumunda kaldığını belirterek kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı ile çalışma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun ifade özgürlüğü ve adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği noktasında Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede söz konusu başvurunun kabul edilebilirlik şartlarını taşıdığı takdirde Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı bireysel başvuru formundaki ihlal iddialarını yinelemiştir.

18. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuru toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı kapsamında incelenmiştir (benzer yöndeki karar için bkz.

Şahin Akkan [2. B.], B. No: 2023/97399, 25/6/2025, § 17; Agit Demir [1. B.], B. No: 2019/37723, 14/9/2022, § 13).

19. Eldeki başvuruda, başvurucu hakkında katıldığı gösterideki eylemleri nedeniyle ceza davası yürütülmüş ve sonucunda terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçundan hapis cezasına hükmedilmiştir. Başvurucu kararın kesinleşmesiyle birlikte AİHM'e barışçıl toplantı hakkının ihlal edildiğini belirterek başvuruda bulunmuştur. AİHM önündeki süreç devam ederken 6459 sayılı Kanun'un ihdas edilmesinin üzerine başvurucu hakkındaki hükmün uyarlanması için talepte bulunmuştur. Mahkeme, bu talebi kabul ederek terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçundan ceza verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. AİHM kararında uyarlama yargılamasını da dikkate alarak başvurucunun barışçıl toplantı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Bunun üzerine başvurucu yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuşsa da yargı mercileri başvurucu hakkında ceza verilmesine yer olmadığı kararı verildiğini, bu kararın adli sicile işlemediğini belirterek başvurucunun hukuki bir menfaatinin bulunmadığını belirterek talebini reddetmiştir. Dolayısıyla mevcut başvuru açısından ilk olarak başvurucunun mağdur sıfatının bulunup bulunmadığının incelenmesi gerekmektedir.

20. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 46. maddesinde kimlerin bireysel başvuru yapabileceği sayılmış olup anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için üç temel ön koşulun birlikte bulunması gerekmektedir. Bu ön koşullar başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamu gücü eylem veya işleminden ya da ihmalinden dolayı başvurucunun güncel bir hakkının ihlal edilmesi, bu ihlalden dolayı kişinin kişisel olarak ve doğrudan etkilenmiş olması ve bunların sonucunda başvurucunun kendisinin mağdur olduğunu ileri sürmesidir. Bir başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilebilmesi için başvurucunun mağdur olduğunu ileri sürmesi yeterli olmayıp iddia edilen ihlalden doğrudan etkilendiğini, bir başka ifadeyle mağduriyetini kanıtlaması gerekir (aktarılan ilkeler için bkz. Fetih Ahmet Özer [1. B.], B. No: 2013/6179, 20/3/2014; Ayşe Hülya Potur [2. B.], B. No: 2013/8479, 6/6/2014).

21. İlk derece mahkemesi başvurucunun yargılamanın yenilenmesi talebini reddederken kararında başvurucu hakkında ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi nedeniyle hukuki bir menfaatinin bulunmadığına işaret etmiştir. Hâlbuki AİHM yaptığı incelemede uyarlama yargılaması sonucunda verilen kararı da dikkate alarak başvurucunun hukuki menfaatinin devam ettiğine başka bir deyişle mağdur sıfatının bulunduğuna karar vermiştir. AİHM, başvurucunun terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçu nedeniyle 2 yıl 11 ay ceza infaz kurumunda tutulduğunu, böylece kısmen infazının gerçekleştiğini ve 20/6/2013 tarihli infaz durdurma kararı ile 5/11/2013 (kararda sehven 20/11/2013 olarak belirtilmiş) tarihli uyarlama yargılamasında başvurucunun barışçı toplantı hakkının ihlal edildiğine ilişkin herhangi bir kabul veya giderimde bulunulmadığına işaret etmiştir (bkz. §6). Dolayısıyla her ne kadar yargı mercileri başvurucunun herhangi bir menfaatinin bulunmadığı gerekçesiyle yargılamanın yenilenmesi talebini reddetmişse de AİHM, başvurucunun mağdur sıfatının devam ettiğini tespit etmiştir. Bu itibarla somut başvurunun niteliği -AİHM kararlarının yerine getirilmemesi- de gözönüne alındığında başvurucunun mağdur sıfatının bulunduğunun kabulü gerekecektir.

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

23. Temel hak ve özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi amacıyla 4/11/1950 tarihinde imzalanan Sözleşme 10/3/1954 tarihli ve 6366 sayılı İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi ve Buna Ek Protokolün Tasdiki Hakkında Kanun'la Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından onaylanmış ve onay belgesinin 18/5/1954 tarihinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine tevdi edilmesiyle Türkiye açısından yürürlüğe girmiştir. Bakanlar Kurulunun 22/1/1987 tarihli ve 87/11439 sayılı kararı ile Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna bireysel başvuru hakkı, 25/9/1989 tarihli ve 89/14563 sayılı kararı ile de AİHM'in zorunlu yargı yetkisi tanınmıştır. Böylece Türkiye, Sözleşme'de bulunan temel hak ve özgürlükleri güvence altına alma yükümlülüğünü kabul etmiş ve yargı yetkisi içinde bulunan tüm bireylere hukuken bağlayıcı nitelikte ihlal kararı verebilecek bir uluslararası mahkemeye başvuru yapabilme hakkını tanımıştır (Sıddıka Dülek ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/2750, 17/2/2016, § 68).

24. Sözleşme ile güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin etkili bir şekilde korunması, AİHM tarafından verilen ihlal kararlarının iç hukukta gereği gibi yerine getirilmesi ile mümkündür. AİHM tarafından verilen ihlal kararlarının iç hukukta gereği gibi yerine getirilmemesi, Sözleşme ile güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin uygulamada etkili bir şekilde korunamadığı anlamına gelir (Sıddıka Dülek ve diğerleri, § 69). Nitekim AİHM tarafından verilmiş bir ihlal kararı, temel hak ve özgürlüklerin teoride olduğu gibi pratikte de etkili bir şekilde korunabilmesi amacıyla 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile yargılamanın yenilenmesi sebebi olarak kabul edilmiştir. 5271 sayılı Kanun, bu konuda ilgili yargısal mercilere takdir hakkı tanımayarak kesinleşen bir hükümle sonuçlanmış bir davanın yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görüleceğini öngörmüştür (Nihat Akbulak [GK], B. No: 2015/10131, 7/6/2018, § 37).

25. Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden Sözleşme kapsamındaki herhangi birinin ihlal edildiği iddiasını bireysel başvuru yoluyla incelemek Anayasa Mahkemesinin görev alanına girer. Aksinin kabulü, Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı içinde yer alan temel hak ve özgürlüklerin bireysel başvuru yolu ile etkili bir şekilde korunmasını öngören Anayasa'nın amacı ile bağdaşmaz. Bu sebeple AİHM tarafından verilen bir ihlal kararının gereklerinin yerine getirilip getirilmediği Anayasa Mahkemesince incelenmelidir. Ancak Anayasa Mahkemesince yapılacak bu inceleme, olayların baştan itibaren yeniden değerlendirilmesi şeklinde değil AİHM tarafından verilen ihlal kararının gereklerinin yerine getirilip getirilmediği ile ilgili sınırlı bir inceleme olacaktır (Sıddıka Dülek ve diğerleri, § 70).

26. Eldeki başvuruda, yargılamanın yenilenmesi talebi yukarıda da belirtildiği üzere başvurucunun hukuki bir menfaatinin bulunmadığı gerekçesiyle yargı mercilerince reddedilmiştir. Başvurucu, AİHM kararında terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçunun kanunilik şartını sağlamadığı gerekçesiyle ihlal kararı verildiğini, uyarlama yargılaması sonucunda ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmişse de AİHM kararının gerekliliklerinin yerine getirilmediğini belirterek itiraz etmiştir. Ancak yargı mercilerinin başvurucunun itirazlarını dikkate almadığı gibi AİHM tarafından başvurucunun hukuki menfaatinin devam ettiğine ilişkin tespiti de gözönünde bulundurmadığı anlaşılmaktadır (bkz. §§ 8, 21). Öte yandan, yargı mercilerince başvurucunun yargılamanın yenilenmesi talebine ilişkin yaklaşık 2 yıl 3 ay boyunca karar verilmediği gözlemlenmektedir. Hâlbuki AİHM tarafından verilen ihlal kararı sonrası yargılamanın yenilenmesi taleplerinin niteliği itibarıyla ivedi bir şekilde yargı mercilerince sonuçlandırılması beklenmektedir. Somut başvuruda yargı mercileri gelen talepler hakkında

makul bir süre içinde karar vermeyerek gerekli ölçüde ve özende bir inceleme gerçekleştirmemiştir. Bu itibarla, yargı mercileri tarafından yapılan değerlendirmelerin AİHM kararıyla örtüşmediği ve ihlalin ortadan kaldırılması için mahkemelerin üzerine düşen özen yükümlülüğünü yerine getirmediği anlaşılmaktadır.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

28. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 250.000 TL maddi ve 200.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

29. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

30. Bununla birlikte yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında ve eski hâle getirme kuralı çerçevesinde başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Gaziantep 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2013/567, K.2013/597) GÖNDERİLMESİNE,

Ç.Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/7/2026 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞE ŞİNİK

B. No: 2022/102235 | Karar tarihi: 01.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/102235

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞE ŞİNİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/102235)

Karar Tarihi: 1/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Muhterem İNCE Şaban KAZDAL

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucu : Ayşe ŞİNİK

Vekili : Av. Uğur ELMA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu makamları tarafından öngörülebilir ve önlenebilir nitelikte olan Ankara Garı önündeki 10/10/2015 tarihli canlı bomba saldırısı sonucu meydana gelen ölüm ve bu olaydan doğan zararların tazmini talebiyle açılan tam yargı davasında yeterli araştırma yapılmadan yetersiz manevi tazminata karar verilmesi nedeniyle yaşam hakkı başta olmak üzere anayasal hakların ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu, nihai kararı 8/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra 24/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, aynı konu hakkında verdiği Pınar Alkan ([2. B.], B. No: 2021/32238, 15/4/2025) kararında saldırının yapılmasında idarenin kusuru olduğuna ilişkin iddia

hakkında idari yargı mercilerinin toplanan deliller çerçevesinde açık bir değerlendirme yaptıklarını dikkate alarak yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu yanında koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutu kapsamında da inceleme yapmıştır.

4. Anayasa Mahkemesi maddi boyut kapsamında yaptığı incelemede yaşam hakkının ihlal edilmediği sonucuna varmıştır. Bu sonuca varırken şu değerlendirmeleri yapmıştır:

i. Başvuruya konu olaydaki hiçbir unsur, kamu makamlarının 10/10/2015 tarihli gösteriye katılanların hayatlarına yönelik belirli, somut ve yakın bir tehdit olduğunu bildiklerine veya bilmeleri gerektiğine işaret etmemektedir. Ayrıca yetkililer gösteriye katılan kişilerin güvenliğini sağlamak amacıyla gösteri alanına barikat kurulması, iki binin üzerinde personel görevlendirilmesi, miting alanına girenlerin aranması, alan ve çevresinde patlayıcı madde araması yapılması gibi makul olarak kabul edilebilecek bir dizi tedbir almıştır.

ii. Terör saldırısı gerçekleştikten sonra da yetkililer acil kurtarma hizmetlerinin derhâl olay yerine gönderilebilmesini sağlamak için gerekli tedbirleri almış, olayın ağırlığıyla oluşan kaos ortamına rağmen nispeten hızlı bir şekilde yeterli tedavi sağlanmıştır. Polis saldırıdan hemen sonra kalabalığı dağıtmak ve kolluk kuvvetlerinin olay yerine erişimini sağlamak için göz yaşartıcı gaz kullanmışsa da bu müdahalenin sağlık çalışanlarının yaralılara ilk yardımı sağlamak için hızlı bir şekilde müdahale etmesini herhangi bir şekilde engellediği yönünde tespit yapılamamıştır.

iii. Belirtilen bu hususlar ve 12.00-16.00 saatleri arasında yapılacak olan gösterinin hazırlıklarının devam ettiği sırada henüz gösteri başlamamışken saat 10.04'te peşi sıra iki patlamanın gerçekleştiği hususu da gözönüne alındığında Anayasa Mahkemesi, genel anlamda bulunduğu kabul edilen terör saldırısı riskinin idare tarafından hafife alındığını veya bu risk açısından daha iyi planlama ve diğer önleyici tedbirlere başvurularak gerçekleşen neticenin önlenebileceğini değerlendirebilecek bir konumda değildir.

iv. Sonuç olarak kamu makamlarının 10/10/2015 tarihli gösteriyle ilgili olarak öngörülebilir, ciddi ve yakın bir terör saldırısı tehdidi olduğundan habersiz olduğu ve bu tür bir terör saldırısını önlemenin doğasında var olan özel zorluklar gözönünde bulundurulduğunda kamu makamlarının yaşamı koruma yükümlülüğü açısından üstüne düşen sorumluluğu yerine getirmediği söylenemez.

5. Usul boyutu kapsamında yapılan incelemede ise olayı çevreleyen koşulların tespiti ve başvurucunun iddiaları doğrultusunda idarenin sorumluluğunun belirlenmesi için gerekli makul adımların atıldığına, elde edilen deliller kapsamında idarenin hizmet kusuru olup olmadığı noktasında nesnel bir yaklaşım sergilenerek gerekli irdelemelerin yapıldığına, yargılama sonunda da başvurucunun ispat yükünü hafifleten sosyal risk ilkesi benimsenerek bu ilke uyarınca belli miktarda manevi tazminata hükmedildiğine işaret edilip yaşamı koruma yükümlülüğü bağlamındaki devletin pozitif yükümlülüğünün ihlal edilmediği sonucuna varılması da gözönünde bulundurulduğunda yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutunun gerekliliklerinin yerine getirilmediğinin söylenemeyeceği sonucuna varılmıştır. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi yaşam hakkının usul boyutunun da ihlal edilmediğine karar vermiştir.

6. Somut başvuruda anılan kararlarda açıklanan ilkeler ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu nedenle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvurucu, tam yargı davasının uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında anılan şikâyetle ilgili olarak uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi ve usul boyutlarının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

Ç. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUKADDES KUBİLAY

B. No: 2022/106789 | Karar tarihi: 01.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/106789

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUKADDES KUBİLAY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/106789)

Karar Tarihi: 1/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Yusuf KARABULAK

Başvurucu : Mukaddes KUBİLAY

Vekili : Av. Nuray ÖZDOĞAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda slogan atma nedeniyle disiplin cezası verilmesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, başvuru tarihinde silahlı terör örgütüne üye olma suçundan hükümlü olarak Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) bulunmaktadır.

3. Ceza İnfaz Kurumu personeli tarafından tutulan 18/5/2022 tarihli tutanağa göre aynı gün saat 11.33 sıralarında G1 koğuşunda kalan hükümlü D.T.nin infaz rejiminin değişmesi nedeniyle koğuş değişikliği yapıldığı esnada J1 koğuşunda bulunan arasında başvurucunun da yer aldığı R.K., S.İ., A.Y., D.H., S.T.nin koğuş havalandırmasından terör örgütü lehine sloganlar attığı tespit edilmiştir. Slogan atanlara diğer koğuşların da eşlik ettiği, yapılan eylemlerin görevli personellerce koridor pencerelerinden görülüp duyulduğu, aynı zamanda kamerayla kayıt altına alındığı belirtilmiştir.

4. Başvurucu da dâhil olmak üzere slogan attığı belirtilen altı kişi hakkında başlatılan disiplin soruşturmasında ilgililerden savunmalarını sunmaları istenmiştir. Başvurucu savunma dilekçesinde; slogan attığı gerekçesiyle hakkında soruşturma başlatılmışsa da olay

günü slogan atmadığını, slogan atan arkadaşlarının ise D.T.nin apar topar götürülmesi yönündeki keyfî yaklaşma karşı meşru tepkilerini gösterdiğini, kendisinin ise söz konusu slogan atma eylemine katılmadığını, slogan atanlar arasında olup olmadığına bakılmadan toplu cezalandırma mantığıyla soruşturma açıldığını beyan etmiştir.

5. Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığı (Disiplin Kurulu) "Koğuşta bulanan toplam hükümlü ve tutkulunun hepsi slogan atma eylemine karıştığı ile topluca ve cezalandırıldığı kapsamında 'farazi' bir tutanak tutulduğu yönünde savunma verilse de koğuşta bulunan tüm hükümlü ve tutuklulara rast gele soruşturma açılmadığı, slogan eylemine karışan hükümlü ve tutukluların koğuşun hangi kısmında slogan attığının tespitinin sabit olduğu ... olayın gerçekleştiği yerin kurumumuzun yüksek güvenlikli kısmında terör mensubu hükümlü ve tutuklularca gerçekleştirildiği, hakkında soruşturma yapılanların ise slogan atma eyleminin meşru olduğunu ileri sürmeleri, bu kapsamda koğuş değişikliği yapılan arkadaşlarının koğuş değişikliğine olan tepkilerinin ifade biçimi olduğunu beyan etmeleri birlikte değerlendirildiğinde açıkça kurum İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile koğuşu değişikliği yapılmasına karşı bir tutum sergilediklerini de ikrar ettikleri ... slogan atma eyleminin arkadaşlarının hakkını savunma kisvesi adı altında örgütsel bir tutum ve davranış biçim olduğu ... slogan atanların ve slogan içeriğinin net şekilde tutanakta gösterilmesi ile tüm bunlar ışığında kurum görevlilerince tanzim edilen tutanağa itibar edilmesi gerektiği ... adı geçen hükümlüler ve hüküm özlünün; hükümlü [D.T.nin] infaz rejiminin değişmesi nedeniyle koğuş değişikliği yapıldığı esnada 'pkk jiyane, baskılar hücreler bizi yıldıramaz, serhildan jiyane, azadi jin jiyan' şeklinde slogan attıkları anlaşılmaktadır." gerekçesiyle başvurucu hakkında 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un -sehven 43. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (c) bendi şeklinde belirtilen kısmın yargı kararında düzeltildiği şekliyle- 42. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca 1 ay süre ile haberleşme ve iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama (telefon açmak, mektup göndermek ve faks alıp göndermekten tamamen men) disiplin cezası uygulanmasına karar vermiştir.

6. Başvurucu, Disiplin Kurulunun kararına karşı disiplin soruşturmasındaki savunmasına benzer açıklamalarla beraber hakkında ceza verilen kişilerle birlikte şikâyet yoluna başvurmuştur. Şikâyet dilekçesinde ek olarak slogan atıldığı esnada R.K. ile birlikte olduklarını ve slogan atmadıklarını ifade etmiştir. Hâkimlikçe savunması alınanlardan S.T., başvurucunun ve R.K. isimli bir mahpusun olay anında yanlarında olmadıklarını dile getirmiş; R.K. de benzer şekilde başvurucuyla beraber slogan atılan yerde olmadıklarını ifade etmiştir. Hakkında soruşturma açılan diğer mahpuslar da başvurucunun slogan attığına ilişkin bir beyanda bulunmamıştır. İncelemeyi yapan Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği/Hâkimlik) şikâyetin reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...savunmalar, ceza infaz kurumundan gönderilen tüm bilgi ve belgeler birlikte değerlendirildiğinde, şikayet edenlerin silahlı terör örgütüne üye olma vb. suçlardan dolayı ceza infaz kurumunda bulundukarı, slogan atarak yukarıda belirtilen disiplin cezasını gerektirir eylemi gerçekleştirdikleri, kurum tarafından tutulan tutanakta, 'pkk jiyane, baskılar hücreler bizi yıldıramaz, serhildan jiyane, azadi jin jiyan' şeklinde slogan attıklarının belirtilmesi, sloganın açık ve net bir şekilde tutanakta gösterilmesi karşısında, kurum memurlarınca tutulan tutanağa itibar edilerek hükümlü tutukluların birden fazla kişi ile birlikte bu eylemleri yaparak kurum düzen, disiplin ve güvenliğini bozdukları için disiplin cezası ile cezalandırılmaları gerektiği değerlendirilmiş, kurum kararında usule ve kanuna

aykırılığın bulunmaması nedeniyle şikayet edenler ve vekilinin yapmış oldukları şikayetlerinin reddine dair karar vermek gerekmiştir."

7. Başvurucu, söz konusu karara itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde; havalandırmada olmadığını, talep edilmesine rağmen tutanakta belirtilen görüntü ve ses kayıtlarının incelenmediğini, slogan atanların slogan attıklarını kabul ettiğini, soruşturma esnasında tutanağı düzenleyen personellerin ifadelerinin tutanak mümzi olarak değil tanık sıfatıyla alındığını, tutanak içeriğinde Ceza İnfaz Kurumunun düzeninin bozulduğunu gösteren herhangi bir bilgiye rastlanılmadığını ileri sürmüştür. İtirazı değerlendiren Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi), Hâkimlik kararının usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle 8/11/2022 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir. Başvurucunun da içinde yer aldığı toplu itiraz hakkında ise Ağır Ceza Mahkemesi 15/11/2022 tarihinde ret kararı vermiştir.

8. Başvurucu 8/11/2022 tarihli nihai kararı 15/11/2022 tarihinde tebellüğ etmiş, 15/11/2022 tarihli kararın ise başvurucuya tebliğ edildiği dosya kapsamında anlaşılamamıştır. Başvurucu 8/11/2022 tarihli kararın tebliğinden sonra 13/12/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; disiplin soruşturması aşamasında ve yargısal süreçlerde görüntü ve ses kayıtlarının getirilmesi ve tutanağı düzenleyen personellerin ifadelerinin alınması taleplerinin kabul edilmediğini, tutanakta yer alan ifadelerin gerçeği yansıtmadığını iddia etmektedir. Başvurucu, verilen cezayla haberleşme ve iletişim imkânı kısıtlanmakla birlikte şartlı tahliye hakkının da engellendiğini belirterek özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı, özgürlük ve güvenlik hakkı, haberleşme ve ifade özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun şikâyetleriyle ilgili olarak Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği birçok kararda, ceza infaz kurumunda bulunan tutuklu/hükümlülerin kurumda attığı slogan nedeniyle disiplin cezasıyla cezalandırılmasını ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmiştir (ilgili kararlar için bkz. Cihat Özdemir [2. B.], B. No: 2015/214, 9/5/2018, § 19; Ömer Haran [1. B.], B. No: 2017/33744, 1/7/2020, § 21; Barış İnan (2) [1. B.], B. No: 2018/38006, 17/11/2021, § 17). Söz konusu kararlar çerçevesinde her ne kadar slogan atma eylemini kabul etmese de bu nedenle cezalandırılan başvurucunun iddialarının bir bütün hâlinde ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (ifade kullanımının kabul edilmemesine karşı yaptırıma uğrama durumuyla ilgili bkz. Necati Coşkun [GK], B. No: 2022/62422, 15/5/2025, § 15).

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine dair iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. İfade özgürlüğü kişinin haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine serbestçe

ulaşabilmesi, düşünce ve kanaatlerinden dolayı kınanmaması, bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir. Anayasa Mahkemesi çok sayıda kararında ifade özgürlüğünün demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemde olduğunu belirtmiştir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 33-35; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 42, 43; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, §§ 35-38).

15. Herkes gibi hükümlü ve tutuklular da Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65) ve bu bağlamda ifade özgürlüğüne de sahiptirler (Murat Karayel (5) [2. B.], B. No: 2013/6223, 7/1/2016, § 27).

16. Öte yandan ifade özgürlüğünün mutlak bir hak olmadığı ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sebeplerle sınırlanabileceği unutulmamalıdır. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi kurumda güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda mahpusların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebilecektir (Murat Karayel (5), § 29).

17. Kurum içinde attığı slogan nedeniyle hakkında disiplin cezası uygulanan başvurucunun ifade özgürlüğüne bir müdahalede bulunulmuştur. Müdahaleye dayanak olan 5275 sayılı Kanun'un 42. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı ve müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması meşru amacı kapsamında kaldığı anlaşılmıştır. O hâlde Anayasa Mahkemesinin yapması gereken, söz konusu müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğunu denetlemektir.

18. İnfaz hukukuna ilişkin disiplin suç ve cezaları 5275 sayılı Kanun'un Sekizinci Bölümü'nde düzenlenmiş; bu çerçevede uygulanacak disiplin suç ve cezalarının amacı, mahiyeti, kapsamı, sınırları ve uygulanma koşulları 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesinde açıklığa kavuşturulmuştur. Kanun'daki disiplin suç ve cezaları yönünden genel hüküm niteliğindeki bu madde uyarınca bu Kanun kapsamındaki bir disiplin suçunun oluşabilmesi ve cezasının uygulanabilmesi için sadece her bir disiplin suçu yönünden belirlenen özel hükümdeki şartların gerçekleşmesi yeterli olmayıp ayrıca 37. maddedeki şartların da gerçekleşmesi gerekmektedir. 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesine göre ceza infaz kurumunda düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından kanun, tüzük, yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumları, kusurlu olarak ihlal ettiğinde eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre hükümlü hakkında Kanun'da belirtilen disiplin cezaları uygulanacaktır (AYM, E.2013/6, K.2013/111, 10/10/2013).

19. Başvuruya konu olayda başvurucu hakkında kurum düzen ve disiplinini bozucu mahiyette slogan attığından bahisle disiplin cezası uygulanmıştır. Anayasa Mahkemesi, 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesi de dikkate alındığında ceza infaz kurumunda yalnızca slogan atılmasının aynı Kanun'un 42. maddesinde öngörülen disiplin suçunu oluşturabilmesi için yeterli olmayıp bu eylemin ceza infaz kurumundaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde gerçekleştirilmesi gerektiğini kabul etmiştir (AYM, E.2013/6, K.2013/111, 10/10/2013; Murat Karayel (5), §§ 43, 44; Cihat Özdemir, § 22). Bununla birlikte ceza infaz kurumlarında düzenin ve güvenliğin sağlanması

için özellikle terör örgütlerine bağlılığı canlı tutmaya katkıda bulunabilecek toplu eylemlere karşı daha hassas olunması gerektiği hususunda herhangi bir tereddüt bulunmadığı da ifade edilmiştir (Murat Karayel (5), § 46; Cihat Özdemir, § 22). Eldeki başvuruya konu olayda bir mahpusun koğuş değişikliği sırasında bu işleme karşı örgütsel tavırla tepki gösterilerek toplu şekilde terör örgütü lehine slogan atıldığı, bu suretle kurum düzen ve disiplinin bozulduğu konusunda ilgili ve yeterli bir gerekçenin sunulduğu görülmektedir. Öte yandan başvurucu, idari soruşturma ile yargısal denetim sürecinin tüm safahatında ve bireysel başvuruda söz konusu eyleme iştirak etmediği iddiasında bulunmaktadır. Bu durumda, somut başvuruda ele alınması gerekenin, başvurucunun eyleminin sübutuna ilişkin idare ve yargı makamlarının ilgili ve yeterli bir gerekçe oluşturup oluşturmadıkları olduğu anlaşılmaktadır.

20. Olay günü başvurucunun bulunduğu koğuştaki tutuklu ve hükümlülerin başka bir koğuştaki hükümlünün infaz rejiminin değiştirilmesi üzerine terör örgütü lehine ve başkaldırı söylemlerini de içeren sloganlar attıkları tespit edilmiş ve yapılan disiplin soruşturması sonucu başvurucunun da slogan attığı gerekçesiyle disiplin cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Başvurucu ise gerek disiplin soruşturması esnasında gerekse de yargılama aşamasında söz konusu eyleme katılmadığını ve slogan atmadığını belirtmiştir (bkz § 4, 5). Başvurucuyla birlikte disiplin cezası alan kişiler de İnfaz Hâkimliğindeki savunmalarında başvurucunun slogan atılan yerde olmadığını ve slogan atmadığını ifade etmişlerdir (bkz § 5). İnfaz Hâkimliği, başvurucunun savunmaları ile diğer mahpusların beyanlarına itibar etmediğini belirtmekle birlikte tutanakta olayın kamera kaydına alındığı belirtilmesine rağmen bu kaydı izleme veya bilirkişi marifetiyle izletme yoluna gitmeden sadece düzenlenen tutanakta yer alan tespitler uyarınca şikâyetin reddine karar vermiştir (bkz § 6).

21. Başvurucu Hâkimlik kararına itiraz ederek ceza verilmesine esas alınan tutanakta belirtilen kamera kaydının incelenmesini, tutanağı düzenleyen kişilerin ifadelerinin alınmasını talep etmiştir. İtirazı değerlendiren Ağır Ceza Mahkemesi, İnfaz Hâkimliği kararının usul ve yasaya uygun olduğunu belirtmiş, başvurucunun slogan atmadığına ilişkin iddialarını, ilgililerin ifadelerini ve incelenmesi talep edilen delilleri dikkate almaksızın itirazın reddine karar vermiştir (bkz § 7). Dolayısıyla yargı mercilerince, başvurucunun disiplin cezasına konu slogan atma eylemini gerçekleştirip gerçekleştirmediği değerlendirilmemiştir.

22. Bu hâliyle yargı mercileri tarafından başvurucunun eylemi gerçekleştirip gerçekleştirmediğinin ilgili ve yeterli bir gerekçeyle ortaya konulamadığı anlaşıldığından söz konusu eylem nedeniyle başvurucu hakkında disiplin cezası uygulanmasının zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık gelmediği ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir müdahale olarak görülemeyeceği değerlendirilmiştir.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

24. Başvurucu, ihlalin tespitini ve yeniden yargılama yapılması ile 50.000 TL manevi tazminata karar verilmesini talep etmiştir.

25. Başvurucunun 18/6/2024 tarihinde Ceza İnfaz Kurumundan tahliye olduğu anlaşıldığından tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için

yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmamaktadır.

26. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

Ç. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin bilgi amaçlı Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğine (E.2022/4357, K.2022/6371) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MERYEM OĞUZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/2942 | Karar tarihi: 01.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/2942

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MERYEM OĞUZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/2942)

Karar Tarihi: 1/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Meryem OĞUZ ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekili : Av. Şehmus BEDİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi, kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasında hükmedilen bedelin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. 2024/3374 numaralı bireysel başvuruda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğinden de yakınılmıştır.

3. Başvuruculara ait taşınmazlar İzmir'in Konak ilçesi, İmariye Mahallesi'nde bulunmaktadır. Taşınmazların İzmir Büyükşehir Belediyesi kültürel tesis alanında kalması nedeniyle İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığınca (İdare) zeminin ve zemin üstlerinin kamulaştırılmasına karar verilmiştir. Taraflar arasında kıymet takdiri sonucunda belirlenen bedele ilişkin uzlaşma sağlanamaması üzerine İdare tarafından kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili talebiyle İzmir Asliye Hukuk Mahkemelerinde (Asliye Hukuk Mahkemeleri) dava açılmıştır.

4. Asliye Hukuk Mahkemelerince yapılan keşif ve bilirkişi incelemeleri neticesinde düzenlenen raporların taşınmazların imar durumuna yönelik değerlendirmeleri içeren

kısımlarında, Konak Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğünün 15/7/2015 tarihli yazısına göre taşınmazlar imar planında 3. derece arkeolojik sit alanında kaldığından her türlü işlem için İzmir Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulundan (Koruma Bölge Kurulu) izin alınması gerektiği, taşınmazların kamulaştırılmasının beş yıllık imar programına ek olarak alınmasına karar verildiğinden taşınmazlara imar durumu verilemediği ifade edilmiş; devamında taşınmazların arsa vasfında (kadastral parsel niteliğinde) olduğu dikkate alınarak emsal karşılaştırma yöntemiyle değerleri belirlenmiştir.

5. Başvurulara konu yargılamalarda dava konusu taşınmazların kadastral parsel, emsal taşınmazların ise imar parseli olması dolayısıyla dava konusu taşınmazlardan %40 oranında düzenleme ortaklık payı düşürülmek suretiyle taşınmazların kamulaştırma bedeli tespit edilmiştir. Düzenleme ortaklık payı oranının %40 olarak belirlenmesinin gerekçesi ise bölgede seçilmiş düzenleme sahasının olmaması, düzenleme sahası belirlendiğinde kesilmesi gereken düzenleme ortaklık payının yasal oranı geçememesi, aynı bölgeye ilişkin olarak Yargıtay denetiminden geçerek kesinleşen dosyalarda da %40 oranında düzenleme ortaklık payı kesilerek kamulaştırma bedelinin belirlenmesi olarak açıklanmıştır.

6. Sonuç olarak %40 oranında düzenleme ortaklık payı oranları düşürülmek suretiyle belirlenen kamulaştırma bedelleri Yargıtay 5. Hukuk Dairesince (Yargıtay Dairesi) yapılan temyiz incelemelerinden geçerek kesinleşmiştir.

7. Başvurucular, nihai kararları öğrendikten sonra süresi içinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Birinci Bölüm İkinci Komisyon tarafından 2023/2942 ve 2023/11339 numaralı başvurularda başvuruların makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanmasının Bölüm kararını gerektirmesi nedeniyle başvuruların Bölüme gönderilmesine, 2024/3374 numaralı başvuru yönünden ise başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Ekli listenin (B) sütununda yer alan başvuruların 2023/2942 numaralı bireysel başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucular, dava konusu taşınmazın kültürel tesis alanında kalması nedeniyle imar uygulaması yapılamayacak durumda olduğunu ve bu itibarla taşınmazdan düzenleme ortaklık payı kesilmesinin hatalı olduğunu, bu konuda Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 8/6/2012 tarihli ve E.2012/8267, K2012/14483 sayılı emsal kararı bulunduğunu, aksi durumda dahi dava konusu taşınmazdan kesilmesi gereken düzenleme ortaklık payının %25 olduğunu, emsal başka bir dava dosyasında %32,05 oranında belirlenen düzenleme ortaklık payı kesintisinin Yargıtay Dairesince onandığını, bilirkişi raporlarında kıyas emsal taşınmaz olarak belirlenen taşınmazdan %7,364 oranında düzenleme ortaklık payı kesintisi yapıldığına ilişkin olarak Konak Belediye Başkanlığı Plan ve Proje Müdürlüğünün 1/12/2015 tarihli yazısının yargılama sırasında dikkate alınmadığını ileri sürmüştür. Yine başvurucular, dava konusu taşınmazla aynı bölgede bulunan ve aynı emsal dikkate alınarak değeri belirlenen taşınmaza dair İzmir 12. Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde görülen davada, taşınmazın emsale göre değeri %35 oranında belirlenirken dava konusu taşınmazın %18 olarak -birleşen 2024/3374 numaralı bireysel başvuruya konu yargılamada bu oran %20

olarak belirlenmiştir- belirlenmesinin hatalı olduğundan yakınmıştır. Son olarak lehlerine hükmedilen kamulaştırma bedellerinin değer kaybına uğradığını da belirterek mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde başvurulara ilişkin olarak başvurulara konu davalara ilişkin İdareden temin edilen bilgi ve belgelerin dikkate alınması, ayrıca Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihatları ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

A. Kamulaştırma Bedelinin Düşük Belirlendiğine İlişkin İddia

13. Anayasa Mahkemesi, kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Mukadder Sağlam ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015), Abdülkerim Çakmak ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017), Ali Taşgeldi ([2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bedel tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin taşınmazın bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret bulunduğunu vurgulamıştır. Öte yandan bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma bedeli olarak gerçek değerin ödenmesi mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre müdahalenin ölçülü olabilmesi için gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili bir biçimde uygulanması ve mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

14. Başvurucular, başvuru formlarında dava konusu taşınmazların sit alanında kalması dolayısıyla imar uygulaması yapılamayacak durumda olduğu, bu kapsamda taşınmazların DOP kesintisi yapılmak suretiyle değerinin belirlenmesinin hatalı olduğunu ileri sürmüş ve bu konuda daha önce verilen Yargıtay kararından bahsetmiştir. Asliye Hukuk Mahkemelerince hükme esas alınan bilirkişi raporlarının taşınmazların imar durumuna yönelik değerlendirmeleri içeren kısımlarında, taşınmazların sit alanında kaldığı ifade edilmiş ve taşınmazlara yönelik yapılacak her türlü işlem için Koruma Bölge Kurulundan izin alınması gerektiği ifade edilmiştir. Dolayısıyla raporlarda, imar uygulaması yapılmasına imkan bulunmadığına dair herhangi bir açıklamaya yer verilmediği, yapılabilecek her türlü işlemin Koruma Bölge Kurulunun iznine tabi olduğu (bkz. § 4), bu kapsamda dava konusu taşınmazların durumunun başvurucunun emsal olarak belirttiği Yargıtay kararından ayrıştığı değerlendirilmiştir.

15. Başvurucular, taşınmazlara emsal olarak seçilen taşınmazdan %7,364 oranında DOP kesintisi yapılırken taşınmazlarından %40 oranında DOP kesintisi yapılmasının hatalı olduğunu, emsal başka bir dava dosyasında %32,05 oranında belirlenen DOP kesintisinin

Yargıtay Dairesince onandığını, aleyhe durumda bile taşınmazlarından %25 oranında DOP kesintisi yapılması gerektiğini ileri sürmüştür. Başvurulara konu yargılamalarda taşınmazların kamulaştırma bedelleri tespit edilirken %40 oranında DOP kesintisi yapılmıştır. Bu durumun gerekçesi ise bölgede seçilmiş düzenleme sahasının bulunmaması, düzenleme sahası belirlendiğinde kesilmesi gereken düzenleme ortaklık payının yasal oranı geçememesi ve aynı bölgeye ilişkin Yargıtay Dairesinin denetiminden geçerek kesinleşen dosyalarda da %40 oranında düzenleme ortaklık payı kesilerek kamulaştırma bedelinin belirlenmesi olarak ifade edilmiştir. Dolayısıyla yargılama makamlarınca dava konusu taşınmazlardan %40 oranında düzenleme ortaklık payı kesintisi yapılmasının ilgili ve yeterli gerekçeyle açıklandığı değerlendirilmiştir.

16. Son olarak dava konusu taşınmazla aynı bölgede bulunan ve aynı emsal dikkate alınarak değeri belirlenen taşınmaza ilişkin olarak İzmir 12. Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde görülen davada, taşınmazın emsale göre değeri %35 oranında belirlenirken dava konusu taşınmazın %18 olarak belirlenmesinin -birleşen 2024/3374 numaralı bireysel başvuruya konu yargılamada bu oran %20 olarak belirlenmiştir- hatalı olduğunu ileri sürmüştür. Başvuruya konu olayda hükme esas alınan bilirkişi raporunda emsal alınan taşınmaz ile dava konusu taşınmazın detaylı olarak kıyaslandığı, emsal taşınmazın dava konusu taşınmazdan %18-%20 oranında değerli bulunduğunun ifade edildiği görülmüştür. Kamulaştırma bedelinin her taşınmazın özelliklerinin dikkate alınarak belirlenmesi gerekmekte olup bu kapsamda her taşınmazın değerinin farklı olması olasıdır. Başvurucunun sadece aynı bölgedeki taşınmazın emsal taşınmazın %35 oranında değerli bulunmasını öne sürmesi yargılama makamlarının ulaştığı kanaatin keyfî olduğunun kabulü için tek başına yeterli olmayabilir. Bu konuda başvurucunun bundan daha öte dayanaklar göstermesi, söz konusu taşınmazın kendisininkiyle benzer özellikleri olduğu, yüz ölçümlerinin, geometrik yapılarının aynı olduğu gibi birtakım somut veriler sunması beklenir. Başvurucu, Mahkemece varılan kanaatin aksine farklı yönde değerlendirme yapılmasını gerektiren herhangi bir bilgi ve belge başvuru formu ve eklerinde sunmamıştır. Bu itibarla Mahkemece dava konusu taşınmazın emsal taşınmaza göre değerinin, ilgili ve yeterli gerekçe ile açıklanmak suretiyle, belirlendiği değerlendirilmiştir.

17. Sonuç olarak yargı makamlarının ulaştığı kanaatin keyfî ve temelsiz olmadığı, başvuruculara bedelin belirlenmesine ilişkin sürece katılarak savunma ve itirazlarını ortaya koyma imkânına sahip olduğu, taşınmazların gerçek bedelinin ödenmesi gerekliliğine ilişkin ilkeler de dikkate alındığında mülkiyet hakkının usuli güvencelerinin sağlandığı anlaşılmıştır. Bu kapsamda başvuruculara mülkiyet haklarına yapılan müdahalenin şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemediği, kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin bozulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırma Bedelinin Değer Kaybına Uğradığına İlişkin İddia

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1.B.], (B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım

Çeyiz ve Mehmet Gündüz [1. B.], (B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına (veya uğratılarak ödenmesine) ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının (veya uğratılarak ödenmesinin) başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Başvuruya konu olayda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı yönünden Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 2024/3374 Numaralı Başvuruda Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

22. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun’da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

23. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

24. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

25. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmiş olması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan mülkiyet hakkı yönünden ihlallerin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvuruculara tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Kamulaştırma bedelinin düşük belirlendiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğradığına ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. 2024/3374 numaralı bireysel başvurudaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Kararın bir örneğinin kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda ayrıntısı belirtilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

D. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen harç ve (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderlerinin listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

E. Başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculaların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İSMAİL KALAY VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/31235 | Karar tarihi: 01.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/31235

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMAİL KALAY VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/31235)

Karar Tarihi: 1/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Serdar KAYA

Başvurucular : İsmail KALAY ve diğerleri [bkz. ekli listenin (D) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (E) sütunu

I. BAŞVURULARIN ÖZETİ

1. Başvurular, terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararlarında başvurucuların karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddialarının karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ve Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Ekli tabloda numaraları belirtilen başvurular, konu bakımından ilgisi nedeniyle bu başvuru ile birleştirilmiştir.

2. Başvuruculardan bir kısmı, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılama imkânlarının bulunmadığını belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur.

II. DEĞERLENDİRME

3. Başvurucular, adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculardan adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Başvurucular; başta ByLock programının örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla

kullanıldığına dair yargılama makamları tarafından mahkûmiyet kararına dayanak alınan delillere ve yapılan değerlendirmelere karşın davanın esasına etkili olarak ileri sürdükleri itirazlarının karşılanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculaların bu iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

5. Anayasa Mahkemesi, Ali Bayram İskender ([GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025) kararında başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda, kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi anılan kararda başvurucunun -ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra- anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bir iddia olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirmede bulunulmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi, bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

6. Neticede başvuruculaların ByLock uygulamasını kullandıklarına ilişkin tespiti içeren deliller, terör örgütü üyeliği suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararlarında belirleyici delil olarak değerlendirilmekle birlikte bu kullanımın gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla gerçekleştirildiğinin ortaya konulmadığı mevcut başvurular yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle aşağıda listelenen başvuruculaların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi ile ByLock Verilerini İçeren Dijital Materyallerin Mahkeme Huzuruna Getirtilmemesi ve Bu Materyaller Üzerinden Bilirkişi İncelemesi Yaptırılmaması Nedenleriyle Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

8. Başvuruculardan bir kısmı, ByLock verilerini içeren dijital materyallerin Mahkeme huzuruna getirtilmemesi ve bu veriler üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkelerinin, terör örgütü üyeliği suçuyla ilgili olarak yapılan yargısal yorumların öngörülebilir olmaması ve suç oluşturmayan bazı eylemlerin mahkûmiyete esas alınması nedeniyle de suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Anayasa Mahkemesi, Ali Bayram İskender kararında varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre, suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 60, 61). Mevcut başvurularda varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre başvuruculaların benzer ihlal iddiaları yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle, aşağıda listelenen başvuruculaların Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ve Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığına karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvuruculardan bir kısmı, yargılandıkları ceza davalarının uzun zamandır devam etmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Başvuruculaın iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023), Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Ç. Diğer İhlal İddiaları

13. Başvuruculardan bir kısmı, adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer bazı güvencelerin yanı sıra birçok anayasal hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüştür. Bireysel başvuruya konu olay ve olgular, başvuruculaın ihlal iddiaları ve başvurulara konu temel şikâyetlere ilişkin yukarıda yapılan tespitler birlikte değerlendirildiğinde bir kısım başvuruculaın Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanında yer alan temel haklara ilişkin diğer şikâyetlerinin kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

14. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması, maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

15. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

16. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

17. Başvurucular; maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadıklarından maddi tazminat taleplerinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından da manevi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculara taleplerinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde kimliklerinin gizlenmesi talebinde bulunan başvuruculara kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

Ç. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların İNCELENMESİNE GEREK BULUNMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (F) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli listenin (H) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli listenin (G) sütununda belirtilen harçların tabloda gösterildiği şekliyle ÖDENMESİNE,

Ğ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MELDA SOYUGÜZEL

B. No: 2021/29752 | Karar tarihi: 02.07.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/29752

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

MELDA SOYUGÜZEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/29752)

Karar Tarihi: 2/7/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 6/10/2026 - 33392

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Başkanvekili : İrfan FİDAN

Üyeler : Engin YILDIRIM Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportörler : Duygu BAKAY Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Melda SOYUGÜZEL

Vekili : Av. Emrah YURCİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, güvenlik görevlisi olarak çalışan kişinin güvenlik kartının iptali nedeniyle iş sözleşmesinin feshedilmesi üzerine açtığı işe iade davasında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ve masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 7/6/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda

bulunmamıştır.

4. Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesindeki Kredi ve Yurtlar Kurumu Bitlis İl Müdürlüğü (işveren) nezdinde özel güvenlik personeli olarak çalışmakta iken başvurucu hakkında ceza soruşturması başlatılmış, iddianame düzenlenerek dava açılmıştır. Adilcevaz Asliye Ceza Mahkemesi (Ceza Mahkemesi) tarafından yürütülen yargılama neticesinde 7/12/2017 tarihli kararla, bina içinde muhafaza altına alınan eşya hakkında hırsızlık suçlamasıyla başvurucunun 1 yıl 13 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Karara karşı yapılan istinaf başvurusu Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesince (Ceza Dairesi) 9/4/2018 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Karar 28/6/2018 tarihinde kesinleşmiştir.

7. Hapis cezasının kesinleşmesi üzerine Bitlis Valiliğinin (Valilik) 23/10/2018 tarihli işlemiyle başvurucunun özel güvenlik görevlisi olma şartlarını kaybettiği gerekçesiyle kimlik belgesi ve çalışma izni iptal edilmiş, buna istinaden işveren tarafından da iş akdi feshedilmiştir.

8. Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) kesinleşen Ceza Dairesinin 9/4/2018 tarihli kararına karşı 9/1/2019 tarihinde, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 308/A maddesi uyarınca itiraz etmiştir. Ceza Dairesi 9/1/2019 tarihinde yeniden incelemeye karar vermiştir.

9. Bunun üzerine başvurucu, işçi alacaklarının tahsili ile birlikte işe iadesine karar verilmesi istemiyle 19/3/2019 tarihinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde, Asliye Ceza Mahkemesince verilen mahkûmiyet kararı uyarınca özel güvenlik kartının iptal edildiğini, buna bağlı olarak da iş akdinin feshedildiğini ancak söz konusu karara karşı Başsavcılık tarafından itiraz edilmesi üzerine yeniden incelemeye karar verildiğini ifade etmiştir. Bu nedenle Ceza Dairesince gerçekleştirilecek yeniden incelemenin bekletici mesele yapılarak işe iadesinin sağlanması gerektiğini vurgulamıştır. Alacakları konusunda ise bilirkişi incelemesi yaptırılmasını talep ederek belirlenecek alacakların tarafına ödenmesini talep etmiştir.

10. Bitlis Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) iş mahkemesi sıfatıyla 27/3/2019 tarihinde davanın hak düşürücü sürenin geçmesi nedeniyle reddine karar vermiştir. Kararda, davacının 3/12/2018 tarihli başvurusu üzerine başlayan arabuluculuk sürecinin 21/12/2018 tarihinde anlaşmaya varılamaması nedeniyle sona erdiği ve son tutanağın da bu tarihte düzenlendiği belirtilmiştir. Davacı tarafından işe iade talepli davanın arabuluculuk tutanağının düzenlenmesinden iki hafta geçtikten sonra 19/3/2019 tarihinde açıldığı ifade edilmiştir. Bu bağlamda davacının iki haftalık hak düşürücü süreyi geçirdiği anlaşıldığından davanın reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

11. Ceza Dairesince 3/5/2019 tarihinde -her ne kadar başvurucu hakkında hırsızlık suçundan cezalandırılması için kamu davası açılmışsa da- değişen suç vasfına göre başvurucunun suç eşyasını satın alma veya kabul etme suçundan 5 ay hapis ve 4 gün adli para cezasıyla cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar verilmiştir. Kararda, sanığın suç vaktinden kısa bir süre sonra suça konu telefonu kullanmış olmasının bu suçtan cezalandırılması için yeterli delil olamayacağı belirtilmiştir; ancak suça konu telefonu piyasa değerinin altında ve herhangi bir fatura veya belge

karşılığında almayarak suç eşyası olabileceği öngörüsü ile hareket ettiği kanaatine varılmıştır.

12. Başvurucu, Mahkemenin 27/3/2019 tarihli kararına karşı 10/7/2019 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde, arabuluculuk tutanağı'nın kendisine gönderilmesinden itibaren iki haftalık süre içinde davasını açtığını, Ceza Dairesince hakkında HAGB kararı verilmesi nedeniyle özel güvenlik kartını yenilediğini, bu nedenle iş akdinin feshedilmesini gerektiren durumun ortadan kalktığını ifade etmiştir.

13. Bu arada Ceza Dairesinin 3/5/2019 tarihli kararına istinaden başvurucunun özel güvenlik görevlisi kimlik kartı 27/6/2019 tarihinde yeniden düzenlenmiştir.

14. Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesince (Hukuk Dairesi) 30/1/2020 tarihinde mahkeme kararı kaldırılarak yeniden karar verilmek üzere dosyanın Mahkemeye gönderilmesine karar verilmiştir. Kararda, hak düşürücü sürelerin tereddüt olması durumunda aleyhine bu süre konulan kişi lehine yorumlanması gerektiği dikkate alındığında tutanağın düzenleme tarihinin davalı temsilcilerinin imzaladığı tarih olarak kabul edilmesi gerektiği, imza tarihinin ise yer almaması nedeniyle arabulucuya son tutanağın ulaşıp davacıya tebliğ edildiği tarih olduğu, buna göre de davanın süresinde açıldığının kabulünün zorunlu olduğu ifade edilmiştir. Bu itibarla Mahkemece davanın süresinde açılmadığı gerekçesiyle reddine karar verilmesi hatalı kabul edilmiştir.

15. Mahkeme 6/8/2020 tarihinde işverence yapılan feshin geçersizliğinin tespiti ve başvurucunun işe iadesi ile başvurucunun süresi içinde davalıya başvurması hâlinde mahkeme kararının kesinleşmesine kadar çalıştırılmadığı süre içinde en çok dört aya kadar doğmuş bulunan ücret ve diğer haklarının davalı tarafından başvurucuya ödenmesi gerektiğinin tespitine karar vermiştir. Kararda, ortada kesinleşmemiş bir mahkeme hükmüne göre işlem tesis edildiği ve yapılan istinaf incelemesi neticesinde başvurucunun 6 ay hapis cezası aldığı ve hakkında HAGB kararı verildiği, buna göre Valilikçe güvenlik sertifikasının tekrar verildiği ifade edilmiştir. Davacının karar kesinleşinceye kadar başka hizmetlerde çalıştırılmasının değerlendirilmemesi ve feshin son çare olması ilkesinin uygulanmaması dolayısıyla feshin geçerli bir nedene dayanmadığı vurgulanmıştır.

16. Davalı işveren 9/11/2020 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Dilekçesinde, başvurucunun özel güvenlik görevlisi kimlik kartı ve çalışma izninin 23/10/2018 tarihinde iptal edildiğini, bunun üzerine özel güvenlik görevlisi olarak çalışabilmek için zorunlu kanuni şartlardan olan özel güvenlik kimlik kartı sahibi olma koşulunu sağlamayan başvurucunun iş akdinin sonlandırılarak kendisine çıkış verildiğini, özel güvenlik görevlisi olarak çalışabilmek için getirilen şartları taşımadığı anlaşılan başvurucunun iş akdine haklı sebeple son verildiğini ifade etmiştir. Özel güvenlik izni ve özel güvenlik kimlik kartı iptal edilen başvurucunun 20/11/2017 tarihli ve 696 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (696 sayılı KHK) uyarınca başka bir iş pozisyonunda çalıştırılmasının mümkün olmadığını açıklamıştır.

17. Hukuk Dairesi 26/3/2021 tarihinde mahkeme kararını kaldırarak feshin geçerli nedene dayanması dolayısıyla davanın reddine karar vermiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Dosya içeriğine göre, davacının özel güvenlik kartının kurum tarafından iptal edilmesi üzerine iş sözleşmesi feshedilmiştir. Davacı özel güvenlik görevlisi olarak çalışmakta olup bu çalışması idarenin vereceği izin belgesine bağlıdır. Fesih tarihi itibarıyla davacının özel

güvenlik kartı idare tarafından iptal edilmekle davacının icra ettiği iş bakımından yeterlilik şartı ortadan kalkmıştır. Fesih olgusu fesih tarihindeki koşullara göre değerlendirilmesi gerekir. Fesih tarihi itibarıyla işveren yönünden yeterlilik şartı ortadan kalkan davacıyı özel güvenlik personeli olarak çalıştırması yasal olarak mümkün olmadığından geçerli fesih koşulları oluşmuştur. İleri sürülen fesih sebebine göre işçinin savunmasının alınmasına gerek yoktur. İşverence fesih usulüne uygun olarak yapılmıştır. Mahkemece davanın reddine karar verilmesi gerekirken kabulü hatalı bulunmuştur."

18. Nihai karar başvurucuya 11/5/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

1. Mevzuat Hükümleri

19. 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bir işverenden, işyerinde yürüttüğü mal veya hizmet üretimine ilişkin yardımcı işlerinde veya asıl işin bir bölümünde işletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işlerde iş alan ve bu iş için görevlendirdiği işçilerini sadece bu işyerinde aldığı işte çalıştıran diğer işveren ile iş aldığı işveren arasında kurulan ilişkiye asıl işveren-alt işveren ilişkisi denir. Bu ilişkide asıl işveren, alt işverenin işçilerine karşı o işyeri ile ilgili olarak bu Kanundan, iş sözleşmesinden veya alt işverenin taraf olduğu toplu iş sözleşmesinden doğan yükümlülüklerinden alt işveren ile birlikte sorumludur.

...

... Hizmet alımına dayanak teşkil edecek sözleşme ve şartnamelere;

a) İşe alınacak kişilerin belirlenmesi ve işten çıkarma yetkisinin kamu kurum, kuruluşları ve ortaklıklarına bırakılması,

b) Hizmet alım sözleşmeleri çerçevesinde ya da geçici işçi olarak aynı iş yerinde daha önce çalışmış olanların çalıştırılmasına devam olunması,

yönünde hükümler konulamaz."

20. 4857 sayılı Kanun'un "Feshin geçerli sebebe dayandırılması" başlıklı 18. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

''Otuz veya daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde en az altı aylık kıdemi olan işçinin belirsiz süreli iş sözleşmesini fesheden işveren, işçinin yeterliliğinden veya davranışlarından ya da işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan geçerli bir sebebe dayanmak zorundadır.'

Altı aylık kıdem hesabında bu Kanunun 66 ncı maddesindeki süreler dikkate alınır.

Özellikle aşağıdaki hususlar fesih için geçerli bir sebep oluşturmaz:

a) Sendika üyeliği veya çalışma saatleri dışında veya işverenin rızası ile çalışma saatleri içinde sendikal faaliyetlere katılmak.

b) İşyeri sendika temsilciliği yapmak.

c) Mevzuattan veya sözleşmeden doğan haklarını takip veya yükümlülüklerini yerine getirmek için işveren aleyhine idari veya adli makamlara başvurmak veya bu hususta başlatılmış sürece katılmak.

d) Irk, renk, cinsiyet, medeni hal, aile yükümlülükleri, hamilelik, doğum, din, siyasi görüş ve benzeri nedenler.

e) 74 üncü maddede öngörülen ve kadın işçilerin çalıştırılmasının yasak olduğu sürelerde işe gelmemek.

f) Hastalık veya kaza nedeniyle 25 inci maddenin (I) numaralı bendinin (b) alt bendinde öngörülen bekleme süresinde işe geçici devamsızlık.

İşçinin altı aylık kıdemi, aynı işverenin bir veya değişik işyerlerinde geçen süreler birleştirilerek hesap edilir. İşverenin aynı işkolunda birden fazla işyerinin bulunması halinde, işyerinde çalışan işçi sayısı, bu işyerlerinde çalışan toplam işçi sayısına göre belirlenir.

..."

21. 4857 sayılı Kanun'un "Sözleşmenin feshinde usul" başlıklı 19. maddesi şöyledir:

"İşveren fesih bildirimini yazılı olarak yapmak ve fesih sebebini açık ve kesin bir şekilde belirtmek zorundadır.

Hakkındaki iddialara karşı savunmasını almadan bir işçinin belirsiz süreli iş sözleşmesi, o işçinin davranışı veya verimi ile ilgili nedenlerle feshedilemez. Ancak, işverenin 25 inci maddenin (II) numaralı bendi şartlarına uygun fesih hakkı saklıdır."

22. 4857 sayılı Kanun'un "Geçersiz sebeple yapılan feshin sonuçları" başlıklı 21. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"İşverence geçerli sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli olmadığı mahkemece veya özel hakem tarafından tespit edilerek feshin geçersizliğine karar verildiğinde, işveren, işçiyi bir ay içinde işe başlatmak zorundadır. İşçiyi başvurusu üzerine işveren bir ay içinde işe başlatmaz ise, işçiye en az dört aylık ve en çok sekiz aylık ücreti tutarında tazminat ödemekle yükümlü olur.

Mahkeme veya özel hakem feshin geçersizliğine karar verdiğinde, işçinin işe başlatılmaması halinde ödenecek tazminat miktarını da belirler.

Kararın kesinleşmesine kadar çalıştırılmadığı süre için işçiye en çok dört aya kadar doğmuş bulunan ücret ve diğer hakları ödenir.

...

İşçi kesinleşen mahkeme veya özel hakem kararının tebliğinden itibaren on işgünü içinde işe başlamak için işverene başvuruda bulunmak zorundadır. İşçi bu süre içinde başvuruda bulunmaz ise, işverence yapılmış olan fesih geçerli bir fesih sayılır ve işveren sadece bunun hukuki sonuçları ile sorumlu olur. "

23. 4857 sayılı Kanun'un ''İşverenin haklı nedenle derhal fesih hakkı'' başlıklı 25. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

II- Ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri:

...

e) İşçinin, işverenin güvenini kötüye kullanmak, hırsızlık yapmak, işverenin meslek sırlarını ortaya atmak gibi doğruluk ve bağlılığa uymayan davranışlarda bulunması..."

2. Yargıtay Kararları

24. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 15/11/2018 tarihli ve E.2015/2715, K.2018/1720 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"İş sözleşmesini sona erdiren en önemli sebeplerden biri fesihtir. Fesih, sürekli (belirli ya da belirsiz süreli) bir iş sözleşmesini derhal veya belirli bir sürenin geçmesi ile sona erdiren, tek taraflı ve karşı tarafa ulaşması gerekli bozucu yenilik doğuran bir haktır. Dolayısıyla fesih karşı tarafa ulaştığı andan itibaren hüküm ve sonuçlarını doğuran, karşı tarafın kabulünü gerektirmeyen bir irade açıklamasıdır (Senyen Kaplan, E. Tuncay: Belirli Süreli İş Sözleşmesinin Haksız Feshinin Hüküm ve Sonuçları, Sicil İş Hukuku Dergisi, Yıl 2016, Sayı 36, s.23).

İş sözleşmesi işçi ile işveren arasında kurulan ve her iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olup, işçi ile işveren arasında karşılıklı güvene dayanan kişisel ve sürekli bir ilişki yaratır. Bu nedenle işçi veya işveren taraflarından birinin davranışı ile bu güveni sarsması hâlinde güveni sarsılan tarafın objektif iyi niyet kurallarına göre artık bu ilişkiyi sürdürmesinin kendisinden beklenemeyeceği durumlarda iş sözleşmesi ile bağlı kalamayacağı gerçeğinden hareket eden kanun koyucu, yaptığı düzenleme ile taraflara iş sözleşmesini haklı nedenle tazminatsız fesih hakkı tanımıştır.

Hukukumuzda 'olağanüstü fesih', 'bildirimsiz fesih', 'süresiz fesih', 'önelsiz fesih', 'derhal fesih', 'muhik sebeple fesih' gibi terimlerle ifade edilen haklı nedenle fesih Türk Borçlar Kanunu md. 435, İş K. md. 24 ve 25; Deniz İş K. md. 14, 16; Basın İş K. md. 11'de düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu nedenle, haklı nedenle fesih kanunla tanınmış bir haktır. Bir tarafın işte bu haklı nedenle fesih hakkına dayanarak, karşı tarafa yöneltilmesi gereken irade beyanıyla iş sözleşmesine geçmişe etkili olmaksızın derhal son vermesi, haklı nedenle fesih olarak tanımlanmaktadır. Bu itibarla İş Kanunu, haklı nedenle fesih hakkını 'Haklı nedenle derhal fesih' başlığı altında düzenlemektedir (Mollamahmutoğlu, H./ Astarlı, M. / Baysal, U.: İş Hukuku Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 6. Bası, Ankara 2014, s. 794)."

25. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 4/4/2019 tarihli ve E.2015/3294, K.2019/400 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Asıl-alt işverenlik ilişkisi 10.06.2003 tarihinde yürürlüğe giren 4857 sayılı İş Kanunu'nun (4857 sayılı Kanun/Kanun/İK/İş Kanunu) 'Tanımlar' başlıklı 2’nci maddesinde düzenlenmiştir.

...

Bu hükme göre, asıl işveren-alt işveren ilişkisinin varlığından söz edebilmek için iki ayrı işverenin olması, mal veya hizmet üretimine dair bir işin varlığı, işçilerin sadece asıl işverenden alınan iş kapsamında çalıştırılması ve tarafların muvazaalı bir ilişki içine girmemeleri gerekmektedir. Kanuna uygun biçimde bir asıl-alt işveren ilişkisi kurulmuş ise, asıl işveren, alt işveren işçilerinin Kanundan, iş sözleşmesinden ve alt işverenin taraf olduğu bir toplu iş sözleşmesi bulunması hâlinde bundan doğan yükümlüklerden işçilere karşı alt işveren ile birlikte sorumlu olacaktır."

26. Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 5/4/2012 tarihli ve E.2011/13689, K.2012/6441 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Davacının iş sözleşmesinin feshinin ekonomik krizden kaynaklandığı, sözleşmenin işverence işletmesel kararla feshedildiği savunulmaktadır. Feshin geçerli sebebe dayanıp

dayanmadığının tespitinde fesih tarihindeki koşulların incelemede esas alınması gerektiği gözönünde bulundurulmalıdır. Fesih tarihinden çok sonra işçi alınmış olması tek başına işverenin tutarlı davranmadığını göstermez. Ayrıca alınan işçilerin çalıştırılacağı iş ile davacının çalıştığı işin aynı nitelikte olup olmadığı tespit edilmiş değildir.

Mahkemece feshe gerekçe gösterilen ekonomik sebeplerle ilgili olarak bilirkişi incelemesi yaptırılmış, iki ayrı heyetten rapor alınmıştır. Dosya içerisindeki bilirkişi raporları arasında farklılıklar bulunmaktadır. Bilirkişi raporları arasındaki çelişki giderilmeden karar verilmiştir. Bu sebeple üniversitelerden dava konusunda uzman bilim adamları arasından seçilecek üç kişilik bilirkişi kurulu marifeti ile mahallinde keşif yapılarak inceleme gerçekleştirilmeli, bundan sonra alınacak raporla birlikte deliller yeniden değerlendirmeye tabi tutulmalıdır. Eksik inceleme ile yazılı şekilde karar verilmiş olması hatalıdır."

27. Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 1/11/2017 tarihli ve E.2017/41932, K.2017/23822 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Taraflar arasında, iş sözleşmesinin haklı veya geçerli nedenle feshedilip feshedilmediği hususunda uyuşmazlık bulunmaktadır.

4857 sayılı Kanun'un 18. maddesine göre otuz veya daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde en az altı aylık kıdemi olan işçinin belirsiz süreli iş sözleşmesini fesheden işveren, işçinin yeterliliğinden veya davranışlarından ya da işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan geçerli bir sebebe dayanmak zorundadır

4857 sayılı Kanun'un 18. maddesi bakımından işçinin davranışlarından kaynaklanan sebepler, işçinin aynı Kanun'un 25/II. maddesinde öngörülen ve işverene derhal fesih yetkisi tanıyan haklı sebepler niteliğinde ve ağırlığında olmayan, işyerinde işin görülmesini önemli ölçüde olumsuz etkileyen, sözleşmeye aykırı davranışlarıdır. İşçinin davranışı ancak işyerinde olumsuzluklara yol açması halinde geçerli sebep olabilir. İşçinin sosyal açıdan olumsuz bir davranışı, toplumsal ve etik açıdan onaylanmayacak bir tutumu işyerinde üretim ve iş ilişkisi sürecine herhangi bir olumsuz etki yapmıyorsa geçerli sebep sayılamaz. Yargılama sırasında bu sebeplerin ağırlıkları her olayın özelliğine göre değerlendirilmelidir. İşçinin iyiniyet ve ahlak kurallarına uymayan davranışı sonucunda iş ilişkisine devam etmek işveren açısından çekilmez hale gelmişse, diğer bir anlatımla güven temeli çökmüşse işverenin haklı sebeple derhal fesih hakkı doğar. Buna karşılık, işçinin davranışı taraflar arasında bulunması gereken güven temelini çökertecek ağırlıkta bulunmamakla, iş ilişkisine devamı tam anlamıyla çekilmez hale getirmemekle birlikte, işin normal işleyişini bozuyorsa, işyerindeki uyumu olumsuz yönde etkiliyor ve işverenden bu nedenle iş ilişkisini yürütmesi normal olarak beklenemiyorsa 4857 sayılı Kanun'un 18/1. maddesi gereği geçerli fesih hakkı doğar.

4857 sayılı Kanun'un 20. maddesinin ikinci fıkrasına göre feshin geçerli sebebe dayandığını ispat yükümlülüğü işverene aittir. İşçi, feshin başka bir sebebe dayandığını iddia ettiği takdirde, bu iddiasını ispatla yükümlüdür.

Somut olayda, davacı vekilinin feshe konu paylaşımların davacı tarafından yapılmadığını beyan ettiği, davacının itirazları doğrultusunda bir araştırma yapılmadan davanın reddine karar verilmesinin dosyanın kapsamına uygun düşmediği görüldüğünden, söz konusu paylaşımların davacı tarafça yapılıp yapılmadığına dair bilirkişi incelemesi yaptırılıp sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken, yazılı gerekçe ile davanın reddi hatalı olup, bozmayı gerektirmiştir."

28. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 18/11/2021 tarihli ve E.2019/(22)9-266, K.2021/1462 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"12. İş sözleşmesini sona erdiren en önemli sebeplerden biri fesihtir. Fesih, sürekli (belirli ya da belirsiz süreli) bir iş sözleşmesini derhal veya belirli bir sürenin geçmesi ile sona erdiren, tek taraflı ve karşı tarafa ulaşması gerekli bozucu yenilik doğuran bir haktır. Dolayısıyla fesih karşı tarafa ulaştığı andan itibaren hüküm ve sonuçlarını doğuran, karşı tarafın kabulünü gerektirmeyen bir irade açıklamasıdır (Senyen Kaplan, Emine Tuncay: Belirli Süreli İş Sözleşmesinin Haksız Feshinin Hüküm ve Sonuçları, Sicil İş Hukuku Dergisi, 2016, Sayı: 36, s. 23)

13. 4857 sayılı İş Kanunu'nun (İş Kanunu) 18. maddesinin 1. fıkrasında belirsiz süreli iş sözleşmesinin süreli feshinde işverenin geçerli bir nedene dayanması gerektiği öngörülmüş ve bu nedenlerin neler olduğu açıklanmıştır. Anılan düzenlemeye göre işveren, işçinin yeterliliğinden veya davranışlarından ya da işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan geçerli bir sebebe dayanmak zorundadır

14. Diğer taraftan iş sözleşmesi, işçi ile işveren arasında kurulan ve her iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olup işçi ile işveren arasında karşılıklı güvene dayanan kişisel ve sürekli bir ilişki yaratması nedeniyle sözleşmenin taraflarından birinin davranışları ile bu güveni sarsması hâlinde güveni sarsılan tarafın objektif iyi niyet kurallarına göre artık bu ilişkiyi sürdürmesinin kendisinden beklenemeyeceği durumlarda iş sözleşmesi ile bağlı kalamayacağı gerçeğinden hareket eden kanun koyucu taraflara iş sözleşmesini haklı nedenle tazminatsız fesih hakkı tanımıştır

15. Hukukumuzda 'olağanüstü fesih', 'bildirimsiz fesih', 'süresiz fesih', 'önelsiz fesih', 'derhal fesih', 'muhik sebeple fesih' gibi terimlerle ifade edilen haklı nedenle fesih 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK) m. 435, 4857 sayılı İş Kanunu m. 24 ve 25; 854 sayılı Deniz İş Kanunu m. 14, 16; Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun m. 11'de düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu nedenle, haklı nedenle fesih kanunla tanınmış bir haktır. Bir tarafın işte bu haklı nedenle fesih hakkına dayanarak, karşı tarafa yöneltilmesi gereken irade beyanıyla iş sözleşmesine geçmişe etkili olmaksızın derhal son vermesi, haklı nedenle fesih olarak tanımlanmaktadır. Bu itibarla İş Kanunu, haklı nedenle fesih hakkını 'Haklı nedenle derhal fesih' başlığı altında düzenlemektedir (Mollamahmutoğlu, Hamdi/ Astarlı, Muhittin/ Baysal, Ulaş: İş Hukuku, 6. Bası, Ankara 2014, s. 794).

...

25. Davalı işveren vekilinin Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünde verilen ifadesinin yer aldığı ve Kurum yetkilisi ile işveren vekilinin imzasını taşıyan tutanağın içeriğine itiraz edilmemiştir. Bu itibarla taraf beyanları bu konuda birbiriyle tutarlı olmakla işveren tarafından işçiye kıdem tazminatı ödemesinin gerçekleşen fesih üzerine yapılacağı konusunda davalı işverenin kabulünün olduğu anlaşılmaktadır. Sonuç itibariyle, davacının kıdem tazminatına hak kazanmayacağı şekilde işveren tarafından gerçekleşmiş bir feshin söz konusu olduğu işverence savunulmadığı gibi ispatlanamamıştır.

26. Bu durumda feshin geçerli nedene dayandığı ve iş sözleşmesinin haklı nedenle feshedildiği işverence ispat edilemediğinden davacı işçi kıdem tazminatına hak kazanacaktır.

..."

29. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2022/7365, K.2022/8554 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Bilindiği üzere iş sözleşmesinin feshinin geçerli nedene dayalı olarak yapıldığını iddia eden davalı bu yöndeki iddiasını ispat ile mükelleftir. Dosya içeriğine göre davalı Bankanın, iddiasını ispat için tanık deliline dayandığı ancak bildirdiği adreste tebligat yapılamadığından davalı tanıkları dinlenilemedikleri görülmektedir Davalı tarafça bu hususstaki eksiklik giderilip yeni adres bildirilmesi yerine, vekilinin duruşmadaki beyanı ve talebi üzerine dosyanı davalı tanıkları dinlenilmeden bilirkişiye gönderildiği anlaşılmaktadır. Davalı tarafça dosyaya ibraz olunan Soruşturma Raporunda ve dosya münderecatında iddia olunduğu gibi davacının yönetimi altında bulunup davacı yönlendirmesi ile rapor aldığı savunulan personel ve/veya personellerin ifadelerine ilişkin herhangi bir tutanak veya başkaca sair bilgi veya belge de bulunmamaktadır. Dosya kapsamında dinlenilen davacı tanıkları da konuya ilişkin görgüye dayalı bilgilerinin olmadıklarını ifade etmişler ve sadece duyum olarak edindikleri bilgileri aktarmışlardır. Davacı tanıkların beyanlarının bu hali ile davalı iddiasını doğruladığı söylenemez. Bu durumda Mahkemece tanık beyanlarının davalının feshe ilişkin iddiasını teyit ettiği yönündeki gerekçesi dosya kapsamına, tanık anlatımlarına ve mevcut delil durumuna uygun düşmemektedir.

Bu durumda davalı tarafından yöntemince ispat edilmeyen savunmasına itibar edilerek dosya kapsamına uygun olmayan yazılı gerekçeyle davanın reddine dair hüküm tesis edilmesi hatalı olup 4857 sayılı Kanun'un 20 nci maddesinin 3. fıkrası uyarınca, hükmün bozulmak suretiyle ortadan kaldırılması ve aşağıdaki gibi karar verilmesi gerekmiştir."

3. Bölge Adliye Mahkemesi Kararları

30. Van Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesinin 11/3/2026 tarihli ve E.2026/156, K.2026/566 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"İşe iade davalarında yapılan fesih, feshin yapıldığı dönemdeki şartlara göre değerlendirilir. Dosya içeriğine göre, davacının özel güvenlik kartının kurum tarafından yenilenmemesi üzerine iş sözleşmesi feshedilmiştir. Davacı özel güvenlik görevlisi olarak çalışmakta olup bu çalışması idarenin vereceği izin belgesine bağlıdır. Fesih tarihi itibariyle davacının özel güvenlik kartı idare tarafından süre dolduktan sonra yenilenmemekle davacının icra ettiği iş bakımından yeterlilik şartı ortadan kalkmıştır. Fesih olgusu fesih tarihindeki koşullara göre değerlendirilmesi gerekir. Fesih tarihi işveren yönünden yeterlilik şartı ortadan kalkan davacıyı özel güvenlik personeli olarak çalıştırması yasal olarak mümkün olmadığından geçerli fesih koşulları oluşmuştur. İşe iade davasında verilen hükmün yargı yolundan geçerek kesinleştiği ve davalı tarafça; başlangıçta var olan şüphe nedeniyle geçerli nedenle fesih yapıldığı anlaşılmıştır. Diğer bir deyişle, davacı hakkında yürütülen soruşturma dosyasında takipsizlik kararı verilmesi, feshin yapıldığı dönemdeki fesih şartlarını değiştirmemekte, fesih anında işveren açısından varlığı istenen özel güvenlik kartının yokluğu hususunu ortadan kaldırmamaktadır. Kaldı ki davacının yargılamanın yenilenmesi olarak ileri sürdüğü sebepler (takipsizlik kararı verilmesi ve feshin süresi içerisinde yapılmaması) hususları yargılamanın yenilenmesine dayanak işe iade davasının yargılaması sırasında var olan hususlar olup sonradan ortaya çıkan vakıalar da değildir."

31. Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesinin 10/12/2025 tarihli ve E.2025/1614, K.2025/2791 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Dosya içeriğine göre, davacının özel güvenlik kartının valilik tarafından iptal edilmesi

üzerine iş sözleşmesi feshedilmiştir. Davacı özel güvenlik görevlisi olarak çalışmakta olup bu çalışması idarenin vereceği izin belgesine bağlıdır. Fesih tarihi itibariyle davacının özel güvenlik kartı idare tarafından iptal edilmekle davacının icra ettiği iş bakımından yeterlilik şartı ortadan kalkmıştır. Fesih olgusu fesih tarihindeki koşullara göre değerlendirilmesi gerekir. Fesih tarihi itibariyle işveren yönünden yeterlilik şartı ortadan kalkan davacıyı özel güvenlik personeli olarak çalıştırması yasal olarak mümkün olmadığından geçerli fesih koşulları oluşmuştur. İleri sürülen fesih sebebine göre işçinin savunmasının alınmasına gerek yoktur. İşverence fesih usulüne uygun olarak yapılmıştır."

32. Adana Bölge Adliye Mahkemesi 7. Hukuk Dairesinin 20/12/2024 tarihli ve E.2024/1718, K.2024/1827 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Dosya içeriğine göre, davacının özel güvenlik kartının kurum tarafından iptal edilmesi üzerine iş sözleşmesinin fesih edildiği anlaşılmıştır. Davacı özel güvenlik görevlisi olarak çalışmakta olup bu çalışması idarenin vereceği izin belgesine bağlıdır. Fesih tarihi itibariyle davacının özel güvenlik kartı idare tarafından iptal edilmekle davacının icra ettiği iş bakımından yeterlilik şartı ortadan kalkmıştır. Fesih olgusu fesih tarihindeki koşullara göre değerlendirilmesi gerekir. Fesih tarihi itibariyle işveren yönünden yeterlilik şartı ortadan kalkan davacıyı özel güvenlik personeli olarak çalıştırması yasal olarak mümkün olmadığından geçerli fesih koşulları oluşmuştur. İşverence fesih usulüne uygun olarak yapılmıştır."

33. Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesinin 30/1/2024 tarihli ve E.2023/1562, K.2024/202 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Davacının özel güvenlik kartının kurum tarafından iptal edilmesi üzerine iş sözleşmesi feshedilmiştir. Davacı özel güvenlik görevlisi olarak çalışmakta olup bu çalışması idarenin vereceği izin belgesine bağlıdır. Fesih tarihi itibariyle davacının özel güvenlik kartı idare tarafından iptal edilmekle davacının icra ettiği iş bakımından yeterlilik şartı ortadan kalkmıştır. Fesih olgusu fesih tarihindeki koşullara göre değerlendirilmesi gerekir. Fesih tarihi itibariyle işveren yönünden yeterlilik şartı ortadan kalkan davacıyı özel güvenlik personeli olarak çalıştırması yasal olarak mümkün olmadığından geçerli fesih koşulları oluşmuştur. İşverence fesih usulüne uygun olarak yapılmıştır. Davacının kanun yararına bozma talebinin sonucunun beklenmesi talebi varsa da, açıklanan nedenlerle sonucunun beklenmesi davanın esasına etkili değildir."

4. Anayasa Mahkemesi Kararları

34. Anayasa Mahkemesinin İrfan Şen ([2. B.] B. No: 2019/39177, 11/1/2023) kararına konu olayda başvurucu, özel güvenlik görevlisi olarak işçi statüsünde çalışmakta iken başvurucunun özel güvenlik kimlik kartı ve çalışma izni iptal edilmiş; daha sonra buna istinaden iş sözleşmesi feshedilmiştir. Başvurucu, özel güvenlik kimlik kartının iptal edilmesine karşı iptal davası açmıştır. İdare mahkemesi öncelikle işlemin yürütmesinin durdurulmasına, daha sonra ise iptaline karar vermiştir. Başvurucu, aynı zamanda idari yargı süreci devam ederken işveren aleyhine ayrıca tespit ve işe iade davası açmıştır. İş mahkemesi başvurucunun işe iadesine karar vermesine rağmen bölge adliye mahkemesi davayı reddetmiştir. Kararda, özel güvenlik kartının iptal edilmesine dair işlemin yürütmesi durdurulmuş olsa dahi işverence fesih işleminin yapıldığı tarih itibarıyla başvurucunun silahlı-silahsız özel güvenlik belgesi iptal edildiğinden şirketten başvurucuyu güvenlik görevlisi olarak istihdam etmesinin beklenemeyeceği ifade edilmiştir (İrfan Şen, §§ 6-21). Anayasa Mahkemesi iptal davası ile işe iade davası arasında doğal ve rasyonel bir

bağlantının bulunduğunu, söz konusu yargılamalardan çıkacak kararların uyumlu olmasının icrai noktada önem arz ettiğini vurgulamıştır. İdare mahkemesince verilen iptal kararı ile geriye dönük olarak hukuka aykırı işlem ortadan kalkmasına rağmen Bölge Adliye Mahkemesi söz konusu idari işlemi feshin yapıldığı tarih itibarıyla geçerli kabul ederek hukuk âleminde birbirinden farklı kararlar ortaya çıktığını söylemiştir. Farklı kararlar çıkmasına bağlı olarak da yargılamanın hakkaniyetinin zedelendiği kanaatine varmış, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (İrfan Şen, § 55).

35. Anayasa Mahkemesinin İslam Ekin ([2. B.], B. No: 2018/20020, 11/5/2023) kararına konu olayda başvurucu, özel güvenlik görevlisi olarak çalışmaktayken telefonunda ByLock programının yüklü olması nedeniyle Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması ile irtibatı olduğu tespit edildiğinden bahisle başvurucunun özel güvenlik kimlik kartı ve çalışma izni iptal edilmiş; sonrasında işveren tarafından iş akdi feshedilmiştir. Başvurucu öncelikle işe iade davası açmıştır. İş mahkemesi davayı reddetmiştir. Kararda, kimlik kartı ve dolayısıyla çalışma izni olmayan kişinin özel güvenlik görevlisi olarak çalışmasının mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Karara karşı yapılan istinaf başvurusu esastan reddedilmiştir. Başvurucu hakkında başlatılan ceza soruşturması takipsizlikle sonuçlanmıştır. Kararda, başvurucunun adına kayıtlı telefon numarasını başkasının kullandığı, kullanan kişi hakkında başlatılan ceza yargılamasında söz konusu hususu itiraf ettiği ifade edilmiştir. Başvurucu, işe iade davasından sonra güvenlik kartının iptal edilmesine yönelik işleme karşı iptal davası açmıştır. İdare mahkemesi davayı reddetse de bölge idare mahkemesi işlemin iptaline karar vermiştir. Kararda başvurucu hakkında yürütülen ceza soruşturmasının takipsizlik ile sonuçlandığı bilgisine yer verilmiştir. Başvurucunun üzerine kayıtlı telefon numarasını başka bir şahsın kullandığı söylenmiştir (İslam Ekin, §§ 5-23). Anayasa Mahkemesi başvurucu hakkında işvereni şüphe feshine götüren olgunun ByLock tespiti olduğunu ifade etmiştir. Başvurucunun işe iade davası görülmekte iken telefon hattını başkasının kullandığı, ByLock uygulamasını aynı kişinin indirdiğine dair mahkeme huzurunda verdiği beyanını iş mahkemesine ibraz etmiş ve idari yargı sürecinin bekletici mesele yapılmasını talep ettiği bilgisine yer vermiştir. Buna rağmen mahkemeler tarafından başvurucunun ByLock kullanmadığı yönündeki somut birtakım verilerle desteklenen iddia ve itirazlarının incelenmediği, diğer yargısal süreçlerin bekletici mesele yapılmasına dair taleplerinin karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (İslam Ekin, §§ 50-57).

36. Bir başka karar olan Mehmet Büyük ([1. B.], B. No: 2019/29610, 9/1/2024) kararına konu olayda, başvurucunun iş sözleşmesi, özel güvenlik görevlisi kimlik kartının ilgili kurum tarafından iptal edilmesi ve işveren kurumda çalışmasının uygun bulunmadığı gerekçesiyle feshedilmiştir. Başvurucu, feshin geçersizliği ve işe iade talebiyle dava açmıştır. Mahkeme, başvurucunun özel güvenlik kimlik kartının Bank Asya hesabında para artışının olması nedeniyle iptal edildiğini belirttikten sonra başvurucunun güvenlik kimlik kartı olmadan çalışmasının mümkün olmadığını ifade etmiştir. Bu nedenle fesih işleminin fesih tarihi itibarıyla geçerli olarak kabul edilmesi gerektiğini söylemiştir (Mehmet Büyük, § 35). Anayasa Mahkemesi başvuruya konu olayda Mahkemenin başvurucunun iş akdinin feshedilmesini Bank Asya hesabında para artışının olması nedeniyle özel güvenlik kartının iptal edilmesi olgusuna dayandırdığını ifade etmiştir. İdare Mahkemesinin de özel güvenlik kartının iptal edilmesini Bank Asya hesabında para artışının olması nedeniyle hukuka uygun bulduğunu ifade etmiştir. Ancak her iki Mahkeme de başvurucunun Bank Asya hesabına ilişkin herhangi bir bilgi verilmediğinin altını çizmiştir. Söz konusu hesabın ne zaman

açıldığının, hangi tarihlerde hesapta ne kadar bir artış olduğunun ve bu artışların makul bir açıklamasının olup olmadığının kararlarda tartışılmadığı vurgulamıştır. Öte yandan idari yargıda açılan dava kesinleşmediğinden ve Mahkeme tarafından da bu husus bekletici mesele yapılmaksızın karar verildiğinden gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir (Mehmet Büyük, §§ 45-47).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

37. Anayasa Mahkemesinin 2/7/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

38. Başvurucu; fesih koşullarını oluşturan durumun değişmesine rağmen bunun dikkate alınmadığını, hakkında verilen mahkûmiyet hükmü bulunmadığını, HAGB kararının mahkûmiyet kararı şeklinde değerlendirilemeyeceğini, özel güvenlik kimlik kartı için başvuru yaparak kartını geri aldığını, bu durumun dahi iş sözleşmesinin haksız olarak feshedildiğini gösterdiğini belirtmiştir. Buna rağmen Bölge Adliye Mahkemesince verilen hukuka aykırı karar nedeniyle davasının reddedilmesine bağlı olarak adil yargılanma hakkının ve hukuki güvenlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

39. Bakanlık görüşünde; başvurucunun kimlik kartının ve çalışma izninin kesinleşmiş mahkûmiyet hükmüne istinaden iptal edildiği, bu kapsamda özel güvenlik görevlisi olarak çalıştırılması mümkün olmadığı için işe iade davasının reddedildiği, fesih tarihi itibarıyla mevcut durumun işveren açısından geçerli bir fesih nedeni oluşturduğu, istinaf incelemesinde de bu husus gözetilerek ilgili mevzuat çerçevesinde davanın reddedildiği, ayrıca mahkeme kararında bariz takdir hatası yahut açık bir keyfîlik bulunmadığı hususunda mevcut tespitlerin dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

2. Değerlendirme

40. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

41. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurunun bu kısmı hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

a. Genel İlkeler

42. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı maddi adaleti değil şeklî adaleti temin etmeye yönelik güvenceler içermektedir. Bu bakımdan adil yargılanma hakkı davanın taraflardan biri lehine sonuçlanmasını garanti etmemektedir. Adil yargılanma hakkı temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini teminat altına almaktadır (M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 80).

43. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması

ile uyuşmazlık konusunda varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (konuya ilişkin birçok karar arasından bkz. Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013).

44. Temel hak ve özgürlüklere müdahalenin söz konusu olduğu durumlarda mahkemelerin takdir ve değerlendirmelerinin Anayasa'daki güvencelere etkisini nihai olarak değerlendirecek merci Anayasa Mahkemesidir. Bu itibarla Anayasa'da öngörülen güvenceler dikkate alınarak bireysel başvuru kapsamındaki temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğine ilişkin herhangi bir inceleme kanun yolunda gözetilmesi gereken hususun incelenmesi olarak nitelendirilemez (Şahin Alpay (2) [GK], B. No: 2018/3007, 15/3/2018, § 53).

45. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi çok istisnai durumlarda temel hak ve özgürlüklerden biri ile doğrudan ilgili olmayan bir şikâyeti kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin yasak kapsamına girmeden inceleyebilir. Açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsıldığı ve adil yargılama hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvencelerin anlamsız hâle geldiği çok istisnai hâllerde aslında yargılamanın sonucuna ilişkin olan bu durumun bizatihi kendisi usule ilişkin bir güvenceye dönüşmüş olur. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin mahkemelerin değerlendirmelerinin usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getirip getirmediğini ve açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsılıp sarsılmadığını incelemesi yargılamanın sonucunu değerlendirdiği anlamına gelmez. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi mahkemelerin delillerle ilgili değerlendirmelerine ancak açık bir keyfîlik ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getiren bir uygulama varsa müdahale edebilecektir (Ferhat Kara [GK], B. No: 2018/15231, 4/6/2020, § 149; M.B., § 83).

46. Adil yargılanma hakkı hukuk kuralının davanın başvurucu lehine sonuçlanmasını temin eden yorumunun esas alınmasını güvence altına almamaktadır. Uyuşmazlığa uygulanacak hukuk kurallarının yorumlanması -yukarıda belirtildiği gibi- mahkemelerin takdirindedir. Bununla birlikte mahkemelerin hukuk kurallarını yorumlarken Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen ve Cumhuriyet'in nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti ilkesini gözönünde bulundurmaları gerekir. Esasen hukuk devleti ilkesi Anayasa'nın tüm maddelerinin yorumlanmasında dikkate alınması zorunlu olan bir ilkedir. Bu bağlamda Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğinin yorumlanmasında da hukuk devletinin gerekleri gözetilmelidir (M.B., § 84).

47. Bu noktada hukuk devletinin gereklerinden birini de hukuk güvenliği ilkesi oluşturmaktadır (AYM, E.2008/50, K.2010/84, 24/6/2010 ve E.2012/65, K.2012/128, 20/9/2012). Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013).

48. Başvuruculara medeni haklarıyla ilgili uyuşmazlıklarda uygulanan hukuk kurallarının açıkça keyfî veya hakkın tesliminden kaçınacak (adaleti hiçe sayacak) biçimde

yorumlanması usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getireceğinden adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden söz edilebilir. Zira bu hâlde, mahkemenin yorumunun başvurucu tarafından öngörülmesi mümkün olmayıp hukuk kurallarının öngörülemez biçimde yorumlanması hukuk devleti ilkesini örseler. Özellikle hak ve özgürlükleri kısıtlayıcı hükümlerin geniş yoruma tabi tutulması keyfîliğe ve bireylerin kendilerini hukuk karşısında güvensiz hissetmelerine yol açar (M.B., § 86).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

49. Somut olayda başvurucunun hırsızlık suçundan 1 yıl 13 ay hapis cezası alması ve bu kararın kesinleşmesi üzerine özel güvenlik kartı iptal edilmiştir. Bunun üzerine başvurucunun iş sözleşmesi, özel güvenlik görevlisi kimlik kartının ilgili kurum tarafından iptal edildiği ve işveren kurumda çalışmasının uygun bulunmadığı gerekçesiyle feshedilmiştir. Bu arada ceza kararına yapılan yeniden inceleme talebi kabul edilmiş ve yeniden inceleme neticesinde başvurucunun 5 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ve HAGB'ye karar verilmiştir.

50. Başvurucu, feshin geçersizliği ve işe iade talebiyle dava açmıştır. Mahkeme davayı kabul etmiştir. Kararda, fesih koşullarının değiştiği ve başvurucunun almış olduğu hapis cezası hakkında HAGB kararı verildiğini belirtmiştir. Valilik tarafından başvurucunun özel güvenlik kartının geri verilmesi karşısında iş akdinin feshedilmesini gerektiren durum bulunmadığını belirtmiştir. Buna karşılık Bölge Adliye Mahkemesi, mahkeme kararını kaldırmış ve davayı reddetmiştir. Kararda, fesih tarihi itibarıyla işveren yönünden yeterlilik şartı ortadan kalkan davacıyı özel güvenlik personeli olarak çalıştırması yasal olarak mümkün olmadığından geçerli fesih koşullarının oluştuğunu ifade etmiştir.

51. 4857 sayılı Kanun ve bu Kanun'u yorumlayan Yargıtay içtihatlarına göre asıl işverenin alt işverenden sözleşmenin feshini istemesi feshi kendiliğinden tek başına geçerli hâle getirmemektedir (Berrin Baran Eker [GK], B. No: 2018/23568, 2/7/2020, § 70). Yargıtayın belirttiği üzere belirsiz süreli iş sözleşmesinin feshi hâlinde işveren tarafından geçerli bir neden gösterilmesi yasal bir zorunluluktur. İşveren, işçinin şahsına dayalı bir sebep gösterebileceği gibi işyeri ya da işin koşullarından kaynaklanan geçerli bir sebep ortaya koymalıdır. Başka bir deyişle iş sözleşmesinin fesih türlerinden biri olan geçerli sebebin söz konusu olabilmesi için işveren tarafından; işçinin şahsından kaynaklanan ya da işe ait bir koşula bağlı objektif bir neden fesih anında ortaya konulmalıdır (bkz. §§ 27-29).

52. Uyuşmazlıkta uygulanacak hukuk kurallarının yorumlanmasında öncelikli yetkinin mahkemelere ait olduğunun altı bir kez daha çizilmelidir. Anayasa Mahkemesinin kendi yorumunu derece mahkemelerininkinin yerine kaim etmesi söz konusu olamaz. Bununla birlikte mahkemelerin yorumlarının etkilerinin adil yargılanma hakkıyla çelişip çelişmediğini incelemek Anayasa Mahkemesinin görevindedir.

53. Öte yandan somut olayın yukarıda değinilen Anayasa Mahkemesi kararlarından farklı olduğunun altı çizilmelidir (bkz. §§ 34-36). Başvurucu, güvenlik kartının iptal edilmesi işlemine karşı idari yargıda dava açmamıştır. Yani idari yargı tarafından verilebilecek kararın adli yargı üzerinde etkili olabileceği bir durum söz konusu değildir. Anayasa Mahkemesinin başvuru konusuna benzer konuları değerlendirdiği kararlarda idari yargıda geçen süreç söz konusudur. İptal davasına gerek olmaksızın ceza yargılamasında değişen koşullar sonrasında başvurucunun özel güvenlik kimlik kartı 27/6/2019 tarihinde yenilenmiştir.

54. Uyuşmazlıkta başvurucu hakkında ceza yargılamasında verilen mahkûmiyet kararı uyarınca başvurucunun özel güvenlik kartı iptal edilmiştir. Buna bağlı olarak iş akdi feshedilmiştir. Daha sonra kesinleşen mahkûmiyet kararına karşı Başsavcılık tarafından yapılan itiraz kabul edilerek başvurucu hakkında verilen mahkûmiyet kararı değişmiş ve başvurucu hakkında HAGB kararı verilmiştir. Akabinde başvurucu, özel güvenlik kartını yeniden almıştır. Başvurucu söz konusu durumu işe iade davasında ileri sürmüş ve Mahkeme bu durumu gözönünde tutarak başvurucunun işe iadesine karar vermiştir.

55. Bölge Adliye Mahkemesi ise fesih tarihi itibarıyla fesih olgusunun koşullarının değerlendirilmesi gerektiğini, fesih tarihi itibariyle işveren yönünden yeterlilik şartı ortadan kalkan davacıyı özel güvenlik personeli olarak çalıştırması yasal olarak mümkün olmadığından geçerli fesih koşulları oluştuğunu belirterek davayı kesin olarak reddetmiştir.

56. Yukarıda yer verilen Bölge Adliye Mahkemeleri (bkz. §§ 30-33) ile Yargıtay (bkz. § 26) kararları gözönüne alındığında fesih olgusunun koşullarının değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varmak bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik şeklinde değerlendirilemez. Zira ceza yargılamasında hırsızlık suçundan verilen mahkûmiyet kararının kesinleşmesi üzerine başvurucunun özel güvenlik kimlik kartı 2018 yılında iptal edilmiştir. İşveren tarafından işçinin görevini yapabilmesi gerekli olan kimlik kartının iptal edilmiş olması bu bağlamda işçinin yeterlilik koşulunu artık bulundurmadığı gerekçesiyle iş akdi feshedilmiştir. Başka bir deyişle fesih tarihi itibarıyla yeterlilik şartı ortadan kalkan başvurucunun özel güvenlik personeli olarak çalıştırılması yasal olarak mümkün değildir. Bu halde geçerli fesih koşulunun mevcut olduğu yadsınamaz.

57. Tüm bu hususlar gözetildiğinde fesih tarihi itibarıyla fesih olgusunun koşullarının değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin olarak Mahkemenin yorumunun keyfî ve temelsiz olmadığı, bu nedenle başvurucunun iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu değerlendirilmiştir. Dolayısıyla başvurucunun şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olduğu kanaatine varılmıştır.

58. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Selahaddin MENTEŞ bu sonuca katılmamıştır.

B. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

59. Başvurucu özel güvenlik kimlik kartının iptal edilmesine neden olan ceza sonradan değişmesine rağmen bu durumun Bölge Adliye Mahkemesi tarafından değerlendirilmemesi nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

60. Bakanlık görüşünde, Bölge Adliye Mahkemesinin gerekçesinde ceza davasını tartışmadığı, daha ziyade özel güvenlik kartının iptal edilmesi nedeniyle ilgili mevzuat kapsamında başvurucunun çalışma yeterlilik şartlarının oluşmadığına vurgu yaptığı, belirtilmiştir. Bölge Adliye Mahkemesinin haklı fesihten ziyade geçerli fesih kavramı üzerinden konuyu ele aldığı ifade edilmiştir.

61. Masumiyet karinesi, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına alır. Bunun sonucu olarak kişinin masumiyeti asıl olduğundan suçluluğu ispat külfeti iddia makamına ait olup kimseye suçsuzluğunu ispat mükellefiyeti yüklenemez. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak

nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz (Kürşat Eyol [2. B.], B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26). Masumiyet karinesi bakımından önemli olan husus kamu makamlarının işlem ya da kararlarında belirttikleri gerekçeler veya kullandıkları dil nedeniyle bireye cezai sorumluluk yüklememeleri, ceza mahkemeleri tarafından henüz suçlu bulunmamış bireyin masumiyeti üzerine gölge düşürülmesine sebebiyet vermemeleridir (Galip Şahin [1. B.], B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 47).

62. Başvuruya konu olayda nihai kararı veren Bölge Adliye Mahkemesince, başvurucu hakkında verilen hapis cezası hükmünün açıklanması geri bırakılsa da fesih tarihi itibarıyla fesih koşullarının oluştuğu değerlendirilmiştir. Kararda başvurucu hakkında herhangi bir suça ilişkin saptamada bulunulmadığı görülmüştür. Bölge Adliye Mahkemesi olgusal olarak değerlendirme yapmış ve mevzuat hükümlerini gözönünde bulundurarak sonuca ulaşmıştır. Buna göre mevzuat ve somut olayın koşulları değerlendirilmek suretiyle feshin geçerli olduğu tespit edildiğinden masumiyet karinesinin ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

63. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucunun üzerinde BIRAKILMASINA 2/7/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucu, iş sözleşmesinin feshine dayanak olguların fesih tarihinden sonra esaslı biçimde değiştiğini, ancak derece mahkemelerinin bu hususu dikkate almadığını ileri sürmüştür. Hakkında kesinleşmiş bir mahkûmiyet hükmü bulunmadığını, ceza yargılamasında verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB) kararının hukuki niteliği gereği mahkûmiyet hükmü sayılamayacağını, buna rağmen işveren ve derece mahkemelerince HAGB kararına mahkûmiyet hükmü gibi sonuç bağlanmasının hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir.

2. Açıkça dayanaktan yoksun olmayan başvurunun esastan incelenmesi gerekmektedir.

3. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli

gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

4. Önümüzdeki uyuşmazlıkta başvurucu hakkında ceza yargılamasında verilen mahkumiyet kararı uyarınca özel güvenlik kartı iptal edilmiştir. Buna bağlı olarak iş akdi feshedilmiştir. Yani ceza yargılamasının belirleyici unsur olduğunu söylemek mümkündür. Daha sonra kesinleşen mahkumiyet kararına karşı Başsavcılık tarafından yapılan itiraz kabul edilerek başvurucu hakkında verilen mahkumiyet kararı değişmiş ve başvurucu hakkında HAGB kararı verilmiştir. Akabinde başvurucu özel güvenlik kartını yeniden almıştır. Başvurucu söz konusu durumu işe iade davasında ileri sürmüş ve Mahkeme bu durumu gözönünde tutarak başvurucunun işe iadesine karar vermiştir.

5. Bölge Adliye Mahkemesi ise bu durum hakkında ilgili ve yeterli gerekçeler içeren bir değerlendirme yapmamıştır. Fesih tarihi itibarıyla fesih koşulları sağlandığı gerekçesine dayanılarak fesih hukuka uygun kabul edilmiştir. Lakin ceza yargılamasına ilişkin yaşanılan değişim ve başvurucunun özel güvenlik kartına tekrar sahip olmasının irdelenmesi önem arz etmektedir. Güncel koşullarda başvurucunun fesih tarihi itibarıyla hakkında mahkumiyet hükmü bulunmadığı gibi özel güvenlik kartına da sahip olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu durumun Bölge Adliye Mahkemesi tarafından değerlendirilmesi ve kabul edilmemesi halinde neden kabul edilmediğinin kararda açıklanması gerekir.

6. Sonuç olarak başvurucu hakkında elde edilen bilginin neden iş akdinin feshedilmesini gerektirdiği hususunun Bölge Adliye Mahkemesi kararının gerekçesinde yer almadığı görülmektedir. Bölge Adliye Mahkemesi başvurucunun mahkumiyet hükmünün değişmesi ve özel güvenlik kartına sahip olması hususlarının iş akdini feshetmedeki hukuki etkisi ve benzeri boyutları ile işin esasıyla ilgili kendi değerlendirmesini ortaya koyması gerekir. Diğer bir ifadeyle iş akdinin haksız olarak feshedildiğine ilişkin başvurucunun iddiaları yargılama sonunda yeterli bir şekilde açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

7. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Üye Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Güvenlik görevlisi olarak çalışan kişinin güvenlik kartının iptali nedeniyle iş sözleşmesinin feshedilmesi üzerine açtığı işe iade davasında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan bireysel başvuruda Mahkememiz çoğunluğunun ulaştığı açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle kabul edilemezlik sonucuna katılmamaktayım.

2. Başvurucu hakkında Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesindeki Kredi ve Yurtlar Kurumu Bitlis İl Müdürlüğü nezdinde özel güvenlik personeli olarak çalışmakta iken ceza soruşturması başlatılmış, yürütülen yargılama sonucunda ise bina içinde muhafaza altına alınmış olan eşya hakkında hırsızlık suçlamasıyla başvurucu 1 yıl 13 ay hapis cezasıyla cezalandırılmış ve bu mahkumiyet kesinleşmiştir.

3. Cezanın kesinleşmesi üzerine ise Bitlis Valiliği başvurucunun özel güvenlik görevlisi olma şartlarını kaybettiği gerekçesiyle kimlik belgesi ve çalışma iznini iptal etmiş ve buna istinaden işveren tarafından da başvurucunun iş akdi feshedilmiştir.

4. Ancak Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı kesinleşen cezai mahkumiyete karşı 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 308/A maddesine göre itiraz etmiş ve Bölge Adliye Mahkemesi Ceza Dairesi de yeniden incelemeye karar vermiştir. Akabinde gerçekleşen yargılamada Ceza Dairesince 3/5/2019 tarihinde değişen suç vasfına göre başvurucunun suç eşyasını satın alma veya kabul etme suçundan 5 ay hapis ve 4 gün adli para cezasıyla cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar verilmiştir. Ceza Dairesinin bu kararına dayanarak başvurucunun özel güvenlik görevlisi kimlik kartı da yeniden düzenlenmiştir.

5. Bu arada başvurucu, Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığının Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 308/A maddesine göre yaptığı itiraz üzerine Ceza Dairesinin verdiği yeniden inceleme kararı sonrasında işçi alacaklarının tahsili ile birlikte işe iadesine karar verilmesi talebiyle açılan davada bir yargılama gerçekleşmiştir. Bu yargılama süreci ise başvurucunun aldığı HAGB kararı sonrasına kadar devam ederek kesinleşmiş ve başvurucunun davası reddedilmiştir.

6. Başvurucunun bu konuya ilişkin gerçekleştirdiği bireysel başvurudaki temel iddiası fesih koşullarını oluşturan durum değişmesine rağmen bunun dikkate alınmaması, hakkında verilen mahkûmiyet hükmü bulunmaması, HAGB kararının mahkûmiyet kararı şeklinde değerlendirilemeyeceği ile ilgilidir.

7. Mahkememiz çoğunluğu ise fesih tarihi itibarıyla fesih olgusunun koşullarının değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin derece mahkemesinin yorumunun keyfî ve temelsiz olmadığını bu nedenle başvurucunun iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğunu belirterek başvurucunun şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olduğu kanaatine ulaşmıştır (§ 57).

8. Kanaatimizce başvurucunun açmış olduğu işe iade davasının sonucuna etkili ve fesih sonrasında gerçekleşen birtakım yargısal gelişmelerle ilgili hususları ileri sürdüğü dikkate alındığında burada mahkemenin gerekçeli kararında bu hususların karşılanması önem arz etmektedir.

9. Gerçekleştirilen yargılamada davanın esasına etki edebilecek nitelikteki bu iddiaların karşılanması zorunludur. Zira somut olayda başvurucu ile ilgili mahkumiyet hükmünün değişmesi ve buna bağlı olarak yeniden özel güvenlik kartına sahip olmasına rağmen bu yeni gelişmelerin fesih olgusuna etkisinin derece mahkemesince değerlendirilip yeterli ölçüde karşılanması adil yargılanma hakkının bir gereği olarak görülmelidir.

10. Görüldüğü üzere başvurucunun bu iddiası doğrudan davanın esası ile ilgili olup davanın sonucunu etkileyebilecek niteliktedir. Dolayısıyla başvurucunun bu iddiasının ilgili ve yeterli bir gerekçe ile karşılanması gerekmektedir.

11. Bilindiği üzere Anayasa'nın 141. maddesinde de ifade edildiği gibi bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi kararlarında da vurgulandığı üzere gerekçeli karar hakkı kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Gerekçeli karar hakkı, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle, gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Tarafların uyuşmazlığın sonucuna etkili nitelikteki iddia ve itirazlarının mahkemesince ilgili ve yeterli bir gerekçe ile karşılanması gerekir. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterlidir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan iddia ve itirazların bu defa kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açar (bkz.: Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 35-39; Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; Şah Tarım İnşaat Turizm Seyahat Yatçılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/7847, 9/3/2016, §§ 36-48).

12. Bu yönü ile eldeki başvuruya bakıldığında burada başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmak gerekir.

13. Sonuç olarak yukarıda sıralanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle Mahkememiz çoğunluğunun aksi yöndeki kararına katılmamaktayım.

Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞIOY

1. Mahkemenin sayın çoğunluğu tarafından başvurucunun hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

2. Aşağıda belirteceğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

3. Olay ve olgular mahkememizin gerekçeli kararında ayrıntılı olarak özetlenmiştir.

4. Başvurucu, özel güvenlik görevlisi olarak çalışmaktayken hırsızlık suçundan mahkumiyet hükmü olduğu gerekçesiyle iptal edilmiş iş akdi de fesih edilmiştir.

5. Başvurucu, işe iade davası açmış ilk derece mahkemesince yapılan incelemede

başvurucuya isnat edilen suçun niteliğinin kanun yolu aşamasında değiştiği suç eşyasının satın alınması suçunu işlediğinden bahisle verilen hapis cezasının HAGB'ye çevrildiği kararın kesinleştiği, Valilik tarafından güvenlik görevlisi kartının tekrar verildiği gözetilerek davanın kabulüne karar verilmiştir. İdarenin karara itiraz etmesi üzerine istinaf mercii tarafından fesih olgusunun, fesih tarihi itibarıyla değerlendirilmesi gerektiği, fesih tarihi itibariyle işveren yönünden yeterlilik şartının ortadan kalktığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

6. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı maddi adaleti değil şeklî adaleti temin etmeye yönelik güvenceler içermektedir. Bu bakımdan adil yargılanma hakkı davanın taraflardan biri lehine sonuçlanmasını garanti etmemektedir. Adil yargılanma hakkı temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini teminat altına almaktadır (M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 80).

7. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Anılan maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bağlamda Anayasa'nın, bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de, hak arama hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (Vedat Benli [2.B.], B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30).

8. Anılan kurallar uyarınca, ilke olarak mahkeme kararlarının gerekçeli olması, adil yargılanma hakkının bir gereğidir. Mahkemeler, dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu, sonuca varılmasında kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini makul bir şekilde gerekçelendirmek zorundadır. Bu gerekçelerin oluşturulmasında açıkça bir keyfilik görüntüsünün olmaması ve makul bir biçimde gerekçe gösterilmesi hâlinde adil yargılanma hakkının ihlalinden söz edilemez (İbrahim Ataş [1.B.], B. No: 2013/1235, 13/6/2013, § 23).

9. Makul gerekçe; davaya konu olay ve olguların mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükmün hangi nedenlere ve hukuksal düzenlemelere dayandırıldığını ortaya koyacak, olay ve olgular ile hüküm arasındaki bağlantıyı gösterecek nitelikte olmalıdır. Zira tarafların o dava yönünden, hukuk düzenince hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini anlayıp değerlendirebilmeleri için ortada usulüne uygun şekilde oluşturulmuş, hükmün hangi nedenle o içerik ve kapsamda verildiğini gösteren, ifadeleri özenle seçilmiş ve kuşkuya yer vermeyecek açıklıktaki bir gerekçe bölümünün ve buna uyumlu hüküm fıkralarının bulunması zorunludur (İbrahim Ataş, § 24).

10. Kararların gerekçeli olması, davanın taraflarının mahkeme kararının dayanağını öğrenerek mahkemelere ve genel olarak yargıya güven duymalarını sağladığı gibi, tarafların kanun yoluna etkili başvuru yapmalarını mümkün hale getiren en önemli faktörlerdendir. Gerekçesi bilinmeyen bir karara karşı gidilecek kanun yolunun etkin kullanılması mümkün olmayacağı gibi bahsedilen kanun yolunda yapılacak incelemenin de etkin olması beklenemez (Vesim Parlak [2.B.], B. No: 2012/1034, 20/3/2014, § 34).

11. Somut olayda başvurucu hırsızlık suçundan 1 yıl 13 ay hapis cezası alması ve bu kararın kesinleşmesi üzerine özel güvenlik kartı iptal edilmiştir. Bunun üzerine başvurucunun iş

sözleşmesi, özel güvenlik görevlisi kimlik kartının ilgili kurum tarafından iptal edilmesi ve işveren kurumda çalışmasının uygun bulunmadığı gerekçesiyle feshedilmiştir. Bu arada ceza kararına yapılan yeniden inceleme talebi kabul edilmiş ve yeniden inceleme neticesinde başvurucunun 5 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir.

12. Başvurucu, feshin geçersizliği ve işe iade talebiyle dava açmıştır. Mahkeme davayı kabul etmiştir. Kararda, fesih koşullarının değiştiği ve başvurucunun almış olduğu hapis cezası hakkında HAGB verildiğini belirtmiştir. Valilik tarafından başvurucunun özel güvenlik kartının geri verilmesi karşısında iş akdinin feshedilmesini gerektiren burum bulunmadığını belirtmiştir. Buna karşılık Bölge Adliye Mahkemesi, Mahkeme kararını kaldırmış ve davayı reddetmiştir. Kararda, fesih tarihi itibarıyla işveren yönünden yeterlilik şartı ortadan kalkan davacıyı özel güvenlik personeli olarak çalıştırması yasal olarak mümkün olmadığından geçerli fesih koşulları oluştuğu ifade edilmiştir.

13. Benzer uyuşmazlıklar yönünden Yargıtay içtihadında, şüphenin işçinin kişiliğinden kaynaklanan bir sebebe dayanması, bu sebebin de ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenmesi gerektiği açıklamıştır. Aksine bir yorum, hukuk devletinin bir gereği olan hukuki güvenlik ilkesine aykırı şekilde keyfî uygulamalara sebebiyet verebileceği için bu içtihadın göz önünde bulundurulması gerekir (Delil Metin [2. B.], B. No: 2019/1419, 18/1/2023, § 32).

14. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013). Bu noktada gerekçeli karar hakkının hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerinin tesisinde önemli bir araç olarak işlev gördüğünü söylemek gerekir. Zira kişiler ancak gerekçeli karar vasıtasıyla somut olayın hukuk kuralları karşısında nasıl konumlandırıldığını öğrenebilmekte ve buna karşı etkili bir savunma geliştirme imkânı bulabilmektedir (Delil Metin § 33).

15. Mahkemelerce gerçekleştirilen araştırma ve incelemeler neticesinde tespit edilen hususların hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerini temin edecek ve keyfî uygulamaların önüne geçecek şekilde somut olayın özelliği dikkate alınarak gerekçeli kararda ortaya konulması gerekir. Bu kapsamda sadece şeklî anlamda bir gerekçenin varlığı yeterli değildir; aynı zamanda gerekçenin ilgili ve yeterli olması şartı aranmaktadır. Buna göre mahkemelerin dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu, sonuca varmasında kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini ortaya koyması zorunludur (Delil Metin § 34).

16. Yargıtay, şüphe feshi kapsamında açılan davalarda taraflarca hazırlama ilkesine üstünlük tanınamayacağını belirtmiştir. Bu kapsamda mahkemelerden beklenen, öncelikle işveren kurumun niteliği ile sözleşmesi feshedilen işçinin burada hangi pozisyonda çalıştığı, işinin mahiyeti ve öneminin ne olduğu hususlarının belirlenmesidir. Zira şüpheyi doğuran olay yahut durum, farklı pozisyonlarda çalışan kişiler yönünden farklı değerlendirme yapmayı gerektirebilmektedir. Bunun yanı sıra şüphe feshini doğuran durum veya

olayın/vakıa -Yargıtay içtihadında da değinildiği gibi- doğrudan işçinin şahsından kaynaklanmalı, millî güvenliği tehdit eden yapı veya oluşum ile işçi arasında güncel ve kişisel bir bağlantıyı ortaya koyabilecek nitelikte olmalıdır. Yine bu noktada mahkemelerce söz konusu bağlantının nasıl kurulduğunun detaylı bir şekilde gerekçelendirilmesi, keyfîliğin önüne geçilebilmesi adına önemlidir. Söz konusu kriterlerin -özellikle millî güvenlik ile ilgili hususlarda- esnek değerlendirilebileceği düşünülse dahi bu durumda da makul ve hakkaniyetli bir şekilde mevzu ele alınmalı, hem işçi yönünden hem işveren yönünden adil bir denge kurulmalıdır (Delil Metin § 35).

17. Anayasa Mahkemesinin İrfan Şen [2. B.] (B. No: 2019/39177, 11/1/2023) kararına konu olayda başvurucu, özel güvenlik görevlisi olarak işçi statüsünde çalışmakta iken başvurucunun özel güvenlik kimlik kartı ve çalışma izni iptal edilmiş; daha sonra buna istinaden iş sözleşmesi feshedilmiştir. Başvurucu, özel güvenlik kimlik kartının iptal edilmesine karşı iptal davası açmıştır. İdare mahkemesi öncelikle işlemin yürütmesinin durdurulmasına, daha sonra ise iptaline karar vermiştir. Başvurucu, aynı zamanda idari yargı süreci devam ederken işveren aleyhine ayrıca tespit ve işe iade davası açmıştır. İş mahkemesi başvurucunun işe iadesine karar vermesine rağmen Bölge Adliye Mahkemesi davayı reddetmiştir. Kararda, özel güvenlik kartının iptal edilmesine dair işlemin yürütmesi durdurulmuş olsa dahi işverence fesih işleminin yapıldığı tarih itibarıyla başvurucunun silahlı-silahsız özel güvenlik belgesi iptal edildiğinden şirketten başvurucuyu güvenlikçi olarak istihdam etmesinin beklenemeyeceği ifade edilmiştir (İrfan Şen, §§ 6-21). Anayasa Mahkemesi iptal davası ile işe iade davası arasında doğal ve rasyonel bir bağlantının bulunduğunu, söz konusu yargılamalardan çıkacak kararların uyumlu olmasının icrai noktada önem arz ettiğini vurgulamıştır. İdare mahkemesince verilen iptal kararı ile geriye dönük olarak hukuka aykırı işlem ortadan kalkmasına rağmen Bölge Adliye Mahkemesi söz konusu idari işlemi feshin yapıldığı tarih itibarıyla geçerli kabul ederek hukuk âleminde birbirinden farklı kararlar ortaya çıktığını söylemiştir. Farklı kararlar çıkmasına bağlı olarak da yargılamanın hakkaniyetinin zedelendiği kanaatine varmış, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (İrfan Şen, § 55).

18. Anayasa Mahkemesinin İslam Ekin [2. B.] (B. No: 2018/20020, 11/5/2023) kararına konu olayda başvurucu, özel güvenlik görevlisi olarak çalışmaktayken telefonunda Bylock programının yüklü olması nedeniyle FETÖ/PDY ile irtibatı olduğu tespit edildiğinden bahisle başvurucunun özel güvenlik kimlik kartı ve çalışma izni iptali edilmiş; sonrasında işveren tarafından iş akdi feshedilmiştir. Başvurucu öncelikle işe iade davası açmıştır. İş mahkemesi davayı reddetmiştir. Kararda, kimlik kartı ve dolayısıyla çalışma izni olmayan kişinin özel güvenlik görevlisi olarak çalışmasının mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Karara karşı yapılan istinaf başvurusu esastan reddedilmiştir. Başvurucu hakkında başlatılan ceza soruşturması takipsizlikle sonuçlanmıştır. Kararda, başvurucunun adına kayıtlı telefon numarasını başkasının kullandığı, kullanan kişi hakkında başlatılan ceza yargılamasında söz konusu hususu itiraf ettiği ifade edilmiştir. Başvurucu, işe iade davasından sonra güvenlik kartının iptal edilmesine yönelik işleme karşı iptal davası açmıştır. İdare mahkemesi davayı reddetse de bölge idare mahkemesi işlemin iptaline karar vermiştir. Kararda başvurucu hakkında yürütülen ceza soruşturmasının takipsizlik ile sonuçlandığı bilgisine yer verilmiştir. Başvurucunun üzerine kayıtlı telefon numarasını başka bir şahsın kullandığı söylenmiştir (İslam Ekin, §§ 5-23). Anayasa Mahkemesi başvurucu hakkında işvereni şüphe feshine götüren olgunun ByLock tespiti olduğunu ifade etmiştir. Başvurucunun işe iade davası görülmekte iken telefon hattını başkasının kullanıldığına, ByLock uygulamasını aynı

kişinin indirdiğine dair mahkeme huzurunda verdiği beyanını iş mahkemesine ibraz etmiş ve idari yargı sürecinin bekletici mesele yapılmasını talep ettiği bilgisine yer vermiştir. Buna rağmen mahkemeler tarafından başvurucunun ByLock kullanmadığı yönündeki somut birtakım verilerle desteklenen iddia ve itirazlarının incelenmediği, diğer yargısal süreçlerin bekletici mesele yapılmasına dair taleplerinin karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (İslam Ekin, §§ 50-57).

19. Bir başka karar olan Mehmet Büyük [1. B.] (B. No: 2019/29610, 9/1/20249) kararına konu olayda, başvurucunun iş sözleşmesi, özel güvenlik görevlisi kimlik kartının ilgili kurum tarafından iptal edilmesi ve işveren kurumda çalışmasının uygun bulunmadığı gerekçesiyle feshedilmiştir. Başvurucu, feshin geçersizliği ve işe iade talebiyle dava açmıştır. Mahkeme, başvurucunun özel güvenlik kimlik kartının artan Bank Asya hesabının bulunması nedeniyle iptal edildiğini belirttikten sonra başvurucunun güvenlik kimlik kartı olmadan çalışmasının mümkün olmadığını ifade etmiştir. Bu nedenle fesih işleminin fesih tarihi itibarıyla geçerli olarak kabul edilmesi gerektiğini söylemiştir (Mehmet Büyük, § 35). Anayasa Mahkemesi başvuruya konu olayda Mahkemenin, başvurucunun iş akdinin feshedilmesini artan Bank Asya hesabının bulunması nedeniyle özel güvenlik kartının iptal edilmesi olgusuna dayandırdığını ifade etmiştir. İdare Mahkemesinin de özel güvenlik kartının iptal edilmesini artan Bank Asya hesabı bulunması nedeniyle hukuka uygun bulduğunu ifade etmiştir. Ancak her iki Mahkeme de başvurucunun Bank Asya hesabına ilişkin herhangi bir bilgi verilmediğinin altını çizmiştir. Söz konusu hesabın ne zaman açıldığının, hangi tarihlerde hesapta ne kadar bir artış olduğunun ve bu artışların makul bir açıklamasının olup olmadığının kararlarda tartışılmadığı vurgulamıştır. Öte yandan idari yargıda açılan dava kesinleşmediğinden ve Mahkeme tarafından da bu husus bekletici mesele yapılmaksızın karar verildiğinden gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir (Mehmet Büyük, §§ 45-47).

20. Farklı yargı kollarında yer alan mahkemelerin verdiği kararların birbirleri yönünden mutlak surette bağlayıcı olduğunu söylemek mümkün değildir. Zira her bir yargı kolunda mahkemeler, önlerine gelen uyuşmazlığı kendi açılarından ele almakta; ilgili mevzuat kapsamında farklı hukuki değerlendirme ve nitelendirmelere tabi tutmaktadır. Buna mukabil bazı durumlarda da aynı somut olaya ilişkin hususlar yönünden farklı yargı kollarından farklı kararlar çıkması hukuki uyuşmazlığın çözümü noktasında tereddütlere sebep olabilmekte, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkesini zedeleyebilmektedir. Bu gibi durumlarda mahkemeler, diğer yargı kolunda görülen uyuşmazlığı bekletici mesele yapabilmekte; buradan çıkan sonucu referans alarak çelişkili kararların ortaya çıkmasına engel olabilmektedir (İrfan Şen, § 53).

21. Somut olayın ise bu durumdan ve yukarıda değinilen Anayasa Mahkemesi kararlarından farklı olduğunun altı çizilmelidir. Başvurucu güvenlik kartının iptal edilmesi işlemine karşı idari yargıda dava açmamıştır. Ancak sonrasında Valilik tarafından güvenlik kartı yenilenmiştir.

22. Uyuşmazlıkta başvurucu hakkında ceza yargılamasında verilen mahkûmiyet kararı uyarınca başvurucunun özel güvenlik kartı iptal edilmiştir. Buna bağlı olarak iş akdi feshedilmiştir. Yani ceza yargılamasının belirleyici unsur olduğunu söylemek mümkündür. Daha sonra kesinleşen mahkûmiyet kararına karşı Başsavcılık tarafından yapılan itiraz kabul edilerek başvurucu hakkında verilen mahkûmiyet kararı değişmiş ve başvurucu hakkında HAGB kararı verilmiştir. Akabinde başvurucu, özel güvenlik kartını yeniden almıştır. Başvurucu söz konusu durumu işe iade davasında ileri sürmüş ve Mahkeme bu durumu

gözönünde tutarak başvurucunun işe iadesine karar vermiştir.

23. Bölge Adliye Mahkemesi ise bu durum hakkında herhangi bir değerlendirme yapmamıştır. Fesih tarihi itibarıyla fesih koşullarının sağlandığı gerekçesine dayanılarak fesih hukuka uygun kabul edilmiştir. Lakin ceza yargılamasına ilişkin yaşanan değişim ve başvurucunun özel güvenlik kartına tekrar sahip olmasının irdelenmesi önem arz etmektedir. Güncel koşullarda başvurucunun fesih tarihi itibarıyla hakkında mahkûmiyet hükmü bulunmadığı gibi özel güvenlik kartına da sahip olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu durumun Bölge Adliye Mahkemesi tarafından değerlendirilmesi ve kabul edilmemesi hâlinde bunun nedeninin kararda açıklanması gerekir.

24. Sonuç olarak başvurucu hakkında elde edilen bilginin neden iş akdinin feshedilmesini gerektirdiği hususunun Bölge Adliye Mahkemesi kararının gerekçesinde yer almadığı görülmektedir. Bölge Adliye Mahkemesinin başvurucunun mahkûmiyet hükmünün değişmesi ve özel güvenlik kartına sahip olması hususlarının iş akdini feshetmedeki hukuki etkisi ve benzeri boyutları ile işin esasıyla ilgili değerlendirmesini ortaya koyması gerekir. Diğer bir ifadeyle iş akdinin haksız olarak feshedildiğine ilişkin başvurucunun iddiaları yargılama sonunda yeterli bir şekilde açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmalıdır.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

26. Başvurucunun masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürdüğü görülmekte ise de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiası hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığı değerlendirilmiştir.

27. Yukarıda belirttiğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

Üye Selahaddin MENTEŞ

PINAR GÜL

B. No: 2022/75743 | Karar tarihi: 02.07.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/75743

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

PINAR GÜL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/75743)

Karar Tarihi: 2/7/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 6/10/2026 - 33392

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Başkanvekili : İrfan FİDAN

Üyeler : Engin YILDIRIM Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucu : Pınar GÜL

Vekili : Av. Orhan KARAASLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, sürekli işçi kadrosuna geçirilme talebinin reddedilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/7/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

4. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formları ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar şöyledir:

6. Başvurucu, güvenlik hizmeti veren özel bir şirket bünyesinde Diyarbakır Valiliği Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünde güvenlik görevlisi olarak çalışmıştır. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü 30/11/2016 tarihli yazısıyla ekli listede yer alan özel güvenlik şirketlerinde çalışan özel güvenlik görevlilerinden merkez birimlerce yapılan inceleme ve araştırma sonucu Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) mensubiyeti, bu örgütle iltisak veya irtibatı tespit edilenlerin özel güvenlik kartının ve özel güvenlik çalışma izninin iptal edilmesini valiliklerden istemiştir. Başvurucunun özel güvenlik kartı ile özel güvenlik çalışma izni de Diyarbakır Valiliği İl Özel Güvenlik Komisyonu (Komisyon) tarafından 16/12/2016 tarihinde anılan terör örgütüne mensubiyeti, bu örgütle iltisak veya irtibatı tespit edildiği gerekçesiyle iptal edilmiştir. Ayrıca başvurucunun iş sözleşmesi çalıştığı şirket tarafından Komisyonun anılan kararına dayanılarak 24/12/2016 tarihinde feshedilmiştir.

7. Öte yandan başvurucu hakkında terör örgütüne üye olma suçundan başlatılan ceza soruşturmasında ise Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı 15/4/2019 tarihinde delil yetersizliğinden kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, terör örgütüyle irtibatlı şirkette çalıştığı ve Bank Asyada hesabı bulunduğundan bahisle başvurucu hakkında soruşturma açılmışsa da anılan bankada başvurucunun maaş hesabının bulunduğunu, örgütün talimatı ile hesabına para yatırıldığına dair yeterli şüphenin oluşmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte başvurucunun terör örgütüyle irtibatı ve iltisakı olduğuna dair dosya kapsamında başka bir delil de olmadığını vurgulamıştır. Bu karar sonrası özel güvenlik belgesi başvurucuya 17/2/2020 tarihinde iade edilmiştir.

8. Başvurucu, hakkında kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair karar verildiğini ve özel güvenlik belgesinin iade edildiğini belirterek sürekli işçi kadrosuna geçirilmesi talebiyle idareye başvurmuştur. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (İdare) Personel Genel Müdürlüğü 18/3/2020 tarihinde talebin reddine karar vermiştir. Kararda; Diyarbakır 4. İş Mahkemesi tarafından iş sözleşmesinin feshinin geçerli olduğuna karar verildiği ayrıca 24/12/2017 tarihli ve 30280 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan yürürlüğe giren 20/11/2017 tarihli ve 696 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (696 sayılı KHK) 127. maddesiyle 30/6/1989 tarihli ve 20211 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Tabanaylığı ve Kıdem Aylığı ile Ek Tazminat Ödenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye (375 sayılı KHK) eklenen geçici 23. maddeye göre "04/12/2017 tarihi itibarıyla çalıştırılmakta olanlardan belirtilen şartları taşıyan ve yapılacak sınav sonucunda başarılı olanların sürekli işçi kadrosuna geçirilmek için" başvurabileceğinin belirlendiği, başvurucunun anılan şartı taşımadığı belirtilmiştir.

9. Başvurucu, bu idari işlemin iptali talebiyle dava açmış: dava dilekçesinde özel güvenlik

kimlik kartı iptal edilmemiş ve hakkındaki ceza soruşturması geç sonlandırılmamış olsaydı kadroya geçiş için açılan sınava katılabileceğini ve kadroya geçebileceğini ancak kendi iradesi dışında gelişen olumsuzluklar nedeniyle sınava giremediğini vurgulamıştır. İdare savunmasında başvurucunun işçi alacaklarının tahsili amacıyla açtığı davada iş mahkemesinin feshin geçerli nedene dayandığına karar verdiğini, ayrıca 375 sayılı KHK ile ''04/12/2017 tarihi itibarıyla çalışıyor olmanın'' kesin kural olarak belirlendiğini vurgulamıştır. Bununla birlikte anılan KHK ile sürekli işçi kadrosuna geçişin sınav sonucuna bağlı olduğunu, sınava girmemiş başvurucunun doğrudan kadroya alınmasının da eşitlik ilkesine aykırılık oluşturacağını belirtmiştir.

10. Diyarbakır 2. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 11/2/2021 tarihinde oyçokluğuyla davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, İdarenin istihdam sağladığı alanda hizmetlerin sürekli ve düzenli bir biçimde yürütülmesini sağlayacak şekilde istihdam hakkından faydalanılabilmesi için ilgililer tarafından yapılacak başvurularda makul bir süre belirlemesinin idarenin istikrarı, belirliliği ve kamu hizmetinin sürekliliği ilkesinin bir gereği olduğu ifade edilmiştir. Başvurucuyla ilgili güvenlik kimlik kartı ve çalışma izninin iptaline ilişkin idari işlemin iptali talebiyle açılan davanın reddedildiği, İş Mahkemesi tarafından da iş sözleşmesinin feshinin geçerli nedene dayandığına karar verildiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda ilgili mevzuatta yer alan "hizmet alım sözleşmeleri kapsamında yükleniciler tarafından 04/12/2017 tarihi itibariyle çalıştırılmakta olanlar" şartının sağlanmadığı ve kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair kararının başvurucuya yeni bir başvuru hakkı tanıyacağına ilişkin yasal bir düzenlemede bulunmadığı vurgulanarak idari işlemin hukuka uygun olduğu değerlendirmesine yer verilmiştir. Karşıoy gerekçesinde ise başvurucunun 4/12/2017 tarihi itibarıyla çalışamamasının kendi kusurundan kaynaklanmadığı, bu süreçte davacı hakkında başlatılan soruşturmanın uzun sürmesinden ve idarenin kusurundan kaynaklı olduğu anlaşıldığından dava konusu işlemin hukuka uygun olmadığı belirtilmiştir.

11. Başvurucunun istinaf kanun yoluna başvurusu, Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Dördüncü İdari Dava Dairesi tarafından 23/5/2022 tarihinde reddedilmiştir.

12. Başvurucu, nihai kararı 28/6/2022 tarihinde öğrenmiştir.

13. Öte yandan başvurucunun özel güvenlik kimlik kartının ve özel güvenlik çalışma izninin iptaline dair idari işlemin iptali talepli davasının Diyarbakır 2. İdare Mahkemesinin 27/9/2017 tarihli kararıyla reddedildiği, bu kararın istinaf incelemesinden geçerek 2/7/2018 tarihinde kesinleştiği görülmüştür. Kararın gerekçesinde; mevzuat aktarılarak güvenlik soruşturması olumsuz olan şahıslara çalışma izni verilip verilmemesine il özel güvenlik komisyonunun karar verebileceği hatırlatıldıktan sonra başvurucu hakkında yapılan güvenlik soruşturmasının Bank Asyada "arttıran hesap" adı altında hesabının olduğu tespitiyle olumsuz sonuçlandığı, İdarenin kanunen sahip olduğu takdir yetkisini özel güvenlik görevinin önem ve özelliğine uygun olarak kullandığı belirtilmiştir. İdarenin takdir yetkisini kamu yararı ve hizmet gerekleri dışında subjektif nedenlerle kullandığına dair herhangi bir bilgi ve belge bulunmadığı vurgulanarak idari işlemin hukuka uygun olduğu ifade edilmiştir. Anılan karar istinaf incelemesinden geçerek 2/7/2018 tarihinde kesinleşmiştir.

14. Ayrıca başvurucunun güvenlik şirketine karşı açtığı işçilik alacaklarına dair davada Diyarbakır 4. İş Mahkemesi (İş Mahkemesi) 4/12/2019 tarihinde feshin geçerli nedene dayandığına hükmederek işçilik alacakları yönünden kısmen kabul kararı vermiştir. Bu karara karşı davalı şirketin yaptığı istinaf başvurusunun ise süreden reddedilmesiyle anılan

karar 13/7/2020 tarihinde kesinleşmiştir. Mahkeme kararında başvurucunun davalı işyerinde özel güvenlik görevlisi olarak çalıştığı, Komisyonun kararı gerekçe gösterilerek davacının iş akdinin feshedildiği, özel güvenlik kimlik kartı olmadan başvurucunun çalışmasının mümkün olmadığı, bu konuda yasal engel bulunduğu vurgulanarak feshin geçerli nedene dayandığı kabul edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

15. 375 sayılı KHK'ya 696 sayılı KHK'nın 127. maddesiyle eklenen geçici 23. maddenin ilgili kısmı şöyledir:

"5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri (MİT Müsteşarlığı hariç) ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, bu Kanuna ekli (I) sayılı listede yer alan idarelerin merkez ve taşra teşkilatlarında; ödemeleri merkezi yönetim, sosyal güvenlik kurumu, fon, kefalet sandığı, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı, gençlik hizmetleri ve spor il müdürlüğü bütçelerinden veya döner sermaye bütçelerinden, anılan liste kapsamındaki diğer idareler için ise kendi bütçelerinden karşılanan 4734 sayılı Kanun ve diğer mevzuattaki hükümler uyarınca personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım sözleşmeleri kapsamında yükleniciler tarafından 4/12/2017 tarihi itibarıyla çalıştırılmakta olanlar;

a) 657 sayılı Kanunun 48 inci maddesinin (A) bendinin (1), (4), (5), (6), (7) ve (8) numaralı alt bentlerinde belirtilen şartları taşımak,

b) Herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmamış olmak,

c) Bu kapsamda çalıştırılmalarına ilişkin olarak açtıkları davalardan ve/veya icra takiplerinden feragat edeceğine dair yazılı beyanda bulunmak,

ç) En son çalıştığı idare ile daha önce kamu kurum ve kuruluşlarında alt işveren işçisi olarak çalıştığı iş sözleşmelerinden dolayı bu madde ile tanınan haklar karşılığında herhangi bir hak ve alacak talebinde bulunmayacağını ve bu haklarından feragat ettiğine dair yazılı bir sulh sözleşmesi yapmayı kabul ettiğini yazılı olarak beyan etmek, kaydıyla, bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on gün içinde idaresinin hizmet alım sözleşmesinin yapıldığı birimine, sürekli işçi kadrolarında istihdam edilmek üzere yazılı olarak başvurabilirler. Başvuranların şartları taşıyıp taşımadıklarının tespiti, bu tespite itirazların karara bağlanması, şartları taşıyanların idarelerince belirlenen usul ve esaslara göre yapılacak yazılı ve/veya sözlü ya da uygulamalı sınava alınması, sınav sonuçlarına itirazların karara bağlanması ve sınavda başarılı olanların kadroya geçirilmesine ilişkin süreç bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren doksan gün içinde idarelerince sonuçlandırılır...

Birinci fıkrada yer alan 4/12/2017 tarihi itibarıyla çalışıyor olmak şartının tespitinde, Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmiş olan sigortalı işe giriş bildirgeleri, işten ayrılış bildirgesi ve aylık prim ve hizmet belgeleri esas alınır. Ancak söz konusu tarihe ilişkin olarak anılan Kuruma yasal süresi dışında verilen belgelere dayanılarak bu madde hükmünden yararlanılamaz. 4/12/2017 tarihi itibarıyla çalıştırılmakta olduğu idarelerince tespit edilenlerden, hakkında bu tarihten sonra işten ayrılış bildirgesi verilenler bu madde hükümlerinden yararlanabilir.

Birinci fıkradaki personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım sözleşmeleri kapsamında bulunmakla birlikte 4/12/2017 tarihinde doğum veya sağlık kurulu raporuyla belgelendirilen

sağlık sorunları nedenleriyle iş sözleşmeleri askıda olanlar veya anılan tarih itibarıyla askerde bulunanlar hakkında da bu madde hükümleri uygulanır. Birinci fıkrada belirtilen süreler, askerlik veya askı süresinin sona erdiği tarihten itibaren başlar. Sürekli işçi kadrolarına geçirilme süreci, birinci fıkra kapsamında olmakla birlikte bu sürecin tamamında veya herhangi bir aşamasında askerde bulunanlar için askerlik süresinin sona erdiği tarihten itibaren başlar veya kaldığı yerden devam eder..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Anayasa Mahkemesinin 2/7/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

17. Başvurucu; hakkındaki ceza soruşturmasında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiğini ancak bu soruşturmanın üç yıldan fazla sürmesi nedeniyle sürekli işçi kadrosuna geçiş sınavına iştirak edemediğini belirtmiştir. Hakkında ceza soruşturması açılması ve soruşturmanın makul sürede sonuçlandırılmamasında sorumluluğu bulunmadığını, İdarenin kusurlu olduğunu iddia etmiştir. Ayrıca güvenlik belgesi iptal edilmemiş ve kısa sürede soruşturma sonuçlandırılmış olsaydı idarenin açtığı sınava katılarak sürekli işçi kadrosuna geçebileceğini vurgulamıştır. Bu bağlamda makul sürede sonuçlandırılmayan soruşturma nedeniyle adil yargılanma hakkı ile çalışma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Bakanlık görüşünde; yargı makamlarının iddia ve savunmaları dikkate alarak uyuşmazlığı çözüme kavuşturmak amacıyla gerekli tüm araştırmayı yaptığı, elde ettiği bilgi ve belgeler ışığında yürürlükteki mevzuatı değerlendirdiği ve verdiği kararı makul bir şekilde gerekçelendirdiği belirtilmiştir. Ayrıca başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

B . Değerlendirme

19. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Şikâyetlerin özünün sürekli işçi kadrosuna geçişinin kendi kusurundan kaynaklanmayan bir nedene dayanılarak reddedilmesine yönelik olduğu anlaşıldığından başvuru hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

1. Uygulanabilirlik yönünden

20. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

21. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı suç isnadına bağlı yargılamaların yanında bir kimsenin medeni hak ve yükümlülüklerinin karara bağlanmasıyla ilgili yargılamalarda da uygulanır. Anayasa'nın 36. maddesinin (birinci) numaralı fıkrasının medeni meselelerde uygulanabilmesi için ortada hukuk düzeni tarafından kişiye tanınmış veya en azından savunulabilir temeli olan bir hakkın bulunması gerekir. Bu hakkın Anayasa'da doğrudan veya dolaylı olarak tanımlanan ve güvence altına alınan bir hakka ilişkin olması zorunlu değildir. Bu bakımdan kanunla kişilere tanınan hak

ve ayrıcalıklar da -mahkemelerde ileri sürülebilmesi koşuluyla- Anayasa'nın 36. maddesi bağlamında hak kavramına dâhildir. İkinci olarak bu hakla ilgili olarak ilgili kişinin menfaatini etkileyen bir uyuşmazlık mevcut olmalıdır. Öte yandan bu uyuşmazlık ihtilaf konusu hakkın tespiti ve bu haktan yararlanılması bakımından belirleyici bir nitelik arz etmelidir (Mehmet Güçlü ve Ramazan Erdem [2. B.], B.No:2015/7942, 28/5/2019, § 28).

22. Başvuru konusu olayda, 696 sayılı KHK ile 375 sayılı KHK'ya eklenen geçici 23. madde uyarınca alt işveren bünyesinde çalışan işçilere sürekli işçi kadrosuna geçiş hakkı tanınmıştır. Başvurucunun da bir alt işverende işçi statüsünde çalıştığı, anılan KHK'daki şartları sağlaması durumunda sürekli işçi kadrosuna geçiş hakkının olduğu açıktır. Sürekli işçi kadrosuna geçişin özlük hakları ve statüsü bağlamında başvurucunun çalışma koşullarında değişiklik yapacağı ve bu haktan yararlanmasında hukuki menfaatinin olduğu söylenebilir. Bu durumda mevzuatla tanınan maddi bir hakkın mevcut olduğunun kabulü gerekir. Ayrıca yargı makamlarının kararlarının ve değerlendirmelerinin hakkın tespitine ve kullanım şartlarına ilişkin olduğu gözetildiğinde, başvuru konusunun medeni hak ve yükümlülük olarak kabul edilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

23. Bu bağlamda başvurucunun dile getirdiği iddialar bir bütün olarak adil yargılanma hakkı kapsamında görülerek hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

2. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Genel İlkeler

24. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı maddi adaleti değil şeklî adaleti temin etmeye yönelik güvenceler içermektedir. Bu bakımdan adil yargılanma hakkı davanın taraflardan biri lehine sonuçlanmasını garanti etmemektedir. Adil yargılanma hakkı temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini teminat altına almaktadır (M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 80).

25. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlık konusunda varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (konuya ilişkin birçok karar arasından bkz. Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013).

26. Temel hak ve özgürlüklere müdahalenin söz konusu olduğu durumlarda mahkemelerin takdir ve değerlendirmelerinin Anayasa'daki güvencelere etkisini nihai olarak değerlendirecek merci Anayasa Mahkemesidir. Bu itibarla Anayasa'da öngörülen güvenceler dikkate alınarak bireysel başvuru kapsamındaki temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğine ilişkin herhangi bir inceleme kanun yolunda gözetilmesi gereken hususun incelenmesi olarak nitelendirilemez (Şahin Alpay (2) [GK], B. No: 2018/3007, 15/3/2018, § 53).

27. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi, çok istisnai durumlarda temel hak ve özgürlüklerden biri ile doğrudan ilgili olmayan bir şikâyeti kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin yasak kapsamına girmeden inceleyebilir. Açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsıldığı ve adil yargılama hakkı

kapsamındaki usule ilişkin güvencelerin anlamsız hâle geldiği çok istisnai hâllerde aslında yargılamanın sonucuna ilişkin olan bu durumun bizatihi kendisi usule ilişkin bir güvenceye dönüşmüş olur. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin mahkemelerin değerlendirmelerinin usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getirip getirmediğini ve açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsılıp sarsılmadığını incelemesi, yargılamanın sonucunu değerlendirdiği anlamına gelmez. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi, mahkemelerin delillerle ilgili değerlendirmelerine ancak açık bir keyfîlik ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getiren bir uygulama varsa müdahale edebilecektir (Ferhat Kara [GK], B. No: 2018/15231, 4/6/2020, § 149; M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 83).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

28. Öncelikle ilgili KHK'da sürekli işçi kadrosuna geçiş talebine ilişkin başvuru süresi irdelenmeli ve yargı makamlarının bu hususa dair değerlendirmelerinin yargılamanın hakkaniyetini zedeleyip zedelemediği tespit edilmelidir. Bu bağlamda ilgili düzenlemeye göre, sürekli işçi kadrosuna geçiş talep eden işçinin 4/12/2017 tarihi itibarıyla alt işverende çalışıyor olması ve düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on gün içinde başvuruda bulunması gerektiği anlaşılmaktadır. Anılan KHK'da; 4/12/2017 tarihinde sağlık sorunları nedenleriyle iş sözleşmeleri askıda olanlar ile anılan tarih itibarıyla askerde bulunanlar on günlük başvuru süresinin istisnası olarak düzenlenmiş, ancak bunun dışında herhangi bir istisnaya yer verilmemiştir. Ayrıca sürekli işçi kadrosuna geçiş talep eden ve mevzuatta öngörülen şartları taşıyan işçilerin yapılacak sınav sonucuna göre kadroya geçişlerinin tamamlanacağı düzenlenmiştir.

29. Başvurucunun iş akdinin feshinin Komisyon kararı ile özel güvenlik kartının ve özel güvenlik çalışma izninin iptal edilmesine dayandığı anlaşılmaktadır. Başvurucunun açtığı işçi alacaklarına ilişkin davada İş Mahkemesi sözleşmenin feshini iş hukuku kapsamında tartışarak feshin geçerli nedene dayandığını kabul etmiştir. Bununla birlikte idare mahkemesinin de özel güvenlik kartının ve özel güvenlik çalışma izninin iptal edilmesine yönelik idari işlemi hukuka uygun bulduğu görülmüştür (bkz. §§ 13,14). Dolayısıyla başvurucunun maruz kaldığı ve haksız olduğunu iddia ettiği işlemlerin yargı makamları tarafından iş hukuku ve idare hukuku bağlamında değerlendirilerek kesin olmak üzere sonuçlandırıldığı sabittir. Başvurucu anılan kararların aksine ve bu kararları ortadan kaldıracak nitelikte bir yargı kararı veya yasal bir düzenlemenin mevcut olduğunu iddia etmemiştir.

30. Bununla birlikte başvurucunun kovuşturmaya yer olmadığına dair karara istinaden İdareden sürekli işçi kadrosuna alınma talebinde bulunduğu, talebin reddiyle bir statü kaybına uğramadığı, aksine şikâyetlerini mevcut durumdan farklı bir statüye geçme olasılığına dayandırdığı açıktır. Öte yandan ilgili mevzuatta belirlenen bir tarih aralığında başvuru yapanların mevzuatta aranan şartları sağlaması hâlinde sürekli işçi kadrosuna geçişe ilişkin sınava girme hakkı verildiği görülmüştür. Kamuya alımlarda belli şartlar ve başvuru süresi belirleme konusunda idarenin geniş takdir yetkisi olduğunu kabul etmek gerektiği, bu durumun kamu hizmetinin etkili şekilde yürütülmesinin bir parçası olduğu söylenebilir. Diğer yandan başvurucu ceza soruşturmasının uzun süre sonuçlandırılmamasının başvuru süresinin geçirilmesi yönünden haklı bir mazeret olarak kabul edilmesi gerektiğini iddia etmektedir. Ancak kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair kararın başvurucuya yeni bir başvuru hakkı tanıyacağına ilişkin bir yasal düzenleme olduğu ise ortaya konulamamıştır.

31. Ayrıca başvurucunun maruz kaldığı işlemlerin esasen iş mahkemesi ile idare mahkemesinin konusu kapsamında kalan bir uyuşmazlık olduğu, başvurucunun işlemlerin haksız olduğuna ve hukuka uygun olmadığına dair hukuk mahkemelerince verilmiş bir kararın mevcut olmadığının altı çizilmelidir. Bu durumda somut olayın koşullarında sadece ceza soruşturmasının/kovuşturmasının makul sürede sonuçlandırılmamasının bir neticesi olarak idarece belirlenen sürenin canlandırılarak yeniden başvuru hakkı tanınmasının, her hâlde kamu hizmetinin gereği gibi ve etkin yürütülmesi yönündeki devletin pozitif yükümlülüğüyle de bağdaşacağı söylenemez. Somut olayda da yargı makamlarının soruşturmanın makul sürede sonuçlandırılmaması hususunu, feshin geçerli nedene dayandığına dair İş Mahkemesi kararı ile mevzuatı gözeterek başvurucunun mevzuatta belirtilen tarihte fiilen çalışmadığını kabul ederken anılan pozitif yükümlülük bağlamında değerlendirme yaptıkları anlaşılmaktadır.

32. Bu bağlamda yargı makamları tarafından başvurucunun iddiaları mevzuat ile birlikte somut olayın koşulları çerçevesinde değerlendirilerek dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığının yeterli gerekçeyle ortaya konulduğu görülmüştür. Bununla birlikte başvurucunun davaya katılımının sağlanarak usule ilişkin güvencelerden yararlandığı da gözetildiğinde yargısal değerlendirmelerin, hukuk kurallarının somut olaya uygulanmasından ibaret olduğu ve bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir unsur içermediği anlaşılmıştır.

33. Bu itibarla somut olayda başvurucunun ileri sürdüğü iddiaların yargılama mercilerince delillerin değerlendirilmesine ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olduğu, mahkeme kararında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir durumun da bulunmadığı dikkate alındığında ihlal iddiasının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu kabul edilmiştir.

34. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına 2/7/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuru, sürekli işçi kadrosuna geçirilme talebinin reddi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Çoğunluk, başvurucunun sürekli işçi kadrosuna geçirilme talebinin reddine ilişkin yargısal değerlendirmelerin hukuk kurallarının somut olaya uygulanmasından ibaret olduğu, kararlarda bariz takdir hatası veya açık keyfîlik bulunmadığı ve başvurunun kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu gerekçesiyle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir. Aşağıda açıklanan nedenlerle çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

3. Somut olayda başvurucu, alt işveren bünyesinde kamu kurumunda özel güvenlik görevlisi olarak çalışmakta iken özel güvenlik kartı ve çalışma izni FETÖ/PDY ile irtibat veya iltisak bulunduğu gerekçesiyle iptal edilmiş, buna bağlı olarak iş sözleşmesi sona erdirilmiştir. Bu nedenle başvurucu, 696 sayılı KHK ile getirilen sürekli işçi kadrosuna geçiş sürecinde 4/12/2017 tarihi itibarıyla fiilen çalışıyor olma şartını sağlayamamıştır.

4. Bununla birlikte başvurucu hakkında yürütülen ceza soruşturması sonucunda delil yetersizliğinden kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiş; kararda Bank Asya hesabının maaş hesabı olduğu, örgütün talimatıyla para yatırıldığına dair yeterli şüphe bulunmadığı ve dosya kapsamında başvurucunun terör örgütüyle irtibatı ya da iltisakını gösteren başka bir delil olmadığı belirtilmiştir. Bu karar sonrasında başvurucunun özel güvenlik belgesi de kendisine iade edilmiştir.

5. Başvurucunun iddiasının özü, 4/12/2017 tarihinde çalışmıyor olmasının kendi iradesinden veya kusurundan değil, idarenin güvenlik değerlendirmesine ve uzun süren ceza soruşturmasına bağlı olarak ortaya çıkan fiilî ve hukuki engelden kaynaklandığıdır. Başvurucu, güvenlik belgesi iptal edilmemiş ve ceza soruşturması makul sürede sonuçlandırılmış olsaydı sürekli işçi kadrosuna geçiş sınavına katılabileceğini ileri sürmüştür.

6. Bu iddia, sıradan bir kanun yolu şikâyeti olarak görülemez. Zira başvurucu, yalnızca mevzuatın yanlış yorumlandığını değil; mevzuatta öngörülen şartı yerine getirememesinin bizzat idarenin daha sonra dayanağı zayıflayan işlemlerinden ve soruşturmanın uzun sürmesinden kaynaklandığını ileri sürmektedir. Bu yönüyle uyuşmazlık, hakkaniyete uygun yargılanma hakkı bakımından esaslı bir değerlendirme yapılmasını gerektirmektedir. Mevzuatın, başvurucunun kişisel durumu ve uyuşmazlığın kendine özgü koşulları gözetilmeksizin istisnasız ve bireyselleştirilmemiş biçimde uygulanması; idarenin kendi işleminden ve sonradan ceza soruşturması bakımından delillendirilemediği anlaşılan güvenlik değerlendirmesinden doğan sonuçların orantısız biçimde başvurucuya yüklenmesine yol açmıştır. Bu nedenle somut olayda derece mahkemelerinin yaklaşımı, yalnızca mevzuat yorumu olarak görülemez; hakkaniyete uygun yargılanma hakkını zedeleyen bariz bir takdir hatası niteliği taşımaktadır.

7. Derece mahkemelerinin, 4/12/2017 tarihinde fiilen çalışıyor olma şartını şekli biçimde uygulamakla yetinmeyip, başvurucunun bu şartı sağlayamamasına yol açan sürecin onun kusurundan kaynaklanıp kaynaklanmadığını, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın ve özel güvenlik belgesinin iadesinin bu değerlendirme bakımından ne ifade ettiğini tartışması gerekirdi.

8. Nitekim sürekli işçi kadrosuna geçişe ilişkin düzenlemede bulunmamasına rağmen içtihat yoluyla askerlik, doğum ve hamilelik gibi kişinin iradesi dışında ortaya çıkan durumlar bakımından bazı istisnaların kabul edildiği ve “çalışıyor olma” koşulunun katı biçimde uygulanmadığı dosya kapsamından anlaşılmaktadır. Somut olayda başvurucunun durumu, bu örneklerden daha zayıf değil, aksine daha güçlü bir haklılık içermektedir. Çünkü başvurucu, 4/12/2017 tarihinde çalışıyor olma koşulunu tamamen kendi iradesi dışında,

idari güvenlik değerlendirmesine bağlı olarak ve sonradan ceza soruşturması bakımından delillendirilemeyen bir şüphe nedeniyle sağlayamamıştır.

9. Başvurucunun güvenlik kartının iptaline ilişkin davanın ve iş sözleşmesinin feshine ilişkin uyuşmazlığın daha önce sonuçlanmış olması, eldeki başvuruda ileri sürülen temel iddianın karşılandığı anlamına gelmez. Çünkü bu başvuruda tartışılan mesele, özel güvenlik kartının iptali ya da iş sözleşmesinin feshi değil; başvurucunun kendi kusuru dışında oluşan bir engel nedeniyle sürekli işçi kadrosuna geçiş sürecinden yararlandırılmamasının hakkaniyete uygun biçimde değerlendirilip değerlendirilmediğidir.

10. İş Mahkemesinin feshin geçerli nedene dayandığına ilişkin kabulü de başvurucunun kusurlu olduğunu göstermez. Özel güvenlik kartı bulunmadan başvurucunun çalıştırılamayacağı yönündeki hukuki engel, işveren bakımından feshi geçerli kılabilir. Ancak bu durum, başvurucunun daha sonra sürekli işçi kadrosuna geçiş imkânından tamamen mahrum bırakılmasının hakkaniyete uygun olduğu sonucunu zorunlu olarak doğurmaz.

11. Aynı şekilde, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın başvurucuya kendiliğinden yeni bir başvuru hakkı tanıyan açık bir düzenleme bulunmadığı gerekçesiyle etkisiz görülmesi de yeterli değildir. Yargı makamlarından beklenen, bu kararın başvurucunun iddiaları bakımından taşıdığı anlamı değerlendirmektir. Zira bu karar, başvurucunun çalışma izninin iptaline ve dolayısıyla 4/12/2017 tarihinde çalışamamasına neden olan şüphenin ceza soruşturması bakımından delillendirilemediğini göstermektedir.

12. Başvurucunun iddiası, doğrudan sürekli işçi kadrosuna geçirilmesi gerektiği şeklinde de anlaşılmamalıdır. Başvurucunun temel talebi, kendi kusuru dışında ve sonradan dayanaksız kaldığı ileri sürülen bir süreç nedeniyle katılamadığı kadroya geçiş süreci bakımından durumunun hakkaniyete uygun şekilde değerlendirilmesidir. Bu ayrım yapılmadan, yalnızca “4/12/2017 tarihinde çalışmıyordu” sonucuna dayanılması, başvurucunun esaslı iddialarını karşılamamaktadır.

13. Başvurunun yalnızca hakkaniyete uygun yargılanma hakkı yönünden değil, çalışma hayatına etkileri bakımından özel hayata saygı hakkı ile bağlantılı olarak da ele alınması mümkündür. Zira başvurucunun özel güvenlik görevlisi olarak çalışma imkânını kaybetmesi, sonrasında sürekli işçi kadrosuna geçiş sürecinden yararlanamaması ve bu durumun mesleki hayatı ile ekonomik geleceği üzerindeki etkileri, kişinin sosyal kimliği ve mesleki itibarıyla doğrudan bağlantılıdır. Bu nedenle yargı makamlarının başvurucunun çalışma hayatı üzerinde doğan sonuçları da gözeterek daha özenli ve bireyselleştirilmiş bir değerlendirme yapması gerekirdi.

14. Mahkeme kararında, başvurucunun ceza soruşturmasının uzun sürmesinden kaynaklanan mağduriyet iddiası, özel güvenlik belgesinin iade edilmiş olması ve kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda yer verilen tespitler birlikte ve yeterli derinlikte değerlendirilmemiştir. Bu nedenle başvurucunun dava sonucunu etkileyebilecek nitelikteki iddialarının karşılandığı söylenemez.

15. Anayasa Mahkemesinin görevi, başvurucunun sürekli işçi kadrosuna geçirilip geçirilmeyeceğine karar vermek değildir. Bu husus derece mahkemelerinin ve ilgili idarenin takdir alanındadır. Ancak derece mahkemelerinin, başvurucunun uyuşmazlığın sonucunu etkileyebilecek nitelikteki temel iddialarını karşılayıp karşılamadığı Anayasa’nın 36. maddesi kapsamında denetlenmelidir. Ayrıca bu denetim yapılırken, başvurucunun çalışma

hayatı üzerinde doğan ağır sonuçların özel hayata saygı hakkıyla bağlantısı da göz ardı edilmemelidir.

16. Somut olayda yargı makamları, başvurucunun 4/12/2017 tarihinde çalışmıyor olmasının sebebini, bu durumun kendi kusurundan kaynaklanıp kaynaklanmadığını ve sonradan verilen kovuşturmaya yer olmadığı kararı ile özel güvenlik belgesinin iadesinin kadroya geçiş talebi yönünden ne anlama geldiğini yeterince tartışmamıştır. Bu eksiklik, yargılamanın hakkaniyetini zedeleyecek niteliktedir. Derece mahkemelerinin bu şekilde mevzuatı somut olayın özelliklerini dışlayan katı ve bireyselleştirilmemiş bir yorumla uygulaması, başvurucu yönünden bariz takdir hatasına yol açmıştır.

17. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun çalışma hayatı ve mesleki geleceği üzerinde doğan sonuçlar dikkate alındığında somut olayın özel hayata saygı hakkı kapsamında da değerlendirilmesi; bu çerçevede başvurunun kabul edilebilir bulunarak Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği kanaatinde olduğumuzdan, başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğu yönündeki çoğunluk kararına iştirak edilmemiştir.

Üye Engin YILDIRIM Üye Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye Selahaddin MENTEŞ Üye Kenan YAŞAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Sürekli işçi kadrosuna geçirilme talebinin reddi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan bireysel başvuruda Mahkememiz çoğunluğunun ulaştığı açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle kabul edilemezlik sonucuna katılmamaktayım.

2. Diyarbakır Valiliği Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünde güvenlik görevlisi olarak çalışıyorken başvurucunun özel güvenlik kartı ile özel güvenlik çalışma izni Diyarbakır Valiliği İl Özel Güvenlik Komisyonu (Komisyon) tarafından 16/12/2016 tarihinde Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) mensubiyeti, iltisak veya irtibatının tespit edildiği gerekçesiyle iptal edilmiş ve akabinde başvurucunun iş sözleşmesi 24/12/2016 tarihinde çalıştığı şirket tarafından Komisyonun anılan kararına dayanılarak feshedilmiştir.

3. Başvurucu hakkında terör örgütüne üye olma suçundan ceza soruşturması başlatılmış olup Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından bu soruşturma 15/4/2019 tarihinde delil yetersizliği nedeniyle kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair karar ile sonuçlandırılmıştır. Akabinde ise özel güvenlik belgesi başvurucuya 17/2/2020 tarihinde iade edilmiştir.

4. Bu arada başvurucu taşeron firmada çalışanların kamuda sürekli işçi kadrosuna geçirilmesi konusunu düzenleyen 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen geçici 23. maddedeki 04/12/2017 tarihi itibarıyla çalıştırılmakta olanlardan belirtilen şartları taşıyan ve yapılacak sınav sonucunda başarılı olanların sürekli işçi kadrosuna geçirilmesi hükmü gereğince sürekli işçi kadrosuna geçirilmek için idareye başvurmuş olup bu talep kanundaki şartları taşımadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

5. Başvurucunun buna ilişkin iptal talebi de Diyarbakır 2. İdare Mahkemesince reddedilmiştir. Başvurucu Anayasa Mahkemesine yaptığı bireysel başvuruda hakkındaki ceza soruşturmasında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiğini ancak soruşturmanın üç yıldan fazla sürmesi nedeniyle sürekli işçi kadrosuna geçiş sınavına iştirak edemediğini, soruşturma açılması ve soruşturmanın makul sürede sonuçlandırılmamasında kendisinin bir sorumluluğunun bulunmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

6. Mahkememiz çoğunluğu ise somut olayda başvurucunun ileri sürdüğü iddiaların yargılama mercilerince delillerin değerlendirilmesine ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olduğunu, mahkeme kararında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir durumun da bulunmadığı dikkate alındığında ihlal iddiasının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğunu belirtmiştir (§ 33).

7. Kanaatimizce eldeki başvuruda başvurucunun hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ihlal edilmiştir. İhlale ilişkin gerekçeyi şu şekilde açıklamak gerekir:

8. Diyarbakır Valiliği Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünde güvenlik görevlisi olarak çalışıyorken ülkemizde 15 Temmuz 2016 yılında yaşanan FETÖ'cü darbe teşebbüsü akabinde alınan tedbirler bağlamında başvurucunun özel güvenlik kartı ile özel güvenlik çalışma izni terör örgütü ile iltisak veya irtibat tespit edildiği gerekçesiyle iptal edilmiş ve akabinde iş sözleşmesi çalıştığı şirket tarafından Komisyonun anılan kararına dayanılarak 24/12/2016 tarihinde feshedilmiştir.

9. Bununla birlikte yürütülen ceza soruşturması kovuşturmaya yer olmadığı kararıyla sonuçlanmıştır. Daha sonra da başvurucunun özel güvenlik belgesi başvurucuya 17/2/2020 tarihinde iade edilmiştir.

10. Bu arada kamudaki taşeron işçilerin sürekli kadroya geçirilmesi süreci gerçekleşmiştir. Ancak başvurucunun bu konudaki ilgili kural olan "04/12/2017 tarihi itibarıyla çalıştırılmakta olanlardan belirtilen şartları taşıyan ve yapılacak sınav sonucunda başarılı olanların sürekli işçi kadrosuna geçirilmek" şartını sağlamadığı için sonradan bu konuya ilişkin yaptığı talep reddedilmiştir.

11. Oysa buradaki temel mesele şudur: Başvurucu 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen geçici 23. maddedeki "04/12/2017 tarihi itibarıyla çalıştırılmakta olanlar" şeklindeki şartı elinde olmayan sebeplerle sağlayamamakta olup, bu şartı sağlayamamasının temel nedeni başvurucunun idare tarafından özel güvenlik kartı ile özel güvenlik çalışma izninin FETÖ/PDY mensubiyeti, iltisak veya irtibatının tespit edildiği gerekçesiyle iptal edilmiş ve akabinde başvurucunun iş sözleşmesinin çalıştığı şirket tarafından Komisyonun anılan kararına dayanılarak 24/12/2016 tarihinde feshedilmiş olmasıdır.

12. Bununla birlikte daha sonra gerçekleştirilen yargısal süreçler sonucunda ise başvurucu hakkında yürütülen ceza soruşturması kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair karar ile

sonuçlandırılmış ve akabinde idare tarafından başvurucuya özel güvenlik kartı da iade edilmiştir.

13. Kartın iade edilmesi yeni yapılan herhangi bir yasal düzenlemeye bağlı olarak değil, kartın iptaline ilişkin koşulların hakikatte oluşmadığı tespitine bağlı olarak gerçekleştirilmiştir. Bu durumda kartın iade edilmesi, kamu otoritelerince, başvurucunun kartının iptal edilmesinin hukuka aykırı olduğunun tanınması anlamına gelmektedir. Başvurucunun medeni haklarına yönelik olarak gerçekleştirilen ihlalin tanınması yeterli olmayıp ayrıca bu hukuka aykırı kamu gücü işlemine bağlanan tüm sonuçların ortadan kaldırılması ve giderilmesi de gerekmektedir.

14. Bu bağlamda özel güvenlik kartı ile özel güvenlik çalışma izni hukuka aykırı olarak iptal edilmemiş olsaydı başvurucu hangi haklardan yararlanabilecek idiyse söz konusu hakların kendisine sağlanması bir zorunluluktur. Bu durum, hukuka aykırı işlemin etkisini sürdürdüğü dönemde tanınan ve başvurucunun anılan hukuka aykırı işlem sebebiyle yararlanamadığı sürekli işçi kadrosuna geçmek için başvuruda bulunma hakkını da kapsamaktadır. Başvurucunun açmış olduğu dava tam da hukuka aykırılığı idarece kabul edilmiş söz konusu işlemin sonuçlarının giderilmesine yönelik olduğu hâlde derece mahkemeleri kartın iade edilmesinin ihlalin tanınması mahiyetinde olduğu gerçeğini dikkate almada başarısız olmuşlardır.

15. Yaşanan süreçte başvurucunun sürekli işçi kadrosuna geçirilmesine engel olan durum tamamen kamu otoriteleri olarak idare ve savcılığın bu kişi hakkındaki tasarruflarından kaynaklanmakta olup bu süreçte başvurucuya yükletilebilecek bir sorumluluk bulunmamaktadır. Dolayısıyla başvurucunun sürekli işçi kadrosuna geçirilmesine ilişkin öngörülen şartları Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen geçici 23. maddede belirtilen tarihte taşımamış olması tamamen kendi elinde olmayan ve kamu otoritelerinin tasarruflarından kaynaklı biçimde gerçekleşmiş durumdadır. Nitekim kamunun bu tasarrufunun da hukuka aykırı olduğu yürütülen ceza soruşturması sonucunda ortaya çıkmış durumdadır.

16. Hal böyle olunca derece mahkemelerinin, Kanun Hükmünde Kararnameyle ve bir defalığına tanınan taşeron işçilerin kamuda sürekli işçi kadrosuna geçirilme şeklindeki bir haktan başvurucunun hukuka aykırılığı kamu otoritelerince kabul edilmiş olan bir işlemi sebebiyle yararlanamadığı olgusunu hesaba katmamış olmaları yargılamanın hakkaniyetini etkilemiştir. Başvurucunun 4/12/2017 tarihinde çalışmıyor durumda olmasının tek sebebi kamu otoritelerinin hukuka aykırı tasarruflarıdır. Bu olgu bireysel başvuruya konu davada kilit bir konumdadır. Bu olgu hesaba katılarak değerlendirme yapılması yargılamanın hakkaniyeti bakımından elzemdir. Başvurucunun sürekli işçi kadrosuna başvurma hakkından mahrum kalmasının sebebinin hukuka aykırılığı idarenin kendisince de kabul edilmiş kart iptali işlemi olduğu olgusunun derece mahkemelerince gözardı edilmesi başvurucunun dava açmasını ve yargılama yapılmasını anlamsız hâle getirmiş ve bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelemiştir.

17. Bu yönü ile Mahkememiz çoğunluğunun açıkça dayanaktan yoksunluk gerekçesiyle başvurunun kabul edilemez bulunması gerektiği sonucuna ulaşırken ortaya koyduğu somut olayla ilgili derece mahkemelerince gerçekleştirilen yargılamada bariz takdir hatası bulunmadığı şeklindeki gerekçeye de katılmak mümkün değildir.

18. Anayasa Mahkemesinin somut olay bağlamında başvurucu ile ilgili olarak kamu otoritelerinden kaynaklanan sebeplerle uğradığı mağduriyetleri dikkate almayan derece

mahkemelerinin yargılamalarında bir sorun görmemesi adil yargılanma hakkı ile ilgili temel güvenceyi tamamen anlamsız hale sokmaktadır.

19. Sonuç olarak yukarıda sıralanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle Mahkememiz çoğunluğunun aksi yöndeki kararına katılmamaktayım.

Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

CİHAT TUNCAY

B. No: 2023/31244 | Karar tarihi: 02.07.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/31244

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

CİHAT TUNCAY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/31244)

Karar Tarihi: 2/7/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 6/10/2026 - 33392

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Başkanvekili : İrfan FİDAN

Üyeler : Engin YILDIRIM Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI Şaban KAZDAL

Raportör : Hüseyin Özgür SEVİMLİ

Başvurucu : Cihat TUNCAY

Vekili : Av. Ayşe DURSUN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararında karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/4/2023 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma ve gerekçeli karar hakları dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, anılan haklara ilişkin şikâyetlerin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

4. İkinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı darbe teşebbüsü sırasında Kara Harp Okulunda (KHO) gerçekleştirilen eylemlerle ilgili olarak yürüttüğü soruşturma sonucunda aralarında olay tarihinde KHO'da askerî öğrenci olan başvurucunun da bulunduğu KHO'da görev yapan şüpheliler ile askeri öğrenciler hakkında başta Anayasa'yı ihlal, Türkiye Büyük Millet Meclisini ve Türkiye Cumhuriyeti hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs ile Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma suçları başta olmak üzere çeşitli suçlardan cezalandırılmaları talebiyle iddianame düzenlemiştir.

6. Ankara 24. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülen yargılama sonucunda başvurucu hakkında Anayasa'yı ihlal, Türkiye Büyük Millet Meclisini ve Türkiye Cumhuriyeti hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs suçlarından ceza verilmesine yer olmadığına, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan ise 6 yıl 3 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiş; mahkûmiyet kararı olağan kanun yollarından geçerek Yargıtayın 23/12/2022 tarihli onama kararıyla kesinleşmiştir.

7. Başvurucu, tutuklu bulunduğu Bandırma 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan Mahkemeye 28/2/2023 tarihinde iki ayrı dilekçe göndermiştir. Bu dilekçelerden ilkinde Yargıtay ilamının çıktığını haricen öğrendiğini beyan ederek ilamın bir örneğinin tebliğ edilmesini talep etmiştir. "infazın aşılması nedeniyle kesinleştirme talebi" konulu diğer dilekçesinde de hakkındaki kararın Yargıtay tarafından onandığını haricen öğrendiğini, infaz süresini tamamladığı hâlde denetimli serbestlik süresi içinde tutuklu bulunduğunu beyan etmiş ve mahkûmiyet kararının kesinleştirilmesini istemiştir. Öte yandan bireysel başvuru formunda ise başvurucu, nihai kararı 28/3/2023 tarihinde elden teslim almak suretiyle öğrendiğini beyan ederek 27/4/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

8. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler [...]"

9. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün "Başvuru süresi ve mazeret" başlıklı 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Anayasa Mahkemesinin 2/7/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip

gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

11. Başvurucu, hakkındaki delillerin hatalı takdir edilmesi ve esasa etkili itirazlarının karşılanmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Bakanlık görüşünde; başvurunun öncelikle süre aşımı da dâhil olmak üzere kabul edilebilirlik kriterleri açısından değerlendirilmesi, esas yönünden ise ihlal iddiaları ele alınırken konuya ilişkin yer verdiği yargısal içtihatlar ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

13. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında, bireysel başvuru formunda dile getirdiği itirazlarını yinelemiş, buna ek olarak kesinleşme şerhinin 15/6/2023 tarihinde düzenlendiğini vurgulamış; bu yönüyle de yasal süre içinde bireysel başvuruda bulunduğunu beyan etmiştir.

B. Değerlendirme

14. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru süresinin başlangıcının nihai kararın gerekçesinin öğrenildiği tarih olarak anlaşılması gerektiğini kabul etmiştir (A. C. ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1827, 25/2/2016, § 25). Bu itibarla bireysel başvuru süresinin işlemeye başlaması yönünden nihai kararın gerekçesinin tebliği, öğrenme şekillerinden biridir (Mehmet Ali Kurtuldu [2. B.], B. No: 2013/5504, 28/5/2014, § 27). Ancak öğrenme, gerekçeli kararın tebliği ile sınırlı olarak gerçekleşmez; başka şekillerde de öğrenme söz konusu olabilir. Başvurucunun nihai kararın gerekçesini dava dosyasını incelemek suretiyle öğrenmesi mümkündür. Bu doğrultuda dosyadan suret alınması gibi hâllerde başvurucunun gerekçeli kararı öğrendiği kabul edilebilir. Başvuruculların nihai kararın gerekçesini öğrendiklerini beyan ettikleri tarih de bireysel başvuru süresinin başlangıcı olarak ele alınabilir (İlyas Türedi [1. B.], B. No: 2013/1267, 13/6/2013, §§ 21, 22). Öte yandan somut olayın koşullarında başvurucunun nihai karardan daha erken bir tarihte haberdar olması gerektiğinin değerlendirilmesi durumunda Anayasa Mahkemesi, başvuru süresinin başlangıcı için bu tarihi de esas alabilir (Ögeday Akın [1. B.], B. No: 2014/2345, 10/6/2015, § 38).

15. Nitekim Anayasa Mahkemesi, henüz avukatına tebliğ edilmemekle birlikte nihai karar olan gerekçeli Yargıtay kararının ilk derece mahkemesine ulaştığı, başvurucunun avukatının ise bireysel başvuru formunda bu karardan haberdar olduklarını belirttiği tarihten daha önce ilk derece mahkemesine söz konusu kararın tebliğe çıkarılması için birden fazla talepte bulunduğunun anlaşıldığı bir bireysel başvuruda başvuru süresinin avukatın ilk yazılı talep tarihinden itibaren işlemeye başladığını kabul etmiştir. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, gerekçeli nihai karar ilk derece mahkemesine ulaştığından başvurucunun haberdar olduğu ve bu durumda Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) Avukat Bilgi Sistemi'ni kullandığı görülen başvurucu vekilinin nihai karar sonucunu ve gerekçesini öğrenme olanağına sahip bulunduğu konusunda şüphe olmadığını ifade etmiştir (Suat Bircan [GK], B. No: 2014/16800, 1/12/2016, §§ 25-27).

16. Bu itibarla Anayasa Mahkemesinin mevcut içtihadına göre başvurucunun veya vekilinin nihai karar sonucunu ve gerekçesini öğrenme imkânına sahip olup olmadığı değerlendirilerek başvuru süresinin başlangıcı belirlenmektedir.

17. Başvuruya konu olayda başvurucu 28/2/2023 tarihli iki ayrı dilekçesinde hakkındaki

Yargıtay kararını, hatta bu karardaki sonucu, yani hükmün onandığını haricen öğrendiğini belirtmiştir. Bu itibarla Yargıtay kararı ile bu karardaki sonucu öğrenen başvurucunun aynı zamanda belirtilen tarih itibarıyla bu kararın gerekçesini de kesin olarak öğrenme imkânına sahip olduğu söylenebilir. Buna rağmen başvurucu bu tarihten itibaren otuz gün içinde ve en geç 30/3/2023 tarihine kadar bireysel başvuruda bulunması gerekirken bu tarihi geçirdikten sonra 27/4/2023 tarihinde başvuru yapmıştır. Başvurucu belirtilen sürede nihai kararın gerekçesini öğrenmesinin mümkün olamadığına dair bir mazeret de bildirmemiş, buna dair bir açıklamasına da rastlanılmamıştır.

18. Açıklanan nedenlerle, başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 2/7/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuru; terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararında, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Çoğunluk, başvurucunun 28/2/2023 tarihli dilekçelerinde mahkûmiyet kararının Yargıtayca onandığını haricen öğrendiğini beyan ettiği, buna rağmen otuz günlük bireysel başvuru süresi geçtikten sonra 27/4/2023 tarihinde başvuruda bulunduğu gerekçesiyle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir. Aşağıda açıklanan nedenlerle çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

3. Bireysel başvuru süresinin başlangıcı bakımından belirleyici olan husus, başvurucunun nihai kararın yalnızca varlığından haberdar olması değil, bireysel başvuruya konu edeceği ihlal iddialarını ileri sürebilmesine imkân verecek ölçüde kararın içeriğini öğrenmesidir.

4. Somut olayda başvurucunun 28/2/2023 tarihli dilekçelerinde Yargıtay ilamının çıktığını haricen öğrendiğini belirttiği görülmektedir. Ancak söz konusu dilekçeler, başvurucunun infaz süresini tamamladığı hâlde denetimli serbestlik süresi içinde tutuklu bulunduğu iddiasıyla mahkûmiyet kararının kesinleştirilmesi ve Yargıtay ilamının kendisine tebliğ edilmesi taleplerine ilişkindir. Bu dilekçelerin içeriğinden başvurucunun nihai kararın gerekçesini, kapsamını ve bireysel başvuruya konu edilecek şikâyetleri değerlendirebilecek şekilde kararın içeriğini öğrendiği sonucu çıkarılamaz.

5. Ayrıca başvurucunun bu tarihte ceza infaz kurumunda bulunduğu, mahkûmiyet kararının kesinleşmesiyle birlikte olağan kanun yolu sürecinin sona erdiği ve başvurucunun Yargıtay

ilamının gerekçesine avukatı aracılığıyla ya da başka bir yolla fiilen ulaşabildiğine dair dosyada herhangi bir tespit bulunmadığı da gözetilmelidir. Bireysel başvuru, soyut bir kanun yolu başvurusu olmayıp ihlal iddialarının somut olay, karar gerekçesi ve başvurucunun kişisel durumu üzerinden temellendirilmesini gerektiren ikincil nitelikte bir hak arama yoludur. Bu nedenle başvurucunun yalnızca kararın onandığını haricen öğrenmiş olması, kararın hangi gerekçelerle onandığını bildiği ve bireysel başvurusunu etkili biçimde hazırlayabilecek durumda olduğu anlamına gelmez. Kararın gerekçesine erişmeden yapılacak bir bireysel başvuruda, başvurucunun hangi anayasal güvencenin hangi gerekçeyle ihlal edildiğini ortaya koyması güçleşeceğinden, başvuru süresinin salt haricî öğrenme tarihinden başlatılması bireysel başvuru hakkını aşırı şekilci biçimde sınırlayacaktır.

6. Nitekim Anayasa Mahkemesi, E.2022/144, K.2023/137 sayılı norm denetimi kararında da kanun yoluna başvuru süresinin tefhimden başlatılabilmesi için ilgilinin yalnızca hüküm sonucunu değil, karara karşı ileri süreceği itirazları temellendirmesine imkân verecek ölçüde kararın gerekçesini de öğrenebilmesinin önemine dikkat çekmiştir. Kararın sonucunun öğrenilmesi ile kararın gerekçesine vâkıf olunması aynı şey değildir. Kanun yoluna ya da bireysel başvuruya başvuracak kişinin, hangi hukuki ve maddi değerlendirmelere karşı hangi anayasal güvencelerin ihlal edildiğini ileri süreceğini belirleyebilmesi, ancak kararın gerekçesine ulaşmasıyla mümkündür. Bu nedenle gerekçesi bilinmeyen bir karar yönünden başvuru süresinin işlemeye başladığının kabulü, başvuru hakkını şekli bir imkâna indirger ve mahkemeye erişim hakkı ile bireysel başvurunun etkili kullanımı bakımından ölçüsüz sonuçlar doğurabilir.

7. Bu çerçevede başvurucu bireysel başvuru formunda nihai kararı 28/3/2023 tarihinde elden teslim almak suretiyle öğrendiğini belirtmiştir. Başvurunun 27/4/2023 tarihinde yapıldığı dikkate alındığında, bireysel başvurunun otuz günlük yasal süre içinde yapıldığı kabul edilmelidir. Bu nedenle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi, bireysel başvuru hakkını aşırı şekilci biçimde sınırlamaktadır.

8. Bu itibarla başvurunun süresinde olduğu kabul edilerek kabul edilebilirlik ve esas bakımından incelenmesi gerektiği kanaatindeyim.

9. Başvurunun esasına gelince; başvurucu, hakkındaki delillerin hatalı değerlendirildiğini, özellikle tanık M.E.E.nin beyanlarının çelişkili ve yetersiz olduğunu, tanığın kendisiyle sadece lise dönemine ilişkin sınırlı bilgiler verdiğini, lise sonrasında örgütle irtibatını gösteren herhangi bir delil bulunmadığını ve bu yöndeki esaslı itirazlarının derece mahkemelerince karşılanmadığını ileri sürmüştür.

10. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, mahkemelerin taraflarca ileri sürülen her iddiaya ayrıntılı cevap vermesini zorunlu kılmasa da davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların karşılanmasını gerektirir. Özellikle mahkûmiyet hükmüne esas alınan deliller ile sanığın cezai sorumluluğu arasında açık, denetlenebilir ve makul bir bağlantı kurulması zorunludur.

11. Somut olayda Mahkeme, başvurucu hakkında Anayasayı ihlal suçundan ceza verilmesine yer olmadığına karar vermiş; buna karşılık terör örgütüne üye olma suçundan mahkûmiyet hükmü kurmuştur. Mahkûmiyet gerekçesinde temel olarak tanık M.E.E.nin beyanına dayanılmış, başvurucunun FETÖ/PDY’ye ait evlerde kaldığı ve liseden mezun olduktan hemen sonra Kara Harp Okuluna girdiği kabul edilmiştir.

12. Ancak tanık M.E.E.nin beyanlarının başvurucunun lise yıllarına ilişkin olduğu, lise sonrasında başvurucunun örgütle irtibatını sürdürdüğünü veya örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olduğunu gösteren somut bir olgu ortaya koymadığı anlaşılmaktadır. Başvurucu da yargılama sürecinde bu hususa özellikle dikkat çekmiş; tanığın beyanlarının çelişkili olduğunu, bilgilerin kaynağının açıklanmadığını, liseden sonra tanıkla herhangi bir irtibatının bulunmadığını ve mahkûmiyet için yeterli somut delil gösterilmediğini ileri sürmüştür.

13. Mahkemenin aynı yargılama kapsamında, benzer durumda bulunan bazı askerî öğrenciler hakkında ise tanık beyanlarının lise yıllarına ait olması ve lise sonrasında örgütle irtibatın ortaya konulamaması nedeniyle terör örgütüne üye olma suçundan beraat kararı verdiği görülmektedir. Bu durumda başvurucu yönünden farklı sonuca neden ulaşıldığının, diğer sanıklarla başvurucu arasındaki delil farkının ne olduğunun ve başvurucunun lise sonrası örgütsel bağının hangi somut delillerle ortaya konulduğunun kararda açıklanması gerekirdi.

14. Buna rağmen derece mahkemeleri, başvurucunun mahkûmiyet sonucunu değiştirebilecek nitelikteki bu esaslı iddialarını karşılamamış; tanık beyanının kapsamı, zamanı, güvenilirliği ve başvurucunun örgütle hiyerarşik bağını gösterip göstermediği yönünden yeterli bir değerlendirme yapmamıştır.

15. Öte yandan başvurucuyla benzer durumda olup haklarındaki tanık beyanları lise yıllarına ilişkin görülen bazı sanıklar hakkında verilen beraat kararlarının kanun yolu mercilerince onanmış olması da başvurucunun iddialarının önemini artırmaktadır. Bu farklı uygulama karşısında başvurucunun neden mahkûm edildiği, mahkûmiyete esas alınan delillerin neden diğer sanıklardan farklı değerlendirildiği ve başvurucu yönünden örgüt üyeliğinin hangi somut olgularla sabit görüldüğü gerekçeli kararda açıkça ortaya konulmalıdır.

16. Anayasa Mahkemesinin görevi delilleri yeniden değerlendirmek ya da derece mahkemelerinin yerine geçerek suçun sübutu konusunda karar vermek değildir. Bununla birlikte mahkûmiyet hükmünün, başvurucunun yargılamanın sonucunu etkileyebilecek nitelikteki savunma ve itirazlarını karşılayıp karşılamadığı Anayasa’nın 36. maddesi kapsamında denetlenmelidir.

17. Somut olayda başvurucunun lise dönemi sonrasında örgütle bağını sürdürdüğüne, örgütsel hiyerarşi içinde yer aldığına veya süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk gösteren bir örgütsel faaliyet yürüttüğüne ilişkin değerlendirme yeterli açıklıkta ortaya konulmamıştır. Mahkûmiyetin dayanağı olan tanık beyanının başvurucunun itirazları karşısında neden yeterli görüldüğü de kararda denetlenebilir biçimde açıklanmamıştır.

18. Bu eksiklikler birlikte değerlendirildiğinde, başvurucu hakkında verilen mahkûmiyet kararında, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların karşılanmadığı, deliller ile ulaşılan sonuç arasında yeterli ve ilgili gerekçe kurulmadığı anlaşılmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle, başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna ilişkin çoğunluk kararına iştirak edilmemiş; başvurunun kabul edilebilir bulunarak Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği kanaatindeyim.

Üye Kenan YAŞAR

UFUK KENAN KONUK

B. No: 2020/29421 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/29421

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

UFUK KENAN KONUK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/29421)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Hüseyin Özgür SEVİMLİ

Başvurucu : Ufuk Kenan KONUK

Vekili : Av. Hasan SEVER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; darbe teşebbüsü sırasında gerçekleştirilen eylemlere sanığın iştirak ettiğinden bahisle yürütülen soruşturma/kovuşturma işlemleri nedeniyle adil yargılanma hakkının çeşitli güvencelerinin, kamu görevlileri tarafından sözlü ve fiziksel şiddete maruz kalma olayına yönelik şikâyetin etkili soruşturulmaması nedeniyle kötü muamele yasağının ve mal varlığına konulan tedbirin kaldırılmaması nedeniyle de mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuru Süreci

2. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

3. Olayların geçtiği tarihte Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde yüzbaşı olarak görev yapmakta olan başvurucu hakkında 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleşen darbe girişimine iştirak ettiği gerekçesiyle Anayasa'yı ihlal ve kasten öldürme suçları başta olmak üzere birçok suçtan İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından başlatılan soruşturma kapsamında başvurucu 16/7/2016 tarihinde gözaltına alındıktan sonra 19/7/2016 tarihinde tutuklanmıştır. Başvurucu, Silivri 2. Noterliği tarafından düzenlenen

11/8/2016 tarihli vekâletnameye dayalı olarak adli makamlar nezdinde soruşturma evresinden itibaren Av. Fatma Vildan Yirmibeşoğlu tarafından temsil edilmiştir.

4. İstanbul 3. Sulh Ceza Hâkimliği 12/12/2016 tarihli kararı ile başvurucunun Ordu Yardımlaşma Kurumu (OYAK) nezdindeki hak ve alacaklarına, Başsavcılık da 28/12/2016 tarihinde başvurucu adına kayıtlı otomobile tedbir konulmasına karar vermiştir.

5. Başvurucu hakkındaki yargılama İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmüştür. Mahkeme de 22/1/2018 tarihinde başvurucunun mal varlığına tedbir konulmasına karar vermiştir. Diğer yandan Anayasa Mahkemesinin 3/6/2024 tarihli yazısı üzerine Mahkeme, başvurucunun gözaltına giriş ve çıkış sürecinde düzenlenen adli muayene raporlarını sunmuştur. Başvurucu hakkındaki 17/7/2016 ve 18/7/2016 tarihli adli muayene raporlarına göre başvurucuda darp ve cebir izine rastlanmamıştır. 17/7/2016 tarihli raporda ayrıca başvurucunun "şikâyetinin olmadığı" açıklamasına da yer verilmiştir.

6. Yargılama sonucunda Mahkeme; başvurucunun Anayasa'yı ihlal, haberleşmenin engellenmesi, birden çok kez olmak üzere kasten öldürme ile bu suça teşebbüs ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarından hapis cezalarıyla cezalandırılmasına karar vermiştir.

7. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesi (Daire) 15/2/2019 tarihinde başvurucu hakkında haberleşmenin engellenmesi suçuna yönelik istinaf taleplerinin kesin olmak üzere düzeltilerek esastan reddine, diğer mahkûmiyet hükümlerine yönelik istinaf taleplerinin ise temyiz kanun yolu açık olmak üzere esastan reddine karar vermiştir. Anılan karar başvurucu vekili Av. Fatma Vildan Yirmibeşoğlu'na e-tebligat yoluyla 17/3/2019 tarihinde tebliğ edilmiş ve aynı avukat tarafından temyiz kanun yoluna başvurulmuştur.

8. Başvurucu vekili Daireye sunduğu 31/3/2019 tarihli dilekçeyle başvurucunun otomobili üzerine konulan tedbir kararının kaldırılmasını talep etmiş, Daire bu taleple ilgili karar verilmek üzere dilekçeyi Mahkemeye göndermiştir. Mahkeme ise 14/5/2019 tarihinde bu taleple ilgili olarak karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

9. Av. Hasan Sever, Mahkemeye 17/1/2020 tarihinde verdiği dilekçe ekinde başvurucu tarafından vekil olarak tayin edildiğine ilişkin Silivri 4. Noterliğince 14/1/2020 tarihinde düzenlenen vekâletnameyi sunmuştur. Anılan dilekçede söz konusu vekâletnameye istinaden başvurucu müdafii olarak Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'ne (UYAP) eklenmesi talebinde bulunmuştur.

10. Diğer yandan Av. Fatma Vildan Yirmibeşoğlu 17/3/2020 tarihinde Mahkemeye sunduğu dilekçesinde, müvekkili olduğunu belirttiği başvurucunun COVID-19 salgınına dair tedbirler kapsamında salıverilmesini talep etmiştir.

11. (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesi, temyiz edilmesi üzerine 18/3/2020 tarihinde Dairenin başvurucu hakkında verdiği Anayasa'yı ihlal ve 3 ayrı kasten öldürme suçları ile 47 ayrı kasten öldürme suçuna teşebbüsten kurulan mahkûmiyet kararlarına yönelik esastan ret kararlarının onanmasına, 2 ayrı kasten öldürme suçuna teşebbüs ile 7 ayrı kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan kurulan mahkûmiyet kararlarına yönelik esastan ret kararlarının bozulmasına karar vermiş; haberleşmenin engellenmesi suçundan verilen mahkûmiyet kararına dair düzeltilerek esastan ret kararına yönelik temyiz talebini ise kararın kesin olduğu gerekçesiyle reddetmiştir.

12. Başvurucu vekillerinden Av. Fatma Vildan Yirmibeşoğlu Yargıtay ilamını UYAP

üzerinden 27/6/2020 tarihinde okumuştur. Buna karşın Av. Hasan Sever anılan ilamı 28/7/2020 tarihinde öğrendiğini beyan ederek kesinleşen mahkûmiyet kararları yönünden başvurucu adına 11/8/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Komisyon, kabul edilebilirlik konusunda oybirliği sağlanamadığından kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

B. Bireysel Başvuru Sonrası Süreç

14. UYAP kayıtlarına göre Yargıtay kararıyla bozulan hükümlere dair yargılama Mahkemenin E.2020/260 sayılı dosyasında devam etmekteyken başvurucu vekillerinden Av. Fatma Vildan Yirmibeşoğlu Mahkemeye 28/3/2021 tarihinde dilekçe sunarak davanın devamı sırasında başvurucunun bir başka avukat ile anlaşması ve çalışmaya başlaması nedeniyle başvurucunun vekilliğinden istifa ettiğini beyan etmiştir.

15. Diğer yandan yine UYAP kayıtlarına göre bozma üzerine devam eden yargılama sırasında Mahkeme, 12/7/2021 ile 13/7/2021 tarihleri arasında yaptığı ve başvurucunun da hazır bulunduğu üçüncü celsenin sonunda verdiği ara kararıyla, aralarında başvurucunun da yer aldığı sanıkların mal varlığı üzerine konulan tedbirlerin kaldırılmasına karar vermiştir. Ara kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Yargıtay ilamı öncesi 2017/109 esasta 22/01/2018 tarihli duruşma ara kararında sanıklar [...] Ufuk Kenan Konuk, [... ve A.Ö.nün] malvarlıklarının TMK 20/a maddesi gereğince tedbir konulmasına karar verildiği ancak TMK 20/a maddesinin açık hükmü gereği mal varlığına konulan tedbirler bakımından hukuk mahkemesinden verilmiş ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz kararı dosyaya girmediği takdirde 2 yıl içerisinde kendiliğinden terkin edileceği belirtildiğinden malvarlıklarına tedbir konan sanıklarla ilgili herhangi bir mahkeme kararı dosyaya girmediğinden ve üzerinden 2 yıl geçtiğinden terkin durumunun açık kanun hükmü gereği ortaya çıktığı bu nedenle gerekli terkin işlemlerinin yapılması için ilgili kurumlara ve sanıklar ile sanıklar müdafilerinin talep ettikleri/ edecekleri kurumlara müzekkere YAZILMASINA... [karar verildi.]"

16. Mahkeme ayrıca anılan ara kararı doğrultusunda düzenlediği 14/7/2021 tarihli müzekkerelerle başta OYAK ve Trafik Tescil Şube Müdürlüğü olmak üzere birçok kuruma terkin işlemlerinin yapılması hususunda talimat göndermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu, üzerine atılı suçlar yönünden hakkında soruşturma başlatılmasından mahkûmiyet kararlarının kesinleşmesine kadar geçen süreçte adli makamlar tarafından gerçekleştirilen işlemler nedeniyle adil yargılanma hakkının çeşitli güvencelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucu hakkında yürütülen adli işlemlere değinildikten sonra Anayasa Mahkemesinin adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialara konu güvencelerine dair kararlarına atıfla muhakeme sürecindeki adli işlemler açısından anılan kararlarda yer verilen değerlendirmelerin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formunda ileri sürdüğü iddialarını tekrar etmiştir.

19. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hüseyin

Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Kararda UYAP evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan incelemede başvurucu vekili tarafından nihai kararın açılarak okunduğu tespit edilen tarih, nihai kararın sonucunun öğrenildiği tarih kabul edilerek bireysel başvuru süresi bu tarihten itibaren başlatılmış ve başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

20. Somut olayda, haberleşmenin engellenmesi suçundan verilen mahkûmiyet kararına yönelik istinaf talebinin düzeltilerek esastan reddine dair kesin karar Av. Fatma Vildan Yirmibeşoğlu'na 17/3/2019 tarihinde tebliğ edilmiş (bkz. § 7), temyiz incelemesi sonucu anılan karara yönelik temyiz isteminin reddine ve bireysel başvuruya konu Anayasa'yı ihlal, 3 ayrı kasten öldürme suçu ile 47 ayrı kasten öldürme suçuna teşebbüsten verilen mahkûmiyet kararlarına yönelik esastan ret kararlarının onanmasına ilişkin Yargıtay ilamı da aynı avukat tarafından UYAP üzerinden 27/6/2020 tarihinde okunmuştur (bkz. § 12). Buna karşın başvurucuyu temsil eden diğer vekil olan Av. Hasan Sever ise kesinleşen tüm mahkûmiyet kararları yönünden nihai kararı 28/7/2020 tarihinde öğrendiğinden bahisle 11/8/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

21. Bu durumda, başvurucunun başka bir avukatı da vekil olarak tayin ettiği tarihten itibaren somut olayda ilk avukat ile arasındaki vekâlet ilişkisinin devam edip etmediği ve bunun sonucunda ilk avukatın nihai kararı öğrendiği tarihin bireysel başvuru süresinin başlangıcı açısından dikkate alınıp alınmayacağı değerlendirilmelidir. Başvurucu hakkında görülen davaya ilişkin UYAP kayıtları ile bireysel başvuru formundaki açıklamalar ve form ekindeki belgelerde Av. Hasan Sever'in 14/1/2020 tarihinde başvurucu tarafından vekil olarak tayin edilmesinden sonra diğer avukatın azledildiğine, başvurucunun Av. Hasan Sever'i vekil tayin etmesi konusunda diğer avukatın bilgilendirildiğine ve bu avukatın başka avukatın da vekil olarak tayin edilmesine muvafakat vermediğine dair açıklamada bulunulmamış ve bu hususta belge de sunulmamıştır. Ayrıca 14/1/2020 tarihinden sonra 17/3/2020 tarihinde Mahkemeye dilekçe sunan Av. Fatma Vildan Yirmibeşoğlu müvekkili olduğunu belirttiği başvurucunun salıverilmesine dair talepte de bulunmuştur (bkz. § 10). Bu hâle göre -somut olayın özel koşullarında- Av. Fatma Vildan Yirmibeşoğlu'nun nihai kararı UYAP'tan okuduğu tarih de dâhil olmak üzere vekillikten çekilme dilekçesi verdiği 28/3/2021 tarihine kadar başvurucu ile arasındaki vekâlet sözleşmesinin devam ettiği ve bu süreçte vekil sıfatıyla başvurucuyu temsil etmeye yetkili olup bu yöndeki iradesini de sürdürdüğü sonucuna ulaşılmıştır.

22. Dolayısıyla başvurucu ile arasındaki vekâlet ilişkisi 28/3/2021 tarihine kadar devam ettiği anlaşılan ilk avukatın haberleşmenin engellenmesi suçundan verilen kesin nitelikteki nihai kararı (Daire kararı) e-tebligat yoluyla 17/3/2019 tarihinde, temyiz incelemesi sonucunda kesinleşen diğer mahkûmiyet kararlarına dair nihai karar olan Yargıtay kararını da aynı avukatın UYAP üzerinden 27/6/2020 tarihinde okuyarak öğrendiği hâlde bu tarihlerden itibaren otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşılmaktadır.

23. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Başvurucu 16/7/2016 tarihinde olay yerinde yakalanıp karakola götürülmek üzere yerde

yatar hâlde beklediği sırada kolluk görevlilerinin kasıtlı olarak müdahale etmemeleri sonucu sivil kişiler tarafından dövüldüğünü, karakola götürüldüğü sırada kolluk görevlilerinin kendisini tehdit edip fiziki saldırıda bulunduklarını, gözaltında kaldığı süreçte kendisine yemek verilmediğini, işkence yapılarak ifade vermeye zorlandığını, gözaltı sonrası 19/7/2016 tarihinde sağlık muayenesine götürüldüğünde hekim karşısında çıkarılmadan önce kolluk görevlilerinin kendisini tehdit edip muayene sırasında hekimin odasına kolluk görevlilerinin de girdiğini, hekimin kendisini muayene etmeden ve maruz kaldığı darp izleriyle ilgili tespitlere yer vermeden rapor düzenlediğini, talebine rağmen muayene raporunun bir örneğinin Mahkemece de kendisine verilmediğini belirterek kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (İsmail Buğra İşlek [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17). Bununla birlikte bir kimsenin devlet görevlilerinin -Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden- bir muamelesine uğradığına ilişkin yeterince açık belirtiler varsa soruşturma makamları şikâyet yapılmasını beklemeden konuyla ilgili bir ceza soruşturması açmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, § 102; S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, § 112).

26. Başvuru dosyasındaki bilgi ve belgeler başvurucunun Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder nitelikte muamelelere maruz kaldığına ilişkin yeterince açık belirti oluşturmadığından soruşturma makamları, başvurucunun şikâyeti bulunmamasına rağmen resmî ceza soruşturması başlatmakla yükümlü değillerdi. Bu nedenle başvurucu, bireysel başvuru yapmadan önce şikâyetlerini uygun delillerle destekleyerek soruşturma makamlarına iletmekle yükümlüydü. Buna rağmen başvurucu; yakalama sırasında ve gözaltı sürecinde kötü muamele yasağını ihlal eder nitelikte muamelelere maruz kaldığına ve doktorun, kendisini muayene etmeden ve vücudundaki yaralara yer vermeden genel adli muayene raporu düzenlediğine ilişkin iddialarını bireysel başvuru öncesinde yetkili makamlar önünde dile getirdiğine ilişkin herhangi bir belge sunmamıştır. Dolayısıyla kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiası, hukuk sisteminde mevcut yargısal yollar tüketilmeden dile getirilmiştir.

27. Açıklanan gerekçelerle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

28. Başvurucu, muhakeme sürecinde mal varlığına yönelik konulan tedbirlerin kaldırılmamasından yakınmaktadır.

29. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

30. Genel olarak bir hakkın öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı açıkça görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu

gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak nitelendirilmesi mümkündür (S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28; Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31). Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılmasıyla söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö., § 29; Mehmet Güven Ulusoy, § 32).

31. Somut olayda UYAP üzerinden yapılan inceleme neticesinde, başvurucu bireysel başvuruda bulunduktan sonra Mahkemenin Yargıtayca bozma kararı verilen hükümler yönünden devam eden yargılama sırasında, başvurucunun da hazır bulunduğu celsede tedbir kararının kaldırılmasına karar verdiği anlaşılmıştır (bkz. § 15). Ancak başvurucu, Anayasa Mahkemesini bu konuda bilgilendirmemiştir.

32. Tedbir kararından şikâyet edilen başvuruda kararın kaldırılmış olması başvurucunun mağdur statüsünün değerlendirilmesi bakımından oldukça önem taşımaktadır. Tedbir kararının kaldırılmış olması nedeniyle başvurucunun mağdur statüsünün hitama erdiği sonucuna ulaşılabilecek ve başvurunun düşmesine karar verilebilecektir. Başvurucu, bireysel başvuru formunda başvuruyla ilgili koşullarda herhangi bir değişiklik meydana geldiğinde bunu Anayasa Mahkemesine bildireceğini beyan etmesine rağmen Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında belirtilen yükümlülüklerine açıkça aykırı bir şekilde, yukarıda belirtilen olguya ilişkin olarak herhangi bir bildirimde bulunmamıştır.

33. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi vermediği, bu süreçte vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmelerle ilgili olarak Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemek suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasını engellediği anlaşıldığından başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

34. Başvurunun mahiyeti gözetildiğinde 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca başvurucu aleyhine disiplin para cezasına hükmedilmesine gerek görülmemiştir.

Selahaddin MENTEŞ bu sonuca katılmamıştır.

Ç. Diğer İhlal İddiaları

35. Başvurucunun gözaltının ve tutuklamanın hukuki olmaması, sulh ceza hâkimliklerinin bağımsız ve tarafsız mahkeme olmaması, tutuklama tedbirinin şartları oluşmadığı hâlde tutukluluk hâlinin devamına karar verilmesi ve bu kararların kendisine veya yakınlarına tebliğ edilmemesi nedenleriyle kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin

iddiasının Mehmet Emin Kılıç ([2. B.], B. No: 2013/5267, 7/3/2014, §§ 19-32) kararı doğrultusunda süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

36. Başvurucu, yukarıda belirtilen hakların yanı sıra Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun iddiaları Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru inceleme yetkisine girdiği ölçüde ve sunulan belgeler çerçevesinde değerlendirildiğinde temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların 6216 sayılı Kanun'da düzenlenen diğer kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamadığı anlaşılmıştır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

3. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

4. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 22/7/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

1. Mahkemenin sayın çoğunluğu tarafından başvurucunun; mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmiştir.

2. Aşağıda belirteceğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

3. Olay ve olgular mahkememizin gerekçeli kararında ayrıntılı olarak özetlenmiştir.

4. Başvurucu hakkında İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesinde görülen dava nedeniyle 22/01/2018 tarihinde başvurucunun mal varlığına tedbir konulduğu anlaşılmıştır. Konulan bu tedbir 13/07/2021 tarihinde kaldırılmıştır. Mahkememizin sayın çoğunluğu bu işlemi Anayasa Mahkemesine başvurucu tarafından bildirilmediği gerekçesiyle başvurucu kötü niyetli kabul edilmiştir.

5. Anayasa Mahkemesi Sait Görmüş kararında mal varlığına ilişkin konulan tedbirler ve bu tedbirler kapsamında geliştirilen hukuki mekanizmalar konusunda temel haklar bağlamında anayasal ilkeleri belirlemiştir. Sait Görmüş kararındaki ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesine benzer durumlara önem atfetmeksizin sonuca ulaşmıştır. Bu karar

doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin sonuca ulaşması gerekmektedir.

6. Mahkememiz Sait Görmüş (2022/19376)E. , (12/12/2024) K. sayılı kararında ilkeleri şu şekilde ortaya koymuştur. “Başvurucunun şikâyetinin özü, uzun süren elkoyma tedbirinden dolayı aracı üzerinde dilediği gibi tasarruf etme yetkisini kullanamaması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkindir. 5271 sayılı Kanun'un 128. maddesi gereğince gerçekleşen el koymalarda yine aynı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (j) bendi uyarınca zararın tazmini için dava açılabileceği belirtilmesine rağmen yukarıda sözü edilen Yargıtay içtihatlarında fiilî elkoyma olup olmamasına göre ayrım yapılabildiği görülmüştür. Bu durumda başvurucunun şikâyetinin Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Etkili başvuru hakkı anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlamaya) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir (Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47; Murat Haliç, B. No: 2017/24356, 8/7/2020, § 44).

Mahkemenin önündeki uyuşmazlığın esasını incelememesi sadece adil yargılanma hakkını zedelemekle kalmaz, aynı zamanda davanın konusunu oluşturan medeni hakkın bağlantılı bulunduğu diğer (maddi) hak ve özgürlükler yönünden etkili başvuru hakkının ihlal edilmesine de yol açabilir. Yargısal başvuru yolları, çoğunlukla bir hak veya özgürlükle bağlantılı uyuşmazlıkların çözüme kavuşturulması amacıyla ihdas edilmiştir. Kişiler dava açmak suretiyle mahkemelerden hak ve özgürlükleriyle ilgili olarak yargısal koruma talep etmektedir. Bireylerin yargısal koruma taleplerine cevap vermek, bu bağlamda dava konusu uyuşmazlığın esasını inceleyerek iddia ve savunmaları değerlendirdikten sonra davayı karara bağlamak yargı mercilerinin anayasal yükümlülüğüdür (Emin Arda Büyük [GK], B. No: 2017/28079, 2/7/2020, § 52).

Ancak söz konusu kararlar ile ilgili dairenin benzer kararlarında 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (j) bendi uyarınca tazminat istenebilmesi için geçici bir hukuki koruma tedbiri olan elkoyma tedbirinin sicile şerh konulmak suretiyle uygulanmasının tek başına yeterli görülmediği, araca fiilen elkoymanın da gerçekleşmesinin arandığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda içtihadın bu yönde gelişmesinde fiilen elkoyma tedbiri uygulanarak aracından mahrum kalan davacıların uğradığı para ile ölçülebilir zararların somut verilerle belirlenebilir olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Buna göre yalnızca sicile şerh konulan ve fiilî olarak kişinin elinden alınmamış olan araç sebebiyle oluşması muhtemel maddi zararların somutlaştırılmasındaki zorluk da yadsınamaz.

Anayasa Mahkemesi yukarıda değinilen önceki kararlarından da anlaşılacağı üzere (bkz. §§ 50-54) 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat talep etme yolunu fiilî bir elkoyma olsun olmasın herhangi bir ayrım yapmaksızın etkili bir yol olarak kabul etmiştir. Nitekim anılan maddenin (1) numaralı fıkrasının (j) bendinde "eşyası veya diğer malvarlığı değerleri" ve "zamanında geri verilmeyen" ibareleri düzenlenmiştir. Dolayısıyla sicile şerh düşülmesisuretiyle icra olunan elkoymaların 141. madde kapsamında olmadığı yönünde açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Yargıtay ilgili dairesinin süregelen yerleşik içtihatları kapsamında sicile şerh koymak suretiyle icra olunan elkoymaların anılan kapsama dâhil edilmediği ve tazminata hükmedilebilmesi için lafzı yorum yoluyla fiilen elkoyma koşulunun

gerçekleşmesi şartının arandığı anlaşılmaktadır. Bu durumda 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde, sicile şerh düşülmesi suretiyle icra olunan elkoymaları kapsayan açık bir hüküm bulunmadığından mahkemelerin hükmü lafzi olarak yorumlamalarının öngörülemez olduğu söylenemez. Öte yandan fiilen el konulmamış olsa dahi sicile şerh düşülmesi suretiyle eşyasına el konulan maliklerin hukuki tasarruflarda bulunma imkânlarının kısıtlanmış olduğu açıktır.

Anayasa Mahkemesinin elkoyma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki başvurulara ilişkin kararlarında açık olarak belirttiği üzere her türlü elkoyma kaçınılmaz olarak bir miktar zarara yol açmaktadır. Ancak kaçınılmaz olanın üzerinde bir zarara yol açılması durumunda mülkiyet hakkına yapılan müdahale kişilere aşırı bir külfet yüklemektedir. Başvuru Numarası : 2022/19376 Karar Tarihi : 12/12/2024

Dolayısıyla somut olayda sicile şerh düşülmesi suretiyle uygulansa dahi başvurucunun kusurundan kaynaklanmayan sebeplerle elkoyma tedbirinin uzun sürmesi nedeniyle kaçınılmaz olanın üzerinde bir zarara yol açıldığı, başvurucuya aşırı bir külfet yüklendiği kuşkusuzdur. Yukarıda sözü edilen Yargıtay içtihatlarında ise sicile şerh konulması yeterli olmayıp fiilî elkoyma arandığı dikkate alındığında söz konusu zararların 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi kapsamında giderilmesi mümkün görünmemektedir.

Sonuç olarak başvurucunun mülkiyet hakkının korunması için başvurucuya yüklenebilecek bir kusurun bulunmadığı durumlarda aracın trafik siciline şerh düşülmesi suretiyle uygulanan tedbirin uzun sürmesi nedeniyle uğranılan zararın giderimine ilişkin olarak etkili bir hukuk yolunun bulunmadığı tespit edilmiştir.

Somut olayda uzun süren tedbir nedeniyle zarara uğradığını ileri süren başvurucuya yetkili makama başvurma imkânının, diğer bir ifadeyle etkili başvuru hakkının sağlanması Anayasa'nın 40. maddesinin gereğidir. Başvurucunun aracı üzerinde hukuki tasarruflarda bulunmasını sınırlandıran başvuruya konu tedbir şerhi yaklaşık olarak on üç yıl devam etmiş olup başvurucunun bu nedenle doğan zararını talep edebileceği etkili başvuru yolunun mevcut olmadığı anlaşılmaktadır.

Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.”

7. Yukarıda ayrıntılı olarak özetlenen Sait Görmüş kararında Anayasa Mahkemesi trafik siciline şerh verilmesi halinde yetkili bir makamlara başvuru imkanı olmaması sebebiyle ihlal sonucuna ulaşılmıştır. Somut görülen davada da aynı durum söz konusudur. Başvurucunun aracına trafik siciline şerh düşülmesi nedeniyle tedbir kararı uygulanmıştır. Tedbir kararı 3 yıl sürmüştür. Bu tedbirden kaynaklı tazminata ilişkin hukuki bir yol bulunmamaktadır. Anayasa’nın 35. ve 40. maddeleri uyarınca tedbirden kaynaklı varsa zararların giderimi için etkili bir mekanizma oluşturulmalıdır. Somut olay bağlamında böyle bir mekanizma olmadığı için Anayasa Mahkemesinin Sait Görmüş kararındaki ilkeler doğrultusunda mülkiyet hakkıyla bağlantılı etkili başvuru hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmalıdır.

8. Yukarıda belirttiğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

Üye Selahaddin MENTEŞ

Z.S.S.Ö.

B. No: 2020/33928 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/33928

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Z.S.S.Ö. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/33928)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucu : Z.S.S.Ö.

Vekili : Av. Maide ÖZLÜ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasının (FETÖ/PDY) avukatlık yapılanması ile bağlantılı olarak başvurucunun da aralarında bulunduğu şüpheliler hakkında soruşturma başlatılmıştır.

3. Başvurucu 12/9/2020 tarihinde kayınpederinin evinde yapılan aramada gözaltına alınmıştır.

4. Başvurucu, Ankara İl Emniyet Müdürlüğüne getirilerek 22/9/2020 tarihine kadar burada gözaltında tutulmuş ve anılan tarihte Başsavcılıkça silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanması talebiyle -başka şüphelilerle birlikte- Ankara 3. Sulh Ceza Hâkimliğine sevk edilmiştir.

5. Ankara 3. Sulh Ceza Hâkimliği 22/9/2020 tarihinde başvurucu hakkındaki tutuklama

talebinin reddine ve başvurucunun yurt dışına çıkışının yasaklanması ile konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbiri altına alınmasına karar vermiştir.

6. Başsavcılık 23/9/2020 tarihinde tutuklama talebinin reddi kararına itiraz etmiştir. Ankara 4. Sulh Ceza Hâkimliğince 25/9/2020 tarihinde hakkında yakalama emri düzenlenmesine karar verilen başvurucu, aynı tarihte gözaltına alınmıştır. Başvurucu 26/9/2020 tarihinde -başka şüphelilerle birlikte- tutuklanması istemiyle Ankara 5. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk edilmiştir. Hâkimlik 27/9/2020 tarihinde başvurucunun tutuklanmasına karar vermiştir.

7. Başvurucu 2/10/2020 tarihinde tutuklama kararına itiraz etmiştir. İtirazı inceleyen Ankara 6. Sulh Ceza Hâkimliği 8/10/2020 tarihinde tutuklama kararının usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle itirazın reddine karar vermiştir.

8. Başvurucu, anılan kararı 12/10/2020 tarihinde öğrendiğini beyan etmiştir.

9. Başvurucu 6/11/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. İkinci Komisyon 12/2/2021 tarihinde başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir. Ayrıca yakalama ve gözaltı tedbirlerinin hukuki olmadığına, tutukluluğun makul süreyi aştığına, kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle, arama ve elkoyma işlemlerinden dolayı özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının, eşitlik ilkesinin, masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddialar ile soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması ve sulh ceza hâkimliklerinin yapısından dolayı kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların ise açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

11. Başsavcılık 16/12/2020 tarihinde başvurucu ve diğer şüpheliler hakkındaki tutukluluk hâlinin değerlendirilmesi için Ankara 2. Sulh Ceza Hâkimliğinden talepte bulunmuştur. Hâkimlik 17/12/2020 tarihinde başvurucunun tahliyesine ve yurt dışına çıkışının yasaklanması ile haftanın iki günü kolluk birimine imza karşılığı başvurması şeklinde adli kontrol altına alınmasına karar vermiştir.

12. Başsavcılık bu karara itiraz etmiştir. İtirazı inceleyen Ankara 3. Sulh Ceza Hâkimliği 18/12/2020 tarihinde tahliye kararının usul ve kanuna uygun olduğu kanaatiyle itirazın reddine karar vermiştir.

13. Başvurucu hakkında 17/5/2023 tarihli iddianameyle silahlı terör örgütüne üye olma suçundan kamu davası açılmıştır. Ankara 18. Ağır Ceza Mahkemesi 18/7/2023 tarihinde iddianamenin kabulüne karar vermiş ve kovuşturma aşaması başlamıştır. Ankara 18. Ağır Ceza Mahkemesi 20/3/2024 tarihli kararıyla başvurucunun beraatine karar vermiştir. Beraat kararı istinaf kanun yoluna başvurulmadan 28/3/2024 tarihinde kesinleşmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

14. Başvurucu; somut suç şüphesi ve somut deliller bulunmadan hukuken geçersiz bir şekilde hakkında tutuklama kararı verildiğini, delilleri karartma ve kaçma şüphesi olmadığı hâlde şartları oluşmadan verilen tutuklama kararı dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Bakanlık görüşünde, öncelikle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesindeki tazminat yolunun tüketilmesi gerektiği belirtilmiştir. Esas bakımından yapılacak inceleme yönünden ise başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı değerlendirilirken tutuklama kararının verildiği andaki genel koşulların gözardı edilmemesi gerektiği, tutuklama kararının gerekçesinden başvurucunun tutuklanmasına karar verilirken kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillere dayanıldığının anlaşıldığı, tutuklamaya dair verilen kararlara ilişkin gerekçeler kapsamında başvurucunun tutukluluğunun keyfî olduğunun savunulamayacağı ifade edilmiştir.

16. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında genel hatlarıyla başvuru formunda belirttiği iddialarını tekrarlamıştır.

17. Başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

18. Anayasa Mahkemesi; haklarında verilen kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararı kesinleşen kişiler yönünden de 5271 sayılı Kanun'da öngörülen tazminat davası açma yolunun bireysel başvuru öncesinde tüketilmesi gerektiğini ifade etmiştir (Hüseyin Hançer [2. B.], B. No: 2013/8319, 7/1/2016, §§ 37-41; Bilal Canpolat [1. B.], B. No: 2014/983, 18/5/2016, §§ 37-43; Kamil Erdoğan [2. B.], B. No: 2017/4023, 19/4/2018, §§ 38-42). Başvurucu, terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmıştır. Başvurucu 17/12/2020 tarihinde tahliye edilmiştir. Yapılan yargılama sonucunda başvurucunun beraatine karar verilmiş ve bu karar kesinleşmiştir. Somut olayda da kesinleşmiş bir hüküm bulunduğundan başvurucunun tutuklama tedbiri açısından 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde düzenlenen tazminat yoluna başvurabilmesi mümkündür.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BELGİN ÖZDEMİR VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/35815 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/35815

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BELGİN ÖZDEMİR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/35815)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : 1. Belgin ÖZDEMİR 2. Nedime KANUN 3. Hakan KOZACIOĞLU 4. Hatice PAYDAK 5. Mehmet KANUN 6. Mehmet Can SABUNCUOĞLU 7. Nazire ALTINEL 8. Necmettin ÇİĞDEM 9. Özcan BİLDİRİCİ 10. Rengin ARICAN 11. Rüçhan HUMBARACI 12. Tarhan KOZACIOĞLU 13. Ülker ATILAN 14. Zerrin ÇEŞMEBAŞI 15. Muna EZERER

Vekilleri : Av. Adil AKTAY Av. Utku Çağrı AKTAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırmasız el atmaya dayalı tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular, Mersin'in Tarsus ilçesi, Nacarlı köyü, 800 sayılı parselde bulunan taşınmazın hissedar malikleridir. Başvurucular, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünce (İdare) taşınmazlarına sulama kanalı yapılmak suretiyle fiilen el konulduğu iddiasıyla İdareye karşı Mersin 3. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) tazminat davası açmıştır.

3. Mahkeme, kamulaştırmasız elkoyma kavramının 31/8/1956 tarihli ve 6830 sayılı İstimlak Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 9/10/1956 tarihinden sonraki olgular için geçerli olduğunu, bu tarihten önceki elkoymaların 5/1/1961 tarihli ve 221 sayılı Amme Hükmi Şahısları veya Müesseseleri Tarafından Fiilen Amme Hizmetlerine Tahsis Edilmiş Gayrimenkuller Hakkındaki Kanun hükümleri uyarınca kamulaştırılmış sayıldığını, dava konusu taşınmaza

da 1938 yılında sulama kanalı yapılmak suretiyle el konulduğunu, taşınmazın 1960 yılında yapılan kadastro tespiti sırasında da sulama kanalı vasfıyla davacılar adına tescil edildiğini belirtmiş; İdare tarafından yapılan elkoymanın 9/10/1956 tarihinden önce olması nedeniyle 221 sayılı Kanun uyarınca taşınmazın İdarece kamulaştırılmış sayıldığını ve davacıların her türlü dava hakkının düştüğünü kabul ederek davanın reddine karar vermiştir. Karar, Yargıtay 5. Hukuk Dairesi nezdinde yapılan temyiz ve karar düzeltme incelemelerinden geçerek kesinleşmiştir.

4. Başvurucular, nihai kararı 15/10/2020 tarihinde öğrendikten sonra 16/11/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvurucu Hatice Kanun'un 14/8/2024 tarihinde vefat etmesi üzerine mirasçıları olan Mehmet Kanun, Nedime Kanun, Necmettin Çiğdem, Muna Ezerer 24/12/2024 tarihinde başvuruya katılma talebinde bulunmuştur. Başvurucu Mehmet Can Sabuncuoğlu'nun 22/7/2025 tarihinde, başvurucu Mehmet Kanun'un 29/5/2026 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucular 221 sayılı Kanun'da yer alan ve dava açma haklarını sınırlandıran düzenlemenin mülkiyet hakkının ihlali niteliğinde olduğunu, taşınmazlarına kamulaştırmasız olarak el atıldığının kabulü gerektiğini ve yargılamanın uzun sürdüğünü belirterek mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatlarının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formunda belirtilen iddialarını yinelemiştir.

A. Başvurucular Mehmet Can Sabuncuoğlu ile Mehmet Kanun Yönünden

9. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa

Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle başvurucular Mehmet Can Sabuncuoğlu ile Mehmet Kanun yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

1. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Başvuruya konu uyuşmazlığın da dayanağı olan 221 sayılı Kanun, Anayasa Mahkemesinin 21/4/2022 tarihli ve E.2021/19, K.2022/46 sayılı norm denetimi kararı ile iptal edilmiştir. Kararda, anayasal ögeleri dikkate almayan, bu çerçevede kamulaştırmada kamu yararının bulunup bulunmadığının yargısal olarak denetlenmesine imkân tanımayan, gerçek karşılık ve diğer anayasal ölçütleri karşılamayan kuralın Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen sınırlamanın Anayasa'nın sözüne aykırı olamayacağı hükmüne aykırılık teşkil ettiği, kanunda Anayasa'nın açık güvencelerine aykırı olarak öngörülen kamulaştırmanın birey için katlanılabilir bir külfete dönüşmesini engelleyecek herhangi bir telafi mekanizmasına da yer verilmediği açıklanmıştır.

13. Yine Anayasa Mahkemesi Ferhat Geneci ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2019/13161, 7/2/2024) kararında 221 sayılı Kanun'un norm denetimi kararıyla iptal edildiğini vurgulamış ve başvuruculara dava haklarının düştüğü kabul edilmek suretiyle kamulaştırma bedelinin ödenmemesi yönündeki mülkiyet haklarına yapılan müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiğine karar vermiştir.

14. Başvuruya konu olayda Mahkeme, başvuruculara ait taşınmaza 9/10/1956 tarihinden önce sulama kanalı inşa edilmek suretiyle el atıldığını, bu itibarla 221 sayılı Kanun hükmü uyarınca kamulaştırılmış sayıldığını, başvuruculara her türlü dava hakkının düştüğünü kabul etmiştir.

15. Somut başvuruda Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamında verdiği Ferhat Geneci ve diğerleri kararından ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmadığı, bu kapsamda Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddelerindeki güvenceler ışığında başvuruculara mülkiyet haklarına yapılan müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği değerlendirilmiştir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne

Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle yapılan başvurular ile yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucular Mehmet Can Sabuncuoğlu ile Mehmet Kanun yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. 1. Diğer başvurucular yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer başvurucular yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Mersin 3. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2009/350, K.2013/488) GÖNDERİLMESİNE,

D. Diğer başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama

giderinin diğer başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben diğer başvuruculaların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ERDOĞAN KAPICIOĞLU VE EROL KAPICIOĞLU

B. No: 2021/12624 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/12624

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERDOĞAN KAPICIOĞLU VE EROL KAPICIOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/12624)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucular : 1. Erdoğan KAPICIOĞLU 2. Erol KAPICIOĞLU

Vekili : Av. Abdullah KAPICIOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza kovuşturması kapsamında uzun süreden beri silah üzerindeki elkoyma tedbirinin devam etmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 206. maddesi uyarınca resmî belgenin düzenlenmesinde yalan beyan ile 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un 13. maddesi uyarınca ruhsatsız ateşli silahlarla mermileri satın alma veya taşıma veya bulundurma suçlarından yürütülen soruşturma sırasında başvurucu Erdoğan Kapıcıoğlu'na ait Canik marka silaha 15/3/2011 tarihinde 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 128. maddesi uyarınca el konulmasına karar verilmiştir.

3. Başvurucular hakkında yürütülen yargılama yerel mahkeme nezdinde derdesttir.

4. Komisyon her iki başvurucu yönünden adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarının başvuru yollarının tüketilmemesi, başvurucu Erol Kapıcıoğlu yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının ise kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna, başvurucu Erdoğan Kapıcıoğlu'nun mülkiyet

hakkının ihlal edildiği şikâyetine ilişkin olarak ise başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Yakup Ziya Genç ([2. B.], B. No: 2018/18585, 16/6/2021) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir (benzer yöndeki kararlar için bkz. M.S.Ö. [2. B.], B. No: 2020/11902, 19/12/2023; Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018; İhsan Metin [2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019; Şeyhmus Terece [GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020).

6. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin uygulanmasının ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği, tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda elkoyma tedbirinin on beş yıldan fazla devam ettiği anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvurucu Erdoğan Kapıcıoğlu'nun Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucu Erdoğan Kapıcıoğlu; 50.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Somut olayda mülkiyet hakkı yönünden tazminat talebinde bulunulduğundan ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmüştür. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucu Erdoğan Kapıcıoğlu'na manevi zararları karşılığında net 55.000 TL manevi tazminat ödenmesine; maddi zarara ilişkin olarak bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucu Erdoğan Kapıcıoğlu'na net 55.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

Ç. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucu Erdoğan Kapıcıoğlu'na ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucu Erdoğan Kapıcıoğlu'nun Hazine ve

Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için Bakırköy 7. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2010/279) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NİYAZİ CANDAN

B. No: 2021/15459 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/15459

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NİYAZİ CANDAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/15459)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Ayşenur TUNCER

Başvurucu : Niyazi CANDAN

Vekili : Av. Mustafa Şenay CANORUÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, başvurucuya ait taşınmazın yer aldığı bölgede kanalizasyon ve arıtma sistemi bulunmaması nedeniyle özel hayata saygı hakkının ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu; Mardin'in Midyat ilçesi, Tulgalı köyünde bulunan 103 ada 30 parsel sayılı tarla vasfındaki taşınmazın malikidir. Maddi ve manevi tazminat ödenmesi talebiyle Mardin Büyükşehir Belediye Başkanlığı ile Midyat Belediye Başkanlığına başvuruda bulunan başvurucunun bu taleplerini adı geçen idareler reddetmiştir. Söz konusu taleplerde başvurucu; bahse konu taşınmazının bulunduğu bölgede kanalizasyon ve arıtma sistemi bulunmaması nedeniyle çevreye bırakılan atık ve kirli suyun etkisiyle taşınmazının zarar gördüğünü, taşınmazı ve çevresinde oluşan kötü koku, görüntü kirliliği, yabani bitki, böcek ve haşerelerden kaynaklı olarak yaşam kalitesinin düştüğünü, insan sağlığının bozulduğunu, hayvanların telef olduğunu, arazinin verimsizleşerek kullanılamaz hâle geldiğini ileri sürmüştür. Bu şikâyetlerden hareketle başvurucu; idarelerin bakım, gözetim, denetim, önleyici tedbir veya muhafazaya yönelik herhangi bir girişimde bulunmadığını belirtmiştir.

3. Başvurucu, taleplerinin reddine yönelik işlemlerin iptali ile birlikte ağır hizmet kusuru

nedeniyle uğranılan zararlara karşılık maddi ve manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi talebiyle Mardin 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmıştır. İdarelere sunulan talep dilekçelerindeki hususlar, dava dilekçesinde başvurucu tarafından tekrarlanmıştır.

4. İdare Mahkemesi, uyuşmazlık konusu ile ilgili olarak keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmasına karar vermiştir. Bu kapsamda yapılan incelemeler sonucunda düzenlenen 7/5/2018 tarihli raporda;

i. Keşif mahallinde yapılan incelemeler sonucunda dava konusu taşınmazın davaya konu kirli suyun taşındığı dere yatağına yaklaşık 69 metrelik mesafede olması ve taşınmazın eğiminden dolayı 50 metrelik bir kot farkı oluşması nedenleriyle su baskınları, göllenme veya etkili emilim gibi sebeplerle taşınmazın toprak yapısı üzerinde herhangi bir zarar oluşturmadığı belirtilmiştir. Bunun yanında taşınmazın derenin etkili emilim bölgesinden uzak olması, taşınmazın dere yatağı ve çevresinde olmaması nedenleriyle oluşan haşere ve benzeri zararlıların taşınmazın üzerinde devam eden tarımsal faaliyete doğrudan bir zarar oluşturmayacağı ifade edilmiştir.

ii. Bununla birlikte raporda kirli su kaynaklı oluşan kötü kokunun derenin gerek taşınmaz ile olan mesafesi, gerek taşınmazın bulunduğu konum itibarıyla hâkim rüzgâr yönünün tersine düşmesi sebepleri ile dava konusu taşınmaz üzerinde tarımsal faaliyet gerçekleştirmek için lazım olan çalışan iş gücünün kötü koku nedeniyle iş gücü kaybına neden olmayacağı vurgulanmıştır. Bunun yanında kötü kokunun hava ile taşınımının çevre şartlarına göre değiştiği belirtilmekle birlikte koku kaynağından uzaklaştıkça etki değerinin düştüğü tespitine yer verilmiştir. Ayrıca dava konusu taşınmaz üzerinde davaya konu kirli su sebebiyle herhangi bir toprak ıslah çalışmasına gerek duyulmadığı ve taşınmazın piyasa alım satım durumlarında piyasa arz talebinde herhangi bir değer kaybı olmayacağı tespit edilmiştir.

iii. Sonuç olarak taşınmaza ait uydu görüntüsü de değerlendirilmek suretiyle dava konusu taşınmazın davaya konu kirli suyun aktığı dere yatağına konumu itibarıyla taşınmaz üzerinde herhangi bir maddi zarar oluşmayacağı kanaatine varılmıştır.

5. Yapılan yargılama sonucunda İdare Mahkemesi 31/12/2018 tarihli kararında başvurucunun idarelere yapmış olduğu başvuruların reddine ilişkin işlemlerin iptali talebi yönünden davanın incelenmeksizin reddine, maddi tazminat talebinin reddine, manevi tazminat talebi yönünden ise davanın kısmen kabulü ile 3.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

i. Başvurucunun idarelere yapmış olduğu başvuruların reddine ilişkin işlemlerin idari eylemden doğan tazminat davalarının ön koşulu olan ve 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 13. maddesi kapsamında yapılan bir idari başvuru sonucunda tesis edilmiş idari işlemler olduğu ve bunların idari davaya konu edilebilecek kesin ve yürütülmesi gerekli bir işlem niteliğinde olmadığı belirtilmiştir.

ii. Maddi tazminat talebi yönünden 7/5/2018 tarihli bilirkişi raporunda yer alan tespitlere yer verilmiş, anılan raporda ulaşılan sonuca göre dava konusu taşınmazın davaya konu kirli suyun aktığı dere yatağına göre konumu gereğince taşınmaz üzerinde herhangi bir maddi zarar oluşmadığı değerlendirmesi hükme esas alınmıştır. Böylelikle idarenin kusurlu sorumluluğunun şartlarından olan maddi zarar koşulunun gerçekleşmediği kanaatiyle başvurucunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmiştir. Ayrıca kararda taraflara

tebliğ edilen bilirkişi raporuna başvurucunun itiraz ettiği ifade edilerek itiraz nedenlerinin söz konusu raporu kusurlandıracak nitelikte görülmediği ve dava dosyasına sunulan 7/5/2018 tarihli bilirkişi raporunun hükme esas alınabilecek nitelikte olduğu kanaatine varıldığı vurgulanmıştır.

iii. Manevi tazminat talebi yönünden ise her ne kadar 7/5/2018 tarihli bilirkişi raporunda başvurucunun herhangi bir maddi zararının bulunmadığı tespitine yer verilmiş ise de taşınmaz üzerinde tarımsal faaliyet sürdürülebilmesi için ihtiyaç duyulan insan gücünün çalışmasını engelleyici kötü koku oluşumu ve bunun tarımsal faaliyetin yoğun olduğu yaz aylarında artması, kirli suyun yabancı ot ve zararlılara yaşam alanı oluşturarak yol açtığı hastalıklarla mücadele çabası, kirli su sebebiyle tarımsal faaliyet yapılacak taşınmaza ulaşımda güçlükler yaşanması nedeniyle başvurucu için takdiren 3.000 TL manevi tazminatın yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmiştir.

6. Bu karara karşı davalı idareler tarafından istinaf kanun yolu başvurularında bulunulmuştur. İstinaf dilekçelerinde husumet itirazı ileri sürülmekle birlikte Mardin'in tamamını kapsayan yeni ve modern arıtma tesisinin iş ve işlemleri ve faaliyetlerinin devam etmekte olduğu belirtilmiştir. Ayrıca büyük ilçelerin arıtma tesisi projelerinin uzun zaman aldığı ve bu sürelerin uzamasında idarelerin kusurunun bulunmadığı vurgulanmıştır.

7. Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Üçüncü İdari Dava Dairesi (Daire) 3/2/2021 tarihli kararıyla davalı idarelerin istinaf başvurularının kabulüne, manevi tazminat talebi yönünden İdare Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve bu yönden davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde ise manevi zararın, kişinin fizik yapısının ve iç huzurunun bozulmasını, yaşama gücünün ve sevincinin azalmasını, kişilik haklarının zedelenmesini, şeref ve haysiyetinin rencide edilmesini, duyulan acı ve ıstırabı, kişinin günlük yaşamını zorlaştıran her türlü üzüntü ve sıkıntıyı ifade ettiğini belirtmiştir. Bununla birlikte genel kabule göre manevi tazminata hükmedilebilmesi için idarenin hukuka aykırı bir işlem veya eylemi sonucunda nispeten ağır bir elem ve üzüntünün duyulmuş olmasının gerektiğini ifade etmiştir. Netice itibarıyla kirli su nedeniyle oluştuğu öne sürülen manevi zararların o kişiye özgü, özel ve olağanüstü bir yönünün olmaması nedeniyle idarece tazmini gerektirecek bir nitelikte bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır.

8. Başvurucu, nihai kararı 10/3/2021 tarihinde tebellüğ ettikten sonra 9/4/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Özel Hayata Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu; arıtma tesisi yapılmaması nedeniyle maddi ve manevi olarak mağdur olduğunu, İdare Mahkemesi tarafından takdir edilen manevi tazminat kararının istinaf aşamasında kaldırılması nedeniyle açıkça emredici kanun hükümlerine aykırı karar verildiğini belirtmiştir. Böylelikle idarenin yürütmekle yükümlü olduğu kamu hizmetini gereği gibi sunmaması nedeniyle üzüntü ve sıkıntı duyduğunu vurgulayan başvurucu; maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının, mülkiyet hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuru ile ilgili olarak Anayasa'nın,

mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Başvuru, ihlal iddialarının mahiyeti gereği özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür (benzer yöndeki bir karar için bkz. Binali Özkaradeniz ve diğerleri [GK], B. No: 2014/4686, 1/2/2018, §§ 40-46). Anılan başvuru açısından değerlendirilmesi gereken ilk husus, başvuruya konu çevresel etkinin Anayasa'nın 20. maddesi kapsamındaki güvenceleri harekete geçirecek asgari ağırlıkta olup olmadığıdır. Bu kapsamda ilgili tesis, işletme veya sair faaliyet sonucu ortaya çıkan çevresel etkiler ile başvurucunun özel ve aile hayatı veya konutunu kullanım hakkı arasında yeterince sıkı bir bağın varlığı yeterlidir (Mehmet Kurt [GK], B. No: 2013/2552, 25/2/2016, § 69; Ahmet İsmail Onat [2. B.], B. No: 2013/6714, 21/4/2016, § 84; Hüseyin Tunç Karlık ve Zahide Şadan Karluk [2. B.], B. No: 2013/6587, 24/3/2016, § 68). Başvurucunun uyuşmazlığa konu taşınmazında çiftçilik yaptığı ve arıtma tesisi yapılmamış olması nedeniyle oluşan kötü koku ve haşerelerden şikâyetçi olduğu görülmektedir. Dolayısıyla uyuşmazlığa konu çevresel etkiyle başvurucunun özel hayata saygı hakkı arasında sıkı bir bağın bulunduğu ve güvenceleri harekete geçirecek asgari ağırlıkta olduğu gözönüne alınarak başvurunun Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Özel hayatın korunması kapsamında kişiliğin serbestçe geliştirilmesiyle uyumlu birçok hukuksal çıkar bu hakkın kapsamına dâhildir. Bu bağlamda kişinin fiziksel ve ruhsal bütünlüğüne ilişkin hukuksal çıkarı da özel hayata saygı hakkı kapsamında güvence altına alınmaktadır. Fiziksel ve ruhsal bütünlük hakkı kapsamında güvence altına alınan hukuksal çıkarlardan biri de sağlıklı bir çevrede yaşama hakkıdır (AYM, E.2013/89, K.2014/116, 3/7/2014).

15. Özel hayat kapsamında devletin özel hayata etkili bir biçimde saygının sağlanması bağlamında pozitif yükümlülükleri kapsamında özel hayata saygıyı sağlamaya yönelik tedbirleri alması gerekir (Sevim Akat Eşki [1. B.], B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 26). Çevresel rahatsızlıklarla ilgili ihlal iddiaları kapsamında da ağırlıklı olarak devletin pozitif yükümlülükleri bağlamında özel hayat, aile yaşamı ve konuta saygı hakkı, sadece kamusal müdahalelere karşı korunmamakta özel kişilerden kaynaklanan müdahaleler kapsamında da gündeme gelmektedir (Mehmet Kurt, §§ 47, 48).

16. Karmaşık çevresel sorunların ele alınıp çözümlenmesi aşamasında karar süreci, çevreye ve kişi haklarına zarar verebilecek faaliyetlerin etkilerini önceden değerlendirecek ve önleyecek şekilde tesis edilmelidir. Bu bağlamda söz konusu sürece ilişkin bilgilere erişim ve karar alma sürecine aktif katılımın yanı sıra karardan etkilenebilecek bireylerin karar alma sürecinde görüş ve menfaatlerinin yeterince dikkate alınmadığını dile getirebilmek için konuyla ilgili her türlü tasarrufa karşı yargısal başvuru hakkına sahip olmaları ve iddialarının yargısal makamlarca özenli bir şekilde değerlendirilmesi son derece önemlidir (Ahmet İsmail Onat, § 94; Fevzi Kayacan (2) [2. B.], B. No: 2013/2513, 21/4/2016, § 71; Hüseyin Tunç Karlık ve Zahide Şadan Karluk, § 75; Ahmet Bilgin ve diğerleri [1. B.], B. No: 2015/11709, 12/12/2018, § 62). Bu anlamda anılan anayasal güvenceleri gözeten bir yargılama süreci yürütülmesi ve neticede ulaşılan sonucun konuyla ilgili ve yeterli

gerekçelerle açıklanması gerekir (Nihat Hançeroğlu [1. B.], B. No: 2018/17821, 10/5/2022, § 36).

17. Somut olayda başvurucunun dava konusu kanalizasyon atığı şeklindeki kirli suyun oluşmasının atık su arıtma tesisinin işletmeye alınmamasından kaynaklandığı yönündeki iddialarını yargısal makamlar önüne taşıma imkânı bulduğu, çelişmeli bir yargılama prosedüründe iddia ve delillerini sunma, inceletme ve ilgili kamusal makamların iddia ve savunmalarına yanıt verme imkânını elde ettiği, iddiaların reddine dair maddi ve hukuki değerlendirmelerin iki dereceli bir yargılama prosedürü neticesinde ortaya konduğu anlaşılmaktadır.

18. Bununla birlikte yargılama safahatında düzenlenen bilirkişi raporunda ise; keşif yapılmak suretiyle yapılan değerlendirmede taşınmazın konumunun davaya konu kirli suyun taşındığı dere yatağına yaklaşık 69 metrelik mesafede olduğunun ve taşınmazın eğiminden dolayı 50 metrelik bir kot farkı oluştuğunun tespit edildiği, bu nedenle su baskınları, göllenme veya etkili emilim gibi sebeplerle taşınmazın toprak yapısı üzerinde herhangi bir zarar oluşmadığının belirlendiği görülmektedir. Bu tespitin yanı sıra taşınmazın derenin etkili emilim bölgesinden uzak olduğunun, dere yatağı ve çevresinde oluşan haşere ve benzeri zararlıların taşınmazın bu bölgede bulunmaması nedeniyle taşınmazın üzerinde devam eden tarımsal faaliyete doğrudan bir zarar oluşturmayacağının da raporda ifade edildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca raporda kirli su kaynaklı oluşan kötü kokunun derenin gerek taşınmaz ile olan mesafesi, gerek taşınmazın bulunduğu konum itibarıyla hâkim rüzgâr yönünün tersine düşmesi sebepleri ile dava konusu taşınmaz üzerinde tarımsal faaliyet gerçekleştirmek için lazım olan çalışan iş gücünün kötü koku nedeniyle iş gücü kaybına neden olmayacağının da vurgulandığına işaret etmek gerekmektedir.

19. Böylelikle anılan raporda sonuç olarak dava konusu taşınmaz üzerinde davaya konu kirli su sebebiyle herhangi bir toprak ıslah çalışmasına gerek duyulmadığı, taşınmazın piyasa alım satım durumlarında piyasa arz talebinde herhangi bir değer kaybı olmayacağı ve taşınmazın konumu itibarıyla herhangi bir zararın doğmadığı kanaatine varılmıştır. Raporda yer alan tespitlerden hareketle konuyla ilgili olarak İdare Mahkemesince idarenin kusurlu sorumluluğunun şartlarından olan maddi zarar koşulunun somut olayda gerçekleşmediği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre yargılama aşamasında düzenlenen bilirkişi raporu hükme esas alınarak başvurucunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmiştir. Başvurucu, anılan karara karşı istinaf yoluna başvurmamıştır.

20. Diğer taraftan İdare Mahkemesi kararında bilirkişi raporunda başvurucunun herhangi bir maddi zararının bulunmadığı tespit edilse de taşınmaz üzerinde tarımsal faaliyet sürdürülebilmesi için ihtiyaç duyulan insan gücünün çalışmasını engelleyici kötü koku oluşumu ve bunun tarımsal faaliyetin yoğun olduğu yaz aylarında artması, kirli suyun yabancı ot ve zararlılara yaşam alanı oluşturarak yol açtığı hastalıklarla mücadele çabası, kirli su sebebiyle tarımsal faaliyet yapılacak taşınmaza ulaşımda güçlükler yaşanması gerekçesiyle başvurucu için 3.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir. Daire ise somut olayda başvurucunun manevi tazminat ödenmesi suretiyle giderilmesi gereken özel bir manevi zararının oluşmadığı kanaatiyle idarelerin istinaf başvurularının kabulüne, manevi tazminat talebi yönünden İdare Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve bu yönden davanın reddine karar vermiştir. Bu kapsamda bilirkişi raporunda dava konusu taşınmazın dere yatağına olan konumunun tespit edildiğine, anılan raporda bu konum itibarıyla taşınmazın hâkim rüzgâr yönünün tersine düşmesi sebebiyle dava konusu taşınmazın üzerinde tarımsal faaliyet gerçekleştirmek için lazım olan çalışan iş gücünün kötü koku

nedeniyle iş gücü kaybına neden olmayacağının belirlendiğine, taşınmazın dere yatağı ve çevresinde olmaması nedenleriyle oluşan haşere ve benzeri zararlıların taşınmazın üzerinde devam eden tarımsal faaliyete doğrudan bir zarar oluşturmayacağının belirlendiğine tekrar vurgu yapmak gerekmektedir.

21. Yapılan incelemelerde başvurucunun 2021/15458 numaralı bireysel başvuru dosyası kapsamında farklı bir taşınmazı bakımından aynı konudaki şikâyetleri bağlamında özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verildiği tespit edilmiştir (Niyazi Candan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/15458, 14/5/2025). Ancak anılan dosyada dava konusu yapılan taşınmazın yeri ve konumu itibarıyla kanalizasyon atığı şeklindeki kirli suyun üzerinden geçerek taşınmaz üzerinde göllenme ve su birikintisi oluşturduğu, taşınmazın belli bir kısmında ve etkili çevresinde tarımsal faaliyet yapılmasını engellediği tespitine yer verildiği görülmektedir. Dolayısıyla ihlal kararı verilen dosyada düzenlenen bilirkişi raporunda dava konusu yapılan taşınmazın konumu itibarıyla atık sudan doğrudan etkilendiği belirlemesinin yapıldığı; oluşan tarımsal gelir kaybının, taşınmazın piyasa arz talebindeki değer kaybının, ıslah çalışmaları için harcanacak değerin maddi zarar olarak hesaplandığı anlaşılmaktadır. Bunun yanında anılan dosyada ihlale yol açan durumlardan biri somut olayın özellikleri kapsamında bilirkişi raporunda yer alan belirlemeler ile başvurucunun uğradığı zararın idarenin hizmet kusuru sonucu ortaya çıktığı konusunda yargısal makamların kabul ve tespitleri karşısında başvurucunun manevi tazminat talebinin reddedilmesine yöneliktir. Bu bağlamda Daire kararında yer alan gerekçelerin makul derecede dikkatli ve özenli inceleme şartını yerine getirmediği sonucuna ulaşılmıştır. Açıkça görüldüğü üzere bu başvuru kapsamındaki somut olayın koşulları, başvuru konusu taşınmazın konumuna göre raporda yer alan tespitler ve ulaşılan kanaat başvurucu bakımından ihlal kararı verilen 2021/15458 numaralı bireysel başvuru dosyasından farklılık arz etmektedir.

22. Yukarıda yer verilen tüm tespitler ışığında somut olayda yapılan yargılamada başvurucunun iddialarının yapılan keşif ve alınan bilirkişi raporu kapsamında ayrıntılı olarak değerlendirildiği ve başvurucunun iddialarının yerinde görülmeme nedenlerinin kapsamlı bir gerekçe ile karşılandığı anlaşılmaktadır. Özellikle keşif yapılmak suretiyle hazırlanan bilirkişi raporunda dava konusu taşınmazın dere yatağına göre fiziki konumu ve mesafesi nedeniyle somut olayın koşulları özelinde zarar oluşmadığının, ayrıca taşınmazın konumunun hâkim rüzgâr yönünün tersine düşmesi sebebiyle kötü kokudan etkilenmeyeceğinin açıkça ortaya konduğu görülmektedir. Bunun yanında anılan nedenlerle taşınmazda iş gücü kaybının da oluşmayacağının tespit edildiği vurgulanmalıdır. Daire kararında bilirkişi raporunda ulaşılan sonuç hükme esas alındığından kamusal makamların olaya gereken özenle yaklaşmadıkları ve olayda söz konusu olan kamusal ve bireysel menfaatleri gerektiği şekilde değerlendirmedikleri, başvurucunun özel hayata saygı hakkı bağlamında kamusal makamların pozitif yükümlülüklerini yerine getirmedikleri sonucuna varılması mümkün görünmemektedir. Netice itibarıyla somut olayın özellikleri kapsamında bilirkişi raporunda yer alan bahse konu belirlemeler ile başvurucunun herhangi bir somut zarara uğramadığı sonucunun ortaya çıktığı konusunda yargısal makamların kabul ve tespitleri dikkate alındığında başvurucunun manevi tazminat talebinin reddedilmesine yönelik Daire kararında yer alan gerekçelerin makul derecede dikkatli ve özenli olmadığı söylenemez.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamıştır.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

25. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

26. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

Ç. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

1. Mahkemenin sayın çoğunluğu tarafından başvurucunun; Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediğine karar verilmiştir.

2. Aşağıda belirteceğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

3. Olay ve olgular mahkememizin gerekçeli kararında ayrıntılı olarak özetlenmiştir.

4. Başvurucu Mardin Midyat ilçesi Tulgalı köyünde bulunan 103 ada 30 parsel sayılı taşınmazın sahibidir. Bu taşınmazda meydana gelen, Mardin Büyükşehir Belediyesine ait atıksu tesislerinden kaynaklı zararlarının giderilmesi için talepte bulunmuştur. Yürüyen

yargı süreçlerinden sonra başvurucunun maddi manevi tazminat talepleri reddedilmiştir. Başvurucu konuyu Anayasa Mahkemesine taşımıştır.

5. Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu Binali Özkaradeniz ve diğerleri kararında benzer bir konuyu incelemiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır. Somut olay bu kapsamda değerlendirilmelidir. Anayasa Mahkemesinin 1/2/2018 tarih 2014/4686 Esas sayılı kararında ilkeler şu şekilde ortaya konulmuştur. “ 2872 sayılı Kanun’a 26/4/2006 tarihli ve 5491 sayılı Kanun ile eklenen geçici 4. maddenin ilgili kısmı şöyledir:

"Atıksu arıtma ve evsel nitelikli katı atık bertaraf tesisini kurmamış belediyeler ile, halihazırda faaliyette olup, atıksu arıtma tesisini kurmamış organize sanayi bölgeleri, diğer sanayi kuruluşları ile yerleşim birimleri, bu tesislerin kurulmasına ilişkin iş termin plânlarını bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde Bakanlığa sunmak ve aşağıda belirtilen sürelerde işletmeye almak zorundadır.

İşletmeye alma süreleri, iş termin plânının Bakanlığa sunulmasından itibaren; belediyelerde nüfusu, 100.000’den fazla olanlarda 3 yıl, 100.000 ilâ 50.000 arasında olanlarda 5 yıl, 50.000 ilâ 10.000 arasında olanlarda 7 yıl, 10.000 ilâ 2.000 arasında olanlarda 10 yıl, organize sanayi bölgeleriyle bunların dışında kalan endüstri tesislerindeve atıksu üreten her türlü tesiste 2 yıldır.

...

Bu Kanunun 8 inci maddesi ile atıksu altyapı sistemlerinin ve katı atık bertaraf tesisleri kurma yükümlülüğü verilen kurum ve kuruluşların, bu yükümlülüklerini, bu maddede belirtilen süre içinde yerine getirmemeleri halinde; belediyelerde nüfusu 100.000’den fazla olanlara 50.000 Türk Lirası, 100.000 ilâ 50.000 arasında olanlara 30.000 Türk Lirası, 50.000 ilâ 10.000 arasında olanlara 20.000 Türk Lirası, 10.000 ilâ 2.000 arasında olanlara 10.000 Türk Lirası, organize sanayi bölgelerinde 100.000 Türk Lirası, bunların dışında kalan endüstri tesislerine ve atıksu üreten her türlü tesise 60.000 Türk Lirası idarî para cezası verilir."

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 23/6/2006 tarihli ve 2006/15 sayılı Genelgesi'nde, nüfusu 2.000 ile 10.000 arasında bulunan belediyelerin iş termin planlarını 13/5/2007 tarihine kadar valiliklere sunmaları ve on yıl içinde de tesisi işletmeye almaları gerektiği hususu düzenlenmiştir.

31/12/2014 tarihli ve 25687 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği'nin 43. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Atıksu altyapı tesisleri yönetimleri, Çevre Kanununun 11 inci maddesi uyarınca, sorumluluk bölgelerinde oluşan atıksuların toplanması, iletilmesi ve bertaraf edilmesi işlemlerini yerine getirirler. Bu yönetimler, toplanan atıksuların bu Yönetmelikte belirtilen esaslar çerçevesinde bertarafı ile yükümlüdür.

Atıksu altyapı tesisleri yönetimleri, yetki sınırları içindeki kanalizasyon sistemleri ile toplanan atıksuları, bertaraf etmek amacıyla atıksu arıtma tesislerini Çevre Kanununda öngörülen sürelerde, kurmak zorundadırlar. Atıksu altyapı tesisleri yönetimleri, Bakanlığa sunulan İş Termin Planının uygulanmasıyla ilgili gelişmeleri bildirmek mecburiyetindedirler. İlgili başvuru atıksu arıtma tesisi ile ilgili iş termin planı hazırladıktan sonra mülki amir kanalıyla yapılır.

...

Belediyeler atık su arıtma tesisinin kurulmasıyla ilgili iş termin planındaki taahhütlerini mücbir sebepler dışında yerine getirmedikleri takdirde belediye başkanları hakkında Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulur.

İş Termin Planını süresi içerisinde vermeyen ve/veya İş Termin Planındaki taahhüt ettikleri işleri yerine getirmeyen atıksu alt yapı yönetimi kanalizasyonuna deşarj ile ilgili olarak, Bakanlık bu Yönetmeliğin 45 inci maddesinin (h) ve (ı) bentlerini uygulamaya yetkilidir.

..."

6. Devletin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını etkili olarak koruma ve saygı gösterme şeklinde pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu başvurularda devletin negatif veya pozitif yükümlülüklerinin birbirinden ayrılabilmesi ise oldukça güçtür. Kaldı ki söz konusu başvurularda devletin negatif ve pozitif yükümlülükleri yönünden uygulanacak ilkeler çoğunlukla aynıdır (Benzer yöndeki karar için bkz. Hüseyin Tunç Karlık ve Zahide Şadan Karluk, § 59).

7. Çevresel meseleler bağlamında devletin usule ilişkin yükümlülükleri daha önce Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında ortaya konulmuştur. Buna göre muhtemel olumsuz çevresel etkilerin önlenmesi veya en aza indirilmesi amacının gerçekleştirilebilmesi için sürece dâhil olan söz konusu tarafların menfaatlerinin titizlikle değerlendirilmesi, bu değerlendirmenin sağlıklı şekilde yapılabilmesi için de ilgili tarafların sürece etkin katılımının sağlanması gerektiği tartışmasızdır (Mehmet Kurt, §§ 61-66; Ahmet İsmail Onat, §§ 79-81; Fevzi Kayacan (2), §§ 56-61; Hüseyin Tunç Karlık ve Zahide Şadan Karluk, §§ 64, 65).

8. Esasa ilişkin yükümlülükler yönünden ise kamu makamlarının özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının etkili şekilde korunmasını güvence altına almak için gerekli adımları atıp atmadığı önem taşımaktadır. Bu bağlamda söz konusu çevresel etki kapsamında karşı karşıya gelen menfaatler arasında adil bir dengenin tesis edilip edilmediğinin tespit edilmesi gerekmektedir. Bu alanda kamusal makamların sahip olduğu geniş takdir yetkisi dikkate alındığında çevresel meseleler bağlamında Anayasa Mahkemesinin görevi, söz konusu çevresel rahatsızlığın nasıl sonlandırılacağı veya etkilerinin nasıl azaltılacağının bizzat belirlenmesi değildir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, yargısal makamlar başta olmak üzere kamusal makamların konuya gereken özenle yaklaşıp yaklaşmadıklarını ve ilgili tüm menfaatleri gözetip gözetmediklerini değerlendirmek durumundadır (Mehmet Kurt, § 78; Ahmet İsmail Onat, § 87; Fevzi Kayacan (2), §§ 66, 67; Hüseyin Tunç Karlık ve Zahide Şadan Karluk, §§ 70, 71).

9. Devletin Anayasa'nın 20. maddesi uyarınca kişilerin özel ve aile hayatlarına saygı hakkı çerçevesinde sağlıklı bir çevrede yaşamayı sağlayan koruyucu bir mevzuat oluşturma ödevi yanında denetleme yapma ve çevreyi koruyucu fiilî tedbir ve faaliyetlerde bulunma yükümlülüğü de bulunmakta olup bu kapsamda devletin hem kirlenmenin önlenmesi hem de doğal çevrenin korunması ve geliştirilmesi için gereken tedbirleri alması gerekmektedir. Bununla birlikte hangi tedbirlerin alınması gerektiği ve bu tedbirlerin nasıl uygulanacağı hususlarında kamu otoritelerinin geniş bir takdir yetkisi mevcuttur.

10. Belediye tarafından herhangi bir arıtım yapılmaksızın kanalizasyonun akarsuya dökülmesinin su kirliliğine yol açtığı ve bunun önlenmesi için bazı tedbirlerin alınması gerektiği hususu yapılan yargılama neticesinde derece mahkemelerince tespit edilmiştir. Ayrıca aynı tespite Valilik tarafından yapılan denetimler neticesinde de yer verildiği

görülmektedir. Dolayısıyla gerek idare gerekse yargılama makamları somut olay bağlamında başvurucuların yaşadıkları yerin yakınında bulunan akarsuda kirliliğe yol açıldığını belirlemişlerdir(bkz. §§ 12, 20).

11. Somut olayda Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı çerçevesinde kişilerin sağlığını olumsuz olarak etkileme tehlikesi oluşturacak şekilde kanalizasyon suyunun arıtılmadan akarsuya salınmaması yükümlülüğünün bulunduğu açıktır. Bunun nasıl yapılacağı ve bu kapsamda hangi tedbirlerin alınacağı hususu kamu otoritelerinin takdirinde olmakla birlikte hakkın ihlaline yol açılmaması için söz konusu tedbirlerin süratle, makul ve uygun bir yöntemle uygulanması da zorunludur.

12. Bu bağlamda 2872 sayılı Kanun'a 5491 sayılı Kanun ile eklenen geçici 4. madde ile belediyelere kanalizasyon arıtım tesisi yapılması ödevi yüklenmiştir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı da 23/6/2006 tarihli Genelge ile nüfusu 2.000 ile 10.000 arasında bulunan belediyelerin iş termin planlarını 13/5/2007 tarihine kadar valiliklere sunmaları ve on yıl içinde de tesisi işletmeye almaları gerektiğini öngörmüştür. Ayrıca Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği'nin 43. maddesinde de idarenin toplanan atıksuları bu Yönetmelik'te belirtilen esaslar çerçevesinde bertaraf etmek ile yükümlü olduğu belirtilmiş, yükümlülüklerini yerine getirmeyen belediyeler yönünden bazı yaptırımlar düzenlenmiştir. Belirtilen kanuni ve idari düzenlemelere yol açan ihtiyaçlar ile bu düzenlemelerin gerekçe ve amaçları dikkate alındığında kanalizasyon arıtımının yapılmamasının somut olaya özgü bir sorun olmadığını, ülke çapında yaygın bir yapısal çevre sorunu teşkil ettiğini göstermektedir.

13. Anayasa Mahkemesi, ülke çapında su kirliliğinin önlenmesi için kamu makamlarının devletin pozitif yükümlülükleri çerçevesinde gerekli tedbirleri almaya başladığını tespit etmektedir. Nitekim kanun koyucu tarafından konu ile ilgili bir kanuni düzenleme yapılmış, idare de bu düzenleme çerçevesinde uygulamaya başlamıştır. Başvuruya konu olay bakımından da Belediyenin kanuni süresi içinde arıtma tesisine ilişkin iş termin planını Valiliğe sunduğu görülmektedir.

14. Ayrıca başvuruya konu olayda olduğu gibi çevresel kirliliğin önlenmesi için yapılması gerekli görülen arıtma tesisinin belirli bir maliyet gerektirdiği ve ancak belirli bir planlama çerçevesinde yapılabileceği ortadadır. Nitekim ilgili kanuni düzenlemede nispeten daha küçük belediyelerin mali imkânlarının sınırlı olduğu gerekçesiyle arıtma tesislerinin işletmeye alınma süreleri yerleşim yerlerinin nüfus durumları esas alınarak belirlenmiştir. Bu kapsamda örneğin nüfusu 100.000'den fazla olan belediyelerde üç yıl, nüfusu 2.000 ile 10.000 arasında olan belediyelerde ise on yıl olarak belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi, bu alanda alınacak tedbirlerin ve yapılacak işlemlerin tesisi bakımından kamu makamlarının geniş bir takdir yetkisi olduğunu kabul etmektedir.

15. Kanalizasyon suyu arıtımı ile ilgili alınan bu kanuni ve idari tedbirlerin sorunun çözümü için uygulanmaya başlanması, belirtilen yapısal çevre sorununun çözümü bakımından büyük önem taşımaktadır. Somut olay açısından da tespit edilen su kirliliğinin önlenmesi için önemli bir adımın atıldığı ve öngörüldüğü gibi arıtım tesisinin yapılması durumunda başvurucuların özel ve aile hayatları ile konutlarına etkileri olan önemli bir çevre sorununun çözüme kavuşturulacağı kuşkusuzdur.

16. Ancak geleceğe dönük olarak bazı tedbirlerin uygulanacak olması somut başvuruda mevcut durum itibarıyla başvurucuların mağdur sıfatlarını ortadan kaldırmamaktadır. Başvurucuların mağdur sıfatlarının ortadan kalkabilmesi için hakkın ihlaline yol açan

sebeplerin ortadan kaldırılması ve başvurucuların bu sebeple uğradıkları manevi zararların ise hakkın ihlalinde geçen süre gözönüne alınarak telafi yoluna gidilmesi gerekmektedir.

17. Yukarıda da değinildiği üzere somut olayda başvurucuların şikâyet ettikleri kanalizasyon suyunun arıtım yapılmaksızın akarsuya dökülmesinin kamusal bir tasarruf sonucu gerçekleştiği ve bu durumun ise başvurucuların özel ve aile hayatına saygı haklarının ihlaline yol açan bir müdahale teşkil ettiği açıktır. Olayda Valilik tarafından, 2006 yılında söz konusu çevre kirliliğine yol açıldığı tespit edilmiş ve Belediye tarafından kirliliği önleyebilecek atık su arıtma tesisi için hazırlanan iş termin planında öngörülen tarih ise 11/10/2012 olarak belirlenmiştir. Bunun yanında kanun koyucu tarafından 2872 sayılı Kanun'da 2006 yılında yapılan düzenleme ile Bakanlığın aynı yıl duyurulan genelgesinde atık su arıtma tesisi yapılması için on yıllık süre de dolmuştur. Ancak 2014 yılında sonuçlanan tam yargı davasında derece mahkemelerince şikâyet edilen çevre kirliliğinin önlenmesini sağlayacak arıtma tesisinin yapılmadığı tespit edilmiş olup (bkz. § 24) idarece 2017 yılında düzenlenen "Çevre Durum Raporu"na göre aradan geçen süreye rağmen bu tesisin faaliyete geçirilmediği anlaşılmaktadır (bkz. § 17).

18. Diğer taraftan olayda derece mahkemelerince başvurucuların müdahale nedeniyle güncel bir maddi zararlarının bulunduğunun kanıtlanamadığı belirtilmekle birlikte başvurucuların manevi tazminat talepleri de reddedilmiştir. Bu kararların gerekçelerinin ise esas itibarıyla ileride tamamlanacak bir arıtma tesisinin inşasına girişildiği olgusuna dayandığı anlaşılmaktadır. Hâlbuki başvurucuların özel ve aile hayatlarına saygı haklarının ihlaline yol açılması nedeniyle oluşan manevi zararlarının giderilmesi başvurucuların anayasal haklarının ihlali nedeniyle katlandıkları külfetin azalmasını sağlayacağı gibi benzeri yeni ihlallerin önüne geçilebilmesi yönünden caydırıcı bir etki oluşturması bakımından da önem taşımaktadır. Dolayısıyla tam yargı davası süreci devam ederken iş termin planında öngörülen sürenin dolduğu ve şikâyet edilen çevresel rahatsızlığın giderilmemiş olduğu dikkate alındığında salt arıtma tesisinin ileride yapılacak olması, anayasal hakları ihlal edildiği tespit edilen başvurucuların meydana gelmiş ve devam eden manevi zararlarının giderilmesi bakımından yeterli görülemez. Buna göre olayda çevresel rahatsızlığa kamu makamlarının yol açtığı gözetildiğinde başvurucuların anayasal haklarına yapılan müdahale neticesinde oluşan manevi zararlarının karşılanmasına neden gerek olmadığını makul bir şekilde izah etmeyen derece mahkemelerinin kararlarının ilgili ve yeterli olduğu kabul edilemez.

19. Bu tespitler ışığında başvurucuların özel ve aile hayatına saygı hakkı bağlamında kamu makamlarının üzerine düşen pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediği sonucuna varılmıştır.”

20. Başvuru dosyasında yukarıda ilkeleri ortaya konulan genel kurul kararı doğrultusunda ihlal sonucuna ulaşılmalıdır. Zira davacının dava dilekçesinde ileri sürdüğü atıksu tesisinin uzun süredir kurulmaması bakımının yapılmaması konularında derece mahkemeleri tarafından herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır. Başvurucu, atıksulardan kaynaklı hayvanlarda meydana gelen hastalıklar nedeniyle kaymakamlıkça karantina tedbiri uygulandığını, bu nedenle kendilerine hayvanların bedelini ödendiğini ifade etmişlerdir. Atıksudan kaynaklı bir zarar meydana geldiği idarenin uygulamasıyla da tespit edildiği ifade edilmiştir. Derece mahkemelerince bu hususların ayrıntılı olarak incelenmesi gerekmektedir. Davacının dava dilekçesinde yer verdiği ve başvuru dilekçesinde tekrarladığı hususlarda inceleme yapılmadan sonuca ulaşıldığı için Anayasa Mahkemesince yukarıda ilkeleri ortaya konulan karar doğrultusunda başvurucunun özel hayata saygı

hakkının ihlali sonucuna ulaşılması gerekmektedir.

21. Yukarıda belirttiğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

Üye Selahaddin MENTEŞ

ŞEVKİ HAKAN ONMUŞ

B. No: 2021/20601 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/20601

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞEVKİ HAKAN ONMUŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/20601)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Tahir Hami TOPAÇ

Başvurucu : Şevki Hakan ONMUŞ

Vekili : Av. Mehdi Onur KALELİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; tapu iptali ve tescil istemli davada başvurucu adına kayıtlı taşınmaz üzerine konulan ihtiyati tedbirin uzun süre devam etmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Davacı tarafından İstanbul 12. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde açılan tapu iptal ve tescil istemli davada başvurucu adına kayıtlı taşınmaza 9/12/2015 tarihinde ihtiyati tedbir konulmuştur. Yargılama sürecinde başvurucunun ihtiyati tedbir kararına karşı itirazı kabul görmemiştir.

3. Yargılama sonucunda 3/10/2019 tarihli karar ile davanın reddine karar verilmiştir. Mahkemece ihtiyati tedbirin kaldırılmasına ilişkin bir karar verilmediği anlaşılmaktadır.

4. Hüküm kanun yolu incelemesinde iken başvurucu 29/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Hüküm, Yargıtay 4. Hukuk Dairesince 18/9/2023 tarihinde onanmak suretiyle kesinleşmiştir. Kesinleşmenin ardından taşınmaz üzerindeki ihtiyati tedbir 16/8/2024 tarihinde terkin edilmiştir.

6. Komisyon, makul sürede yargılanma hakkı bakımından kısmi kabul edilemezlik kararıyla başvurucunun mülkiyet hakkına ilişkin iddiasının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu, taşınmazı üzerindeki ihtiyati tedbir kararının uzun süre devam ettiğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin uygulanmasının ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda Mahkeme kararıyla 9/12/2015 tarihinde konulan ihtiyati tedbirin 16/8/2024 tarihinde terkin edildiği anlaşılmaktadır. Yaklaşık dokuz yıl devam eden ihtiyati tedbirin davanın nitelikleri de dikkate alındığında süresi itibarıyla orantılı olmadığı anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

11. Başvurucu ihlalin tespiti ve 20.000 TL manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında talebi ile bağlı kalınarak 20.000 TL manevi tazminatın ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

Ç. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için İstanbul 12. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2015/428, K.2019/364) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ERKAM ÖZKAYA

B. No: 2021/26542 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/26542

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERKAM ÖZKAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/26542)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Muhammed Kerem ÇÖMEZ

Başvurucu : Erkam ÖZKAYA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, mahpusun ailesinin ikametgâhına yakın bir ceza infaz kurumuna nakil talebinin reddedilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular çeşitli tarihlerde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. 2021/56267 numaralı bireysel başvurunun kişi ve konu yönünden hukuki irtibatın bulunması nedeniyle 2021/26542 numaralı başvuru ile birleştirilerek kapatılmasına ve incelemenin 2021/26542 numaralı başvuru dosyası üzerinden yapılmasına Bölüm tarafından karar verilmelidir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgelere göre olaylar şöyledir:

6. Başvurucu; yargılandığı Balıkesir 2. Ağır Ceza Mahkemesinin (Ağır Ceza Mahkemesi) 9/3/2019 tarihli kararıyla tutuklanarak Tekirdağ 2 No.lu T Tipi Ceza İnfaz Kurumuna (Tekirdağ İnfaz Kurumu) gönderilmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yapılan yargılama sonucunda başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 10 yıl 7 ay 15 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiş, bu karar (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesince 15/4/2021 tarihinde onanarak kesinleşmiştir. Başvurucu, denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle tahliye edildiği 17/2/2026 tarihine kadar Tekirdağ İnfaz Kurumunda kalmıştır.

7. Başvurucu, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne (İdare) sunduğu talep dilekçesinde annesinin, babasının, eşinin ve 2001, 2005, 2013, 2016 doğumlu dört çocuğunun Denizli'de yaşadıklarını, babasının engellilik raporunun olduğunu, hastalığının tedavisinin olmadığını, yaşının çok ilerlemiş olması nedeniyle uzun yaşayamayacağını, mesafenin uzak olması ve maddi imkânsızlıklar nedeniyle ailesinin ziyaretine gelemediğini, en büyük oğlunun kendisiyle görüşememesi üzerine strese girerek anksiyete bozukluğu yaşadığını, nakil taleplerinin sürekli reddedilmesi dolayısıyla aynı hastalığın kendisinde de olduğunu belirtmiştir. Ayrıca isteğe bağlı nakil talebine açık kurumlar arasında Denizli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun olduğunun kendisine bildirilmesi sebebiyle Denizli'ye nakil talebinde bulunduğunu ifade etmiştir. Tekirdağ İnfaz Kurumu kayıtları incelendiğinde başvurucunun 2019, 2020, 2021 yıllarında bir defa 3/3/2020 tarihinde eşi ve çocuğu tarafından ziyaret edilebildiğinin anlaşılmasına rağmen başvurucunun talebi sadece nakil istenen ceza infaz kurumlarının kapasitelerinin dolu olması gerekçe gösterilerek İdare tarafından 11/10/2019 tarihinde reddedilmiştir.

8. Başvurucu, anılan işlemin iptali talebiyle dava açmıştır. Dava dilekçesinde annesinin, babasının, eşinin ve dört çocuğunun Denizli'de yaşadıklarını belirterek nakil talebine ilişkin tüm gerekçelerini yinelemiştir. Başvurucu, ayrıca dava dilekçesinin ekinde sunduğu babası İ.Ö.ye ait %62 oranında engelinin bulunduğunu gösterir 5/4/2019 tarihli sağlık kurulu raporu ile oğlu B.B.Ö.nün anksiyete bozukluğuna ilişkin 6/2/2020 tarihli tek hekim raporu ve kendisinin anksiyete bozukluğunun bulunduğuna ilişkin ceza infaz kurumu doktoru tarafından düzenlenen sağlık raporlarıyla ortaya konulan özel durumlarının hiç değerlendirilmediğini vurgulamıştır. Yine isteğe bağlı nakil talebine açık kurumlar arasında Denizli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun olduğunun kendisine bildirilmesi sebebiyle Denizli'ye nakil talebinde bulunduğunu ifade etmiştir. Ek olarak kendisinin barındırıldığı Tekirdağ İnfaz Kurumunun doluluk oranının da kapasitesinin çok üstünde olduğunu, sadece nakil olmak istediği kurumun doluluk oranına bakılıp diğer nakil sebeplerinin dikkate alınmadan talebinin reddedilmesinin hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

9. Ankara 14. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) tarafından 22/1/2021 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde başvurucunun nakledilmeyi talep ettiği ceza infaz kurumuna ilişkin İdare tarafından bildirilmiş olan doluluk oranlarına yer verilmiştir. Buna göre başvurucunun naklini talep ettiği Denizli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun kapasitesinin 1.000, mevcudunun 1.748; Denizli D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun kapasitesinin 1.044, mevcudunun 1.901 olduğu ve başvurucunun barındırılabileceği oda sayısının çok kısıtlı olduğu belirtilerek dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

10. Başvurucu, dava dilekçesindeki iddialarını yinelemek suretiyle İdare Mahkemesi kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi 16/9/2021 tarihinde İdare Mahkemesi kararının hukuka ve usule uygun

olduğunu belirterek istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir.

11. Nihai karar başvurucuya 27/10/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 17/2/2026 tarihinde denetimli serbestlik uygulanmak suretiyle İnfaz Kurumundan tahliye edilmiştir. Öte yandan başvurucunun babasının 25/1/2022 tarihinde vefat ettiği görülmüştür.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

12. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "İnfazda temel amaç" başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamlara ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır."

13. 5275 sayılı Kanun'un "Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler" başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Hapis cezalarının infaz rejimi, aşağıda gösterilen temel ilkelere dayalı olarak düzenlenir:

…

c) Cezanın infazında hükümlünün iyileştirilmesi hususunda mümkün olan araç ve olanaklar kullanılır. Hükümlünün kanun, tüzük ve yönetmeliklerle tanınmış haklarının dokunulmazlığını sağlamak üzere cezanın infazında ve iyileştirme çabalarında kanunîlik ve hukuka uygunluk ilkeleri esas alınır.

…

f) Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin yaşam hakları ile beden ve ruh bütünlüklerini korumak üzere her türlü koruyucu tedbirin alınması zorunludur.

…"

14. 5275 sayılı Kanun'un "Nakiller" başlıklı 53. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Hükümlüler, kendi istekleri veya toplu sevk, disiplin, asayiş ve güvenlik, hastalık, eğitim, öğretim, suç ve yargılama yeri nedenleriyle başka bir kuruma nakledilebilirler."

15. 5275 sayılı Kanun'un "Kendi istekleri ile nakil" başlıklı 54. maddesi şöyledir:

"(1) Hükümlülerin kendi istekleri ile bulundukları kurumdan başka kurumlara nakledilebilmeleri için;

a) Gitmek istedikleri kurumlardan durumlarına uygun en az üç yeri belirten bir dilekçe vermeleri,

b) Nakil giderlerini peşin olarak ödemeyi kabul etmeleri,

c) (Değişik:14/4/2020-7242/30 md.) Ceza infaz kurumlarında bulunulması gereken sürenin üç aydan fazla olması,

d) İyi hâl göstermeleri, disiplin cezası almamış veya kaldırılmış olması,

e) İstekte bulunulan kurumda yer, kapsama gücü ve sınıfının uygun bulunması ve tutukevi olmaması,

f) Mahkûmiyet sürelerine uygun hükümlülerin barındırıldığı bir kurum olması,

g) Daha önce disiplin nedeniyle ayrılmak zorunda kaldıkları kurum olmaması,

Gerekir. (Ek cümle: 24/1/2013-6411/7 md.) Çocuk hükümlüler ile maddi durumunun yetersiz olduğunu belgelendiren hükümlüler bakımından bu fıkranın (b) bendi uygulanmaz.

(2) Bu hükümlüler nakledildikleri kurumlarda, eğitim öğretim veya hastalık nedeniyle nakil hariç, bir yıl kalmak zorundadırlar. Çocuklar bakımından bu süre altı ay olarak uygulanır."

16. 5275 sayılı Kanun'un "Zorunlu nedenlerle nakil" başlıklı 56. maddesi şu şekildedir:

"Kurumların elverişsiz ve yetersiz kalması, kapsama gücünün aşılması, kullanılamaz hâle gelmesi, asayiş, güvenlik, doğal afet, yangın ve büyük onarım gibi zorunlu nedenlerle başka kurumlara nakledilmeleri gerekli görülen hükümlüler, yargı çevresi dışında Adalet Bakanlığınca belirlenen ve konumlarına uygun olan diğer kurumlara nakledilebilirler."

17. 5275 sayılı Kanun'un "Tutukluların yükümlülükleri" başlıklı 116. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şu şekildedir:

"Bu Kanunun; ...nakiller, disiplin nedeniyle nakil, zorunlu nedenlerle nakil, hastalık nedeniyle nakil, nakillerde alınacak tedbirler,... konularında 9, 16, 21, 22, 26 ilâ 28, 34 ilâ 53, 55 ilâ 62, 66 ilâ 76 ve 78 ila 88 inci maddelerinde düzenlenmiş hükümlerin tutukluluk hâliyle uzlaşır nitelikte olanları tutuklular hakkında da uygulanabilir."

18. Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler başlıklı 167 No.lu Genelge'nin (167 No.lu Genelge) "Nakiller" başlıklı 5. maddesi şöyledir:

"(1) Hükümlü ve tutukluların, kendi istekleri veya toplu sevk, disiplin, asayiş ve güvenlik, eğitim, öğretim, suç ve yargılama yeri nedenleriyle başka bir kuruma nakilleri yapılabilecektir."

19. 167 No.lu Genelge'nin "Hükümlülerin Kendi İstekleri İle Nakilleri" başlıklı 15. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Hükümlülerin kendi istekleri ile bulundukları kurumdan başka kurumlara nakledilebilmeleri için;

...

d) İyi hâl göstermeleri, disiplin cezası almamış veya kaldırılmış olması,

e) İstekte bulunulan kurumda yer, kapsama gücü ve sınıfının uygun bulunması ve tutukevi olmaması,

f) Mahkûmiyet sürelerine uygun hükümlülerin barındırıldığı bir kurum olması,

g) Daha önce disiplin nedeniyle ayrılmak zorunda kaldıkları kurum olmaması,

h) Talep ettikleri ceza infaz kurumunda kendileri, diğer hükümlüler ve kurum açısından güvenlik riski oluşturmaması,

ı) Disiplin nedeniyle ayrıldıkları kurumlar hariç, talep ettikleri kurumlarda daha önce kalmış iseler, Bakanlıkça değerlendirilmek üzere; kendileri, diğer hükümlüler veya kurum açısından somut gerekçelerle güvenlik riski oluşturup oluşturmayacakları hususunda bu yer

idare ve gözlem kurulunun taleple ilgili görüşünün alınmış olması,

j) Bakanlık tarafından dönem itibariyle isteğe bağlı nakle kapatılmış olmaması,

gerekir."

20. 167 No.lu Genelge'nin "Zorunlu nedenlerle nakil" başlıklı 17. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kurumların elverişsiz ve yetersiz kalması, kapsama gücünün aşılması, kullanılamaz hâle gelmesi, asayiş, güvenlik, doğal afet, yangın ve büyük onarım gibi zorunlu nedenlerle başka kurumlara nakledilmeleri gerekli görülen hükümlü ve tutuklular, yargı çevresi dışında Bakanlıkça belirlenen ve konumlarına uygun olan diğer kurumlara nakledilebilecektir."

21. 167 No.lu Genelge'nin "Nakillerle ilgili ortak hükümler" başlıklı 22. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"(5) Ağır ceza Cumhuriyet başsavcılıkları, merkez ve bağlı ceza infaz kurumlarının birinden diğerine nakil olmak isteyen hükümlü ve hükümözlülerin taleplerini, kapasitesi, sınıfına uygun bulunması, mevcudu, asayiş durumu, güvenlik, aileye olan yakınlığı ve sosyal çevre gibi hususları göz önüne alarak, bu Genelgede belirtilen esaslar dâhilinde, takdir ederek sonuçlandıracak, bu tür talepleri Bakanlığa göndermeyecektir. Ancak; hükümlülerin diğer ceza infaz kurumlarına nakil talepleri Bakanlık tarafından değerlendirilecektir."

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

a. Vintman/Ukrayna Kararı

22. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) Vintman/Ukrayna (B. No: 28403/05, 23/10/2014) kararına konu olayda 15 yıl hapis cezası olan hükümlü başvurucu, daha önce annesiyle birlikte yaşadığı yere 700 km uzaklıktaki bir ceza infaz kurumuna yerleştirilmiştir. Ceza infaz kurumuna 12 ile 16 saat arasında bir tren yolculuğu ile erişilebilmektedir. Başvurucu ve annesi, ikamet adreslerine daha yakın bir ceza infaz kurumuna nakil için çeşitli tarihlerde talepte bulunmuştur. Bu taleplerinde özellikle iki şehir arasındaki ulaşımın zorluğu ve uzunluğuna, bu seyahatin 1938 doğumlu olan annenin yaşı ve ikinci derece özür durumu belgelenmiş bulunan kötü sağlık durumu sebebiyle yol açtığı zorluklara dikkat çekmiştir. İdare ise aynı başvuruda mahkûmların cezalarını aynı ceza infaz kurumunda çekmeleri gerektiği yönündeki mevzuat hükümlerine göre talepleri reddetmiştir. Sonraki başvurularda ayrıca daha yakın, uygun başka bir ceza infaz kurumu bulunmadığı ve ağır suçları işleyenlerin suçun işlendiği yerden uzak ceza infaz kurumlarında cezalarını çekmesi gerektiği de bildirilmiştir. Başvurucu; sonrasında annesiyle birlikte yaşadığı yere daha da uzak, bu defa 1.000 km uzaklıktaki bir ceza infaz kurumuna nakledilmiştir. Başvurucunun annesi, bu karara itiraz etmiş; ceza infaz kurumu idaresi, cezasının yarısını çekerse ve iyi hâlli olursa başvurucunun yüksek güvenlikli yerine orta güvenlikli bir ceza infaz kurumuna nakledilebileceğini ancak başvurucunun disiplin cezaları aldığını ve böyle bir nakil için uygun olmadığını bildirmiştir.

23. AİHM esas yönünden öncelikle başvurucunun aile hayatına saygı hakkına bir müdahale olup olmadığını tartışmıştır. Buna göre söz konusu tartışma "Başvurucunun Sözleşme'nin 8. maddesi Kapsamındaki Haklarına Bir Müdahale Olup Olmadığı" başlığı altında yapılmıştır. Bu başlık altındaki değerlendirme şu şekildedir:

"76. Mahkeme ilk olarak, mahkûmların 'kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı' hariç olmak üzere, Sözleşme ile güvence altına alınan tüm temel hak ve özgürlüklerden yararlanmaya devam etmeleri gerektiğini yinelemektedir (bkz. Hirst v. Birleşik Krallık (no. 2) [BD], B. No: 74025/01, § 69, ECHR 2005-IX). Bu nedenle, bir mahkumun, yalnızca hüküm giydikten sonra tutuklu statüsü nedeniyle 8. maddede belirtilen tüm haklarını kaybetmesi söz konusu olamaz (bkz. Khodorkovskiy ve Lebedev/Rusya, B. No: 11082/06 ve 13772/05, 25/7/2013, § 836).

77. Aynı zamanda bir kişinin tutulmasının, doğası gereği, özel ve aile hayatında bir kısıtlama getirdiği açıktır (bkz. Messina/İtalya (no. 2), B. No: 25498/94, § 61, AİHM 2000-X, ve Kalashnikov/Rusya (k.k.), B. No: 47095/99, ECHR 2001-XI).

78. Mahkeme içtihadında ayrıca, Sözleşme'nin mahkûmlara tutulma yerlerini seçme hakkı tanımadığını, mahkûmların ailelerinden ayrı tutulması ve onlardan uzakta olmasının, hapis cezasının kaçınılmaz bir sonucu olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte, bir kişinin ailesinden çok uzakta, ziyaretlerin çok zor veya hatta imkânsız hâle geldiği bir cezaevinde tutulması, bazı durumlarda aile hayatına müdahale anlamına gelebilir; zira aile üyelerinin mahkûmu ziyaret etme fırsatı, aile hayatının sürdürülmesi için hayati önem taşır (bkz. Ospina Vargas - İtalya (k.k.), B. No: 40750/98, 6 /4/2000). Bu nedenle ceza infaz kurumu yetkililerinin mahkûmların yakın aile üyeleriyle iletişimlerini sürdürmelerine yardımcı olması, mahkûmların aile hayatına saygı hakkının önemli bir parçasıdır (bkz. Messina - İtalya (no. 2), § 61).

79. Mahkeme, Khodorkovskiy ve Lebedev/Rusya davasında verdiği yakın tarihli bir kararında, başvuruculaların uzak bir cezaevine (ailelerinin yaşadığı şehirden birkaç bin kilometre uzakta bulunan) yerleştirilmesinin, 8. madde ile güvence altına alınan haklarına müdahale teşkil ettiği sonucuna varmıştır (bkz. söz konusu karar, § 838). Mahkeme, özellikle uzun mesafeler, ilgili yerleşim yerlerinin coğrafi konumu ve Rus ulaşım sistemine ilişkin olguları dikkate almıştır. Bu durum, başvuruculaların yaşadıkları şehirden yerleşim yerlerine yapılan yolculuğu, özellikle küçük çocukları için uzun ve yorucu bir çaba haline getirmektedir. Sonuç olarak başvurucular, aileleri tarafından daha az ziyaret edilmiştir.

80. Mahkeme mevcut davada da başvurucunun, annesini 29/10/2004 tarihinde hapishaneye yaptığı son (veya muhtemelen tek) ziyaretinden bu yana yani neredeyse on yıldır görmediğini belirtmektedir.

81. İleri yaşı ve kötü sağlık durumu, aradaki mesafenin uzunluğu ve Ukrayna ulaşım sistemine ilişkin olgular göz önüne alındığında, [anne] Bayan Kapiton, başvurucuyu ziyaret etmek için seyahat etmeye uygun durumda değildir.

82. Dolayısıyla mevcut davanın koşullarında, yetkililerin başvurucuyu evine daha yakın bir cezaevine nakletmemesi onun annesiyle herhangi bir kişisel temas kurmasını engellemek anlamına gelmektedir.

83. Mahkeme, bunun Sözleşme'nin 8. maddesi uyarınca başvurucunun aile hayatına saygı hakkına müdahale teşkil ettiğini değerlendirmektedir."

24. AİHM, müdahalenin varlığını tespit ettikten sonra bu müdahalenin ihlal oluşturup oluşturmadığının incelemesine geçmiş ve bu bağlamda kanunilik, meşru amaç, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ve ölçülülük testlerini uygulamıştır. Müdahalenin kanuniliği başlığı altında iç hukukta mahkûmların hapis cezalarını kural olarak ev adreslerine yakın bir yerde çekmeleri gerektiği yönündeki Avrupa Cezaevi Kurallarına

uyumlu nitelikte hükümler bulunduğuna vurgu yapmıştır. AİHM'e göre bu hükümler, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 8. maddesinin gerekliliklerine de uygundur. Ancak iç hukukta bu kuralın istisnalarının da bulunduğu kabul edilmiş, ilk yerleştirilen ceza infaz kurumunda kalınması gerektiği yönündeki belirlemelere rağmen başvurucunun daha sonra daha da uzak bir ceza infaz kurumuna nakledildiğine dikkat çekilmiştir. AİHM, ilgili mevzuatı yorumlama ve uygulama konusunda kamu makamlarının izlediği şekilci ve kısıtlayıcı yaklaşım sorular doğursa da müdahalenin yeterince açık ve öngörülebilir bir mevzuata dayandığını kabul etmeye hazır olduğunu belirtmiştir.

25. Meşru amaç kriteri yönünden ulusal makamların başvurucunun ev adresine daha yakın bir ceza infaz kurumuna nakil taleplerini reddetmelerinin gerekçeleri şu şekilde özetlenmiştir: hükümlü bir mahkûmun istisnai durumlar nakil işlemini gerektirmedikçe tüm hapis cezasını aynı kurumda çekmesi gerektiği yönünde yasal bir zorunluluk bulunması, müsait bir (yakın) ceza infaz kurumu bulunmaması, mahkûmun suçun işlendiği bölgenin dışındaki bir ceza infaz kurumuna yerleştirilmesi zorunluluğu ve başvurucunun ceza infaz kurumundaki iyi hâlli olmayan davranışları. AİHM tarafından ilk gerekçeyle ilgili bir yasal dayanak bulunmadığı ve hangi amaca hizmet ettiğine dair bir açıklama da yapılmadığı belirtilmiştir. Boş yer olmamasıyla ilgili gerekçe yönünden ceza infaz kurumunda aşırı kalabalıkla mücadelenin meşru bir amaç olarak kabul edilebileceği belirtilmekle birlikte yaklaşık on yıl boyunca yinelenen taleplerde bulunulduğunun gözetilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Üçüncü gerekçe yönünden somut bir tehlikenin gösterilemediği, söz konusu suçların işlendiği yerlerin belirtilmediği, neden cezanın farklı bir bölgede çekilmesi gerektiğinin bireyselleştirilerek izah edilemediği açıklanmıştır. Son gerekçe yönünden ise ceza infaz kurumunda disiplinin artırılması ve olumlu davranışların teşvik edilmesinin meşru bir amaç teşkil edebileceği kabul edilmiştir.

26. Demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk yönünden ise aşırı kalabalık olma durumu bakımından ceza infaz kurumu doluluğu ile ilgili yeterli bilgi verilmediği, Ukrayna'nın diğer bölgelerinin bu ceza infaz kurumuna göre başvurucunun ev adresine daha yakın olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun iddiasına rağmen yetkililerin onu daha yakın bir yere yerleştirmedikleri gibi daha da uzak bir yere naklettikleri vurgulanmıştır. Başvurucunun disiplin durumu ile gerekçe bakımından ise ceza infaz kurumu rejiminin hafifletilmesi ile nakil arasında bir ayrım yapılmadığı ve bu gerekçenin on yıl sonra ileri sürüldüğüne dikkat çekilmiştir. AİHM, ayrıca kamu makamlarının başvurucunun yaşlı ve güçsüz annesinin onu ceza infaz kurumunda ziyaret etmek için fiziksel olarak seyahat edemeyeceği hususunu tartışmadıklarını belirtmiştir. Başvurucu ve annesi, bu iddiayı sürekli olarak ileri sürmüşlerse de yetkililer bu talepleri sürekli reddederken bu hususta hiçbir değerlendirmede bulunmamıştır. Verilen yanıtlardan da anlaşılacağı üzere başvurucunun kişisel durumu ve aile bağlarını sürdürme konusundaki menfaati hiçbir zaman değerlendirilmemiş ve söz konusu müdahale için herhangi bir ilgili ve yeterli gerekçe sunulmamıştır. AİHM, bu değerlendirmelerin, şikâyet konusu müdahalenin izlenen meşru amaçla orantısız olduğu sonucuna varmak için yeterli olduğunu belirterek Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

b. Rodzevillo/Ukrayna Kararı

27. Rodzevillo/Ukrayna (B. No: 38771/05, 14/1/2016) kararına konu olayda başvurucu, anne ve babası ile küçük oğlunun ziyaretlerinin kolaylaşması için nakil talebinde bulunmuştur. Başvurucunun annesi 1940 ve babası ise 1925 doğumlu olup başvurucu, annesinin hipertansiyon ve diğer rahatsızlıkları olduğu için annesine üvey babasının baktığını,

babasının da ciddi derecede bir engeli olduğunu, dolayısıyla uzun mesafeli seyahatleri yapamayacaklarını belirtmiştir. Ayrıca ceza infaz kurumunun ailesinin evine 1.000 km uzaklıkta olduğunu, doğrudan bir tren bulunmadığını, ceza infaz kurumuna iki trenle, 24 saatte gidilebildiğini, özel araçla gidilmesinin pahalı olduğunu, otobüs seferlerinin sık olmadığını ifade etmiştir. Başvurucunun açtığı davada mahkeme ancak daha gevşetilmiş bir infaz rejimine geçtiği takdirde veya olağanüstü koşulların bulunması durumunda talebin kabul edilebileceğini, olayda ise böyle bir durumun bulunmadığını belirterek talebi reddetmiştir.

28. AİHM; konu ile ilgili ilkeleri hatırlattıktan ve özellikle de bireyin ailesinden çok uzakta, aile ziyaretlerini çok zor hatta imkânsız hâle getirecek bir ceza infaz kurumunda tutulmasının bazı durumlarda aile hayatına orantısız bir müdahale teşkil edebileceğini belirttikten sonra kamu makamlarının cezaların infazıyla ilgili konularda geniş bir takdir yetkisine sahip olması gerektiğini kabul etmiş olsa da bu takdir yetkisinin sınırsız olmadığını, ceza infaz kurumunda dağılım yapılırken mahkûmların en azından bazı ailevi ve sosyal bağlarını sürdürme menfaatlerinin bir şekilde dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır. AİHM, somut olayın özel koşullarında müdahale bulunduğunu tespit ettikten sonra müdahalenin ihlal olup olmadığını incelemeye başlamıştır. Bu kapsamda kanunilikte sorun görmemiş, ceza infaz kurumunda aşırı kalabalığın önlenmesi ile bireyselleştirilmiş ve tutarlı bir rehabilitasyon programı uygulanması gerekliliğini meşru amaç olarak kabul etmiştir. Ancak ulusal makamların ilgili mevzuatı yorumlarken katı ve şekilci bir yaklaşımla hareket ettiklerini kaydeden AİHM, başvurucu ve annesinin seyahat etme imkânı üzerindeki ciddi sağlık ve bütçe kısıtlamaları da dâhil olmak üzere bireysel durumlarıyla ilgili iddialarını değerlendirmedikleri için müdahalenin demokratik toplumda gerekli olmadığı sonucuna vararak Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

c. Labaca Larrea ve diğerleri/Fransa Kararı

29. Labaca Larrea ve diğerleri/Fransa (k.k.) (B. No: 56710/13..., 7/2/2017) kararına konu olayda başvurucular, önce yargılandıkları Paris'te bir ceza infaz kurumunda tutulmakta iken 476 km uzaklıktaki Lyon'da bir ceza infaz kurumuna nakledilmiştir. Başvurucular, bu ceza infaz kurumunun ailelerinin yaşadığı yere sırasıyla 823, 855 ve 935 km uzaklıkta olduğunu belirterek ailelerinin ziyaret edebilmek için uzun mesafeler kat etmek zorunda olduklarından yakınmıştır. Talepleri üzerine mahkeme; Paris ceza infaz kurumlarının aşırı kalabalık olduğunu, soruşturmanın gerekleri ve bağlantılı görülen tutuklu ve hükümlülerin bir arada tutulmalarının engellenmesinin amaçlandığını, ceza infaz kurumlarında ETA örgütü üyelerinin sayısının çokluğu sebebiyle hepsinin Paris ceza infaz kurumlarında tutulmasının mümkün olmadığını bildirmiştir. Bunun yanında ceza infaz kurumuna girmeden önce başvurucular ile ailelerinin aylarca hatta yıllarca ayrı yaşadıklarını, ayrıca Bask kökenli tutuklu ve hükümlülerin çoğu zaman diğer tutuklulara göre daha fazla ziyaret izninden yararlandırıldıklarını, talep hâlinde hemen yakın aile üyeleriyle telefonla görüştürüldüklerini belirtmiştir. Son olarak yeni bir ceza infaz kurumu olan Lyon ceza infaz kurumunun ikamet adresine uzak olsa bile eşle görüşme imkânı tanıyan odalarının bulunduğunu ve bu durumun aile ziyaretleri için daha elverişli olduğunu açıklamıştır.

30. AİHM, öncelikle aile hayatına saygı hakkına bir müdahalenin olup olmadığını tartışmıştır. AİHM, dava dosyasından başvuruculların Kuzey ve Orta Fransa'da tutuklanmadan önce -yerel mahkemeye göre aylarca, hatta yıllarca- saklanarak yaşadıklarına özellikle dikkat çekmiştir. Tutuklandıktan sonra ise soruşturma makamlarının bulunduğu Paris'te bir süre tutuldukları ve buranın da tıpkı Lyon gibi ailelerine aynı

uzaklıkta olduğu, ancak başvuruculaların buna itiraz etmedikleri belirtilmiştir. Başvuruculaların ailelerinin ziyaretlerinin sayısı veya telefonla görüşme hakları sınırlanmadığı gibi bunun aksine başvuruculaların yakınlarıyla çok sayıda ziyaret gerçekleştirdikleri ve telefon görüşmesi yaptıkları vurgulanmıştır. AİHM'e göre bu sebeple Lyon-Corbas ceza infaz kurumuna nakledilmeleri, başvuruculaların ziyaret haklarını önemli ölçüde engelleyecek nitelikte değildir. Başvuruculaların yakınları, yapılan nakillerin aşılmaz veya çözülmesi çok zor sorunlar yarattığını da gösterememiştir. Üstelik ilgili usul hükümlerine göre yargılama sırasında aileleriyle de bir araya gelmeyi talep etme hakları da varken bu haktan da yararlanmıştır. AİHM, sonuç olarak başvuruculaların şikâyetlerinin Sözleşme'nin 8. maddesinin birinci paragrafı uyarınca aile hayatına saygı hakkına müdahale oluşturmaya yeterli olmadığı kanaatine varmıştır. AİHM, başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun bulmuştur.

ç. Fraile Iturralde/İspanya Kararı

31. Fraile Iturralde/İspanya (B. No: 66498/17, 7/5/2019) kararına konu olayda, ETA örgüt üyesi olmaktan 25 yıl hapis cezası ile cezalandırılan başvurucu, ailesinin ikametine 700 km uzaklıktaki Badajoz ceza infaz kurumunda tutulmaktadır. Başvurucu, aradaki mesafenin fazla olduğuna dikkat çekerek karısı ve beş yaşındaki çocuğu ile ilerlemiş yaşlardaki sağlık sorunları bulunan anne ve babasının kendisini ziyaret ederken güçlükler yaşadığını belirterek nakil talebinde bulunmuştur. Mahkeme; mahkûmların ailelerine yakın yerlerdeki cezaevlerine yerleştirilmelerinin genel kural olduğunu, bunun dışındaki işlemlerin gerekçelendirilmesi gerektiğini, organize suç veya terörizmle bağlantılı durumlarda ise aynı örgütün üyelerinin aynı ceza infaz kurumunda yoğunlaşmalarının önlenmesine ihtiyaç bulunduğunu belirtmiştir. Zira böyle bir yoğunlaşma, örgütün üyeleri üzerindeki kontrolünün devam etmesine yol açacak; ıslahı zorlaştıracaktır. Mahkeme, ayrıca başvurucunun ceza infaz kurumunda iyi hâlli olmadığını ve disiplin cezaları aldığını belirterek talebi reddedince başvuru yapılmıştır. AİHM, yine öncelikle bir müdahale olup olmadığını tartışmıştır. İlkelerini yineleyen AİHM, ceza infaz kurumu yetkililerinin mahpusların yakın aileleriyle iletişimlerini sürdürmelerine yardımcı olmasının mahpusların aile hayatına saygı hakkının önemli bir parçası olduğunu vurgulamıştır. AİHM'e göre bir hükümlünün belirli bir ceza infaz kurumuna yerleştirilmesinin başvurucunun özel ve aile hayatı üzerindeki etkileri tutulma kavramının özünde bulunan normal zorlukların ve kısıtlamaların ötesine geçerse Sözleşme'nin 8. maddesi anlamında potansiyel olarak bir sorun yaratabilir.

32. AİHM, somut olayda başvurucunun eşi ve beş yaşındaki çocuğunun yaşadığı zorluklar yanında ebeveynlerinin ilerlemiş yaşları ve sağlık sorunları yüzünden ceza infaz kurumunu ziyaret etmelerinin mümkün olmadığına dikkati çekerek başvurucunun aile hayatına saygı hakkına müdahale olduğunu kabul etmiştir. AİHM, öncelikle mahkeme kararlarında atıf yapılan raporlara göre başvurucunun düzenli olarak yakın aile üyelerince ziyaret edildiğine vurgu yapmıştır. Son iki yılda ayda üç kez ailesi ve arkadaşlarının ziyaret ettiğini, ayda bir kez eşi ile özel görüşme yaptığını, ayda bir kez kızı, kardeşleri ve diğer aile üyelerince ziyaret edildiğini belirtmiştir. Ayrıca yüzden fazla kez mektup aldığını veya gönderdiğini, haftada on kez iki yılda 800 civarı telefon görüşmesi yaptığını, eşi doğum yaptığında özel izinle bebeğini ve eşini görmesine izin verildiğini açıklamıştır. AİHM'e göre başvurucunun yakın akrabalarının seyahat ederken aşılamaz veya oldukça güç sorunlar yaşadığı ortaya konulamamıştır. Başvurucu, ebeveynlerini en son ne zaman gördüğünü açıklamadığı gibi ailesi ve arkadaşlarınca daha az ziyaret edildiğini de gösterememiştir. AİHM, bu olgular

ışığında gerekçeyi incelediğinde başvurucunun ailesine yakın tutulmamasına yol açan ceza infaz kurumu politikasının yalnızca sınırlı bir gruba yani terör suçlarından hüküm giymiş olanlara uygulanan bir politika olduğunu belirtmiştir. Bu politika, ilgili hükümlülerin terör örgütleriyle temaslarını sürdürme riskini en aza indirmek amacıyla söz konusu hükümlüler ile bulundukları suç ortamı arasındaki bağları koparmayı amaçlamaktadır. Mahkeme; ayrıca ulusal mahkemelerin ceza infaz kurumu politikasına, o dönemdeki koşulları gözönünde bulundurarak atıfta bulunduğu, ETA'nın o dönemde dağılmadığı, silahlarını teslim etmediği veya faaliyetlerini tamamen durdurmadığını gözettiklerine dikkati çekmiştir. Başvurucunun ceza infaz kurumundaki olumsuz davranışlarına da dikkati çeken AİHM, başvurucunun arkadaşları ve ailesiyle bağlarının önemli ölçüde zarar gördüğüne dair kanıt eksikliğini de gözeterek başvurucunun aile hayatına saygı hakkına getirilen sınırlamaların izlenen amaçlarla orantısız olmadığı sonucuna varmış; başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun bulmuştur.

d. Akbulut/Türkiye Kararı

33. Akbulut/Türkiye (B. No: 36647/11, 28/5/2019) başvurusunda başvurucu farklı tarihlerde farklı ceza infaz kurumlarına nakil talebinde bulunmuş, bu talepleri doluluk ve disiplin cezaları almış olması sebebiyle reddedilmiştir. Başvurucu, bulunduğu Alanya ceza infaz kurumu ile yakınlarının ikamet yeri arasındaki mesafe sebebiyle yakınlarının kendisini ziyaret edemediğinden şikâyetçi olmuştur. AİHM, bu iddiayla ilgili olarak başvurucunun yakınlarının ikamet ettiği şehrin adını ve ilgililer tarafından karşılaşılan zorlukları bildirmediğini açıklamıştır. Başvurucu; muhtemel yolculuğun zorluğu, seyahat ve konaklama masraflarının yüksek olduğu veya maddi sıkıntılarını belirtmemiştir. AİHM; başvurucunun makul iletişim araçlarından yararlandığı, şikâyet ettiği durumun Alanya Ceza İnfaz Kurumu günleriyle sınırlı kaldığı, üstelik yakınlarının ikamet yerlerinin belirtilmediği yalnızca mesafeye bağlı bu şikâyetin daha ayrıntılı bir inceleme yapılmasına imkân sağlamak için yeterince desteklenmediğini değerlendirmiş, başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun bulmuştur.

e. Avşar ve Tekin/Türkiye Kararı

34. Avşar ve Tekin/Türkiye (B. No: 19302/19..., 17/9/2019) kararına konu olayda başvurucu Kırıkkale F tipi Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunan A. Avşar'ın ailesi Diyarbakır'da ikamet etmektedir. Başvurucu; daha önce Çankırı, Ankara ve Kırıkkale ceza infaz kurumlarında tutulmuştur. Sağlık raporlarına göre başvurucunun annesi Parkinson hastası olup seyahat edecek durumda değildir. Başvurucu, annesinin Diyarbakır'dan Kırıkkale'ye artık seyahat edemediğini belirterek yakın ceza infaz kurumlarından birine nakil talebinde bulunmuş; ceza infaz kurumlarının dolu olduğu gerekçe gösterilerek başvurucunun talebi reddedilmiştir. Başvurucu, on iki yıldır ailesinden yüzlerce km uzaklıktaki ceza infaz kurumlarında tutulduğunu ve ailesinin bu süre zarfında kendisini ziyaret etmek için büyük zorlukların üstesinden gelmek durumunda kaldığını belirtmiş ancak taleplerinin doluluk gerekçesiyle reddedildiğinden yakınmıştır. Aynı ceza infaz kurumunda bulunan diğer başvurucu A. Tekin'in ailesi ise Siirt'te bir köyde ikamet etmektedir. Başvurucu 1992 yılından bu yana tutuklulukta geçen süreyi de hesap ederek ailesinden uzak çeşitli ceza infaz kurumlarında tutulduğunu belirterek çocuklarının 2003 yılından bu yana ziyaretine gelme imkânlarının bulunmadığını ileri sürmüştür. AİHM, başvuruculara yıllar boyunca ailelerinin ikamet yerlerinden uzakta bulunmalarının özel ve aile hayatına saygı haklarına bir müdahale teşkil ettiğini kabul etmiştir.

35. AİHM, müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğunu ve ceza infaz kurumlarında aşırı kalabalıkla mücadelenin meşru bir amaç teşkil ettiğini kabul etmiştir. AİHM, demokratik toplumda gereklilik yönünden üye devletler için zorlayıcı olmamakla birlikte önemli olduğu değerlendirilen Avrupa Konseyinin 2006 yılı Avrupa Cezaevleri Kuralları çerçevesinde (2 (2006) Rec) tavsiye kararına göre idarenin tutulanların aile yakınları ile temaslarını sürdürmelerine yardımcı olması gerektiğini hatırlatmıştır. Ayrıca ömür boyu hapis cezası çeken tutuklular dâhil olmak üzere ceza infaz kurumu dağılımı konusunda Avrupa düzeyindeki düzenlemede ulusal makamların aile bağlarının koparılmasını önlemesi ve mümkün olduğu takdirde tutukluların ikamet yerlerine yakın bulunan ceza infaz kurumlarına dağılmalarına imkân sağlaması gerektiğine dair ilkenin desteklendiğini vurgulamıştır.

36. AİHM, somut olay bakımından coğrafi uzaklığın -özellikle yakınların katetmesi gereken mesafenin uzun olduğu ve bu uzaklığın yıllarca sürdüğü durumlarda- aile ziyaretlerini ve dolayısıyla aile ziyaretlerini zorlaştıracak/olumsuz etkileyecek ve dolayısıyla bağlarının bozulmasına neden olacak bir faktör olduğunu belirtmiştir. Başvuru konusu olayda başvurucu Avşar'ın annesinin sağlık durumu ve yaşı nedeniyle, Tekin'in ise çocukları tarafından yapılan ziyaretlerin azlığı nedeniyle karşılaştıkları güçlükleri kamu makamlarına sunduklarını kaydetmiştir. Ancak dosyada veya Hükûmetin görüşlerinde, başvuruculların coğrafi mesafeye rağmen aile üyeleriyle düzenli olarak temasta oldukları veya ilgililer tarafından sürekli olarak ziyaretler yapıldığı konusunda hiçbir bilginin bulunmadığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak AİHM; başvuruculların ailelerinden uzakta bulunan ceza infaz kurumlarında geçirdikleri uzun süre dâhil olmak üzere ilgililerin kişisel durumları, sırasıyla yaş, sağlık durumu ve yakınlarının maddi durumuna bağlı zorlukların ilgilileri ziyaret etmek için seyahat etmeyi engelleyebileceği yönündeki hususların değerlendirilmediğini, söz konusu menfaatlerin bireyselleştirilip dengelendiğinin gösterilemediğini belirtmiştir. AİHM, sonuç olarak söz konusu müdahalenin izlenen meşru amaç bakımından orantılı olmadığı ve dolayısıyla demokratik bir toplumda gerekli olmadığı kanaatiyle Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

f. İlerde ve diğerleri/Türkiye Kararı

37. İlerde ve diğerleri/Türkiye (B. No: 35614/19..., 5/12/2023) kararına konu olayda başvurucu D.T., ilk başta Nevşehir Ceza İnfaz Kurumunda tutulmaktayken idarece önce İzmir'in Menemen ilçesine, sonra da İzmir 2 No.lu Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmiştir. Bu Ceza İnfaz Kurumu, başvurucunun ailesinin ikamet ettiği Kayseri'ye 1.000 km uzaklıktadır. Başvurucu; malul olan yaşlı annesinin bu kadar uzak bir yolculuk yapamayacağını, nitekim annesinin kendisini üç yıl dört ayda yalnızca bir kere ziyaret edebildiğini belirtmiştir. Başvurucu, ayrıca eşinin de bu kadar uzun ve pahalı bir yolculuğu karşılayamayacağını ve normalden daha az ziyaret aldığını ifade etmiştir. Başvurucu, ayrıca yetkili makamların bu dezavantajını azaltmak için daha uzun telefon konuşmaları veya daha uzun ziyaret gibi alternatif herhangi bir tedbir de sunmadıklarını öne sürmüştür.

38. AİHM öncelikle müdahalenin varlığını tartışmıştır. AİHM'e göre somut olayda başvurucu; ailesinin nerede ikamet ettiği, sağlık ve istihdama ilişkin bireysel durumları, eşi ve yaşlı annesinin üç farklı bağlantıyı içeren 1.000 km'lik yolculuğu yaparken karşılaştıkları zorluklara ilişkin belirgin detaylar vermiştir. İlaveten başvurucunun annesinin kendisini yalnızca bir kere ziyaret ettiği ve başvurucunun 30/11/2016 ile 5/8/2021 tarihleri arasında (yaklaşık beş yıl içinde) ailesi tarafından her biri en fazla 45 dakika süreyle 67 kez ziyaret edildiği taraflar arasında tartışma konusu değildir. AİHM, Sözleşme'nin 8. maddesi

kapsamında gerekçelendirilmesi gereken bir müdahale olduğu sonucuna varmıştır. Müdahalenin kanuni dayanağı hususunda sorun görmeyen AİHM, düzenin korunması ve ceza infaz kurumunda kalabalığın önlenmesinin meşru bir amaç teşkil ettiğini kabul etmiştir. Orantılılık hususunda ilk olarak başvurucu Nevşehir E-tipi Ceza İnfaz Kurumundan İzmir'deki diğer ceza infaz kurumlarına nakledilirken söz konusu kararın başvurucuya sunulmadığı kaydedilmiştir. AİHM; başvurucunun kendisine, ailesinin yanı sıra yargılama yerine yakın olan Nevşehir E-tipi Ceza İnfaz Kurumundan ilk olarak İzmir Menemen ve sonrasında İzmir T-tipi 2 no.lu Ceza İnfaz Kurumuna nakledilirken hiçbir gerekçe sunulmadığını tespit etmiştir. Bu sebeple başvurucunun söz konusu ceza infaz kurumlarına nakli, aile hayatına saygı hakkına keyfî müdahaleye karşı usuli güvencelerin yokluğunda meydana gelmiştir. Başvurucunun İzmir 2 no.lu T tipi Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunduğu sürede yaptığı Kocaeli veya Maltepe'deki ceza infaz kurumlarına nakledilmesi taleplerine ilişkin olarak ise kurum idaresinin bu talepleri reddetmesinin kurumun kalabalığına ilişkin ilgili ve zorlayıcı gerekçelere dayandığı kabul edilmiştir. Ancak kamu makamlarının başvurucunun ailesine nispeten daha yakın başka bir ceza infaz kurumuna nakledilip edilemeyeceği veya daha uzun ziyaretler ya da daha uzun telefon konuşmaları gibi aldığı az ziyaretleri telafi edecek alternatif yolların olup olmadığına dair somut bir değerlendirmede bulunulmadığı belirtilmiştir. AİHM, sonuç olarak şikâyet konusu müdahalenin izlenen meşru amaçla orantısız olduğunu belirterek Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

g. Kaçır ve diğerleri/Türkiye Kararı

39. Kaçır ve diğerleri/Türkiye (B. No: 9587/19..., 10/6/2025) kararına konu olayda başvurucu A.Ş., Kocaeli 1 No.lu T Tipi Ceza İnfaz Kurumunda tutulmaktadır. Ceza İnfaz Kurumu başvurucunun ailesinin ve ebeveynlerinin yaşadığı Merzifon ve Tokat'a yaklaşık 600-700 km uzaklıktadır. Başvurucu; mesafenin uzak olduğunu, mali zorluklar sebebiyle de daha az ziyaret aldığını, 4 ve 8 yaşlarında iki çocuğu bulunduğunu, buna rağmen nakil talebinin reddedildiğini belirtmiştir. Başvurucunun babası 83 yaşında ve hastalığı yüzünden bakıma muhtaç olup annesi ise 70 yaşındadır. Başvurucu, daha sonra mesafenin yol açtığı olumsuz etkileri azaltabilmek için daha uzun telefon görüşmeleri, uzatılmış ziyaret saatleri veya izin verilen ziyaretçi sayısının artırılması talebinde bulunmuş; bu talepleri de reddedilmiştir. AİHM, müdahalenin mevcut olup olmadığını şu şekilde tartışmıştır:

"Başvuranın aile hayatına saygı hakkına bir müdahale olup olmadığına gelince Mahkeme, başvurucunun ailesinin nerede ikâmet ettiği, mali durumları ve ailesi ile ebeveynlerinin kendisini ziyaret etmek için yaklaşık 600 km'lik bir yolculuk yaparken karşılaştıkları zorluklar hakkında ayrıntılı bilgi verdiğini belirtmektedir. Ayrıca, Hükümet tarafından sağlanan cezaevi kayıtlarına göre başvurucunun annesi, babası ve çocuklarından biri 19 Temmuz 2016 ile 31 Ağustos 2018 tarihleri arasında Kocaeli 1 No'lu T Tipi Cezaevi'nde kaldığı süre boyunca, başvurucuyu yalnızca bir kez ziyaret etmiştir. Mahkeme, bu nedenle, mevcut davanın koşullarında başvuranın aile hayatına saygı hakkına bir müdahale olduğu sonucuna varmıştır."

40. AİHM'in müdahalenin haklılığı ile ilgili değerlendirmesi de şu şekildedir:

"49. Bu müdahalenin haklı olup olmadığına gelince başvurucunun ailesinin ikâmet ettiği yere yakın bir yere nakledilmesinin reddedilmesinin kanuni dayanağının bulunduğu ve düzensizliği, özellikle de cezaevlerinin aşırı kalabalıklığını önleme yönünde bir meşru amaç taşıdığı düşünülse bile Mahkeme, tedbirin orantılılığını incelediğinde cezaevi yönetiminin

başvurucunun nakil talebini reddetmesinin, başvurucunun mağduriyetlerini hafifletmek için alternatif tedbirlerin alınıp alınamayacağına dair herhangi bir ek değerlendirme yapılmaksızın, yalnızca cezaevlerindeki aşırı kalabalıklığa dayandığını belirtmektedir.

50. İlerde ve Diğerleri başvurusunda Mahkeme, kamu makamlarınca başvurucunun ailesine daha yakın başka bir cezaevine nakledilip nakledilemeyeceği veya daha az ziyaret alması nedeniyle daha uzun ziyaretler veya daha uzun telefon görüşmeleri gibi alternatif bir telafi yönteminin mümkün olup olmadığı konusunda somut bir değerlendirme yapmaması nedeniyle Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir. Aynı durum mevcut başvuruda da geçerlidir. Başvurucunun, ilk talebinden yaklaşık beş ay sonra, ailesinin ikametgahına daha yakın olmasına rağmen ne ailesinin ne de ebeveynlerinin ikamet etmediği üçüncü bir şehre nakledilmesi, Mahkeme'nin vardığı sonucu değiştirmemektedir.

51. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 8. maddesi ihlal edilmiştir."

2. Uluslararası Belgeler

41. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 9/12/1988 tarihinde kabul edilen 43/173 sayılı Herhangi Bir Şekilde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunmasına İlişkin Prensipler Bütünü kararının "Aile mensupları ve dış dünya ile iletişim kurma hakkı" başlıklı 19. maddesi şöyledir:

"Tutulan veya hapsedilen bir kimseye kanunda veya kanuna dayanan bir düzenlemede belirtilen makul şartlara ve sınırlamalara tabi olarak, özellikle aile üyeleri tarafından ziyaret edilebilme ve onlarla haberleşme gibi, dış dünya ile iletişim kurabilmesi için kendisine yeterli imkan verilir."

42. Aynı kararın "İkametgâhına yakın bir yerde tutulma hakkı" başlıklı 20. maddesi şöyledir:

"Tutulan veya hapsedilen kimse talep ettiği zaman eğer mümkünse genellikle ikamet ettiği yere makul uzaklıktaki bir tutukevinde veya hapishanede tutulur."

43. Cezaevi Kurallarına Dair Tavsiye Kararının "Yerleştirme ve Barındırma" başlığı altında şu ilkelere yer verilmiştir:

"17.1 Mahpuslar, mümkün olabildiğince evlerine veya sosyal rehabilitasyon ortamlarına yakın cezaevlerine yerleştirilmelidirler.

17.2 Cezaevlerine yerleştirmede devam eden adli süreç, emniyet ve güvenlik gerekleri ile tüm mahpuslar için uygun rejimlerin sağlanması gibi hususlar da dikkate alınmalıdır.

17.3 İlk yerleştirme ve sonrasında yapılacak nakiller sırasında, mümkün olabildiğince mahpuslara danışılmalıdır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

44. Anayasa Mahkemesinin 22/7/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

45. Başvurucunun adli yardım talebi bulunmaktadır. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir (Mehmet Şerif Ay [2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013).

B. Aile Hayatına Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

46. Başvurucu; annesinin, babasının, eşinin ve dört çocuğunun Denizli'de yaşadıklarını, babasının engellilik raporunun olduğunu, hastalığının tedavisinin olmadığını, yaşının çok ilerlemiş olmasından dolayı uzun yaşayamayacağını vurgulamıştır. Mesafenin uzak olması ve maddi imkânsızlıklar nedeniyle hem ailesinin hem de diğer yakınlarının ziyaretine gelemediğini, en büyük oğlunun kendisiyle görüşememesi üzerine strese girerek anksiyete bozukluğu yaşadığını, nakil taleplerinin sürekli reddedilmesi dolayısıyla aynı hastalığın kendisinde de olduğunu belirtmiştir. Ayrıca isteğe bağlı nakil talebine açık kurumlar arasında Denizli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun olduğunun kendisine bildirilmesi sebebiyle Denizli'ye nakil talebinde bulunduğunu ifade etmiştir. Ek olarak kendisinin barındırıldığı Tekirdağ İnfaz Kurumunun doluluk oranının da kapasitesinin çok üstünde olduğunu, sadece nakil olmak istediği kurumun doluluk oranına bakılıp diğer nakil sebeplerinin dikkate alınmadan talebinin reddedilmesinin hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Neticede başvurucu, talebinin reddedilmesinin demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olduğunu belirterek özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

47. Bakanlık görüşünde mevcut başvuruda Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiş; İdareden temin edilen ve başvurucunun nakil talepleri ile ilgili belgeler bireysel başvuru dosyasına sunulmuştur. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı sunduğu cevap dilekçesinde önceki beyanlarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

48. Anayasa’nın 20. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."

49. Anayasa’nın 41. maddesi şöyledir:

"Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.

Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.

Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.

Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır."

50. Başvurucu; temel olarak annesinin, babasının, eşinin ve 2001, 2005, 2013, 2016 doğumlu dört çocuğunun Denizli'de yaşadıklarını, babasının engellilik raporunun olduğunu, hastalığının tedavisinin olmadığını, yaşının çok ilerlemiş olması nedeniyle uzun yaşayamayacağını, mesafenin uzak olması ve maddi imkânsızlıklar nedeniyle ailesinin ziyaretine gelemediğini, en büyük oğlunun kendisiyle görüşememesi üzerine strese girerek anksiyete bozukluğu yaşadığını, nakil taleplerinin sürekli reddedilmesi dolayısıyla aynı hastalığın kendisinde de olduğunu dile getirmesine rağmen idari ve yargısal makamların bu bağlamda bir değerlendirme yapmayarak nakil talebini reddettiğinden yakınmaktadır. Bu nedenle başvuru, aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir (Benzer yönde

değerlendirme için bkz. Emin Heybeli [GK], B. No: 2022/52566, 18/9/2025, § 54; Yakup Aslantepe [GK], B. No: 2021/65748, 18/9/2025, § 51; Emre Nazlıgüloğlu [GK], B. No: 2021/15533, 18/9/2025, § 53).

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

51. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı

(1) Genel ilkeler

52. Anayasa'nın 19. maddesi gereği tutuklu ve hükümlülerin özel ve aile hayatına birtakım müdahalelerin yapılması, hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Bu bağlamda idarenin tutuklu ve hükümlülerin özel ve aile hayatına müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir. Burada mühim olan ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması amacı ile hükümlünün özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı arasında adil bir dengenin kurulmasıdır (Emin Heybeli, § 55; Yakup Aslantepe (2), § 52; Emre Nazlıgüloğlu, § 54). Belirtilmelidir ki ceza infaz kurumlarında kalacak mahkûmların aldıkları cezaların niteliği, miktarı gibi belirli kriterlere göre kişi ve koğuş sayısını belirlemede, ceza infaz kurumlarının kapasitesine göre hükümlü ve tutukluların hangi ceza infaz kurumunda bulunacaklarını tespit etmede de idarenin geniş bir takdir yetkisi vardır (Yaşar Karaca [1. B.], B. No: 2018/37854, 12/4/2023, § 65).

53. AİHM içtihatları da gözönüne alındığında ceza infaz kurumları arasındaki nakil konusunda aile hayatına saygı hakkına bir müdahale olup olmadığı belirlenirken ceza infaz kurumunda tutulan başvurucuya yapılabilecek ziyaretlerin çok zor veya imkânsız hâle gelip gelmediği dikkate alınmalıdır. Ancak ziyaret hakkının kullanımının çok zor veya imkânsız hâle geldiğinin anlaşılabildiği durumda mahpusun nakil talebinin reddedilmesiyle aile hayatına saygı hakkına müdahalede bulunulduğu kabul edilebilir. Bu bağlamda aile hayatına saygı hakkına müdahalenin olup olmadığı konusunda şu hususlarda değerlendirme yapılmalıdır:

i. Kişilerin ceza infaz kurumuna girmeden önceki aile bağları, aile üyeleriyle birlikte yaşayıp yaşamadığı

ii. Ceza infaz kurumunun kişilerin aile üyeleri veya yakınlarının yaşadığı yere uzaklığı, coğrafi koşullar ve ulaşım imkânları

iii. Ziyaret edeceklerin kişilerle olan yakınlığı, yakınlarının yaş ve sağlık durumlarının seyahat etmeye uygun olup olmadığı

iv. Kişilerin mali durumları, bütçeleri veya içinde bulundukları koşulların söz konusu seyahati yapmayı ne ölçüde güçleştirdiği

v. Kişilerin ailelerinden uzak kaldığı süre ve bu süre içinde fiilen gerçekleşen ziyaret sayısı ve sıklığı (Emin Heybeli, § 56; Yakup Aslantepe (2), § 53; Emre Nazlıgüloğlu, § 55).

54. Yukarıda belirtilen ölçütler açısından bir inceleme yapılabilmesi için öncelikle başvuruculardan yakınlarının ikamet ettiği yeri ve kendisini ziyaret için karşılaştıkları

zorlukları açıklaması, diğer bir ifadeyle şikâyeti temellendirmesi beklenmektedir. Bu çerçevede örneğin ailenin ikamet ettiği yerin bildirilmemesi veya muhtemel seyahatlerin zorluğu, seyahat ve konaklama masraflarının yüksekliği ya da maddi sıkıntılar ile ilgili ziyareti zorlaştıracak unsurlar hakkında değerlendirme yapmaya elverişli herhangi bir bilgi verilmemesi hâlinde müdahale iddiasının yeterince temellendirildiği söylenemez. Bu bağlamda başvuruculara salt yakınlarının kendilerini ziyaret etmekte güçlük yaşadığı yönündeki soyut iddialarının inceleme yapabilmek için yeterli olmadığı belirtilmelidir (Emin Heybeli, § 57; Yakup Aslantepe (2), § 54; Emre Nazlıgüloğlu, § 56).

55. Bununla birlikte ailenin yaşadığı yer ile barındırılan ceza infaz kurumu arasındaki mesafenin uzak olduğu durumlarda aile bireylerinin hükümlü ve tutukluyu ziyaretlerinin çok zor veya imkânsız hâle geldiği somut olayın özel koşullarında tespit edilebilmekteyse aile hayatına saygı hakkına müdahalenin varlığının kabul edilmesi gerekir. Buna göre bir tutuklu veya hükümlünün belirli bir ceza infaz kurumuna yerleştirilmesi, özel ve aile hayatı üzerindeki etkileri tutulma kavramının özünde bulunan normal zorlukların ve kısıtlamaların ötesine geçerse aile hayatına saygı hakkı bağlamında potansiyel olarak bir sorun yaratabilir (Emin Heybeli, § 58; Yakup Aslantepe (2), § 55; Emre Nazlıgüloğlu, § 57).

56. Öte yandan kamusal makamların cezaların infazıyla ilgili konularda sahip olduğu geniş takdir yetkisinin sınırsız olmadığı akılda tutularak tutuklu ve hükümlülerin ceza infaz kurumlarına yerleştirilirken en azından bazı ailevi ve sosyal bağlarını sürdürme yönündeki menfaatlerinin bir ölçüde dikkate alınması gerekir. Dolayısıyla somut olay bağlamında aile hayatına müdahalenin söz konusu olduğu durumlarda müdahalenin ihlale sebebiyet vermemesi için idari ve yargısal makamların ilgili mevzuatı yorumlarken katı ve şekilci bir yaklaşımla hareket etmemeleri, başvurucu ve ailesi ile yakınlarının seyahat etme imkânı üzerindeki ciddi sağlık ve bütçe kısıtlamaları da dâhil olmak üzere bireysel durumlarıyla ilgili iddialarını, ulaşılmak istenen meşru amaç ile aile hayatına saygı hakkının gereklerini dengeleyecek şekilde ilgili ve yeterli bir gerekçeyle değerlendirmeleri beklenmektedir. Bu kapsamda kamusal makamlar, özellikle başvurucunun ailesine daha yakın başka bir ceza infaz kurumuna nakledilip nakledilemeyeceği veya daha az ziyaret alması nedeniyle daha uzun ziyaretler ya da daha uzun telefon görüşmeleri gibi alternatif bir telafi yönteminin mümkün olup olmadığı konusunda somut, bireyselleştirilmiş bir değerlendirme yapmalıdır (Emin Heybeli, § 59; Yakup Aslantepe (2), § 56; Emre Nazlıgüloğlu, § 58).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

57. Başvurucunun annesi, babası, eşi ve 2001, 2005, 2013, 2016 doğumlu dört çocuğu Denizli'de yaşamaktadır. Babasının engellilik raporu olduğu ve hastalığının tedavisinin olmadığı, mesafenin uzak olması ve maddi imkânsızlıklar nedeniyle ailesinin ziyaretine gelemediği anlaşılmaktadır. Başvurucu, nakil taleplerinin reddedilmesi ve ailesiyle görüşememesi nedeniyle kendisinin ve en büyük oğlunun anksiyete bozukluğu yaşadığını iddia ederek sağlık raporlarını dosya kapsamına sunmuştur. İdare, kapasite yetersizliğini gerekçe göstererek başvurucunun talebinin reddine karar vermiştir. Başvurucunun bu kapsamdaki taleplerinin altı yıl boyunca karşılanmadığı ve başvurucunun bu süre zarfında ailesiyle görüşme konusunda ciddi zorluklar yaşadığı görülmektedir. Anılan işlemin başvurucunun eşi, çocukları ve ailesiyle kişisel ilişki kurma imkânını zorlaştırdığı, ortaya konulan koşulların aile hayatı üzerindeki etkilerinin ceza infaz kurumunda bulunmanın doğasında var olan normal zorluk ve kısıtlamaların ötesine geçtiği bu nedenle başvurucunun aile hayatına saygı hakkına bir müdahale teşkil ettiği kanaatine varılmıştır.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

58. Anayasa’nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

59. Yukarıda belirlenen müdahale, Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa’nın 20. maddesini ihlal edecektir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, meşru amaç taşıma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama kriterlerine uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir (Halil Berk [1. B.], B. No: 2017/8758, 21/3/2018, § 49; Süveyda Yarkın [2. B.], B. No: 2017/39967, 11/12/2019, § 32; Şennur Acar [1. B.], B. No: 2017/9370, 27/2/2020, § 34; R.G. [GK], B. No: 2017/31619, 23/7/2020, § 82).

(1) Kanunilik

60. Somut olaya konu olan müdahalenin 5275 sayılı Kanun'un 53. maddesine dayanılarak gerçekleştirildiği görülmüştür. Dolayısıyla müdahalenin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

(2) Meşru Amaç

61. Anayasa'nın 13. maddesi temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasını, ilgili hak ve özgürlüklere ilişkin Anayasa maddesinde gösterilen özel sınırlandırma sebeplerinin bulunmasına bağlı kılmıştır. Anayasa’nın 20. maddesinin birinci fıkrası yönünden ise özel sınırlama nedeni düzenlenmemiştir. Maddenin ikinci fıkrasında birtakım sınırlama sebeplerine yer verilmiş olmakla beraber bu sebepler sadece arama ve elkoyma tedbirlerine yöneliktir. Dolayısıyla bu sebeplerin özel hayata saygı hakkının tüm boyutları yönünden uygulanması mümkün görünmemektedir (AYM, E.2012/100, K.2013/84, 4/7/2013; Ahmet Çilgin [1. B.], B. No: 2014/18849, 11/1/2017, § 40).

62. Anayasa’nın 20. maddesinde özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez. Özel sınırlama nedeni öngörülmemiş olan hakların dahi hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunmakta, Anayasa’nın diğer maddelerinde yer alan kurallara dayanılarak da bu hakların sınırlanması mümkün olabilmektedir. Buna göre Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevlerin özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebileceği kabul edilmektedir (AYM, E.2014/87, K.2015/112, 8/12/2015; E.2016/37, K.2016/135, 14/7/2016, § 9; E.2013/130, K.2014/18, 29/1/2014; Sevim Akat Eşki [1. B.], B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 33; Ahmet Çilgin, § 39).

63. Mahpusların güvenlik açısından sorun oluşturmayan yeterli imkânlara sahip ceza infaz kurumlarına nakledilmeleri kamu düzeninin sağlanması amacına dayanmaktadır. Aile hayatına saygı hakkına müdahale teşkil eden nakil talebinin reddedilmesine ilişkin işlemin de millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, kamu hizmetinin sürdürülebilirliğinin sağlanması için hakkın doğasından kaynaklanan bir sınırlandırma nedeni olarak kabul edilebileceği değerlendirilmektedir. Somut başvuruda da kamu gücünü kullanan idarenin millî güvenliğin ve kamu düzeninin korunması ile kamu hizmetinin sürdürülebilirliğinin

sağlanması amacını taşıdığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle müdahalenin meşru amacı bulunmaktadır.

(3) Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk ve Ölçülülük

(a) Genel İlkeler

64. Anayasa Mahkemesi kararlarına göre demokratik toplum düzeninin gerekleri kavramı öncelikle ilgili hak yönünden getirilen sınırlamaların zorunlu ya da istisnai tedbir niteliğinde olmasını, başvurulabilecek en son çare ya da alınabilecek en son önlem olarak kendisini göstermesini gerektirmektedir. Demokratik toplum düzeninin gereklerinden olma, bir sınırlamanın demokratik bir toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacına yönelik olmasını ifade etmektedir (AYM, E.2016/179, K.2017/176, 28/12/2017; Ata Türkeri [1. B.], B. No: 2013/6057, 16/12/2015, § 44; Haluk Öktem [GK], B. No: 2014/13433, 13/10/2016, § 49; Erhun Öksüz [GK], B. No: 2014/12777, 13/10/2016 § 53; Salim Onur Şakar [2. B.], B. No: 2015/2711, 21/9/2017, § 35; C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, § 114).

65. Anayasa’nın 13. maddesinde demokratik toplum düzeninin gerekleri ve ölçülülük kriterleri iki ayrı ölçüt olarak düzenlenmiş olmakla birlikte bu iki ölçüt arasında ayrılmaz bir ilişki vardır. Ölçülülük ilkesinin amacı, temel hak ve özgürlüklerin gereğinden fazla sınırlandırılmasının önlenmesidir. Anayasa Mahkemesi kararları uyarınca ölçülülük ilkesi, sınırlama için kullanılan aracın sınırlama amacını gerçekleştirmeye uygun olmasını ifade eden elverişlilik, sınırlayıcı önlemin sınırlama amacına ulaşmak bakımından zorunlu olmasına işaret eden gereklilik ve araçla amacın orantısız bir ölçü içinde bulunmaması ile sınırlamanın ölçüsüz bir yükümlülük getirmemesi anlamına gelen orantılılık unsurlarını içermektedir (Bülent Polat [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 106; Tevfik Türkmen [GK], B. No: 2013/9704, 3/3/2016, § 70; Bülent Kaya [GK], B. No: 2013/2941, 11/5/2016, § 82; Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, §§ 45, 48; C.A. (3), § 115).

66. Belirtilen ölçütlere riayetle bir müdahalede bulunulup bulunulmadığının tespiti için müdahale teşkil eden önlemin temelini oluşturan meşru amaç karşısında bireye düşen fedakârlığın ağırlığının gözönünde bulundurulması ve gözetilen genel yararın gerekleri ile bireyin temel hakkının korunması arasında adil bir dengenin kurulup kurulmadığının belirlenmesi zorunludur. Anayasa'nın 13. maddesi vasıtasıyla Anayasa'da yer alan tüm temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması hususunda geçerli olan bu denge, özel hayata saygı hakkının sınırlandırılmasında da gözönünde bulundurulmalıdır (Bülent Polat, § 107).

67. Kamusal makamların bir hakka müdahale sürecinde iki ayrı aşamada takdir yetkisi bulunmaktadır. Bunlardan ilki, müdahale ölçütünün seçimidir. İkincisi ise ilgili müdahale ölçütü çerçevesinde izlenen meşru amacı gerçekleştirmek üzere yapılan sınırlamanın gerekliliğidir. Ancak kamusal makamlara tanınan bu takdir yetkisi sınırsız olmayıp ihlal iddiasına konu önlemin anayasal temel hak ve özgürlüklerle bağdaşır olması yani müdahaleyi meşrulaştırmak üzere kullanılan argümanların elverişli, zorunlu ve orantılı olması gerekir (Bülent Polat, § 108).

68. Anayasa’nın 19. maddesi gereği tutuklu ve hükümlülerin özel hayata ve aile hayatına birtakım müdahalelerin yapılması, hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Bu bağlamda idarenin tutuklu ve hükümlülerin özel hayata ve aile hayatına müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir. Burada mühim olan ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması amacı ile

hükümlünün özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı arasında adil bir dengenin sağlanmış olmasıdır (Mehmet Koray Eryaşa [2. B.], B. No: 2013/6693, 16/4/2015, § 89; Ahmet Çilgin, § 32; Rasul Kocatürk [GK], B. No: 2016/8080, 26/12/2019, § 56).

69. Öte yandan belirtmek gerekir ki ceza infaz kurumlarında kalacak mahkûmların aldıkları cezaların niteliği, miktarı gibi belirli kriterlere göre kişi ve koğuş sayısını belirlemede ceza infaz kurumlarının kapasitesine göre hükümlü ve tutukluların hangi ceza infaz kurumunda bulunacaklarını tespit etmede idarenin geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır. Hükümlülerin ailelerinden ayrılmaları ve onlardan uzakta tutulmaları mahkûmiyetin kaçınılmaz bir sonucu olduğuna göre idarenin mutlak anlamda hükümlüyü ailesinin ikamet ettiği yerdeki ceza infaz kurumunda bulundurma zorunluluğu bulunmamaktadır (Yaşar Karaca, § 65).

70. Ancak idarenin, hükümlünün ailesinin ziyaretleri ile ilgili yaptığı uygulamalarda söz konusu takdir yetkisinin sınırsız olmadığı, buna ilişkin tasarrufların objektif denetlenebilir kriterlere göre yapılması gerektiği açıktır. Dolayısıyla hükümlünün ailesinin rahat ulaşabileceği bir yerde cezasını infaz etmesinden elde edeceği yarar ile idarenin ceza infaz kurumunun kapasitesi, güvenlik gibi kriterlerini dikkate alarak düzenleme yapma gerekliliğinden doğan kamusal yarar arasındaki dengenin sağlanması, bu konuda gerek idare gerekse denetim makamı olan yargı mercilerinin değerlendirmelerinde idarenin takdir yetkisinin objektif ve makul sınırlar içinde kullanıldığının ortaya konulması zorunludur (Yaşar Karaca, § 66).

71. Bu kapsamda söz konusu kriterleri, İdarenin hizmet gerekleri ile kişisel durumların belirlediği görülmektedir. Hükümlünün bulunduğu ceza infaz kurumu ile çevre yerlerdeki ceza infaz kurumlarının kapasitesi, doluluk oranına göre hükümlünün daha yakın yerdeki ceza infaz kurumuna nakledilme imkânının bulunup bulunmadığı, hükümlünün suç profili, ceza infaz kurumunda kaldığı süre, ailesinden uzakta kaldığı ceza infaz kurumundaki tutulma süresi, hükümlünün bulunduğu ceza infaz kurumu ile ailesinin ikamet ettiği yer arasındaki mesafe, ulaşım imkânları, ailenin ekonomik ve sosyal durumu, aile bireylerinin yaş ve sağlık durumları, ailenin hükümlüyü ziyarete gelme sıklığı gibi durumların idare ve yargı makamlarınca takdir yetkisinin kullanımı ve denetiminde dikkate alınması ve kararlarında bu hususların değerlendirilmesi gerekmektedir (Yaşar Karaca, § 67).

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

72. Somut olayda başvurucu, eşi, küçük yaştaki çocukları ve diğer aile bireyleriyle birlikte görüşebileceği bir ceza infaz kurumuna nakledilmesine yönelik talebinin reddedilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğinden yakınmaktadır.

73. Mahpus olan kişilerin genel olarak ailelerinin ikametgâhına yakın yerlerdeki ceza infaz kurumlarında barındırılmayı istemelerinin hayatın olağan akışına uygun olduğu açıktır. Bununla birlikte bu bağlamdaki taleplerin olumlu şekilde karşılanabilmesi ancak diğer bazı hususların da varlığı hâlinde mümkün hâle gelebilir. Daha açık ifadeyle bu yöndeki taleplerin her hâlde olumlu karşılanabilmesinin olanaklı olmadığı söylenmelidir. Öte yandan mahpusların barındırılacakları ceza infaz kurumlarını seçme hakkının bulunmadığı, bu kişilerin ailesinden ayrılmasının veya uzaklaştırılmasının ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olduğu belirtilmelidir. Bu bağlamda aile hayatına müdahalenin söz konusu olabileceği durumlarda idareye tanınan takdir yetkisinin daha geniş olduğu ancak bu takdir yetkisinin sınırsız olmadığı vurgulanmalıdır.

74. Aile bireylerinin yaş, sağlık durumu ve gelir düzeyinin seyahat etmeye engel olması gibi

hususlara bağlı zorlukların mahpuslar tarafından yeterli düzeyde açıklamalarla ileri sürülmesi hâlinde idari ve yargısal makamların kararlarında bu hususlara ilişkin değerlendirmelerin bulunması gerekmektedir. Bununla birlikte aile ilişkilerinin korunmasını da kriter olarak gözetmek suretiyle yapılacak değerlendirmelerde mahpusların aile hayatına müdahale oluşturan tasarrufun gerekli ve ölçülü olduğunun denetime elverişli olacak şekilde yeterli bir gerekçeyle ortaya konulması gerekir. Ayrıca idarenin mahpusun ailesiyle olan iletişimi sağlamada kolaylık göstermesi ve tedbirler almasının devletin aile hayatına saygı gösterme yükümlülüğünün bir gereği olduğu unutulmamalıdır. Neticede müdahaleye neden olan idari ve yargısal makamların kararlarında dayandıkları bu kapsamdaki gerekçelerin aile hayatına saygı hakkına müdahale bakımından demokratik bir toplumda gerekli olma ve ölçülülük ilkelerine uygun olduğunu inandırıcı bir şekilde ortaya koyması gerekmektedir. Bu durum, kişisel yarar ile kamusal yarar arasında kurulması gereken dengenin ortaya konulabilmesi için elzemdir.

75. Diğer taraftan mahpusların aile bireylerinin kendilerini ziyarete gelmeleri konusunda ne gibi zorluklar yaşadığına, ailenin ekonomik ve sosyal durumuna, aile bireylerinin yaş ve sağlık durumlarına ilişkin hususlarla taleplerini desteklemesi ve bu bağlamdaki bilgileri idari ve yargısal makamlara sunması gerekmektedir. Başvurucuya yüklenen bu yükümlülüğün mutlak bir ispatı gerektirmemekle birlikte makul düzeyde bir açıklama yapmayı içerdiği vurgulanmalıdır. Diğer yandan bu doğrultuda bir temellendirme olmaksızın sadece ailenin bulunduğu yere yakın bir ceza infaz kurumuna nakledilme yönündeki taleplerin reddedilmesinin idarelerin mahpusların barındırılması bağlamında aile hayatına müdahale konusundaki geniş takdir hakkı kapsamında değerlendirilmesi olağandır.

76. Belirtilen şekilde yeterli düzeyde temellendirilen taleplerin ise idare tarafından sırf doluluk oranları nedeniyle reddedilmesi hâlinde başvurucunun aile hayatına saygı hakkının güvencelerine uygun bir değerlendirme yapıldığı söylenemeyebilir. Bu hâlde idare tarafından suç profili, infaz kurumlarının fiziki koşulları, talep edilen yerde barındırılan diğer mahpusların profilleri de gözetilerek başvurucunun nakil talep ettiği ceza infaz kurumlarına neden yerleştirilemeyeceğinin ortaya konulması kişisel yarar ile kamusal yarar arasında kurulması gereken denge açısından önem arz etmektedir.

77. Somut başvuruda 17/2/2020 tarihli İdare Mahkemesine hitaplı dilekçesinde başvurucu; annesinin, babasının, eşinin ve dört çocuğunun Denizli'de yaşadıklarını, babasının engellilik raporunun olduğunu, hastalığının tedavisinin olmadığını, yaşının çok ilerlemiş olmasından dolayı uzun yaşayamayacağını, mesafenin uzak olması ve maddi imkânsızlıklar nedeniyle ailesinin ziyaretine gelemediğini, en büyük oğlunun kendisiyle görüşememesi üzerine strese girerek anksiyete bozukluğu yaşadığını, nakil taleplerinin sürekli reddedilmesi dolayısıyla aynı hastalığın kendisinde de olduğunu belirtmiştir. Ayrıca isteğe bağlı nakil talebine açık kurumlar arasında Denizli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun olduğunun kendisine bildirilmesi sebebiyle Denizli'ye nakil talebinde bulunduğunu ifade etmiş, ailesiyle açık ve kapalı görüşlerin çoğunu yapamadığı için aile bütünlüğünü bozduğundan yakınmıştır (bkz. § 7).

78. İdare; başvurucunun nakil talebinin, talep ettiği ceza infaz kurumunun kapasitesinin dolmasını gerekçe göstererek reddine karar vermekle yetinmiştir. Gerek İdarenin gerekse İdare Mahkemesinin başvurucunun nakil talebiyle ilgili olarak tutuklunun bulunduğu ceza infaz kurumu ile çevre yerlerdeki ceza infaz kurumlarının kapasitesine ve doluluk oranına göre başvurucunun ailesi ile daha rahat görüşebileceği yakın yerdeki ceza infaz kurumuna nakledilme imkânının olup olmadığı, suç profili, ceza infaz kurumunda kaldığı süre,

ailesinden uzakta kaldığı ceza infaz kurumundaki tutulma süresi, bulunduğu ceza infaz kurumu ile ailesinin ikamet ettiği yer arasındaki mesafe, ulaşım imkânları, ailenin ekonomik ve sosyal durumu, aile bireylerinin yaş ve sağlık durumları, ailenin hükümlüyü ziyarete gelme sıklığı gibi kriterler çerçevesinde değerlendirme yapmadığı görülmüştür. Özellikle başvurucunun dava dilekçesinin ekinde sunduğu babası İ.Ö.ye ait %62 oranında engelinin bulunduğunu gösterir 5/4/2019 tarihli sağlık kurulu raporu ile oğlu B.B.Ö.nün anksiyete bozukluğuna ilişkin 6/2/2020 tarihli tek hekim raporu ve başvurucunun anksiyete bozukluğunun bulunduğuna ilişkin Ceza İnfaz Kurumu doktoru tarafından birçok defa düzenlenen sağlık raporlarıyla ortaya konulan özel durumlarının hiç değerlendirilmediği anlaşılmaktadır. Ayrıca Bakanlık tarafından gönderilen görüş yazısının ekinde sunulan ziyaretçi raporları incelendiğinde başvurucunun 2019, 2020, 2021 yıllarında sadece bir defa 3/3/2020 tarihinde eşi ve çocuğu tarafından ziyaret edildiği, bunun dışındaki tüm ziyaretçi görüşlerinin avukatıyla olduğu yani ailesi ve yakınlarının ziyarete gelme sıklığının çok az olduğu anlaşılmıştır. Bununla birlikte başvurucunun aşamalarda verdiği dilekçelerinde sıklıkla babası İ.Ö.nün engellilik raporunun olduğu, hastalığının tedavisinin olmadığı, yaşının çok ilerlemiş olmasından dolayı uzun süre yaşayamayacağını belirtmesini takiben babasının 25/1/2022 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir.

79. Dolayısıyla başvurucunun eşiyle ve ailesiyle ziyaretçi görüşü yapamadığına dair açıklamalarına babasının ve çocuklarının sağlık durumuna, ikametgâhının bulunduğu yere, ulaşım ve konaklama imkânlarının kısıtlı olmasına ve ailesinin ekonomik olarak zor durumda olduğuna yönelik iddiasına ilişkin idari ve yargısal makamlar tarafından herhangi bir değerlendirme yapılmadığı görülmektedir. Bu nevi değerlendirmelerin yapılmayarak başvurucunun nakil talebinin reddedilmesi ise kişisel yarar ile kamusal yarar arasında bulunması gereken dengeyi başvurucu aleyhine ortadan kaldırmaktadır. Bu nedenle başvurucunun nakil talebinin reddedilmesi suretiyle aile hayatına yapılan müdahalenin gözetilmek istenen meşru amaca göre demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olduğu söylenemez. Ayrıca 167 No.lu Genelge'nin 22. maddesinin (5) numaralı fıkrasında (bkz. § 21) merkez ve bağlı ceza infaz kurumlarının birinden diğerine (il içi nakil) nakil olmak isteyen hükümlü ve hükümözlülerin taleplerinin dahi, aileye olan yakınlığı ve sosyal çevre gibi hususların gözönüne alınarak yapılacağı belirtilmiş iken mahpusun durumuna uygun başka bir ildeki ceza infaz kurumuna nakil talebinde başvurucunun eşinin ve ailevi durumunun dikkate alınmadan karar verilmesi de başvurucunun aile hayatına yönelik iddialarının karşılanmadığını göstermektedir.

80. Ayrıca somut olaydaki gibi küçük yaşta çocuklar söz konusu olduğunda kamusal makamlara atfedilen yükümlülüklerin sınırı da genişlemelidir. Küçük yaşta olan ve babalarıyla normal zorluk ve kısıtlamaların ötesine geçecek şekilde görüşme imkânı bulamayan çocukların aile bağlarını güçlü şekilde kurabilmeleri ve aile birlikteliğinin sağlanması amacıyla bu yönden de değerlendirilmesi ve başvurucu ile çocuklarının katlandığı külfetin kamunun katlanacağı külfet karşısında adil olup olmadığının irdelenmesi gerekir. Bu bağlamda somut olayda idari ve yargısal mercilerce bir değerlendirme yapılmadığı ve buna yönelik bir gerekçenin de ortaya konulmadığı görülmektedir. Böylelikle başvurucunun aile hayatına saygı hakkı bağlamındaki yakınmaları kapsamında naklinin neden mümkün olmadığına yönelik ilgili ve yeterli bir gerekçeye yer verilmediği değerlendirilmiştir.

81. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

82. Başvurucu; ihlalin tespit edilmesi, yeniden yargılama yapılması ile 2.000.000 TL maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

83. Başvurucunun başvuru tarihinden sonra 17/2/2026 tarihinde tahliye edildiği anlaşıldığından ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

84. Öte yandan somut olay bağlamında ihlalin tespit edilmesinin başvurucunun uğradığı manevi zararın giderilmesi bakımından yetersiz kalacağı değerlendirilmiştir. Dolayısıyla eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

C. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

Ç. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara 14. İdare Mahkemesine (E.2020/405, K.2021/137), Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesine (E.2021/2853, K.2021/2603) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İSA ALTUN

B. No: 2021/34073 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/34073

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSA ALTUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/34073)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Abdurrahman Remzi AKPINAR

Başvurucu : İsa ALTUN

Vekili : Av. Sezen GÖNENÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, isim ve soy ismi değişikliği talebinin reddedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Aynı zamanda Gürcistan vatandaşı olan başvurucu; adının Soso, soyadının ise Tsitladze olarak değiştirilmesi istemiyle Şavşat Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) ad ve soyadı düzeltilmesi davası açmıştır. Dava dilekçesinde atalarının Osmanlı-Rus savaşı sonrasında Gürcistan'dan Türkiye'ye göç ettiğini, akrabalarının hâlen Batum'da Tsitladze soyadını kullandıklarını ve Türkiye'deki sülalesinin de Tsitladze olarak tanındığını, ayrıca çevresinde Soso ismiyle tanındığını belirtmiştir. Başvurucu, ayrıca Gürcü kültürü ile özel ilgilendiğini, sık sık Gürcistan'a gidip geldiğini ve buradaki akrabaları ile iletişiminin devam ettiğini, bu nedenle ata soyadını kullanmak istediğini ifade etmiştir.

3. Mahkemece 10/3/2020 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; öncelikle başvurucunun genel anlamda çevresinde Soso adıyla tanınmadığı, çok dar bir çevrede ve genel olmamak kaydıyla kendi sülalesi içinde bu adla çağrıldığı, çevresinde mevcut adı olan İsa diye çağrıldığı belirtilmiş ve başvurucunun adını değiştirmesi için 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 27. maddesinin birinci fıkrası

kapsamında haklı bir sebebin bulunmadığı ifade edilmiştir. Kararda ayrıca 21/6/1934 gün ve 2525 sayılı Soyadı Kanunu'nun 3. maddesi ile 24/12/1934 tarihli ve 2891 sayılı Soyadı Nizamnamesi'nin (Soyadı Nizamnamesi) 5. ve 7. maddelerine atıf yapılarak başvurucunun Türkçe olmayan Tsitladze soyadını alıp kullanmasının hukuka aykırı olacağı belirtilerek davanın reddine karar verilmiştir.

4. Başvurucu, istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde; dava dilekçesine ek olarak Gürcistan vatandaşlığı ve Gürcistan pasaportunun bulunduğunu, emniyet araştırmasında zikredilen ad ve soyadı almasına engel bir hâlin olmadığının ve Nüfus Müdürlüğünün cevap dilekçesinde ad ve soyadın değiştirilmesinin mevzuat açısından sorun teşkil etmeyeceğinin belirtildiğini ifade etmiştir. Başvurucu, son olarak benzer durumda olan kişilerin davalarının kabul edildiğini belirterek yabancı bir dilde soyadı almayı yasaklayan bir düzenlemenin de bulunmadığını ileri sürmüştür.

5. Trabzon Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesince (Bölge Adliye Mahkemesi) 21/4/2021 tarihinde istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar verilmiştir. Kararda; Mahkeme kararının Soyadı Nizamnamesi'nin sırasıyla 5. ve 7. maddelerinde yer verilen "yabancı ırk ve ulus adları soyadı olarak kullanılamaz" ve "yeni takılan soyadları Türk dilinden alınır" hükümleri gözetilerek verildiği, yapılan değerlendirmenin Yargıtay içtihadıyla uyumlu olduğu, davada tüm delillerin toplandığı, kanunun olaya uygulanmasında ve gerekçede hata edilmediği ve ihtilafın doğru olarak tanımlandığı belirtilmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 10/5/2021 tarihinde öğrendikten sonra 25/5/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; atalarının Batum'dan Türkiye'ye göç ettiğini, akrabalarının Batum'da Tsitladze soyadını kullandığını, Türkiye'de yaşayan sülalesinin de Tsitladze olarak tanındığını, aynı zamanda Gürcistan vatandaşı olduğunu ve Gürcistan pasaportu taşıdığını ifade etmiştir. Bununla birlikte Gürcü kültürüyle özel olarak ilgilendiğini, oğlunun Gürcistan'da okuduğunu ve kanuni olarak başka bir dilde soyadı almasını engelleyen bir düzenleme bulunmadığını belirtmiştir. Nihayetinde söz konusu açıklamalarına rağmen adının Soso, soyadının ise Tsitladze olarak değiştirilmesi talebinin reddedildiğini belirten başvurucu; özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı, eşitlik ilkesi ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuruda başvurucunun özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formunda ileri sürdüğü iddialarını yinelemiştir.

9. Başvuru, özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmiştir (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Hacı Ahmet Eskikanbur [2. B.], B. No: 2015/2944, 9/1/2019, § 27; Carlos Hakan Pıles Puıg ve Lucas Pıles Puıg [1. B.], B. No: 2020/8845, 15/3/2023, § 10; H.K. [GK], B. No: 2019/42944, 17/6/2021, § 33; Osman Çalışkan [2. B.], B. No: 2021/11242, 13/5/2025, § 9).

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini

gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Anayasa Mahkemesinin Aslan Faruk Toprak ([2. B.], B. No: 2013/2957, 24/3/2016) ve Hacı Ahmet Eskikanbur kararlarında; ad ve soyadı değişikliği taleplerinin ileri sürülebilmesine ve incelenmesine olanak sağlayan idari ya da yargısal başvuru yollarının kamusal makamlarca oluşturulması, kapsamı belirli ulusal ve uluslararası düzenlemeler çerçevesinde uygun görülen taleplerin karşılanması gerektiği belirtilmiştir (Aslan Faruk Toprak , § 39; Hacı Ahmet Eskikanbur, § 33; Carlos Hakan Pıles Puıg ve Lucas Pıles Puıg, § 12). Söz konusu kararlarda nüfus kayıtlarının yalnızca ulusal ölçekte değil uluslararası tüm işlemlerde doğru ve çelişki oluşturmayacak şekilde tutulmasının kamusal makamların görev ve sorumluluğunda olduğuna, Türkiye Cumhuriyeti devletinin taraf olduğu Milletlerarası Ahvali Şahsiye Komisyonu bünyesindeki 14 No.lu Ad ve Soyadlarının Nüfus Kütüklerine Yazılış Şekline İlişkin Sözleşme'nin (14 No.lu Sözleşme) ad ve soyadların yazılışında birliğin sağlanması, farklı ülkelerdeki birbiriyle uyumlu olmayan nüfus kayıtlarının düzeltilmesi ve çelişkilerin giderilmesi konusunda kanuni bir çerçeve sunduğuna dikkat çekilmiştir. Nihayetinde ilgili başvurularda 14 No.lu Sözleşme kapsamında bir değerlendirme yapılması mümkünken bu yönde bir inceleme yapılmadığından ölçülü ve adil bir denge kurulmadığı sonucuyla özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır (Aslan Faruk Toprak, §§ 58-69; Hacı Ahmet Eskikanbur, §§ 33-44; Osman Çalışkan, § 11).

12. Ancak mevcut başvuruda Türkiye'nin taraf olduğu 14 No.lu Sözleşmeye Gürcistan'ın taraf olmadığı görülmektedir. Bunun yanında başvuru dosyasına sunulan pasaport kaydına göre başvurucunun vatandaşlığı bulunan Gürcistan'da da soyadının Altun olduğu ve resmî olarak Tsitladze soyadını kullanmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla somut olayda gerek uluslararası yükümlülükler ve gerekse kayıt uyumsuzluğu bağlamında idari veya yargısal makamları harekete geçirecek koşulların oluştuğu söylenemez (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Osman Çalışkan, § 12).

13. Diğer yandan Anayasa Mahkemesi; kimliğin belirlenmesindeki en önemli unsurlardan olan ismin vazgeçilemezlik, devredilemezlik ve kişiye sıkı surette bağlı olma niteliklerinin kişinin mevcut statüsünü etkilemesi muhakkak olduğundan kişinin isminin korunması ve kamu düzenini bozmadığı müddetçe değiştirilmesine imkân tanınması yönünde devletin pozitif yükümlülüklerinin bulunduğunu değerlendirmiştir. Söz konusu pozitif yükümlülükler, somut olayın özellikleri gözönünde bulundurularak idari ve yargısal karar vericiler tarafından kişilerin bu yöndeki makul taleplerinin karşılanmasını veya taleplerin reddi durumunda buna ilişkin ilgili ve yeterli gerekçeler sunulmasını gerektirir (Hacı Ahmet Eskikanbur, § 32; H.K., § 36; Osman Çalışkan, § 13).

14. Kamunun üstün yararının söz konusu olduğu istisnai durumlarda isim değişikliğine ilişkin taleplerin kabul edilmemesi makul karşılanabilir. Ancak bu gibi hâllerde de kamu makamları buna ilişkin ilgili ve yeterli gerekçe sunmalıdır. İdari ve yargısal makamlar her durumda bireyin ismini değiştirebilmesindeki kişisel yarar ile kamu menfaatleri arasında adil bir denge kurmalıdır. Bununla birlikte başvurucunun haklı nedenlerini ortaya koyma ve buna ilişkin delillerini mahkemeye sunma yükümlülüğünün bulunduğu kabul edilmelidir. Haklı nedenin bulunup bulunmadığını anayasal güvenceleri de dikkate alarak değerlendirmek derece mahkemelerinin görevidir (Turgay Karaca [2. B.], B. No: 2018/34343, 27/1/2021, §§ 36, 46; H.K., §§ 40, 41). Bu bağlamda nüfus kayıtlarındaki karışıklığın önlenmesi ve soy bağının sağlıklı bir şekilde tespit edilmesinin temel unsuru olan soyadına ilişkin meselelerin değerlendirilmesinde de anılan mercilerin ilgili ve yeterli

gerekçe sunma yükümlülüğü altında bulunduğu kabul edilmelidir (Osman Çalışkan, § 14).

15. Somut olayda başvurucu, özel hayatında hâlihazırda Tsitladze kelimesini soyadı olarak kullandığını ve Gürcistan ile olan güçlü bağlarını gerekçe göstererek soyadı değiştirme talebinde bulunmuştur. Başvuru dosyasına sunulan bilgiler -tanık beyanları ve yazışmalar- ile haricî araştırmalar neticesinde Mahkemece -sosyal medya ve haberler- elde edilen bulgulara göre başvurucunun yıllardır İsa Altun ad ve soyadının ardından Tsitladze kelimesini soyadı olarak kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu anlamda başvurucunun almak istediği soyadının çevresinde belirli bir ölçüde bilinir hâle geldiğini kabul etmek gerekir. Ayrıca toplum yaşamını düzenleyen hukuk kurallarına uymanın bir gereği olarak kamusal makamlarca kişilere ait çeşitli bilgilerin başta nüfus kütükleri olmak üzere kayıt altına alındığı ve söz konusu nüfus kütüklerinin kamu düzeninin temel dayanaklarından birini oluşturduğu gözetildiğinde sözü edilen bilinirliğin otomatik olarak başvurucunun ilgili talebinin karşılanmasını gerektirmeyeceği de açıktır (nüfus bilgilerinin kamu düzeniyle ilişkisi için bkz. Abdullah Yılmaz [1. B.], B. No: 2018/33702, 15/3/2022, § 36).

16. Ancak somut olayda yargı mercileri, Soyadı Nizamnamesi'nde yeni soyadının Türk dilinden alınması gerektiğini vurgulamanın dışında Tsitladze kelimesinin neden soyadı olarak kullanılamayacağına ilişkin herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Ayrıca başvurucunun Gürcistan ile olan güçlü bağlarını -dil, kültür, aile- soyadı değişikliği için haklı bir neden olarak kabul etmeyen yargı mercileri, mevcut durumun neden isim değişikliği için yeterli olmadığını ve değişiklik talebinin reddinin kamusal menfaat çerçevesindeki gerekliliklerini yeterli gerekçeyle ortaya koymamıştır. Dolayısıyla somut olayda yukarıda belirtilen bağlamlarda isim değişikliğinden beklenen kişisel menfaat ile kamusal menfaat arasında adil bir dengeleme yapıldığı söylenemeyecektir.

17. Bununla birlikte Mahkemenin tanıklarca başvurucunun adının Soso, soyadının Tsitladze olarak tanındığının belirtilmesine rağmen salt bu kimselerin İsa Altun ad ve soyadından da haberdar olduklarını veya bu ad ve soyadıyla da hitap ettiklerini beyan etmelerini değerlendirerek sınırlı bir inceleme ve gerekçelendirme yaptığı gözönüne alındığında başvurucunun iddialarının tam olarak karşılandığı da söylenemez. Öte yandan Mahkeme tarafından başvurucunun gerçekte kullandığı ad ve soyadına ilişkin çevresel tanınırlık kapsamında bir kolluk araştırmasının da yaptırılmadığı sabittir. Buna göre somut olayın koşullarında başvurucunun haklı nedenini ortaya koymak bakımından üzerine düşen yükümlülükleri yerine getirip getirmediğine ya da ortaya konulan nedenlerin yeterli olup olmadığına ilişkin mahkeme gerekçelerinin ilgili ve yeterli olmadığı anlaşılmıştır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Osman Çalışkan, § 17).

18. Neticede isim değişikliği konusunda çatışan menfaatlerin dengelenmesine yönelik somut başvuru özelinde değerlendirme yapılmaması ve ret kararının anayasal güvenceleri gözeten ilgili ve yeterli gerekçe içermemesi nedeniyle özel hayata saygı hakkı yönünden devletin pozitif yükümlülüklerinin yerine getirilmediği sonucuna varılmıştır (benzer yöndeki karar için bkz. Osman Çalışkan, § 18).

19. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

20. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

21. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

22. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Şavşat Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2019/436, K.2020/121) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

D. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ONUR FUAT DURUAY

B. No: 2021/36035 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/36035

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ONUR FUAT DURUAY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/36035)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Muhammed Kerem ÇÖMEZ

Başvurucu : Onur Fuat DURUAY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, aynı il sınırları içerisinde farklı ilçelerdeki ceza infaz kurumlarında tutuklu olarak barındırılan eşlerin başka bir ildeki aynı ceza infaz kurumuna nakil talebinin reddedilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 4/8/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı sunduğu cevap dilekçesinde önceki beyanlarını yinelemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgelere göre olaylar şöyledir:

5. Başvurucu Yalova Sulh Ceza Hâkimliğinin 21/11/2016 tarihli kararıyla tutuklanarak Kocaeli 1 No.lu T Tipi Ceza İnfaz Kurumuna (Kocaeli İnfaz Kurumu) gönderilmiştir. Yalova

1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yapılan yargılama sonucunda başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 7 yıl 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiş, bu karar (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesince 4/11/2019 tarihinde onanarak kesinleşmiştir. Başvurucu, denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle tahliye edildiği 25/8/2021 tarihine kadar burada kalmıştır.

6. Başvurucu; eşinin de kendisi gibi tutuklu olduğunu ve Gebze Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Gebze İnfaz Kurumu) barındırıldığını, eşiyle yüz yüze görüşemediğini, sadece aynı ceza infaz kurumu çatısı altında bulunurlarsa birbirleriyle görüşebileceklerinin kendisine bildirildiğini belirtmiştir. Bunun üzerine başvurucu, eşiyle birlikte Sakarya L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (Sakarya İnfaz Kurumu) nakledilmeyi istemiştir. 14/3/2018 tarihli nakil dilekçesinde başvurucu; eşiyle aynı dosya kapsamında birlikte yargılandıklarını, 2004 ve 2012 doğumlu iki çocuklarının olduğunu ve çocuklarının eşinin ailesinin yanında Yalova'da kaldığını, eşinin ve kendisinin ziyaretçi görüş günlerinin uyuşmaması nedeniyle birbirleriyle görüşemedikleri gibi ailesinin de ziyaretine gelemediğini ifade etmiştir. Bu talepler nakil istenen ceza infaz kurumlarının kapasitelerinin dolu olması nedeniyle Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünce (İdare) 26/3/2018 tarihinde reddedilmiştir.

7. Başvurucu; anılan işlemin iptali talebiyle dava açmıştır. Dava dilekçesinde; kendisinin ve eşinin tutuklu olarak farklı yerlerdeki ceza infaz kurumlarında bulundurulmasından dolayı birbirleriyle görüşemediklerini, ailelerinin maddi durumlarının yetersizliği nedeniyle ziyaret günlerinde birçok mağduriyet yaşadıklarını, ziyaretçi görüş günlerinin çakışması sebebiyle ailesiyle açık ve kapalı görüşlerin çoğunu yapamadığını bildirmiştir. Bu durumun aile bütünlüğünü bozduğunu ve kendilerini psikolojik olarak yıprattığını ifade eden başvurucu; kendisinin barındırıldığı Kocaeli İnfaz Kurumunun doluluk oranının da kapasitesinin çok üstünde olduğunu, sadece nakil olmak istediği kurumun doluluk oranına bakılıp diğer nakil sebeplerinin dikkate alınmadan talebinin reddedilmesinin hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

8. Ankara 8. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) tarafından 10/6/2020 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde, başvurucunun nakledilmeyi talep ettiği ceza infaz kurumuna ilişkin İdare tarafından bildirilmiş olan doluluk oranlarına yer verilmiştir. Buna göre başvurucunun naklini talep ettiği Sakarya L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun kapasitesinin 698, mevcudunun 1464 olduğu belirtilmiş, bu nedenlerle dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

9. Başvurucu, dava dilekçesindeki iddialarını yinelemek suretiyle İdare Mahkemesi kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi 14/4/2021 tarihinde İdare Mahkemesi kararının hukuka ve usule uygun olduğunu belirterek istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir.

10. Nihai karar, başvurucunun vasisine 5/7/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

11. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "İnfazda temel amaç" başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici

etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamlara ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır."

12. 5275 sayılı Kanun'un "Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler" başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Hapis cezalarının infaz rejimi, aşağıda gösterilen temel ilkelere dayalı olarak düzenlenir:

…

c) Cezanın infazında hükümlünün iyileştirilmesi hususunda mümkün olan araç ve olanaklar kullanılır. Hükümlünün kanun, tüzük ve yönetmeliklerle tanınmış haklarının dokunulmazlığını sağlamak üzere cezanın infazında ve iyileştirme çabalarında kanunîlik ve hukuka uygunluk ilkeleri esas alınır.

…

f) Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin yaşam hakları ile beden ve ruh bütünlüklerini korumak üzere her türlü koruyucu tedbirin alınması zorunludur.

…"

13. 5275 sayılı Kanun'un "Nakiller" başlıklı 53. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Hükümlüler, kendi istekleri veya toplu sevk, disiplin, asayiş ve güvenlik, hastalık, eğitim, öğretim, suç ve yargılama yeri nedenleriyle başka bir kuruma nakledilebilirler."

14. 5275 sayılı Kanun'un "Kendi istekleri ile nakil" başlıklı 54. maddesi şöyledir:

"(1) Hükümlülerin kendi istekleri ile bulundukları kurumdan başka kurumlara nakledilebilmeleri için;

a) Gitmek istedikleri kurumlardan durumlarına uygun en az üç yeri belirten bir dilekçe vermeleri,

b) Nakil giderlerini peşin olarak ödemeyi kabul etmeleri,

c) (Değişik:14/4/2020-7242/30 md.) Ceza infaz kurumlarında bulunulması gereken sürenin üç aydan fazla olması,

d) İyi hâl göstermeleri, disiplin cezası almamış veya kaldırılmış olması,

e) İstekte bulunulan kurumda yer, kapsama gücü ve sınıfının uygun bulunması ve tutukevi olmaması,

f) Mahkûmiyet sürelerine uygun hükümlülerin barındırıldığı bir kurum olması,

g) Daha önce disiplin nedeniyle ayrılmak zorunda kaldıkları kurum olmaması,

Gerekir. (Ek cümle: 24/1/2013-6411/7 md.) Çocuk hükümlüler ile maddi durumunun yetersiz olduğunu belgelendiren hükümlüler bakımından bu fıkranın (b) bendi uygulanmaz.

(2) Bu hükümlüler nakledildikleri kurumlarda, eğitim öğretim veya hastalık nedeniyle nakil hariç, bir yıl kalmak zorundadırlar. Çocuklar bakımından bu süre altı ay olarak uygulanır."

15. 5275 sayılı Kanun'un "Zorunlu nedenlerle nakil" başlıklı 56. maddesi şu şekildedir:

"Kurumların elverişsiz ve yetersiz kalması, kapsama gücünün aşılması, kullanılamaz hâle gelmesi, asayiş, güvenlik, doğal afet, yangın ve büyük onarım gibi zorunlu nedenlerle başka kurumlara nakledilmeleri gerekli görülen hükümlüler, yargı çevresi dışında Adalet Bakanlığınca belirlenen ve konumlarına uygun olan diğer kurumlara nakledilebilirler."

16. 5275 sayılı Kanun'un "Tutukluların yükümlülükleri" başlıklı 116. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şu şekildedir:

"Bu Kanunun; ...nakiller, disiplin nedeniyle nakil, zorunlu nedenlerle nakil, hastalık nedeniyle nakil, nakillerde alınacak tedbirler,... konularında 9, 16, 21, 22, 26 ilâ 28, 34 ilâ 53, 55 ilâ 62, 66 ilâ 76 ve 78 ila 88 inci maddelerinde düzenlenmiş hükümlerin tutukluluk hâliyle uzlaşır nitelikte olanları tutuklular hakkında da uygulanabilir."

17. Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler başlıklı 167 No.lu Genelge'nin (167 No.lu Genelge) "Nakiller" başlıklı 5. maddesi şöyledir:

"(1) Hükümlü ve tutukluların, kendi istekleri veya toplu sevk, disiplin, asayiş ve güvenlik, eğitim, öğretim, suç ve yargılama yeri nedenleriyle başka bir kuruma nakilleri yapılabilecektir."

18. 167 No.lu Genelge'nin "Hükümlülerin Kendi İstekleri İle Nakilleri" başlıklı 15. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Hükümlülerin kendi istekleri ile bulundukları kurumdan başka kurumlara nakledilebilmeleri için;

...

d) İyi hâl göstermeleri, disiplin cezası almamış veya kaldırılmış olması,

e) İstekte bulunulan kurumda yer, kapsama gücü ve sınıfının uygun bulunması ve tutukevi olmaması,

f) Mahkûmiyet sürelerine uygun hükümlülerin barındırıldığı bir kurum olması,

g) Daha önce disiplin nedeniyle ayrılmak zorunda kaldıkları kurum olmaması,

h) Talep ettikleri ceza infaz kurumunda kendileri, diğer hükümlüler ve kurum açısından güvenlik riski oluşturmaması,

ı) Disiplin nedeniyle ayrıldıkları kurumlar hariç, talep ettikleri kurumlarda daha önce kalmış iseler, Bakanlıkça değerlendirilmek üzere; kendileri, diğer hükümlüler veya kurum açısından somut gerekçelerle güvenlik riski oluşturup oluşturmayacakları hususunda bu yer idare ve gözlem kurulunun taleple ilgili görüşünün alınmış olması,

j) Bakanlık tarafından dönem itibariyle isteğe bağlı nakle kapatılmış olmaması,

gerekir."

19. 167 No.lu Genelge'nin "Zorunlu nedenlerle nakil" başlıklı 17. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kurumların elverişsiz ve yetersiz kalması, kapsama gücünün aşılması, kullanılamaz hâle gelmesi, asayiş, güvenlik, doğal afet, yangın ve büyük onarım gibi zorunlu nedenlerle başka kurumlara nakledilmeleri gerekli görülen hükümlü ve tutuklular, yargı çevresi dışında Bakanlıkça belirlenen ve konumlarına uygun olan diğer kurumlara nakledilebilecektir."

20. 167 No.lu Genelge'nin "Nakillerle ilgili ortak hükümler" başlıklı 22. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"(5) Ağır ceza Cumhuriyet başsavcılıkları, merkez ve bağlı ceza infaz kurumlarının birinden diğerine nakil olmak isteyen hükümlü ve hükümözlülerin taleplerini, kapasitesi, sınıfına uygun bulunması, mevcudu, asayiş durumu, güvenlik, aileye olan yakınlığı ve sosyal çevre gibi hususları göz önüne alarak, bu Genelgede belirtilen esaslar dâhilinde, takdir ederek sonuçlandıracak, bu tür talepleri Bakanlığa göndermeyecektir. Ancak; hükümlülerin diğer ceza infaz kurumlarına nakil talepleri Bakanlık tarafından değerlendirilecektir."

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

a. Vintman/Ukrayna Kararı

21. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) Vintman/Ukrayna (B. No: 28403/05, 23/10/2014) kararına konu olayda 15 yıl hapis cezası olan hükümlü başvurucu, daha önce annesiyle birlikte yaşadığı yere 700 km uzaklıktaki bir ceza infaz kurumuna yerleştirilmiştir. Ceza infaz kurumuna 12 ile 16 saat arasında bir tren yolculuğu ile erişilebilmektedir. Başvurucu ve annesi, ikamet adreslerine daha yakın bir ceza infaz kurumuna nakil için çeşitli tarihlerde talepte bulunmuştur. Bu taleplerinde özellikle iki şehir arasındaki ulaşımın zorluğu ve uzunluğuna, bu seyahatin 1938 doğumlu olan annenin yaşı ve ikinci derece özür durumu belgelenmiş bulunan kötü sağlık durumu sebebiyle yol açtığı zorluklara dikkat çekmiştir. İdare ise aynı başvuruda mahkûmların cezalarını aynı ceza infaz kurumunda çekmeleri gerektiği yönündeki mevzuat hükümlerine göre talepleri reddetmiştir. Sonraki başvurularda ayrıca daha yakın, uygun başka bir ceza infaz kurumu bulunmadığı ve ağır suçları işleyenlerin suçun işlendiği yerden uzak ceza infaz kurumlarında cezalarını çekmesi gerektiği de bildirilmiştir. Başvurucu; sonrasında annesiyle birlikte yaşadığı yere daha da uzak, bu defa 1.000 km uzaklıktaki bir ceza infaz kurumuna nakledilmiştir. Başvurucunun annesi, bu karara itiraz etmiş; ceza infaz kurumu idaresi, cezasının yarısını çekerse ve iyi hâlli olursa başvurucunun yüksek güvenlikli yerine orta güvenlikli bir ceza infaz kurumuna nakledilebileceğini ancak başvurucunun disiplin cezaları aldığını ve böyle bir nakil için uygun olmadığını bildirmiştir.

22. AİHM esas yönünden öncelikle başvurucunun aile hayatına saygı hakkına bir müdahale olup olmadığını tartışmıştır. Buna göre söz konusu tartışma "Başvurucunun Sözleşme'nin 8. maddesi Kapsamındaki Haklarına Bir Müdahale Olup Olmadığı" başlığı altında yapılmıştır. Bu başlık altındaki değerlendirme şu şekildedir:

"76. Mahkeme ilk olarak, mahkûmların 'kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı' hariç olmak üzere, Sözleşme ile güvence altına alınan tüm temel hak ve özgürlüklerden yararlanmaya devam etmeleri gerektiğini yinelemektedir (bkz. Hirst v. Birleşik Krallık (no. 2) [BD], B. No: 74025/01, § 69, ECHR 2005-IX). Bu nedenle, bir mahkumun, yalnızca hüküm giydikten sonra tutuklu statüsü nedeniyle 8. maddede belirtilen tüm haklarını kaybetmesi söz konusu olamaz (bkz. Khodorkovskiy ve Lebedev/Rusya, B. No: 11082/06 ve 13772/05, 25/7/2013, § 836).

77. Aynı zamanda bir kişinin tutulmasının, doğası gereği, özel ve aile hayatında bir kısıtlama getirdiği açıktır (bkz. Messina/İtalya (no. 2), B. No: 25498/94, § 61, AİHM 2000-X, ve Kalashnikov/Rusya (k.k.), B. No: 47095/99, ECHR 2001-XI).

78. Mahkeme içtihadında ayrıca, Sözleşme'nin mahkûmlara tutulma yerlerini seçme hakkı tanımadığını, mahkûmların ailelerinden ayrı tutulması ve onlardan uzakta olmasının, hapis cezasının kaçınılmaz bir sonucu olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte, bir kişinin ailesinden çok uzakta, ziyaretlerin çok zor veya hatta imkânsız hâle geldiği bir cezaevinde tutulması, bazı durumlarda aile hayatına müdahale anlamına gelebilir; zira aile üyelerinin mahkûmu ziyaret etme fırsatı, aile hayatının sürdürülmesi için hayati önem taşır (bkz. Ospina Vargas - İtalya (k.k.), B. No: 40750/98, 6 /4/2000). Bu nedenle ceza infaz kurumu yetkililerinin mahkûmların yakın aile üyeleriyle iletişimlerini sürdürmelerine yardımcı olması, mahkûmların aile hayatına saygı hakkının önemli bir parçasıdır (bkz. Messina - İtalya (no. 2), § 61).

79. Mahkeme, Khodorkovskiy ve Lebedev/Rusya davasında verdiği yakın tarihli bir kararında, başvuruculların uzak bir cezaevine (ailelerinin yaşadığı şehirden birkaç bin kilometre uzakta bulunan) yerleştirilmesinin, 8. madde ile güvence altına alınan haklarına müdahale teşkil ettiği sonucuna varmıştır (bkz. söz konusu karar, § 838). Mahkeme, özellikle uzun mesafeler, ilgili yerleşim yerlerinin coğrafi konumu ve Rus ulaşım sistemine ilişkin olguları dikkate almıştır. Bu durum, başvuruculların yaşadıkları şehirden yerleşim yerlerine yapılan yolculuğu, özellikle küçük çocukları için uzun ve yorucu bir çaba haline getirmektedir. Sonuç olarak başvurucular, aileleri tarafından daha az ziyaret edilmiştir.

80. Mahkeme mevcut davada da başvurucunun, annesini 29/10/2004 tarihinde hapishaneye yaptığı son (veya muhtemelen tek) ziyaretinden bu yana yani neredeyse on yıldır görmediğini belirtmektedir.

81. İleri yaşı ve kötü sağlık durumu, aradaki mesafenin uzunluğu ve Ukrayna ulaşım sistemine ilişkin olgular göz önüne alındığında, [anne] Bayan Kapiton, başvurucuyu ziyaret etmek için seyahat etmeye uygun durumda değildir.

82. Dolayısıyla mevcut davanın koşullarında, yetkililerin başvurucuyu evine daha yakın bir cezaevine nakletmemesi onun annesiyle herhangi bir kişisel temas kurmasını engellemek anlamına gelmektedir.

83. Mahkeme, bunun Sözleşme'nin 8. maddesi uyarınca başvurucunun aile hayatına saygı hakkına müdahale teşkil ettiğini değerlendirmektedir."

23. AİHM, müdahalenin varlığını tespit ettikten sonra bu müdahalenin ihlal oluşturup oluşturmadığının incelemesine geçmiş ve bu bağlamda kanunilik, meşru amaç, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ve ölçülülük testlerini uygulamıştır. Müdahalenin kanuniliği başlığı altında iç hukukta mahkûmların hapis cezalarını kural olarak ev adreslerine yakın bir yerde çekmeleri gerektiği yönündeki Avrupa Cezaevi Kurallarına uyumlu nitelikte hükümler bulunduğuna vurgu yapmıştır. AİHM'e göre bu hükümler, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 8. maddesinin gerekliliklerine de uygundur. Ancak iç hukukta bu kuralın istisnalarının da bulunduğu kabul edilmiş, ilk yerleştirilen ceza infaz kurumunda kalınması gerektiği yönündeki belirlemelere rağmen başvurucunun daha sonra daha da uzak bir ceza infaz kurumuna nakledildiğine dikkat çekilmiştir. AİHM, ilgili mevzuatı yorumlama ve uygulama konusunda kamu makamlarının izlediği şekilci ve kısıtlayıcı yaklaşım sorular doğursa da müdahalenin yeterince açık ve öngörülebilir bir mevzuata dayandığını kabul etmeye hazır olduğunu belirtmiştir.

24. Meşru amaç kriteri yönünden ulusal makamların başvurucunun ev adresine daha yakın bir ceza infaz kurumuna nakil taleplerini reddetmelerinin gerekçeleri şu şekilde

özetlenmiştir: hükümlü bir mahkûmun istisnai durumlar nakil işlemini gerektirmedikçe tüm hapis cezasını aynı kurumda çekmesi gerektiği yönünde yasal bir zorunluluk bulunması, müsait bir (yakın) ceza infaz kurumu bulunmaması, mahkûmun suçun işlendiği bölgenin dışındaki bir ceza infaz kurumuna yerleştirilmesi zorunluluğu ve başvurucunun ceza infaz kurumundaki iyi hâlli olmayan davranışları. AİHM tarafından ilk gerekçeyle ilgili bir yasal dayanak bulunmadığı ve hangi amaca hizmet ettiğine dair bir açıklama da yapılmadığı belirtilmiştir. Boş yer olmamasıyla ilgili gerekçe yönünden ceza infaz kurumunda aşırı kalabalıkla mücadelenin meşru bir amaç olarak kabul edilebileceği belirtilmekle birlikte yaklaşık on yıl boyunca yinelenen taleplerde bulunulduğunun gözetilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Üçüncü gerekçe yönünden somut bir tehlikenin gösterilemediği, söz konusu suçların işlendiği yerlerin belirtilmediği, neden cezanın farklı bir bölgede çekilmesi gerektiğinin bireyselleştirilerek izah edilemediği açıklanmıştır. Son gerekçe yönünden ise ceza infaz kurumunda disiplinin artırılması ve olumlu davranışların teşvik edilmesinin meşru bir amaç teşkil edebileceği kabul edilmiştir.

25. Demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk yönünden ise aşırı kalabalık olma durumu bakımından ceza infaz kurumu doluluğu ile ilgili yeterli bilgi verilmediği, Ukrayna'nın diğer bölgelerinin bu ceza infaz kurumuna göre başvurucunun ev adresine daha yakın olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun iddiasına rağmen yetkililerin onu daha yakın bir yere yerleştirmedikleri gibi daha da uzak bir yere naklettikleri vurgulanmıştır. Başvurucunun disiplin durumu ile gerekçe bakımından ise ceza infaz kurumu rejiminin hafifletilmesi ile nakil arasında bir ayrım yapılmadığı ve bu gerekçenin on yıl sonra ileri sürüldüğüne dikkat çekilmiştir. AİHM, ayrıca kamu makamlarının başvurucunun yaşlı ve güçsüz annesinin onu ceza infaz kurumunda ziyaret etmek için fiziksel olarak seyahat edemeyeceği hususunu tartışmadıklarını belirtmiştir. Başvurucu ve annesi, bu iddiayı sürekli olarak ileri sürmüşlerse de yetkililer bu talepleri sürekli reddederken bu hususta hiçbir değerlendirmede bulunmamıştır. Verilen yanıtlardan da anlaşılacağı üzere başvurucunun kişisel durumu ve aile bağlarını sürdürme konusundaki menfaati hiçbir zaman değerlendirilmemiş ve söz konusu müdahale için herhangi bir ilgili ve yeterli gerekçe sunulmamıştır. AİHM, bu değerlendirmelerin, şikâyet konusu müdahalenin izlenen meşru amaçla orantısız olduğu sonucuna varmak için yeterli olduğunu belirterek Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

b. Rodzevillo/Ukrayna Kararı

26. Rodzevillo/Ukrayna (B. No: 38771/05, 14/1/2016) kararına konu olayda başvurucu, anne ve babası ile küçük oğlunun ziyaretlerinin kolaylaşması için nakil talebinde bulunmuştur. Başvurucunun annesi 1940 ve babası ise 1925 doğumlu olup başvurucu, annesinin hipertansiyon ve diğer rahatsızlıkları olduğu için annesine üvey babasının baktığını, babasının da ciddi derecede bir engeli olduğunu, dolayısıyla uzun mesafeli seyahatleri yapamayacaklarını belirtmiştir. Ayrıca ceza infaz kurumunun ailesinin evine 1.000 km uzaklıkta olduğunu, doğrudan bir tren bulunmadığını, ceza infaz kurumuna iki trenle, 24 saatte gidilebildiğini, özel araçla gidilmesinin pahalı olduğunu, otobüs seferlerinin sık olmadığını ifade etmiştir. Başvurucunun açtığı davada mahkeme ancak daha gevşetilmiş bir infaz rejimine geçtiği takdirde veya olağanüstü koşulların bulunması durumunda talebin kabul edilebileceğini, olayda ise böyle bir durumun bulunmadığını belirterek talebi reddetmiştir.

27. AİHM; konu ile ilgili ilkeleri hatırlattıktan ve özellikle de bireyin ailesinden çok uzakta, aile ziyaretlerini çok zor hatta imkânsız hâle getirecek bir ceza infaz kurumunda

tutulmasının bazı durumlarda aile hayatına orantısız bir müdahale teşkil edebileceğini belirttikten sonra kamu makamlarının cezaların infazıyla ilgili konularda geniş bir takdir yetkisine sahip olması gerektiğini kabul etmiş olsa da bu takdir yetkisinin sınırsız olmadığını, ceza infaz kurumunda dağılım yapılırken mahkûmların en azından bazı ailevi ve sosyal bağlarını sürdürme menfaatlerinin bir şekilde dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır. AİHM, somut olayın özel koşullarında müdahale bulunduğunu tespit ettikten sonra müdahalenin ihlal olup olmadığını incelemeye başlamıştır. Bu kapsamda kanunilikte sorun görmemiş, ceza infaz kurumunda aşırı kalabalığın önlenmesi ile bireyselleştirilmiş ve tutarlı bir rehabilitasyon programı uygulanması gerekliliğini meşru amaç olarak kabul etmiştir. Ancak ulusal makamların ilgili mevzuatı yorumlarken katı ve şekilci bir yaklaşımla hareket ettiklerini kaydeden AİHM, başvurucu ve annesinin seyahat etme imkânı üzerindeki ciddi sağlık ve bütçe kısıtlamaları da dâhil olmak üzere bireysel durumlarıyla ilgili iddialarını değerlendirmedikleri için müdahalenin demokratik toplumda gerekli olmadığı sonucuna vararak Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

c. Labaca Larrea ve diğerleri/Fransa Kararı

28. Labaca Larrea ve diğerleri/Fransa (k.k.) (B. No: 56710/13..., 7/2/2017) kararına konu olayda başvurucular, önce yargılandıkları Paris'te bir ceza infaz kurumunda tutulmakta iken 476 km uzaklıktaki Lyon'da bir ceza infaz kurumuna nakledilmiştir. Başvurucular, bu ceza infaz kurumunun ailelerinin yaşadığı yere sırasıyla 823, 855 ve 935 km uzaklıkta olduğunu belirterek ailelerinin ziyaret edebilmek için uzun mesafeler kat etmek zorunda olduklarından yakınmıştır. Talepleri üzerine mahkeme; Paris ceza infaz kurumlarının aşırı kalabalık olduğunu, soruşturmanın gerekleri ve bağlantılı görülen tutuklu ve hükümlülerin bir arada tutulmalarının engellenmesinin amaçlandığını, ceza infaz kurumlarında ETA örgütü üyelerinin sayısının çokluğu sebebiyle hepsinin Paris ceza infaz kurumlarında tutulmasının mümkün olmadığını bildirmiştir. Bunun yanında ceza infaz kurumuna girmeden önce başvurucular ile ailelerinin aylarca hatta yıllarca ayrı yaşadıklarını, ayrıca Bask kökenli tutuklu ve hükümlülerin çoğu zaman diğer tutuklulara göre daha fazla ziyaret izninden yararlandırıldıklarını, talep hâlinde hemen yakın aile üyeleriyle telefonla görüştürüldüklerini belirtmiştir. Son olarak yeni bir ceza infaz kurumu olan Lyon ceza infaz kurumunun ikamet adresine uzak olsa bile eşle görüşme imkânı tanıyan odalarının bulunduğunu ve bu durumun aile ziyaretleri için daha elverişli olduğunu açıklamıştır.

29. AİHM, öncelikle aile hayatına saygı hakkına bir müdahalenin olup olmadığını tartışmıştır. AİHM, dava dosyasından başvuruculların Kuzey ve Orta Fransa'da tutuklanmadan önce -yerel mahkemeye göre aylarca, hatta yıllarca- saklanarak yaşadıklarına özellikle dikkat çekmiştir. Tutuklandıktan sonra ise soruşturma makamlarının bulunduğu Paris'te bir süre tutuldukları ve buranın da tıpkı Lyon gibi ailelerine aynı uzaklıkta olduğu, ancak başvuruculların buna itiraz etmedikleri belirtilmiştir. Başvuruculların ailelerinin ziyaretlerinin sayısı veya telefonla görüşme hakları sınırlanmadığı gibi bunun aksine başvuruculların yakınlarıyla çok sayıda ziyaret gerçekleştirdikleri ve telefon görüşmesi yaptıkları vurgulanmıştır. AİHM'e göre bu sebeple Lyon-Corbas ceza infaz kurumuna nakledilmeleri, başvuruculların ziyaret haklarını önemli ölçüde engelleyecek nitelikte değildir. Başvuruculların yakınları, yapılan nakillerin aşılmaz veya çözülmesi çok zor sorunlar yarattığını da gösterememiştir. Üstelik ilgili usul hükümlerine göre yargılama sırasında aileleriyle de bir araya gelmeyi talep etme hakları da varken bu haktan da yararlanmıştır. AİHM, sonuç olarak başvuruculların şikâyetlerinin Sözleşme'nin 8. maddesinin birinci paragrafı uyarınca aile hayatına saygı hakkına müdahale oluşturmaya

yeterli olmadığı kanaatine varmıştır. AİHM, başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun bulmuştur.

ç. Fraile Iturralde/İspanya Kararı

30. Fraile Iturralde/İspanya (B. No: 66498/17, 7/5/2019) kararına konu olayda, ETA örgüt üyesi olmaktan 25 yıl hapis cezası ile cezalandırılan başvurucu, ailesinin ikametine 700 km uzaklıktaki Badajoz ceza infaz kurumunda tutulmaktadır. Başvurucu, aradaki mesafenin fazla olduğuna dikkat çekerek karısı ve beş yaşındaki çocuğu ile ilerlemiş yaşlardaki sağlık sorunları bulunan anne ve babasının kendisini ziyaret ederken güçlükler yaşadığını belirterek nakil talebinde bulunmuştur. Mahkeme; mahkûmların ailelerine yakın yerlerdeki cezaevlerine yerleştirilmelerinin genel kural olduğunu, bunun dışındaki işlemlerin gerekçelendirilmesi gerektiğini, organize suç veya terörizmle bağlantılı durumlarda ise aynı örgütün üyelerinin aynı ceza infaz kurumunda yoğunlaşmalarının önlenmesine ihtiyaç bulunduğunu belirtmiştir. Zira böyle bir yoğunlaşma, örgütün üyeleri üzerindeki kontrolünün devam etmesine yol açacak; ıslahı zorlaştıracaktır. Mahkeme, ayrıca başvurucunun ceza infaz kurumunda iyi hâlli olmadığını ve disiplin cezaları aldığını belirterek talebi reddedince başvuru yapılmıştır. AİHM, yine öncelikle bir müdahale olup olmadığını tartışmıştır. İlkelerini yineleyen AİHM, ceza infaz kurumu yetkililerinin mahpusların yakın aileleriyle iletişimlerini sürdürmelerine yardımcı olmasının mahpusların aile hayatına saygı hakkının önemli bir parçası olduğunu vurgulamıştır. AİHM'e göre bir hükümlünün belirli bir ceza infaz kurumuna yerleştirilmesinin başvurucunun özel ve aile hayatı üzerindeki etkileri tutulma kavramının özünde bulunan normal zorlukların ve kısıtlamaların ötesine geçerse Sözleşme'nin 8. maddesi anlamında potansiyel olarak bir sorun yaratabilir.

31. AİHM, somut olayda başvurucunun eşi ve beş yaşındaki çocuğunun yaşadığı zorluklar yanında ebeveynlerinin ilerlemiş yaşları ve sağlık sorunları yüzünden ceza infaz kurumunu ziyaret etmelerinin mümkün olmadığına dikkati çekerek başvurucunun aile hayatına saygı hakkına müdahale olduğunu kabul etmiştir. AİHM, öncelikle mahkeme kararlarında atıf yapılan raporlara göre başvurucunun düzenli olarak yakın aile üyelerince ziyaret edildiğine vurgu yapmıştır. Son iki yılda ayda üç kez ailesi ve arkadaşlarının ziyaret ettiğini, ayda bir kez eşi ile özel görüşme yaptığını, ayda bir kez kızı, kardeşleri ve diğer aile üyelerince ziyaret edildiğini belirtmiştir. Ayrıca yüzden fazla kez mektup aldığını veya gönderdiğini, haftada on kez iki yılda 800 civarı telefon görüşmesi yaptığını, eşi doğum yaptığında özel izinle bebeğini ve eşini görmesine izin verildiğini açıklamıştır. AİHM'e göre başvurucunun yakın akrabalarının seyahat ederken aşılamaz veya oldukça güç sorunlar yaşadığı ortaya konulamamıştır. Başvurucu, ebeveynlerini en son ne zaman gördüğünü açıklamadığı gibi ailesi ve arkadaşlarınca daha az ziyaret edildiğini de gösterememiştir. AİHM, bu olgular ışığında gerekçeyi incelediğinde başvurucunun ailesine yakın tutulmamasına yol açan ceza infaz kurumu politikasının yalnızca sınırlı bir gruba yani terör suçlarından hüküm giymiş olanlara uygulanan bir politika olduğunu belirtmiştir. Bu politika, ilgili hükümlülerin terör örgütleriyle temaslarını sürdürme riskini en aza indirmek amacıyla söz konusu hükümlüler ile bulundukları suç ortamı arasındaki bağları koparmayı amaçlamaktadır. Mahkeme; ayrıca ulusal mahkemelerin ceza infaz kurumu politikasına, o dönemdeki koşulları gözönünde bulundurarak atıfta bulunduğu, ETA'nın o dönemde dağılmadığı, silahlarını teslim etmediği veya faaliyetlerini tamamen durdurmadığını gözettiklerine dikkati çekmiştir. Başvurucunun ceza infaz kurumundaki olumsuz davranışlarına da dikkati çeken AİHM, başvurucunun arkadaşları ve ailesiyle bağlarının önemli ölçüde zarar gördüğüne dair kanıt eksikliğini de

gözeterek başvurucunun aile hayatına saygı hakkına getirilen sınırlamaların izlenen amaçlarla orantısız olmadığı sonucuna varmış; başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun bulmuştur.

d. Akbulut/Türkiye Kararı

32. Akbulut/Türkiye (B. No: 36647/11, 28/5/2019) başvurusunda başvurucu farklı tarihlerde farklı ceza infaz kurumlarına nakil talebinde bulunmuş, bu talepleri doluluk ve disiplin cezaları almış olması sebebiyle reddedilmiştir. Başvurucu, bulunduğu Alanya ceza infaz kurumu ile yakınlarının ikamet yeri arasındaki mesafe sebebiyle yakınlarının kendisini ziyaret edemediğinden şikâyetçi olmuştur. AİHM, bu iddiayla ilgili olarak başvurucunun yakınlarının ikamet ettiği şehrin adını ve ilgililer tarafından karşılaşılan zorlukları bildirmediğini açıklamıştır. Başvurucu; muhtemel yolculuğun zorluğu, seyahat ve konaklama masraflarının yüksek olduğu veya maddi sıkıntılarını belirtmemiştir. AİHM; başvurucunun makul iletişim araçlarından yararlandığı, şikâyet ettiği durumun Alanya Ceza İnfaz Kurumu günleriyle sınırlı kaldığı, üstelik yakınlarının ikamet yerlerinin belirtilmediği yalnızca mesafeye bağlı bu şikâyetin daha ayrıntılı bir inceleme yapılmasına imkân sağlamak için yeterince desteklenmediğini değerlendirmiş, başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun bulmuştur.

e. Avşar ve Tekin/Türkiye Kararı

33. Avşar ve Tekin/Türkiye (B. No: 19302/19..., 17/9/2019) kararına konu olayda başvurucu Kırıkkale F tipi Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunan A. Avşar'ın ailesi Diyarbakır'da ikamet etmektedir. Başvurucu; daha önce Çankırı, Ankara ve Kırıkkale ceza infaz kurumlarında tutulmuştur. Sağlık raporlarına göre başvurucunun annesi Parkinson hastası olup seyahat edecek durumda değildir. Başvurucu, annesinin Diyarbakır'dan Kırıkkale'ye artık seyahat edemediğini belirterek yakın ceza infaz kurumlarından birine nakil talebinde bulunmuş; ceza infaz kurumlarının dolu olduğu gerekçe gösterilerek başvurucunun talebi reddedilmiştir. Başvurucu, on iki yıldır ailesinden yüzlerce km uzaklıktaki ceza infaz kurumlarında tutulduğunu ve ailesinin bu süre zarfında kendisini ziyaret etmek için büyük zorlukların üstesinden gelmek durumunda kaldığını belirtmiş ancak taleplerinin doluluk gerekçesiyle reddedildiğinden yakınmıştır. Aynı ceza infaz kurumunda bulunan diğer başvurucu A. Tekin'in ailesi ise Siirt'te bir köyde ikamet etmektedir. Başvurucu 1992 yılından bu yana tutuklulukta geçen süreyi de hesap ederek ailesinden uzak çeşitli ceza infaz kurumlarında tutulduğunu belirterek çocuklarının 2003 yılından bu yana ziyaretine gelme imkânlarının bulunmadığını ileri sürmüştür. AİHM, başvuruculların yıllar boyunca ailelerinin ikamet yerlerinden uzakta bulunmalarının özel ve aile hayatına saygı haklarına bir müdahale teşkil ettiğini kabul etmiştir.

34. AİHM, müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğunu ve ceza infaz kurumlarında aşırı kalabalıkla mücadelenin meşru bir amaç teşkil ettiğini kabul etmiştir. AİHM, demokratik toplumda gereklilik yönünden üye devletler için zorlayıcı olmamakla birlikte önemli olduğu değerlendirilen Avrupa Konseyinin 2006 yılı Avrupa Cezaevleri Kuralları çerçevesinde (2 (2006) Rec) tavsiye kararına göre idarenin tutulanların aile yakınları ile temaslarını sürdürmelerine yardımcı olması gerektiğini hatırlatmıştır. Ayrıca ömür boyu hapis cezası çeken tutuklular dâhil olmak üzere ceza infaz kurumu dağılımı konusunda Avrupa düzeyindeki düzenlemede ulusal makamların aile bağlarının koparılmasını önlemesi ve mümkün olduğu takdirde tutukluların ikamet yerlerine yakın bulunan ceza infaz kurumlarına dağılmalarına imkân sağlaması gerektiğine dair ilkenin desteklendiğini

vurgulamıştır.

35. AİHM, somut olay bakımından coğrafi uzaklığın -özellikle yakınların katetmesi gereken mesafenin uzun olduğu ve bu uzaklığın yıllarca sürdüğü durumlarda- aile ziyaretlerini ve dolayısıyla aile ziyaretlerini zorlaştıracak/olumsuz etkileyecek ve dolayısıyla bağlarının bozulmasına neden olacak bir faktör olduğunu belirtmiştir. Başvuru konusu olayda başvurucu Avşar'ın annesinin sağlık durumu ve yaşı nedeniyle, Tekin'in ise çocukları tarafından yapılan ziyaretlerin azlığı nedeniyle karşılaştıkları güçlükleri kamu makamlarına sunduklarını kaydetmiştir. Ancak dosyada veya Hükûmetin görüşlerinde, başvuruculların coğrafi mesafeye rağmen aile üyeleriyle düzenli olarak temasta oldukları veya ilgililer tarafından sürekli olarak ziyaretler yapıldığı konusunda hiçbir bilginin bulunmadığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak AİHM; başvuruculların ailelerinden uzakta bulunan ceza infaz kurumlarında geçirdikleri uzun süre dâhil olmak üzere ilgililerin kişisel durumları, sırasıyla yaş, sağlık durumu ve yakınlarının maddi durumuna bağlı zorlukların ilgilileri ziyaret etmek için seyahat etmeyi engelleyebileceği yönündeki hususların değerlendirilmediğini, söz konusu menfaatlerin bireyselleştirilip dengelendiğinin gösterilemediğini belirtmiştir. AİHM, sonuç olarak söz konusu müdahalenin izlenen meşru amaç bakımından orantılı olmadığı ve dolayısıyla demokratik bir toplumda gerekli olmadığı kanaatiyle Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

f. İlerde ve diğerleri/Türkiye Kararı

36. İlerde ve diğerleri/Türkiye (B. No: 35614/19..., 5/12/2023) kararına konu olayda başvurucu D.T., ilk başta Nevşehir Ceza İnfaz Kurumunda tutulmaktayken idarece önce İzmir'in Menemen ilçesine, sonra da İzmir 2 No.lu Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmiştir. Bu Ceza İnfaz Kurumu, başvurucunun ailesinin ikamet ettiği Kayseri'ye 1.000 km uzaklıktadır. Başvurucu; malul olan yaşlı annesinin bu kadar uzak bir yolculuk yapamayacağını, nitekim annesinin kendisini üç yıl dört ayda yalnızca bir kere ziyaret edebildiğini belirtmiştir. Başvurucu, ayrıca eşinin de bu kadar uzun ve pahalı bir yolculuğu karşılayamayacağını ve normalden daha az ziyaret aldığını ifade etmiştir. Başvurucu, ayrıca yetkili makamların bu dezavantajını azaltmak için daha uzun telefon konuşmaları veya daha uzun ziyaret gibi alternatif herhangi bir tedbir de sunmadıklarını öne sürmüştür.

37. AİHM öncelikle müdahalenin varlığını tartışmıştır. AİHM'e göre somut olayda başvurucu; ailesinin nerede ikamet ettiği, sağlık ve istihdama ilişkin bireysel durumları, eşi ve yaşlı annesinin üç farklı bağlantıyı içeren 1.000 km'lik yolculuğu yaparken karşılaştıkları zorluklara ilişkin belirgin detaylar vermiştir. İlaveten başvurucunun annesinin kendisini yalnızca bir kere ziyaret ettiği ve başvurucunun 30/11/2016 ve 5/8/2021 tarihleri arasında (yaklaşık beş yıl içinde) ailesi tarafından her biri en fazla 45 dakika süreyle 67 kez ziyaret edildiği taraflar arasında tartışma konusu değildir. AİHM, Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında gerekçelendirilmesi gereken bir müdahale olduğu sonucuna varmıştır. Müdahalenin kanuni dayanağı hususunda sorun görmeyen AİHM, düzenin korunması ve ceza infaz kurumunda kalabalığın önlenmesinin meşru bir amaç teşkil ettiğini kabul etmiştir. Orantılılık hususunda ilk olarak başvurucu Nevşehir E-tipi Ceza İnfaz Kurumundan İzmir'deki diğer ceza infaz kurumlarına nakledilirken söz konusu kararın başvurucuya sunulmadığı kaydedilmiştir. AİHM; başvurucunun kendisine, ailesinin yanı sıra yargılama yerine yakın olan Nevşehir E-tipi Ceza İnfaz Kurumundan ilk olarak İzmir Menemen ve sonrasında İzmir T-tipi 2 no.lu Ceza İnfaz Kurumuna nakledilirken hiçbir gerekçe sunulmadığını tespit etmiştir. Bu sebeple başvurucunun söz konusu ceza infaz kurumlarına nakli, aile hayatına saygı hakkına keyfî müdahaleye karşı usuli güvencelerin yokluğunda

meydana gelmiştir. Başvurucunun İzmir 2 no.lu T tipi Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunduğu sürede yaptığı Kocaeli veya Maltepe'deki ceza infaz kurumlarına nakledilmesi taleplerine ilişkin olarak ise kurum idaresinin bu talepleri reddetmesinin kurumun kalabalığına ilişkin ilgili ve zorlayıcı gerekçelere dayandığı kabul edilmiştir. Ancak kamu makamlarının başvurucunun ailesine nispeten daha yakın başka bir ceza infaz kurumuna nakledilip edilemeyeceği veya daha uzun ziyaretler ya da daha uzun telefon konuşmaları gibi aldığı az ziyaretleri telafi edecek alternatif yolların olup olmadığına dair somut bir değerlendirmede bulunulmadığı belirtilmiştir. AİHM, sonuç olarak şikâyet konusu müdahalenin izlenen meşru amaçla orantısız olduğunu belirterek Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

g. Kaçır ve diğerleri/Türkiye Kararı

38. Kaçır ve diğerleri/Türkiye (B. No: 9587/19..., 10/6/2025) kararına konu olayda başvurucu A.Ş., Kocaeli 1 No.lu T Tipi Ceza İnfaz Kurumunda tutulmaktadır. Ceza İnfaz Kurumu başvurucunun ailesinin ve ebeveynlerinin yaşadığı Merzifon ve Tokat'a yaklaşık 600-700 km uzaklıktadır. Başvurucu; mesafenin uzak olduğunu, mali zorluklar sebebiyle de daha az ziyaret aldığını, 4 ve 8 yaşlarında iki çocuğu bulunduğunu, buna rağmen nakil talebinin reddedildiğini belirtmiştir. Başvurucunun babası 83 yaşında ve hastalığı yüzünden bakıma muhtaç olup annesi ise 70 yaşındadır. Başvurucu, daha sonra mesafenin yol açtığı olumsuz etkileri azaltabilmek için daha uzun telefon görüşmeleri, uzatılmış ziyaret saatleri veya izin verilen ziyaretçi sayısının artırılması talebinde bulunmuş; bu talepleri de reddedilmiştir. AİHM, müdahalenin mevcut olup olmadığını şu şekilde tartışmıştır:

"Başvuranın aile hayatına saygı hakkına bir müdahale olup olmadığına gelince Mahkeme, başvurucunun ailesinin nerede ikâmet ettiği, mali durumları ve ailesi ile ebeveynlerinin kendisini ziyaret etmek için yaklaşık 600 km'lik bir yolculuk yaparken karşılaştıkları zorluklar hakkında ayrıntılı bilgi verdiğini belirtmektedir. Ayrıca, Hükümet tarafından sağlanan cezaevi kayıtlarına göre başvurucunun annesi, babası ve çocuklarından biri 19 Temmuz 2016 ile 31 Ağustos 2018 tarihleri arasında Kocaeli 1 No'lu T Tipi Cezaevi'nde kaldığı süre boyunca, başvurucuyu yalnızca bir kez ziyaret etmiştir. Mahkeme, bu nedenle, mevcut davanın koşullarında başvuranın aile hayatına saygı hakkına bir müdahale olduğu sonucuna varmıştır."

39. AİHM'in müdahalenin haklılığı ile ilgili değerlendirmesi de şu şekildedir:

"49. Bu müdahalenin haklı olup olmadığına gelince başvurucunun ailesinin ikâmet ettiği yere yakın bir yere nakledilmesinin reddedilmesinin kanuni dayanağının bulunduğu ve düzensizliği, özellikle de cezaevlerinin aşırı kalabalıklığını önleme yönünde bir meşru amaç taşıdığı düşünülse bile Mahkeme, tedbirin orantılılığını incelediğinde cezaevi yönetiminin başvurucunun nakil talebini reddetmesinin, başvurucunun mağduriyetlerini hafifletmek için alternatif tedbirlerin alınıp alınamayacağına dair herhangi bir ek değerlendirme yapılmaksızın, yalnızca cezaevlerindeki aşırı kalabalıklığa dayandığını belirtmektedir.

50. İlerde ve Diğerleri başvurusunda Mahkeme, kamu makamlarınca başvurucunun ailesine daha yakın başka bir cezaevine nakledilip nakledilemeyeceği veya daha az ziyaret alması nedeniyle daha uzun ziyaretler veya daha uzun telefon görüşmeleri gibi alternatif bir telafi yönteminin mümkün olup olmadığı konusunda somut bir değerlendirme yapmaması nedeniyle Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir. Aynı durum mevcut başvuruda da geçerlidir. Başvurucunun, ilk talebinden yaklaşık beş ay sonra, ailesinin ikametgahına daha yakın olmasına rağmen ne ailesinin ne de ebeveynlerinin ikamet

etmediği üçüncü bir şehre nakledilmesi, Mahkeme'nin vardığı sonucu değiştirmemektedir.

51. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 8. maddesi ihlal edilmiştir."

2. Uluslararası Belgeler

40. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 9/12/1988 tarihinde kabul edilen 43/173 sayılı Herhangi Bir Şekilde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunmasına İlişkin Prensipler Bütünü kararının "Aile mensupları ve dış dünya ile iletişim kurma hakkı" başlıklı 19. maddesi şöyledir:

"Tutulan veya hapsedilen bir kimseye kanunda veya kanuna dayanan bir düzenlemede belirtilen makul şartlara ve sınırlamalara tabi olarak, özellikle aile üyeleri tarafından ziyaret edilebilme ve onlarla haberleşme gibi, dış dünya ile iletişim kurabilmesi için kendisine yeterli imkan verilir."

41. Aynı kararın "İkametgâhına yakın bir yerde tutulma hakkı" başlıklı 20. maddesi şöyledir:

"Tutulan veya hapsedilen kimse talep ettiği zaman eğer mümkünse genellikle ikamet ettiği yere makul uzaklıktaki bir tutukevinde veya hapishanede tutulur."

42. Cezaevi Kurallarına Dair Tavsiye Kararının "Yerleştirme ve Barındırma" başlığı altında şu ilkelere yer verilmiştir:

"17.1 Mahpuslar, mümkün olabildiğince evlerine veya sosyal rehabilitasyon ortamlarına yakın cezaevlerine yerleştirilmelidirler.

17.2 Cezaevlerine yerleştirmede devam eden adli süreç, emniyet ve güvenlik gerekleri ile tüm mahpuslar için uygun rejimlerin sağlanması gibi hususlar da dikkate alınmalıdır.

17.3 İlk yerleştirme ve sonrasında yapılacak nakiller sırasında, mümkün olabildiğince mahpuslara danışılmalıdır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

43. Anayasa Mahkemesinin 22/7/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

44. Başvurucunun adli yardım talebi bulunmaktadır. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir (Mehmet Şerif Ay [2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013).

B. Aile Hayatına Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

45. Başvurucu; kendisinin ve eşinin tutuklu olarak farklı yerlerdeki ceza infaz kurumlarında bulundurulmasından dolayı birbirleriyle görüşemediklerini, ailelerinin maddi durumlarının yetersizliği nedeniyle ziyaret günlerinde birçok mağduriyet yaşadıklarını, ziyaretçi görüş günlerinin çakışması sebebiyle ailesiyle açık ve kapalı görüşlerin çoğunu yapamadığını bildirmiştir. Bu durumun aile bütünlüğünü bozduğunu ve kendilerini psikolojik olarak yıprattığını ifade eden başvurucu; kendisinin barındırıldığı Kocaeli İnfaz Kurumunun doluluk oranının da kapasitesinin çok üstünde olduğunu, sadece nakil olmak istediği kurumun doluluk oranına bakılıp diğer nakil sebeplerinin dikkate alınmadığını vurgulamıştır. Neticede başvurucu, talebinin reddedilmesinin demokratik toplum düzeninin gereklerine ve

ölçülülük ilkesine aykırı olduğunu belirterek özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

46. Bakanlık görüşünde; mevcut başvuruda Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiş, İdareden temin edilen ve başvurucunun nakil talepleri ile ilgili belgeler bireysel başvuru dosyasına sunulmuştur. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı sunduğu cevap dilekçesinde önceki beyanlarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

47. Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."

48. Anayasa'nın 41. maddesi şöyledir:

"Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.

Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.

Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.

Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır."

49. Başvurucu; temel olarak Gebze İnfaz Kurumunda tutuklu olan eşiyle görüşemediklerinden, eşinin ve kendisinin ziyaretçi görüşlerinin çakışması nedeniyle ailesinin kendisini çoğu zaman ziyarete gelemediğinden, gelebildikleri zamanlarda ise maddi imkânsızlıklar nedeniyle zorlandıklarından, bu hususların dile getirilmiş olmasına rağmen idari ve yargısal makamların bu bağlamda bir değerlendirme yapmayarak nakil talebini reddettiğinden yakınmaktadır. Bu nedenle başvuru, aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir (Benzer yönde değerlendirme için bkz. Emin Heybeli [GK], B. No: 2022/52566, 18/9/2025, § 54; Yakup Aslantepe (2) [GK], B. No: 2021/65748, 18/9/2025, § 51; Emre Nazlıgüloğlu [GK], B. No: 2021/15533, 18/9/2025, § 53).

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

50. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı

(1) Genel ilkeler

51. Anayasa'nın 19. maddesi gereği tutuklu ve hükümlülerin özel ve aile hayatına birtakım müdahalelerin yapılması hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Bu bağlamda idarenin tutuklu ve hükümlülerin özel ve aile hayatına müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir. Burada mühim olan, ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması amacı ile hükümlünün özel hayata ve

aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı arasında adil bir dengenin kurulmasıdır (Emin Heybeli, § 55; Yakup Aslantepe (2), § 52; Emre Nazlıgüloğlu, § 54). Belirtilmelidir ki ceza infaz kurumlarında kalacak mahkûmların aldıkları cezaların niteliği, miktarı gibi belirli kriterlere göre kişi ve koğuş sayısını belirlemede, ceza infaz kurumlarının kapasitesine göre hükümlü ve tutukluların hangi ceza infaz kurumunda bulunacaklarını tespit etmede de idarenin geniş bir takdir yetkisi vardır (Yaşar Karaca [1. B.], B. No: 2018/37854, 12/4/2023, § 65).

52. AİHM içtihatları da gözönüne alındığında ceza infaz kurumları arasındaki nakil konusunda aile hayatına saygı hakkına bir müdahale olup olmadığı belirlenirken ceza infaz kurumunda tutulan başvurucuya yapılabilecek ziyaretlerin çok zor veya imkânsız hâle gelip gelmediği dikkate alınmalıdır. Ancak ziyaret hakkının kullanımının çok zor veya imkânsız hâle geldiğinin anlaşılabildiği durumda mahpusun nakil talebinin reddedilmesiyle aile hayatına saygı hakkına müdahalede bulunulduğu kabul edilebilir. Bu bağlamda aile hayatına saygı hakkına müdahalenin olup olmadığı konusunda şu hususlarda değerlendirme yapılmalıdır:

i. Kişilerin ceza infaz kurumuna girmeden önceki aile bağları, aile üyeleriyle birlikte yaşayıp yaşamadığı

ii. Ceza infaz kurumunun kişilerin aile üyeleri veya yakınlarının yaşadığı yere uzaklığı, coğrafi koşullar ve ulaşım imkânları

iii. Ziyaret edeceklerin kişilerle olan yakınlığı, yakınlarının yaş ve sağlık durumlarının seyahat etmeye uygun olup olmadığı

iv. Kişilerin mali durumları, bütçeleri veya içinde bulundukları koşulların söz konusu seyahati yapmayı ne ölçüde güçleştirdiği

v. Kişilerin ailelerinden uzak kaldığı süre ve bu süre içinde fiilen gerçekleşen ziyaret sayısı ve sıklığı (Emin Heybeli, § 56; Yakup Aslantepe (2), § 53; Emre Nazlıgüloğlu, § 55).

53. Yukarıda belirtilen ölçütler açısından bir inceleme yapılabilmesi için öncelikle başvuruculardan yakınlarının ikamet ettiği yeri ve kendilerini ziyaret için karşılaştıkları zorlukları açıklaması, diğer bir ifadeyle şikâyeti temellendirmesi beklenmektedir. Bu çerçevede örneğin ailenin ikamet ettiği yerin bildirilmemesi veya muhtemel seyahatlerin zorluğu, seyahat ve konaklama masraflarının yüksekliği ya da maddi sıkıntılar ile ilgili ziyareti zorlaştıracak unsurlar hakkında değerlendirme yapmaya elverişli herhangi bir bilgi verilmemesi hâlinde müdahale iddiasının yeterince temellendirildiği söylenemez. Bu bağlamda başvuruculaların salt yakınlarının kendilerini ziyaret etmekte güçlük yaşadığı yönündeki soyut iddialarının inceleme yapabilmek için yeterli olmadığı belirtilmelidir (Emin Heybeli, § 57; Yakup Aslantepe (2), § 54; Emre Nazlıgüloğlu, § 56).

54. Bununla birlikte ailenin yaşadığı yer ile barındırılan ceza infaz kurumu arasındaki mesafenin uzak olduğu durumlarda aile bireylerinin hükümlü ve tutukluyu ziyaretlerinin çok zor veya imkânsız hâle geldiği somut olayın özel koşullarında tespit edilebilmekteyse aile hayatına saygı hakkına müdahalenin varlığının kabul edilmesi gerekir. Buna göre bir tutuklu veya hükümlünün belirli bir ceza infaz kurumuna yerleştirilmesi, özel ve aile hayatı üzerindeki etkileri tutulma kavramının özünde bulunan normal zorlukların ve kısıtlamaların ötesine geçerse aile hayatına saygı hakkı bağlamında potansiyel olarak bir sorun yaratabilir (Emin Heybeli, § 58; Yakup Aslantepe (2), § 55; Emre Nazlıgüloğlu, § 57).

55. Öte yandan kamusal makamların cezaların infazıyla ilgili konularda sahip olduğu geniş takdir yetkisinin sınırsız olmadığı akılda tutularak tutuklu ve hükümlülerin ceza infaz kurumlarına yerleştirilirken en azından bazı ailevi ve sosyal bağlarını sürdürme yönündeki menfaatlerinin bir ölçüde dikkate alınması gerekir. Dolayısıyla somut olay bağlamında aile hayatına müdahalenin söz konusu olduğu durumlarda müdahalenin ihlale sebebiyet vermemesi için idari ve yargısal makamların ilgili mevzuatı yorumlarken katı ve şekilci bir yaklaşımla hareket etmemeleri, başvurucu ve ailesi ile yakınlarının seyahat etme imkânı üzerindeki ciddi sağlık ve bütçe kısıtlamaları da dâhil olmak üzere bireysel durumlarıyla ilgili iddialarını, ulaşılmak istenen meşru amaç ile aile hayatına saygı hakkının gereklerini dengeleyecek şekilde ilgili ve yeterli bir gerekçeyle değerlendirmeleri beklenmektedir. Bu kapsamda kamusal makamlar; özellikle başvurucunun ailesine daha yakın başka bir ceza infaz kurumuna nakledilip nakledilemeyeceği veya daha az ziyaret alması nedeniyle daha uzun ziyaretler ya da daha uzun telefon görüşmeleri gibi alternatif bir telafi yönteminin mümkün olup olmadığı konusunda somut, bireyselleştirilmiş bir değerlendirme yapmalıdır (Emin Heybeli, § 59; Yakup Aslantepe (2), § 56; Emre Nazlıgüloğlu, § 58).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

56. Olay tarihinde eşiyle aynı dosya kapsamında birlikte yargılanan başvurucu Kocaeli İnfaz Kurumunda tutuklu olarak bulunmaktadır. Başvurucunun eşi ise Gebze İnfaz Kurumunda tutuklu olarak barındırılmaktadır. Başvurucu, bu süreç içinde eşiyle yüz yüze görüşemediğini, sadece aynı ceza infaz kurumu çatısı altında bulunurlarsa birbirleriyle görüşebileceklerinin kendisine bildirilmesi üzerine eşiyle birlikte Sakarya İnfaz Kurumuna nakledilmeyi istemiştir. Ayrıca 2004 ve 2012 doğumlu iki çocuklarının olduğu ve çocuklarının eşinin ailesinin yanında Yalova'da kaldığı, eşinin ve kendisinin ziyaretçi görüş günlerinin uyuşmaması nedeniyle birbirleriyle görüşemedikleri gibi çocukları ve diğer aile üyeleriyle de görüşemedikleri anlaşılmaktadır. İdare, yalnızca kapasite yetersizliğini gerekçe göstererek başvurucunun talebinin reddine karar vermiştir. Anılan işlemin başvurucunun eşi, çocukları ve ailesiyle kişisel ilişki kurma imkânını zorlaştırdığı, ortaya konulan koşulların aile hayatı üzerindeki etkilerinin ceza infaz kurumunda bulunmanın doğasında var olan normal zorluk ve kısıtlamaların ötesine geçtiği, bu nedenle başvurucunun aile hayatına saygı hakkına bir müdahale teşkil ettiği kanaatine varılmıştır.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

57. Anayasa’nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

58. Yukarıda belirlenen müdahale, Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa’nın 20. maddesini ihlal edecektir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, meşru amaç taşıma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama kriterlerine uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir (Halil Berk [1. B.], B. No: 2017/8758, 21/3/2018, § 49; Süveyda Yarkın [2. B.], B. No: 2017/39967, 11/12/2019, § 32; Şennur Acar [1. B.], B. No: 2017/9370, 27/2/2020, § 34; R.G. [GK], B. No: 2017/31619, 23/7/2020, § 82).

(1) Kanunilik

59. Somut olaya konu olan müdahalenin 5275 sayılı Kanun'un 53. maddesine dayanılarak gerçekleştirildiği görülmüştür. Dolayısıyla müdahalenin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

(2) Meşru Amaç

60. Anayasa'nın 13. maddesi temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasını, ilgili hak ve özgürlüklere ilişkin Anayasa maddesinde gösterilen özel sınırlandırma sebeplerinin bulunmasına bağlı kılmıştır. Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrası yönünden ise özel sınırlama nedeni düzenlenmemiştir. Maddenin ikinci fıkrasında birtakım sınırlama sebeplerine yer verilmiş olmakla beraber bu sebepler sadece arama ve elkoyma tedbirlerine yöneliktir. Dolayısıyla bu sebeplerin özel hayata saygı hakkının tüm boyutları yönünden uygulanması mümkün görünmemektedir (AYM, E.2012/100, K.2013/84, 4/7/2013; Ahmet Çilgin [1. B.], B. No: 2014/18849, 11/1/2017, § 40).

61. Anayasa'nın 20. maddesinde özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez. Özel sınırlama nedeni öngörülmemiş olan hakların dahi hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunmakta, Anayasa'nın diğer maddelerinde yer alan kurallara dayanılarak da bu hakların sınırlanması mümkün olabilmektedir. Buna göre Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevlerin özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebileceği kabul edilmektedir (AYM, E.2014/87, K.2015/112, 8/12/2015; E.2016/37, K.2016/135, 14/7/2016, § 9; E.2013/130, K.2014/18, 29/1/2014; Sevim Akat Eşki [1. B.], B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 33; Ahmet Çilgin, § 39).

62. Mahpusların güvenlik açısından sorun oluşturmayan yeterli imkânlara sahip ceza infaz kurumlarına nakledilmeleri kamu düzeninin sağlanması amacına dayanmaktadır. Aile hayatına saygı hakkına müdahale teşkil eden nakil talebinin reddedilmesine ilişkin işlemin de millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, kamu hizmetinin sürdürülebilirliğinin sağlanması için hakkın doğasından kaynaklanan bir sınırlandırma nedeni olarak kabul edilebileceği değerlendirilmektedir. Somut başvuruda da kamu gücünü kullanan idarenin millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması ile kamu hizmetinin sürdürülebilirliğinin sağlanması amacını taşıdığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle müdahalenin meşru amacı bulunmaktadır.

(3) Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk ve Ölçülülük

(a) Genel İlkeler

63. Anayasa Mahkemesi kararlarına göre demokratik toplum düzeninin gerekleri kavramı öncelikle ilgili hak yönünden getirilen sınırlamaların zorunlu ya da istisnai tedbir niteliğinde olmasını, başvurulabilecek en son çare ya da alınabilecek en son önlem olarak kendisini göstermesini gerektirmektedir. Demokratik toplum düzeninin gereklerinden olma, bir sınırlamanın demokratik bir toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacına yönelik olmasını ifade etmektedir (AYM, E.2016/179, K.2017/176, 28/12/2017; Ata Türkeri [1. B.], B. No: 2013/6057, 16/12/2015, § 44; Haluk Öktem [GK], B. No: 2014/13433, 13/10/2016, § 49; Erhun Öksüz [GK], B. No: 2014/12777, 13/10/2016 § 53; Salim Onur Şakar [2. B.], B. No: 2015/2711, 21/9/2017, § 35; C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, § 114).

64. Anayasa’nın 13. maddesinde demokratik toplum düzeninin gerekleri ve ölçülülük kriterleri iki ayrı ölçüt olarak düzenlenmiş olmakla birlikte bu iki ölçüt arasında ayrılmaz bir ilişki vardır. Ölçülülük ilkesinin amacı, temel hak ve özgürlüklerin gereğinden fazla sınırlandırılmasının önlenmesidir. Anayasa Mahkemesi kararları uyarınca ölçülülük ilkesi, sınırlama için kullanılan aracın sınırlama amacını gerçekleştirmeye uygun olmasını ifade eden elverişlilik, sınırlayıcı önlemin sınırlama amacına ulaşmak bakımından zorunlu olmasına işaret eden gereklilik ve araçla amacın orantısız bir ölçü içinde bulunmaması ile sınırlamanın ölçüsüz bir yükümlülük getirmemesi anlamına gelen orantılılık unsurlarını içermektedir (Bülent Polat [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 106; Tevfik Türkmen [GK], B. No: 2013/9704, 3/3/2016, § 70; Bülent Kaya [GK], B. No: 2013/2941, 11/5/2016, § 82; Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, §§ 45, 48; C.A. (3), § 115).

65. Belirtilen ölçütlere riayetle bir müdahalede bulunulup bulunulmadığının tespiti için müdahale teşkil eden önlemin temelini oluşturan meşru amaç karşısında, bireye düşen fedakârlığın ağırlığının gözönünde bulundurulması ve gözetilen genel yararın gerekleri ile bireyin temel hakkının korunması arasında adil bir dengenin kurulup kurulmadığının belirlenmesi zorunludur. Anayasa'nın 13. maddesi vasıtasıyla Anayasa'da yer alan tüm temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması hususunda geçerli olan bu denge, özel hayata saygı hakkının sınırlandırılmasında da gözönünde bulundurulmalıdır (Bülent Polat, § 107).

66. Kamusal makamların bir hakka müdahale sürecinde iki ayrı aşamada takdir yetkisi bulunmaktadır. Bunlardan ilki, müdahale ölçütünün seçimidir. İkincisi ise ilgili müdahale ölçütü çerçevesinde izlenen meşru amacı gerçekleştirmek üzere yapılan sınırlamanın gerekliliğidir. Ancak kamusal makamlara tanınan bu takdir yetkisi sınırsız olmayıp ihlal iddiasına konu önlemin anayasal temel hak ve özgürlüklerle bağdaşır olması yani müdahaleyi meşrulaştırmak üzere kullanılan argümanların elverişli, zorunlu ve orantılı olması gerekir (Bülent Polat, § 108).

67. Anayasa’nın 19. maddesi gereği tutuklu ve hükümlülerin özel hayata ve aile hayatına birtakım müdahalelerin yapılması, hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Bu bağlamda idarenin tutuklu ve hükümlülerin özel hayata ve aile hayatına müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir. Burada mühim olan ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması amacı ile hükümlünün özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı arasında adil bir dengenin sağlanmış olmasıdır (Mehmet Koray Eryaşa [2. B.], B. No: 2013/6693, 16/4/2015, § 89; Ahmet Çilgin, § 32; Rasul Kocatürk [GK], B. No: 2016/8080, 26/12/2019, § 56).

68. Öte yandan belirtmek gerekir ki ceza infaz kurumlarında kalacak mahkûmların aldıkları cezaların niteliği, miktarı gibi belirli kriterlere göre kişi ve koğuş sayısını belirlemede ceza infaz kurumlarının kapasitesine göre hükümlü ve tutukluların hangi ceza infaz kurumunda bulunacaklarını tespit etmede idarenin geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır. Hükümlülerin ailelerinden ayrılmaları ve onlardan uzakta tutulmaları mahkûmiyetin kaçınılmaz bir sonucu olduğuna göre idarenin mutlak anlamda hükümlüyü ailesinin ikamet ettiği yerdeki ceza infaz kurumunda bulundurma zorunluluğu bulunmamaktadır (Yaşar Karaca [1. B.], B. No: 2018/37854, 12/4/2023, § 65).

69. Ancak idarenin hükümlünün ailesinin ziyaretleri ile ilgili yaptığı uygulamalarda söz konusu takdir yetkisinin sınırsız olmadığı, buna ilişkin tasarrufların objektif denetlenebilir kriterlere göre yapılması gerektiği açıktır. Dolayısıyla hükümlünün ailesinin rahat ulaşabileceği bir yerde cezasını infaz etmesinden elde edeceği yarar ile idarenin ceza infaz

kurumunun kapasitesi, güvenlik gibi kriterleri dikkate alarak düzenleme yapma gerekliliğinden doğan kamusal yarar arasındaki dengenin sağlanması, bu konuda gerek idare gerekse denetim makamı olan yargı mercilerinin değerlendirmelerinde idarenin takdir yetkisinin objektif ve makul sınırlar içinde kullanıldığının ortaya konulması zorunludur (Yaşar Karaca, § 66).

70. Bu kapsamda söz konusu kriterleri, idarenin hizmet gerekleri ile kişisel durumların belirlediği görülmektedir. Hükümlünün bulunduğu ceza infaz kurumu ile çevre yerlerdeki ceza infaz kurumlarının kapasitesi, doluluk oranına göre hükümlünün daha yakın yerdeki ceza infaz kurumuna nakledilme imkânının bulunup bulunmadığı, hükümlünün suç profili, ceza infaz kurumunda kaldığı süre, ailesinden uzakta kaldığı ceza infaz kurumundaki tutulma süresi, hükümlünün bulunduğu ceza infaz kurumu ile ailesinin ikamet ettiği yer arasındaki mesafe, ulaşım imkânları, ailenin ekonomik ve sosyal durumu, aile bireylerinin yaş ve sağlık durumları, ailenin hükümlüyü ziyarete gelme sıklığı gibi durumların idare ve yargı makamlarınca takdir yetkisinin kullanımı ve denetiminde dikkate alınması ve kararlarında bu hususların değerlendirilmesi gerekmektedir (Yaşar Karaca, § 67).

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

71. Somut olayda başvurucu, başka bir ceza infaz kurumunda tutuklu olan eşiyle ve başka bir ilde eşinin ailesinin yanında kalan küçük yaştaki çocuklarıyla birlikte ziyaretçi görüşünü yapabilecekleri bir ceza infaz kurumuna nakledilmesine yönelik talebinin reddedilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğinden yakınmaktadır.

72. Başvurucunun farklı ceza infaz yerleşkesinde tutuklu olarak bulunan eşiyle aynı yerde tutulmalarını istemesi, ayrıca hem eşiyle hem de ziyaretlerine gelen çocuklarıyla aynı anda görüşme yapabileceği bir kuruma nakledilmeyi talep etmesi hayatın olağan akışına uygundur. Bununla birlikte bu bağlamdaki taleplerin olumlu şekilde karşılanabilmesi ancak diğer bazı hususların da varlığı hâlinde mümkün hâle gelebilir. Daha açık ifadeyle bu yöndeki taleplerin her hâlde olumlu karşılanabilmesinin olanaklı olmadığı söylenmelidir. Öte yandan mahpusların barındırılacakları ceza infaz kurumlarını seçme hakkının bulunmadığı, bu kişilerin ailesinden ayrılmasının veya uzaklaştırılmasının ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olduğu belirtilmelidir. Bu bağlamda aile hayatına müdahalenin söz konusu olabileceği durumlarda idareye tanınan takdir yetkisinin daha geniş olduğu ancak bu takdir yetkisinin sınırsız olmadığı vurgulanmalıdır.

73. Aile bireylerinin yaş, sağlık durumu ve gelir düzeyinin seyahat etmeye engel olması gibi hususlara bağlı zorlukların mahpuslar tarafından yeterli düzeyde açıklamalarla ileri sürülmesi hâlinde idari ve yargısal makamların kararlarında bu hususlara ilişkin değerlendirmelerin bulunması gerekmektedir. Bununla birlikte aile ilişkilerinin korunmasını da kriter olarak gözetmek suretiyle yapılacak değerlendirmelerde mahpusların aile hayatına müdahale oluşturan tasarrufun gerekli ve ölçülü olduğunun denetime elverişli olacak şekilde yeterli bir gerekçeyle ortaya konulması gerekir. Ayrıca idarenin mahpusun ailesiyle olan iletişimi sağlamada kolaylık göstermesi ve tedbirler almasının devletin aile hayatına saygı gösterme yükümlülüğünün bir gereği olduğu unutulmamalıdır. Yine Anayasa'nın 41. maddesinde ifade edilen çocuğun yüksek yararı; mahkemeler, idari makamlar ve yasama organı tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde gözetilmesi gereken bir ilkedir. Bu bağlamda çocuklar üzerinde etki doğuracak bir işlem yapılacağı zaman bu işlemin çocuğun yararına uygun olup olmadığı yönünde bir değerlendirme yapılması aile hayatına saygı hakkının öngördüğü pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmesi açısından

oldukça önemlidir (Süleyman Kurt [1. B.], B. No: 2019/19455, 2/3/2023, § 15). Neticede müdahaleye neden olan idari ve yargısal makamların kararlarında dayandıkları bu kapsamdaki gerekçelerin aile hayatına saygı hakkına müdahale bakımından demokratik bir toplumda gerekli olma ve ölçülülük ilkelerine uygun olduğunu inandırıcı bir şekilde ortaya koyması gerekmektedir. Bu durum kişisel yarar ile kamusal yarar arasında kurulması gereken dengenin ortaya konulabilmesi için elzemdir.

74. Diğer taraftan mahpusların aile bireylerinin kendisini ziyarete gelmeleri konusunda ne gibi zorluklar yaşadığına, ailenin ekonomik ve sosyal durumuna, aile bireylerinin yaş ve sağlık durumlarına ilişkin hususlarla taleplerini desteklemesi ve bu bağlamdaki bilgileri idari ve yargısal makamlara sunması gerekmektedir. Başvurucuya yüklenen bu yükümlülüğün mutlak bir ispatı gerektirmemekle birlikte makul düzeyde bir açıklama yapmayı içerdiği vurgulanmalıdır. Diğer yandan bu doğrultuda bir temellendirme olmaksızın sadece ailenin bulunduğu yere yakın bir ceza infaz kurumuna nakledilme yönündeki taleplerin reddedilmesinin idarelerin mahpusların barındırılması bağlamında aile hayatına müdahale konusundaki geniş takdir hakkı kapsamında değerlendirilmesi olağandır.

75. Belirtilen şekilde yeterli düzeyde temellendirilen taleplerin ise idare tarafından sırf doluluk oranları nedeniyle reddedilmesi hâlinde başvurucunun aile hayatına saygı hakkının güvencelerine uygun bir değerlendirme yapıldığı söylenemeyebilir. Bu hâlde idare tarafından suç profili, infaz kurumlarının fiziki koşulları, talep edilen yerde barındırılan diğer mahpusların profilleri de gözetilerek başvurucunun nakil talep ettiği ceza infaz kurumlarına neden yerleştirilemeyeceğinin ortaya konulması kişisel yarar ile kamusal yarar arasında kurulması gereken denge açısından önem arz etmektedir.

76. Somut başvuruda 14/3/2018 tarihli İdareye hitaplı dilekçesinde başvurucu, kendisinin ve eşinin tutuklu olarak farklı yerlerdeki ceza infaz kurumlarında barındırılmasından dolayı birbirleriyle görüşemediklerini, müşterek iki küçük çocuğunun eşinin ailesinin yanında kaldığını, ailelerinin maddi durumlarının yetersizliği nedeniyle ziyaret günlerinde birçok mağduriyet yaşadıklarını, ziyaretçi görüş günlerinin çakışması sebebiyle çocukları ve diğer aile üyeleriyle açık ve kapalı görüşlerin çoğunu yapamadığı için aile bütünlüğünün bozulduğunu ileri sürmüştür (bkz. § 6).

77. İdare, başvurucunun nakil talebinin, talep ettiği ceza infaz kurumunun kapasitesinin dolmasını gerekçe göstererek reddine karar vermekle yetinmiştir. Gerek İdarenin gerekse İdare Mahkemesinin başvurucunun nakil talebiyle ilgili olarak tutuklunun bulunduğu ceza infaz kurumu ile çevre yerlerdeki ceza infaz kurumlarının kapasitesine ve doluluk oranına göre başvurucunun ailesi ile daha rahat görüşebileceği yakın yerdeki ceza infaz kurumuna nakledilme imkânının olup olmadığı, suç profili, ceza infaz kurumunda kaldığı süre, ailesinden uzakta kaldığı ceza infaz kurumundaki tutulma süresi, bulunduğu ceza infaz kurumu ile ailesinin ikamet ettiği yer arasındaki mesafe, ulaşım imkânları, ailenin ekonomik ve sosyal durumu, aile bireylerinin yaş ve sağlık durumları, ailenin hükümlüyü ziyarete gelme sıklığı gibi kriterler çerçevesinde değerlendirme yapmadığı görülmüştür. Özellikle Kocaeli İnfaz Kurumunda tutuklu olan başvurucunun Gebze İnfaz Kurumunda tutuklu olarak bulunan eşiyle görüşemediğine dair iddiaları ve bu özel durumlarının hiç değerlendirilmediği anlaşılmaktadır. Kaldı ki 167 No.lu Genelge'nin 22. maddesinin (5) numaralı fıkrasında (bkz. § 20), merkez ve bağlı ceza infaz kurumlarının birinden diğerine (il içi nakil) nakil olmak isteyen hükümlü ve hükümözlülerin taleplerinin dahi, aileye olan yakınlığı ve sosyal çevre gibi hususların gözönüne alınarak yapılacağı belirtilmiş iken mahpusun durumuna uygun başka bir ildeki ceza infaz kurumuna nakil talebinde

başvurucunun eşinin ve ailevi durumunun dikkate alınmadan karar verilmesi düşünülemez.

78. Ayrıca somut olaydaki gibi küçük yaşta çocuklar söz konusu olduğunda kamusal makamlara atfedilen yükümlülüklerin sınırı da genişlemelidir. Aynı dönemde farklı ceza infaz kurumlarında tutulan eşlerin küçük yaştaki çocuklarıyla birlikte görüştürülmesine imkân sağlayacak ya da bunu kolaylaştıracak adımların atılması konusunda ileri sürülen taleplerin, çocukların aile bağlarını güçlü şekilde kurabilmeleri ve aile birlikteliğinin sağlanması amacıyla bu yönden de değerlendirilmesi ve başvurucu ile çocuklarının katlandığı külfetin kamunun katlanacağı külfet karşısında adil olup olmadığının irdelenmesi gerekir. Bu bağlamda somut olayda idari ve yargısal mercilerce bir değerlendirme yapılmadığı ve buna yönelik bir gerekçe ortaya konulmadığı görülmektedir. Böylelikle başvurucunun aile hayatına saygı hakkı bağlamındaki yakınmaları kapsamında naklinin neden mümkün olmadığına yönelik ilgili ve yeterli bir gerekçeye yer verilmediği değerlendirilmiştir.

79. Dolayısıyla başvurucu ile eşinin tutuklu olması durumuna, eşiyle ve çocuklarıyla ziyaretçi görüşü yapamadığına dair açıklamalarına, çocuklarının ikametgâhının bulunduğu yere, ulaşım ve konaklama imkânlarının kısıtlı olmasına ve ailesinin ekonomik olarak zor durumda olduğuna yönelik iddiasına ilişkin idari ve yargısal makamlar tarafından herhangi bir değerlendirme yapılmadığı ve çocukların üstün yararı ile aile hayatına saygı hakkının gereklerinin irdelenmediği görülmektedir. Bu nevi değerlendirmelerin yapılmayarak başvurucunun nakil talebinin reddedilmesi ise kişisel yarar ile kamusal yarar arasında bulunması gereken dengeyi başvurucu aleyhine ortadan kaldırmaktadır. Bu nedenle başvurucunun nakil talebinin reddedilmesi suretiyle aile hayatına yapılan müdahalenin gözetilmek istenen meşru amaca göre demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olduğu söylenemez.

80. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Yılmaz AKÇİL ve Şaban KAZDAL bu görüşe katılmamıştır.

VI. GİDERİM

81. Başvurucu, ihlalin tespitine ve 200.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

82. Başvurucu, tahliye edilmiş olduğundan yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Bununla birlikte yalnızca ihlalin tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında ve eski hâle getirme kuralı çerçevesinde başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Yılmaz AKÇİL ve Şaban KAZDAL'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

Ç. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara 8. İdare Mahkemesine (E.2019/1516, K.2020/954), Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesine (E.2021/1124, K.2021/1413) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuru, aynı il sınırları içerisinde farklı ilçelerdeki ceza infaz kurumlarında tutuklu olarak barındırılan eşlerin başka bir ildeki aynı ceza infaz kurumuna nakil talebinin reddedilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Mahkememiz çoğunluğu, başvurucunun aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna ve Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Ancak aşağıda açıklanan gerekçeler doğrultusunda bu sonuca iştirak edilmemiştir.

3. Somut olayda İdare Mahkemesi tarafından 10/6/2020 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde, başvurucunun naklini talep ettiği Sakarya L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun (Sakarya İnfaz Kurumu) kapasitesinin 698, mevcudunun 1464 olduğu belirtilmiştir.

4. Başvurucunun eşiyle birlikte nakledilmeyi talep ettiği Sakarya İnfaz Kurumunun doluluk oranının mevcut kapasitesinin iki katını aştığı, bu nedenle başvurucu ile eşinin anılan infaz kurumuna nakledilmelerinin mümkün olmadığı anlaşılmaktadır.

5. Dahası, başvurucunun bulunduğu Kocaeli İnfaz Kurumu ile tutuklu olan eşinin barındırıldığı Gebze İnfaz Kurumu arasındaki mesafe yaklaşık 50 km'dir. Başvurucu, çocuklarının ise eşinin ailesinin yanında Yalova'da kaldıklarını belirtmektedir. Yalova ile Kocaeli arasındaki mesafe ise yaklaşık 70 km'dir. Başvurucu, anılan mesafelerin ailesinin kendisini ziyaret etmesini güçleştirdiğine ilişkin genel nitelikte beyanlarda bulunmuş; ancak bu durumun somut olarak ne tür güçlükler doğurduğuna veya mevcut ulaşım imkânlarının yetersizliğine ilişkin herhangi bir açıklama ya da bilgi sunmamıştır. Öte yandan başvurucu, ailesinin ekonomik güçlükler yaşadığını ileri sürmüş ise de bu iddiasını destekleyen mali durumlarına ilişkin somut bilgi veya belge ibraz etmemiştir. Bu olgular birlikte değerlendirildiğinde, ailesinden farklı bir ilde bulunan ceza infaz kurumuna yerleştirilen başvurucunun ailesi tarafından ziyaret edilmesinin çok zor veya fiilen imkânsız hâle geldiği sonucuna ulaşılamamaktadır.

6. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Anayasa Mahkemesince kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir

müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu [2. B.], B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

7. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkı yönünden inceleme yapılmasını gerekli kılan bir müdahale olmadığından başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiği kanaatinde olduğumuz için Mahkememiz çoğunluğunun kararına katılmamaktayız.

Üye Yılmaz AKÇİL Üye Şaban KAZDAL

ERCAN İÇLİ

B. No: 2021/40965 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/40965

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERCAN İÇLİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/40965)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Abdurrahman Remzi AKPINAR

Başvurucu : Ercan İÇLİ

Vekili : Av. Bedri KIŞKIR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması ile iltisak ve irtibatının olduğu değerlendirilen kamu görevlisinin olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin ekli listesinde ismine yer verilmek suretiyle rütbesinin geri alınması nedeniyle özel hayata saygı hakkının, kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararı olmadan rütbesinin alınması nedeniyle de masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 21/6/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla ulaşılan bilgi ve belgelere göre olaylar şöyledir:

A. Arka Plan Bilgisi

1. Genel Bilgiler

5. Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmıştır. Darbe teşebbüsüne karşı koyan güvenlik görevlileri ile bu teşebbüse tepki göstermek üzere sokaklara çıkan sivillere uçaklar, helikopterler, tanklar, diğer zırhlı araçlar ve silahlarla saldırılmış; bu saldırılar sonucunda toplam 251 kişi hayatını kaybetmiş; binlerce kişi de yaralanmıştır. Kamu makamları ve yargı organları -olgusal temellere dayanarak- bu teşebbüsün arkasında Türkiye'de çok uzun yıllardır faaliyetlerine devam eden ve son yıllarda Fetullahçı Terör Örgütü ve Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) olarak isimlendirilen bir yapılanmanın olduğunu değerlendirmiştir. Darbe teşebbüsüne ilişkin süreç ile FETÖ/PDY'nin yapısına ilişkin detaylı açıklamalar Anayasa Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-46) kararında yer almaktadır (C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, § 10; N.E. [GK], B. No: 2022/62466, 29/5/2025, § 5; A.S. [GK], B. No: 2023/30928, 29/5/2025, § 5; Halit İnciroğlu [GK], B. No: 2023/38006, 29/5/2025, § 6; Mehmet Emin Okyay [GK], B. No: 2023/47320, 2/4/2026, § 6; Doğan Doğan [GK], B. No: 2023/1011, 2/4/2026, § 6; Metin Diler [1. B.], B. No: 2023/12376, 24/12/2025, § 5).

6. 15 Temmuz darbe teşebbüsü öncesinde Millî Güvenlik Kurulu (MGK), söz konusu yapılanmayı 2014 yılı başından itibaren sırasıyla halkımızın huzurunu ve ulusal güvenliğimizi tehdit eden yapılanma, devlet içindeki illegal yapılanma, kamu düzenini bozan iç ve dış legal görünüm altında illegal faaliyet yürüten paralel yapılanma, paralel devlet yapılanması, terör örgütleriyle iş birliği içinde hareket eden paralel devlet yapılanması ve bir terör örgütü olarak kabul etmiştir. Söz konusu MGK kararlarının her biri basın duyuruları aracılığıyla kamuoyuyla paylaşılmıştır. Yine FETÖ/PDY 2014 yılında, Millî Güvenlik Siyaset Belgesi'nde "Legal Görünümlü İllegal Yapılar" başlığı altında "Paralel Devlet Yapılanması" adıyla yer almıştır (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 28, 33; C.A. (3), § 11; N.E., § 6; A. S., § 6; Halit İnciroğlu, § 7).

7. Yargı organları birçok kararda FETÖ/PDY'nin devletin anayasal kurumlarını ele geçirmeyi, sonrasında devleti, toplumu ve fertleri kendi ideolojisi doğrultusunda yeniden şekillendirmeyi ve oligarşik özellikler taşıyan bir zümre eliyle ekonomiyi, toplumsal ve siyasal gücü yönetmeyi amaçlayan, bu doğrultuda mevcut idari sisteme paralel şekilde örgütlenen bir terör örgütü olduğunu ve bu örgütün 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsünün arkasındaki yapılanma olduğunu kabul etmişlerdir (Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, §§ 20, 21; Alparslan Altan [GK], B. No: 2016/15586, 11/1/2018, § 10; C.A. (3), § 12; N.E., § 7; A.S., § 7; Halit İnciroğlu, § 8).

8. Yargı organlarının kararlarında ayrıca FETÖ/PDY'nin gizlilik, hücre tipi yapılanma, her kurumda örgütlenmiş olma, kendisine kutsallık atfetme, itaat ve teslimiyet temelinde hareket etme gibi birçok özelliği olduğu ve bu örgütün diğerlerine nazaran çok daha zor ve karmaşık bir yapı olduğu ortaya konulmuştur. FETÖ/PDY'nin şeffaflık ve açıklık yerine büyük bir gizlilik içinde, bir istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme kanalları, kaynağı bilinmeyen paralar kullanıp böyle bir örgütlenmenin olmadığına herkesi inandırmaya çalıştığı ve bunda başarılı olduğu ölçüde büyüyüp güçlendiği tespitlerine yer verilmiştir (bu konuda bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26/9/2017 tarihli ve

E.2017/16.MD-956, K.2017/370 sayılı kararı) (C.A. (3), § 13; N.E., § 8; A.S., § 8; Halit İnciroğlu, § 9).

9. Darbe teşebbüsünün bastırılmasının ardından Bakanlar Kurulu tarafından ülke genelinde 21/7/2016 tarihinden itibaren doksan gün süreyle olağanüstü hâl (OHAL) ilan edilmesine karar verilmiştir. Üçer aylık sürelerle uzatılan OHAL süreci 18/7/2018 tarihinde sona ermiştir. OHAL ilanı, OHAL döneminin gerektirdiği tedbirlere ilişkin detaylı açıklamalar Anayasa Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri (aynı kararda bkz. §§ 47-66) kararında yer almaktadır (C.A. (3), § 14; N.E., § 9; A. S., § 9; Halit İnciroğlu, § 10).

10. Türkiye Cumhuriyeti 21/7/2016 tarihinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (AİHS/Sözleşme) dair, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine ise Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'ye (MSHUS) dair derogasyon (askıya alma/yükümlülük azaltma) beyanında bulunmuştur. OHAL'in uzatılmasına ilişkin kararlar da Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine bildirilmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 50; C.A. (3), § 18; N. E., § 10; A. S., § 10; Halit İnciroğlu, § 11).

11. OHAL döneminde çıkarılan olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnameleri (OHAL KHK'ları) ile terör örgütleriyle veya millî güvenliğe karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla iltisakı yahut irtibatı olan kişiler, anılan kanun hükmünde kararnamelere ekli listelerde isimlerine yer verilmek suretiyle başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın kamu görevinden çıkarılmıştır. Öte yandan bahsi geçen KHK'lardan bir kısmı ile de millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen FETÖ/PDY'ye aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olan bazı kamu kurumlarında görev yapıp emekli olan kamu görevlilerinin anılan kanun hükmünde kararnamelere ekli listelerde isimlerine yer verilmek suretiyle başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın rütbeleri alınmıştır (Metin Diler, § 11).

12. OHAL süreci devam ederken 23/1/2017 tarihli ve 29957 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 2/1/2017 tarihli ve 685 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (685 sayılı KHK) 1. maddesi ile bahse konu usulle başka bir idari işlem tesis edilmeksizin doğrudan kanun hükmünde kararname hükümleri ile tesis edilen işlemlere ilişkin başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamak üzere Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu (OHAL Komisyonu) kurulmuştur. Yine 685 sayılı KHK'nın 11. maddesi ile OHAL Komisyonunun kararlarına karşı Hâkimler ve Savcılar Kurulunca belirlenecek Ankara idare mahkemelerinde iptal davası açılabileceği düzenlenmiştir. Anılan hükümler 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un ilgili maddeleri ile kanunlaşmıştır.

2. Garson Kod Adlı Gizli Tanığın Beyanları ve Kodlamalara İlişkin Bilgiler

13. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Soruşturma Bürosu, Nöbetçi Sulh Ceza Hâkimliğine hitaben 18/4/2017 tarihli yazısıyla FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan yürütülen 2017/68532 sayılı soruşturma kapsamında Garson kod adlı gizli tanığın beyanlarının alındığını ve bu şahsın soruşturma ile ilgili olarak önemli bilgileri içeren iki mikro SD kartı ve bir cep telefonunu teslim ettiğini belirtmiştir. Anılan yazıda bahse konu dijital materyallere el konulmasına, bunlar üzerinde inceleme yapılmasına, kayıtların çözülerek metin hâline getirilmesine ve kopyaların muhafaza edilmesine izin verilmesine karar verilmesi talep edilmiştir (Mehmet Emin Okyay, § 14; Doğan Doğan, § 14).

Bununla birlikte anılan soruşturma kapsamında 18/4/2017 tarihli gizli tanık ifade tutanağına göre Garson'un beyanları şöyledir:

"Ben 2011 yılından beri FETÖ/PDY silahlı terör örgütü ile ilgili olarak birçok bilgiyi edindim. Bu kapsamda örgütün özellikle Emniyet teşkilatı içerisinde yer alan birçok mensubu ile ilgili fikir sahibiyim. Bu bahsettiğim kişiler ve örgütün hareket ve strateji tarzı ile ilgili ayrıntılı bilgiler size teslim ettiğim SD kartlarda ve yine size teslim ettiğim Samsung A5 marka cep telefonunda mevcuttur. Zaman zaman yapılan toplantılarda örgütün bölge sekreteri olarak tanımladığımız kişiler bu bilgileri getirirlerdi. Ayrıca benim şahsen tanıdığım kişileri de bu kartlara ben yazdım. Bu kartlarda bildiğim kadarıyla 4700 civarında FETÖ mensubu kişinin bilgileri vardır. İlk aklıma gelen kişiler [T.A.] (Emniyet teşkilatındaki FETÖ mensubu şahısların en üst düzey sorumlusudur), [H.S.] (bu kişi de T.A.dan önce Emniyet teşkilatındaki FETÖ üyesi kişilerin üst düzey sorumlusudur), [M.A.] (İstanbul Emniyet Teşkilatındaki FETÖ mensubu şahısların en üst düzey sorumlusudur), [Y.K.] (İzmir Emniyet teşkilatındaki FETÖ mensubu şahısların en üst düzey sorumlusudur). Söylediğim gibi benzer şekilde binlerce FETÖ mensubu ile ilgili bilgi SD kartta bulunmaktadır. Ben darbe teşebbüsü ve daha önceki süreç içerisinde bu örgütün gerçek yapısını anlayıp devlet için oldukça tehlikeli bir oluşum olduğuna kanaat getirdiğim için kendi irademle başvurma gereği duydum."

14. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının yukarıda aktarılan 18/4/2017 tarihli talebine binaen Ankara 5. Sulh Ceza Hâkimliği (Sulh Ceza Hâkimliği) aynı tarihli kararıyla Garson tarafından teslim edilen eşyalara el konulmasına, bunlar üzerinde inceleme yapılmasına, kayıtların çözülerek metin hâline getirilmesine ve kopyaların muhafaza edilmesine izin verilmesine karar vermiştir. Sulh Ceza Hâkimliğinin bu kararından sonra Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından birtakım çalışmalar yapılmış, bu doğrultuda raporlar hazırlanmıştır. Yine buradan hareketle süreç içinde ilgililer hakkında bahse konu kodlamaların yer aldığı bireyselleştirilmiş raporlar tanzim edilmiştir (Mehmet Emin Okyay, § 15; Doğan Doğan, § 15).

15. Yapılan çalışmalar kapsamında Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından ilk olarak ilgililer hakkında veri inceleme raporu adı altında raporlar düzenlenmiştir. Bu raporların "Özet" başlığı altında genel mahiyetteki şu bilgilere yer verilmiştir:

"...

Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı görevlilerince imaj alma işlemi gerçekleştirilen dijital veri üzerinde yapılan incelemelerde, Emniyet Mahrem Yapılanması kapsamında Emniyet Genel Müdürlüğü personelinin FETÖ/PDY üyeleri tarafından fişlendiği ve personelin;

Örgüt mensubunun örgüte bağlılık derecesi, katıldığı örgütsel toplantı sayısı, örgüt evinde kalma durumu ve verdiği himmet miktarı,

Örgütten zaman içinde ayrılmış örgüt eski üyesinin örgüte bakışı, örgüte geri dönme potansiyeli, varsa katıldığı örgütsel toplantı sayısı ve verdiği himmet miktarı,

Örgüt mensubu değilse örgüte bakış açısı, sosyal hayattaki tavrı, yaşam tarzı,

Örgüt mensubu olsun olmasın bazı personelin özel ve meslek hayatına ilişkin kişi özelinde hazırlanmış açıklamaların yer aldığı ve örgüt perspektifiyle çeşitli sistematik kodlar verildiği tespit edilmiştir.

Ele geçirilen örgüte ait dijital veriden alınan imajı verisi içerisinde 'Report-Genel Rapor-Index-Microsoft_Elektronik_Tablolama_Dosyaları' içerisinde yer alan 'TÜM LİSTE' isimli Excel tablosunda, (3) ayrı sayfa (sheet) halinde: ‘Tüm liste’, ‘Güncel lise’, ‘Tüm Emekli’ isimli tablolar olduğu görülmüştür. Excel tabloları içerisinde tüm emniyet teşkilatı personelinin yukarıda izah edilen şekilde fişlendiği (kayıt altına alındığı), personelin adının karşısındaki haneye kodlar yazıldığı belirlenmiştir. Amir/memur sınıfı personel ayrılarak ‘A4, A5, B4, B5, SAY, EA, AD, F’ vb. harf ve rakam kodlarıyla yaklaşık 80 kategoride; örgüt üyesi olan/olmayan, örgüte yakın/uzak olan, örgüte zarar verebilecek olan vb. şeklinde tüm EGM personelinin tek tek kayıt altına alındığı görülmüştür. Örgüt üyesi olan EGM personelinin, bağlı olduğu 'Öğretmen, Vekil, Zümre Başkanı' olarak nitelenen örgüt yönetici bilgileri, 'Kurs Taksidi, Ofis, Etüt' adı altında, örgüt üyesi Emniyet Teşkilatı personeli tarafından örgüte aktarılan paralar, örgüt içi faaliyetler vb. detayların bulunduğu görülmüştür. Bu fişleme listelerinde Emniyet Teşkilatı personelinin sicil, isim, TCKN, adres, telefon, eş-çocuk isim bilgileri, özel notlar vb. gibi kişisel bilgiler de yer almaktadır.

Tabloda 'Tüm liste' olarak belirtilen başlığın tüm EGM personeli, 'Güncel lise' olarak belirtilen başlığın Polis Memuru rütbesindeki güncel personel, 'Tüm Emekli' olarak belirtilen başlığın emekli edilen rütbeli personel olduğu değerlendirilmiştir. Verinin oluşturulduğu tarihteki personelin görev durumu ile güncel görev durumunda (aktif görevli-emekli olup olmaması, rütbe değişikliği ve görev yeri değişikliği vb.) farklılıkların olabildiği görülmüştür. Polis Memurları için 'Güncel lise' verisinin daha detaylı ve güncel bilgiler içerdiği değerlendirilmiştir. ..."

16. Öte yandan bahse konu kodlamalardan bazıları ise 22/10/2019 tarihli bir veri inceleme raporunda şu şekilde yer almaktadır:

"0: Hakkında bilgi olmayan personeli ifade ettiği,

...

A: FETÖ mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişileri ifade ettiği, (Normalde A'nın yanına rakam yazıldığı, ancak burada eksik yazılmış olabileceği değerlendirilmiştir)

A4: FETÖ mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişileri ifade ettiği

A?: FETÖ mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan ancak A4 ve A5 derecesine karar verilememiş kişiyi ifade ettiği,

A5: FETÖ mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişileri ifade ettiği,

....

B4: FETÖ mensubiyeti olan, sadakati ve bağlılığı olan ancak bazı konuları sorgulayan ve zaafı olan kişileri ifade ettiği,

...

DİL, DİL1, DİL2, DİL3: Emniyet içindeki FETÖ mensubu olmayan ancak FETÖ mensubu tarafından kazanılmaya çalışılan kişileri ifade ettiği, (Bu kodun kendi arasında DİL1, DİL2 ve DİL3 olarak kategorilendirildiği görülmüş, kazanılmaya en yakın olanın DİL3 koduyla ifade edildiği değerlendirilmiştir)

...

DC: Yanlış yazılmış olabileceği değerlendirilmiştir.

E: Farklı hayat görüşünden olan, işini iyi takip eden ve hayatının hiçbir döneminde FETÖ ile ilgisi olmayan kişileri ifade ettiği,

EA: FETÖ içerisinde olup örgüt benim örgütüm diyen ancak bazı zaafları olan (himmet verme-kampa kalma-her çağrıldığında gelme-sigara-karşı cins-namaz) kişileri ifade ettiği,

...

EML: Yanlış yazılmış olabileceği değerlendirilmiştir.

F, F1, F2, F3, F4, F5, F6: Farklı hayat görüşünden olan, hayatının hiçbir döneminde FETÖ ile bağlantısı olmamış, FETÖ tarafından zararlı görülen, örgüte zarar verebileceği düşünülen kişileri ifade ettiği,

...

SAY: FETÖ mensubu olup her şeyiyle teslim olan ancak yönecilik vasıfları olmayan polis memurunu ifade ettiği,

...

SAYA: FETÖ mensubu olup 'gassalın elindeki meyyit' olarak ifade edilen, zaafları olmayan, her şeyiyle kendisini örgüte teslim etmiş polis memurlarını ifade ettiği,

...

SC: 17-25 Aralık sürecinden etkilenmiş olan FETÖ mensuplarının tekrar kazanılması ile ilgili bir kodlama olarak değerlendirilmiştir.

...

SLM, SM: Yazım yanlışı olabileceği, süreçle alakalı bir kod olduğu ve 17-25 sürecinden önce FETÖ mensubu olan kişiyi ifade ettiği,

...

SVHT, VHT: Süreçle alakalı bir kod olduğu veya yanlış yazılmış olabileceği değerlendirilmiştir.

...

TML: Yanlış yazılmış olabileceği değerlendirilmiştir.

..."

17. Anılan 22/10/2019 tarihli veri inceleme raporunun ilgili kişiye yönelik kısmı olan "Sorgulama Sonucu" başlığı altında özetle şu bilgilere yer verilmiştir:

"

TÜM LİSTE

Sicili ..., TCKN ..., Ad ..., Soyad ..., Medeni Durum ..., Rütbe ..., Derece 1: EA, Derece 2: 0

....

GÜNCEL LİSE

Sicili ..., TCKN ..., 2015 Mart Alan: EA, 2015 Mart Alan Dışı: 0, Alan: EA, AD:0, Zaaf:0 ...

...

Rapor, ele geçirilen ve imajı alınan örgüte ait dijital verinin içerisinde bulunan 'Report-Genel Rapor-Index-Microsoft_Elektronik_Tablolama_Dosyaları' başlığında yer alan 'TÜM LİSTE' isimli excel tablosu içinde, (3) ayrı sayfa (sheet) halinde bulunan ‘Tüm liste’, ‘Güncel lise’, ‘Tüm Emekli’ isimli excel sayfalarından, herhangi bir müdahale yapılmaksızın, ilgili personelin sicili karşısında yer alan hücrelerdeki tüm bilgiler aktarılmış, ‘Güncel lise’ ve ‘Tüm Emekli’ sayfasındaki personelin sicil bilgisinden TCKN bilgisi bulunarak rapora eklenmiştir. Sorgulanan personel için sayfa(lar)da birden fazla kayıt olması durumunda tüm kayıtlar ayrı ayrı listelenmiştir. Personel ile ilgili sayfa(lar)da veri olmaması durumunda sadece sayfanın ana başlığı rapora alınmıştır

İş bu rapor tarafımdan tanzim edilerek imza altına alınmıştır"

18. Devam eden süreçte bu kez Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından ilgililer hakkında veri analiz raporu adı altında daha detaylı raporlar düzenlenmiştir. Bu raporların "Özet" başlığı altında yer alan bilgiler şöyledir:

"Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının (Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Soruşturma Bürosu) 18.04.2017 tarih ve 2017/68532 sayılı soruşturması kapsamında gizli tanıktan ele geçirilen '...siyah renkli, üzerinde Samsung 32 gb Micro SD HC I, beyaz açık kahve renkli, üzerinde Lexar 1000x 64 gb Micro SD XC II,...' dijital materyaller ile ilgili Ankara 5. Sulh Ceza Hakimliğinin 2017/2920 D.İş kararı kapsamında, Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından gerekli incelemeler yapılarak, şifresi çözümlenebilen kısıtlı sayıdaki dosya, KOM Daire Başkanlığı’na teslim edilmiş, şifresi çözümlenemeyen alanlarla ilgili çalışmalara da devam edildiği bildirilmiştir.

Çözümlenebilen alanlardan elde edilen veriler doğrultusunda, EGM personeline ilişkin ‘Veri İnceleme Raporu’ tanzim edilerek ilgili birimlere gönderilmekteyken, dijital materyaller içerisinde yer alan ve şifre çözümlemeleri yapılamayan alanların şifrelerinin çözüldüğü bildirilmiştir.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının talimatları ile çözümlemesi yapılan yeni alanlarla ilgili çalışmalara KOM Başkanlığı tarafından başlanılmıştır.

Yapılan ilk tespitlerde; her ne kadar dokümanların açılış şifreleri çözülmüş olsa da bir kısım veriler özelinde, veri içeriğinde verinin anlamlandırılmasını/kıymetlendirilmesini ve veri içeriğindeki yer alanların kimlik bilgilerinin tespitini zorlayıcı şekilde şifreleme metotlarının kullanıldığı görülmüştür. Kıymetlendirme sürecinde yapılan kimlik tespitlerinde, EGM personelinin özlük bilgileri ve aile bilgileri gibi kişisel bilgilerden faydalanılmıştır. (örneğin: excel tabloda erkek personelin gerçek ad bilgisinin baba adı başlıklı sütunda, kadın personel için ise anne adı başlıklı sütununda yer alması; excel tabloda personelin gerçek telefon numarasına ‘11880’, ‘11111’ vb. ekleme/çıkarma yapılarak kaydedilmesi; çalıştığı birim bilgisinin örgüt terminolojisine göre kodlanarak yazılması; mezun olduğu yıl bilgisinin harf/rakamlarla kodlanarak yazılması gibi tekniklerle listelerde yer alan şahısların gerçek kimlik bilgisinin saklanmaya çalışılması.)

Yapılan çalışmalar neticesinde, EGM personelinin ve listelerde yer alan diğer şahıslara ilişkin kodlama/fişleme verisi olduğu değerlendirilen (232) farklı Excel dosyası tespit edilmiştir. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından ilgili veriler özelinde 2023/277760

sayılı soruşturması kapsamında Gizli Tanık Garson (K)'un beyanı alınmıştır.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının talimatları ile EGM personelinin kodlama/fişleme verileri özelinde 'Veri Analiz Raporu' formatı oluşturulmuştur. Orijinal veri içerisinde yer alan ilgiliye ait tüm bilgilerin birebir dışa aktarımını sağlayacak (veri tabanı tabloları oluşturma ve modelleme esnasındaki yazılım kuralları zorunlulukları hariç, adli bilişim standartlarına uygun olarak), veri bütünlüğünü de koruyacak model uygulanmıştır.

..."

19. Yine 27/5/2024 tarihli bir veri analiz raporunda bazı kodlamaların anlamları şu şekilde yer almaktadır:

"...

AD / ALAN DIŞI / DIŞ: Emniyet içindeki örgüt yapılanmasının etki alanı dışındaki kişilerdir.

...

DİL/İLGİ: Dil ibaresi ile örgüt üyesi olmayan ancak muhafazakar, kazanılabilir olduğu

değerlendirilerek örgüte dahil etme potansiyeli olduğu düşünülen kişiler belirtilmektedir.

...

DİL 3/ XDİL3/SDİL3/DİL3?: DİL3 seviyesi, grup toplantılarına katılım sağlamış, diğer grup üyeleriyle ve hatta çoğu zaman mahrem sorumlusu ile de tanışmış, alana aktarım aşamasına gelmiş ancak son noktada örgüt mahrem sorumlusu tarafından 'bizim' denilmemiş, henüz alana aktarılmamış kişidir. İlgili kodun ön veya arka kısmına konulan X ve S ibareleri şahıs hakkında yeni bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanılırdı.

...

SÖZ: Alan içinde olmayan ve şu anda bir kategori olarak kullanılmayan ancak daha önceki yıllarda örgüt içerisinde DİL3 ile EA arasındaki bir kategoride tasniflenen kişiler için kullanılmış kodlama türüdür.

A/A?/SA: Örgüt mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişilerdir. Kodun ön veya arka kısmına konulan X, S ve ? ibareleri şahıs hakkında bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanılırdı.

A4/SA4/XA4: Örgüt mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı olan ancak zaman zaman kendi çıkarlarını ön planda tutabilen ve bazı örgüt kararlarına uyma noktasında eksikleri bulunsa da; son noktada talimatlara uyan kişilerdir. Zaafları yoktur. Kodun ön veya arka kısmına konulan X, S ve ? ibareleri şahıs hakkında bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanılırdı.

...

B/B?: Örgüt mensubiyeti, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı olan ancak zaafları bulunan kişilerdir. Kodun ön veya arka kısmına konulan X, S ve ? ibareleri şahıs hakkında bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanılırdı.

B4/B4?/SB4/XB4: Örgüt mensubu olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı olan ancak zaman zaman kendi çıkarlarını ön planda tutabilen ve bazı örgüt kararlarına uyma noktasında eksiklikleri bulunsa da; son noktada talimatlara uyan ve de zaafları bulunan kişilerdir. Kodun ön veya arka kısmına konulan X, S ve ? ibareleri şahıs hakkında bir değerlendirme

yapılması gerektiğini göstermek için kullanılırdı.

...

EA/EA?/EŞİT A/EŞİT AĞIRLIK/SEA/XEA/YEA: EA ibaresi, örgüt üyesi olan, örgüt için çalışan ve örgütü benimseyen ancak belli başlı noktalarda eksikliği olduğunu değerlendirdiğimiz kişileridir. Kodun ön veya arka kısmına konulan X, S ve ? ibareleri şahıs hakkında bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanılırdı.

...

SAY/SAYISAL/SSAY/XSAY: Kendisini tamamen örgüte teslim etmiş, örgütün talimatlarından dışarı çıkmayacak düzeyde bağlı ancak vekil olarak grubu idare edeceğine yönelik değerlendirme bulunmayan kişidir.

SAY A/SAYA/SSAYA/XSAYA/SAY1: Kendisini tamamen örgüte teslim etmiş, örgütün talimatlarından dışarı çıkmayacak düzeyde bağlı, gerektiğinde vekil olarak grubu idare edebileceği değerlendirilmiş kişidir.

...

SC: 17/25 Aralık sürecinden sonra örgütten kopmuş olan ancak tekrar örgüte dahil edilmeye çalışılan kişilerdir. "

20. Bunun yanında 27/5/2024 tarihli bahse konu veri analiz raporunun ilgili kişiye yönelik kısmında ise şifresi çözülen farklı dosyalar içinde ilgili kişinin yer aldığı listeler sıralanmıştır. 27/5/2024 tarihli bu raporda ilgili kişi özelindeki kısımların bazıları şöyledir:

"...

DOSYA YOLU: ...ÖĞRENCİ LİSTELERİ\2011 SONBAHAR LİSTE.xlsx

ALAN: SÖZ

...

DOSYA YOLU: ...GENEL\PERSONEL\ÇALIŞAN\aralık 2012\OCAK 2013 LİSE LISTE .xlsx

ALAN: EA

...

DOSYA YOLU: ...rar\2013 haziran güncel liste.xlsx

ALAN: EA

...

DOSYA YOLU: ...TÜMÜ LİSE ÖĞRENCİ 1 TEMMUZ - resmi list - Kopya.xlsx

ALAN: EA

ALAN DIŞI: 0

...

DOSYA YOLU: ...ÖĞRENCİ LİSTELERİ\2011 ilkbhar liste.xlsx

ALAN: ALAN DIŞI

...

DOSYA YOLU: ...YENİ\PERSONEL\Tüm liste.xlsx

2015 MART ALAN: EA

2015 MART ALAN DIŞI: 0

ALAN: SC

AD_: SCB

..."

21. Öte yandan süreç içinde ortaya çıkan veriler kapsamında yine Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Garson'un beyanlarına başvurulmuştur. Bu bağlamda anılan beyanlar Danıştay Beşinci Dairesinin 28/5/2024 tarihli ve E.2023/22293, K.2024/8394 sayılı kararında şu şekilde aktarılmıştır:

"...

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından tespit edilen söz konusu kodlama verilerine yönelik olarak verileri teslim eden gizli tanığın 2017/68532 soruşturma sayılı dosyası kapsamında beyanlarına başvurulduğu anlaşılmaktadır.

Gizli tanık 'Garson'un 27/04/2017 tarihli beyanında: '...Yaklaşık 8-9 yıl kadar önce de Emniyet mahrem yapısı olarak nitelendirdiğimiz yapıya dahil oldum. Bu yapıyı açıklamam gerekirse Türkiye Cumhuriyeti Emniyet teşkilatı ile ilgili polis okulları ve polis akademisine girişlerin takibi, giren cemaat mensuplarının davranış ve strateji tarzlarının belirlenerek uygulanması, okuldan mezun olarak emniyet görevlisi sıfatıyla işe başladıktan sonra da bu kişilerin takibini gerçekleştirir, bu doğrultuda toplantılar düzenleyerek örgüte mali kaynak sağlanması ve örgüt içerisinde yer alan emniyet görevlilerinin gerektiğinde görevlerinin gereğine aykırı olarak örgüt talimatları doğrultusunda ve örgütün hedeflerini gerçekleştirmesine yönelik işlemleri yürütür. Bu kişiler benim dahil olduğum süre zarfında sivil kişilerden oluşmaktaydı. ... Mahrem hizmetler yapısı Türkiye genelinde Marmara (İstanbul), Ankara, Ege (İzmir), Gaziantep ve Erzurum olmak üzere 5 bölgeye ayrılmıştı. ... Biz mahrem imamlar olarak genellikle Ankara ilinde ayda bir olmak üzere toplantılar düzenlerdik. Aramızdaki irtibatı kendi adımıza kayıtlı olmayan telefon hatları ile çok ayrıntıya girmeden toplantı yerini kararlaştırırdık. Bu toplantılara 5 bölgenin sorumluları olan kişiler katılırdı. Bu toplantılara ben de iştirak etmekteydim. Bu kartlarda ele geçirilen bilgiler bu süreç içerisinde toplantılarda kayıt altına alınan bilgiler ve aynı süreçte öğrenerek kayda geçirdiğim bilgilerdir. Kartların incelemesi ile de anlaşılacağı üzere örgüt tarafından emniyet teşkilatı içeresinde yer alan herkesin yakın veya uzak olup olmadığı, örgüt ile ilgili kanaati, mezhebi, dünya görüşü, siyasi görüşüne göre sınıflandırmalar yapılmıştır. Bahsettiğim 5 bölge altında kendi içerisinde bu bölgelere bağlı küçük bölge olarak adlandırdığımız alt bölgeler vardır. ... Alt bölgelerden toplanan bilgiler, himmet olarak tabir ettiğimiz paralar 5 bölgenin üst düzeydeki temsilcilerine aktarılır, bu şekilde bir bilgi ve maddi kaynak havuzu oluşturulmuştur. Tüm personel ile ilgili bilgiler de bu şekilde kayıt altına alınmış bulunmaktadır.... Güncel Lise Kitabı başlıklı dosyada Türkiye'de görev yapan tüm polis memurları ile ilgili bilgiler bulunmaktadır. Tüm Emekli kitabı listesiyle, bu liste emniyet teşkilatından emekli olan çeşitli rütbelerde olan rütbeli personeli göstermektedir. Tüm Liste kitabı listesiyle, EGM de bulunan tüm personelin FETÖ açısından derecelendirmesini belirtir excel tablosudur. Bu listede FETÖ mensubu olan/olmayan tüm personel yer almakta ve bunlara aşağıda açıklayacağım kodlamalarla bir sistematik

kurulmuştur. Bu liste incelendiğinde EGM de FETÖ mensubu olan ve olmayan kişiler ayırt edilebilir. Bu liste 2016 Nisan ayında hazırlanmış bir listedir…' ..."

22. Bununla birlikte yürütülen soruşturma kapsamında incelenen dijital materyal içeriklerinde tespit edilen kodlamalarla ilgili olarak Garson'un Danıştay Beşinci Dairesinin 28/5/2024 tarihli ve E.2023/22293, K.2024/8394 sayılı kararında da yer verilen beyanları şöyledir:

"… Genel olarak EGM personelini örgütsel tasnifleme ile beşe ayırmak mümkündür. Bunlar; ALAN DIŞI, İLGİ, ALAN İÇİ, ÜMİT ve SERHAT olarak nitelendirilebilir...

ALAN DIŞI; Emniyet Teşkilatında görevli bulunduğu süre zarfında örgüt ile bağlantısı olmayanlar olarak nitelendirilebilir. Özellikle Alan Dışı kısmında yer alan personelin kodlamaları, birlikte çalıştığı alan içinde yer alan örgüt mensubu emniyet teşkilatı personellerinden (EA, SAY, A4, A5, B4, B5 vb. kodlamasına sahip kişiler) alınan bilgiler neticesinde verilmiştir… Ayrıca ilgili personelin hayata bakış açısı, yaşam tarzı, aile yapısı, mezhebi ve inancına ilişkin ayrıntılı araştırmalar yapılarak kodlama/fişleme yapılmıştır...

İLGİ; Nitelikleri itibarı ile görüşülmesi uygun görülenlerdir. İlgi alanına aktarılması düşünülen emniyet mensubunun, örgütün mahrem yapılanmasında görev alan mahrem sorumlunun toplantılarına katılan öğrencilerden (Emniyet Personellerinden) alınan bilgiler doğrultusunda, nitelikleri itibari ile görüşülmesi planlanan kişiye öncelikle öğrenciler arasından bir stajyer planlaması yapılır, başlangıçta hedef kişinin bu durumdan haberi dahi olmaz. Stajyer tarafından örgütsel bir sistematik içerisinde hedef şahsın aile yaşantısı, ilişkileri, dünya görüşü ve gündemdeki konulara bakışına kadar birçok konudaki görüşleri hakkında bilgiler toplanır, dini konular hakkında gerekli hassasiyet oluşturularak stajyer ile arasında bir vefa ilişkisi oluşturma anlamında gerekli çalışmalar yapılır. Bu çalışmalar ilk başta genel olarak insani ilişkiler üzerinden oluşturulur. Bu ilişkiler genel olarak iş yerinde birlikte yemek yeme, çay içme vb. şeklinde olur. Üç veya dört farklı safhada yaklaşık olarak dokuz aylık süreç sonrasında alana aktarımı yapılabilir. Hedef bu ilgilenme sürecinin sonunda alana aktarımı yapılmadan hemen önce, mahrem sorumluyla tanıştırma ve örgütsel toplantılar ile himmet gündeme gelir. İlgi alanındaki öğrencinin alana aktarılması, örgüt mahrem sorumlusunun üst yönetimden takdir alması açısından önemli bir eylemdir. Zaten hedef olarak kendilerine de verilir. Bu nedenle sahada görevli mahrem sorumlular ilgilendikleri öğrencilerin belirli aralıklarla alana aktarımını sağlarlar...

ALAN İÇİ; Bu kısımda yer alan kodlamalara sahip kişiler, örgütün içerisinde yer alan kişilerdir. Bu alanda bulunanlar belirli bir aşamadan geçtikten sonra bu alana dahil edilir. Burada birden fazla kodlama bulunmaktadır.

Alan içinde bulunan örgüt mensupları, örgütün sohbet toplantılarına katılır, himmet verir (özel durumlar hariç) çalışmış olduğu birimdeki diğer personeller hakkında bilgi aktarabilir, eğer KOM, TEM, İstihbarat gibi kritik birimlerde çalışıyor ise örgütün herhangi bir şahıs ile ilgili olarak bilgi alması gerekiyor ise şubesinde bulunan bilgiyi temin ederek kendisinden sorumlu olan abiye aktarabilir, Vekil olarak sorumluluk alabilir.

Kısacası bu alandaki şahıslar gerektiğinde görevlerinin gereğine aykırı olarak örgüt talimatları doğrultusunda ve örgütün hedeflerini gerçekleştirilmesine yönelik işlemleri yürütür, örgütü tamamen benimsemiş kişilerdir. Bu kişilerin içerisinde, çekirdekten yetişmiş, örgüt tarafından gerek sınav sorularının verilmesi ile gerekse mülakatlarda referans olunmak sureti ile emniyet teşkilatına yerleştirilmiş kişiler olabileceği gibi, örgüt

ile okulda veya meslekte tanışarak örgüte katılan kişiler de bulunabilir.

Örgüt, emniyet teşkilatındaki üst düzey atamaları, emniyet teşkilatı için önemli olan kritik birimlerde çalışacak rütbeli veya rütbesiz personeli genel olarak bu alandan seçerek yerleştirirdi. Çünkü bu alanda yer alan kişiler, yukarıda da açıkladığım gibi örgüt kendisinden bir bilgi isterse yerine getirebilecek durumdaki kişilerdir...

ÜMİT; Hayatının bir döneminde aidiyet duygusuna sahip olmuş, en az 6 ay boyunca örgütsel toplantılara devam etmiş, örgütün mahremiyetine ve hiyarerşik yapılanmasına dahil olmuş (istişare sistemi-dua namaz-literatür), bu yolda ilerlerken herhangi bir sebepten dolayı, örgütten kopmuş olan şahıslara ÜMİT denir. Örgütün mahrem yapılanması açısından ÜMİT durumuna düşmüş kişiler aşırı derecede önemlidir, ÜMİT konusu ile ilgili olarak hatırladığım kadarıyla özel gündemler oluşturulurdu; ÜMİT konusu ile ilgili olarak örgüt liderine atfedilen 'Beni her vakit kabeye ışınlasanız, bir ümit erinin düzelmesi kadar sevindiremezsiniz. Ümit bağrıma saplanmış bir hançerdir. Çözümü dünyada bulamazsak öbür taraftan getirmeli. Kendi evlatlarımızın kaymaması için nasıl dua ediyorsak, bu işi yapanlar olarak bizde öyle dua etmeliyiz. Normal Müslümanlık performansı yetmez ekstra Müslümanlık ister. Yoğunlaşma olmalı, yeni yöntemler keşfedilmeli, sıfırlama mümkün mü bilmiyorum ama sıfırlama peşinde olalım' şeklinde söylemlerinden bahsedilirdi. Hatta ÜMİT bir kişinin kazanılması ile ilgili nasıl bir yol izlenmesine ilişkin ayrıntılı sunum ve notlar hazırlanırdı. Dijital materyaller içerisinde de bu minvaldeki sunum ve notlarda bulunabilir. Bu noktada şu anda adını hatırlamadığım bir ümitle ilgili olarak kazanılması amacıyla hali hazırda Afrika ülkesinde görevlendirilen bir mahrem sorumlusunun (abi) masrafları karşılanarak getirilmesi ve şahısla görüşme yapılması gündeme alınmıştı. ÜMİT durumunda olan kişi, örgütün mahrem yapısının işleyişini öğrenmiş, mahrem sorumluyu tanıyan ve dolayısı ile örgütsel toplantılara diğer katılanları da bilen bir kişi olması nedeniyle, ÜMİT durumundaki şahsın, örgüte ihanet ederek karşı tarafa geçmesi halinde oluşabilecek durumlara tedbir almak amacıyla ÜMİT konusuna örgütün bu kadar yoğunlaşmasını şimdi daha iyi anlıyorum. Mahrem yapının işleyişinde, bir kez mahrem sorumluyla tanışıp, örgütsel toplantılara katılan, kendisinden görevinin gereği dışında, örgütün menfaati doğrultusunda iş ve işlem yapması istenilen şahısların, örgütten ayrılması kendisi açısından mümkün ancak örgüt açısından mümkün değildir. En sert şekilde örgütü eleştirerek ayrılan kişiler bile ÜMİT olarak değerlendirilir...

SERHAT; 17/25 Aralık sürecinden sonra bilhassa polis memuru rütbesindeki personelde korku nedeniyle yoğun şekilde ayrılmalar söz konusu oldu, bu örgütün yine üst düzey bir toplantısında gündeme geldi, o zamana kadar rastlanılmayan şekilde yoğun bir 'ÜMİT' durumu ortaya çıktı. O toplantıda bu kadar çok ÜMİT'in olamayacağı, sürecin normale dönmesi ile pek çoğunun tekrar geri geleceği inancıyla ayrı bir kodlama yapılması gündeme geldi ve 'SÜRECİ' ifade eden 'S' kodu üretildi."

23. Danıştay yaptığı değerlendirmeler neticesinde öncelikle bahse konu kodlama verilerinin bir kamu görevlisinin FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının değerlendirilmesinde esas alınabilecek hukuka uygun veri niteliğinde olduğu sonucuna varmıştır. Bunun yanında Danıştay bahse konu kodlama sistematiğinin varlığına yönelik olarak da bazı kişilerin ifadelerini kararlarına yansıtmıştır. Ayrıca bir emniyet mensubunun alan içi kategorisinde kodlanmış olmasının, FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatını ortaya koymaya tek başına yeterli olacak nitelikte somut bir veri olduğu belirtilmiştir (bkz. §§ 51-54; ayrıca bkz. Mehmet Emin Okyay, § 24; Doğan Doğan, § 24).

24. Devam eden süreçte bazı ağır ceza mahkemeleri tarafından yapılan duruşmalarda Garson'un beyanları alınmıştır. İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesince 2016/697 Esas sayılı dava dosyası üzerinden yapılan 1/6/2018 tarihli duruşmanın tutanağının ilgili kısmı şöyledir:

"

...

BAŞKAN: Peki bu verilerin güvenliği, güvenilirliği konusunda ne dersiniz? Sağlam mı bu veriler?

GİZLİ TANIK GARSON: Sayın Başkanım verileri siviller olarak yani 2016 Nisan ayında güncellenmiş en son sivillerle alakalı ama 17-25 Aralık'dan sonra özellikle amir memur kesiminde çok gelmeyen insanlar olduğundan dolayı veya sivilden de insanların ayrılmalarından dolayı özellikle amir memur kısmındaki verilerde [2015]'den sonra problem olabilir, problem derken yani bir insan ismi varsa bu listede vardır ama ne diyebilir ilgili şahıs, ben 17-25'den 2015'den sonra gitmiyordum, bırakmıştım, zaten darbeden sonra hiç gitmiyordum diyebilir, bu söylemler insanların söylemi karşısında mahkemenizin vicdanına kalmış şeyler ama 2015'den sonra bazı şeylerde yani güncellenmesinde kişinin yerinde değişiklik olmuştur güncellenmemiştir, rumuzlar güncellenmemiş olabilir ama bir kişi bu listede varsa onda bir problem yoktur Sayın Başkanım, sivil olarak da amir memur olarak da ama özetlemem gerekiyorsa [2015]'den sonra derse ki bir polis memuru veya bir amir arkadaşımız, kardeşimiz yani ben 2015'den sonra zaten gitmiyordum, irtibatı kopartmıştım derse benim onu iddia ederek yok gidiyor diyecek bir belge yok, çünkü elimdeki belgenin özelliği [2015]'de güncellenmiş bir listeyi teslim ettiğim için onun üzerinden ben yorum yaparak bilgi veriyorum."

...

BAŞKAN: Veri kaynağı olarak diyor bazı bilgiler var ki diyor çocuğunun ikinci ismini diyor dedesi bile unutmuş ama diyor kayıtlarda çıkıyor diyor, acaba diyor bu kayıtları diyor, bu bilgileri diyor POL-NET' ten mi aldınız diyor?

GİZLİ TANIK GARSON: Sayın Başkanım normalde bizim emniyet mahrem yapı sivil abilerin olduğu liste yapının kendi oluşturduğu bir excel sayfasıdır ama avukat beyin söylemiş olduğu yani tüm emniyet sınıfının dahil olduğu ne kadar emniyet mensubu varsa bu zaten birebir de aynen dendiği gibi yani personel daireden gelmiş, bizlere verilmiş yani idarecilerimiz tarafından getirilmiş formattır, dolayısı ile yani personel dairenin emniyette birebir kullandığı bir formattır yani bizim işimize yarayan kısmı da kesilmiş olabilir ama oradan alınıp getirilmiştir yani öyle bir listedir doğru söylüyor yani.

BAŞKAN: Bazı bilgiler POL-NET' ten alınmış olabilir diyorsun yani?

GİZLİ TANIK GARSON: Evet.

...

BİR KISIM SANIKLAR MÜDAFİ AV. [F.Ç.]: Efendim şimdi tanığı dinledik, tanık kendisinin mahrem imamlar kategorisinde olduğunu ve veri topladığını beyan etti ve bu topladığı verileri de sayman olarak işlediğini. Şimdi bu veri analiz raporlarını incelediğimizde bazı bölümlerde olmuş olabilir ya da işte bu şekilde değerlendirilmiştir gibi ibareler var, şimdi gelen verileri işlediğine göre bu kişilerin hangi kategoriye yazılması gerektiğini biliyor ve işliyor, neden bu şekilde muallak ifadeler kullanılmış? Yani tam anlamıyla bilmiyor mu bu

kodların ne anlama geldiğini?

BAŞKAN: Evet ne diyorsun?

GİZLİ TANIK GARSON: Sayın Başkanım bir kere ezberden bilemeyiz yani bu orada çok şey var çünkü yani bir amirle memurla alakalı başka mesela F'ler var, başka cemaatlere mültesipliği vardır yani parametre çok geniş olduğu için bu ezberden yapılmaz, bunun bilinenleri nedir ? mesela A5 bilinir, B5 bilinir, sayısal bilinir, sayısal A bilinir ama uzadığı gittiği zaman yani burada diller var, ondan sonra SC ve SCA' lar yani çok fazla rumuz var, bu rumuzları yazmak için biz ve bizim gibi meslek bu işi yapan arkadaşlar onların hepsinin kayıtlı olmuş olduğu bir [excel] sayfasından bakarak buralara yazılır, yani oradan bu aradaki yani kafadaki karışıklık giderilir yani net yazılmış olur, dolayısı ile ister ben olayım ister başka bir veri toplayan bir kişi olsun bunu ezberden hepsini bilemez ama öne çıkmış olanlar bilinir yani çünkü öncelikle bilinmesi gereken şeylerdir çünkü sizin yol yürüdüğünüz insanlardır, A'dır, B'dir, C'dir bunlar bilinir ama uzaklaşıldığı kadarıyla o şeyler biraz az bilinir çünkü bir defa işlerseniz bir daha hiç kullanmazsınız onları, güncellemezsiniz de çünkü sizin karşınızda olan bir F tekrar sizin içinize gelecek bir insan değildir, işlersiniz biter yani unutulabilir çünkü öbürüyle sürekli iş yapıyorsunuz, bir de verilerin tamamını ben girmiyorum yani hep baştan beri ifade ettim ben bunun bir parçasıyım yani her il de var yani 160-200 dolayında veri giren insan var, dolayısı ile insan hatası da bazen olabilir yani burada bir isim burada varsa sivil olsun amir memur olsun burada bir problem yoktur ama o insanların verilerin güncellenmesinde problem olacağını hep kabul ediyorum çünkü geçenlerde devletimizin de soy ağacında açıkladığı gibi yani insan giriyor dedesi ölmemiş gözüküyor, bu tip teknolojinin getirdiği olabilir ama bir insan bu excelde varsa amir veya memur olarak veya sivil olarak dolayısı ile burada vardır ama ilk bilgilerin de bazı hataları olmuş olabilir, bunu ifade etmemizde fayda var.

...

SANIK [A.B.]: Bu 160 kişi ile veriyi topladıklarını söyledi, acaba bu veriler içerisinde örgüt mensuplarının örgüt ile olan irtibatlarını gösteren örneğin para vermesinin, konuşmalarına katılmasını, çocuğunun okula gitmesini, bankasya da para olmasını, bylock kullanması gibi, örgüt ile iltisakını gösteren verilerde var mı acaba ?

BAŞKAN: Evet ne diyorsunuz?

GİZLİ TANIK GARSON: Sayın Başkanım normalde bu insanların sohbete gelmesi, para vermesi bu tüm bölgelerde illerde biraz (anlaşılamadı) bırakılmış, format ortada olduğu için dolduran da var, doldurmayan da var ama normalde diyelim insanlar kimin ne kadar para verdiğini, gelip gittiğini görme açısından bunları yazarlar, işlerler buraya, en son soruyu alamadım, kusura bakmayın bir parametre daha vardı.

BAŞKAN: Diyor ki bylock kullanıp kullanmadığı, işte sohbetlere tamamen katılıp katılmadığı, himmetin hepsini verip vermediği, bankasya da bir irtibatının olup olmadığı, çocuklarını okula yazdırıp yazdırmadığı.

GİZLİ TANIK GARSON: Sayın Başkanım normalde bu başka mahkemelerde de benim karşıma geldi, ben bunu açıklıkla ifade etmem gerekirse doğruluk olarak, doğruluk düzleminde normalde zannedersem kişinin bankasya da parasının bulunması, çocuklarının bizim cemaat okullarına gidiyor olmaması bunlar sonradan ilgili emniyette ki yapının yani Kom çalışıyorsa, Tem çalışırsa bunların eklediği şey olarak düşünüyorum. Yani bylock kullandığı özellikle yani belki biz yazmış olabiliriz onu ama özellikle bankasya da parasının

olması hesabının olması veyahutta çocuklarının kurumlara gidiyor olması okullara bununla alakalı bizim takibimiz yoktu, benim verdiğim formatlarda yoktu ama ilgili emniyet biriminin bu boyutlandırmak, yapmak, daha bütüncül bakmak için eklemiş olduğu şeyler olduğunu düşünüyorum özellikle bankasya ile çocuklarla alakalı. Bylocku da tam söyleyemiyorum, (anlaşılamadı) kalıyorum çünkü bylock ID' leri bazen yazılıyor o da yine büyük ihtimal emniyetteki bazı ilgili birimlerimizin, soruşturmayı derinleştirmek daha bütüncül bakmak için eklemiş olduğu bir şey olabilir yani bir sütun olmuş olabilir diye düşünüyorum Sayın Başkanım.

...

SANIK [A.A.]: Bunu sorma sebebim şimdi şöyle düşünüyorum ben, bu şahıs gitti emniyete, emniyette açtılar burayı, içine bazı verileri yüklediler, kapattılar. Sonra şahıs bir ay sonra tekrar geldi. Bir ay sonra geldi, teslim etti diyelim bunları. Şimdi ben böyle bir iddiada bulundum, şimdi bu benim iddiam değil mi, bir kişiyim ben. Bunu ben maddi olarak birşeyle delillendiremedikten sonra bunun bir anlamı olmayacaktır değil mi? Şimdi bu adam gelmiş birşeyi iddia ediyor ve kendisinin de bilmediği bir sürü isimleri veriyor bir şekilde. Yani kendisini şöyle söyleyeyim yani kanunlarda ve hukuk içerisinde burada mesela insanlar pandoradan yargılandılar, pandorada ismi var diye yargılandılar. Orada mağduriyetlerini dile getiriyorlar burada, onları yazanlar da var vs vs bunun için savunmalar yapıldı. Bu adamın vermiş olduğu şeyin doğru olduğunu biz nasıl anlayacağız ?

BAŞKAN: Evet ne diyorsun? Beyanın var mı bu konuda?

SANIK [A.A.]: Ben verdim bu kesin doğrudur dediği zaman doğru oluyorsa ben dediğim zaman niye doğru olmayacak?

GİZLİ TANIK GARSON : Sayın Başkanım buna akıl yürüttüğümüz zaman benim doğru diyeceğime siz doğru değil diyeceksiniz o zaman şöyle, bir veri toplayan bilgisinin daha devletin ele geçirilmesi lazım, ondan veriyi alması lazım, onu eşleştirmesi lazım, öyle bir pratikteki kimseyi nereden bulucaksınız şimdi, bulamadığınız müddetçe doğru diyeceksiniz.

BAŞKAN: Bunlar kesin delil değil zaten takdiri delil

SANIK [A.A.]: Şundan söylüyorum, tüm bu veriler emniyet genel müdürlüğünün

BAŞKAN: Senin hakkında bir veri yokmuş zaten herhalde.

SANIK [A.A.]: Sonuçta başkanım bunlar emniyet genel müdürlüğünün polnetten aldığı veriler deniyor, sadece buraya üç, beş tane veri eklenerek birşeyler yapıldığı görülüyor. Şimdi ...abinin dediği gibi biz excel tablosunu girdiniz, control F dediğiniz zaman arama yaptığı gibi, control H derseniz de değiştir butonu var. Çok basit, oraya birşey eklediniz, herkese bir şey yazabilirsiniz, ya bu adam yaptıysa böyle birşeyi bunu da şöyle söyleyelim, bugüne kadar ifade veren insanların ifadelerinde okuyoruz, şu şöyledir, bu böyledir ama yüz yüze geldiği zaman konunun öyle olmadığı şeyler de var. Yani şahsın getirileceği devlet olarak ne kadar itimat edeceğiz, benim sorularımın sebebi buydu, bundan dolayı sordum, teşekkür ederim.

..."

25. Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesinin 2017/250 sayılı dosyası üzerinden yapılan 16/2/2018 tarihli duruşmanın Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) çözüm tutanağının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Başkan [A.T.]: bu veriler nerelerde, hangi ortamlarda tutuluyordu, yedekleri var mıydı bunların

Gizli tanık GARSON: efendim yedekleri var yani olur yani dolayısıyla ben zaten yedekli olarak teslim ettim iki taneydi yani genelde bu veriler kaybolduğu zaman ondan sonra yedekli olur. Ama az önce başta ifade ettiğim gibi bu bilgiler aslında çok insanda vardı yani Türkiye'de çok insan derken bu mahrem yapıyla kıyasladığınız zaman yani mahrem yapıyla ifadeyi yan yana getirdiğiniz zaman insan yoksa bu bir yerde olması lazım. Ama bu bölgelerde, bazen illerde filan da vardı dolayısıyla örneğin ben yani bu verilerimi kaybetmiş olsam 4700'le alakalı Türkiye'nin muhtelif yerindeki arkadaşlarla görüşerek, yazışarak yeniden temin etme imkanım aslında vardı yani bende olan onlarda da var, onda olan bende de var biraz efor sarf ettiğim zaman bende kaybolmuş bilgileri yeniden elde etme imkanım vardı. Ama yedekli çalışılması yine bu zahmete de girmemek için tavsiye edilirdi, saklanması ifade edilirdi. Bunların kendilerine göre güvenlik şifreleri vardı. dolayısıyla herkesin kendine göre sakladığı, muhafaza ettiği, yedekli bir sistemi vardı ama tamamen yedeğini de kaybolduğu bir zamanda Türkiye genelinde ilgili kişilerle görüşerek bunun temin edilmeside zor bir iş değildi.

Başkan [A.T.]: bazı bilgiler hatalı, eksik olabiliyor mu bu konuda.

Gizli tanık GARSON: efendim olabilir o şundan dolayı bilgi hata dediğimiz mesela diyelim ki il İzmir merkezi diyelim Denizli'den bilgi istedi o insanın biraz ihmali varsa hızlı bir şekilde istenmişse bazen excelin acizliğine gelebilecek yani çakıştırma, hızlı yazma yani böyle aşağıya doğru çekme yani çok yani ben teknik olarak bilmiyorum ama aşağı doğru çekildiği zaman bazen yanlış olduğu olabiliyor ama bunlar 2016 Nisan ayında diyorum en son verileri verdiğimizde zaten bu tip yanlışlıklar olduğu zaman biz bunun öncesinde bunları görüyoruz bir şekilde ortaya çıkıyor ama 2016 Nisan ayı artık yeni yeni veriler, veri bilgisi girmediğimiz, veriler, bilgilerin artık donduğu, çok hareket etmediği bir zaman olduğu için yeni bir talep de olmuyordu, yeni bir girişde olmuyordu dolayısıyla o noktada net bilgiydi. Ama önceki zamana gittiğimiz zaman yer yer eksiklikler olabiliyordu yani sizin eski verilerde beşyüz personel varmış şimdi 400 tane girmişiniz dediğimiz zaman o 100 tane tekrar unutulmuş, ihmale gelmiş yani hızlı bir şekilde gönderildiği için diye ikaz edildiği zaman o bilgiler tekrar gelme imkanı vardı. Ama 2016 Nisan ayı son güncellemenin olduğu aydı daha sonra bir güncelleme yapılmadı. Dolayısıyla bu bilgiler benim kanaatime göre net bilgilerdi efendim."

26. Yine Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesinin 2017/250 sayılı dosyası üzerinden yapılan 21/9/2018 tarihli duruşmanın SEGBİS çözüm tutanağının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Üye [M.Y.] : Peki bunların güvenirliği nedir?

Gizli Tanık Garson: Sayın başkanım normalde bu listede gerek polis, gerek amir, gerekse sivil mahrem abi listede varsa bu kişi reelde vardır. Ama 81 ilde veri toplayan kişileri de göz önünde bulundurduğunuz zaman insan faktörünü yani bu kişilerin bazı telefon bilgileri yanlış olabilir. Bu yanlışın sebebi o veriyi veren birebirde bizim sorduğumuz kişide yanlış vermiş olabilir Tc’sini eksik vermiş olabilir yani bu toplandığında, istendiğinde. Veyahut da bu kişilerin excelin acizliğine uğramış, bunu çekmiş te olabilir. Bizim burdaki esas şeyimiz listede bu x şahsı var mı? Bu şahıs yerinde mi başka ile bir tayin oldu mu, gitti mi buna

bakarız. Yani bizim için.

Üye [M.Y.]: Anladım. Peki

Gizli Tanık Garson: Ama burda plakası eksikti, telefonu eksikliği çok bizim takıldığımız, takip ettiğimiz şeyler değildi.

Üye [M.Y.]: Peki şunu sormak istiyorum sizin yani bize gelen bazı beyanlarda, sorularda benim müvekkilim veyahut da ben yanlışlıkla bu listeye yazıldım. Beni karıştırmış diyenler var öyle bir karışmanın veyahut da hatanın olma ihtimali var mı sizin tuttuğunuz kayıtlarda bu kişinin mutlaka, bu kişi mutlaka Fetö/ Pdy örgütünün içerisinde midir yani sizin sd'de tuttuğunuz.

Gizli Tanık Garson: Evet ... sayın başkanım. Bunlar reelde olan kişilerdir çünkü bunları biz teslim etmeden bunları …(anlaşılmadı) yapıyoruz, bunlarla iş yapıyoruz eğer burda bir insanın burdan maksat sulandırılma, karıştırılma, bunu ekleme, çıkarma, yanlışlıkla yazılma gibi şeylerden yola çıkarsak zaten biz o düz zeminde işimizi yapamayız ki böyle yanlışlıklar olduğu zamanda benim gibi bu listeyi takip eden insanlar bugün olmasa bile yarın onun farkına varacağından dolayı böyle bir yanlışlık zaten yolda yürürken takip edilir, bulunur ki bunlara da ben çok şahit olmadım. dolayısıyla buraya yazılan şeyler gerçek kişilerdir. Ama dediğiniz gibi bir ildeki bir kişi o şahsın bilgilerini ihmalkarlığından olabilir, yanlış yazmış olabilir, eksik yazmış olabilir.

Üye [M.Y.]: …(anlaşılmadı) Yani şunu sormuyorum ben size isim yazıldı yani o isim diğer bilgilerle o kişiyse bu adamın örgüt dışı birisi olup olmadığı veyahut da mutlaka sizin örgüttendir diye bir durum var mı yoksa hatayen oraya yazılma gibi bir ihtimali var mı?

Gizli Tanık Garson: Yok hatayen bir yazılma ihtimali olmaz sayın başkanım."

B. Somut Olay Bilgisi

27. Başvurucu, Emniyet Genel Müdürlüğü emrinde 3. sınıf emniyet müdürü olarak görev yapmaktayken 17/4/2015 tarihinde resen emekli edilmiştir. Devam eden süreçte terör örgütleriyle veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla iltisakı yahut irtibatı olduğundan bahisle 29/10/2016 tarihli ve 29872 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (675 sayılı KHK) ekli (2) sayılı listede ismine yer verilmek suretiyle rütbesi alınmıştır.

28. Başvurucu, kararın iptaline karar verilmesi talebiyle OHAL Komisyonuna başvurmuştur. OHAL Komisyonu 2/4/2019 tarihinde başvuruyu reddetmiştir. Kararın "Başvuruya İlişkin Bilgi, Belge ve Tespitler" başlığı altında, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığından ve Emniyet Genel Müdürlüğünden temin edilen bilgilere göre başvurucunun 2017/68532 hazırlık numaralı soruşturma dosyası kapsamında ele geçen Emniyet Genel Müdürlüğü teşkilatı personeline ilişkin örgüt arşivindeki detay bilgisinde; mahrem yapıda B4 (FETÖ mensubiyeti olan, sadakati ve bağlılığı olan ancak bazı konuları sorgulayan veya zaafı olan kişiler) seviyesinde kodlandırılmış durumda olduğunun tespit edildiği belirtilmiştir. Kararda ayrıca başvurucunun FETÖ/PDY'ye aidiyeti ve bu örgütle iltisakı veya irtibatı olduğu gerekçesiyle kapatılan Aksiyon Özel Eğitim Kur. ve. Yay. İnş. Taah. Tic. A.Ş.ye 17/1/2014 tarihinde toplam 1.650,00 TL ödeme bilgisinin bulunduğu vurgulanmıştır. Son olarak başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yürütülen kovuşturmanın devam ettiği, anılan kovuşturmada başvurucu hakkında verilen tanık beyanında FETÖ/PDY mahrem

yapılanması içinde yer aldığı, FETÖ/PDY tarafından organize edilen sohbet adı altındaki örgütsel toplantılara katıldığı, FETÖ/PDY'ye burs, kurban ve himmet adı altında maddi destekte bulunduğunun belirtildiği ifade edilmiştir. Bu tespitlerin başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibatını ortaya koyduğu vurgulanmış, tesis edilen rütbenin geri alınması işlemine karşı yapılan başvurunun reddedilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

29. Başvurucu, OHAL Komisyonu kararının iptaline karar verilmesi talebiyle 23/8/2019 tarihinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde 675 sayılı KHK ile kendisine ağır bir suçlama isnat edildiğini ve sonuçları büyük mağduriyetlere neden olacak şekilde rütbesinin alındığını belirtmiştir. Ayrıca emekli bir kamu personeli olarak somut bir delil ortaya konmadan terör örgütü üyesi ilan edildiğini ve mesleki haklarının elinden alındığını ileri sürmüştür. Başvurucu, son olarak isnat edilen eylemlerin işlendiği tarihte suç olmadığını, hakkında verilmiş bir mahkûmiyet kararı olmadığını belirterek masumiyet karinesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

30. İçişleri Bakanlığı (İdare) tarafından dava dosyasına sunulan savunmada 15 Temmuz darbe girişimi ve OHAL süreci aktarılmış, FETÖ/PDY'nin yapısına ilişkin hususlara değinilmiştir. Bunun yanında anılan savunmanın ekinde yer alan veri inceleme raporunda emniyet teşkilatına yönelik olarak ele geçen kodlama bilgilerine yer verilmiş; buna göre"B4: FETÖ mensubiyeti olan, sadakati ve bağlılığı olan ancak bazı konuları sorgulayan veya zaafı olan kişileri ifade ettiği" şeklinde bir açıklama yapılmıştır. Ayrıca bahse konu veri inceleme raporunun başvurucu ile ilgili olarak düzenlenen sorgulama sonucu kısmı özetle şöyledir:

" TÜM EMEKLİ... Ad: Ercan, Soyad: İçli ... Rütbe: 3. SINIF EMNİYET MÜDÜRÜ ... NHY: B4 ... Aktif Ünvanı: EMNİYET MÜDÜRÜ (ÖĞRETİM GÖREVLİSİ) ... Fiili Çalıştığı yer: Trabzon Pmyo ... Emekli Edilme Maddesi: Geçici Madde 27."

31. Ankara 25. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) 4/6/2020 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararda ilk olarak FETÖ/PDY'nin niteliğine ilişkin genel değerlendirmeler yapılmış, FETÖ/PDY ile bağlantılı kişilerin kamu görevinden çıkarılması sürecine dair genel bilgiler verilmiştir. Bu bağlamda kamu görevlilerinin sadakat yükümlülüğünden bahsedilmiş, FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatı olan kişilerin kamu görevinden çıkarılması sürecinde milletlerarası yükümlülüklere uyulduğu, bu tedbirin çekirdek haklara dokunmadığı ve ölçülü olduğu yönünde değerlendirmeler yapılmıştır. Ayrıca işleme temel alınan KHK'yla rütbenin geri alınması tedbirinin uygulanması için FETÖ/PDY ile kurulan bağın mutlaka üyelik veya mensubiyet şeklinde olmasının zorunlu olmadığı, bu bağın iltisak ya da irtibat şeklinde olmasının yeterli görüldüğü, bu nedenle de somut olayda başvurucunun FETÖ/PDY ile bağı (iltisakı ya da irtibatı) olup olmadığının irdeleneceği belirtilmiştir. Bununla birlikte Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Soruşturma Bürosunun 2017/68532 sayılı soruşturması kapsamında örgüt üyesi olan veya olmayan tüm emniyet teşkilatı personelinin kodlanmasına ilişkin bilgilerin yer aldığı belirtilmiştir. Bu bağlamda İdare Mahkemesi bahse konu dijital materyallerdeki kodlama listelerinin FETÖ/PDY ile irtibatlı ve iltisaklı olma hususundaki incelemeye esas alınabileceği kanaatine ulaşmıştır.

32. Netice itibarıyla İdare Mahkemesi, başvurucuyla ilgili olarak örgüt arşivindeki detay bilgisinde FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisakını ortaya koyacak şekilde mahrem yapıda B4 (FETÖ/PDY'ye mensubiyeti olan, sadakati ve bağlılığı olan ancak bazı konuları sorgulayan ve zaafı olan kişi) şeklinde kodlamanın olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca başvurucunun FETÖ/PDY'ye aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olduğu gerekçesiyle kapatılan Aksiyon Özel

Eğitim Kur. Yay. İnş. Taah. Tic. ve San. A.Ş.ye 2014 yılında ödeme yaptığı bilgisi bulunduğunun tespit edildiğini belirtmiştir. İdare Mahkemesi bununla birlikte başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan Trabzon 2. Ağır Ceza Mahkemesince (Ağır Ceza Mahkemesi) yürütülen kovuşturmada, kendisiyle ilgili "FETÖ/PDY silahlı terör örgütü mahrem yapılanması içerisinde yer aldığı, FETÖ/PDY'nin mahrem yapılanması tarafından organize edilen sohbet adı altındaki örgütsel toplantılara katıldığı ve FETÖ/PDY terör örgütüne burs, kurban ve himmet adı altında maddi destekte bulunduğu" şeklinde tanık beyanı olduğunu ifade etmiştir.

33. İdare Mahkemesi son olarak başvurucu hakkında terör örgütüne üye olma suçundan yürütülen kovuşturmanın devam ettiğini de belirterek, OHAL Komisyonu tespitleri ile başvurucu ile ilgili ceza yargılamasında elde edilen deliller birlikte dikkate alındığında başvurucunun FETÖ/PDY ile en az irtibat derecesinde bağı olduğu, OHAL Komisyonu kararında hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varmıştır. Diğer taraftan İdare Mahkemesi başvurucunun rütbesinin geri alınmasıyla ortaya çıkan temel hak ve özgürlüklerine yönelik müdahaleyle ilgili olarak da inceleme yapmıştır. Bu bağlamda İdare Mahkemesi uyuşmazlık konusu rütbenin geri alınması işleminin ölçülü olduğunu, uluslararası hukuktan doğan yükümlülükleri ihlal etmediğini, çekirdek haklara herhangi bir müdahalenin söz konusu olmadığını belirtmiştir.

34. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş; istinaf dilekçesinde önceki beyanlarını tekrar etmekle birlikte hakkındaki tanık beyanlarının soyut, belirsiz ve tahmine dayandığını vurgulamıştır. Garson'dan ele geçen kodlamalarda hataların olduğunu, kodlamaların geçerliliği olmadığını dile getirmiştir. Ayrıca hakkında verilmiş bir mahkeme kararı bulunmadığını ve isnat edilen eylemlerin gerçekleştirildiği tarihte suç teşkil etmediğini ileri sürmüştür.

35. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 14. İdari Dava Dairesi (Daire) 8/4/2021 tarihinde İdare Mahkemesi kararının usule ve hukuka uygun olduğu, kaldırılmasını gerektirecek bir neden bulunmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir.

36. Başvurucu, nihai kararı 27/5/2021 tarihinde öğrenmiştir.

37. Öte yandan Ağır Ceza Mahkemesince yürütülen yargılama kapsamında alınan ve İdare Mahkemesi kararında bahsedilen başvurucuyla ilgili tanık beyanları şöyledir:

"...GİZLİ TANIK ERDAL SEGBİS VASITASIYLA ALINAN BEYANINDA: "Ben daha öncesinde Aydın Cumhuriyet Başsavcılığına, Aydın 2. Ve 3. ACM'lere FETÖ/PDY silahlı terör örgütünün Aydın yapılanmasına ilişkin gizli tanık sıfatıyla beyanlarda bulundum. Huzurda bulunan sanık Ercan İçli'yi de Aydın ilinden tanırım. Kendisini Aydında Emniyet Müdürlüğünde Müdür Ercan İçli olarak tanırım. Hatırladığım kadarıyla kendisinin çocukları ilkokulda bu yapıya ait Muzaffer Ancın ilk okuluna gidiyordu, benim çocuklarım da oraya gidiyordu. Okullardaki öğretmenlerle çok iyiydi. Bu yapının içinde olduğunu biliyorum. 2012-2013 yıllarında tayini çıkana kadar Aydın'da bu yapının içindeydi. Birebir hangi faaliyetlere katıldığını bilmiyorum. Ancak okuldaki faaliyetlere katıldığını biliyorum. Yine bu yapının içinde olduğunu biliyorum. Daha önceki verdiğim ifademde belirttiğim gibi o zaman emniyet müdürü olan Ercan İçli örgütün sohbetlerine katılıyordu. Bunun haricinde ne tür işleri yaptığını bilmiyorum. Daha önceki verdiğim ifadem doğrudur" şeklinde beyanda bulunmuştur."

...Gizli tanık Erdal'ın Aydın 2. Ağır Ceza Mahkemesi 2017/287 E. Sayılı dosyasında verdiği

beyanında; 'örgütün Aydın ilindeki yapılanmasına üst mütevelli heyetini anlattığı, bu kapsamda dosyamız sanığının de örgüt toplantılarına katıldığını belirterek sanığın de dahil olduğu bu kişilerin bulabildiği kadar burs yada kurban temin ettiğini, himmetin elden toplandığını' belirtmiştir..."

38. Bununla birlikte Ağır Ceza Mahkemesi, silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediğinin sabit olmadığı gerekçesiyle 15/10/2020 tarihinde başvurucunun beraatine karar vermiştir. Anılan karar istinaf ve temyiz incelemesinden geçerek 23/1/2024 tarihinde kesinleşmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

39. 685 sayılı KHK'nın "Komisyonun oluşumu" başlıklı 1. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Anayasanın 120 nci maddesi kapsamında ilan edilen ve 21/7/2016 tarihli ve 1116 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararıyla onaylanan olağanüstü hal kapsamında, terör örgütlerine veya ... Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle başka bir idari işlem tesis edilmeksizin doğrudan kanun hükmünde kararname hükümleri ile tesis edilen işlemlere ilişkin başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamak üzere Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu kurulmuştur."

40. 685 sayılı KHK'nın "Yargı denetimi" başlıklı 11. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Komisyon kararlarına karşı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenecek Ankara idare mahkemelerinde iptal davası açılabilir."

41. 685 sayılı KHK'da yer alan bahse konu düzenlemeler 7075 sayılı Kanun'un 1. ve 11. maddesiyle kanunlaşmıştır.

42. 675 sayılı KHK'nın "Emekli Emniyet Teşkilatı personeline ilişkin tedbirler" başlıklı 2. maddesi şöyledir:

"(1) 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 55 inci maddesinin ondokuzuncu ve yirminci fıkraları ile geçici 27 nci maddesi uyarınca resen emekliye sevk edilenler, kendi isteğiyle emekli olanlar veya Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü hükümlerine göre meslekten veya Devlet memurluğundan çıkarılanlar ile müstafi sayılanlardan milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen FETÖ/PDY terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olan ve ekli (2) sayılı listede yer alanların rütbeleri alınır. Bu kişiler görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevlerine yeniden kabul edilmezler, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemezler; ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar. Bu kişilerin uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, emekli polis kimlikleri, gemi adamlığına ilişkin belgeleri, pilot lisansları ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları iptal edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar."

43. 675 sayılı KHK'nın 2. maddesindeki bu hüküm 6/2/2018 tarihli ve 7082 sayılı Olağanüstü

Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun ile kanunlaşmış olup maddenin güncel hâli şöyledir:

"(1) 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 55 inci maddesinin ondokuzuncu ve yirminci fıkraları ile geçici 27 nci maddesi uyarınca resen emekliye sevk edilenler, kendi isteğiyle emekli olanlar veya Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü hükümlerine göre meslekten veya Devlet memurluğundan çıkarılanlar ile müstafi sayılanlardan milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen FETÖ/PDY terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olan ve ekli (2) sayılı listede yer alanların rütbeleri alınır. Bu kişiler görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevlerine yeniden kabul edilmezler, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemezler; ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar. Bu kişilerin uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, emekli polis kimlikleri, gemi adamlığına ilişkin belgeleri, pilot lisansları iptal edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar."

2. İlgili Yargı Kararları

a. FETÖ/PDY'nin Yapısına İlişkin Kararlar

44. (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26/9/2017 tarihli ve E.2017/16.MD-956, K.2017/370 sayılı kararı ile onanarak kesinleşen 24/4/2017 tarihli ve E.2015/3, K.2017/3 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"FETÖ/PDY silahlı terör örgütü, paravan olarak kullandığı dini, din dışı dünyevi emellerine ulaşma aracı haline getiren; siyasi, ekonomik ve toplumsal yeni bir düzen kurma tasavvuruna sahip örgüt liderinden aldığı talimatlar doğrultusunda hareket eden; bu amaçla öncelikle güç kaynaklarına sahip olmayı hedefleyip güçlü olmak ve yeni bir düzen kurmak için şeffaflık ve açıklık yerine büyük bir gizlilik içerisinde olmayı şiar edinen; bir istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme kanalları, kaynağı bilinmeyen paralar kullanıp böyle bir örgütlenmenin olmadığına herkesi inandırmaya çalışarak ve bunda başarılı olduğu ölçüde büyüyüp güçlenen, bir yandan da kendi mensubu olmayanları düşman olarak görüp mensuplarını motive eden; 'Altın Nesil' adını verdiği kadrolarla sistemle çatışmak yerine sisteme sahip olma ilkesiyle devlete tabandan tavana sızan; bu kadroların sağladığı avantajlarla devlet içerisinde belli bir güce ulaştıktan sonra hasımlarını çeşitli hukuki görünümlü hukuk dışı yöntemlerle tasfiye eden; böylece devlet aygıtının bütün alt bileşenlerini ünite ünite kontrol altına almayı ve sisteme sahip olmayı planlayıp ele geçirdiği kamu gücünü de kullanarak toplumsal dönüşümü sağlamayı amaçlayan; casusluk faaliyetlerini de bünyesinde barındıran atipik/suigeneris bir terör örgütüdür.

İstişare kurulu, ülke, bölge, il, ilçe, semt, ev imamları gibi hiyerarşik bir yapı içeren insan gücünü ve finans kaynaklarını örgütsel menfaat ve ideolojisi çerçevesinde kullanıp Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin tüm anayasal kurumlarını ele geçirme amacı taşıyan FETÖ/PDY silahlı terör örgütü 'gizli yaşamak, her zaman korkmak, doğruyu söylememek, gerçeği inkâr etmek' üzerine kuruludur.

Talimatlar yoluyla kollektif bir şekilde mobilize olan, kamu erkinin kritik bürokratik alanları başta olmak üzere, kamusal alanı ele geçirme refleksi ile hareket eden, mülkiye, adliye, emniyet, eğitim, istihbarat ve ordu içerisinde kendi özel hiyerarşisi ile illegal şekilde

kadrolaşan, devletin tüm kurumlarına yerleştirdiği örgüt mensupları ile devlet teşkilatını kendisine hizmet eder hale getiren ve adeta devlet içinde ayrı bir devlet yapısı oluşturan örgütün lideri Fethullah Gülen tarafından;

'Esnek olun, sivrilmeden can damarları içinde dolanın!; bütün güç merkezlerine ulaşıncaya kadar hiç kimse varlığınızı fark etmeden sistemin ana damarlarında ilerleyin!'

'Adliye, mülkiye veya başka hayati bir müessesede bizim arkadaşlarımızın mevcudiyeti öyle ferdi mevcudiyetler şeklinde ele alınıp değerlendirilmemelidir. Yani bunlar gelecek adına bizim o ünitelerde garantimizdir. Bir ölçüde onlar bizim varlığımızın teminatıdır.'

'Zaman henüz uygun değil. Bütün dünyayı omuzlayıp taşıyabileceğimiz zamana dek, tamam olacağınız ve koşulların uygun olacağı zamana dek beklemelisiniz! Bilhassa, haber alma hususunda her zaman hasım cephenin çok önünde olunmalıdır.'

'Yani siz hâkim değilsiniz başka kuvvetler var. Bu ülkede değişik kuvvetleri hesap edecek dengeli, dikkatli, tedbirli, temkinli yürümekte yarar var ki geriye adım atmayalım...'

'Türkiye'deki devlet yapısı ölçüsüne göre bütün anayasal müesseselerdeki güç ve kuvveti cephemize çekeceğimiz ana kadar her adım erken sayılır ... bunca kalabalık içinde ben bu dünyayı ve düşüncemi sözde mahremiyet içinde anlattım ... sırrınız sizin sırrınızdır. Söylerseniz siz esir olursunuz.'

'Daima tedbirli olmalıyız, daima istişare içerisinde karar alın, ana istişare organı olan Başyüceler ne karar aldıysa onu uygulayın (Kaldı ki; Başyüceler'in lideri de kendisidir) bütün güç merkezlerine ulaşmalıyız...'

'Bir gün bana Ankara'da bin evimiz olduğunu söyleyin, devletin paçasından şöyle bir tutacağım, devlet uyandığında yapacağı hiçbir şey kalmayacak.' şeklinde değişik yer ve zamanlarda örgüt mensuplarına verilen talimatlarda gizliliğe atfedilen önem görülmektedir."

45. FETÖ/PDY'nin anılan Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararında yer alan hiyerarşik yapılanması ile ilgili diğer hususlar için bkz. Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, § 63.

46. Danıştay Beşinci Dairesinin Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 26/1/2022 tarihli ve E.2020/1197, K.2022/146 sayılı kararıyla onanarak kesinleşen 17/6/2019 tarihli ve E.2016/58146, K.2019/4158 sayılı kararında "FETÖ'ye İlişkin Tespit ve Değerlendirmeler" başlığı altında şu hususlara yer verilmiştir:

"...

Öte yandan Dairemizde derdest olan dava dosyalarında yukarıda belirtilen tespitleri destekler mahiyette, FETÖ'nün niteliğine ilişkin aşağıdaki beyanların yer aldığı görülmüştür:

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan M.Ü.ye ait Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 21/10/2016 tarihli ek sorgulama tutanağı: '...Şunu söylemem gerekiyor ki cemaat farklı sınav evlerinde kalan şahısları birbiriyle tanıştırmaz. ... Bu yapı sizi asla boşta bırakmaz, yani üniversiteden mezun olduğunuzda sınav çalışma eviniz hazırdır, sınavı kazanınca mülakat referans listeniz hazırdır, bunların her aşamasından sorumlu olan kişiler vardır. ...Kural olarak bu yapı gizlilik üzerine kurulu olduğundan bir evde kalan diğer evde kalan kişileri tanımazdı. Ama biz bazen tanıştığımızda

kimin bizden olduğunu hissediyor ve anlıyorduk. Biz staja başladıktan sonra bize yavaş yavaş tedbire riayet etmemiz hususu anlatılmaya başlandı. …bu yapıda ciddi bir hiyerarşi söz konusuydu. Ben maaşımın bekarken %15'ini, evlendikten sonra ise %10'unu cemaate himmet olarak verdim. …Evde kalan kişi sadece ev abisini tanır. Kıdemsiz birinin üst abileri tanıma şansı yoktur. Staj esnasında bize namazınızı gizli kılın gerekirse zorunlu hallerde namazlarınızı cem edin diyorlardı. Ramazan orucunuzu tutun ancak gerekirse oruç tutmuyormuş gibi davranın diyorlardı. Bunun haricinde önemli bir husus da bize evliliğin faziletleri anlatılıyordu. …Evlilikten sorumlu abi, evlendirmeyi düşündüğü erkeğe gelerek erkekten bir vesikalık fotoğraf ve bir CV ister, devamında bu CV'yi ve fotoğrafı bir havuza atardı. Aynı işlemi bayanlar için de yapıyorlardı. Devamında evlilikten sorumlu abi kendince uygun gördüğü eş adaylarını birbirleriyle tanıştırıyordu.'

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan A.A.ya ait Kilis Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünce düzenlenen 23/06/2017 tarihli şüpheli ifade tutanağı: '17-25 Aralık süreci sonrası örgütün sivil imamı Erdal kod adlı şahsın katıldığı …bir toplantıda sivil imam adlicilere hitaben 'elinizde ...siyasal iktidara ilişkin yolsuzluk ihale usulsüzlüğü vs. gibi ses getirecek dosya varsa, bu tarz ses getirecek dosyaları bekletmeyin, hemen davasını açın.' dedi. …Örgüt mensuplarının deşifre olmasını önlemek için tedbir ya da ruhsat diye tabir edilen yöntemler uygulanmaktaydı. Bu kapsamda örneğin; cuma namazına gitmememiz, adliyede namazları ima ile (göz ile) kılmamız, eğer mümkünse namaz vakti yetişiyorsa namazları cem ederek (birleştirerek) evde kılmamız, ramazan ayında eğer belli olacaksa oruç tutmamamız ve gerektiğinde alkol almamız talimatlandırılmıştı. …Bizim mezuniyet balomuzda, o dönemki yargı bürokrasisinin hassasiyeti de gözetilerek protokol masalarından görülecek açıdaki ön sıra masalara hep örgüt üyeleri oturtulmuş ve bunlara alkol almaları talimatlandırılmıştı diye biliyorum. …Seçim [2014 tarihli HSYK seçimi] süreciyle ilgili son olarak belirtmek istediğim, örgütün ByLock üzerinden birbirleriyle haberleşerek Facebook'taki hâkim-savcı gruplarında ya da adalet.org'da organize bir şekilde hareket ederek bağımsız aday tanıtımlarının altına adayı övücü, parlatıcı, adayı ön plana çıkartıcı yorumlar yapılmasının sağlanmasıydı. Buna örnek olarak bir olay anlatayım; R.Ş. mahkemede yanıma gelip bana tefonundaki ByLock mesajını okuttu. Yazının içeriğinde; --Tüm arkadaşların dikkatine, şu gün şu saatte Facebook'taki hâkim savcı gruplarında ve adalet.org'da '[İ.Ç.] Gerçeği' isimli bir paylaşım yapılacaktır. Paylaşımın altına bağımsız aday [İ.Ç.yi] övücü yorumlar yapıp destekleyelim … Görüldüğü üzere örgüt sosyal medyada organize bir şekilde hareket ederek seçimde başarılı olmayı amaçlamıştır. ...FETÖ yargı mensuplarını T1, T2, T3, T4, T5 üst başlığı/ tasnifi adı altında grup grup, hücre tipi yapılandırılmıştır. T3'teki bir kişinin ekstra bir tanışıklık yoksa diğerlerini bilmesi mümkün olmadığı gibi, yine T3 altında yer alan grupların da birbirini tanımaması genel kuraldır. Tedbir denilen gizlilik kurallarına riayet edilerek bu gizliliğin sağlanması amaçlanmıştır. Ama özellikle Ankara'da staj döneminde bu gizliliği sağlayamadılar. Bir çok farklı gruba mensup kişi birbirlerini bir şekilde tanıdı veya başkasından duymak suretiyle öğrendi. Ancak tedbire son derece riayet edenler kendilerini gizleyebilmiştir.'

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan M.Ö.ye ait Osmaniye Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 18/10/2016 tarihli sorgulama tutanağı: 'Taşra yapılanmasında o dönemki adı ile cemaatin bu yapılanması profesyonel olarak yürütülüyordu. 2002 yılından itibaren taşra yapılanması kendi içerisinde T1, T2, T3, T4, T5 şeklinde bölümlere ayrılmıştı. ('T' taşra anlamına gelen yapılanmayı simgelerdi). T1 grubu 39 bin sicilden daha önce gelenlerdi. T2 grubu 39 bin, 42 bin sicillileri, T3 grubu 92 bin 109 bin arası sicillileri, T4 grubu daha sonraki sicillileri, T5 grubu 125 bin ve sonraki sicillileri

ifade ederdi.'

Sonuç olarak FETÖ'nün, yıllar itibarıyla takiye (olduğundan farklı görünme) esasına dayanan uzun vadeli bir projenin aşamalarını izleyerek kurduğu strateji doğrultusunda, kamu kurumlarında ve yargı organlarında demokratik devlet düzeninden ayrıksı ve ona paralel şekilde teşkilatlanmak suretiyle ülkenin bağımsızlığını, bütünlüğünü ve demokratik hukuk devletini tehdit edici, anayasal düzene sadakat yükümlülüğüne aykırı davranışlar gösteren bir yapılanma hâline geldiği anlaşılmaktadır. Nitekim bu yapılanma tarafından 15 Temmuz 2016 gecesi anayasal düzene, demokratik kurumlara ve bizatihi Türk Milletine karşı darbe teşebbüsünde bulunulmuştur.

Darbe teşebbüsünün bertaraf edilmesini takip eden günlerde, söz konusu kalkışmaya dâhil olan kişilerin telefon konuşmaları ve mesajları ortaya çıkmıştır. Anayasa Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri (B. No: 2016/22169, 20/06/2017) kararında da yer alan, darbe teşebbüsünün şüphelilerinden olan Komiser Yardımcısı E.G.nin telefonunda bulunan mesajlar bunlara örnek teşkil etmektedir. E.G.nin telefonunda, 'önemli, durum kötü, çok acil duyuru. tüm il ve ilçe imamlarını, abilere, ablalara, kurum imamlarına iletin, tüm hizmet mensupları darbeyi şiddetle kınayan açıklama yapsın, meydanlara inip kendisini kamufle etsin, resim çekilip sosyal medyada yayınlasın, demokrasi, seçilmiş irade falan desinler, ama fazla da asla muhterem hoca efendinin adı geçmesin açıklamalarda, hepimizi alabilirler, herkes -darbeden haberim yok TV'de gördüm ilk kez- desin, asla hükümete ve Tayyibe karşı olumsuz bir paylaşım yapmayın, bu gurubu kapatıyorum şimdi' şeklinde mesajların bulunduğu tespit edilmiştir."

47. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 14/4/2025 tarihli ve E.2024/1375, K.2025/829 sayılı kararında şu hususlara yer verilmiştir:

"...

İdari işlemlerin hukuka uygunluğunun yargısal denetiminin, kural olarak söz konusu işlemlerin tesis edildikleri tarihteki hukuki duruma göre yapılması esas ise de, dava konusu edilen işlemlerin niteliğine göre idari işlemin tesis edildiği tarihten önceki dönemi ilgilendirmesi koşuluyla, yargılama sürecinde veya daha sonra ortaya çıkan tüm bilgi ve belgelerin işlemin hukuka uygunluk denetiminde göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Bu çerçevede, FETÖ/PDY terör örgütünün, büyük bir gizlilik ve takiye içinde Devleti ele geçirmek amacıyla yasadışı faaliyetlerde bulunduğu, söz konusu örgütle olan iltisak veya irtibatın, 21/07/2016 tarihinde ülke genelinde olağanüstü hal ilan edilmesinden çok daha önceki süreçte de ortaya çıkabileceği, bir anda ortaya çıkmasının mümkün olmadığı, örgütün yapılanma yöntemi de göz önünde bulundurulduğunda iltisak veya irtibatın uzun bir süreci kapsadığı değerlendirilmektedir.

..."

b. Garson Kod Adlı Gizli Tanıktan Ele Geçen Kodlamalara İlişkin Kararlar

i. Anayasa Mahkemesinin Bireysel Başvuru Kararları

48. Anayasa Mahkemesinin Ulvi Kün ([1. B.], B. No: 2016/72052, 10/12/2019) kararının ilgili kısmı şöyledir:

"1. Başvuru, tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının

ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

...

38. Rize Sulh Ceza Hâkimliğinin tutuklama kararında, başvurucu yönünden kuvvetli suç şüphesini oluşturan somut olguların bulunduğuna genel olarak değinilmiş, ayrıca Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile irtibatlı HTS kayıtlarına ve istihbarat raporlarına atıf yapılmıştır ...

39. İddianamede ise başvurucunun meslekten ihraç edilmesine, 2004-2010 yılları arasında ABD'de eğitim görmesine, başvurucunun çalıştığı birimlere ve aldığı eğitimlere, mesai arkadaşları nezdinde ve çevresinde yapılan araştırma sonucu FETÖ/PDY ile iltisaklı olduğu değerlendirmesine dayanılmıştır. Bunların haricinde mahkûmiyet kararında da atıf yapılan H.Ö. adlı kişiye ait 7/3/2017 tarihli tanık ifadesi ve 7/3/2018 tarihli Veri İnceleme Raporu bulunmaktadır.

40. Başvurucu hakkındaki veri inceleme raporu Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen emniyet mahrem yapılanması soruşturmasında Garson kod isimli gizli tanığın vermiş olduğu Micro SD kart içeriğindeki bilgilere istinaden hazırlanmıştır. Bu Micro SD kart içinde FETÖ/PDY tarafından emniyet personeli ile ilgili yapılan fişleme kayıtlarının bulunduğu ve örgüt perspektifiyle örgüte bağlılık düzeyine göre emniyet personeline bazı kodların verildiği belirtilmiştir. Veri inceleme raporunda başvurucunun 'FETÖ mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişiyi' ifade eden A4 koduyla kodlandığı açıklanmıştır. FETÖ/PDY'nin neredeyse ülkedeki tüm kamu kurumlarında örgütlendiği ancak Türk Silahlı Kuvvetleri, emniyet birimleri, yargı organları ve istihbarat birimlerinde örgütlenmeye özel bir önem verdiği ve bu yerlerin mahrem alanlar olarak ifade edildiği bilinmektedir. Yine FETÖ/PDY'nin bu alanlarda görev yapan mensuplarının örgüt içindeki yapılanmada sivil imamlara bağlı olarak faaliyette bulundukları birçok soruşturma ve kovuşturma belgesinde ifade edilmiştir. Bu kapsamda emniyet müdürü olarak görev yapmakta olan başvurucu hakkındaki veri inceleme raporuna esas dijital verinin (Micro SD kartın) FETÖ/PDY'nin emniyet teşkilatından sorumlu sivil imamları tarafından ülke çapında emniyet personeli hakkında düzenlenmiş olan birtakım kayıt ve kodları içerdiğinin ve bir gizli tanık tarafından soruşturma mercilerine verildiğinin belirtilmesi karşısında bu dijital veri içinde yer alan başvurucuyla ilgili bilgi ve olguların somut olayın koşullarında FETÖ/PDY ile başvurucu arasında örgütsel bir ilişki bulunduğuna -dolayısıyla başvurucunun suç işlediğine- dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğunun kabulü mümkün değildir. Nitekim anılan dijital verideki olguların Yargıtay tarafından da FETÖ/PDY ile bağlantılı suçlar bakımından örgütsel ilişkinin varlığı hususunda önemli bir veri olarak kabul edildiğine işaret eden yargısal kararlar mevcuttur..."

49. Anayasa Mahkemesinin Hasan Hüseyin Özan ([1. B.], B. No: 2022/103754, 27/5/2025) kararının ilgili kısmı şöyledir:

"1. Başvuru, terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet hükmü nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ve diğer anayasal hakların ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

...

31. Bölge Adliye Mahkemesinin mahkûmiyet hükmüne esas aldığı tanık Y.R.nin ifadesinde, başvurucuyu 2012-2013 yıllarında birkaç kez sohbet toplantılarında gördüğünü, başvurucunun toplantılarda para verdiğini görmediği yönündeki beyanları karşısında toplantıların örgütsel niteliğine ve Yargıtayca kritik olduğu belirtilen tarihlerden sonra

devam edip etmediğine ilişkin herhangi bir açıklamaya yer verilmediği görülmüştür.

32. Yargıtay uygulamasında ise sanıkların Garson kod adlı gizli tanıktan ele geçirilen SD kart içinde 'B4' olarak kodlanması mahkûmiyet için yeterli olmayıp bunun için destekleyici bir ifade, beyan yahut başkaca bilgi ve belge bulunup bulunmadığının araştırılması gerekmektedir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 15/1/2025 tarihli ve E.2023/26776, K.2025/1399 sayılı kararı; ayrıca bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 4/2/2025 tarihli ve E.2022/11020, K.2025/2707 sayılı kararı.)

33. Somut olayda Bölge Adliye Mahkemesi tarafından tanık Y.R.nın beyanlarında bahsedilen sohbet toplantılarına katılma eyleminin -gerçekleştirildiği tarih dikkate alındığında- neden örgütsel nitelikte bir faaliyet olarak kabul edildiğine dair herhangi bir izahat yapılmadığı gözönünde bulundurulmalıdır. Başka bir deyişle sohbet adı altındaki toplantılara katılması şeklinde mahkûmiyetinde delil olarak kullanılan fiillerinin kendisini cezai yönden sorumluluk altına sokacağını makul olarak öngörebileceği somut olayda gösterilememiştir. SD karttan elde edilen verilerle ilgili olarak yeteri kadar araştırma da yapılmamıştır. Sonuç olarak başvurucunun bu şekilde terör örgütüne üye olma suçundan mahkûm edilmesi anılan suçun başvurucunun aleyhine öngörülemez biçimde genişletici bir yoruma tabi tutulması ile mümkün olmuştur. Ortaya çıkan bu sonuç, Anayasa’nın 38. maddesinin birinci fıkrası ile bağdaşmamaktadır.

50. Anayasa Mahkemesinin H.K. ([1. B.], B. No: 2021/30997, 11/6/2024) kararının ilgili kısmı şöyledir:

"1. Başvuru; kanun yolu incelemesi aşamasında ileri sürülen, kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olan esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, hukuka aykırı yöntemlerle elde edilen delillerin hükme esas alınması nedeniyle de hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

...

4. Yargılama sonucunda Mahkeme, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 10 ay 15 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiş; mahkûmiyet kararında tanık İ.K.nın beyanlarına, Garson isimli gizli tanıktan ele geçirilen hafıza kartında yer alan ve Emniyet Genel Müdürlüğü personelinin FETÖ/PDY üyeleri tarafından sınıflandırıldığı listede başvurucunun 'DERECE2:B4 (FETÖ mensubiyeti olan, sadakati ve bağlılığı olan ancak bazı konuları sorgulayan veya zaafı olan kişi)' olarak sınıflandırılmasına, terör örgütünün tepe yönetiminde yer alan O.H.Ö.nün kullandığı 0 506 ... 46 numaralı GSM hattından 25/5/2009 günü saat 17.15.04'te 36 saniyelik görüşme kaydının bulunmasına dayanmıştır.

...

14. Başvurucu, gizli tanık Garson'dan ele geçirilen hafıza kartı içindeki verilerin kanuna aykırı şekilde elde edilmesi ve bu delillerin hükme esas alınması nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. ...

....

17. Başvuru konusu olayda gizli tanık Garson'dan ele geçirilen hafıza kartında yer alan bilgilerin incelenmesi ve anlamlandırılması sonucunda hazırlanan veri inceleme raporuna, tanık beyanına ve HTS kayıtlarına dayanılarak başvurucunun mahkûmiyetine karar verilmiştir. Başvurucu; hafıza kartının elde ediliş yönteminin hukuka aykırı olduğunu, bu

delilin hükme esas alınamayacağını genel ve soyut ifadelerle ileri sürmüş ancak delilin hangi nedenle hukuka aykırı olduğuna yönelik bir açıklama yapmamıştır. Diğer bir ifadeyle somut olayın koşullarında başvurucunun bu delilin ilk bakışta ve açıkça hukuka aykırılığından söz edilmesini mümkün gösterecek nitelikte bir şikâyeti yoktur. Anılan delilin kanuni düzenlemelere uygun şekilde elde edilmediği ve elde ediliş yöntemi açısından hukuka aykırı olduğu hususunda derece mahkemelerince de bir tespitte bulunulmamıştır. Bu durumda somut olayda hakkaniyete uygun yargılanma hakkına yönelik açık ve görünür bir ihlalin olmadığı sonucuna ulaşılması gerekir."

ii. Yargıtay Kararları

51. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 15/1/2025 tarihli ve E.2023/26776, K.2025/1399 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

2. Gizli tanık Garson’dan ele geçirilen micro SD kart üzerinde yapılan inceleme sonucunda Emniyet Genel Müdürlüğü KOM Daire Başkanlığı tarafından düzenlenen Veri İnceleme Raporunda 4. sınıf emniyet müdürü olan sanık hakkında 'FETÖ mensubiyeti olan, sadakati ve bağlılığı olan ancak bazı konuları sorgulayan veya zaafı olan' kişileri ifade eden (B4) kodu ile kodlandığının belirtilmesi karşısında, ilgili birimlere yazı yazılarak gizli tanık Garson’dan ele geçirilen micro SD kart üzerinde son dönemde yapılan çalışmalar neticesinde sanık hakkında güncel liste bilgilerinin bulunup bulunmadığı hususu araştırılarak varsa dosya içerisine getirtilmesi, ayrıca güncel liste bilgilerinde sanığın öğretmeni ve zümre başkanı olarak belirtilen şahısların açık kimlik bilgilerinin tespit edilmesi ile haklarında FETÖ/PDY silahlı terör örgütü üyeliğinden soruşturma veya kovuşturma yürütülüp yürütülmediği araştırılarak, tespit edilmesi halinde ilgili dava dosyaların onaylı suretlerinin getirtilip incelenmesi ile söz konusu kişilerin tanık sıfatıyla ifadelerine başvurulması ile UYAP örgütlü suçlar bilgi bankasında sanık hakkında herhangi bir beyan yahut ifade olup olmadığı araştırılıp bulunması halinde beyan ve ifadelerin onaylı örneklerinin dosya arasına getirtilerek elde edilen tüm bilgi ve belgelerin 5271 sayılı CMK’nın 217. maddesi uyarınca duruşmada sanık ve müdafiine okunarak diyecekleri sorulduktan sonra bir karar verilmesi gerekirken, eksik araştırma ile yazılı şekilde hüküm kurulması... [bozmayı gerektirmiştir.]

..."

52. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 11/12/2023 tarihli ve E.2022/32832, K.2023/10379 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

2. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Soruşturma Bürosu tarafından 2017/68532 soruşturma numarasına kayden yürütülen soruşturma kapsamında, gizli tanık Garson'un, gerek Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesinin 2017/250 Esas sayılı dosyasında verdiği 16.02.2018 tarihli, gerekse Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca alınan 18.04.2017 ve 27.04.2017 tarihli (Kom Daire Başkanlığında alınan) ifade tutanaklarında belirtildiği gibi, anılan örgütün mahrem yapılanması içerisinde yer alan Emniyet Genel Müdürlüğüne sızmış mensupları ile bunlardan sorumlu mahrem imamlarının örgütle irtibatı, bağlılık derecesi ve örgütsel konumu gibi stratejik önemi haiz bilgilerin kaydedildiği dijital materyallerin, Ankara 5. Sulh Ceza Hakimliği'nden alınan 18.04.2017 tarih ve 2017/2920 Değişik iş sayılı karara istinaden incelenmesi neticesinde elde edilen bilgilere ilişkin raporların, müsnet suç yönünden; gizli tanık tarafından teslim edilen dijital

materyallere dayanılarak düzenlenmiş, sanığın örgütle irtibatını ortaya koyan bir delil olarak kabul edilmesinin hukuka uygun olduğu belirlenmekle,

Dosya içerisinde yer alan örgüt mensubu gizli tanık Garson'dan ele geçirilen micro SD kart üzerinde yapılan inceleme sonucunda Emniyet Genel Müdürlüğü KOM Daire Başkanlığı tarafından hazırlanan Veri İnceleme Raporuna göre, sanığa ilişkin 'DERECE 1' ve '2015 MART ALAN' başlıklarının 'FETÖ içerisinde olup, örgüt benim örgütüm diyen ancak bazı zaafları olan (himmet verme-kampa kalma-her çağırıldığında gelme-sigara, karşı cins-namaz)' kişileri ifade eden 'EA' koduna, 'ALAN' başlığının '17/25 Aralık sürecinden etkilenmiş olan FETÖ mensuplarının tekrar kazanılması ile ilgili bir kodlama' anlamına gelen 'SC' koduna, 'AD' başlığının ise '17/25 Aralık sürecinden etkilenmiş olan tekrar kazanılmaya üçüncü derecede yakın kişiler' anlamına gelen 'SCC' koduna karşılık geldiği şeklindeki bilgilerin bulunması karşısında, sanığın örgütün operasyonel faaliyetlerinin başlamasından ve görünen yüzünün ortaya çıkmasından sonra da örgütsel bağlantısını devam ettirip ettirmediğinin kuşkuya yol açmayacak şekilde belirlenebilmesi amacıyla; öncelikle kamuoyunda, yazılı ve görsel basında Garson adlı gizli tanıktan elde edilen SD kart üzerinde son dönemde yapılan çalışmalar neticesinde yeni bilgilerin elde edildiğinin ve şifreli dokümanların çözümlendiğinin belirtilmesi karşısında, öncelikle yeniden ilgili makamlara yazı yazılarak sanık hakkında güncellenmiş bilgiler bulunup bulunmadığının tespit edilmesi ve var ise dosya içerisine getirtilmesi, anılan raporda 'öğretmeni' olarak yer alan 'HAMİT' isimli şahsın ve vekil numarasının '162601' olduğunun belirtilmiş olması dikkate alınarak 162601 sicil numaralı polis memurunun gerçek kimlikleri tespit edilip, söz konusu şahıslara ve ayrıca -162601 sicil numaralı polis memurunun [H.U.] isimli şahıs olmadığının tespiti halinde- aynı Raporda 'vekili' olarak yer alan [H.U.ya] yönelik silahlı terör örgütüne üye olma suçundan herhangi bir soruşturma ya da kovuşturma olup olmadığının belirlenmesi, var ise söz konusu şahısların tüm aşama ifadelerinin ve veri inceleme raporlarının getirtilmesi, ayrıca UYAP'ta oluşturulan örgütlü suçlar bilgi bankasında, KOM ve TEM Daire Başkanlıkları nezdindeki tanık beyanlarını içeren veri bankası ile ByLock veri havuzunda sanık ile ilgili başkaca bir beyan yahut delil olup olmadığının tespit edilmesi, elde edilecek tüm delillerin ve hükümden sonra dosyaya UYAP sistemi üzerinden 14.10.2021 tarihinde gelen [H.M.Ö.nün] ve elde edilecek tüm diğer delillerin 5271 sayılı Kanun'un 217 nci maddesi uyarınca duruşmada okunup tartışılması ve var ise beyanda bulunan şahısların mahkeme huzurunda beyanlarının alınması neticesinde sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini gerekirken, eksik araştırma neticesinde yazılı şekilde beraat kararı verilmesi, hukuka aykırı bulunmuştur.

..."

iii. Danıştay Kararları

53. Danıştay Beşinci Dairesinin 28/5/2024 tarihli ve E.2023/22293, K.2024/8394 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

3- Kodlama Sistematiğinin İşleyine Dair Diğer Beyanlar

UYAP üzerinden erişilen ceza yargılaması kayıtlarının incelenmesinden, örgüt tarafından oluşturulan kodlama verilerinin anlamlandırılmasına yönelik olarak, gizli tanık Garson tarafından ifade edilen bilgiler ile örtüşen beyanlar bulunduğu görülmektedir:

Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığının 2017/18927 sayılı soruşturması kapsamında, M.K.'nın

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğünce alınan 05/05/2017 tarihli ifadesinde, 'Benim grubumda yer alanların tamamı polis memuruydu. Çoğunluğu karakol ve asayiş birimlerinde çalışan sivil ve resmi polislerdi. KOM, TEM, İstihbarat birimleri ile rütbeli personeller özel birim olarak kabul edilir bunların sohbet verenleri de özel olarak seçilirdi o yüzden benim grubumda bu kişiler yoktu. Biz hatta bu sohbet veren kişilerinde kim olduğunu bilmezdik. O birimlerin ayrı ayrı kodları olur. Örneğin İngilizce Coğrafya Tarih gibi kod isimleri farklı verirdi. Ancak benim ilgilendiğim polislerin bir kodlaması varmı yokmu bilmiyorum. Çünkü bizim bölümlerimiz kritik bölümler değildi. İ.T. 2013-2014 ortalarına kadar bizden sorumlu idi. 2014 ten sonra Hacılarda Sosyal Bilgiler öğretmeni olan BEYAZIT kod adlı B.E. geldi. Bu sorumlularda bir flash bellek bulunur bu flash belleklerin kod adı YGS dir. Flash Bellek içerinde kim hangi bölüme bakıyor ilgilendikleri kişiler kimlerdir. Bu kişilerin bilgileri yer almaktadır. Bu bilgilerde sohbetlere katılan her bireyin mesleki ailevi ve kişisel iletişim bilgileri, bu kişileri ilgi alanları zaafları özel yetenekleri eğitim bilgileri hangi alanda kullanılabileceği, örgüte ne kadar himmet verdiği, ne kadar yardım yapabileceği bilgileri ile kimlerin cemaate dahil edilebileceği yeni atanan tüm memurların kişisel bilgileri bu memurlardan cemaate dahil edilebilecekler ve edilemeyeceklerin başka cemaatlerle ilgisi bulunanların bilgileri yer alır. Bu kişilere sınıflama kodu verilir. Sınıflama kodunda 1 Kodlu kişiler cemaate gelmeyen ancak gelme ihtimali olan özellikteki kişileri gösterir 3 Kodlu kişiler Cemaat sohbetlerine düzenli katılan kişileri gösterir, 4 KOD lu kişiler Sohbetlere düzenli gelmekle birlikte himmet ve yardımlarını düzenli yapan kişileri gösterir bu kişilere Eşit Ağırlıklı (EA) Kodu da denilir, 5 Kodlu kişiler Aktif olarak örgütçe görevlendirilebilecek kadar örgüte sadık kişileri gösterir, 5 Kodununda bölümleri vardır örneğin 5 A Kodlu kişi listesi Sorgusuz bütün verilen görevleri yapabilecek kişileri gösteren listedir. Ben bu listeyi B.E. nda gördüm bana göstermesinin nedeni de bir gün benden sohbet verdiğim kişilerle ilgili detaylı özel hayatı gerektiren bilgiler sorunca ben de neden böle bir soru soruyorsun dediğimde kendisi İnternet Bağlantısı olmayan sadece bu flaşın takılı bulunduğu ve kendi sorumluluğunda bulunan bilgisayara bu flaşı taktı ve bana bu bilgileri gösterdi. Hatta kendimi bu listede 5. KOD da gördüm. Bu flaş bellek her bilgisayarda çalışmaz TRUECRYPT denilen Disk şifreleme programı ile çalışmaktadır. Bu program yine hem flashta olmalı hem bilgisayarda olmalıdır aksi takdirde bu flash yine kullanılamaz. Bana gösterdiği EXCELL formatlı bu listede sadece benim bilgilerimin yerini bana gösterdi. Bu listede benim sohbet verdiğim Kayseri deki tüm polis memurları bu listede benim ismimin altında yer alıyordu. Bu sistemi kimseye göstermezler gizliliği için çok büyük çaba sarfederlerdi.' şeklinde beyanda bulunmak suretiyle kendisinin 5. derecede kodlandığını ikrar suretiyle teyit etmesinin yanı sıra, örgütün kodlama sisteminin işleyişini, veri giriş sisteminde belirli bir programa ve şifrelemeye ihtiyaç duyulduğunu, veri girişinin mahrem sorumlular tarafından yapıldığını, örgütün kodlamaya muhatap olan kişileri nasıl derecelendirdiğini açıklayan bilgiler verdiği,

Adana Cumhuriyet Başsavcılığı Terör Suçları Soruşturma Bürosunun 12/06/2019 tarih ve İddianame No:2019/1896 sayılı iddianamesinde yer verilen M.F.T.'nin Adana Cumhuriyet Başsavcılığının 2018/13608 sayılı soruşturma dosyası kapsamında alınan ifadesinde, '..Bizlerin bu yapı içerisindeki görevlerimize gelince Sohbet gruplarına katılan polislerin öncelikle listeleri oluşturulurdu, bu listeleri sohbet hocalığı yapan benim bir altımda bulunan sohbet grup abileri herkes kendi grubunda bulunan personelin listesini hazırlar ve bu sohbete katılan polis memurları hakkında gerekli bilgileri düzenleyerek şahısların sohbete katılımları, himmetlerini düzenli verip vermediklerini ve sadakatlarını ölçeklendirme yapılarak 1-3 ve 5 numara ile derecelendirilerek şahsın bağlılığını gösterirdi.

Bu dereceler içerisinde en yüksek derece 5 oluyordu bu derece ile derecelendirilen memur Fetö Terör örgütüne cemaate yani hizmete bağlılığı olduğu anlaşılırdı, en düşük derecede bulunan memurlara da herhangi bir dışlama söz konusu olmazdı aksine şahıslar ile daha çok ilgilenilmesi gerektiği belirtilirdi. Bu hazırlanan listeler rapor halinde bizden sorumlu olan Emniyet Müdürlüğü Polis memurlarından sorumlu olan imam olan C.D.nin bizleri ziyarete geldiğinde, bende sohbet gruplarında sorumlu abileri çağırıp gerekli bilgileri bu abimize verirlerdi C.D.'de yanında getirdiği bilgisayarına bunları kayıt ederdi ...' yönünde beyanda bulunmak suretiyle kodlamanın nasıl yapıldığı hakkında bilgi verdiği:

Adana 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 2016/32 esas sayılı dosyasındaki 14/12/2017 tarihli duruşma tutanağında yer verildiği üzere, A.K.nın Adana Cumhuriyet Başsavcılığının 2017/56109 soruşturma sayılı dosyası kapsamında alınan 04/05/2017 tarihli ifadesinde, 'Bu kamp daha önce belirttiğim villada gerçekleşti. Bu kamp yıllık olarak belirli periyotlarla yapılan personel yetiştirme programlarından birisiydi. Benim yeni katılmam nedeniyle ayrıntılı olarak gerçekleşti. Hem maneviyat olarak yani kuran tecviti, risale bilgisi dini bilgilerin yanında mesleki bilgiler öğretiliyordu. Mesleki bilgiden kasıt Emniyet Müdürlüğü teşkilatını ayrıntılı olarak anlatıp cemaatin bu teşkilattaki faliyetleri anlatılıyordu. Polis memuru ile amir arasındaki farklar, komiser olmanın şartları, müdür olabilmenin şartları, müdürlerin kaç yıldızının bulunduğu, müdürlerin dereceleri ve yükselme şartları, hangi derecedeki müdür hangi göreve getirileceği anlatılmıştı. Villada başlayan sinevizyonlu seminerlerde ayrıntılı bilgiler aldık. Cemaat için en önemli birimlerin Terör(Tarih), Kaçakçılık(kimya), istihbarat(İngilizce) olduğu belirtilmişti. Amaç özellikle bu birimlere kendi adamlarımızı yerleştirmekti. Cemaat benim geldiğimde çok kan kaybetmişti. Özellikle bu üç birimdeki elemanı azaldığı için yapılacak operasyonları eskisi gibi önceden bilemiyordu. Bazen bize özellikle soruluyordu yokmu içerden haber alabilecek biri diyerek tepki veriliyordu. Bir örnek verecek olursam; emniyet bazı araçlar ayarlamış ve bazı cemaatçileri takip ediyormuş, bu bilgi üzerine harekete geçtiler ve bize de alttakilere sormamızı istediler bu araçların plakaları nedir kim öğrenebilir diye araştırmaya başladılar. Daha önceden olsaydı cemaat bu plakaları çok çabuk bulabilirdi. Seminerlerin en önemli gündem maddesi polislerin manevi durumları hakkındaydı. Her bir memurun okuması ve dinlemesi için maneviyat hedefleri burada belirleniyordu. Tabloya yansıtılıyordu. Ayrıca bu seminerde ilgilenilen kişilerden bahsediliyordu. Cemaat kendisine yakın kişilerin yanında dışarıdan kişiler kazanıyordu, bunun listesi yapılmıştı. Bazen kendi personelini kaybediyordu fakat bunları yine bırakmıyor ve ümit arıza denilen grup oluşturup bu başlık altında sohbet ağabeylerine teslim edilip diğer memurlar tarafından ilgilenmesi sağlanıyordu. Bu şekilde geçmiş hafızası kaydedilip kontrol ediliyordu. Seminer içerisinde bütün emniyet birimleri ve alt birimleri anlatılıp bunlara kod isimler verilmişti. Dışarda konuşmalarda ve iletişim araçlarında emniyet birimlerinin kod isimleri ile bahsedilirdi. Bu yetiştirme seminerlerinde emniyetin hiyerarşik yapısı, yükselme ve terfi işlemleride anlatılmıştı. Bir personelin iş yerinde nasıl tedbir yapacağı, arkadaşları ile nasıl konuşacağı apartmandaki komşularla nasıl konuşacağı hayatını dışarıya nasıl aksettireceği çocuğunu hangi okula yazdıracağı bu kamplarda ayrıntılı anlatılmıştı. Yani bu kampta benim yapacağım işin her ayrıntısı anlatılmıştı.' şeklinde beyanda bulunmak suretiyle örgütün bütün emniyet birimleri ve alt birimleri dahil olmak üzere özellikle kadrolaşmak yönünden önemli gördüğü birimleri 'tarih (terör)', 'kimya (kaçakçılık)' ve 'ingilizce (istihbarat)' olarak kodladığı ve bu birimlerden kritik bilgiler edinmeye çalıştığı hakkında bilgi verdiği;

Artvin Cumhuriyet Başsavcılığının 15/02/2018 tarih ve İddianame No:2018/72 sayılı iddianamesinde yer aldığı üzere, 2017/1652 soruşturma sayılı dosyasında şüpheli olan

B.Y.'nin ifadesinde özetle, '2012 ile 2016 yılları arasında Artvin ilindeki emniyet mahrem yapısı içerisinde örgüt mensubu polis memurluğundan geçme komiser ve komiser yardımcılarından sorumlu olarak görev aldığını, mahrem yapılanma hakkında detaylı şekilde bilgi sahibi olduğunu, mahrem yapının Türkiye'de beş büyük bölgeye ayrıldığını, küçük illerin birleşerek beş büyük bölgeden birine bağlandığını, bir kaç ilin birleşmesi ile alt bölgeler oluşturulduğunu, illerde 'müdür, zümre başkanı ve öğretmen' olarak adlandırılan birimlerin olduğu, öğretmenlerin kendi aralarında 'rehber, ümitçi, arama-taramacı, sosyal medyacı ve kasa' olmak üzere görev bölümü yapıldığını, akademiden mezun olan ve komiser yardımcısı ve yukarı rütbedeki memurlardan 'üniversite öğrencisi' diye adlandırıldığı, polis ve baş polis memurlarının 'lise öğrencisi' olarak adlandırıldığı, meslekten geçen komiser yardımcısı, başkomiser ve müdür rütbesinde bulunan memurların yüksek okul öğrencisi olarak adlandırıldığını, mahiyetinde bulunan komiser ve komiser yardımcılarının özelliklerine göre harf ve rakamlarla katagorize ettiklerini, bu şekilde örgüt içerisindeki konumlarının tayin edildiğini, mahrem yapı içerisinde Uğur kod adını kullandığını, meslekten geçen komiser ve komiser yardımcılarından Artvin ilinde yalnızca kendisinin sorumlu olduğunu, emniyet içerisindeki tayinlerin bilgisi ve onayı dahilinde yapıldığını, mahiyetinde bulunan komiser ve komiser yardımcılarından düzenli olarak kendi evinde veya komiser ve komiser yardımcılarının evinde sohbet yaptığını, bir çoğuna bylock isimli programı yüklediğini, himmet adı altında maaşının belli bir kısmını aldığını, kurban parası aldığını, mahiyetinde bulunan kişilere karşı yapmış olduğu faaliyetleri Trabzon ilinde bulunan üstü konumundaki Turgut kod adlı Y.K.'ya ilettiği(ni)…' belirtmek suretiyle içerisinde mahrem sorumlu olarak görev aldığı örgütün bölge ve il yapılanması, görev dağılımı, rütbeli ve rütbesiz personelin ne şekilde kodlandığı, kodlama sistemi, kodlama sistemine bağlı olarak atamaların yapıldığı hususlarında bilgiler verdiği görülmektedir.

Öte yandan, örgütün kodlama sisteminin işleyişine ve ne için kullanıldığına dair bilgiler içeren yukarıdaki beyanların dışında, kodlama verilerinin ne anlama geldiğini ve doğruluğunu teyit eden ifadelerin de bulunduğu görülmektedir:

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2018/10364 ve 2021/7818 iddianame numaralı iddianamelerinde yer verildiği üzere, A.K., S.K. ve H.Ş. isimli kişiler hakkında düzenlenen sırasıyla 21/12/2018, 24/10/2019 ve 01/11/2019 tarihli veri inceleme raporlarında adı geçenlerin 'vekili' olarak kodlandığı görülen A.G. isimli kişinin ifadesinde '...Bana hitaben sen başka bir grupla beraber olacaksın ve grubun 4 kişi olacak dediler. Bunu bana Mesut isimli sivil şahıs söyledi. Süreçten önce sohbetlere katılan ve sonra bırakan bazı isimler vardı, Bu isimler A.K., Y.D. isimli şahıslardır. Yeni grupta ise C.E. ders verecek olan şahıs, H.Ş., S.K. ve ben yer aldık. Genel her hafta grup içinde birimizin evinde toplanıyorduk. Sohbet edip dini konular hakkında görüş alışverişinde bulunuyorduk. Bizim bu grupla Harun isimli sivil bir şahıs ilgilenmeye başladı…' beyanında bulunmak suretiyle 'vekil' kavramının sivil sorumlunun yerine görev yapan sorumlu kişi anlamına geldiği ile anılan iddianamede yer verildiği üzere A.G.nin kendisi hakkındaki 'SAYV' kodlamasının doğruluğunu teyit ettiği görülmektedir.

İ.B. isimli kişinin Bursa 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 09/7/2018 tarihli, E:2016/383, K:2018/235 sayılı kararında İ.K. isimli kişi hakkında verdiği ifadesinde, '2007 veya 2008 yılında olay yeri şube abisi olduğunu, sanığın (İ.K.) grup abisi olarak kendisinin yardımcısı olduğunu' belirtmek suretiyle kendisinin şube abisi olduğunu ve İ.K. isimli şahsın yardımcısı olduğunu ikrar ederken, aynı zamanda İ.K. hakkında düzenlenen 01/11/2019 tarihli veri inceleme raporunda İ.K.nın 'vekil' olarak kodlandığı yönündeki bilgiyi teyit ettiği

anlaşılmaktadır.

...

6- Kodlama Verisi Tespitinin Davacı Yönünden Değerlendirmesi

Davacı hakkındaki 11/08/2022 tarihli veri inceleme raporunun incelenmesinden, davacının örgüt tarafından, veri inceleme raporunun '2015 MART ALAN' kısmında 'EA' olarak, 'ALAN' kısmında 'SC' olarak, 'AD' kısmında ise 'SCD' olarak kodlandığı görülmektedir.

Yukarıda değinildiği üzere, örgüt kodlama verilerinin hukuka uygun ve örgüt ile iltisak ve irtibatın bulunup bulunmadığını ortaya koymaya tek başına yeterli olacak nitelikte somut bir veri olduğu; öte yandan davacının örgüt tarafından 'alan-içi' kategorisinde kodlanmış olmasının davacının örgütün toplantılarına katılmak, diğer grup üyeleriyle tanıştırılmak, örgüt tarafından verilen görevleri yerine getirmek, örgüte himmet vermek ve örgütün mahrem sorumlusu ile tanıştırılmak şeklindeki faaliyetlerden geçirildikten sonra, mahrem sorumlunun onayını almak suretiyle örgütün etki alanı içerisine dahil edilmiş olmak anlamını taşıdığı; 'alan-içi' kategorideki 'EA' kodunun 'FETÖ içerisinde olup örgüt benim örgütüm diyen ancak bazı zaafları olan (himmet verme-kampa kalma-her çağrıldığında gelme-sigara-karşı cins-namaz) kişileri' ifade ettiği anlaşılmaktadır.

Bu itibarla, 'alan-içi' kategoride, 'EA' şeklinde kodlanmış olması karşısında beyanlarına itibar edilmeyen davacının, FETÖ/PDY terör örgütü ile iltisaklı ve irtibatlı olduğu sonucuna varılmıştır.

Öte yandan, emniyet personeli olması nedeniyle Anayasal düzene hassasiyetle ve ara vermeksizin sadakat gösterme yükümlülüğü bulunan davacının, örgütle iltisaklı ve irtibatlı olmak suretiyle Anayasal sadakat bağı koptuğundan, daha sonra, serhat kategorisinde, 'SCD' alt kodu ile kodlanmış olmasının, bu sonucu değiştirmeyeceği anlaşılmaktadır.

Bu nedenle, dava konusu işlemin iptali ile dava konusu işlem nedeniyle yoksun kalınan tüm özlük ve parasal haklarının dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davalı idare tarafından davacıya ödenmesi yönündeki İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddine ilişkin temyize konu Bölge İdare Mahkemesi İdare Dava Dairesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

...

KARŞI OY :

Çoğunluk kararında da belirtildiği üzere, gizli tanık Garsondan elde edilen kodlama verileri, ilgililerin FETÖ/PDY terör örgütü ile irtibat ve iltisakının değerlendirilmesinde dikkate alınabilecek, hukuka uygun veri niteliğindedir.

...

Davacı hakkında düzenlenen 11/08/2022 tarihli veri inceleme raporunun '2015 MART ALAN' kısmında davacının 'EA' olarak, raporun 'AD' kısmında ise ' SCD' olarak kodlandığı bilgisine yer verilmiş olması, öte yandan gerek veri inceleme raporunun kurs taksidi, ofis, etüt başlıkları altında, gerekse dosya kapsamında, davacı hakkındaki 'SCD' kodlamasının aksini

ortaya koyan esasa etkili bilgi, belge veya tespit bulunmaması karşısında, davacının örgüt ile irtibat ve iltisakının kesildiği ve bu nedenle dava konusu işlemin iptali gerektiği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, davalı idarenin temyiz isteminin reddi ile dava konusu işlemin iptali, işlem nedeniyle yoksun kalınan tüm özlük ve parasal haklarının dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davalı idare tarafından davacıya ödenmesine ilişkin İdare Mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun reddi yönündeki Bölge İdare Mahkemesi kararının yukarıdaki gerekçeyle onanması gerektiği oyuyla, çoğunluk kararına katılmıyoruz."

54. Danıştay Beşinci Dairesinin 30/9/2024 tarihli ve E.2024/6129, K.2024/13691 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Davacı hakkındaki 25/08/2022 tarihli veri inceleme raporunun incelenmesinden, davacının örgüt tarafından, veri inceleme raporunun '2015 Mart Alan' ve 'ALAN' kısımlarında 'DİL' olarak kodlandığı görülmektedir.

Ayrıca, davalı idare tarafından temyiz aşamasında dosyaya sunulan, davacı hakkındaki 30/05/2024 tarihli veri analiz raporunun incelenmesinden, davacının raporun '2011 ALAN' ve '2012 NİSAN ALAN' kısımlarında 'EA' şeklinde kodlandığı görülmektedir.

Yukarıda değinildiği üzere, örgüt kodlama verilerinin hukuka uygun ve örgüt ile iltisak ve irtibatın bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi için tek başına dikkate alınabilecek somut veri niteliğinde olduğu; öte yandan örgüt tarafından 'EA' koduyla 'alan-içi' kategorisinde kodlanmış olmanın, örgütün toplantılarına katılmak, diğer grup üyeleriyle tanıştırılmak, örgüt tarafından verilen görevleri yerine getirmek, örgüte himmet vermek ve örgütün mahrem sorumlusu ile tanıştırılmak şeklindeki faaliyetlerden geçirildikten sonra, mahrem sorumlunun onayını almak suretiyle örgütün etki alanı içerisine dahil edilmiş olmak anlamını taşıdığı; 'alan-içi' kategorideki 'EA' kodunun, 'EA ibaresi, örgüt üyesi olan, örgüt için çalışan ve örgütü benimseyen ancak belli başlı noktalarda eksikliği olduğunu değerlendirdiğimiz kişilerdir. Kodun ön veya arka kısmına konulan X, S ve ? ibareleri şahıs hakkında bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanılırdı." şeklinde ifade edildiği anlaşılmaktadır.

Bu itibarla, temyiz aşamasında dosyaya sunulan davacı hakkındaki 30/05/2024 tarihli veri analiz raporunun davacıya tebliğ edilip, varsa cevabı alındıktan sonra, davacı hakkındaki 'EA' kodunun ve bu kodun içerisinde yer aldığı kategorinin karşılığı olarak tanımlanan aşama ve faaliyetlerin değerlendirilmesi suretiyle, davacının FETÖ/PDY terör örgütü ile iltisak veya irtibatının bulunup bulunmadığının karara bağlanması gerektiğinden, 'kodlamanın FETÖ mensubu olmayan kişileri belirtmek için kullanılan kodlamalardan olduğu' gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali ile işlem nedeniyle yoksun kaldığı özlük ve parasal haklarının yasal faiziyle birlikte davacıya ödenmesi yönünde verilen İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddine ilişkin temyize konu Bölge İdare Mahkemesi İdare Dava Dairesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

..."

55. Danıştay Beşinci Dairesinin 24/9/2024 tarihli ve E.2024/6183, K.2024/13216 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Davacı hakkındaki 30/09/2022 tarihli veri inceleme raporunun incelenmesinden, davacının örgüt tarafından, raporun '2015 MART ALAN' kısmında 'SDİL3' olarak kodlandığı görülmektedir.

Yukarıda değinildiği üzere, örgüt kodlama verilerinin hukuka uygun ve örgüt ile iltisak ve irtibatın bulunup bulunmadığını ortaya koymaya tek başına yeterli olacak nitelikte somut bir veri olduğu; öte yandan davacının örgüt tarafından 'SDİL3' şeklinde kodlanmış olmasının, örgütün toplantılarına katılmak, diğer grup üyeleriyle tanıştırılmak, örgüt tarafından verilen görevleri yerine getirmek, örgüte himmet vermek ve çoğu zaman örgütün mahrem sorumlusu ile tanıştırılmak gibi faaliyetlerden geçirilmiş olması ve söz konusu bu faaliyetlerde bulunmayı iradi olarak tercih etmesi suretiyle, Dil1 ve Dil2 aşamalarını geçerek 'alan-içi' kategoriye aktarılmaya en yakın aşamaya gelmesini ifade ettiği anlaşılmaktadır.

Bu itibarla, 'SDİL3' şeklinde kodlanmış olması karşısında beyanlarına itibar edilmeyen davacının, FETÖ/PDY terör örgütü ile iltisaklı ve irtibatlı olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu nedenle, dava konusu işlemin iptali yönündeki İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddine ilişkin temyize konu Bölge İdare Mahkemesi İdare Dava Dairesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

...

KARŞI OY :

Çoğunluk kararında da belirtildiği üzere, gizli tanık Garsondan elde edilen kodlama verileri, ilgililerin FETÖ/PDY terör örgütü ile irtibat ve iltisakının değerlendirilmesinde dikkate alınabilecek, hukuka uygun veri niteliğindedir.

Bu çerçevede, 'alan-içi' kapsamında kodlanan kişilerin kodlama tanımlarına bakıldığında örgütle irtibat ve iltisaklı olduklarında herhangi bir tereddüt bulunmamakla birlikte, örgütün kodlama sisteminde 'ilgi' kategorisinde 'Dil3' olarak kodlanmış kişilerin durumunun ayrıca tartışılması gerekmektedir.

... örgüt tarafından 'Dil3' kodlamasının karşılığı olan tanımlamanın 'toplantılara katılmak, diğer grup üyeleriyle tanışmak, himmet vermek, çoğu zaman mahrem sorumlu ile tanıştırılmak, alana aktarım aşamasına gelmek, mahrem sorumlu ile tanıştırılmak' hususlarını içerdiği görülmekle birlikte, 'ilgi' kategorisinin yaklaşık 9 aylık süreçte geçirilen Dil1,Dil2 ve Dİl3 safhalarından oluştuğu, bunlardan 'Dil3' safhasının yaklaşık 3 aylık süreye tekabül ettiği, bir kişinin bir sonraki safha olan 'alan-içi' kategorideki bir kod ile kodlanmadıkça, 'Dil3' kategorisi için tanımlanan faaliyetlerin ilk aşamasında mı olduğu, yoksa bu kategori için tanımlanan faaliyetlerin hepsinden geçirilip alana aktarım aşamasına mı geldiğinin tespit edilemediği hususu, bu şekilde kodlanmış kişinin henüz örgütün etki alanı içerisine girmeyip, örgüte kazandırılma aşamasında olduğu hususu ile bir arada değerlendirildiğinde, hakkındaki veri inceleme raporunun kurs taksidi, ofis, etüt kısımlarındaki ek verilerle veya bakılmakta olan dosya kapsamında örgüt ile iltisaklı veya irtibatlı olduğunu gösterir nitelikte başka bilgi, belge veya tespit ile desteklenmedikçe 'Dil3'

olarak kodlanmış olmanın tek başına kişinin örgüt ile iltisak ve irtibatını ortaya koymaya yeterli olmayacağı sonucuna varılmıştır.

Davacı hakkındaki 30/09/2022 tarihli veri inceleme raporunun incelenmesinden, davacının örgüt tarafından, veri inceleme raporunda 'SDİL3' olarak kodlandığı ve gerek veri inceleme raporunun kurs taksidi, ofis, etüt başlıkları altında, gerekse dosya kapsamında örgüt ile iltisaklı veya irtibatlı olduğunu gösterir nitelikte başka bilgi, belge veya tespit bulunmadığı görülmekle, dava konusu işlemin iptali gerektiği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, davalı idare temyiz isteminin reddiyle; dava konusu işlemin iptali yönündeki İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddine ilişkin temyize konu Bölge İdare Mahkemesi İdare Dava Dairesi kararının yukarıda yer verilen gerekçeyle onanması gerektiği oyuyla çoğunluk kararına katılmıyoruz."

56. Danıştay Beşinci Dairesinin 7/3/2024 tarihli ve E.2022/15622, K.2024/2527 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Davacı hakkındaki 01/11/2022 tarihli veri inceleme raporunun incelenmesinden, davacının örgüt tarafından, veri inceleme raporunun 'DERECE 1' kısmında 'SC' olarak kodlandığı görülmektedir.

Yukarıda değinildiği üzere, örgüt kodlama verilerinin hukuka uygun ve örgüt ile iltisak ve irtibatın bulunup bulunmadığını ortaya koymaya tek başına yeterli olacak nitelikte somut bir veri olduğu; davacının örgütten uzaklaşma sürecinde 'serhat' kategorisinde kodlamış olmasının, daha önce örgüt tarafından 'alan-içi' kategorisinde kodlandığını teyit ettiği, 'alan-içi' kategorisinde kodlanmış olmasının ise davacının örgütün toplantılarına katılmak, diğer grup üyeleriyle tanıştırılmak, örgüt tarafından verilen görevleri yerine getirmek, örgüte himmet vermek ve örgütün mahrem sorumlusu ile tanıştırılmak şeklindeki faaliyetlerden geçirildikten sonra, mahrem sorumlunun onayını almak suretiyle örgütün etki alanı içerisine dahil edilmiş olmak anlamını taşıdığı sonucuna varılmıştır.

Bu itibarla, örgüt tarafından 'alan-içi' kategoride kodlanmış olması nedeniyle, örgütle iltisaklı ve irtibatlı olduğu anlaşılan ve Anayasal düzeni değiştirmeyi amaçlayan söz konusu örgüt ile itisaklı ve irtibatlı olmak suretiyle, Anayasal sadakat bağı kopan davacının, daha sonra çeşitli sebeplerle örgütten uzaklaşma sürecinde 'serhat' kategorisinde kodlanmış olmasının, bu sonucu değiştirmeyeceği anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu işlemin iptali ve anılan işlem nedeniyle yoksun kalınan parasal hakların ödenmesi gereken aylar için ayrı ayrı işletilecek yasal faiziyle birlikte davacıya ödenmesi yönündeki İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddine ilişkin temyize konu Bölge İdare Mahkemesi İdare Dava Dairesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

...

KARŞI OY:

Çoğunluk kararında da belirtildiği üzere, gizli tanık Garsondan elde edilen kodlama verileri, ilgililerin FETÖ/PDY terör örgütü ile irtibat ve iltisakının değerlendirilmesinde dikkate alınabilecek, hukuka uygun veri niteliğindedir.

Bu çerçevede, 'alan-içi' kapsamında kodlanan kişilerin kodlama tanımlarına bakıldığında, örgütle irtibat ve iltisaklı olduklarında herhangi bir tereddüt bulunmamakla birlikte, örgütün kodlama sisteminde 'alan-içi' kapsamında kodlanmış iken, daha sonra 'ümit' kapsamında 'C', 'CA', 'CB', 'CC', 'CD', 'CE', 'DA' veya 'DP' olarak; 'serhat' kapsamında 'SC', 'SCA', 'SCB', 'SCC', 'SCD', 'SCE', 'SDA' veya 'SDP' olarak kodlanmış kişilerin durumunun ayrıca tartışılması gerekmektedir.

...

'alan içi' kategoride kodlanan ancak çeşitli sebeplerle örgütten ayrılan ve ayrıldıktan sonraki dönemde fiilen temasın kurulmadığını ifade eden 'CD', 'CE', 'DA', 'DP', 'SCD', 'SCE', 'SDA' veya 'SDP' ile kodlanmış olan kişi hakkında, bu kodlamanın aksini ortaya koyan esasa etkili bilgi, belge veya tespit bulunmadıkça, bu kişinin örgüt ile irtibat ve iltisakının kesildiği sonucuna varılmıştır.

Son olarak, 'ümit' kategorisini tanımlayan 'C' kodu ile 'serhat' kategorisini tanımlayan 'SC' kodlarından birisiyle kodlanan, ancak bu kategoriler içerisindeki alt kodlardan birisiyle kodlandığı bilgisi bulunmayan kişilerin ise, yukarıda değinildiği üzere kişinin örgütle iltisak ve irtibatını gösterdiği değerlendirilen 'CA', 'CB', 'CC' veya 'SCA', 'SCB', 'SCC' alt kodlarıyla mı, yoksa iltisak ve irtibatını göstermeye yeterli görülmeyen 'CD', 'CE','DA', 'DP' veya 'SCD', 'SCE', 'SDA', 'SDP' şeklindeki kodlardan birisiyle mi kodlandığı tespit edilemediğinden, 'C' veya 'SC' ile kodlanmanın başka bilgi, belge veya tespitle desteklenmedikçe, tek başına kişinin örgüt ile iltisak ve irtibatını ortaya koymaya yeterli olmayacağı anlaşılmaktadır.

Davacı hakkında düzenlenen 01/11/2022 tarihli veri inceleme raporunun 'DERECE1' kısmında davacının 'SC' olarak kodlandığı bilgisine yer verilmiş olması, öte yandan gerek veri inceleme raporunun kurs taksidi, ofis, etüt başlıkları altında, gerekse dosya kapsamında, davacı hakkındaki 'SC' kodlamasının aksini ortaya koyan esasa etkili bilgi, belge veya tespit bulunmaması karşısında, davacının örgüt ile irtibat ve iltisakının kesildiği ve bu nedenle dava konusu işlemin iptali gerektiği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, davalı idarelerin temyiz isteminin reddiyle, dava konusu işlemin iptali ve işlem nedeniyle davacının yoksun kaldığı parasal haklarının ödenmesi gereken aylar için ayrı ayrı işletilecek yasal faiziyle birlikte ödenmesi yönünde verilen İdare Mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun reddine ilişkin Bölge İdare Mahkemesi kararının yukarıdaki gerekçeyle onanması gerektiği oyuyla çoğunluk kararına katılmıyoruz."

c. Yargılama Usulüne İlişkin Danıştay Kararları

57. Danıştay Beşinci Dairesinin 28/9/2021 tarihli ve E.2019/2, K.2021/2733 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Ankara 11. İdare Mahkemesinin 14/05/2018 tarih ve E:2016/3550, K:2018/1053 sayılı kararında; 25/07/2016 tarih ve 1075 sayılı Bakanlık Oluru ile oluşturulan kurul tarafından davacının durumunun incelenmesi üzerine terör örgütüne üyelik, mensubiyet, irtibat ya da iltisakı olduğunun değerlendirildiği, yine aynı Bakanlık bünyesinde Başkatip olarak görev yapan davacının eşi [B.D.nin] de kamu görevinden çıkarıldığı, buna karşı açılan davanın da

Ankara 15. İdare Mahkemesinin E:2016/3572, K:2018/257 sayılı kararı ile reddedildiğinin görüldüğü, bu durumda davalı idare tarafından 667 sayılı KHK uyarınca FETÖ/PDY terör örgütüne üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut irtibatı olduğu değerlendirilen ve yapılan inceleme ile hakkındaki bu kanaat belirginleşen davacının kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Belirtilen gerekçelerle davanın reddine karar verilmiştir.

... Davacı tarafından istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdare Dava Dairesinin 27/06/2019 tarih ve E:2018/2142, K:2019/1482 sayılı kararıyla; istinaf başvurusuna konu İdare Mahkemesi kararının hukuka ve usule uygun olduğu ve davacı tarafından ileri sürülen iddiaların söz konusu kararın kaldırılmasını gerektirecek nitelikte görülmediği belirtilerek 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 45. maddesinin 3. fıkrası uyarınca istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

...

Dava konusu işlemin sebep unsuru yönünden hukuki denetiminin yapılabilmesi; bu değerlendirmeyi haklı kılan maddi sebeplerin yargılama esnasında davalı idarece ortaya konulmasına ve izah edilmesine bağlıdır. Bu konudaki yükümlülük şüphesiz öncelikle dava konusu işlemi tesis eden davalı idareye aittir. Bununla birlikte idari yargı mercilerince 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20.maddesinde öngörülen resen araştırma ilkesi uyarınca uyuşmazlığın çözümü için her türlü inceleme ve araştırmanın yapılması da mümkün hatta olayın niteliğine göre gereklidir.

Dava dosyasının incelenmesinden; davalı idarece, davacının 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 4. maddesi uyarınca kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin işlemin gerekçesi olarak davacının terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu yönündeki değerlendirmenin gösterildiği, Mahkemece davacının irtibat ve iltisakına yönelik değerlendirmenin dayanaklarının davalı idareden sorulması üzerine, anılan ara karara cevaben söz konusu tespitlerin davalı idarece yargılama esnasında dosyaya sunulmasına rağmen Mahkemece anılan tespitler değerlendirilmeksizin salt idarede oluşan kanaatin yeterli olduğu ve aynı Bakanlıkta görev yapan eşinin de kamu görevinden çıkarıldığı, anılan işleme karşı açılan davanın ilk derece mahkemesince reddedildiği gerekçe gösterilerek davanın reddine karar verildiği görülmüştür.

Bu nedenle, Mahkemece öncelikle; davalı idarece dava dosyasına sunulan, davacı hakkında terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut irtibatı olduğu yönünde değerlendirme yapılmasına dayanak teşkil eden tespitlerin somutlaştırılmak suretiyle değerlendirilmesi, gerek görülmesi halinde yeniden sorulması, öte yandan 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20. maddesi uyarınca uyuşmazlığın çözümü için;

'Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele Daire Başkanlığından; davacının FETÖ/PDY terör örgütüne ait örgüt içi iletişim programı (ByLock) kullandığına ya da ankesörlü telefon görüşme kaydı bulunduğuna ilişkin tespit olup olmadığının sorulmasına, var ise tespitlere ilişkin belge ve raporların, (mahiyetleri ve kullanım bilgileri yer alacak şekilde) FETÖ/PDY soruşturmaları kapsamında var ise davacının adının geçtiği ifade tutanaklarının,

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğünden; davacının FETÖ/PDY terör örgütüne ait özel öğretim kurum ve kuruluşlarına ilişkin eğitim kaydı ile özel öğrenci yurtları vb. ilişkin kayıt bilgileri (istihbari olanlar dâhil) olup olmadığı sorularak var ise tespitine ilişkin belge ve raporların,

Hazine ve Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulundan (MASAK); davacının FETÖ/PDY terör örgütü ile ilişkili gerçek (sivil imamlar vb) veya tüzel (Kimse Yok Mu Derneği vb) kişilere bağış ya da para transferinin olup olmadığının sorularak var ise ilgili belge ve raporların,(şahıs, dernek/vakıf, miktar ve tarih yer alacak şekilde)

İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğünden; davacının FETÖ/PDY terör örgütüne ait olduğu gerekçesiyle kapatılan dernek ya da sendika/federasyon/konfederasyonlarda yönetim/denetim/genel kurul üyelik/aidat bilgisi olup olmadığı sorularak var ise ilgili belge ve raporların, (şahıs, tarih aralığı ve ilgili kuruluş yer alacak şekilde)

Vakıflar Genel Müdürlüğünden; davacının FETÖ/PDY terör örgütüne ait olduğu gerekçesiyle kapatılan vakıflarda üyeliği ya da mütevelli heyeti üyeliği olup olmadığı sorularak var ise ilgili belge ve raporların, (şahıs, tarih aralığı ve ilgili kuruluş yer alacak şekilde)

Krea İçerik Hizmetleri ve Prodüksiyon Anonim Şirketinden; davacının Digitürk aboneliğinin bulunup bulunmadığı, aboneliği bulunuyorsa bu aboneliği iptal ettirip ettirmediği, iptal ettirmiş ise hangi tarihte iptal ettirdiği, var ise müşteri hizmetleri ile yapılan görüşmenin çözümü ve diğer bilgi ve belgelerin birer örneğinin istenilmesine' yönelik yapılacak ara kararı neticesinde yukarıda anılan kurum ve kuruluşlarca gönderilecek bilgi ve belgeler davacıya tebliğ edilerek karşı beyanlarının da alınmasından sonra davacının terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut irtibatının bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Öte yandan, yukarıda anılan değerlendirme yapılırken davacı hakkındaki ceza soruşturmasındaki (kesinleşmiş takipsizlik kararı ile sonuçlanmış olsa dahi) tespitlerin de irtibat ve iltisak noktasında göz önüne alınması gerekmektedir.

Bu itibarla, belirtilen hususlarda araştırma yapılmaksızın, eksik incelemeyle davanın reddi yönünde verilen İdare Mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun reddi yolundaki Bölge İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

..."

58. Danıştay Beşinci Dairesinin 9/11/2021 tarihli ve E.2019/5096, K.2021/3539 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

... Mersin 1. İdare Mahkemesinin 08/03/2018 tarih ve E:2017/963, K:2018/338 sayılı kararında; uyuşmazlık konusu olayda; gerek davacı hakkında FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisak olup olmadığı hususunun ortaya konulması amacıyla cezai soruşturmanın devam etmesi gerekse de davalı Merkez Bankasınca bu kapsamda yapılan incelemede davacının FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisak değerlendirmesini yapması hususunda yetkili Merkez Bankası Yönetim Komitesinin ortak kanaatleri göz önünde bulundurularak tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Belirtilen gerekçelerle davanın reddine karar verilmiştir.

... Davacı tarafından istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine Konya Bölge İdare

Mahkemesi 3. İdare Dava Dairesinin 28/09/2018 tarih ve E:2018/1071, K:2018/1433 sayılı kararıyla; istinaf başvurusuna konu İdare Mahkemesi kararının hukuka ve usule uygun olduğu ve davacı tarafından ileri sürülen iddiaların söz konusu kararın kaldırılmasını gerektirecek nitelikte görülmediği belirtilerek 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 45. maddesinin 3. fıkrası uyarınca istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

...

Dava konusu işlemin sebep unsuru yönünden hukuki denetiminin yapılabilmesi; bu değerlendirmeyi haklı kılan maddi sebeplerin yargılama esnasında davalı idarece ortaya konulmasına ve izah edilmesine bağlıdır. Bu konudaki yükümlülük şüphesiz öncelikle dava konusu işlemi tesis eden davalı idareye aittir. Bununla birlikte idari yargı mercilerince 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20. maddesinde öngörülen resen araştırma ilkesi uyarınca uyuşmazlığın çözümü için her türlü inceleme ve araştırmanın yapılması da mümkün hatta olayın niteliğine göre gereklidir.

Dava dosyasının incelenmesinden; davalı idarece, davacının 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 4. maddesi uyarınca kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin işlemin gerekçesi olarak davacının terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu yönündeki değerlendirme gösterilmiş ise de; bu değerlendirmenin dayanaklarının yargılama esnasında davalı idarece dosyaya sunulmadığı gibi mahkemece de bu yönde bir araştırma yapılmayarak salt bu değerlendirme ve davacı hakkında ceza soruşturması yürütülmesi gerekçe gösterilerek davanın reddine karar verildiği görülmüştür.

Öte yandan İdare Mahkemesi tarafından davacı hakkında ceza soruşturmasının devam etmesi hususu ret kararına gerekçe olarak esas alınmış ise de, davacı hakkında yürütülen ceza soruşturmasının sadece bu haliyle FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisak noktasında aleyhe bir durum olarak değerlendirilmesi masumiyet karinesi gereğince mümkün değildir.

Bu nedenlerle, Mahkemece öncelikle; davalı idareye, davacı hakkında terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut irtibatı olduğu yönünde değerlendirme yapılmasına dayanak teşkil eden tespitlerin sorulması, öte yandan 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20. maddesi uyarınca uyuşmazlığın çözümü için;

'Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele Daire Başkanlığından; davacının FETÖ/PDY terör örgütüne ait örgüt içi iletişim programı (ByLock) kullandığına ya da ankesörlü telefon görüşme kaydı bulunduğuna ilişkin tespit olup olmadığının sorulmasına, var ise tespitlere ilişkin belge ve raporların, (mahiyetleri ve kullanım bilgileri yer alacak şekilde) FETÖ/PDY soruşturmaları kapsamında var ise davacının adının geçtiği ifade tutanaklarının,

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonundan; davacının, müflis Asya Katılım Bankası AŞ'de katılım ya da cari hesabının bulunup bulunmadığının sorularak var ise ilgili belge ve raporların, (şahıs, hesap no, hesap açılma tarihi, işlem tarihleri, işlemlerin mahiyeti, tutarı yer alacak şekilde)

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğünden; davacının FETÖ/PDY terör örgütüne ait özel öğretim kurum ve kuruluşlarına ilişkin eğitim kaydı ile özel öğrenci yurtları vb. ilişkin kayıt bilgileri (istihbari olanlar dâhil) olup olmadığı sorularak var ise

tespitine ilişkin belge ve raporların,

Hazine ve Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulundan (MASAK); davacının FETÖ/PDY terör örgütü ile ilişkili gerçek (sivil imamlar vb) veya tüzel (Kimse Yok Mu Derneği vb) kişilere bağış ya da para transferinin olup olmadığının sorularak var ise ilgili belge ve raporların,(şahıs, dernek/vakıf, miktar ve tarih yer alacak şekilde)

İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğünden; davacının FETÖ/PDY terör örgütüne ait olduğu gerekçesiyle kapatılan dernek ya da sendika/federasyon/konfederasyonlarda yönetim/denetim/genel kurul üyelik/aidat bilgisi olup olmadığı sorularak var ise ilgili belge ve raporların, (şahıs, tarih aralığı ve ilgili kuruluş yer alacak şekilde)

Vakıflar Genel Müdürlüğünden; davacının FETÖ/PDY terör örgütüne ait olduğu gerekçesiyle kapatılan vakıflarda üyeliği ya da mütevelli heyeti üyeliği olup olmadığı sorularak var ise ilgili belge ve raporların, (şahıs, tarih aralığı ve ilgili kuruluş yer alacak şekilde)

Krea İçerik Hizmetleri ve Prodüksiyon Anonim Şirketinden; davacının Digitürk aboneliğinin bulunup bulunmadığı, aboneliği bulunuyorsa bu aboneliği iptal ettirip ettirmediği, iptal ettirmiş ise hangi tarihte iptal ettirdiği, var ise müşteri hizmetleri ile yapılan görüşmenin çözümü ve diğer bilgi ve belgelerin birer örneğinin istenilmesine' yönelik yapılacak ara kararı neticesinde davalı idare ile yukarıda anılan kurum ve kuruluşlarca gönderilecek bilgi ve belgeler davacıya tebliğ edilerek karşı beyanlarının da alınmasından sonra davacının terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut irtibatının bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kuşkusuz yukarıda anılan değerlendirme yapılırken davacı hakkındaki ceza soruşturmasındaki ve varsa ceza kovuşturmasındaki (kesinleşmiş takipsizlik ya da beraat kararı ile sonuçlanmış olsa dahi) tespitlerin de irtibat ve iltisak noktasında göz önüne alınması gerekmektedir.

Bu itibarla, belirtilen hususlarda araştırma yapılmaksızın, eksik incelemeyle davanın reddi yönünde verilen İdare Mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun reddi yolundaki Bölge İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

..."

d. Anayasa Mahkemesinin Norm Denetimi Kararları

59. Anayasa Mahkemesinin 31/1/2018 tarihli ve 7069 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 6. maddesiyle 18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun 7. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen "…ile terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanlar…" ibaresinin iptali talebi hakkındaki 14/11/2019 tarihli ve E.2018/89, K.2019/84 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

14. 1512 sayılı Kanun'un 7. maddesinin ikinci fıkrasında noterlik stajına engel mahkûmiyeti olanlar ile terör örgütüyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanların noterliğe kabul edilemeyecekleri hükme bağlanmakta olup fıkrada yer alan "…terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanların…" ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

15. Anayasa ile kurulan hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin ortaya çıkması ya da şiddet olayları sebebiyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması gerekçesiyle 21/7/2016 tarihinde ülke genelinde olağanüstü hâlin ilanına karar verildiği gözetildiğinde terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanların noterliğe kabul edilemeyeceklerini düzenleyen kuralın olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit ve tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik bir düzenleme olduğu açıktır. Ancak kuralın olağanüstü hâl süresiyle sınırlı olarak uygulanmaması nedeniyle kurala ilişkin incelemenin Anayasa'nın olağan dönem kuralları yönünden öngördüğü denetim rejimine göre yapılması gerekir.

...

30. Kuralda terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı bulunan kişilerin noterliğe kabul edilemeyecekleri belirtilmekte olup kuralda geçen iltisaklı kavramı kavuşan, bitişen, birleşen; irtibatlı kavramı ise bağlantılı anlamına gelmektedir. Anılan kavramlar genel kavram niteliğinde olmakla birlikte bunların belirsiz ve öngörülemez nitelikte olduğu söylenemez. Bu kavramların hukuki niteliği ve objektif anlamı yargı içtihatlarıyla belirlenebilecek durumdadır.

31. Diğer yandan anılan kavramların, içinde bulunulan döneme göre farklı yorumlanabilmesi de mümkündür. Bu bağlamda olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit ve tehlikeler gözetilerek olağanüstü hâl döneminde terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunulup bulunulmadığının tespiti bakımından terör örgütleriyle üyeler arasındaki bağın varlığı konusunda yapılacak değerlendirme ile olağan dönemde yapılacak değerlendirmenin farklı olabileceğinin kabul edilmesi gerekir.

32. Olağan dönemde anılan bağın varlığına yönelik olarak yapılacak değerlendirmenin somut olgulara dayalı bir temele sahip bulunması esasının benimsenmesi, kanunların Anayasa'ya uygun olarak yorumlanması gereğinin doğal bir sonucudur. Buna göre kural uyarınca ancak noterlik mesleğine alınmamasını haklı kılacak nitelikte olgusal temele sahip olan bağlantıların iltisak ve irtibat olarak değerlendirilmesi gerektiği açıktır. Kuşkusuz bu değerlendirme, her hâlükârda cezai sorumluluğun bulunup bulunmadığından bağımsız olarak sadece kişinin noterlik görevine alınmasının uygun olup olmadığı yönünde yapılacak bir incelemeden ibaret olacaktır. Bu kapsamdaki değerlendirme ise noterliğe atama konusunda yetkili olan Bakanlık tarafından yapılacak olup söz konusu değerlendirme sırasında Bakanlık, kendisine yapılan bildirimlerle bağlı olmaksızın her türlü olay, olgu, bilgi ve bulguyu serbestçe gözetecektir.

33. Bunun yanı sıra kuralda öngörülen terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı olma durumu farklı şekillerde ortaya çıkabileceğinden bunların kanun koyucu tarafından önceden belirlenmesi ve kanunda tek tek sayılması zorunluluğundan da söz edilemez. Zira kanunların genel ve soyut olması; somut olayın özelliğine göre değişebilecek tüm çözümleri kuralın bünyesinde barındırma, bir başka ifadeyle kuralın amaca uygun sonuca ulaştıracak herhangi bir çözümü dışlamasını önleme ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Bu itibarla kuralda temel hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanması gerektiğine ilişkin anayasal ilkeye aykırı bir yön bulunmamaktadır.

...

35. Terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunmama koşulunun; farklı saiklerle hareket edilmesinin önüne geçmek suretiyle noterlerin görevlerini gerçeğe uygun, doğru ve tarafsız

biçimde yerine getirmelerine, noterlik işlemlerine ilişkin güvenilirliğin sağlanmasına, görev sebebiyle öğrenilen sırların gerektiği gibi muhafaza edilmesine, görev ve yetkilerin kötüye kullanımının önlenmesine hizmet etmek suretiyle noterlik hizmetinin sağlıklı biçimde işleyişine katkıda bulunmayı hedeflediği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın noterlik hizmetinde hukuki güvenliğin ve kamu yararının sağlanmasına yönelik amaçlara ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

36. Diğer taraftan noterlik mesleğinin gerektirdiği nitelikler kapsamında değerlendirilen anılan koşulla herkes için eşit bir uygulama öngörülmektedir. Başka bir anlatımla noterlik mesleğine kabul edilecekler bakımından belli bir gruba yönelik istisnai bir düzenleme getirilmemektedir.

37. Ayrıca kuralın uygulanmasından doğacak uyuşmazlıkların yargıya taşınabilmesi mümkündür. Bu kapsamda kural yargı yoluna başvurma güvencesi bakımından herhangi bir sınırlama getirmediğinden noterliğe kabul edilmeyen bireylerin kuralın öngördüğü koşulun gerçekleşmediği, bir başka deyişle herhangi bir terör örgütüyle iltisaklı veya irtibatlı bulunmadıkları iddiasıyla yargı yoluna başvurmalarında ve yargı yerlerince haklı bulunmaları hâlinde noterliğe girmelerinde bir engel bulunmamaktadır. Buna göre Kanun'da kuralın amacı dışında keyfi olarak kullanılmasını önleyecek yasal güvenceye yer verildiğinden kuralla ulaşılmak istenen amaca ilişkin kamu yararı ile bireyin kamu hizmetine girme hakkı arasında bulunması gereken makul dengenin gözetildiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kamu hizmetine girme hakkını sınırlandıran kuralın orantısız bir müdahaleye de neden olmadığı, dolayısıyla anılan hakka ölçüsüz bir sınırlama getirmediği sonucuna ulaşılmıştır.

38. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 70. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir."

60. Anayasa Mahkemesinin 5/12/2019 tarihli ve 7194 sayılı Kanun'un 50. maddesiyle 8/11/2016 tarihli ve 6755 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 37. maddesine eklenen (3) numaralı fıkrada yer alan "…Milli Güvenlik Kurulunca…" ibaresinin iptali talebi hakkındaki 3/6/2021 tarihli ve E.2020/18, K.2021/38 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"…

4. 6755 sayılı Kanun'un 37. maddesinin (3) numaralı fıkrasında terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ve bu nedenle kamu görevinden çıkarılmış olan kişilerden adli veya idari soruşturma veya kovuşturması devam edenlerin sosyal güvenlik haklarına ilişkin başvuruları hakkında 31/10/2019 tarihine kadar karar alan, bu kararları yerine getiren veya işlem yapmayan kamu görevlilerinin bu karar ve fiilleri nedeniyle hukuki, idari, mali ve cezai sorumluluğunun olmadığı öngörülmekte olup anılan fıkrada yer alan '…Milli Güvenlik Kurulunca…' ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

…

9. Bu itibarla istişari nitelikte bir danışma organı olan MGK'nın icrai karar alma yetkisine sahip olmadığı gözetildiğinde Cumhurbaşkanınca ayrı bir kararla benimsenmemiş MGK kararlarına hukuki sonuç bağlanamayacağı ve bu kararların kendiliğinden icra

edilemeyeceği açıktır.

...

11. Bununla birlikte dava konusu '...Milli Güvenlik Kurulunca...' ibaresi, tavsiye niteliğindeki MGK kararına kendiliğinden hukuki bir sonuç bağlamaktadır. Şüphesiz MGK'nın tavsiye niteliğindeki kararlarının yürütme organı tarafından dikkate alınması ve hukuk aleminde hayata geçirilmesi mümkündür. Ancak MGK'nın kararları hakkında başkaca icrai bir karar alınmadan bu kararlara hukuk âleminde sonuçlar bağlanması Anayasa'nın açık lafzıyla bağdaşmamaktadır.

12. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 118. maddesine aykırıdır. İptali gerekir."

61. Anayasa Mahkemesinin 6/2/2018 tarihli ve 7086 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresinin iptali talebi hakkındaki 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

52. Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu kuralın da yer aldığı birinci cümlesinde, terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılacakları hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kural cümlede yer alan '...üyeliği, mensubiyeti veya...' ibaresidir.

...

58. Dava konusu kural kapsamında Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler, terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üye veya mensup oldukları gerekçesiyle kamu görevinden çıkarılmıştır. Söz konusu ibareler, Kanun'a ekli (1) sayılı listede adı geçen ve terör örgütü üyeliği suçundan ceza soruşturması veya kovuşturmasına maruz kalan ancak haklarındaki süreç tamamlanıp suçlu olduklarına dair kesin hüküm tesis edilmeyen kişilerin terör örgütü üyesi veya mensubu olarak nitelendirilmelerine sebebiyet verebilecek niteliktedir. Bunun yanında kuralda, listede yer alan kişiler hakkında kesin hükümle sonuçlanan herhangi bir yargısal sürecin varlığına yönelik açıklama da yapılmamıştır. Dolayısıyla kesinleşmiş mahkûmiyet hükmü olmadan kişilerin suçlu sayılmasına neden olabilecek ifadeler içeren kural masumiyet karinesini ihlal etmektedir.

59. Açıklanan nedenlerle olağan dönemde Anayasa'nın 36. maddesinin birinci ve 38. maddesinin dördüncü fıkralarına aykırı olarak Anayasa'nın 13. maddesindeki güvencelerin ötesinde sınırlama getiren kuralın Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

60. Anayasa'nın 15. maddesinde, olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının kısmen veya tamamen durdurulması ve bunlar için Anayasa'nın diğer maddelerinde öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınmasına imkân tanınmakla birlikte bu yetki sınırsız değildir. Maddenin ikinci fıkrasında, bu durumlarda dahi kişinin yaşam hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulması, din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanması ve bunlardan dolayı suçlanması yasaklanmış; suç ve

cezaların geriye yürümemesi ilkesi ile masumiyet karinesine aykırı işlem yapılamayacağı kabul edilmiştir.

61. Yukarıda açıklandığı üzere dava konusu kural kapsamında haklarında kesin bir mahkûmiyet kararı verilmediği halde kişilerin suçlu sayılmasına neden olabilecek ifadelerin kullanılması, olağanüstü hâl şartlarında dahi dokunulması yasaklanan masumiyet karinesine aykırılık oluşturmaktadır.

62. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 15., 36. ve 38. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir."

62. Anayasa Mahkemesinin 7082 sayılı Kanun'un 2. maddesinin birinci cümlesi, dördüncü cümlesinde yer alan "...emekli polis kimlikleri,..." ibaresi ve ek (2) sayılı listenin iptali talebi hakkındaki 31/5/2023 tarihli ve E.2018/77, K.2023/105 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

98. Dava konusu kurallarla 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci cümlesi ile dördüncü cümlesinin "...emekli polis kimlikleri,..." ibaresi ve Kanun'a ekli (4) sayılı liste aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin reddine hükmedilmiştir.

99. Anılan kararda, darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan FETÖ/PDY ile mücadele etmek amacıyla olağanüstü hâl koşullarında olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla liste usulüne göre emekli emniyet teşkilatı personelinin rütbelerinin alınması ve emekli polis kimliğinin iptalini öngören kuralların olağanüstü hâle neden olan şartlar ve özellikle bireyselleştirmeyi sağlamaya elverişli idari ve yargısal başvuru imkânları dikkate alındığında millî güvenliğin ve demokratik anayasal düzenin korunması amacı bakımından kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde bir sınırlama getirdiğinin söylenemeyeceği belirtilmiştir (bkz. AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021, §§ 299-314).

100. Dava konusu kurallar açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci cümlesi ile dördüncü cümlesinin "...emekli polis kimlikleri,..." ibaresi ve Kanun'a ekli (4) sayılı listenin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kurallar yönünden de geçerlidir.

101. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 15., 20., 40. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir..."

63. Anayasa Mahkemesinin 7082 sayılı Kanun'un 2. maddesinin ikinci cümlesinin "...Bu kişiler görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevlerine yeniden kabul edilmezler, doğrudan ve dolaylı görevlendirilemezler; ..." bölümünün iptali talebi hakkındaki 31/5/2023 tarihli ve E.2018/77, K.2023/105 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"(...)

104. Dava konusu kuralla 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ikinci cümlesinin "Bu kişiler görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevlerine yeniden kabul edilmezler, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemezler; ..." bölümü aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

105. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "…ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler;…" bölümüne ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021, § 318).

106. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ikinci cümlesinin "Bu kişiler görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevlerine yeniden kabul edilmezler, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemezler; …" bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

107. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 70. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir."

64. Anayasa Mahkemesinin 7082 sayılı Kanun'un 2. maddesinin ikinci cümlesinin "...ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar." bölümünün iptali talebi hakkındaki 31/5/2023 tarihli ve E.2018/77, K.2023/105 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"(...)

110. Dava konusu kuralla 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ikinci cümlesinin "…ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar." bölümü aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

111. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (3) numaralı fıkrasına ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021, § 322).

112. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ikinci cümlesinin "…ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar." bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

113. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 40. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir."

65. Anayasa Mahkemesinin 7082 sayılı Kanun'un 2. maddesinin üçüncü cümlesinin iptali talebi hakkındaki 31/5/2023 tarihli ve E.2018/77, K.2023/105 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"(...)

116. Dava konusu kuralla 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin üçüncü cümlesi aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu cümlenin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

117. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "…bunların uhdelerinde bulunan her türlü mütevelli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır." bölümüne ilişkin gerekçelerin uygun olduğu ölçüde dava konusu kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021, § 326).

118. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin üçüncü cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

119. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 40. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir."

B. Uluslararası Hukuk

66. Sözleşme'nin "Özel ve aile hayatına saygı hakkı" başlıklı 8. maddesi şöyledir:

"(1) Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

(2) Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir."

67. Sözleşme'nin "Olağanüstü hallerde yükümlülükleri askıya alma" başlıklı 15. maddesi şöyledir:

"1. Savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde her Yüksek Sözleşmeci Taraf, durumun kesinlikle gerektirdiği ölçüde ve uluslararası hukuktan doğan başka yükümlülüklere ters düşmemek koşuluyla, bu Sözleşme'de öngörülen yükümlülüklere aykırı tedbirler alabilir.

2. Yukarıdaki hüküm, meşru savaş fiilleri sonucunda meydana gelen ölüm hali dışında 2. maddeye, 3. ve 4. maddeler (fıkra 1) ile 7. maddeye aykırı tedbirlere cevaz vermez.

3. Aykırı tedbirler alma hakkını kullanan her Yüksek Sözleşmeci Taraf, alınan tedbirler ve bunları gerektiren nedenler hakkında Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tam bilgi verir. Bu Yüksek Sözleşmeci Taraf, sözü geçen tedbirlerin yürürlükten kalktığı ve Sözleşme hükümlerinin tekrar tamamen geçerli olduğu tarihi de Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne bildirir."

68. MSHUS'nin 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. Ulusun hayatını tehdit eden ve varlığı resmen ilan edilmiş olan olağanüstü bir durumun ortaya çıkması halinde, bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, uluslararası hukuktan kaynaklanan diğer yükümlülüklerine aykırı olmamak ve ırk, renk, cinsiyet, dil, din ya da toplumsal kökene dayalı bir ayrımcılık içermemesi kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde olmak üzere, bu Sözleşme'den doğan yükümlülüklerinden ayrılan tedbirler alabilirler.

2. Bu hükme dayanılarak Sözleşme'nin 6, 7, 8 (1. ve 2. fıkralar), 11, 15, 16 ve 18nci maddelerine aykırılık getirilemez."

1. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

69. Sözleşme'nin 8. maddesine yönelik Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadına ve AİHM'in özel hayata saygı hakkı bağlamında sebebe ve sonuca dayalı yaklaşımına ilişkin açıklamalar için bkz. C.A. (3), §§ 62-75; Tamer Mahmutoğlu [GK], B. No: 2017/38953, 23/7/2020, §§ 53-67.

a. Sözleşme'nin 15. Maddesi Bağlamında Değerlendirme

70. Taraf devletlere tek taraflı bildirimde bulunarak sınırlı bazı hâllerde Sözleşme'deki belli hak ve özgürlüklere aykırı davranma, bir başka deyişle anılan hak ve özgürlüklere ilişkin yükümlülükleri azaltma imkânı sunan Sözleşme'nin 15. maddesine ilişkin AİHM uygulamasına ve Türkiye'deki OHAL'e ilişkin Avrupa Konseyi nezdinde hazırlanan bazı raporlara Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında ayrıntılı şekilde yer verilmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 148-162).

71. AİHM, söz konusu kararlarında özetle derogasyon bildiriminde bulunan devletler yönünden ulusun varlığını tehdit eden tehlikenin olup olmadığı hususunda sınırlı da olsa bir denetim yaptığını, denetim standardı belirlenirken ulusal makamların geniş takdir yetkilerinin bulunduğunu özellikle vurgulamıştır. AİHM takdir alanının sınırsız olmadığını, taraf devletlerin krizin doğurduğu zorunlulukların kesin olarak gerektirdiği ölçüde hareket etmenin ötesine geçmemesi gerektiğini belirtmiştir (Brannigan ve McBride/Birleşik Krallık, B. No: 14553/89-14554/89, 26/5/1993, § 43).

b. Xhoxhaj/Arnavutluk Kararı

72. AİHM Xhoxhaj/Arnavutluk (B. No: 15227/19, 9/2/2021) kararında, Anayasa Mahkemesi üyesi olan başvurucunun meslekten çıkarılmasından ve bunun bir sonucu olarak hâkimlik mesleğinden süresiz olarak yasaklanmasından kaynaklanan iddialarını özel hayata saygı hakkı kapsamında incelemiştir. Arnavutluk'ta gerçekleştirilen yargı reformu kapsamında tüm hâkim ve savcıların mal varlıkları, organize suçlarla bağlantılarının olup olmadığı ve mesleki yönden yeterli olup olmadıkları incelenmiştir. Yapılan değerlendirme neticesinde başvurucu mülkiyetinde yer alan bazı mal varlığı değerlerinin kaynağını açıklayamaması nedeniyle meslekten çıkarılmış, bunun bir sonucu olarak da hâkimlik yapmaktan süresiz olarak yasaklanmıştır.

73. AİHM öncelikle somut olayda Sözleşme'nin 6. maddesinin cezai yönünün uygulanabilir olmadığına hükmetmiş, incelemesini adil yargılanma hakkının medeni hak ve yükümlülükler yönüyle yapmıştır. AİHM, bu kapsamda inceleme organlarının bağımsızlık ve tarafsızlıktan yoksun olduğu, yargılamanın adil olmadığı, itiraz makamı önünde aleni duruşma yapılmadığı ve hukuki kesinlik ilkesinin ihlal edildiği yönündeki iddiaları ayrı ayrı incelemiş ve Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 230-353).

74. AİHM ayrıca başvurucunun hukuka aykırı ve keyfî olarak görevden alındığı ve bunun bir sonucu olarak hâkimlik mesleğini yapmaktan süresiz şekilde yasaklandığı iddiasını Sözleşme'nin 8. maddesi yönünden incelemiştir. AİHM, öncelikle somut olayda Sözleşme'nin 8. maddesinin uygulanabilir olduğunu tespit etmiştir (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 356-364). Esas yönünden AİHM, meslekten çıkarılan başvurucunun özel hayatına saygı hakkına müdahale edildiğini, bu müdahalenin hukuki dayanağının ve meşru amacının bulunduğunu belirtmiştir (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 374-393). Bununla birlikte AİHM müdahalenin demokratik toplum düzeninde gerekli olup olmadığına yönelik yaptığı incelemede öncelikle Arnavutluk'taki yargı reformunun acil bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiğini belirtmiş; ardından ulusal

makamlar tarafından sunulan gerekçelerin meslekten çıkarma tedbiri için yeterli ve ikna edici olup olmadığını, bu gerekçelerin yeterli bir bireyselleştirmeye dayanıp dayanmadığını değerlendirmiştir. AİHM bu kapsamda yaptığı değerlendirme neticesinde ulusal makamlar tarafından başvurucunun mal varlığı hakkında yapılan gerekçelendirmenin yeterli ve ikna edici olduğu kanaatine varmıştır (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 394-412).

75. Öte yandan AİHM başvurucunun meslekten çıkarma tedbirinin bir sonucu olarak hâkimlik mesleği yapmaktan ömür boyu yasaklanmasının ölçülü olup olmadığı üzerinde durmuştur. AİHM, hâkimlerin ve özellikle de başvurucu gibi yüksek derecede sorumluluk gerektiren görevlerde bulunanların devletin egemenlik yetkisinin bir kısmını kullandıklarını vurgulamış, başvurucuya ve ciddi etik ihlalleri nedeniyle görevden alınan diğer kişilere getirilen ömür boyu meslekten men cezasının yargı makamının dürüstlüğünü ve halkın adalet sistemine olan güvenini sağlamak şeklindeki meşru amaçlarla uyumsuz veya orantısız olmadığını belirtmiştir. AİHM tüm bu gerekçelerle somut olayda Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna ulaşmıştır (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 413, 414).

c. Naidin/Romanya Kararı

76. Naidin/ Romanya (B. No: 38162/07, 21/10/2014) kararında AİHM, siyasi polis memuruyla çalıştığı konusunda yapılan tespite dayanılarak kamu hizmetinde görev yapmaktan yasaklanan başvurucunun iddiasını özel hayata saygı hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağı kapsamında ele almıştır.

77. Olayda 1990 ve 1991 yıllarında yüksek rütbeli hükûmet memuru olarak çalışan başvurucu, sonrasında parlamento üyesi olarak da görev yapmıştır. Başvurucu 2000 yılında üçüncü kez seçimlere katılmış ve bu süreçte Eski Siyasi Polis Arşivleri Araştırma Ulusal Konseyi başvurucunun geçmişi hakkında resen soruşturmalar gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda başvurucunun 1971 ve 1974 yılları arasında, şüpheli olduğu düşünülen bazı iş arkadaşları hakkında bilgi sağlamak üzere siyasi polisle iş birliği yaptığı sonucuna varılmıştır. Başvurucu, geçmiş faaliyetleriyle ilgili olarak ortaya konulan yorumlara mahkeme nezdinde itiraz etmiş ancak itirazı reddedilmiştir. 2003 yılında, siyasi polis memuruyla çalıştığı tespit edilen kişileri kamu hizmetinde görev yapmaktan yasaklayan bir yasal değişiklik getirilmiştir. Başvurucu, parlamento döneminin sonu olan 2004 yılında memur olarak çalışmalarına devam etme talebinde bulunmuş ancak bu talebi anılan düzenleme çerçevesinde reddedilmiştir. Yargılama sürecinde ayrımcılık temelli şikâyetlerini dile getiren başvurucunun iddiaları, yasama organının sahip olduğu takdir yetkisine ve mevcut koşulların zorunlu kıldığı gerekliliklere dayanılarak reddedilmiştir (Naidin/ Romanya, §§ 6-17).

78. Başvurucu, temelde istihdam yasağının mutlak nitelikte olması ve eylemlerinin önemsizliğinin dikkate alınmaması nedeniyle Sözleşme’nin 8. maddesiyle bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuştur. AİHM, kural olarak devletlerin kamu hizmetinde istihdam şartlarını düzenlerken meşru bir menfaate sahip olduklarını ve demokratik bir devletin bünyesinde görev yapan çalışanlarından devletin kuruluşunun dayandırıldığı anayasal ilkelere sadakat göstermesini isteme haklarının olduğunu vurgulamıştır. Romanya’nın komünist rejim sırasındaki durumunun dikkate alınmasının gerektiğini ifade eden AİHM, devletin geçmişin tekerrür etmesini önlemek üzere kendisini savunabilecek nitelikte bir demokrasi temelinde kurulması gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda başvurucuya uygulanan kamu hizmetinde istihdam yasağına ilişkin muamelenin ulusal güvenlik, kamu düzeni ve başkalarının haklarının ve özgürlüklerinin korunması

konusunda meşru bir amaç izlediği sonucuna varmıştır (Naidin/ Romanya, §§ 49-51).

79. Bununla birlikte AİHM başvurucunun kariyer beklentilerinin yalnızca kamu hizmetinde durdurulduğunu belirtmiş ve devlet memurlarının, özellikle başvurucunun istihdam edilmek istediği gibi yüksek derecede sorumluluk getiren görevlerde bulunan kişilerin devletin egemenlik gücünden pay sahibi olduğunu vurgulamıştır. Başvurucuya uygulanan yasağın kamusal yararın korumasından sorumlu kişilerin sadakatini sağlama konusunda devlet tarafından izlenen yasal amaçla orantısız olmadığını belirtmiştir. Ayrıca kararda başvurucunun özel sektörde, devletin ekonomik, siyasi ve güvenlikle ilgili çıkarları için potansiyel öneme sahip şirketlerde ya da kamu otoritesinin uygulanmasıyla bağlantılı olmayan diğer kamu sektörü alanlarında istihdam edilme olanağını etkileyecek herhangi bir kısıtlamanın uygulanmadığını dile getirmiştir. Yanı sıra başvurucunun iddialarının yargılama süreçlerinde incelendiğini ve ulusal mercilere bırakılan takdir yetkisi kapsamında yer alan fiilî unsurların oluşturulduğunu ifade etmiştir. AİHM, yerel mahkemeler tarafından ulaşılan tespitlerin yerindeliğinin sorgulanamayacağını belirterek özel hayata saygı hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği kanaatine ulaşmıştır (Naidin/Romanya, §§ 42-57).

d. Yüksel Yalçınkaya/Türkiye Kararı

80. AİHM Yüksel Yalçınkaya/Türkiye ([BD], B. No: 15669/20, 26/9/2023) kararında ByLock programı ile ilgili olarak bazı tespitlerde bulunmuştur. Öncelikle ByLock uygulaması ve FETÖ/PDY arasındaki bağlantıyı ortaya koymak için ulusal makamlar ve mahkemeler tarafından sunulan çok sayıdaki bilgi ve belgeyi dikkate aldığını vurgulamıştır. Bu bağlamda özellikle uygulamanın bazı kullanıcılarının profil bilgilerini, deşifre edilen görüşmelerin içeriğini, uygulamanın örgüt içinde kullanıldığını doğrulayan, FETÖ/PDY ile ilişkili diğer soruşturmalarda şüpheli olanların verdiği ifadeleri ve uygulama lisans sahibinin uygulamanın FETÖ/PDY'nin kullanımı için geliştirildiğine ilişkin ifadelerini not ettiğini belirtmiştir. Bu bağlamda ByLock'un yalnızca herhangi bir olağan ticari mesajlaşma uygulaması olmadığını ve kullanımının ilk bakışta FETÖ/PDY ile bir çeşit bağlantıyı akla getirebildiğini kabul etmiştir (Yüksel Yalçınkaya/Türkiye, § 259).

81. Öte yandan AİHM terörle mücadelenin ve terör suçlarının işlenmesinde kullanılan değişen yöntem ve taktikler dolayısıyla devletlerin karşılaştığı zorlukların son derece farkında olduğunu, ulusal makamlara ve mahkemelere göre amaçlarını geleneksel terör yöntemlerinden farklı olarak gizlilik içinde gerçekleştiren örgütün atipik yapısını gözönünde bulundurarak, ulusal makamlarının ve mahkemelerinin FETÖ/PDY'ye karşı gösterdikleri çabalar bağlamında karşılaştıkları benzersiz zorlukları da hâlihazırda kabul ettiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda Türkiye'deki askerî darbe girişiminin Sözleşme kapsamında ulusun varlığını tehdit eden genel bir tehlikenin mevcudiyetini ortaya koyduğuna dair birçok davada yaptığı ve mevcut davada da teyit ettiği tespitini yinelemiş, yetkili makamların ve mahkemelerin darbe girişimi sonrasında mücadele etmek zorunda kaldıkları durumun aciliyetini ve ciddiyetini kabul ettiğini vurgulamıştır (Yüksel Yalçınkaya/Türkiye § 269).

2. Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonunun 12/12/2016 Tarihli Görüşü

82. Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonu (Venedik Komisyonu) 12/12/2016 tarihinde "15 Temmuz 2016 Başarısız Darbe Girişimi Sonrasında Çıkarılan 667 İlâ 676 sayılı Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnameleri Hakkında Görüş" isimli belgeyi yayımlamıştır.

83. Venedik Komisyonu bir kişinin somut olay bağlamında görevinden alınması için suç örgütü ile gereken bağlantının bir kişiyi suç örgütünün üyesi olarak tanımlamak için gereken bağlantıdan daha az yoğun olabileceğini kabul ettiğini, bu bağlamda bir kamu görevlisinin görevden geçici veya kalıcı olarak alınabilmesi için suç örgütüyle daha zayıf bir bağlantı kurmuş olmasının yeterli olabileceğini ifade etmiştir. Bununla birlikte Venedik Komisyonu anılan görüşünde bahse konu zayıf bağlantının yine de anlamlı, kamu görevlisinin sadakatiyle ilgili objektif kuşku uyandıracak nitelikte olması gerektiğini vurgulamıştır. Masum, tesadüfi vs. bağlantıların ise hariç tutulması gerektiğini belirtmiştir. Netice itibarıyla görevden almanın demokratik anayasal düzene sadakatte objektif olarak ciddi şüphe uyandıracak bir şekilde hareket edildiğini açıkça gösteren fiilî unsurlar kombinasyonunun varlığı hâlinde mümkün olabileceğini açıklamıştır (aynı görüşte bkz. §§ 130, 131).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

84. Anayasa Mahkemesinin 22/7/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Özel Hayata Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

85. Başvurucu; hakkında verilmiş bir mahkûmiyet hükmü olmadığını ve KHK ile rütbesinin alındığını ifade etmiştir. Başvurucu ayrıca, somut hiçbir delil olmadan, soyut iddialar dikkate alınarak davasının reddedildiğini, gerçekleştirildiği tarihte suç olmayan eylemler gerekçe gösterilerek rütbesinin alındığını ve yargılandığı davadan beraat ettiğini belirtmiştir. Başvurucu, yargılama sürecinde ileri sürdüğü itirazlarının dikkate alınmadığını ve yeterli gerekçe belirtilmeden davasının reddedildiğini, istinaf mahkemesi kararında da gerekçe bulunmadığını vurgulayarak adil yargılanma hakkı ile suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

86. Bakanlık görüşünde, başvuruya konu olay ve sürece ilişkin genel bilgilere yer verilmiş, yargılama safahatının özeti yapılmıştır. Ayrıca başvurucunun iddiasının özünün, yargı makamlarınca delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet bulunmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu belirtilmiştir. Son olarak, mevcut başvuruda başvurucunun adil yargılanma hakkının ve özel hayata saygı hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

2. Değerlendirme

a. Uygulanabilirlik Yönünden

87. Anayasa’nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

“Herkes, özel hayatına … saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın … gizliliğine dokunulamaz."

88. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder.

89. Başvurucunun iddialarının mesleki hayatına kamu gücü marifetiyle bir tedbir

uygulanmasına, bu doğrultuda rütbesinin geri alınmasına ve açtığı davanın reddedilmesine dayandığı görülmüştür. Anayasa Mahkemesi, gerçekleştirilen müdahale yönünden somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hasan Önal ([1. B.], B. No: 2021/48164, 24/6/2025) kararında, emekli kamu görevlisinin rütbesinin alınması şeklindeki müdahalenin başvurucunun özel hayatına ciddi şekilde etki ettiği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı sonucuyla iddiaları bir bütün hâlinde özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirmiştir (Hasan Önal, §§ 19-24).

90. Somut olayda da emekli emniyet teşkilatı personeli olan başvurucunun devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplardan ya da terör örgütlerinden olan FETÖ/PDY ile irtibatlı yahut iltisaklı olduğu gerekçesiyle rütbesi alınmıştır. Başvurucunun mesleki hayatına yönelik bu müdahalenin başkaları ile ilişki kurabilme ve geliştirebilme imkânını önemli ölçüde zayıflatmasına, sosyal ve mesleki itibarını koruyabilmesi açısından ciddi sonuçlar doğurmasına yol açacağı, neticede özel hayatına önemli bir ağırlık derecesinde yansıyacağının ve etki doğuracağının muhtemel olduğu değerlendirilmektedir. Dolayısıyla başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisaklı veya irtibatlı olduğu gerekçesiyle rütbesinin alındığı gözönüne alındığında başvurucunun hakkında tesis edilen işlemin iç ve dış dünyasında meydana getirdiği etkinin ciddi düzeye ulaştığı görülmüştür.

91. Bu nedenle mevcut başvuruda mesleki hayata yönelik müdahalenin başvurucunun özel hayatına ciddi şekilde etki ettiği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı anlaşıldığından başvurunun özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır (benzer yönde değerlendirme için bkz. Metin Diler, § 62).

b. Başvuruyu İnceleme Usulü

92. Bireylerin temel hak ve hürriyetlerine yönelen müdahalelerin koşulları ve hangi hukuki rejim çerçevesinde gerçekleştirildiği, söz konusu müdahalelerin anayasallık denetiminin yöntemini doğrudan belirler. 1982 Anayasası, temel hak ve hürriyetlerin korunmasına yönelik olarak olağan ve olağanüstü dönemler için iki ayrı hukuki rejim öngörmektedir. Temel hak ve hürriyetlerin olağan dönemde sınırlanması rejimi Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenmişken temel hak ve hürriyetlerin savaş, seferberlik veya OHAL dönemlerinde sınırlandırılması ya da kullanılmasının durdurulması rejimi Anayasa'nın 15. maddesinde yer almaktadır. Başvurunun incelenmesinde öncelikle gerçekleştirilen müdahalenin hangi hukuki rejime tabi olduğu saptanmalıdır (bu hususta ki detaylı açıklamalar için bkz. N.E., §§ 100-108; A.S., §§ 102-110; Halit İnciroğlu, §§ 107-115).

93. Anayasa Mahkemesi kamu görevinden çıkarılmalara ve kamu görevinden çıkarılanların bir daha kamu görevlerine dönememelerine yönelik tedbirin olağanüstü hâl durumuyla bağlantılı olarak bireysel işlem şeklinde tesis edildiğini, tedbirin düzenleyici işlemlerde olduğu gibi genel ve herkesi bağlayıcı bir niteliğinin bulunmadığını ve başvurucular hakkında olağanüstü hâl döneminde defaten uygulanarak hüküm ve sonuçlarını doğurduğunu belirterek incelemenin Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılması gerektiğine karar vermiştir (N.E., §§ 109-114; A.S., §§ 106-110; Erkan Sezgin [1. B.], B. No: 2022/86339, 16/7/2025, §§ 91-96). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi norm denetimi yoluyla verdiği kararında da somut olaya benzer şekilde rütbelerin alınmasına yönelik müdahalenin kanuni dayanağını oluşturan 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesine ilişkin iptal istemini inceleyerek karara bağlamıştır (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021). Anılan kararda emekli emniyet teşkilatı personelinin rütbelerinin alınmasının ve emekli polis

kimliğinin iptalinin olağanüstü hâlin ilanına sebep olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesi amacına yönelik olduğu, kurallarda öngörülen tedbirler defaten uygulanarak hüküm ve sonuçlarını doğurduğu belirtilerek, incelemenin Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılması gerektiği ifade edilmiştir (anılan kararda bkz. § 302).

94. Bu durumda terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla iltisaklı ve irtibatlı olduğu olağanüstü hâl döneminde değerlendirilen başvurucunun rütbesinin alınmasını içeren işleme yönelik olarak gerçekleştirilen bireysel başvuruya ilişkin incelemenin Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılması gerektiği değerlendirilmektedir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. N. E., §§ 109-114; A.S., §§ 111-116; Halit İnciroğlu, §§ 116-121; Mehmet Emin Okyay, §§ 98-100; Doğan Doğan, §§ 98-100; AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021).

c. Kabul Edilebilirlik Yönünden

95. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

d. Esas Yönünden

96. Olağanüstü hâl durumuyla bağlantılı olan ve olağanüstü hâl ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesi amacını taşıdığı tespit edilen tedbirin olağanüstü dönemde meşru olup olmadığının Anayasa'nın 15. maddesine göre yapılacak incelemesinde;

i. Tedbirin Anayasa'daki çekirdek haklarla ilgili olup olmadığı,

ii. Milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırılık teşkil edip etmediği,

iii. Durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığı değerlendirilmelidir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 186; Ayla Demir İşat, § 146; N. E., § 116; A. S., § 118; Halit İnciroğlu, § 123; Mehmet Emin Okyay, § 102; Doğan Doğan, § 102).

i. Tedbirin Anayasa'daki Çekirdek Haklarla İlgili Olup Olmadığı

97. Olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı dönemde temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden ve Anayasa'da yer alan güvencelere aykırı olan tedbirin meşru kabul edilebilmesi için öncelikli olarak Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında sayılan hak ve özgürlüklere dokunmaması gerekir. Buna göre olağanüstü dönemde de olsa savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında kişinin yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz. Eğer Anayasa'da yer alan güvencelere aykırı tedbir, anılan çekirdek haklarla ilgiliyse Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında meşru kabul edilmez ve başka bir inceleme yapılmaksızın ilgili hak ve özgürlüğün ihlal edildiği sonucuna varılır (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 196, 197; N.E., § 117; A.S., § 119; Halit İnciroğlu, § 124).

98. Savaş, seferberlik veya OHAL ilanı gibi olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında özel hayata saygı hakkı yer almamaktadır. Dolayısıyla bu hak yönünden olağanüstü hâl dönemlerinde Anayasa'daki güvencelere aykırı tedbirler alınması

mümkündür (N.E., § 118; A.S., § 120; Halit İnciroğlu, § 125).

99. Ayrıca Anayasa Mahkemesi kamu görevinden çıkarmaya ve memuriyetin alınmasına ilişkin tedbirlerin muhataplarının özel sektörde çalışma imkânını ortadan kaldırmadığına, ciddiyet ve ağırlığının söz konusu tedbire cezai bir özellik kazandıracak boyutta olmadığına karar vermiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021, § 142). Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi 4/8/2016 tarihli ve E.2016/6, K.2016/12 sayılı kararında, benzer şekildeki kamu görevinden çıkarma tedbirinin olağanüstü tedbir niteliğinde olduğunu ifade etmiştir.

100. Öte yandan Anayasa Mahkemesi norm denetimi kapsamında verdiği anılan kararında kamu görevinden çıkarmaya ilişkin ortaya koyduğu gerekçelerin uygun olduğu ölçüde 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinde düzenleme alanı bulan somut başvuruya benzer şekilde emekli emniyet teşkilatı personelinin rütbelerinin geri alınmasına yönelik kurallar yönünden de geçerli olduğunu kabul etmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021, § 306). Bu itibarla Anayasa Mahkemesinin kamu görevinden çıkarılmaya yönelik başvurularda koyduğu ilkelerin emekli kamu görevlilerinin rütbelerinin geri alınması şeklindeki somut müdahale açısından da uygulanabilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan kamu görevinden çıkarma tedbiri ile benzer şekilde OHAL döneminde emekli kamu görevlilerinin rütbelerinin alınmasına yönelik tedbirin olağanüstü tedbir niteliğinde olduğunu söylemek mümkündür. Öngörülen tedbirlerin cezai niteliğinin olmamasının bir sonucu olarak başvuruya konu olan tedbire ceza hukukunun çekirdek haklarının uygulanmasını gerektiren bir durum bulunmamaktadır (kamu görevinden çıkarma tedbirine ilişkin benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. N.E., § 119; A.S., § 121; Halit İnciroğlu, § 126).

ii. Tedbirin Milletlerarası Hukuktan Doğan Yükümlülüklere Aykırı Olup Olmadığı

101. Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılacak ikinci inceleme, tedbirin milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırı olup olmadığının belirlenmesine ilişkindir. Bu yükümlülüklerin başında taraf olunan insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülükler gelmektedir.

102. MSHUS'nin 4. ve AİHS'in 15. maddelerine göre ulusun yaşamını tehdit eden olağanüstü bir durum meydana geldiğinde devletler, bu sözleşmelerdeki yükümlülüklerini azaltacak tedbirler alabilir. Ancak MSHUS'nin 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasında AİHS'in 15. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, AİHS'e ek 7 No.lu Protokol'ün 4., 6 No.lu Protokol'ün 3. ve 13 No.lu Protokol'ün 2. maddelerinde yükümlülük azaltılması mümkün olmayan bazı hak ve özgürlüklere yer verilmiştir. Bunların önemli bir kısmı, Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında da yer almaktadır. Bununla birlikte Anayasa'nın 15. maddesinde sayılan çekirdek haklar arasında yer almasa da milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırı olan tedbirler anılan ölçütle bağdaşmayacağından meşru görülemez (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 198-201; N.E., § 121; A.S., § 123; Halit İnciroğlu, § 128).

103. Somut başvuruya konu olan tedbirle müdahalede bulunulan özel hayata saygı hakkı, milletlerarası hukuktan kaynaklanan yükümlülük olarak insan hakları alanında Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden özellikle MSHUS'nin 4. maddesinin (2) numaralı ve AİHS'in 15. maddesinin (2) numaralı fıkralarında ve bu Sözleşme'ye ek protokollerde dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında sayılmamıştır. Yine somut olayda başvurucunun özel hayata saygı hakkına müdahale içeren tedbirin milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir yükümlülüğe (olağanüstü dönemlerde de korunmaya devam eden bir güvenceye) aykırı olduğu da saptanmamıştır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. N.E., § 122; A.S., § 124; Halit İnciroğlu, § 129).

iii. Tedbirin Durumun Gerektirdiği Ölçüde Olup Olmadığı

(1) Genel İlkeler

104. Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü yönetim rejimlerinin uygulandığı dönemde temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturan tedbirin meşru olup olmadığı hususunda yapılacak son inceleme tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının belirlenmesidir. Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçülülük - Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük kavramından farklı olarak- olağanüstü yönetim usullerinin uygulanmasına neden olan durum karşısındaki ölçülülüğü belirtmektedir. Bu itibarla Anayasa'nın 15. maddesinde belirtilen ölçülülük, Anayasa'nın 13. maddesindeki ölçülülük kriterine göre temel hak ve özgürlüklere daha fazla müdahale etmeye izin vermektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 203; Ayla Demir İşat, § 153; N.E., § 123; A.S., § 125; Halit İnciroğlu, § 130).

105. Anayasa'nın 15. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi, temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının sınırlandırılması veya durdurulması için başvurulan aracın amacı gerçekleştirmeye elverişli ve bunun için gerekli olmasını, ayrıca araçla amacın ölçülü bir oran içinde bulunmasını ifade etmektedir (AYM, E.1990/25, K.1991/1, 10/1/1991). Buna göre tedbir, olağanüstü durumu oluşturan tehdit veya tehlikenin ortadan kaldırılması amacına ulaşma bakımından elverişli ve bu amacın gerçekleşmesi için gerekli olmalı; ayrıca ulaşılmak istenen amaç doğrultusunda ortaya çıkan kamu yararı ile temel hak ve özgürlüğü sınırlandıran tedbirin birey üzerindeki olumsuz etkisi arasında orantısızlık bulunmamalıdır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 204; Ayla Demir İşat, § 154; N.E., § 124; A.S., § 126; Halit İnciroğlu, § 131; kıyasen birçok karar arasından bkz. AYM, E.2013/57, K.2013/162, 26/12/2013).

106. Ölçülülüğün unsurlarının tespitinde tedbirin alındığı dönemin tüm koşulları birlikte değerlendirilmelidir. Bu kapsamda olağanüstü dönemde temel hak ve özgürlüklere yönelik müdahale teşkil eden tedbirin ölçülülüğüne ilişkin unsurlar değerlendirilirken olağanüstü yönetim usullerinin benimsenmesine neden olan tehdit veya tehlikenin niteliğinin öncelikle dikkate alınması gerekir. Yine müdahale edilen hak ve özgürlüğün niteliği de önemlidir. Bununla birlikte tedbirin alındığı zamanın da ölçülülüğün belirlenmesinde gözönüne alınması gerekir. Zira olağanüstü durumu oluşturan olayların yaşandığı ve somut tehlikenin tüm gerçekliğiyle birlikte ortada olduğu dönemde alınan bir tedbir ile tehlikenin veya bunu doğuran tehdidin büyük ölçüde bertaraf edildiği bir zamanda alınan tedbir farklı şekilde değerlendirilmelidir. Bu bakımdan değerlendirme yapılırken tedbirin alındığı andaki koşulların dikkate alınması gerekir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 205-207; Ayla Demir İşat, § 155; N.E., § 125; A.S., § 127; Halit İnciroğlu, § 132).

107. Öte yandan temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden tedbirin süresi, kapsamı ve ağırlığı, ölçülülüğün belirlenmesinde dikkate alınmalıdır. Nitekim müdahalenin süresi arttıkça bireyin üzerindeki külfet de ağırlaşmaktadır. Bunun yanında bir tedbir kısa süreli olmakla birlikte kapsamı veya ağırlığı itibarıyla temel hak ve özgürlükleri çok ciddi ölçüde etkileyebilir. Böylece tedbirin ağırlığı, süresinden bağımsız olarak bireyin aşırı bir külfet altına girmesine neden olabilir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 208; Ayla Demir İşat, § 156; N.E., § 126; A.S., § 128; Halit İnciroğlu, § 133).

108. Bu bağlamda alınan idari tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olduğu ilgili ve ikna edici gerekçelerle ortaya konulmalıdır. Bu durum, maddi gerçeğin her türlü şüpheden uzak şekilde belirlenmesini gerekli kılan ceza yargılamalarından farklı olarak olağanüstü hâl ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik alınan tedbirin gerekliliğinin ciddi

ve objektif şekilde açıklanmasının yeterli olmasını ifade etmektedir (N.E., § 127; A.S., § 129; Halit İnciroğlu, § 134).

109. Ayrıca temel hak ve özgürlüklere yönelik ölçüsüz veya keyfî müdahaleler karşısında bireylere, bunlara karşı koyabilecekleri usule ilişkin güvencelerin olağanüstü hâl dönemlerinde de sağlanması gerekir. Dolayısıyla bireylerin bu güvencelerden önemli ölçüde yoksun bırakılmaları ölçülülük ilkesiyle bağdaşmayacaktır. Ayrıca bir tedbirin olağanüstü durumu oluşturan tehdit veya tehlikeyi bertaraf etmeye elverişli, bunun için gerekli ve ulaşılmak istenen amaç ile orantılı olup olmadığı hususlarında söz konusu tehdit veya tehlike ile karşı karşıya kalan ve onunla mücadele etme bakımından öncelikli sorumluluğu bulunan kamu makamlarının geniş bir takdir alanı vardır. Bununla birlikte -bireysel başvuruya konu edildiğinde- alınan tedbirin bu takdir alanını aşıp aşmadığını incelemek Anayasa Mahkemesinin görevidir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 209, 210; Ayla Demir İşat, § 157; N.E., § 128; A.S., § 130; Halit İnciroğlu, § 135).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

110. Kişilerin kendilerinin, ailelerinin geleceğini ve itibarını etkileyen mesleki hayata yönelik tedbirlerin keyfî olmaması, bu kapsamda doğan uyuşmazlıkların özel hayata saygı hakkının gereklilikleri bağlamında çözümlenmesi olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde de geçerli olan temel güvencelerdir (Ayla Demir İşat, § 150). Bu bağlamda Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü hâl yönetim rejiminin uygulandığı dönemde başvurucunun özel hayata saygı hakkına müdahale oluşturan tedbirin meşru olup olmadığı hususunda yapılacak nihai inceleme, bu tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının belirlenmesine ilişkin olacaktır (N.E., § 129; A.S., § 131; Halit İnciroğlu, § 136).

111. 15 Temmuz darbe teşebbüsünün ardından ilan edilen OHAL sürecinde, emniyet teşkilatı veya Türk Silahlı Kuvvetleri gibi kamu güvenliği açısından önemli kurumlardan emekli olan personelin rütbelerinin geri alınmasına ilişkin genel ve soyut normlar yürürlüğe konulmuş ve birçok kişi hakkında doğrudan etki doğurucu nitelikte işlemler gerçekleştirilmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 56-61). Emekli emniyet teşkilatı personeli olan başvurucunun rütbesinin geri alınmasına ilişkin olarak alınan tedbirin ve bu kapsamda yargı mercilerince ulaşılan sonucun durumun gerektirdiği ölçüde olduğunun söylenebilmesi için öncelikle keyfîlik içermemesi gerekir. Diğer taraftan söz konusu tedbirin ölçülü olup olmadığı değerlendirilirken ülkemizde OHAL ilanına sebebiyet veren durumun özellikleri ve OHAL ilanı sonrasında ortaya çıkan koşullar dikkate alınmalıdır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 349; Ayla Demir İşat, § 152; N.E., § 130; A.S., § 132; Halit İnciroğlu, § 137).

112. Anayasa Mahkemesince vurgulandığı üzere 15 Temmuz darbe teşebbüsü sadece demokratik anayasal düzen yönünden değil, bununla sıkı bağı olan bireylerin temel hak ve özgürlükleri ve millî güvenlik yönünden de mevcut ve ağır bir tehdit oluşturmuş ve ülke tarihinde ulusun yaşamını hatta varlığını hedef alan millî güvenliğe yönelik en ağır saldırılardan biri olmuştur (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 215; N.E., § 131; A.S., § 133; Halit İnciroğlu, § 138).

113. Terör faaliyetleri, tüm dünyada demokratik topluma ve bireylerin şiddetten ari bir ortamda yaşamını sürdürmesine yönelik en ciddi tehditlerin başında gelmektedir. Terör örgütleri çoğunlukla belli bir ülkenin coğrafi hudutlarıyla sınırlı olarak faaliyet göstermemekte, uluslararası mahiyeti bulunan bir küresel güvenlik sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kendine özgü yapısı ve gizlilik esasına dayanan çalışma yöntemi, sivil organizasyonları örgütsel amaçlarına ulaşabilmek amacıyla kullanmadaki maharetiyle

FETÖ/PDY, yetkili makamlarca 15 Temmuz darbe teşebbüsünün faili olarak tespit edilmiştir. Türk Silahlı Kuvvetleri başta olmak üzere emniyet, yargı, eğitim ve din alanında faaliyet gösteren ülkedeki tüm kamu kurum ve kuruluşlarında, siyasi partiler, sendikalar, vakıf ve dernekler ile ticari kuruluşlar gibi sivil organizasyonlarda örgütlenen FETÖ/PDY, faaliyetleri dünyanın her yanına yayılmış en organize ve tehlikeli terör örgütlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 217; Bestami Eroğlu [GK], B. No: 2018/23077, 17/9/2020, § 148). Yargı kararlarında FETÖ/PDY'nin gizlilik, hücre tipi örgütlenme, kutsallık atfetme, itaat ve teslimiyetle hareket etme gibi özelliklerinin bulunması nedeniyle çözümlenmesi zor ve karmaşık bir yapıda olduğu, büyük gizlilik içinde istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme yöntemleri ve uygulamaları ve kaynağı bilinmeyen paralar kullanarak böyle bir örgütlenmenin olmadığına herkesi inandırmaya çalıştığı konusunda tespitlerde bulunulmuştur (bkz. §§ 8, 27, 29). Ayrıca Anayasa Mahkemesi daha az önem taşıyan bir unvan veya pozisyon için alınan tedbirlerin niçin gerekli olduğunun ortaya konulması yönündeki ölçütün FETÖ/PDY'nin örgüt içi hiyerarşik yapısının taşıdığı söz konusu özellikler dikkate alınarak mutlak olarak uygulanamayacağını ifade etmiştir (C.A. (3) § 133; N.E., § 132; A.S., § 134; Halit İnciroğlu, § 139).

114. Darbe teşebbüsü, egemenliğin kaynağı olmayan ve milletin egemenliği kullanmak üzere yetkilendirdiği organlar arasında bulunmayan bir grubun zorla demokratik anayasal düzeni ortadan kaldırmaya veya değiştirmeye kalkışmasıdır. Darbe teşebbüsünün başarılı olması hâlinde egemenlik milletten alınarak bir grubun eline geçmektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 220). Böylesine kabul edilemez ağır sonuçları içeren darbe teşebbüsünün faili olduğu tespit edilen FETÖ/PDY'nin atipik yapısı, söz konusu yasa dışı yapılanmanın çözümlenmesini de güç kılmıştır. Bu nedenle FETÖ/PDY yapılanmasıyla irtibatlı ya da iltisaklı olan kişilerin tespit edilmesi, kamu görevinden çıkarılması ve yasaklanması, kamu güvenliği açısından önemli kurumlarda görev yaparak emekli olan personelin rütbelerinin alınması, olağanüstü hâle neden olan somut tehlikenin bertaraf edilmesi amacı doğrultusunda elverişli ve gerekli bir tedbir olarak nitelendirilmeye uygundur (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021, § 310).

115. Nitekim Anayasa Mahkemesince darbe teşebbüsünden kısa süre sonra verilen kararda, Türkiye Cumhuriyeti'nin millî güvenliği tehlikeye sokan ve Anayasa'nın 2. maddesinde ifadesini bulan demokratik hukuk devletini hedef alan bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalması nedeniyle söz konusu teşebbüsün arkasındaki terör örgütleriyle bağlantılı olduğu ve millî güvenliğe tehdit oluşturduğu değerlendirilen kamu görevlileri hakkında devlet tarafından bazı ilave ve olağan dışı tedbirlerin alınması, kamu hizmetinin yürütülmesi konusunda reform çalışmaları yapılması, bu bağlamda birtakım düzenlemelerin hayata geçirilmesi haklı gerekçelere dayanan gelişmeler olarak nitelendirilmiştir (AYM, E.2016/6 (D. İş), K.2016/12, 4/8/2016, §§ 77-81; N.E., § 134; A.S., § 136; Halit İnciroğlu, § 141).

116. Anayasa’nın 129. maddesinin birinci fıkrasında, kamu görevlilerinin Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunma yükümlülüklerinin olduğu belirtilmiştir. Anılan hüküm uyarınca devletin kamu görevlilerinden özel bir güven ve sadakat bağlılığı ile kamu görevini yerine getirmelerini talep etme yetkisi bulunmaktadır. Bu husus devletin faaliyetlerine güven duyulmasının bir gereğidir. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesince kanun koyucunun anılan hususlar çerçevesinde anayasal düzene sadakat göstermeyen kamu görevlileriyle ilgili birtakım tedbirler alma konusunda takdir yetkisinin bulunduğu belirtilmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021, § 74). Bununla birlikte kamu güvenliğinin sağlanmasında hayati öneme sahip kurumlardan olan emniyet teşkilatında veya

silahlı kuvvetler bünyesinde farklı pozisyonlarda görev yaparak emekli olan kamu görevlilerinin görevden ayrılmaları, görev sürecindeki sadakat bağlarının yeni gelişmeler ve OHAL döneminin gerektirdiği olağanüstü koşullar dikkate alınarak yeniden irdelenmesine engel olmayabilir. Zira örgütle bağlantısını devam ettiren emekli bir personelin örgütün görevde olsun ya da olmasın tüm mensup ve bağlılarını belli bir hiyerarşi içinde organize etme potansiyeli olduğu dikkate alındığında söz konusu sıfattan kaynaklanan hakları millî güvenlik aleyhine birtakım faaliyetlerin icrasında kullanmasına imkân sağlayabilir. Ayrıca bu tür önemli bir görev dolayısıyla ilgili emekli personele tanınan hak ve ayrıcalıklar, demokratik anayasal düzene sadakatin devam etmesini de gerekli kılar. Bu noktada sadakatten duyulan şüphenin muhatabından kaynaklanan bir sebebe dayanması, bu sebebin de ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenmesi gerekmektedir. Ancak şüphenin ağırlığı, ciddiyeti ve delillendirilmesi geçmişte ifa edilen görevin önemi ve niteliği ile emekli personele tanınan hak ve ayrıcalıkların kapsamı gözönünde bulundurulmak suretiyle değerlendirilmeli, ayrıca keyfî uygulamaları önlemek adına tarafların menfaatlerini de dengeleyecek şekilde yeterli gerekçeyle açıklanmalıdır (benzer değerlendirmeler için bkz. N.E., § 135; A.S., § 137; Halit İnciroğlu, § 142).

117. Özellikle ayrıcalıklı kamusal yetkilerle donatılan kamu görevlilerinin sahip oldukları yetkilerin kamu düzeni ve güvenliği bağlamındaki önemi nedeniyle diğer kamu görevlilerinden farklı ve ağır yükümlülükleri olabilir. Mesleğe özgü özel kanunlarla da görünür hâle gelen personel rejimi dâhil ayrıcalıklı konumları nedeniyle anılan özelliğe sahip kamu görevlilerinden devletin özel bir sadakat ve bağlılık beklemesinin de tanınan ayrıcalığın bir sonucu olduğu söylenebilir. Bu bağlamda hâkim, savcı, polis, asker gibi özel kanunlarla diğer kamu görevlilerine göre ayrıcalıklı yetki ve yükümlülüklerle donatılan ve kamu gücünü kullanabilen kamu görevlilerinden devletin özel bir güven ve sadakat bekleyebileceğinin kabulü gerekir. Zira kamu görevlilerine tanınan ayrıcalıklı hukuki statü, yetki ve haklar ile ifa ettikleri görevin niteliğinin sadakat ve güven kavramları kapsamında devletle olan ilişkideki yükümlülükleri belirlemede de başat rol oynadığı söylenebilir (N.E., § 136; A.S., § 138; Halit İnciroğlu, § 143). Söz konusu haklar ve ayrıcalıklar bu tür mesleklerden emekli olan kişiler için de geçerli olabilir.

118. Bunun yanında Anayasa Mahkemesi norm denetimi kararı kapsamında iptal başvurusunu incelediği kamu görevinden çıkarılmaya yönelik 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin “…üyeliği, mensubiyeti veya…” ibaresi dışında kalan kısmı ile (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “…ve/veya memuriyetleri…” ibaresi ve Kanun’a ekli (1) sayılı listeye ilişkin açıklanan gerekçelerin uygun olduğu ölçüde 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinde düzenleme alanı bulan somut başvuruya benzer emekli emniyet teşkilatı personelinin rütbelerinin alınmasına ilişkin kurallar yönünden de geçerli olduğunu kabul etmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021, § 306). Yine Anayasa Mahkemesi 7082 sayılı Kanun'un somut başvuruya konu kurallarının iptal istemlerini incelediği kararında 7086 sayılı Kanun’un 3. maddesinin birinci cümlesi ile dördüncü cümlesinin “…emekli polis kimlikleri,…” ibaresi ve Kanun’a ekli (4) sayılı listenin Anayasa’ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçelerin bu kurallar yönünden de geçerli olduğunu ifade etmiştir (AYM, E.2018/77, K.2023/105, 31/5/2023). Bu itibarla Anayasa Mahkemesinin kamu görevinden çıkarılmaya yönelik başvurularda ortaya koyduğu ilkelerin kamu güvenliği için hassas birtakım kamu kurumlarında görev yaparak emekli olan personelin rütbelerinin alınması şeklindeki somut müdahale açısından da uygulanabilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır (benzer değerlendirmeler için bkz. Metin Diler, § 89).

119. Anayasa Mahkemesi, olağanüstü hâl ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesine ilişkin alınan kamu görevinden çıkarmaya yönelik tedbirlerin hukukiliğinin incelendiği iptal davalarının ceza yargılamalarından farklı olduğunu ve mevcut başvurular yönünden tedbirin gerekliliğinin ilgili ve ikna edici şekilde açıklanıp açıklanmadığının değerlendirileceğini vurgulamıştır. Diğer bir anlatımla Anayasa Mahkemesi, maddi gerçeğin her türlü şüpheden uzak şekilde belirlenmesini gerekli kılan ceza yargılamalarından farklı olarak olağanüstü hâl ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik alınan başvurulara konu tedbirin gerekliliğinin ciddi ve objektif şekilde açıklanıp açıklanmadığını irdelemiştir (N.E., § 127; A.S., § 129; Erkan Sezgin, § 109).

120. Öte yandan Anayasa Mahkemesi, 15 Temmuz darbe teşebbüsünün faili olduğu ilgili idari ve yargısal organlarca tespit edilen FETÖ/PDY'nin gizlilik, hücre tipi örgütlenme, itaat ve teslimiyetle hareket etme gibi özelliklerinin bulunması nedeniyle çözümlenmesi zor ve karmaşık bir yapıda olduğunu, büyük gizlilik içinde istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme yöntemleri ve uygulamaları ve kaynağı bilinmeyen paralar kullandığına ilişkin hususların yargı kararlarıyla sabit olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi FETÖ/PDY'nin kamu kurumlarının neredeyse tamamında örgütlenmesinin ve somut darbe teşebbüsünün bu yapılanmadan kaynaklanmış olmasının potansiyel tehdidi mevcut tehlikeye dönüştürdüğünü, demokratik anayasal düzeni sürdürmek bakımından FETÖ/PDY ile irtibat veya iltisak içinde olan kamu görevlilerinin meslekten çıkarılmaları konusunda olağanüstü tedbirler alınmasının zorunlu olduğunu kabul etmiştir (N.E., §§ 132-139; A.S., §§ 134-141; Erkan Sezgin, §§ 114-118).

121. Anayasa Mahkemesi irtibat ve iltisak kavramlarının objektif anlamının kapsam ve sınırlarının durum ve şartlara göre yargı içtihatlarıyla değerlendirilerek belirlenebileceğini, bu yönüyle anılan ifadelerin kategorik olarak belirsiz olduğunun söylenemeyeceğini de vurgulamıştır (N. E., § 139; A. S., § 141; Erkan Sezgin, § 118). Ayrıca Anayasa Mahkemesi somut başvuruda uygulanan 7086 sayılı Kanun'un 3. maddesinin 1. maddede düzenlenen kamu görevinden çıkarma tedbirinden farklı olarak iltisak ve irtibat terimleri yanında "aidiyet" ibaresi kullanıldığını, söz konusu kavramın kapsam ve sınırları durum ve şartlara göre yargı içtihatlarıyla tespit edilebilecek nitelikte olduğunu, bu nedenle anılan kavramın belirsiz olmadığını kabul etmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021, § 305).

122. Öte yandan somut başvuruya konu müdahalenin dayanağını oluşturan 7082 sayılı Kanun'un 2. maddesinde öngörülen tedbirler kapsam itibarıyla ele alındığında emniyet teşkilatından farklı rütbelerde emekliye ayrılan personelin rütbeleri alınmıştır. FETÖ/PDY gibi bir örgütün kendi çıkarlarını gerçekleştirmek adına her bir mensubundan etkili bir şekilde yararlandığı ve örgüt amaçları doğrultusunda bu kişileri etkili şekilde organize edebildiği hususu dikkate alındığında düşük rütbeli bir polis memuru emeklisi ile 1. sınıf emniyet müdürlüğünden emekli olan emniyet mensubu arasında millî güvenliğe tehlike oluşturması açısından önemli bir fark bulunmadığı anlaşılmaktadır (benzer değerlendirmeler için bkz. Metin Diler, § 93; AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021, § 309).

123. Buna göre FETÖ/PDY ile iltisaklı, irtibatlı veya aidiyet bağı olan emekli emniyet teşkilatı personelinin hangi sıfatla emekli olduğuna bakılmaksızın tedbir kapsamına alınmasında objektif, kabul edilebilir nedenlerin bulunduğu, dolayısıyla tedbirin her rütbeden emekli polis memuruna uygulanarak kuralın kendi içinde kapsamının geniş tutulmasının millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması bakımından elverişli ve gerekli olduğu söylenebilir (benzer değerlendirmeler için bkz. Metin Diler, § 94).

124. Kamu güvenliğinin sağlanmasında hayati öneme sahip kurumlardan birisi olan emniyet teşkilatında farklı pozisyonlarda görev yapıp emekli olan ve örgütle bağlantısını devam ettiren emekli bir personelin örgütün görevde olsun ya da olmasın tüm mensup ve bağlılarını, belli bir hiyerarşi içinde organize etme potansiyeline sahip olduğu da dikkate alındığında söz konusu sıfattan kaynaklanan hakları millî güvenlik aleyhine birtakım faaliyetlerin icrasında kullanması mümkündür (benzer değerlendirmeler için bkz. Metin Diler, § 95).

125. Öte yandan darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan FETÖ/PDY ile mücadele etmek amacıyla olağanüstü hâl koşullarında olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla liste usulüne göre emekli emniyet teşkilatı personelinin rütbelerinin alınması ve emekli polis kimliğinin iptalini öngören kuralların olağanüstü hâle neden olan şartlar ve özellikle bireyselleştirmeyi sağlamaya elverişli idari ve yargısal başvuru imkânları dikkate alındığında millî güvenliğin ve demokratik anayasal düzenin korunması amacı bakımından kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde bir sınırlama getirdiği söylenemez (benzer değerlendirmeler için bkz. Metin Diler, § 96; AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021, § 314).

126. Tüm bu belirlenen ilkeler çerçevesinde somut başvuruda tedbirin gerekçesi, emekli bir emniyet müdürü olan başvurucunun devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen FETÖ/PDY ile irtibatı veya iltisakı olduğunun, bu suretle demokratik anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalktığının değerlendirilmesidir. Anayasa Mahkemesi irtibat ve iltisak kavramlarının objektif anlamının kapsam ve sınırlarının durum ve şartlara göre yargı içtihatlarıyla değerlendirilerek belirlenebileceğini, bu yönüyle anılan ifadelerin kategorik olarak belirsiz olduğunun söylenemeyeceğini daha önce ifade etmiştir (bkz. §§ 59-65; AYM, E.2018/89, K.2019/84, 14/11/2019, § 30). Yine Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında FETÖ/PDY'nin kamu kurumlarının neredeyse tamamında örgütlenmesinin ve somut darbe teşebbüsünün bu yapılanmadan kaynaklanmış olmasının potansiyel tehdidi mevcut tehlikeye dönüştürdüğü ve demokratik anayasal düzeni sürdürmek bakımından olağanüstü tedbirler alınmasının zorunlu olduğu kabul edilmiştir (AYM, E.2016/6 (D. İş), K.2016/12, 4/8/2016, § 80; Aydın Yavuz ve diğerleri, § 26; C.A. (3), § 126). Bu bağlamda FETÖ/PDY ile irtibatlı ya da iltisaklı olma hâli, demokratik anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalktığını ya da zayıfladığını gösteren bir olgu olarak kabul edilmiştir. Bu noktada söz konusu tedbirin keyfîlik içerip içermediğinin ve durumun gerektirdiği ölçü korunarak tesis edilip edilmediğinin belirlenebilmesi için başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibatlı ya da iltisaklı olup olmadığı konusunda ciddi ve objektif nedenlerin idari ve yargısal makamlarca ortaya konulup konulmadığının irdelenmesi gerekir. (N.E., § 139; A.S., § 141; Halit İnciroğlu, § 146).

127. Rütbenin geri alınmasına dair işlemin iptali talebiyle açılan davanın reddi kararında, başvurucunun Garson'dan ele geçen kodlama listesinde B4 (FETÖ/PDY'ye mensubiyeti olan, sadakati ve bağlılığı olan ancak bazı konuları sorgulayan ve zaafı olan kişi) şeklinde kodlanmış olmasına dayanılmıştır. İdare Mahkemesi ayrıca başvurucunun FETÖ/PDY'ye aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olduğu gerekçesiyle kapatılan Aksiyon Özel Eğitim Kur. Yay. İnş. Taah. Tic. ve San. A.Ş.ye 2014 yılında ödeme yaptığı bilgisi olduğunun tespit edildiğini belirtmiştir. İdare Mahkemesi bununla birlikte, başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yürütülen kovuşturmanın devam ettiğini ve bu kovuşturmada, kendisiyle ilgili "FETÖ/PDY silahlı terör örgütü mahrem yapılanması içerisinde yer aldığı, FETÖ/PDY'nin mahrem yapılanması tarafından organize edilen sohbet adı altındaki örgütsel

toplantılara katıldığı ve FETÖ/PDY terör örgütüne burs, kurban ve himmet adı altında maddi destekte bulunduğu" şeklinde tanık beyanı olduğunu ifade etmiştir.

128. Bu bağlamda başvurucu hakkındaki tedbirin Anayasa'nın 15. maddesine göre durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının ortaya konulabilmesi için yargısal makamlar tarafından açıklanan gerekçelerden hareketle başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenip desteklenmediği, başvurucunun ve kamunun menfaatlerini dengeleyecek şekilde yeterli gerekçenin yargısal makamlar tarafından ortaya konulup konulmadığı incelenmelidir (Mehmet Emin Okyay, § 125; Doğan Doğan, § 125).

129. Garson'un 18/4/2017 tarihinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına teslim ettiği dijital materyallerin incelenmesi ile başlayan süreçte bahse konu dijital materyaller üzerinde Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından teknik incelemeler yapılmış ve bazı raporlar hazırlanmıştır. Erken dönemde düzenlenmiş olan veri inceleme raporlarından sonra dijital materyaller üzerinde şifre çözme ve benzeri teknik çalışmaların olgunlaşmasıyla birlikte örgüt yapılanmasına ilişkin verilerin olduğu birçok yeni dijital materyalin elde edilmesi ve farklı dosya yollarının çözülmesi suretiyle elde edilen tablolarda ilgili kişilere ait birden fazla kodlama bilgisine ulaşıldığı, bu suretle veri analiz raporlarının düzenlendiği anlaşılmıştır (bkz. §§ 15-20). Diğer taraftan farklı yargısal makamlar tarafından da konu ile ilgili olarak Garson'un beyanlarına başvurulduğu görülmüştür (bkz. §§ 24-26; ayrıca Mehmet Emin Okyay, § 126; Doğan Doğan, § 126).

130. Danıştay kararlarında yer aldığı üzere bahse konu kodlamalarda emniyet teşkilatında yer alan kişilerin "alan dışı", "ilgi", "alan içi", "ümit" ve "serhat" şeklinde beş ana başlık altında kategorize edildiği görülmüştür. Garson'un beyanlarına göre "alan dışı" kategorisi FETÖ/PDY ile bağlantısı olmayan kişileri, ilgi kategorisi nitelikleri itibarıyla FETÖ/PDY'ye katılımının sağlanabileceği düşünülen, nitelikleri itibarıyla görüşülmesi uygun görülen ve alan içi kategorisine alınabileceği değerlendirilen kişileri, "alan içi" kategorisi FETÖ/PDY içinde yer alan kişileri, "ümit" kategorisi bir dönem FETÖ/PDY içinde yer almış fakat sonradan bir sebepten bağlantısını koparmış kişileri, "serhat" kategorisi ise "ümit" kategorisinin özelleştirilmiş bir yan kategorisi olarak 17/25 Aralık sürecinden sonra FETÖ/PDY'den ayrılmış olan kişileri ifade etmektedir (Mehmet Emin Okyay, § 127; Doğan Doğan, § 127).

131. Süreç içinde Emniyet Genel Müdürlüğünün yaptığı çalışmalar ve Garson'un beyanları sonucunda bu beş genel kategorinin altında daha hususi hale getirilmiş birçok alt kodun ortaya çıktığı görülmektedir. Bununla birlikte Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan veri inceleme raporlarında kimi kodlamalarla ilgili olarak "Yanlış yazılmış olabileceği değerlendirilmiştir." şeklinde ibareler olduğu, diğer taraftan bu nevi kodlamaların dijital materyaller üzerindeki teknik çalışmaların ilerlemesi ile düzenlenen veri analiz raporlarında ise yer almadığı görülmektedir. Yine söz konusu kodlamaların içinde anlamı birbirine benzeyen kodlamaların bulunduğu, ayrıca bazı kodlamalarda yer alan "X", "S" ve "?" gibi ibarelerin kişi hakkında bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanıldığı belirtilmiştir (bkz. §§ 16, 19; ayrıca bkz. Mehmet Emin Okyay, § 128; Doğan Doğan, § 128).

132. Konu ile ilgili olarak Yargıtay tarafından yapılan değerlendirmede, Garson tarafından teslim edilen dijital materyallerin Sulh Ceza Hâkimliği kararına istinaden incelenmesi neticesinde anılan kodlama verilerinin tespit edildiği ve bunların hukuka uygun veri olduğu

sonucuna ulaşılmıştır. Yine Danıştayın yaptığı değerlendirmeler de aynı şekilde bahse konu kodlama verilerinin bir kamu görevlisinin FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının değerlendirilmesinde esas alınabilecek, hukuka uygun veri niteliğinde olduğu yönündedir (bkz. §§ 51-56). Bununla birlikte bahse konu kodlama bilgilerinin tek başına FETÖ/PDY ile irtibatı ya da iltisakı gösteren ciddi ve objektif nitelikte olup olmadığının ayrıca incelenmesi gerekmektedir. Nitekim vurgulandığı üzere kamu görevinden çıkarma veya rütbenin geri alınması şeklindeki tedbirlerin durumun gerektirdiği ölçü korunarak tesis edilip edilmediğinin belirlenebilmesi için de bu yönde bir incelemenin yapılması elzemdir (Mehmet Emin Okyay, § 129; Doğan Doğan, § 129).

133. Öncelikle bahse konu kodlama bilgilerinin yer aldığı dijital materyallerin herhangi bir arama ve elkoyma kararına istinaden ele geçirilmediğini, Garson'un 18/4/2017 tarihinde anılan dijital materyalleri ilgili birimlere teslim ettiğini belirtmek gerekir. Garson aynı zamanda bu dijital materyalleri teslim ettiği tarihte Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına da bazı beyanlarda bulunmuştur (bkz. § 13). Buna göre Garson, 2011 yılından beri FETÖ/PDY ile ilgili olarak birçok bilgi edindiğini, örgütün özellikle emniyet teşkilatı içinde yer alan birçok mensubu ile ilgili olarak fikir sahibi olduğunu belirtmiştir. Bu bilgilerin teslim ettiği dijital materyallerde olduğunu dile getiren Garson, şahsen tanıdığı kişileri de bu kartlara kendisinin yazdığını, bu kartlarda bildiği kadarıyla 4.700 civarında FETÖ mensubu kişinin bilgilerinin olduğunu ifade etmiştir (Mehmet Emin Okyay, § 130; Doğan Doğan, § 130).

134. Garson'un dijital materyalleri teslimiyle başlayan süreçte ceza mahkemelerinde yürütülen yargılamalarda da Garson'un beyanlarına başvurulmuştur. Bu bağlamda İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesi ve Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yapılan duruşmalarda Garson teslim ettiği dijital materyallerle ilgili olarak sorulan bazı soruları cevaplandırmıştır (bkz. §§ 24-26). Öncelikle Garson'un bu sorulara verdiği bazı verilerde hataların olabileceğine ilişkin beyanlarının elle veri girişi yapılan her belgede karşılaşılması muhtemel istisnai hatalara yönelik olduğu belirtilmelidir. Bunun yanında bu muhtemel durumun periyodik olarak güncellenen önceki ve sonraki veriler dikkate alınarak bertaraf edilebileceği, bu yöntemin izlenmesi hâlinde belli bir dönemde yapılan hatanın verilerin genel güvenilirliğine zarar vermemiş olacağı kabul edilmelidir (Mehmet Emin Okyay, § 131; Doğan Doğan, § 131).

135. Yine Garson, teslim ettiği dijital materyallerdeki kodlamalara yönelik olarak bunların emniyet teşkilatının personel biriminin bire bir kullandığı bir formatın üzerine yazıldığını, teslim ettiği verilere yönelik bazı sorulara cevaben yine emniyetteki bazı birimlerin soruşturmayı derinleştirmek, bütün olarak bakmak için eklediği sütunlar olabileceğini dile getirmiştir. Bunun yanında bahse konu kodlamaların/rumuzların ezberden yazılıp yazılmadığı sorusuna cevaben de Garson, bu işlemi yapan ve FETÖ/PDY bağlantılı olan kişilerin bir Excel belgesine bakarak bu kodlamaları yazdığını beyan etmiştir. Ayrıca Emniyet Genel Müdürlüğünün düzenlediği veri inceleme raporlarında kimi kodlamaların yanlış yazılmış olabileceğine yönelik değerlendirme, kodlarının bazılarının anlamlarının birbiriyle benzer olması, bazı kodlamalarda yer alan "X", "S" ve "?" gibi ibarelerin kişi hakkında bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanıldığına ilişkin tespitler gözönüne alındığında veri inceleme raporlarının hatalı kodlama bilgilerini içerme ihtimalini dışlamadığı anlaşılmıştır (Mehmet Emin Okyay, § 132; Doğan Doğan, § 132).

136. Bunun yanında bahse konu dijital veriler üzerindeki teknik çalışmaların olgunlaşmasıyla düzenlenen veri analiz raporları ise daha detaylı veriler içermektedir. Bu raporların "Özet" başlığı altında verilen genel bilgilerde bahse konu dijital veriler üzerinde

yapılan ilk tespitlerde her ne kadar dokümanların açılış şifreleri çözülmüş olsa da bir kısım veri özelinde veri içeriğinde verinin anlamlandırılmasını/kıymetlendirilmesini ve veri içeriğindeki yer alanların kimlik bilgilerinin tespitini zorlayıcı şekilde şifreleme metotlarının kullanıldığının görüldüğü, yürütülen çalışmalar neticesinde 232 farklı Excel dosyasının tespit edildiği belirtilmiştir (bkz. § 18). Nitekim veri analiz raporlarında kodlamaların anlamlarıyla alakalı olarak yeknesak tanımlamaların ve ilgili kişilerle ilgili olarak farklı dosya yollarından elde edilen farklı listelerdeki kodlamaların birlikte yer alabildiği görülmüştür (bkz. § 20). Ayrıca Emniyet Genel Müdürlüğünce olgunlaştırılan söz konusu raporlarda bu kodlamaların yıllara yayılmış şekilde, çok sayıda ve farklı mahrem imamlar tarafından işlendiğinin ortaya konulduğu, bu suretle verilerin karşılaştırılması ve tutarlı olup olmadığı konusunda daha objektif değerlendirme yapma imkânı tanıyan içeriklerin açığa çıkarılmasıyla söz konusu delilin güçlendirildiği anlaşılmıştır (Mehmet Emin Okyay, § 133; Doğan Doğan, § 133).

137. FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı tespit etmek için ilgili kişiler hakkında ortaya konulan farklı nitelikteki olay, olgu, bilgi veya belgeler idari ve yargısal makamlar tarafından dikkate alınıp bir sonuca varılabilir. Kamu görevinden çıkarmaya yönelik tedbirin terör örgütüne üye olma veya örgüte üye olmamakla birlikte örgüte yardım etme gibi suçlardan mahkûmiyet veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum ya da gruplara ve terör örgütlerine üyelik ya da mensubiyet şeklindeki birtakım nedenlerden hareketle değil bunlarla iltisaklı ya da irtibatlı olma gerekçesiyle tesis edildiği tekrar vurgulanmalı; ayrıca FETÖ/PDY ile iltisaklı veya irtibatlı olmaya ilişkin yargısal denetimin idari yargının görev ve yetkisinde olduğu akılda tutulmalıdır. Daha açık bir ifadeyle ceza hukuku bağlamında bir suç ile ilgili olarak değerlendirme yapma ve hüküm verme görev ve yetkisi adli yargı mercilerinin iken iltisak ve irtibat bağlamında değerlendirme yapma ve hüküm verme görev ve yetkisi idari yargı mercilerinindir. Ceza mahkemeleri bir suçun maddi ve manevi tüm unsurlarının oluşması, sanığın her türlü şüpheden uzak şekilde eylemi gerçekleştirmesi hâlinde mahkûmiyete karar vermektedir. İdare mahkemeleri ise bir idari işleme ilişkin yargılamada yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden inceleme yaparak işlemin hukuka uygun olup olmadığıyla ilgili olarak bir sonuca ulaşmaktadır. Aynı olgudan hareketle her mahkemenin kendi yargı kolunun yargılama ilkeleri ve delil standardı kapsamında farklı değerlendirme yapabilmesi mümkündür. Bu bağlamda ilgililer hakkında bir suçtan verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karar ya da beraat kararı, ilgilinin FETÖ/PDY ile iltisaklı ve irtibatlı olup olmadığı yönünden farklı bir değerlendirme yapılmasına engel teşkil etmemektedir. Öte yandan FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibat yönünden inceleme yapacak olan idari yargı düzenindeki yargısal makamların adli yargı düzeninde tespit edilmiş birtakım verileri veya olay, olgu, bilgi ya da belgeleri inceleyerek bunları iltisak ve irtibat kavramları bağlamında değerlendirmeye alması ve ceza yargısından farklı yorumlaması olağandır (Sinan Ulu [GK], B. No: 2023/57158, 25/9/2025, § 98; Sümeyra Bakla [GK], B. No: 2023/46215, 20/11/2025, § 100; Mehmet Emin Okyay, § 134; Doğan Doğan, § 134).

138. Bu kapsamda düşünüldüğünde benzer şekilde bir koruma tedbiri olan tutuklamanın hukukiliği iddiasından hareketle bir olayın, olgunun, bilgi ya da belgenin örgütsel ilişkinin varlığı hususunda önemli bir veri olarak değerlendirilerek kuvvetli suç şüphesinin varlığının ortaya konulması da otomatik olarak aynı olay, olgu, bilgi ya da belgenin iltisak ve irtibatın varlığına yeter nitelikte olduğu anlamına gelmeyecektir (aynı yönde değerlendirmeler için bkz. Mehmet Emin Okyay, § 135; Doğan Doğan, § 135).

139. Diğer taraftan özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'nın 15. maddesi bağlamında durumun gerektirdiği ölçüde olabilmesi için FETÖ/PDY ile irtibatlı veya iltisaklı olmanın ve bu suretle demokratik anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalkmasının ciddi ve objektif nedenlerinin başvurucunun ve kamunun menfaatlerini de dengeleyecek şekilde ilgili ve yeterli gerekçeyle idari ve yargısal makamlar tarafından ortaya konulması gerekmektedir. Bu bağlamda örgütle irtibata veya iltisaka ilişkin gerekçenin somut olay, olgular ve esaslı iddialar ile kişilerin lehine ve aleyhine sayılabilecek delillerin birlikte ve bütünlük hâlinde değerlendirildiğini gösterir nitelikte olması gerekir. Anılan gereklilik irtibat ve iltisak kavramlarının içeriğinin kişiye ilişkin bir profilin çıkarılmasıyla doldurulabilir ve somutlaştırılabilir olmasının da bir sonucudur. Bu bağlamda Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca da belirtildiği üzere (bkz. § 47) FETÖ/PDY ile iltisaklı ve irtibatlı olma hâlinin OHAL ilanından çok daha önceki süreçte de ortaya çıkabileceği, bir anda ortaya çıkmasının mümkün olmadığı, örgütün yapılanma yöntemi de gözönünde bulundurulduğunda iltisak veya irtibatın uzun bir süreci kapsayabileceği kabul edilmelidir (aynı yönde değerlendirmeler için bkz. Mehmet Emin Okyay, § 136; Doğan Doğan, § 136).

140. Bunun yanında Danıştayın FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibat nedeniyle kamu görevinden çıkarmaya ilişkin davalarda verdiği bazı kararlarda, kişilerin FETÖ/PDY ile iltisakı yahut irtibatı olduğu yönünde değerlendirme yapılmasına dayanak teşkil eden tespitlerin somutlaştırılmak suretiyle değerlendirilmesi gerektiğini belirterek bazı durumları FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı ortaya koymak konusunda yeterli bulmadığı görülmüştür. Yine Danıştay bu yöndeki bozma kararlarında uyuşmazlığın çözümü için verilecek ara kararlarıyla davacıların terör örgütleriyle veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla iltisakı yahut irtibatı olup olmadığının araştırılması gerektiğini belirtmiştir (bkz. §§ 57, 58; ayrıca bkz. Mehmet Emin Okyay, § 137; Doğan Doğan, § 137).

141. Yukarıda da vurgulandığı üzere FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı tespit etmek için ilgili kişiler hakkında ortaya konulan farklı nitelikteki olay, olgu, bilgi veya belgeler idari ve yargısal makamlar tarafından dikkate alınıp bir sonuca varılabilir. Bu bağlamda Garson'un teslim ettiği dijital verilerin iltisak ve irtibat hususunda bir tespitte bulunabilmek için önemli olduğunu kabul etmek gerekmektedir. Nitekim FETÖ/PDY'nin gizlilik, hücre tipi yapılanma ve her kurumda örgütlenmiş olma gibi atipik özellikleri de benzer nitelikteki bilgi ya da belgelerin önemini ortaya koymaktadır (Mehmet Emin Okyay, § 139; Doğan Doğan, § 138).

142. Diğer taraftan yine yukarıda vurgulandığı üzere FETÖ/PDY ile irtibatlı veya iltisaklı olmanın ve bu suretle demokratik anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalkmasının ciddi ve objektif nedenlerinin başvurucunun ve kamunun menfaatlerini de dengeleyecek şekilde ilgili ve yeterli gerekçeyle idari ve yargısal makamlar tarafından ortaya konulması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında veri inceleme raporlarındaki kodlama bilgilerinin irtibat ve iltisakın olduğuna yönelik kamu makamlarınca ilgiliden duyulan bir şüpheyi ortaya çıkardığı kabul edilebilir. Bunun yanında söz konusu veri inceleme raporlarındaki bilgilerin FETÖ/PDY ile irtibatlı ve iltisaklı olma yönünden meydana getirdiği şüpheden hareketle tutarlı ve doğru olduğunun teyit edilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Mehmet Emin Okyay, § 140; Doğan Doğan, § 139).

143. Bununla birlikte son tahlilde ortaya çıkan veri analiz raporlarının ise ilgili kişiler hakkında farklı listelerdeki kodlama bilgilerini içerdiği gözönüne alındığında bahse konu kodlamaların tutarlı ve doğru olup olmadığını değerlendirmeye imkân sağladığı düşünülebilir. Daha açık ifadeyle veri analiz raporlarının tutarlı ve denetime elverişli veriler

içermesi durumunda bunun iltisak ve irtibatın varlığına yönelik tek başına yeterli bir delil olarak kabul edilebileceği söylenebilir. Yine veri inceleme raporlarında yer alan kodlama bilgisinin başka delillerle desteklenmesi durumunda ilgililer hakkında ortaya çıkan iltisak ve irtibatın varlığına yönelik şüphenin teyit edilmiş olduğu kabul edilebilir. Bu şekilde destekleyici/teyit edici bir durumun bulunmadığı hâlde ise idari ve yargısal makamların yapması gereken şey, veri analiz raporlarının zikredilen ehemmiyetini de gözönüne alarak söz konusu kodlama bilgilerinin ortaya çıkardığı iltisak ve irtibata yönelik şüpheden hareketle yeterli düzeyde araştırma yapmak ve ilgili kişilerin iltisak ve irtibatına yönelik olarak ortaya çıkan hususlarda karşı beyanlarını da almak suretiyle FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatı olup olmadığına yönelik bir sonuca varmaktır. Diğer yandan Danıştayın idari yargı düzenindeki resen araştırma ilkesinden hareketle benzer şekilde bir araştırma yöntemine ilişkin yol haritasını farklı kararlarında derece mahkemelerine gösterdiği bilinmektedir (bkz. §§ 57, 58).

144. Eldeki uyuşmazlıkta başvurucunun rütbesinin geri alınmasının gerekçesi olarak yargısal makamlar yalnızca veri inceleme raporundaki kodlamaları değil gizli tanık Erdal'ın başvurucu hakkındaki beyanlarını da değerlendirmiştir. Bu değerlendirme sonucunda başvurucunun B4 (FETÖ/PDY'ye mensubiyeti olan, sadakati ve bağlılığı olan ancak bazı konuları sorgulayan ve zaafı olan kişi) şeklinde kodlanması yanında bahse konu tanık beyanlarının da davanın reddine gerekçe olarak alındığı görülmüştür. Başvurucu ile aynı ilde bulunan ve FETÖ/PDY'nin Aydın'daki üst yapılanmasına ilişkin bilgiler veren kişiye ait bahse konu beyanlarda başvurucunun örgütün tepe yönetiminin iştirak ettiği ve terör örgütüne burs, kurban ve himmet adı altında maddi destekte bulunulan toplantılara katıldığı belirtilmiştir (bkz. § 37). Netice itibarıyla yargısal makamlar başvurucu hakkındaki veri inceleme raporunda yer alan kodlama bilgisinin ortaya çıkardığı iltisak ve irtibatın varlığına yönelik şüpheyi bahse konu tanık beyanı ve ödeme bilgilerini birlikte değerlendirerek başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda başvurucunun demokratik anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalktığına yönelik kanaate gerekçe olarak gösterilen olguların anayasal güvenceleri ortaya koyacak şekilde ilgili ve yeterli olarak nitelendirilmeye uygun hâle getirildiği anlaşılmıştır.

145. FETÖ/PDY ile iltisak veya irtibatı olan kişilerin tespit edilmesi konusunda devletin darbe teşebbüsünün akabinde hızlı şekilde harekete geçmesi, demokratik anayasal düzene yönelen yakın ve açık tehlikenin bertaraf edilmesi açısından gereklilik unsurunu içermektedir. Ayrıca başvurucunun rütbesinin geri alınması ile birlikte taşıdığı ünvan ve sıfatına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacağına dair tedbirin örgütün -gizli yapısı ve henüz tam olarak tüm üyelerinin tespit edilemediği gözetildiğinde- kamuda yeniden yapılanması ve güç elde ederek anayasal düzeni yıkmaya teşebbüs etmesinin önlenmesi açısından gerekli olduğu açıktır. Bu bağlamda başvuruya konu olan tedbirler de somut tehlikenin tüm gerçekliğiyle birlikte ortada olduğu dönemde alınmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında ortaya konulan tespitler gözönüne alındığında başvurucunun darbe teşebbüsünün faili olan FETÖ/PDY ile irtibatlı ve iltisaklı olduğunu, bu suretle sadakat bağının ortadan kalktığını ilgili ve yeterli gerekçelerle kabul eden yargı mercilerince ulaşılan sonucun durumun gerektirdiği ölçüyle bağdaşmadığı söylenemez (benzer yönde değerlendirme için bkz. Doğan Doğan, § 142).

146. Bununla birlikte AİHM'in rejim değişikliği gibi radikal bir dönüşümün olmadığı durumlarda da Sözleşme'deki güvencelere riayet edilmesi koşuluyla kamu görevlilerine yönelik meslekten çıkarma ve kamu görevinden yasaklama dâhil bazı tedbirlerin

alınabileceğini kabul ettiği vurgulanmalıdır. Nitekim Xhoxhaj/Arnavutluk ve Naidin/Romanya kararlarında AİHM, başvurucular hakkında tesis edilen kamu hizmetinden süresiz şekilde yasaklanmalarına ilişkin tedbirlerin ortaya konulan meşru amaçlarla uyumsuz ve orantısız olmadığı sonucuna varmıştır (bkz. §§ 72-79; Doğan Doğan, § 144).

147. Buradan hareketle FETÖ/PDY'nin gizli yapısı, henüz tam olarak tüm üyelerinin tespit edilememesi ile terör örgütlerinin anayasal düzene karşı oluşturduğu tehdit gözetildiğinde bu tedbirin örgütün kamuda yeniden yapılanması ve güç elde ederek anayasal düzeni yıkmaya teşebbüs etmesinin önlenmesi açısından somut koşullar bağlamında elzem olduğu açıktır. Somut olayda başvurucunun rütbesi, demokratik anayasal düzenin korunması bakımından ilgili ve ikna edici somut gerekçelerle alınmış ancak özel sektörde çalışmasını engelleyen herhangi bir ilave kısıtlamaya tabi tutulmamıştır. Bu konuda bir kısıtlama getirilmeyerek somut tehlikenin bertaraf edilmesi amacıyla hareket edildiği değerlendirilmiştir. Dolayısıyla bu tedbirin öngörülen amaç doğrultusunda ölçülü olmadığı da söylenemez (aynı yönde benzer değerlendirmeler için bkz. Doğan Doğan, § 145).

148. Diğer taraftan somut olayda ortaya çıkan uyuşmazlığın çözümüne imkân sağlamaya uygun kanuni düzenlemelerin mevcut olduğu ve etkili şekilde işlediği, nitekim yargılama safahatında dava dosyasına sunulan ve başvuruya konu kararların gerekçelerini oluşturan tüm bilgi ve belgelerin başvurucuya tebliğ edildiği, bu bilgi ve belgelere karşı etkin bir şekilde beyanda bulunma imkânı sağlandığı görülmüştür. Bu bağlamda olağanüstü şartlarda hızlı ve basit usulde rütbenin geri alınması tedbirinin uygulanması gerekliliği dikkate alındığında somut olayda yargısal denetimin etkili şekilde işlemediği, yargılamayı yürüten mahkemelerin bağımsız ve tarafsız olmadığı söylenemez. Sonuç olarak başvurucunun yargısal makamlar önünde delillerini sunduğu, iddiada bulunma ve savunma haklarını herhangi bir engellemeyle karşı karşıya kalmadan kullandığı, dolayısıyla yargılamalarda usule ilişkin güvencelerin sağlandığı anlaşılmıştır.

149. Neticede darbe teşebbüsünün faili olan FETÖ/PDY ile irtibatlı veya iltisaklı olunduğunu göstermesi açısından yeterli kabul edilen gerekçelerin ilgili ve ikna edici olduğu, somut başvurunun koşullarında alınan tedbirin olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit veya tehlikeyi bertaraf etmeye elverişli, bunun için gerekli, ulaşılmak istenen amaç ile orantılı olduğu ve keyfîlik içermediği değerlendirilmiştir. Dolayısıyla eldeki başvuruda, olağanüstü hâl koşullarında durumun gerektirdiği ölçünün korunduğu sonucuna varılmıştır.

150. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'nın olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen 15. maddesindeki ölçütlere uygun olduğuna ve başvurucunun özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

151. Başvurucu, hakkında kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararı olmadığı hâlde FETÖ/PDY'ye üye olduğundan bahisle rütbesinin alındığını belirterek masumiyet karinesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

152. Masumiyet karinesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır (AYM, E.2013/133, K.2013/169, 26/12/2013). Anılan karine, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı

kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına almaktadır. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz (Kürşat Eyol [2. B.], B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26).

153. Bilindiği gibi ceza muhakemesi hukuku ile idare hukuku farklı kural ve ilkelere tabi disiplinlerdir. İdare hukuku, kamu gücünü kullanma yetkisine sahip olan idarenin gerçekleştirdiği işlem ya da eylemlerde uygulanması gereken başta Anayasa olmak üzere yürürlükteki hukuk kurallarının bütününü ifade eder. Bu bakımdan idari işlemlerin yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biriyle hukuka aykırı olduğu ve iptali, menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davalarıyla ileri sürülür. Söz konusu davalar, idari yargı düzeninde yer alan yargı mercilerince idare hukuku ilkeleri kapsamında ele alınır. Bazı hâllerde kamu görevlisinin fiilî ceza hukuku kapsamında suç tanımına uymasının yanı sıra idare hukuku yönünden de sorumluluk gerektiren bir mahiyet taşıyabilir. Bunun yanı sıra ceza hukuku anlamında suç teşkil etmeyen bir eylem ya da işlem idare hukuku bağlamında bir yaptırımı gerekli kılabilir. Zira cezai sorumluluğu ortadan kalkmış olsa dahi aynı olaylar nedeniyle -daha hafif bir ispat külfeti temelinde- kişi hakkında başka tür bir sorumluluğun tesis edilmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Özcan Pektaş [1. B.], B. No: 2013/6879, 2/12/2015, § 25; Kürşat Eyol, § 30).

154. Ceza muhakemesiyle eş zamanlı olarak yürütülen, bir başka ifadeyle kişinin henüz suç isnadı altında olduğu, ceza makamları tarafından hakkında herhangi bir hüküm kurulmadığı süreçte devam eden idari soruşturma ve yargılamalarda masumiyet karinesi bakımından önemli olan husus; kamu makamlarının işlem ya da kararlarında belirttikleri gerekçeler veya kullandıkları dil nedeniyle bireye cezai sorumluluk yüklememeleri, ceza mahkemeleri tarafından henüz suçlu bulunmamış bireyin masumiyeti üzerine gölge düşürülmesine sebebiyet vermemeleridir (Galip Şahin [1. B.], B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 47).

155. Eldeki uyuşmazlıkta adli suç veya disiplin suçu işlenmesi karşılığında uygulanan yaptırımlardan farklı olarak terör örgütlerinin ve millî güvenliğe karşı faaliyette bulunduğu kabul edilen yapıların kamu kurum ve kuruluşlarındaki varlığını ortadan kaldırmayı amaçlayan ve olağanüstü tedbir niteliğinde olan bir rütbe geri alımı işlemi tesis edilmiştir. İdari yargı mercilerince eldeki başvurudan önce verilen kararlarda, bahse konu meslekten çıkarma veya rütbe geri alımı işleminin nedeni olarak kabul edilen devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen FETÖ ve/veya PDY ile iltisaklı ve irtibatlı olma ölçütü çerçevesinde ve idare hukuku ilkeleri kapsamında değerlendirmelerde bulunulmuştur. Söz konusu kararlarda başvurucunun ceza soruşturmasında kendisine isnat edilen eylemleri işlediği ve suçlu olduğu yönünde bir çıkarımda bulunulmadığı, kararlarda geçen ifadelerin gerek kullanılan dil gerekse bağlamı itibarıyla ceza hukuku anlamında ve teknik unsurlarıyla soruşturmaya konu suça ya da bu suçun işlendiğine işaret etmediği anlaşılmıştır.

156. Açıklanan gerekçelerle masumiyet karinesine yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 15. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

Ç. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara 25. İdare Mahkemesine (E.2019/1145, K.2020/974), Ankara Bölge İdare Mahkemesi 14. İdari Dava Dairesine (E.2021/2348, K.2021/961) GÖNDERİLMESİNE,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN TOPÇU

B. No: 2021/48452 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/48452

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN TOPÇU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/48452)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : Hasan TOPÇU

Vekili : Av. Yasemin KAVAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, el konulan dijital materyallerin ve paranın iade edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma suçundan yürütülen soruşturma sırasında ikametinde yapılan aramada cep telefonları, SIM kartlar, 200 USD ve 15.000 TL'ye el konulmuştur.

3. Antalya 9. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) yürütülen yargılama neticesinde başvurucunun mahkûmiyetine karar verilmiş, başvurucuya ait dijital materyaller ve para hakkında hüküm kurulmamıştır. Mahkeme kararı istinaf ve temyiz incelemelerinden geçerek 3/3/2021 tarihinde kesinleşmiştir.

4. Başvurucu, nihai kararı 14/6/2021 tarihinde öğrendikten sonra 3/9/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Komisyon, başvurucunun silahların eşitliği ilkesi ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, diğer hakların ihlal edildiğine ilişkin iddiaların ise kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle

kabul edilemez olduğuna, başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının değerlendirilmesinin Bölüm kararı gerektirdiğini belirterek kabul edilebilirlik hususunu karara bağlamadan başvurunun Bölüme gönderilmesine, başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar vermiştir.

6. Bireysel başvuru tarihinden sonra Mahkemenin 20/9/2021 tarihli ek kararla başvurucuya ait 200 USD ve 15.000 TL'nin iadesine karar verdiği, anılan ek kararın 11/10/2021 tarihinde başvurucuya tebliğ edildiği tespit edilmiştir. Dijital materyallerin ise İzmir İl Emniyet Müdürlüğünde (İdare) bulunduğu, İdareden talep edilmesi gerektiği başvurucuya bildirilmiştir. Bu kapsamda İdarenin 8/5/2026 tarihli yazı cevabında vurgulandığı üzere dijital materyallerin başvurucunun talebi doğrultusunda 11/1/2022 tarihinde eşi Fatma Topçu'ya iade edildiği anlaşılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu; suç unsuru olup olmadığına veya ait olduğu kişiye bakılmaksızın ikametinde yapılan aramada tüm dijital materyaller ile paraya el konulduğunu, el konulan materyallerin ve paranın iadesi hususunda karar verilmediğini, kendisine ait olmayan cep telefonları elkoyma kararında belirtilmesine rağmen bunların iade edilmediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edilip edilmediği hususunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

8. Başvurucu, her ne kadar nihai kararı müddetnamenin tebliğiyle 14/6/2021 tarihinde öğrenmiş ve 3/9/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuş ise de mahkeme kararında elkonulan dijital materyaller ve para hakkında hüküm kurulmadığı, bireysel başvuru tarihi itibarıyla elkoyma tedbirinin devam ettiği nazara alındığında başvurucunun başvuruyu süresi içinde yaptığı değerlendirilmiştir.

9. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

10. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Başvuru hakkının kötüye kullanılması" başlıklı 51. maddesi şöyledir:

"Bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığı tespit edilen başvurucular aleyhine, yargılama giderlerinin dışında, ayrıca ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasına hükmedilebilir."

11. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) "Başvuru hakkının kötüye kullanılması" başlıklı 83. maddesi şöyledir:

"Başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde incelemenin her aşamasında başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında, ilgilinin ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilebilir."

12. İlgili düzenlemeler vasıtasıyla genel hukuk teorisinde bir kamu düzeni kuralı olarak ele alınan ve genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve Anayasa Mahkemesinin

başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

13. Bu kapsamda özellikle Anayasa Mahkemesini yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesinin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö., § 29).

14. Başvuruya konu olayda başvurucu, dijital materyalleri ile parasının iade edilmemesinden yakınmaktadır. Bu kapsamda dijital materyaller ile paranın iade edilmemesi hususunun devam edip etmediği başvurucunun mağdur statüsünün değerlendirilmesi bakımından oldukça önemlidir. Bu bağlamda bireysel başvurudan sonra Mahkemenin 20/9/2021 tarihli ek kararla 200 USD ve 15.000 TL'nin başvurucuya iadesine karar verdiği, dijital materyallerin ise başvurucunun talebi doğrultusunda eşi Fatma Topçu'ya 11/1/2022 tarihinde iade edildiği tespit edilmiştir. Buna karşılık başvurucu, Anayasa Mahkemesini bu konuda bilgilendirmemiştir.

15. Bu bilgiler ışığında yukarıda belirtilen ilkelerden ayrılmayı gerektiren bir durum olmayıp başvurucunun başvurusunun değerlendirilmesiyle ilgili esaslı olan bir unsur hakkında bilgi vermediği görülmüştür. Bireysel başvuru tarihinden sonra vuku bulan ve bireysel başvurunun değerlendirilmesini etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmelerle ilgili olarak Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemek suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasını engellediği anlaşıldığından başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

16. Başvurunun mahiyeti gözetildiğinde 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca başvurucu aleyhine disiplin para cezasına hükmedilmesine gerek görülmemiştir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET KUTALMIŞ TÜRKEŞ

B. No: 2022/12091 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/12091

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET KUTALMIŞ TÜRKEŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/12091)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Ahmet Kutalmış TÜRKEŞ

Vekili : Av. Hakan ERDEM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mağdurun şikâyetçi olmak üzere gittiği karakolda ifadesini değiştirmesi yönünde baskıya maruz kalması hakkında etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, vekili aracılığıyla Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) verdiği 16/4/2021 tarihli dilekçesinde şikâyetçi olmak için gittiği polis merkezi amirliğinden çıkışının bir polis amiri tarafından engellendiğini, Ankara il emniyet müdür yardımcılarından birinin de şikâyetçi olarak verdiği ifadeyi değiştirmesi yönünde kendisine baskı uyguladığını iddia ederek kişiyi hürriyetinden yoksun kılma ve görevi kötüye kullanma suçlarından ilgililer hakkında soruşturma yapılmasını istemiştir. Sözü edilen dilekçedeki iddialara göre başvurucu, babası A.T.nin ölüm yıl dönümü nedeniyle 4/4/2021 tarihinde İstanbul'dan Ankara'ya gelmiştir. Aynı gün saat 08.50 sıralarında kabir girişinde daha önce tanımadığı kişilerce aracının önü kesilmiş ve aracı yumrukla vurularak durdurulmuştur. Aracını durduran kişiler başvurucuya MHP Genel Başkan Yardımcısı S.Y.den A.T.nin ailesinin içeri alınmaması yönünde talimat aldıklarını söylemiştir. Bu olay üzerine başvurucu, polis merkezine giderek şikâyette bulunmuştur. İfade işlemlerinin tamamlanmasından sonra

Güvenlik ve Foto Film Şubesinden sorumlu M.K., Cumhuriyet savcısının gelmediği ve işlerin Cumhuriyet savcısının gelmesinin ardından tamamlanacağı gerekçesiyle başvurucu ile vekilinin polis merkezinden çıkışına engel olmuştur. Başvurucu ile vekili bir odada bekletilirken Ankara il emniyet müdür yardımcılarından olduğu söylenen bir emniyet müdürü başvurucuya "İfadenizde babanızın kabrine sizi sokmayan ve engelleyen kişilerin MHP Genel merkezinden ve S...Y...den talimat aldıklarını söylemişsiniz. Olmayan şeyleri söylememek lazım." diyerek ifadesini değiştirmesi yönünde baskı uygulamıştır.

3. Başvurucunun şikâyeti üzerine Başsavcılık ilgili kamu görevlileri hakkında soruşturma başlatmıştır. Soruşturma kapsamında olayla ilgili kolluk görevlilerince düzenlenen 5/4/2021 tarihli tahkikat evrakı dosya arasına alınmıştır. Tahkikat evrakı içeriği şöyledir :

i. Başvurucu, müşteki sıfatıyla vekili eşliğinde verdiği ifadesinde babasının kabrine giriş yapmak istediği sırada tanımadığı kişilerin aracının önünü kestiğini, aracın kaportasına birkaç kez sert şekilde vurarak ve tehditkâr el hareketleriyle "Giremezsin. Senin burada işin yok. Senin buraya girmeye hakkın yok" dediklerini, kendisinin "Öz babamın mezarına mı sokmuyorsunuz ?" demesi üzerine bu kişilerin MHP Genel Merkezinden Genel Başkan Yardımcısı S.Y.den talimat aldıklarını söylediklerini, A.K. ve S.D.nin bu olaya tanık olduklarını, Alo 155'i aradığını, avukatı ile her yıl kendisini orada karşılayan S.D.yi de aynı kişilerin "Buraya giremezsiniz, sizin için kötü olur." diyerek içeri almadığını belirtmiştir. Ardından gelen polis ekipleriyle karakola giderek şikâyetçi olmuştur.

ii. Şüpheliler M.Ö. ve M.M.K., A.T.nin ölüm yıl dönümünde pandemi nedeniyle anma töreni yapılmamasının kararlaştırıldığını, MHP Ankara il yönetiminde oldukları için gelen ziyaretçilere giriş yasağını bildirmek amacıyla anıt mezara gittiklerini, saat 09.00 sıralarında lüks bir aracın yasağa rağmen giriş yapmak istediğini, kendilerinin uyarıda bulunması üzerine kişinin A.T.nin oğlu olduğunu söylediğini fakat görünüşü nedeniyle buna inanmadıklarını ve basındaki bazı yazılar nedeniyle provokatif amaçla gelmiş olabileceğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Daha sonra başvurucuyu içeri aldıklarını ancak başvurucunun kendilerine hakaret ve tehditte bulunduğunu beyan etmişlerdir.

iii. Tanık S.D. başvurucunun arkadaşı olduğunu, kabir girişinde kendisini beklediğini, saat 08.50 sıralarında aracın önünün şüpheliler tarafından kesildiğini, şahısların aracın kaportasına vurup "İçeri giremezsiniz, burada olmaya hakkınız yok." diyerek talimatı S.Y.den aldıklarını söylediklerini ifade etmiştir. Başvurucunun koruması ve şoförü A.K. da benzer şekilde beyanda bulunmuştur.

iv. Başvurucunun aracına yumrukla vurulduğu iddiası üzerine kolluk görevlileri, araç sürücüsüyle birlikte Araç Görgü ve Tespit Tutanağı düzenlemiş; tutanakta araçta herhangi bir vurma izi ve zarar olmadığının tespit edildiğini ifade etmiştir.

4. Başsavcılık, yapılan işlemlerin Cumhuriyet savcısının talimatları doğrultusunda usul ve kanuna uygun olarak gerçekleştirildiğini, bir suç unsurunun bulunmadığı gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

5. Başvurucu; yapılan araştırmanın yalnızca mezarlıktaki eylemlere ilişkin olduğunu, şikâyetinin konusu olan karakoldan çıkışının engellenmesi ve ifadesini değiştirmesi yönündeki baskı iddiaları hakkında inceleme yapılmadığını, bu suretle karakolda işlendiğini iddia ettiği suçların örtbas edildiğini ileri sürerek kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz etmiştir. Sulh Ceza Hâkimliği, itirazı 14/12/2021 tarihinde kesin olarak reddetmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 3/1/2022 tarihinde öğrendikten sonra 31/1/2022 tarihinde

bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu, şikâyetçi olmak amacıyla gittiği polis merkezinde ifade işlemlerinin tamamlanmasının ardından çıkışa yöneldiği sırada dönemin Ankara İl Emniyet Müdür Yardımcısı M.K. ile yine emniyet müdür yardımcısı olduğu belirtilen kimliği tespit edilemeyen bir kişi tarafından önünün kesildiğini, zorla bir odaya götürüldüğünü, ifadesinden "MHP Genel Merkezinden ve S... Y...'den talimat alındığı" yönündeki beyanların çıkarılması için tehdit ve baskıya maruz kaldığını ileri sürmüştür. Başvurucu, baskılara rağmen ifadesini değiştirmediğini ve polis merkezinden ayrıldığını, bu olayla ilgili olarak Başsavcılığa yaptığı şikâyetin soruşturulmadığını, söz konusu iddiaların mezarlıkta yaşanan olaya ilişkin tahkikat evrakı ile birleştirilerek dosyanın kapatıldığını, bu suretle karakolda gerçekleştirildiğini iddia ettiği kötü muamele ve baskı eylemlerinin örtbas edildiğini, bu eylemler hakkında etkili bir soruşturma yürütülmediğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde yapılacak incelemede Anayasa, mevzuat hükümleri ve tespitlerin dikkate alınması gerektiğini bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

10. Başvurucu, Başsavcılığa sunduğu dilekçede açıkça kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunun da işlendiğini ileri sürmesine karşın bireysel başvuru formunda kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği yönünde ayrı bir şikâyette bulunmamıştır. Ayrıca başvurucu, zorla bir odaya götürüldüğünü ileri sürmüşse de bu odada ne kadar süreyle ve ne şekilde tutulduğuna ve polis merkezinden ayrılmasının nasıl engellendiğine ilişkin somut bir açıklama yapmamıştır. Bu nedenle, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden ayrıca bir inceleme yapılmamış ve başvuru, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

11. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı, görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

12. Başvurucu, vekili aracılığıyla Başsavcılığa sunduğu dilekçesinde polis merkezindeki

ifade işlemlerinin tamamlanmasından sonra Güvenlik ve Foto Film Şubesinden sorumlu M.K.nın Cumhuriyet savcısının gelmediği ve işlerin Cumhuriyet savcısının gelmesinin ardından tamamlanacağı gerekçesiyle kendisi ile vekilinin polis merkezinden çıkışına engel olduğunu, vekili ile birlikte bir odada bekletilirken Ankara il emniyet müdür yardımcılarından olduğu söylenen bir emniyet müdürünün "İfadenizde babanızın kabrine sizi sokmayan ve engelleyen kişilerin MHP Genel merkezinden ve S...Y...den talimat aldıklarını söylemişsiniz. Olmayan şeyleri söylememek lazım." diyerek ifadesini değiştirmesi yönünde kendisine baskı uyguladığını iddia etmiştir. Buna göre Başsavcılığa sunulan dilekçede başvurucunun çıkışına engel olan kişi M.K., baskı uygulayan kişi ise bir emniyet müdürüdür. Bireysel başvuru formunda ise Cumhuriyet savcısının geleceği gerekçesiyle çıkışın engellendiğinden söz edilmeksizin M.K. ile yine emniyet müdür yardımcısı olduğu belirtilen kimliği tespit edilemeyen bir kişinin başvurucunun önünü kestiği, onu zorla bir odaya götürdüğü ve söz konusu beyanı ifadesinden çıkarması için tehdit ve baskı uyguladığı ileri sürülmüştür. Bu bakımdan Başsavcılığa sunulan dilekçedeki anlatım ile başvuru formundaki anlatım olayın gerçekleşme biçimi yönünden tam olarak örtüşmemektedir.

13. Öte yandan başvurucunun bireysel başvuru formundaki anlatımı esas alınsa dahi, kendisine yöneltildiğini belirttiği baskı, "İfadenizde babanızın kabrine sizi sokmayan ve engelleyen kişilerin MHP Genel merkezinden ve S... Y...den talimat aldıklarını söylemişsiniz. Olmayan şeyleri söylememek lazım." denilmesi ve ilgili kısmın ifadesinden çıkarılmasının istenmesiyle sınırlıdır. İfadesini vekili eşliğinde veren ve kendi beyanına göre polis merkezinden kendi iradesiyle ayrılan başvurucu, anılan süreçte fiziksel şiddete maruz kaldığını ileri sürmemiş, müdahalenin kendisinde doğurduğu ruhsal etkilere ilişkin somut bir açıklama yapmamış ve buna ilişkin herhangi bir belge sunmamıştır. İddia edilen muamele süre ve yoğunluk bakımından da sınırlı kalmıştır. Dolayısıyla başvurucunun bireysel başvuru formunda iddia edildiği şekilde bir muameleye maruz kaldığı kabul edilse bile söz konusu muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında değerlendirme yapılabilmesi için aranan asgari ağırlık eşiğine ulaştığı söylenemez (sözlü baskı iddialarında olayın süresi ve başvurucu üzerindeki somut etkiler ortaya konulmadığında asgari ağırlık eşiğine ulaşılamayacağına ilişkin benzer yönde değerlendirme için bkz. Barış Pehlivan [GK], B. No: 2020/17359, 12/12/2024, §§ 44, 45).

14. Açıklanan gerekçelerle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamıştır.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA ,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 22/7/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

1. Mahkemenin sayın çoğunluğu tarafından başvurucunun açıklanan gerekçelerle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

2. Aşağıda belirteceğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

3. Olay ve olgular mahkememizin gerekçeli kararında ayrıntılı olarak özetlenmiştir.

4. Başvurucu olay tarihinde babasının mezarını ziyarete gittiğini ziyaretin engellenmesi nedeniyle karakola şikayet için başvurduğunu şikayetine ilişkin işlemler sırasında ifadesini değiştirmesi yönünde baskıya maruz kaldığını iradesi dışında bir müdürün odasında bulunmak zorunda kaldığını bu konuda yapmış olduğu şikayet nedeniyle de etkili bir ceza soruşturması yürütülmediğini ifade etmiştir.

5. Herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmıştır. Üçüncü fıkrasında da kimseye "işkence" ve "eziyet" yapılamayacağı, kimsenin "insan haysiyetiyle bağdaşmayan" ceza veya muameleye tabi tutulamayacağı hüküm altına alınmıştır.

6. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan, maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme hakkına saygı gösterme yükümlülüğü, öncelikle negatif yükümlülük olarak kamu otoritelerinin kişilerin fiziksel ve ruhsal olarak zarar görmelerine neden olmamalarını gerektirdiği gibi ayrıca pozitif yükümlülük olarak devlete kişilerin işkence ve eziyete ya da insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir ceza veya muameleye maruz bırakılmalarını engelleyecek tedbirler alma ödevi yüklemektedir. Sınırları belli bazı durumlarda, mevzuata uygun olarak ve sadece kaçınılmaz hâllerde aşırı olmaması koşuluyla güvenlik güçleri tarafından fiziksel güce başvurulmasının kötü muamele olmadığı kabul edilmektedir. Bununla beraber fiziksel güce başvurmak kesinlikle zorunlu hâle gelmedikçe bu neviden fiiller prensip olarak kötü muamele yasağını ihlal edecektir. Devletin 17. madde kapsamında sahip olduğu pozitif yükümlülüğün usule ilişkin boyutu çerçevesinde bireyin kötü muameleye ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde yürütülmesi gereken ceza soruşturmasının etkili kabul edilebilmesi için derhâl başlatılması, sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmesi, olayı çevreleyen tüm koşulları aydınlatması, nesnel ve tarafsız analizlere dayanması, olaya karışmış olabilecek kişilerden bağımsız olması, özenle yürütülmesi ve suç tespit edildiği takdirde eylemle orantılı bir ceza ile sonuçlandırılması gerekir. Kontrol altındaki kişilerin vücutlarında bir yaralanma tespit edilmişse ve kötü muamele iddiaları da varsa yaralanmanın nasıl oluştuğu konusunda makul bir açıklama getirme yükümlülüğü idari ve yargısal kurumlarıyla devlete aittir (Cezmi Demir ve diğerleri, B. No: 2013/293, 17/7/2014; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015; Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013).

7. Anayasa Mahkemesinin birçok kararında belirtildiği üzere bir muamelenin asgari ağırlık eşiğine ulaşılıp ulaşılmadığı somut olayın özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşımaktadır. Değerlendirmeye alınacak hususlara muamelenin amacı ve kastı ile ardındaki saik de eklenebilir.

8. Olay günü düzenlenen tahkikat evrakına göre şüpheliler ve başvurucular arasında bir tartışmanın olduğu açıktır. Şüphelilerin tanık S.D'nin beyanına göre aracın kaportasına

vurarak içeri giremezsiniz burada olmaya hakkınız yok diyerek talimatı S.Y'den aldıklarını söyledikleri ifade edilmiştir. Başvurucunun koruması ve şoförü de benzer beyanlarda bulunmuştur. Başsavcılık bu beyanları araç görgü tespit tutanağını esas alarak sonuca ulaşmıştır. Tanık beyanları varken engellemeye yönelik davranışların TCK anlamında suç oluşturup oluşturamayacağı değerlendirilmemiştir. Karakoldaki şikayet esnasında meydana gelen şikayetin geri alınmasına ilişkin inceleme kamera kayıtları getirtilerek sonuca ulaşılmamıştır. Anayasa Mahkemesinin yaşananlara ilişkin bilgi, belge sunma yükümlülüğünü başvurucuya yüklemesi bireysel başvurunun mantığıyla bağdaşmayacaktır. Kamu otoritelerinin vardığı sonucu etkileyecek kamera kaydı, tanık beyanı gibi ceza hukuku anlamında ve kesin delil teşkil eden deliller tartışılmadan ulaşılan sonuç ceza hukuku bağlamında soruşturma ya da kovuşturmanın etkili olmayacağını göstermektedir. Somut olay bağlamında tanık beyanları irdelenmeden sonuca ulaşılmıştır. Anayasa mahkemesinin bu konudaki asgari eşik sınırının aşılmadığı yaklaşımı da bireysel başvuru inceleme yöntemiyle bağdaşmayacaktır. Somut olay bağlamında başvurucunun babasının mezarını ziyarete gittiği; bu ziyaret esnasında bütün bu olayların yaşandığı göz önüne alındığında asgari eşik sınırının aşıldığı sonucuna ulaşılmalıdır. Aynı zamanda kamu otoritelerinin olay nedeniyle yaptıkları incelemede kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiği sonucuna varılmalıdır.

9. Yukarıda belirttiğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

Üye Selahaddin MENTEŞ

ALIREZA FIROUZZARE VE SHADI GHORCHIAN

B. No: 2022/16176 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/16176

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALIREZA FIROUZZARE VE SHADI GHORCHIAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/16176)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Ayşe Didem ÖZDEMİR AKCA

Başvurucular : 1. Alıreza FIROUZZARE 2. Shadı GHORCHIAN

Vekili : Av. Meltemnur BOLAT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Sinop Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğünce 7/8/2021 tarihinde 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) (kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar) ve (ğ) (çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilenler) bentleri gereğince başvurucular hakkında menşe ülkelerine, güvenli üçüncü bir ülkeye veya transit gidecekleri ülkeye sınır dışı etme kararları verilmiştir.

3. Başvurucular, sınır dışı etme kararlarının iptal edilmesi talebiyle dava açmıştır. Dava dilekçelerinde kiracı olarak oturdukları evlerine yardıma muhtaç yabancıların tedavilerine yardımcı olmak amacıyla doktor arkadaşlarını çağırdıklarını, evlerinde sadece iki gün sağlık hizmeti verildiğini, polis ekiplerinin yaptığı baskın sonucu genel sağlığı tehlikeye soktukları gerekçesiyle haklarında soruşturma başlatıldığını, Hristiyan olup Protestan kilisesine bağlı olduklarını, ülkeleri İran'da ibadetlerini toplu olarak yapmalarının yasaklandığını, başvurucu Alıreza Fırouzzare'nin İran'da tutuklanmasına karar verildiğini, sınır dışı edilmeleri hâlinde

başvurucu Alıreza Fırouzzare'nin tutuklanacağını, idam cezası ile cezalandırılabileceğini öne sürmüştür.

4. Başvurucular; İdare Mahkemesine sundukları 24/8/2021 tarihli ek beyan dilekçesinde, evli olduklarını, dinî inançları nedeniyle İran'dan kaçtıklarını, başvurucu Alıreza Fırouzzare'nin İran'da din görevlisi olarak topluluğu ile birlikte yaşadığı küçük kilisenin tespit edilerek kapatıldığını, Hristiyan dini Protestan mezhebine mensup kıdemli din görevlisi oldukları için Gedikpaşa Ermeni Protestan Kilisesi ve Mektebi Vakfı nezdinde pastör kayıtlarının olduğunu, sosyal medya hesaplarında dinî inançlarıyla ilgili paylaşım yaptıklarını ifade etmiştir. Başvurucular ayrıca kamu sağlığı açısından tehdit oluşturmaları ve çalışma izni olmadan çalıştıklarının tespit edilmesi nedeniyle sınır dışı etme kararı verilmişse de başvurucu Alıreza Fırouzzare'nin Sinop'ta yaşayan yabancılara yardımcı olmak ve hayır için Güney Koreli doktor arkadaşlarına evlerini kullandırdığını, para ve menfaat temin etmediklerini ileri sürmüş; dilekçe ekinde her iki başvurucuya ait olan ve Trabzon'da düzenlenen vaftiz belgeleri ile alireza_firouzzare kullanıcı adıyla yapılan sosyal medya paylaşımlarını sunmuştur.

5. Başvuruculaın sınır dışı etme kararlarının iptali talebiyle açtıkları dava Samsun 1. İdare Mahkemesince 12/1/2022 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Kararda başvurucular hakkında 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'a muhalefet etme suçundan kamu davası açıldığı, başvuruculaın evlerinde ruhsatsız olarak hasta muayenesi yapıldığını kabul ettikleri, kamu sağlığı açısından ciddi tehlikeye yol açacakları sonucuna varıldığı, dava konusu işlemde hukuka ve mevzuat hükümlerine aykırılık bulunmadığı açıklanmıştır. Başvurucular vekili, nihai kararı Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden 23/1/2022 tarihinde okuyarak öğrenmiştir. Başvurucular 17/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurucular, sınır dışı etme işleminin durdurulmasına ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 73. maddesi uyarınca tedbir talep etmişse de Komisyon 17/2/2022 tarihinde başvuruculaın yaşamlarına ya da maddi veya manevi bütünlüklerine yönelik ciddi bir tehlike ortaya çıktığına dair bilgi veya bulgu olmadığını değerlendirmiş, başvurunun tedbir talebi yönünden Bölüme gönderilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

7. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

8. Başvurucu Alıreza Fırouzzare 4/9/2024 tarihinde bireysel başvurudan feragat etmiştir.

9. Göç İdaresi Başkanlığının yazılarından başvurucu Alıreza Fırouzzare'nin 9/9/2024 tarihinde, başvurucu Shadi Ghorcihan'ın 10/9/2025 tarihinde Türkiye'den çıkış yaptığı anlaşılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucu Alıreza Fırouzzare Yönünden

10. Başvurucu; Hristiyan olması nedeniyle ülkesinde dinî ve siyasi ayrımcılığa uğradığını, sınır dışı edilmesi hâlinde kötü muameleye maruz kalabileceğini ve özgürlüğünün kısıtlanabileceğini belirterek kötü muamele yasağının, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, adil yargılanma hakkının, eşi olan diğer başvurucu ile birlikte sınır dışı edilmeleri hâlinde tutuklanma riski olduğunu, çocuklarına bakacak kimse bulunmadığından çocukların devlete teslim edileceğini belirterek özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri

sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; ihlal iddialarının incelenmesi sırasında ilgili mevzuat hükümlerinin, içtihatlar ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (5) numaralı fıkrasında davadan feragat hâlinde düşme kararı verileceği belirtilmiştir. İçtüzük'ün 80. maddesinde ise başvurucunun davadan açıkça feragat etmesi hâlinde düşme kararı verilebileceği ancak Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edilebileceği ifade edilmiştir. Somut olayda başvurucunun bireysel başvurusundan feragat ettiği ve incelemeye devam edilmesini gerektiren bir durum bulunmadığı dikkate alındığında başvuru hakkından feragat nedeniyle düşme kararı verilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

12. Açıklanan gerekçelerle başvurunun feragat nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerekir.

B. Başvurucu Shadi Ghorcihan Yönünden

13. Başvurucu; Hristiyan olması nedeniyle ülkesinde dinî ve siyasi ayrımcılığa uğradığını, sınır dışı edilmesi hâlinde kötü muameleye maruz kalabileceğini ve özgürlüğünün kısıtlanabileceğini belirterek kötü muamele yasağının, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, adil yargılanma hakkının, eşi olan diğer başvurucu ile birlikte sınır dışı edilmeleri hâlinde tutuklanma riski olduğunu, çocuklarına bakacak kimse bulunmadığından çocukların İran devletine teslim edileceğini belirterek aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Sınır dışı etme kararının uygulanmasının olası sonuçları ve/veya bu kararın iptali için açılan davayla ilgili yargı sürecine yönelik iddiaların incelenebilmesi için sınır dışı kararının uygulanması ya da uygulanmasının önünde bir engel bulunmaması gerekir (benzer değerlendirme için bkz. M.L. ve diğerleri [1. B.], B. No: 2019/20735, 28/12/2021, § 23).

15. İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasında başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi hâlinde de düşme kararı verilebileceği belirtilmiş ancak aynı maddenin (2) numaralı fıkrasında Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edilebileceği hüküm altına alınmıştır.

16. Başvurucu 10/9/2025 tarihinde Türkiye'den ayrıldığı için başvuruya konu edilen sınır dışı etme kararının uygulanma olanağı kalmamıştır. Dolayısıyla başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmamaktadır. Ayrıca Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygı, başvurunun incelenmesini gerekli kılmamaktadır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmaması nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurucu Alıreza Fırouzzare yönünden başvurunun feragat nedeniyle DÜŞMESİNE,

2. Başvurucu Shadi Ghorcihan yönünden başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmaması nedeniyle DÜŞMESİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA,

C. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET CAN YİGİRER

B. No: 2022/20929 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/20929

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET CAN YİGİRER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/20929)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Abdurrahman Remzi AKPINAR

Başvurucu : Mehmet Can YİGİRER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mahpus olan başvurucunun babasının cenaze veya taziye törenine katılması için izin verilmemesi nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun babası 18/1/2022 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu, babasının cenazesine veya taziyesine katılma talebinde bulunmuştur. Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucunun talebini reddetmiştir. Kararın gerekçesinde COVID-19 salgın hastalığı ve alınan tedbirler gerekçe gösterilmiştir.

3. Başvurucu, anılan kararı öğrenmesi üzerine 25/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

4. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Başvurucunun adli yardım talebi bulunmaktadır. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

6. Başvurucu, babasının cenazesine veya taziye törenine katılmasına izin verilmemesi ve bu talebinin kanuni olmayan bir gerekçe ile reddedilmesi nedeniyle maddi ve manevi varlığın korunması hakkı ile etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

7. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun taziyeye katılma talebinin reddedilmesi nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edilip edilmediği hususunda müdahalenin demokratik toplum düzeni bakımından gerekliliği ve ölçülülüğü incelenirken olay tarihi ve öncesindeki pandemi koşullarının gözönünde tutulması gerektiği, başvurucunun şikâyeti konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki beyanlarını tekrar etmiştir.

8. Anayasa Mahkemesi ceza infaz kurumundaki mahpusların ölen yakınlarının cenazesine katılmasını, mahpusların aile bireyleriyle iletişimini ve aile görüşlerini özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı çerçevesinde genel olarak pozitif yükümlülükler kapsamında değerlendirmiştir (Beşir Doğan [2. B.], B. No: 2013/2335, 15/12/2015, § 34; Ahmet Çilgin [1. B.], B. No: 2014/18849, 11/1/2017, § 23). Ayrıca Anayasa Mahkemesi, benzer bir başvuruda cenaze törenine ve taziyeye katılma yönünden İnfaz Hâkimliğine şikâyet yolunun tüketilmesinin zorunlu olmadığı sonucuna ulaşmıştır (Rasul Kocatürk [GK], B. No: 2016/8080, 16/12/2019, §§ 32-39). Bu nedenle başvurucunun babasının cenaze törenine katılması için izin verilmemesine ilişkin ihlal iddiaları bir bütün hâlinde özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. Somut olayda başvurucunun vefat eden babasının cenaze ve taziye törenine katılma talebinin reddedilmesinin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkına bir müdahale oluşturduğu açıktır (Beşir Doğan, § 30; Rasul Kocatürk, § 42).

11. Bu müdahalenin 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 94. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarında yer alan düzenlemeler gereğince kanuni temelinin bulunduğu ve infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması şeklinde meşru amacının bulunduğu kabul edilmiştir (Rasul Kocatürk, §§ 45-50). Kanuni dayanağı bulunan ve meşru amaç taşıyan müdahalenin ihlal teşkil etmemesi için Anayasa'nın 13. maddesinde yer verilen demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine de uygun olması gerekir. Bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için ise zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı ve orantılı olduğunun ortaya konulması beklenir (Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, §§ 37, 45-48; Abuzer Uzun [2. B.], No: 2016/61250, 13/6/2019,§ 38; Rasul Kocatürk, §§ 51-57).

12. Anayasa'nın 19. maddesi gereği hükümlü ve tutukluların özel ve aile hayatına birtakım sınırlamaların getirilmiş olması, hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Bu bağlamda idarenin tutuklu ve hükümlülerin özel ve aile hayatına müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir. Burada mühim olan ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması amacı ile hükümlünün özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı arasında adil bir dengenin sağlanmış olmasıdır (Mehmet Koray Eryaşa [2. B.], B. No: 2013/6693, 16/4/2015, § 89; Rasul Kocatürk, § 56).

13. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, taziye ziyaretinin aile ilişkileri ve kültürümüz yönünden önemli bir yeri olması nedeniyle 5275 sayılı Kanun'da yakınlarının ölümü hâlinde hükümlüye mazeret izni verilmesinin düzenlenerek cenaze merasimine katılma imkânı sağlandığını, izin süreleri ve aile hayatına saygı hakkının gerekleri gözetildiğinde kanun koyucunun iznin kapsamını sadece defin işlemi ile sınırlı tutmadığının kabulü gerektiğini vurgulayarak cenazeye katılma talebinin taziye ziyaretiyle birlikte ele almıştır. Ayrıca bu imkândan yararlanmanın mutlak olmayıp şartların bulunması hâline ve kamu makamlarının yapacakları değerlendirme sonucu uygun bulmalarına bağlı kılındığını belirtmiştir (Rasul Kocatürk, §§ 58, 61).

14. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi; yakını ölen mahpusun izin talebinin kamu makamlarınca somut koşullar da dikkate alınarak özenli bir değerlendirme ile mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılması, talebin karşılanması imkân dâhilinde değilse zorunluluk hâllerinin ve güvenlik risklerinin, somut olgu ve olaylara dayalı olarak yeterli gerekçeyle açıklanması gerektiğini kabul etmiştir (Muhittin Pirinççioğlu (4) [1. B.], B. No: 2020/28439, 21/11/2023, §§ 13, 14; Rasul Kocatürk, §§ 61, 62). Anayasa Mahkemesi, anılan gerekliliklere uyulmadığını ve taleplerin özenli bir şekilde değerlendirilmeyerek kişilerin menfaatiyle kamusal menfaat arasında adil denge kurulmadığını tespit ettiği başvurularda müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olduğunun söylenemeyeceği gerekçesiyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (bir çok karar arasından bkz. Rasul Kocatürk; Beşir Doğan; Yavuz Geçim [2. B.], B. No: 2018/15011, 24/2/2021; Muhittin Pirinççioğlu (4); Abdullah Selvi [2. B.], B. No: 2020/35123, 3/4/2024).

15. Somut olayda ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun vefat eden babasının cenaze veya taziye törenine katılma talebinin Başsavcılık tarafından COVID-19 salgınının neden olduğu bulaşma riski gerekçe gösterilerek reddedildiği görülmektedir.

16. Bu itibarla somut olayın koşullarında Başsavcılık kararında COVID-19 salgınının neden olduğu bulaşma riskine ilişkin genel gerekçeyle yetinilmiş, sosyal mesafe ve maske kullanımı gibi tedbirler çerçevesinde başvurucunun talebinin karşılanmasına ilişkin bir değerlendirme yapılmamıştır. Başsavcılık; başvurucunun talebinin karşılanması için durumun gerektirdiği özeni gösterdiğini, ilgili personelin görevlendirilmesi için alternatif çözümler denediğini ortaya koyabilmiş değildir. Başvurucunun uzun süre görmediği babasının cenaze ve taziyesine katılamamasının neden olduğu derin üzüntü dikkate alındığında Başsavcılık kararında gösterilen gerekçeler; başvurucunun çıkarları ile toplumun çıkarları arasında adil denge kurulmasına yönelik ikna edici, ilgili ve yeterli unsurlara sahip değildir. Dolayısıyla başvurucunun cenaze veya taziyeye katılarak ailesine destek olma imkânından yoksun kalmasında kamu makamlarının talebin reddedilmesi şeklindeki müdahalesinin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır (Abdullah Selvi, §§ 16, 17; Murat Kaymakçı [2. B.], B. No: 2020/35000, 3/4/2024, § 14; Muhittin Pirinççioğlu (4), § 15).

17. Açıklanan gerekçelerle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

18. Başvurucu, ihlalin tespiti ve tazminat talebinde bulunmuştur.

19. İnceleme tarihi itibarıyla başvurucunun babasının taziye törenine katılmasının mümkün olmadığı ve vefat üzerinden uzun bir süre geçtiği dikkate alındığında tespit edilen hak

ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

20. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminatın ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için Ereğli (Konya) Cumhuriyet Başsavcılığı Muhabere Bürosu (2022/133 sayı ve 19/1/2022 tarih) ile Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FK BEYLİKDÜZÜ SEYAHAT TİCARET LTD. ŞTİ. VE LİGERO TEKSTİL GIDA SANAYİ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.

B. No: 2022/47263 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/47263

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FK BEYLİKDÜZÜ SEYAHAT TİCARET LTD. ŞTİ. VE LİGERO TEKSTİL GIDA SANAYİ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/47263)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucular : 1. Fk Beylikdüzü Seyahat Ticaret Ltd. Şti. 2. Ligero Tekstil Gıda Sanayi ve Dış Ticaret Ltd. Şti.

Vekili : Av. Mehmet ÇAVDAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kanunda kabahat olarak sayılmayan bir fiilden dolayı idari yaptırım uygulanması nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Başvurucu Şirketler; Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından ticari ve tarifesiz olarak yapılacak yolcu taşımacılığı amacıyla kendilerine verilen D2 yetki belgesi çerçevesinde, önceden bir taşıma hattı ve taşıma güzergâhı ile bir zaman ve ücret tarifesi belirlenmeksizin grup yolcu durumuna göre arızi veya mekik sefer düzenleyerek düzensiz ve grup yolcu taşımacılığı işi yapmaktadır.

3. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı İstanbul I. Bölge Müdürlüğü denetim görevlilerince çeşitli

kara yollarında yapılan denetimler neticesinde başvurucu Şirketlere ait D2 yetki belgesine kayıtlı servis araçlarında kapsam dışı -ücretlerin ayrı ayrı ödendiği planlı olmayan ve bireysel- yolcu taşımacılığı yapıldığı tespit edilmiştir.

4. İhlalin tespiti sonrasında İstanbul I. Bölge Müdürlüğü görevli personelince başvurucu Şirketler hakkında 8/1/2018 tarihli 30295 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kara Yolu Taşıma Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) 30. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca idari para cezasıyla birlikte 50 uyarma cezası verilmiştir. Denetim tutanağı, araçta bulunan yolcular ve araç sürücüsü tarafından imzalanarak teslim edilmiştir. Diğer taraftan bir takvim yılı içinde aynı ihlal nedeniyle beş kez uyarı cezası uygulandığı gerekçesiyle başvurucu Şirketlere ait D2 yetki belgesi resen iptal edilmiştir.

5. Başvurucu Şirketler, idari para cezasıyla birlikte 50 uyarma cezası verilmesine, ihlal tespit tutanağına ve araçların D2 yetki belgesinden resen düşülmesine ilişkin işlemlere karşı beyan edilen yolcu dışında taşımacılık yapılmadığı gerekçesiyle İstanbul İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde iptal davası açmıştır. Davalı idare ise yapılan denetimlerde başvurucu Şirketler adına kayıtlı minibüste tarifesiz yolcu taşımacılığı yapıldığının araçtaki yolcuların beyanlarıyla sabit olduğunu, bu bakımdan dava konusu işlemin hukuka ve mevzuata uygun olduğunu ileri sürmüştür.

6. Mahkemelerce açılan davaların reddine karar verilmiştir. Mahkeme gerekçelerinde öncelikle konuya ilişkin mevzuat hükmüne yer verilmiştir. Bu bağlamda Yönetmelik'in 30. maddesinin (4) numaralı fıkrasında D2 yetki belgesi sahiplerinin yetki belgesi eki taşıt belgelerinde kayıtlı taşıtlarını, taşıtın kayıtlı olduğu yetki belgesi kapsamı dışında ve/veya yetki belgesi olmayan gerçek veya tüzel kişilerin faaliyetleri için kullandıramayacakları açıklanmıştır. Sonuç itibarıyla D2 yetki belgesi kapsamı dışında yolcu taşımacılığı yapılmasına bağlı olarak tesis edilen işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

7. Başvurucu Şirketler; mahkemelerin ret kararlarına karşı sundukları istinaf dilekçelerinde -diğerlerinin yanı sıra- uyarma yaptırımının 10/7/2003 tarihli ve 4925 sayılı Kara Yolu Taşıma Kanunu'nda düzenlenmediğini, ilk defa Yönetmelik tarafından getirilen uyarma cezasının suçta ve cezada kanunilik ilkesiyle bağdaşmadığını ileri sürmüştür. İstinaf başvuruları, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 8. İdare Dava Dairesi tarafından esastan reddedilmiştir.

8. Başvurucular, nihai kararı öğrendikten sonra süresi içinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvuruculardan Fk Beylikdüzü Seyahat Ticaret Ltd. Şti., 2022/63276 numaralı başvuruda adli yardım talebinde bulunmuş olup, anılan başvuru yönünden adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan 2022/51111, 2022/63276 ve 2022/63454 numaralı başvuruların süresinde yapılan 2022/47263 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucular; aynı takvim yılı içinde beş kez 50 uyarma cezası verilmesi ve bu duruma bağlı olarak aracın D2 yetki belgesi eki taşıt belgesinden resen düşülmesine ilişkin yaptırımın bir kanun hükmüne dayanılarak verilmediğini, kanuni temeli bulunmayan idari yaptırımın Yönetmelik hükmüne istinaden uygulanamayacağını belirterek suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile idari yaptırımla ilgili savunmasının alınmaması ve kararın gerekçesiz

olması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; suçta ve cezada kanunilik ilkesine ilişkin mevzuat hükümleri ve Anayasa Mahkemesi kararlarına yer verildikten sonra başvurucu Şirketlerin ileri sürdüğü ihlal iddiaları hakkında yapılacak incelemede belirtilen mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü şartları gözönüne alınarak değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formlarında belirttikleri ihlal iddialarını yinelemiştir.

12. Anayasa Mahkemesi 4925 sayılı Kanun kapsamında taşımacılık faaliyetlerinde bulunan gerçek ve tüzel kişilerin sahip olduğu yetki belgeleriyle ilgili olarak belge sahiplerine bir takvim yılı içinde beş defa 50 uyarma cezası uygulanması nedeniyle yetki belgesinin resen geri alınmasının şikâyet konusu yapıldığı başvuruda, başvurucunun uyarma cezası verilmesi ve yetki belgesinin resen geri alınmasına dair hükümlerin ilk defa Yönetmelik'le düzenlenmesi yönündeki iddialarını suçta ve cezada kanunilik ilkesi kapsamında değerlendirmiştir (Ligero Tekstil Gıda Sanayi ve Dış Tic. Ltd. Şti. [GK], B. No: 2022/6576, 24/2/2026).

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa Mahkemesi Ligero Tekstil Gıda Sanayi ve Dış Tic. Ltd. Şti. kararında idari suç ve cezanın Anayasa’nın anılan maddesine uygun kabul edilebilmesi için suç konusunun ve yaptırımının tereddüde yer bırakmayacak şekilde kanunda açıkça belirtilmesi ve kişilerin belirlenen somut suç fiilini önceden bilmelerini sağlayacak kanuni güvencenin sağlanması gerektiğini belirtmiştir (bkz. § 67). Anılan kararda 4925 sayılı Kanun'un 26. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde "... yetki belgesi almadan veya yetki belgesi aldığı hâlde yetki belgesi kapsamına uygun olmayan faaliyetlerde bulunanlara" sadece idari para cezası verileceğinin hükme bağlandığını, anılan Kanun'un 34. maddesinde ise "...[Taşıma] Belgelerin[in] geçerlilik süreleri, geri alınması ve uygulanacak idarî müeyyideleri[n]" daha sonradan çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceğinin belirtildiğini açıklamıştır. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi 4925 sayılı Kanun'da taşıma belgesinin hangi idari kurala aykırı hareket sonucunda geri alınacağının düzenlenmediğini, kurala bağlanan geri almanın doğrudan yönetmelik hükmüyle bir yaptırım olarak düzenlendiğini vurgulayarak bu doğrultuda suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (bkz. § 69).

15. Somut olayda başvurucu Şirketlere ticari ve tarifesiz olarak yolcu taşımacılığı yapabilmeleri amacıyla D2 yetki belgesi verilmiştir. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı İstanbul I. Bölge Müdürlüğü denetim görevlilerince yapılan denetim sonucunda başvurucu Şirketler hakkında taşıma belgesine aykırı olarak planlı olmayan bireysel yolcu taşımacılığı yaptıkları gerekçesiyle ihlal tespiti tutanağı düzenlenmiş ve başvurucu Şirketlere idari para cezasıyla birlikte 50 uyarma cezası uygulanmıştır. Ayrıca bir takvim yılı içinde beş defa işlem yapılan başvurucu Şirketlerin taşıma belgeleri de resen geri alınmıştır. Başvurucular ise kanuni temeli bulunmayan idari yaptırımın Yönetmelik hükmüne istinaden uygulanamayacağından şikâyet etmektedir.

16. İnceleme konusu başvurular Ligero Tekstil Gıda Sanayi ve Dış Tic. Ltd. Şti. kararında belirtilen ilkeler ışığında değerlendirildiğinde başvurucu Şirketlere ait taşıma belgelerinin geri alınmasına ilişkin idari yaptırımın çerçevesi kanunla çizilmemiş Yönetmelik hükmüne dayalı olarak uygulanması nedeniyle Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında

düzenlenen suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 38. maddesinde düzenlenen suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

18. Başvurularda suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucuların adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

21. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat, başvurucular uğradıklarını iddia ettikleri maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadıklarından maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Adli yardım talebinde bulunan başvurucunun bu talebinin KABULÜNE,

C. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

Ç. Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 11. İdare Mahkemesine (E.2021/896), İstanbul 10. İdare Mahkemesine (E.2021/690), İstanbul 9. İdare Mahkemesine (E.2021/481) ve İstanbul 13. İdare Mahkemesine (E.2021/820) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucuların tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. 1.992,30 TL toplam harcın başvuruculardan Ligero Tekstil Gıda Sanayi ve Dış Tic. Ltd. Şti.ne; 40.000 TL vekâlet ücretinin ise başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

Ğ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YAVUZ YENİGÜL

B. No: 2022/91649 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/91649

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YAVUZ YENİGÜL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/91649)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Hasan HÜZMELİ

Başvurucu : Yavuz YENİGÜL

Vekili : Av. Emre ERDAL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; bir toplantıya yaralayıcı madde ile katılındığından bahisle mahkûmiyet kararı verilmesi nedeniyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının, istinaf incelemesinde duruşmada hazır bulunma talebinin reddedilmesi nedeniyle de duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu 17/2/2016 tarihinde Artvin'in Cerattepe mevkiinde ağaçlık alanda yürütülmek istenen madencilik faaliyetlerini protesto etmek amacıyla gerçekleştirilen toplantıya katılmıştır. Çevresel varlıkların ve doğanın korunmasını amaçladığını belirten topluluk, Cerattepe bölgesinde doğanın tahrip edileceği gerekçesiyle madencilik faaliyetlerine karşı yaklaşık iki yüz elli gün nöbet tutmuştur. Topluluk ayrıca maden sahasına ilişkin yer tahsis işlemlerinin gerçekleştirileceği 16/2/2016 ve 17/2/2016 tarihlerinde madencilik faaliyetlerinin başlamasını engellemek amacıyla araçlar ve çeşitli materyaller kullanarak iş sahasına giden yolu kapatmıştır. Eylemcilerin maden işletmecisine ait araç ve iş malzemelerinin geçişini sağlamak amacıyla yolu açmaya çalışan kamu görevlilerine çeşitli yaralayıcı maddeler atması sonucu bazı görevliler yaralanmıştır (bölgede gerçekleştirilen eylemler ve olayların gelişimine ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. Beyza Zeyno

Bayramoğlu [1. B.], B. No: 2018/1270, 3/5/2023, §§ 6, 7).

3. Cumhuriyet Başsavcılığı; kolluk görevlilerince düzenlenen 26/2/2016 tarihli görüntü tespit tutanağına dayanarak, başvurucunun ihtarlara rağmen dağılmamakta ısrar ettiği ve yolu kapatmak amacıyla kurulan barikatın arkasından kolluk görevlilerine taş attığı gerekçesiyle hakkında 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 32. maddesinin birinci fıkrası uyarınca kanuna aykırı toplantı veya gösteri yürüyüşüne katılma ve aynı Kanun'un 33. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca toplantıya silahla katılma suçlarından kamu davası açmıştır. Görüntü tespit tutanağının ilgili kısmı şöyledir:

"CD 2'de bulunan PIC 0047 nolu videonun 02.49 saniyesinde yolu kapatmak için kurulan barikatın arkasından kolluk kuvvetlerine ... Yavuz YENİGÜL isimli şahsın taş attığı tespit edilmiştir."

4. Artvin Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme), anılan tutanak ile 25/8/2017 tarihli bilirkişi raporundaki tespitlere dayanarak başvurucunun kanuna aykırı toplantı veya gösteri yürüyüşüne katılma suçundan beraatine; elinde bulundurduğu taşı kolluk görevlilerine attığı gerekçesiyle toplantıya silahla katılma suçundan ise 2 yıl 1 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Bilirkişi raporunun ilgili kısmı şöyledir:

"Yavuz Yenigül'e ait ön, sağ ve sol profilden çekilmiş üç adet fotoğraf, sanık Yavuz Yenigül'e ait Hopa 1. Asliye Ceza Mahkemesince talimatla alınan savunma ile olay görüntülerini içerir kayıtların incelenmesi neticesinde; ... İddianamede belirtilen CD 2'de mevcut PIC 0047 nolu videonun 02.49'uncu saniyesindeki görüntü ile sanık Yavuz Yenigül'e ait fotoğrafların karşılaştırılması neticesinde görüntü kaydındaki kişinin sanık Yavuz Yenigül olduğu sonuç ve kanaatine varılmıştır."

5. Anılan hükmün istinaf edilmesi üzerine Trabzon Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi), başvurucunun savunmaları ile 25/8/2017 tarihli bilirkişi raporu ve görüntü tespit tutanağı arasında görüntülerin bulunduğu yer ve süre bakımından çelişkileri gözeterek suça konu görüntülerin netleştirilmesi, bu görüntüler üzerinde bilirkişi veya Adli Tıp Kurumu incelemesi yaptırılarak olay sırasında başvurucunun elinde taş bulunup bulunmadığı, taşı kolluk görevlilerine atıp atmadığının tespit edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi sonuç olarak, başvurucunun eylemlerinin tam olarak ortaya konulmadığı, suçun unsurlarının ne şekilde oluştuğunun yeterli gerekçeyle değerlendirilmediği ve eksik incelemeyle mahkûmiyet hükmü kurulduğu gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararının bozulmasına karar vermiştir.

6. Bölge Adliye Mahkemesinin bozma kararı doğrultusunda alınan 8/3/2020 tarihli bilirkişi raporunda (bilirkişi raporu) özetle; başvurucunun elektrik direğinin yanında durduğu, üzerinde siyah renkli bir mont bulunduğu ve yüzündeki cerrahi maskenin çene altında olması nedeniyle yüzünün açık şekilde görüldüğü belirtilmiştir. Bilirkişi raporunda ayrıca başvurucunun direğin demir parçaları üzerinde bulunan iki adet taş parçasını alarak bir süre yere bıraktığının, akabinde yüz kısmını göz altı hizasına kadar maske ile kapattıktan sonra önce sağ elinde, ardından sol elinde bulunan taşı sağ eliyle güvenlik güçlerinin bulunduğu alana doğru attığının ve sonrasında ise arka tarafta bulunan grubun içine doğru yöneldiğinin tespit edildiği ifade edilmiştir. Bununla birlikte atılan taşların güvenlik görevlilerine isabet edip etmediğinin görüntülerden anlaşılamadığı belirtilmiştir.

7. Mahkeme 4/11/2021 tarihinde; CD görüntüleme tutanağı ile bilirkişi raporlarının

denetime elverişli şekilde düzenlendiğini belirterek ve anılan tutanak ve raporlardaki tespitlere dayanarak başvurucu hakkında toplantıya silahla katılma suçundan yeniden aynı hükmü kurmuştur. Mahkeme, "[başvurucu] görüntülerdeki kişinin kendisi olmadığı şeklinde özetlenebilecek savunmalarına mahkememizin kabulünde açıklanan gerekçeler sanıkların gösteri anında taş attıklarına dair mahkememizin denetimine olanak sağlayacak şekilde düzenlenmiş CD görüntüleme tutanağı ve bilirkişi raporları karşısında suç ve cezadan kurtulmaya yönelik olduğu" kanaatiyle başvurucuyu cezalandırmıştır. Anılan karara karşı yapılan istinaf başvurusu ise Bölge Adliye Mahkemesi 14/9/2022 tarihinde kesin olarak reddetmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 26/9/2022 tarihinde öğrendikten sonra 13/10/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu; çevreyi korumak ve hukuka aykırı olan madencilik faaliyetlerini protesto etmek amacıyla gerçekleştirilen toplantıya, kolluk görevlilerince müdahale edilmesini gerektiren bir durum bulunmamasına rağmen güç kullanılarak müdahalede bulunulması ve kolluk görevlilerine taş attığına dair yeterli delil bulunmaksızın cezalandırılması nedenleriyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır. Başvurucu ayrıca mahkûmiyete esas alınan bilirkişi raporunda görüntülerde yer alan kişi ile kendisine ait fotoğraflar arasındaki bağlantının hangi bilimsel kriterlere göre kurulduğunun açıklanmadığını, görüntüdeki kişinin fiziksel özelliklerine ilişkin herhangi bir değerlendirme yapılmadığını ve yüzü açık şekilde seçilemeyen kişinin kendisi olduğuna ne şekilde ulaşıldığının ortaya konulmadığını belirterek bilimsel dayanaktan yoksun rapora dayanarak cezalandırılması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuru incelemesinin konusu olamayacağına dair Anayasa Mahkemesi içtihadına atıf yapmıştır. Bakanlık ayrıca Asliye Ceza Mahkemesinin dava konusu maddi olay ve olguları değerlendirdiğini, delilleri tartıştığını, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasına ilişkin gerekçelerini ortaya koyduğunu, ulaştığı sonucu ve kullandığı takdir yetkisinin nedenlerini açıkladığını belirterek somut olayın kendine özgü koşulları ile anılan tespit ve değerlendirmelerin birlikte dikkate alınması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Başvuru, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

13. Anayasa’nın "Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı" başlıklı 34. maddesi şöyledir:

"Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir."

14. Müdahalenin dayanağı olan 2911 sayılı Kanun'un 33. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin kanunilik ölçütünü karşıladığı, müdahalenin ise Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen kamu düzeninin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi meşru amaçlarına yönelik olduğu değerlendirilmiştir.

15. Başvurucu, her ne kadar kolluk görevlilerinin toplantıya müdahalesinin de hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüşse de bireysel başvurunun esas itibarıyla başvurucunun katıldığı bir toplantıdaki eylemleri nedeniyle cezalandırılmasına ilişkin olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi önündeki mesele, somut olayın koşullarında başvurucunun bir toplantı sırasında taş atmak suretiyle yaralayıcı madde kullandığının kabul edilmesi nedeniyle toplantıya silahla katılma suçundan cezalandırılmasının demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığının belirlenmesinden ibarettir.

16. Toplum içinde yaşamanın doğal bir sonucu olarak bireylerin hak ve özgürlüklerine müdahale teşkil eden tedbirlerin uygulanmasında, bu müdahalenin sağladığı toplumsal yararın önemi arttıkça bireylerin bu müdahaleye katlanma yükümlülüğü de aynı oranda artmaktadır. Toplantı ve gösteri yürüyüşleri gibi kitlesel etkinlikler, bireysel eylemlere kıyasla kamu düzeni açısından daha büyük bir tehdit potansiyeli taşımaktadır (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 118, 119). Bu nedenle kanun koyucu tarafından 2911 sayılı Kanun'un 33. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca silahla toplantı veya gösteriye katılma fiili kamu düzeninin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla suç olarak düzenlenmiş ve cezai yaptırıma bağlanmıştır.

17. Eldeki bireysel başvuru dosyasında başvurucunun madencilik faaliyetlerinin doğayı tahrip edeceği gerekçesiyle gerçekleştirilen bir toplantıda elindeki taşı kolluk görevlilerine doğru attığı ve bu suretle yaralayıcı madde kullandığının yargı merciince sabit görüldüğü anlaşılmıştır (bkz. §7). Mahkeme anılan sonuca ulaşırken yalnızca kolluk görevlilerince düzenlenen görüntü tespit tutanağı ile kanun yolu denetiminde çelişkili ve yetersiz bulunan 25/8/2017 tarihli bilirkişi raporundaki tespitlerle yetinmemiş; maddi olayın tam olarak ortaya konulabilmesi amacıyla yeniden uzman bilirkişi raporu aldırdıktan sonra başvurucu hakkında mahkûmiyet hükmü kurmuştur.

18. Başvurucu her ne kadar mahkûmiyete esas alınan bilirkişi raporuna ve suçun sübutuna ilişkin çeşitli itirazlar ileri sürmüşse de bireysel başvuruda ileri sürülen sübuta ilişkin itirazlar kural olarak Anayasa Mahkemesinin ilgi alanı dışındadır (ayrıntılı açıklamalar için bkz. Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 35; Mahmut Catın ve Saadet Aksoy [2. B.], B. No: 2015/324, 30/6/2020, § 27). Ayrıca Anayasa Mahkemesi, 2911 sayılı Kanun'un 33. maddesinin birinci fıkrası kapsamında verilen mahkûmiyet kararının ceza hukukuna uygunluğu konusunda da -anayasal denetimi ilgilendirmediği durumlarda- bir karar vermek zorunda değildir (benzer değerlendirmeler için bkz. Ali Hizmetçi ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/18232, 7/9/2021, § 64; Nahide Eren [1. B.], B. No: 2014/2134, 21/4/2021, § 41; inceleme konusu hususlara ilişkin açıklamalar için bkz Dilan Ögüz Canan [GK], B. No: 2014/20411, 30/11/2017, § 47; Ali Hizmetçi ve diğerleri, § 41). Sonuç olarak yargı merciinin dayandığı deliller, bu delillerin değerlendirilme yöntemi ve ulaşılan sonuca ilişkin gerekçeler bir bütün olarak değerlendirildiğinde Anayasa Mahkemesi yargı merciinin sübuta ilişkin kabulünden ayrılmayı gerektirir bir neden bulunmadığı kanaatine ulaşmıştır.

19. Anayasa Mahkemesi birçok kararında Anayasa'nın 34. maddesinin, bireylerin

düşüncelerini barışçıl yollarla ifade edebilmeleri için toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını güvence altına aldığını belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi, şiddet kullanma niyeti taşıyan kişilerin düzenlediği veya katıldığı gösterilerin, barışçıl toplantı kapsamında değerlendirilemeyeceğini vurgulamıştır (bkz. Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 80; Dilan Ögüz Canan, § 37; Ferhat Üstündağ, §§ 50, 51).

20. Henüz şiddet hareketlerine başvurmamış olsalar bile şiddet kullanma niyetinde olduğu makul gerekçelerle ortaya konulmuş olan kişilerin katıldığı veya düzenlediği gösteriler barışçıl toplantı kavramı dışında mütalaa edilebilir (Ferhat Üstündağ, § 53). Zira şiddet kullanma niyetinde olan kişiler, katıldıkları toplantıda düşüncelerini kolektif olarak ve barışçıl bir yöntemle ifade etmek isteyen kişilerin bu hakkını tam olarak kullanmalarına zarar verebilir (Ali Hizmetçi ve diğerleri, § 69).

21. Cerattepe bölgesinde gerçekleştirilen ve uzun bir süreye yayılan toplantılarda, engelleyici ve cebri yöntemlerle madencilik faaliyetlerini durdurmayı amaçlayan, zamanla kamu düzenini bozucu bir niteliğe evrilen eylemler gerçekleştirilmiştir (kamu düzenini bozucu faaliyetlere ilişkin açıklamalar için bkz. Beyza Zeyno Bayramoğlu, § 71). Anılan şartlarda elinde taş bulunduran ve taşı kolluk görevlilerinin bulunduğu alana atan başvurucunun eylemleri dikkate alındığında, başvurucunun barışçıl bir toplantıya katılma iradesiyle hareket ettiğinden şüphe duyulmasını haklı kılacak yeterli nedenlerin bulunduğu kabul edilmelidir.

22. Anayasa’nın 34. maddesi toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını güvence altına almakla birlikte toplantıya katılan kişilere belirli ödev ve sorumluluklar da yüklemektedir. Barışçıl toplantı hakkı, bireylerin bu hakkı kullanırken sahip oldukları ödev ve sorumluluklardan ayrı düşünülemez. Anılan yükümlülükler, özellikle somut başvuruda olduğu gibi bu ödev ve sorumluluklara aykırı davranıldığı iddia edilen durumlarda, temel hak ve özgürlüklere yönelik müdahalelerin değerlendirilmesi bakımından önem taşımaktadır (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Ferhat Üstündağ, §§ 57, 76; Ali Hizmetçi ve diğerleri, §§ 60, 70).

23. Somut olayda başvurucunun toplantı sırasında yaralayıcı nitelikte bir cisim bulundurduğu ve elindeki taşı kolluk görevlilerinin bulunduğu alana attığı anlaşılmıştır. Bu durumda başvurucunun barışçıl bir tutum içinde hareket ettiğinden söz edilemeyeceği gibi kamu düzeninin bozulmasına katkı sağlayacak biçimde davrandığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla Anayasa’nın 34. maddesi kapsamında güvence altına alınan hakkın gerektirdiği ödev ve sorumluluklara uygun davranmayan başvurucunun bu hakkın sağladığı korumadan yararlanması beklenemez.

24. Sonuç olarak başvurucuya verilen 2 yıl 1 ay hapis cezasının, kamu gücünü kullanan organların ve mahkemelerin farklı menfaatleri dengelemek konusundaki takdir yetkileri de gözetildiğinde, zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı ve orantılı olduğu değerlendirilmiştir.

25. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Duruşmada Hazır Bulunma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucu; Bölge Adliye Mahkemesinin bozma kararı sonrasında yapılan yargılamada

duruşmaya davet edilmesine ve 14/9/2022 tarihli duruşmada hazır bulunmasına rağmen savunmasının alınmadığını belirterek duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Başvurucunun bozma kararına karşı savunmasının 31/5/2021 tarihinde talimat yoluyla alındığı görülmüştür. Ayrıca Bölge Adliye Mahkemesinin tensip zaptı incelendiğinde 14/9/2022 tarihli duruşma yönünden yalnızca sanık D.A.K.nın savunmasının alınması amacıyla duruşma hazırlığı işlemlerine başlanmasına karar verildiği anlaşılmıştır. Aynı tarihli duruşma tutanağında ise duruşmaya gelen olmadığı tespit edilmiş; başvurucunun istinaf talebi, dosya üzerinden yapılan inceleme sonucunda reddedilmiştir. Dolayısıyla somut olayda başvurucunun mahkûmiyet kararına karşı yaptığı istinaf başvurusunun Bölge Adliye Mahkemesince duruşma yapılmaksızın dosya üzerinden incelenerek karara bağlanması nedeniyle duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğini ileri sürdüğü anlaşılmaktadır.

28. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının temel unsurlarından biri de Anayasa’nın 141. maddesinde düzenlenen yargılamanın açık ve duruşmalı yapılması ilkesidir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesinde duruşmalı yargılama yapılarak karar verilmesinden sonra kanun yolu incelemesinin duruşmasız yapılması tek başına adil yargılanma hakkının ihlali sonucunu doğurmaz (Nevruz Bozkurt [1. B.], B. No: 2013/664, 17/9/2013, § 32; Feyyaz Bayram [2. B.], B. No: 2014/7822, 16/11/2016, §§ 84-86). Ayrıca adil yargılanma hakkının diğer güvencelerine riayet edilmek kaydıyla usul ekonomisi ve iş yükünün azaltılması gibi amaçlarla bazı yargılamaların duruşma yapılmaksızın karara bağlanmasının da tek başına ihlale yol açmayacağı kabul edilmektedir (Merve Berrin Bostan [2. B.], B. No: 2020/39725, 11/12/2024, § 26).

29. Somut olayda bozma sonrası Asliye Ceza Mahkemesindeki yargılamanın duruşmalı olarak yürütüldüğü, başvurucunun iddia ve savunmalarını ileri sürme imkânı bulduğu anlaşılmıştır. Davanın niteliği dikkate alındığında Bölge Adliye Mahkemesinin dosya kapsamındaki yazılı belge ve beyanlar üzerinden uyuşmazlığı hakkaniyete uygun şekilde değerlendirme imkânına sahip olduğu görülmüştür. Öte yandan başvurucu da istinaf incelemesinin duruşmalı yapılması hâlinde ilk derece mahkemesi önünde ileri süremediği hangi iddia veya savunmaları dile getireceğine ilişkin somut bir açıklamada bulunmamıştır. Bu nedenle somut olayda duruşmada hazır bulunma hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUHAMMED-ÜL EMİN BASTIN

B. No: 2022/94701 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/94701

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUHAMMED-ÜL EMİN BASTIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/94701)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Muhammed-ül Emin BASTIN

Vekili : Av. Murat SADAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/10/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Ceza Davası Süreci

5. Başvurucu 15/11/2003 günü İstanbul'da gerçekleşen çok sayıda patlama nedeniyle

başlatılan soruşturma kapsamında 12/12/2003 tarihinde gözaltına alınmış, yasa dışı örgüte üye olma suçundan 16/12/2003 tarihinde tutuklanmıştır.

6. Başvurucu 14/2/2005 tarihinde tahliye edilmiştir.

7. 16/2/2007 tarihinde İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi (CMK 250. madde ile görevli) başvurucunun da aralarında bulunduğu bir kısım sanığın atılı suçu işlediklerini gösterir ve mahkûmiyetlerini gerektirecek yeterli, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediğinden beraatlerine karar vermiştir.

8. Yargıtay 27/5/2009 tarihinde başvurucunun da aralarında bulunduğu kişiler yönünden verilen beraat kararının bozulmasına karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... 2-) Sanıklar .... Muhammedül Emin Bastın, ... haklarında diğer suçlar nedeniyle kurulan hükümlerin temyiz incelemesine gelince;

...

b) Emniyet Genel Müdürlüğünün 12.07.2004 tarihli yazısı ekinde yer alan Ensar-ül İslam örgütü hakkındaki bilgi notu içeriğinde, [A.A.S.], [B.E.] ve [S.G.] isimli kişilerin bu örgüt mensubu oldukları gerekçesiyle gözaltına alındıklarının belirtilmesi ve bu kişiler hakkında silahlı örgüte üye oldukları suçlamasıyla İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesinde yapılan kovuşturma sonucunda verilen 26.01.2007 gün ve 227-8 sayılı kararın Dairemizin gün ve 7347-6856 sayılı ilamı ile onandığının anlaşılması karşısında, öncelikle sözü edilen dava dosyası getirtilerek incelendikten ve sanıklar ... ve Muhammedül Emin Bastın'ın mensubu oldukları veya mensuplarına yardım ettikleri iddia olunan örgütün yargısal kararlarla saptanan niteliği de gözetilerek hukuki durumlarının takdir ve tayini gerekirken eksik soruşturma ile beraatlarına karar verilmesi,

...

Kanuna aykırı, sanıklar, sanıklar müdafileri ve Cumhuriyet Savcılarının temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden, sanıklar [Ü.B.], [S.M.] ve [E.H.] ile ilgili hükümlerin diğer yönleri incelenmeksizin, tüm sanıklarla ilgili hükümlerin bu sebeplerden dolayı BOZULMASINA... [karar verildi.]"

9. 13/3/2015 tarihinde İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından ceza davasının zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar verilmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... GEREKÇE

Sanıklara isnat olunan yasa dışı silahlı örgüt kurmak veya katılmak suçları suç tarihinin 2003 yılı olması nazara alındığında ve eski yeni kanun uygulanması gerektiğinde bu suçun 765 sayılı TCK nın 102/3 maddesinde belirlenen 10 yıllık zaman aşımına tabi olduğu anlaşılmaktadır. sanıklardan [M.B.]' ın savunmasının 28.06.2004 günü, Muhammet-ül Emin Bastın' ın savunmasının 28.06.2004, sanık [N.K.]' ın savunmasının 22.11.2004 gününde alınmış olduğu ve bu tarihten itibaren zaman aşımını kesen herhangi bir usulü muamele yapılmadığı gibi savunma tarihlerinden itibaren 10 yılı aşkın bir sürenin de geçtiği, bu nedenle davanı zaman aşımına uğradığı anlaşılmakla, sanıklar hakkında açılan kamu davasının zaman aşımı nedeniyle düşürülmesine ilişkin aşağıdaki gibi hüküm kurulması sonuç ve kanaatine varılmıştır.

HÜKÜM:Yukarda açıklanan neden ve gerekçelerle;

Sanıkların üzerilerine atılı suçları 765 sayılı TCK'nın 102/3 maddesine göre 10 yıllık zaman aşımı tabi olup, TCK'nın 104/2 maddesinde belirlenen zaman aşımı kesen muamelerden sanık [M.B.]'ın savunmasının 28/06/2004 sanık Muhammed'in savunmasının 28/06/2004, sanık [N.]'nin savunmasın 22/11/2004 tarihinde alınmasından sonra zaman aşımı kesen başkaca muamele gerçekleşmediğinden ve en son savunmanın alındığı 22/11/2004 tarihinde itibaren 765 sayılı TCK'nun 102/3 maddesinde belirlenen 10 yıllık zaman aşımı süresi dolduğundan sanıklar hakkında açılmış olan kamu davasının CMK'nun 223/8 maddesi gereğince DÜŞMESİNE... [karar verildi.]"

10. Düşme kararı temyiz edilmeksizin 23/3/2015 tarihinde kesinleşmiştir.

B. Tazminat Davası Süreci

11. Başvurucu 4/5/2015 tarihinde haksız olduğunu ileri sürdüğü koruma tedbirleri nedeniyle tazminat davası açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu;

- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi gereğince "kanunî hakları hatırlatılmadan veya hatırlatılan haklarından yararlandırılma isteği yerine getirilmeden tutuklanan",

- Aynı maddenin (d) bendi uyarınca "kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen",

- Aynı maddenin (g) bendi uyarınca "Yakalama veya tutuklama nedenleri ve haklarındaki suçlamalar kendilerine, yazıyla veya bunun hemen olanaklı bulunmadığı hâllerde sözle açıklanmayan",

- Aynı maddenin (h) bendi uyarınca "yakalanmaları veya tutuklanmaları yakınlarına bildirilmeyen",

- Aynı maddenin (i) bendi uyarınca "hakkındaki arama kararı ölçüsüz bir şekilde gerçekleştirilen",

- Aynı maddenin (j) bendi uyarınca "eşyasına veya diğer malvarlığı değerlerine, koşulları oluşmadığı halde elkonulan veya korunması için gerekli tedbirler alınmayan ya da eşyası veya diğer malvarlığı değerleri amaç dışı kullanılan veya zamanında geri verilmeyen" kişilerden olduğunu ifade ederek tazminat talebinde bulunmuştur. Bununla birlikte dava dilekçesinin sonunda haksız ve hukuka aykırı yakalama, gözaltı ve tutuklamadan dolayı tazminat talep etmiştir.

12. Yapılan yargılama sonunda Bakırköy 13. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) tarafından başvurucunun 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca kanuna uygun yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturmaya yer olmadığına ya da beraatlerine karar verilen kişilerden olması nedeniyle tazminat talep ettiğine kanaat getirilerek 16/2/2016 tarihinde davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... CMK'nun 141/1-e maddesi; "Kanuna Uygun Yakalandıktan veya Tutuklandıktan Sonra Haklarında Kovuşturmaya Yer Olmadığına veya Beraatlerine karar verilen"

Son cümlesi Kişiler, maddi ve manevi her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler.

CMK 'nun 142/1 Maddesi; "Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her halde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde

tazminat isteminde bulunulabilir."

CMK'nun 142/2. Maddesi; "İstem, zarara uğrayanın oturduğu yer Ağır Ceza Mahkemesinde ..... Karara bağlanır" hükmünü içermektedir.

Uyap üzerinde yapılan sorgulamada davanın mükerrer açılmadığı anlaşılmıştır.

Davacı hakkındaki beraat hükmünün kesinleşme tarihi olan 23/03/2015 tarihine göre açılan iş bu tazminat davasının CMK'nun 142/1. Maddesinde belirtilen yasal süre içerisinde açıldığı anlaşılmıştır.

Davacının maddi zararının tespiti açısından dosya üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmış ve bilirkişi [T.Ş.] imzalı 25/12/2015 havale tarihli rapor dosyaya konulmuştur.

Toplanan deliller birlikte değerlendirildiğinde; davacının bilirkişi raporu ile tespit edilen maddi zararının ve davacının sosyo-ekonomik durumu, eğitim durumu, gelir seviyesi ile yaşı ve yaşadığı sosyal çevrenin özellikleri dikkate alınarak, davacının haksız tutuklanması nedeniyle, uğradığı manevi zararın giderilmesi amacıyla ve ancak davacının haksız zenginleşmesine neden olmayacak şekilde, hak ve nesafet kuralları gözetilerek uygun manevi tazminata hükmedilmesine dair, davacı tarafından açılan iş bu maddi ve manevi tazminat davasının kısmen kabulüne karar vermek gerektiği sonucuna varılmıştır.

HÜKÜM:

1-Davacının maddi tazminat talebinin kısmen kabulü ile 4.454,25 TL maddi tazminatın yakalama tarihi olan 12/12/2003 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalı hazineden alınarak davacıya verilmesine, fazlaya ilişkin talebin reddine,

2-Davacının manevi tazminat talebinin kısmen kabulü ile 5.000,00 TL manevi tazminatın yakalama tarihi olan 12/12/2003 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalı hazineden alınarak davacıya verilmesine, fazlaya ilişkin talebin reddine,

3-Davacının tutuklu kaldığı süre boyunca SSK'lı sayılmasına ve SSK primlerinin devletçe ödenmesine ilişkin talebin reddine... [karar verildi.]"

13. Yargıtay tarafından 11/1/2021 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesinin davanın kısmen kabulüne ilişkin kararının bozulmasına karar verilmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Tazminat talebinin dayanağı olan İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 2014/174 Esas – 2015/34 Karar sayılı ceza dosyası dosyasının incelenmesinde; davacının 12.12.2003 tarihinde silahlı terör örgütü üyeliği suçundan yakalanıp gözaltına alındığı, 13.12.2003 günün İstanbul Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 135. maddesindeki hakları hatırlatılıp ve hakkındaki isnat edilen suçlamalardan haberdar edilerek ifadesinin alındığı ve 16.12.2003 günü sorgusuna müteakip tutuklandığı, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığının 25.02.2004 tarih, 2004/174 numaralı iddianamesi ile davacı hakkında İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinin 2004/64 esas sayılı dosyasında davacı ile birlikte 69 sanık hakkında dava açıldığı ve aynı Mahkemenin 16.02.2007 tarih, 2007/21 sayılı kararı ile davacı hakkında beraate karar verildiği, kararın temyizi üzerine Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 27.05.2009 tarih, 2008/19693 Esas, 2009/6067 sayılı kararı ile davacı hakkındaki beraat hükmünün bozulduğu ve dosyanın İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinin 2009/205 esasına kaydedildiği, davacının aleyhe bozmaya karşı beyanının alınamaması nedeniyle 30.04.2013 tarih, 2013/101 sayılı kararı ile dosyanın tefrik edildiği ve İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinin 2013/73 Esas sayılı

dosyasına kaydedildiği, özel yetkili mahkemelerin kapatılması nedeniyle dosyanın İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 2014/174 esas sayılı dosyasına kaydedildiği, davacının uzun aramalar sonucu beyanının alınamaması sonrasında 13.03.2015 tarih 2015/34 sayılı karar ile davacı hakkındaki davanın zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar verildiği görülmekle,

5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 6. maddesine göre, davacının tazminat isteminin 466 sayılı Kanuna tabi olduğu ve tazminat isteminin kapsamı nazara alınarak, tazminat isteminin dayanağı olan ceza davasında yapılan yargılama sonunda davacının üzerine atılı silahlı terör örgütüne üye olma suçu bakımından açılan davanın zamanaşımı nedeniyle düşürülmesine karar verildiği, zamanaşımı nedeniyle düşme kararı verilmesi hali ile yargılamanın makul sürede bitirilmemesi nedenine dayanan tazminat istemlerinin 466 sayılı Kanunun 1. maddesinde tahdidi şekilde sayılan tazminat istenebilecek haller içinde bulunmadığı, davacı hakkındaki suçlamalardan gözaltına alındıktan bir gün sonra ifadesinin alındığı sırada haberdar olduğu, kanuni haklarının hatırlatıldığı, yasal gözaltı süresi sonunda hakim önüne çıkarıldığı ve sorgusuna müteakip tutuklanması karşısında davacının tazminat taleplerinin hiç birinin dosya kapsamı itibariyle gerçekleşmediği dikkate alınarak davanın reddine karar verilmesi gerekirken, hatalı değerlendirme ile yazılı şekilde davanın kısmen kabulüne karar verilmesi,

Kanuna aykırı olup, davalı vekilinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden, hükmün bu sebepten dolayı 5320 sayılı Kanunun 8. maddesi uyarınca halen uygulanmakta olan 1412 sayılı CMUK'un 321. maddesi gereğince isteme uygun olarak BOZULMASINA... [karar verildi.]"

14. Yeniden başlayan yargılamada Ağır Ceza Mahkemesi 24/3/2021 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Dava; haksız koruma tedbirleri nedeniyle açılmış tazminat davasıdır. CMK'nun 141/1-e maddesi; "Kanuna Uygun Yakalandıktan veya Tutuklandıktan Sonra Haklarında Kovuşturmaya Yer Olmadığına veya Beraatlerine karar verilen" Son cümlesi Kişiler, maddi ve manevi her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler. CMK 'nun 142/1 Maddesi; "Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her halde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir." CMK'nun 142/2. Maddesi; "İstem, zarara uğrayanın oturduğu yer Ağır Ceza Mahkemesinde ... Karara bağlanır" hükmünü içermektedir.

Toplanan deliller birlikte değerlendirildiğinde; Tazminat talebinin dayanağı olan İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 2014/174 Esas – 2015/34 Karar sayılı ceza dosyası dosyasının incelenmesinde; davacının 12.12.2003 tarihinde silahlı terör örgütü üyeliği suçundan yakalanıp gözaltına alındığı, 13.12.2003 günün İstanbul Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 135. maddesindeki hakları hatırlatılıp ve hakkındaki isnat edilen suçlamalardan haberdar edilerek ifadesinin alındığı ve 16.12.2003 günü sorgusuna müteakip tutuklandığı, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığının 25.02.2004 tarih, 2004/174 numaralı iddianamesi ile davacı hakkında İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinin 2004/64 esas sayılı dosyasında davacı ile birlikte 69 sanık hakkında dava açıldığı ve aynı Mahkemenin 16.02.2007 tarih, 2007/21 sayılı kararı ile davacı hakkında beraate karar verildiği, kararın temyizi üzerine Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 27.05.2009 tarih, 2008/19693 Esas, 2009/6067 sayılı kararı ile davacı hakkındaki beraat hükmünün bozulduğu ve dosyanın İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinin 2009/205 esasına kaydedildiği, davacının aleyhe bozmaya karşı beyanının alınamaması

nedeniyle 30.04.2013 tarih, 2013/101 sayılı kararı ile dosyanın tefrik edildiği ve İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinin 2013/73 Esas sayılı dosyasına kaydedildiği, özel yetkili mahkemelerin kapatılması nedeniyle dosyanın İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 2014/174 esas sayılı dosyasına kaydedildiği, davacının uzun aramalar sonucu beyanının alınamaması sonrasında 13.03.2015 tarih 2015/34 sayılı karar ile davacı hakkındaki davanın zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar verildiği görülmekle,

5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 6. maddesine göre, davacının tazminat isteminin 466 sayılı Kanuna tabi olduğu ve tazminat isteminin kapsamı nazara alınarak, tazminat isteminin dayanağı olan ceza davasında yapılan yargılama sonunda davacının üzerine atılı silahlı terör örgütüne üye olma suçu bakımından açılan davanın zamanaşımı nedeniyle düşürülmesine karar verildiği, zamanaşımı nedeniyle düşme kararı verilmesi hali ile yargılamanın makul sürede bitirilmemesi nedenine dayanan tazminat istemlerinin 466 sayılı Kanunun 1. maddesinde tahdidi şekilde sayılan tazminat istenebilecek haller içinde bulunmadığı, davacı hakkındaki suçlamalardan gözaltına alındıktan bir gün sonra ifadesinin alındığı sırada haberdar olduğu, kanuni haklarının hatırlatıldığı, yasal gözaltı süresi sonunda hakim önüne çıkarıldığı ve sorgusuna müteakip tutuklanması karşısında davacının tazminat taleplerinin hiç birinin dosya kapsamı itibariyle gerçekleşmediği dikkate alınarak davanın reddine karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur..."

15. Başvurucu vekili tarafından temyiz kanun yoluna başvurulmuştur. Gerekçeli temyiz dilekçesinde başvurucu; düşme kararının beraat gibi sonuç doğurduğunu, davanın uzun sürmesinin asli sorumlusunun yargı makamları olduğunu, Yargıtayın benzer durumlarda tazminata hükmettiğini, yakalama ve gözaltı tedbirinden yakınlarının haberdar edilmediğini, kanuni haklarının hatırlatılmadığını ifade etmiştir.

16. Yargıtay 26/9/2022 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi kararının onanmasına karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Davacının uzun süre yargılanma nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği, hakkındaki suçlamalardan haberdar edilmediği ve kanuni hakları hatırlatılmadığı, kanuni süre içerisinde hakim önüne çıkarılmadığı, yakalanmasından yakınlarına bilgi verilmediği gerekçeleri ile 50.000 TL maddi, 50.000 TL manevi tazminatın gözaltına alınma tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile ödenmesi talebine ilişkin söz konusu davada, yerel mahkemece 4.454,25 TL maddi, 5.000 TL manevi tazminatın gözaltına alınma tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile davalıdan alınarak davacıya ödenmesine hükmedilmesi üzerine Dairemizce yapılan incelemede;

5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 6. maddesine göre, davacının tazminat isteminin 466 sayılı Kanuna tabi olduğu ve tazminat isteminin kapsamı nazara alınarak, tazminat isteminin dayanağı olan ceza davasında yapılan yargılama sonunda davacının üzerine atılı silahlı terör örgütüne üye olma suçu bakımından açılan davanın zamanaşımı nedeniyle düşürülmesine karar verildiği, zamanaşımı nedeniyle düşme kararı verilmesi hali ile yargılamanın makul sürede bitirilmemesi nedenine dayanan tazminat istemlerinin 466 sayılı Kanunun 1. maddesinde tahdidi şekilde sayılan tazminat istenebilecek haller içinde bulunmadığı, davacı hakkındaki suçlamalardan gözaltına alındıktan bir gün sonra ifadesinin alındığı sırada haberdar olduğu, kanuni haklarının hatırlatıldığı, yasal gözaltı süresi sonunda hakim önüne çıkarıldığı ve sorgusuna müteakip tutuklanması karşısında davacının tazminat taleplerinin hiç birinin dosya kapsamı itibariyle

gerçekleşmediği dikkate alınarak davanın reddine karar verilmesi gerekirken, hatalı değerlendirme ile yazılı şekilde davanın kısmen kabulüne karar verildiği gerekçeleri ile hükmün bozulması üzerine yerel mahkemece davanın reddine karar verilmesinde bir isabetsizlik görülmemiş olup... [hükmün düzeltilerek onanmasına karar verildi.]"

17. Başvurucu, nihai kararı 30/9/2022 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. Mevzuat

18. 7/5/1964 tarihli ve 466 sayılı mülga Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun'un 1. maddesi şöyledir:

“1. Anayasa ve diğer kanunlarda gösterilen hal ve şartlar dışında yakalanan veya tutuklanan veyahut tutukluluklarının devamına karar verilen;

2. Yakalama veya tutuklama sebepleri ve haklarındaki iddialar kendilerine yazılı olarak hemen bildirilmiyen;

3. Yakalanıp veya tutuklanıp da kanuni süresi içinde hâkim önüne çıkarılmıyan;

4. Hâkim önüne çıkarılmaları için kanunda belirtilen süre geçtikten sonra hâkim kararı olmaksızın hürriyetlerinden yoksun kılınan;

5. Yakalanıp veya tutuklanıp da bu durumları yakınlarına hemen bildirilmiyen;

6. Kanun dairesinde yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturma yapılmasına veya son soruşturmanın açılmasına yer olmadığına veyahut beraetlerine veya ceza verilmesine mahal olmadığına karar verilen;

7. Mahkûm olup da tutuklu kaldığı süre hükümlülük süresinden fazla olan veya tutuklandıktan sonra sadece para cezasına mahkûm edilen kimselerin uğrıyacakları her türlü zararlar, bu kanun hükümleri dairesinde Devletçe ödenir."

19. 466 sayılı mülga Kanun'un 2. maddesi şöyledir:

“1 inci maddede yazılı sebeplerle zarara uğrıyanlar, kendilerine zarar veren işlemlerin yapılmasına esas olan iddialar sebebiyle haklarında açılan dâvalar sonunda verilen kararların kesinleştiği veya bu iddiaların mercilerince karara bağlandığı tarihten itibaren üç ay içinde, ikametgâhlarının bulunduğu mahal ağır ceza mahkemesine bir dilekçeyle başvurarak ığradıkları her türlü zararın tazminini istiyebilirler.

Dilekçede, zarar isteminde bulunan kimsenin açık adresinin, zarara sebebiyet verdiği ileri sürülen işlemlerin özetinin, zararın dayandığı sebepler ile sübut delillerinin ve tazmini istenen zararın neden ibaret olduğunun yazılı olması ve sübut delillerinin dilekçeye bağlı olarak verilmesi gereklidir. Dilekçeye delillerini bağlı olarak ibraz etmeyenlere Mahkeme, delillerini ibraz için 1 aylık süre verir.

Yukardaki fıkrada yazılı hususlar: kapsamıyan dilekçe, mahkeme kararıyle reddolunur.

Tazminat istemine esas olan işlem işi hükme bağlıyan ağır ceza mahkemesince yapılmışsa, bu istemi incelemeye yetkili mahkeme, en yakın yer ağır ceza mahkemesidir."

20. 23/3/2005 tarihli ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama

Şekli Hakkında Kanun'un "Amaç" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

“(1) Bu Kanunun amacı, 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun yürürlüğe konulmasına ve uygulanmasına ilişkin esas ve usûlleri belirlemektir."

21. 5320 sayılı Kanun'un "Kapsam" başlıklı 2. maddesi şöyledir:

“(1) Bu Kanun, diğer kanunlarda, yürürlükten kaldırılan 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa yapılan yollamaları, Ceza Muhakemesi Kanununun yürürlüğe girmesiyle yürürlükten kaldırılan hükümleri ve bu Kanunun uygulanması için diğer kanunlarda yapılan değişiklikleri belirtir ve yürürlüğe girmesinden önce işlenmiş suçlar hakkında ne şekilde uygulama yapılacağına ve kesinleşmiş cezaların nasıl infaz edileceğine ilişkin bazı usul hükümlerini kapsar."

22. 5320 sayılı Kanun'un "Koruma tedbiri nedeniyle tazminat" başlıklı 6. maddesi şöyledir:

"(1) Ceza Muhakemesi Kanununun 141 ilâ 144 üncü maddeleri hükümleri, 1 Haziran 2005 tarihinden itibaren yapılan işlemler hakkında uygulanır.

(2) Bu tarihten önceki işlemler hakkında ise, 7.5.1964 tarihli ve 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanmasına devam olunur."

23. 5320 sayılı Kanun'un "Yürürlükten kaldırılan kanunlar" başlıklı 18. maddesi şöyledir:

"(1) 1 Haziran 2005 tarihi itibarıyla;

a) 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu,

b) 8.6.1936 tarihli ve 3005 sayılı Meşhud Suçların Muhakeme Usulü Kanunu,

c) 7.5.1964 tarihli ve 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun,

d) 30.7.1999 tarihli ve 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu,

Bütün ek ve değişiklikleriyle birlikte yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Bu Kanunun 6, 8 ve 12 nci maddelerinde öngörülen yürürlük ve uygulamaya ilişkin hükümler saklıdır.”

24. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat istemi" başlıklı 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

a) Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen,

...

e) Kanuna uygun olarak yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturmaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen,

...

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler."

2. Yargıtay Kararları

25. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 5/5/2014 tarihli ve E.2013/28221, K.2014/10832 sayılı kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Yapılan incelemeye, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin kovuşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya kapsamına göre; davacının tazminat talebinin dayanağı olan Zonguldak 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 26/07/2006 tarih, 2004/229 esas, 2006/186 karar sayılı hükmünün, katılan Elmas Demir, katılanlar vekilleri ve sanıklar müdafileri tarafından temyiz edilmesi üzerine, Yargıtay 14. Ceza Dairesinin 22.06.2012 tarih, 2011/2805 esas, 2012/7187 karar sayılı ilamı ile davanın zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar verildiği, tutuklama tarihinde yürürlükte olan 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun hükümlerine göre, davacının tazminat talep etme hakkı bulunmadığının anlaşılması ve mahkemece bu yönde yapılan değerlendirme sonucu gerekçeleri gösterilerek davanın reddine karar verilmesinde usul ve kanuna aykırı yön bulunmadığından davacı vekilinin tüm, davalı vekilinin yerinde görülmeyen sair temyiz itirazlarının reddine..."

26. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 8/4/2025 tarihli ve E.2024/1289, K.2025/3528 sayılı kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"... İlk Derece Mahkemesince, tazminat talebinin dayanağı olan Bilecik Ağır Ceza Mahkemesinin 2014/72 Esas, 2014/236 Karar sayılı ceza dosyası kapsamında, davacının uyuşturucu maddeyi satışa arz ederek uyuşturucu ticareti suçundan 20.06.2001-13.08.2003 tarihleri arasında 784 gün gözaltında ve tutuklu kaldığı, yapılan yargılama sonunda zamanaşımı nedeniyle düşme kararı verildiği, bu kararın 14.05.2018 tarihinde kesinleştiği, gözaltı ve tutuklama tarihi itibariyle yürürlükte bulunan 466 sayılı Kanunda öngörülen süre içinde yetkili ve görevli mahkemeye davanın açıldığı ancak davacı hakkında verilen zamanaşımı nedeniyle düşme kararının CMK 141/1-d maddesinde belirtilen şartları taşımadığı belirlenerek davanın reddine karar verilmiştir.

...

Yargılama sürecindeki işlemlerin usûl ve kanuna uygun olarak yapıldığı, aşamalarda ileri sürülen iddia ve savunmaların toplanan tüm delillerle birlikte gerekçeli kararda gösterilip tartışıldığı, vicdanî kanının dosya içindeki belge ve bilgilerle uyumlu olarak kesin verilere dayandırıldığı, Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 10. Ceza Dairesinin kararında davacı vekili tarafından öne sürülen temyiz sebepleri ve CMK'nın 289/1. maddesi ile sınırlı olarak yapılan temyiz incelemesi sonucunda hukuka aykırılık görülmediğinden CMK'nın 302/1. maddesi gereği, Tebliğnameye uygun olarak, oy birliğiyle TEMYİZ İSTEMİNİN ESASTAN REDDİ İLE HÜKMÜN ONANMASINA..."

27. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 10/1/2022 tarihli ve E.2021/2249, K.2022/46 sayılı kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"... 5320 sayılı Kanunun 6. maddesindeki Ceza Muhakemesi Kanununun 141 ila 144. madde hükümlerinin 1 Haziran 2005 tarihinden itibaren yapılan işlemler hakkında uygulanacağı, bu tarihten önceki işlemler hakkında ise, 07.05.1964 tarihli ve 466 sayılı Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanmasına devam olunacağının belirtilmiş olması karşısında; davacının 06.04.2005 – 31.05.2005 tarihleri arasındaki süre için uygulanan gözaltı ve tutukluluk tedbiri için uygulanması gereken 466 sayılı Kanunda zamanaşımı nedeniyle tazminat hakkı düzenlenmediği için tazminat talebinin reddinde bir isabetsizlik görülmemiş ancak

01.06.2005 – 17.01.2006 tarihleri arasında süre için uygulanan tutuklama tedbiri için ise uygulanması gereken 5271 sayılı sayılı CMK'nın 144/1-c maddesinde genel veya özel af, şikâyetten vazgeçme, uzlaşma gibi nedenlerle hakkında kovuşturmaya yer olmadığına veya davanın düşmesine karar verilen veya kamu davası geçici olarak durdurulan veya kamu davası ertelenen veya düşürülen kişilerin tazminat isteyemeyeceğinin belirtildiği, tazminat istemeyecek hallerin belirlenmesine ilişkin nedenlerin niteliği dikkate alındığında, bu hallerin, suçun işlenmesi sonrası değişen taraf iradelerine ya da devletin tasarruflarına dayalı olarak, sanığa ceza verilmemesini öngören kurumlar olduğu, belirtilen maddede, zamanaşımı nedeniyle davanın düşmesine karar verilmesi halinde, tazminat istenemeyeceğine dair açık bir düzenleme bulunmadığı gibi dava zamanaşımı süresinin dolması halinde düşme kararı verilmesi durumunda, bu hususun, dosyanın tarafı olan sanığın eylemlerinden kaynaklanmaması halinde, haksız yere gözaltında veya tutuklu kalan taraf lehine uğranıldığı iddia edilen maddi ve manevi zarar için makul bir tazminata hükmedilmesi gerektiği gözetildiğinde, tutuklu kaldığı halde beraatine karar verilen kişiler hakkında takdir edilen manevi tazminat miktarı kadar olmasa da, davacı lehine uğranıldığı iddia edilen zarara ilişkin makul bir manevi tazminata hükmedilmesi gerektiği gözetilmeden, davanın reddine dair yazılı şekilde hüküm tesisi..."

28. Ayrıca bkz. Siyami Hıdıroğlu [GK], B. No: 2018/11489, 11/1/2024, §§ 20-25.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

29. Anayasa Mahkemesinin 22/7/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

30. Başvurucu, hakkındaki ceza davasının zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar verilmesi sonrası 12/12/2003 ile 14/2/2005 tarihleri arasında uygulanan gözaltı ve tutuklama tedbirlerinden kaynaklanan zararlarının tazmini için açtığı davanın reddine karar verilmesinden yakınmış; karar nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

31. Bakanlık görüşünde, konuya ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ve Anayasa Mahkemesi kararlarına atıfla yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir.

32. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında önceki iddialarını tekrarlamıştır.

2. Değerlendirme

33. Anayasa'nın "Kişi hürriyeti ve güvenliği" başlıklı 19. maddesi şöyledir:

"Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Şekil ve şartları kanunda gösterilen:

...

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yokedilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hakim kararıyla tutuklanabilir. Hakim

kararı olmadan yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir; bunun şartlarını kanun gösterir.

...

Bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişilerin uğradıkları zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devletçe ödenir."

34. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Buna göre Ağır Ceza Mahkemesi kararında yer verilmeyen 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (h), (i) ve (j) bentlerine ilişkin şikâyet barındırmayan başvurunun temel olarak uygulanan gözaltı ve tutuklama tedbirleri nedeniyle açılan tazminat davasının reddedilmesine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Başvurucunun gözaltı ve tutukluluk tedbiri nedeniyle açılan tazminat davasının reddedilmesine ilişkin şikâyeti kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

35. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak konulduktan sonra ikinci ve üçüncü fıkralarında şekil ve şartları kanunda gösterilmek kaydıyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Maddenin dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahalede bulunan kişilere tanınan güvencelere ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir (Safkan Aydoğdu [2. B.], B. No: 2014/7498, 5/4/2017, § 43).

36. Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında ise bu esaslar dışında bir işleme tabi tutulan kişilerin uğradıkları zararların tazminat hukukunun genel prensiplerine göre devlet tarafından ödeneceği ifade edilmiştir. Anılan fıkrada yer alan "bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişiler" tabiri ile maddenin diğer tüm fıkralarında belirtilen kurallara aykırı bir işleme tabi kılınmanın kişiye tazminat hakkı doğurduğu belirtilmiştir. Buna göre maddenin ikinci veya üçüncü fıkralarında belirtilen durumlara aykırı şekilde kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahalede bulunulması ya da kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahale edilen kimsenin maddenin dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarındaki güvencelerden yararlandırılmaması hâlinde uğranılan zararlar devlet tarafından ödenecektir (Safkan Aydoğdu, § 44).

37. Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında güvence altına alınan tazminat hakkının ihlal edilip edilmediğini belirleyebilmesi için öncelikle başvurucunun anılan maddenin diğer fıkralarında belirtilen esaslar dışında bir işleme tabi tutulup tutulmadığını incelemesi gerekmektedir. Yapılacak bu inceleme sonucunda başvurucunun Anayasa'nın 19. maddesinin ilk sekiz fıkrasında belirtilen esaslara aykırı bir işleme tabi tutulduğu ve bu kapsamda uğradığı zararın devlet tarafından tazminat hukukunun genel prensiplerine göre ödenmediği tespit edilirse Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasında güvence altına alınan tazminat hakkının ihlali söz konusu olabilecektir (Safkan Aydoğdu, § 45).

38. Başvurucu 12/12/2003 tarihinde gözaltına alınıp 16/12/2003 tarihinde tutuklanmış, 14/2/2005 tarihinde ise tahliye edilmiştir (bkz. §§ 5, 6). Başvurucu hakkında gözaltı ve tutuklama tedbirlerinin uygulandığı yargılamada başvurucunun Yargıtayın bozma kararına karşı ifadesinin alınamaması nedeniyle zamanaşımı süresi dolduğundan kamu davasının düşmesine karar verilmiştir (bkz. § 9). Başvurucu 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1)

numaralı fıkrasının (c), (d), (g), (h), (i) ve (j) bentleri uyarınca tazminat davası açmıştır (bkz. § 11). Ağır Ceza Mahkemesince yapılan yargılama sonunda başvurucunun tazminat isteminin 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi kapsamında değerlendirilerek kısmen kabulüne karar verilmiştir (bkz. § 12). Yargıtay tarafından söz konusu kararın bozulmasına karar verilmiştir. Yargıtayca davanın 466 sayılı mülga Kanun uyarınca incelenmesi gerektiği, zamanaşımı nedeniyle düşme kararı verilmesi hâli ile yargılamanın makul sürede bitirilmemesi nedenine dayanan tazminat istemlerinin bu Kanun kapsamında tazminat sebebi olarak öngörülmediği belirtilmiştir (bkz. § 13). Yeniden başlayan yargılamada başvurucuya kanuni haklarının hatırlatıldığını, başvurucunun yasal gözaltı süresi içinde hâkim önüne çıkarıldığı ve isnat edilen suçlamalardan haberdar edildiğini belirten Ağır Ceza Mahkemesi, ceza davasında başvurucunun ifadesi alınamadığından zamanaşımı nedeniyle düşme kararı verildiğini de ifade ederek 466 sayılı mülga Kanun kapsamında öngörülmeyen tazminat isteminin reddine karar vermiştir (bkz. § 14). Yargıtayca tazminat isteminin 466 sayılı mülga Kanun'un 1. maddesinde sayılan sınırlı tazminat sebepleri içinde bulunmadığı, başvurucunun hakkındaki suçlamalardan gözaltına alındıktan bir gün sonra ifadesinin alındığı sırada haberdar olduğu, kanuni haklarının kendisine hatırlatıldığı, yasal gözaltı süresi sonunda hâkim önüne çıkarıldığı ve sorgusunu müteakip tutuklanması karşısında başvurucunun tazminat taleplerinin hiçbirinin dosya kapsamı itibarıyla gerçekleşmediği hususlarına işaret edilerek kararın onanmasına karar verilmiştir (bkz. § 16).

39. Somut olayda öncelikle ihtilafa uygulanacak mevzuatın belirlenmesi gerekmektedir. 5320 sayılı Kanun'un 6. maddesine göre 5271 sayılı Kanun'un 141. ila 144. maddeleri hükümleri, 1/6/2005 tarihinden itibaren yapılan işlemler hakkında uygulanır. Aynı maddeye göre bu tarihten önceki işlemler hakkında 466 sayılı mülga Kanun hükümlerinin uygulanmasına devam olunacaktır. Buna göre başvurucu hakkındaki gözaltı ve tutuklama tedbirlerinin uygulanma tarihleri dikkate alındığında tazminat isteminin değerlendirilmesinde 466 sayılı mülga Kanun hükümlerinin dikkate alınacağı anlaşılmaktadır.

40. Her ne kadar başvurucu bireysel başvuru konusu tazminat davasını 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi uyarınca açmış ise de Ağır Ceza Mahkemesi ve Yargıtay tarafından davanın 466 sayılı mülga Kanun kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Yapılan değerlendirme sonrası bozulan beraat kararının ardından aleyhe bozmaya ilişkin beyanı alınamayan başvurucu yönünden zamanaşımı nedeniyle düşme kararı verildiği belirtilmek suretiyle başvurucunun tazminat isteminin 466 sayılı mülga Kanun'un 1. maddesinde sayılan sınırlı tazminat sebepleri içinde bulunmadığı, hakkındaki suçlamalardan gözaltına alındıktan bir gün sonra ifadesinin alındığı sırada haberdar olduğu, kanuni haklarının kendisine hatırlatıldığı, yasal gözaltı süresi sonunda hâkim önüne çıkarıldığı ve sorgusunu müteakip tutuklanması karşısında başvurucunun tazminat taleplerinin hiçbirinin dosya kapsamı itibarıyla gerçekleşmediği ifade edilerek tazminat davası reddedilmiştir.

41. Tüm bu açıklamalar ışığında bozmaya karşı ifadesi alınamadığından hakkındaki davada düşme kararı verilen başvurucunun iddiasının aksine gözaltı ve tutukluluğa ilişkin zarar yönünden 466 sayılı mülga Kanun uyarınca bir tazmin yolu öngörülmediğine yönelik olarak Yargıtayın görüşüyle (bkz. §§ 25-27) uyumlu olan Ağır Ceza Mahkemesinin davanın reddine ilişkin kararının keyfîlik ya da bariz bir takdir hatası barındırmadığı anlaşılmakla başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

42. Başvurucunun 26/2/2021 tarihinde gerçekleştirdiği 2021/12326 sayılı bireysel başvuruda ilettiği makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiası yönünden 16/11/2021 tarihinde ihlal kararı ile birlikte tazminat ödenmesine karar verildiği ancak bu hususun başvuru formunda bildirilmediği görülmüştür. Başvurucunun söz konusu ihlal kararından sonraki döneme ilişkin olarak ilettiği kanaatine varılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine dair iddiasının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) ve Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NURİ UÇAN

B. No: 2022/99646 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/99646

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NURİ UÇAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/99646)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Nuri UÇAN

Vekili : Av. Abdulkerim YENİL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Aksaray Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucunun müştekiyi silah tehdidiyle araca bindirip götürdüğü boş arazide tabancayı göğsüne doğrultarak Asliye Hukuk Mahkemesindeki menfi tespit davasından feragat etmeye zorladığı şeklindeki eylemler nedeniyle soruşturma başlatmıştır.

3. Başsavcılık Y.B.T. ve Z.A.nın müşteki sıfatını haiz olduğu soruşturmada; başvurucunun kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, silahla tehdit, tefecilik, 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'a muhalefet suçlarından cezalandırılması talebiyle 22/8/2013 tarihli iddianameyi düzenlemiştir.

4. İddianamede özetle; başvurucunun müştekilere faiz karşılığı ödünç para verdiği, üzerinde taşıdığı ele geçirilemeyen tabancayı müştekiye doğrultarak araca bindirdiği, araçla gittikleri boş arazide başvurucunun elindeki tabancayı müştekinin göğsüne dayayarak müştekinin

açtığı menfi tespit davasından feragat etmeye zorladığı hususları gözönüne bulundurularak üzerine atılı suçları işlediği ileri sürülmüştür.

5. İddianamenin kabulüyle açılan dava, Aksaray 3. Asliye Ceza Mahkemesinde görülmeye başlanmıştır. Birinci celsede başvurucu savunmasında; Y.B.T. ile aralarında menfi tespit davası görüldüğünü, bu davadan müştekinin kendiliğinden feragat ettiğini, kendisinin zorlamasının olmadığını, Y.B.T.yi aracına bindirip boş bir araziye götürüp kafasına silah dayamadığını, müşteki Z.A.yı tanımadığını beyan etmiştir.

6. Birinci celsede Y.B.T.; başvurucuya 7.600 TL bedelli bir senet verdiğini, senedi vadesinde ödediğini, buna rağmen başvurucunun kendisinden tekrar para istemeye devam ettiğini ve kendisine zorla 56.000 TL'lik senet imzalattığını, diğer kısımlarını da kendi yazısıyla doldurmasını istediğini, her iki senet için de kendisini icraya verdiğini, senedin karşılığını ödediği hâlde senetleri geri alamadığını, kendisini zorla arabasına bindirip boş bir araziye götürdüğünü, göğsüne silah dayadığını, davandan vazgeç dediğini, o esnada kendisine boş bir kâğıda imza attırdığını, daha sonra avukatının bürosuna gittiklerini, sekreterine geri kalan kısımlarını doldurttuğunu, bu şekilde davadan vazgeçmek zorunda kaldığını, buna Z.A.nın şahit olduğunu beyan etmiştir.

7. Üçüncü celsede Z.A.; 2011 yılı Mart ayında Aksaray'a gelmek üzere yol üzerindeki lokantasının önünde otobüs beklediğini, bu esnada köylüsü olan Y.B.T.nin oradan geçtiğini, kendisini de aracına aldığını, beraber Aksaray'a geldiklerini, çay ocağında çay içtiklerini, o sırada başvurucu ile A.B.nin geldiğini, başvurucunun Y.B.T.yi dışarıya çağırdığını, kendisinin de onunla birlikte çıktığını, başvurucunun Y.B.T.den arabaya binmesini istediğini, başvurucunun belinden bir silah çıkarıp Y.B.T.ye doğru tuttuğunu ve "Arabaya bineceksin." dediğini, Y.B.T.nin de binmek zorunda kaldığını, kendisinin de onu yalnız bırakmayarak arabaya bindiğini, başvurucu ile Y.B.T.nin arkaya oturduğunu, A.B.nin şoför koltuğunda olduğunu, kendisinin de öne oturduğunu, Çiftlik Mahallesi'nde ceza infaz kurumunun aşağısında boş bir araziye gittiklerini, başvurucunun cebinden bir beyaz kâğıt çıkardığını, elindeki silahı da Y.B.T.nin göğsüne dayadığını, kâğıda Y.B.T.ye imza attırdığını, "Mahkemeden feragat edeceksin, yoksa senin için iyi olmaz." dediğini, sonra Y.B.T.nin kâğıdı imzaladığını ve aynı araç ile kendilerini çarşıya getirdiklerini, başvurucu müdafiinin bürosuna tekrar birlikte gittiklerini, kendisinin aşağıda beklediğini, diğerlerinin yukarıya çıktıklarını, daha sonra beraber adliyeye geldiklerini ve Y.B.T.nin davadan feragat dilekçesini mahkemeye verdiğini, önce şikâyet etmek istemediğini, ailesinin tefeciden para aldığından haberi olmadığını söylediğini, daha sonra kendisinin ona tanıklık yapabileceğini söyleyince başka bir gün Emniyete şikâyet için birlikte gittiklerini beyan etmiştir. Aksaray 3. Asliye Ceza Mahkemesi üçüncü celsede, başvurucunun eylemlerinin yağma suçunu oluşturabileceği gerekçesiyle görevsizlik kararı vererek dosyayı Aksaray 1. Ağır Ceza Mahkemesine (Mahkeme) göndermiştir.

8. Mahkemede birinci celsede Z.A. ve Y.B.T. Asliye Ceza Mahkemesindeki beyanları ile aynı doğrultuda ifade vermiştir. Başvurucu ise hakkındaki suçlamaları kabul etmediğini beyan etmiştir. Beşinci celsede iddia makamı esasa ilişkin mütalaasını sunmuştur. Mahkeme, başvurucu müdafiine mütalaaya karşı beyanlarını sunması için gelecek celseye kadar süre verilmesine karar vermiştir.

9. Altıncı celsede Mahkeme; başvurucunun nitelikli yağma, silahla tehdit ve 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun’a muhalefet suçlarından beraatine, katılan Y.B.T.ye yönelik tefecilik, kişiyi hürriyetinden

yoksun kılma ve silahla tehdit suçlarından mahkûmiyetine karar vermiştir. Mahkemenin gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...2009 yılı Mayıs ayı içerisinde katılanlar [Y.B.T.] ve [İ.A.nın] maddi yönden sıkıntı yaşamaları sonucu paraya ihtiyaçlarının olduğu, bu nedenle sanık Nuri Uçan'dan [başvurucu] faiz karşılığı aylık %15 oranında faiz ile 5.000 Euro para aldıkları, sanık Nuri Uçan'ın vermiş olduğu 5.000 Euro karşılığında katılan [Y.B.T.den] iki adet açık bono aldığı, katılan [İ.A.nın] sanık Nuri Uçan'dan aldığı borcu traktörünü satarak ödediği, fakat katılan [Y.B.T.nin] Nuri Uçan'a olan borcunu faizi ile birlikte ödemesine rağmen sanık Nuri Uçan'ın verdiği borca sürekli faize faiz işleterek para istemeye devam ettiği, sanık Nuri Uçan'ın aynı zamanda katılandan almış olduğu senetleri Aksaray 1.İcra Müdürlüğünün 2010/4238 Esas sayılı icra takip dosyası kapsamında icraya koyarak [Y.B.T.] hakkında icra başlattığı, katılan [Y.B.T.nin] sanık Nuri Uçan'ın takip başlatması üzerine Aksaray 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2010/411 Esas sayılı dosyası ile menfi tespit davası açarak borcu olmadığını ispata çalıştığı, sanık Nuri Uçan'ın davayı kaybedeceğini anlaması üzerine 2011 yılı Mart ayı içerisinde [Y.B.T.nin] yanına gelerek konuşmak istediğini söylediği, [Y.B.T.nin] aracına binmek istemediği, bunun üzerine Nuri Uçan'ın üzerinde taşıdığı ele geçirilemeyen tabancayı [Y.B.T.ye] doğrulttuğu ve katılandan araca binmesini istediği, katılanın araca binmek zorunda kaldığı, katılan ile birlikte katılanın yanında bulunan katılan [Z.A.nın] aynı köylüsü ve arkadaşı olan katılan [Y.B.T.yi] yalnız bırakmamak için araca bindiği, daha sonra araç ile birlikte boş bir araziye gittikleri, burada sanık Nuri Uçan'ın elindeki tabancayı [Y.B.T.nin] göğsüne doğru dayayarak [Y.B.T.ye] “Mahkemede olan davanı geri çekeceksin, yoksa seni ve aileni yok ederim” diyerek [Y.B.T.yi] tehdit ettiği ve davadan feragat dilekçesini imzalattığı, [Y.B.T.nin] bunun üzerine açmış olduğu davadan feragat etmek zorunda kaldığı ve davanın feragat nedeniyle düştüğü, bu şekilde sanık Nuri'nin katılanlar [Y.B.T.] ve [İ.A.ya] dolayısıyla katılan maliye hazinesine karşı tefecilik suçunu, katılan [Y.B.T.ye] karşı silahla hürriyetten yoksun bırakma, silahla tehdit suçlarını işlediğinin; katılanlar beyanları, bir kısım tanık beyanları, sanık Nuri'nin katılan [İ.A. ile] herhangi bir para alışverişi olmadığına dair beyanının aksini gösterir katılana kendi imzasının bulunduğu ibraname vermiş olması, sanık Nuri'nin katılan [Y.B.T.den] daire alması nedeniyle alacaklı olduğuna dair toplanan delillerle örtüşmeyen suçtan kurtulmaya yönelik savunması, sanık Nuri Uçan hakkında aynı ve benzeri eylemlerden dolayı mahkemenizde devam eden 2013/434 E., 2015/163 E. sayılı dosyaları, katılan tarafından sanık Nuri aleyhine açılan ve sonrasında feragat üzerine sonlanan Aksaray 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2010/411 Esas sayılı dosyası, Aksaray 1.İcra Müdürlüğünün 2010/4238 Esas sayılı dosyası ve tüm dosya kapsamı itibariyle sabit olduğu, her ne kadar sanık hakkında hürriyeti tahdit suçundan TCK'nın 109/4 hükmünün uygulanması talep edilmişse de, bu hükmün şartlarının bulunmaması nedeniyle sanık hakkında uygulanamayacağı, her ne kadar sanık Nuri'nin katılan [Y.B.T.ye] yönelik araçla götürdüğü sırada zorla senet imzalattığından bahisle hakkında eyleminin yağma kapsamında değerlendirilmesi gerektiğinden bahisle görevsizlik kararı verilmişse de, katılan [Z.A.nın] sanık Nuri'nin bir kağıt imzalattığını ancak ne kağıdı olduğunu görmediğine dair beyanları, katılan [Y.B.T.nin] soruşturma aşamasında Cumhuriyet Başsavcılığındaki ifadesinde sanığın kendisine olay yerinde davadan feragat dilekçesini imzalattığına dair beyanda bulunması, en önemlisi de zorla imzalandığı ileri sürülen 56.000 TL bedelli senetle ilgili icra takip tarihinin 06.10.2010 tarihi olmasına rağmen senetlerin zorla imzalandığının belirtildiği olay tarihinin 2011 yılı Mart ayı olması ve dosya kapsamı itibariyle sanık Nuri'nin katılan [Y.B.T.den] söz konusu 56.000 TL bedelli senedi zorla imzalatmadığının sabit olduğu, bu nedenle olayda yağma suçunun oluşmadığı,

yine her ne kadar sanık Nuri hakkında ayrıca 6136 sayılı yasa kapsamında ruhsatsız silah taşıma suçundan kamu davası açılmışsa da, suça konu silahın ele geçirilememesi ve niteliğinin belirlenememesi bu bağlamda 6136 sayılı yasa kapsamında bir silah olup olmadığının da tespit edilemeyişi, yerleşik Yargıtay uygulamaları gereği sanığın atılı suçu işlediğinin sabit olmadığı, atılı suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olmadığı, eylemin şüphede kaldığı, şüpheden sanık yararlanır ilkesi gereği atılı suçtan sanığın CMK 223/2-e maddesi uyarınca beraatine karar vermek gerekmiş, yine aynı nedenlerle yağma suçunun işlendiğine dair delil elde edilememesi nedeniyle de sanığın atılı suçtan açıklanan nedenlerle CMK 223/2-e maddesi gereğince beraatine, sanık [A.B.nin] savunmasının aksine gerek nitelikli yağma gerekse silahla tehdit eylemlerini gerçekleştirdiğine ilişkin cezalandırılmasına yeter şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği, bu nedenle atılı suçların sanık tarafından işlendiğinin sabit olmadığı anlaşıldığından CMK 223/2-e maddesi uyarınca atılı suçlardan sanığın ayrı ayrı beraatine, sanık Nuri'nin tehdit suçunu işlediğine dair aynı gerekçelerle cezalandırılmasına yeter şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği, bu suretle atılı suçun sabit olmadığı anlaşıldığından bu suçtan da CMK 223/2-e maddesi uyarınca beraatine karar vermek gerekmiştir.

Sanıklar Nuri ve [A.B.nin] katılan [Z.A.ya] yönelik tanıklık yaparsan senin için kötü olur, ifadeni değiştir şeklinde tehdit ettikleri iddiasıyla dava açılmış ise de, sadece tanık [Y.nin] çelişkili beyanlarının olduğu, [Y.nin de] katılanın çalışanı olduğu gibi hazırlık beyanlarında tehdit olayını görmediğini belirtmesine rağmen duruşmada ayrıntılı bir şekilde beyanda bulunduğu, çelişkili tanık beyanlarına ve katılanın çalışanı olması nedeniyle de itibar edilemeyeceği, sanıkların savunmalarının aksine atılı suçu işlediklerine dair şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediğinden bu suçlardan beraat kararı vermek gerekmiş, sanık Nuri'nin üzerine atılı tefecilik suçunun sabit olduğu, yine sanık Nuri'nin katılan [Y.B.T.ye] yönelik silahla hürriyeti tahdit ve silahla tehdit suçları sabit görüldüğünden bu suçlardan sanığın TCK 241, 109/2-3,a, 106/2-a maddeleri uyarınca cezalandırılmasına karar vermek gerekmiştir..."

10. Yargıtay 6. Ceza Dairesince 21/10/2021 tarihinde yapılan temyiz incelemesi neticesinde katılan Y.B.T.ye yönelik tefecilik suçundan verilen mahkûmiyet hükmünün zamanaşımı nedeniyle düşmesine, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan verilen mahkûmiyet hükmünün onanmasına karar verilmiştir. Katılan Y.B.T.ye yönelik nitelikli yağma suçundan verilen beraat hükmü ile silahla tehdit suçundan kurulan mahkûmiyet hükmünün incelenmesinde ise başvurucunun bir bütün hâlinde birden fazla kişiyle birlikte silahla yağma suçundan mahkûmiyetine karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle hükmün bozulmasına karar verilmiştir.

11. Bozma sonrası dava, Mahkemede yeniden görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 6/12/2021 tarihinde duruşma hazırlığı işlemlerini yapmıştır. Tensip tutanağında, katılan ve başvurucunun duruşmada hazır edilmesi için gerekli usul işlemlerinin yapılmasına karar verilmiştir.

12. Birinci celsede başvurucu, savunmasında olay yerinde olup olmadığının tespiti amacıyla olay tarihine ilişkin kendisinin ve katılanın baz istasyonları bilgisinin tespit edilmesini talep etmiştir. Başvurucu vekili de taraflara ait HTS kayıtlarının dosyaya kazandırılmasını talep etmiştir. Bu celsede Mahkeme diğerlerinin yanı sıra başvurucunun bildirdiği telefon numaraları ile katılanlara ait telefon numaralarının olay gününe ait HTS kayıtlarının celbi için Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna (BTK) yazı yazılmasına, BTK'dan yazı cevabı geldiğinde sanık ve katılanların olay günü aynı baz istasyonundan sinyal alıp almadıkları

yönünden kayıtların bilirkişiye verilmesine karar vermiştir. Dosya kapsamındaki bilirkişi inceleme ve tespit tutanağından dosya ve eklerinin bilirkişiye verilme tarihinin 22/3/2022 olduğu anlaşılmaktadır.

13. Birinci celsede ayrıca Aksaray 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde görülen başvurucuyla katılan arasındaki menfi tespit dava dosyası celbedilmiştir. Celbedilen dosya yönünden Mahkemenin tespitleri şu şekildedir:

“Dosya arasına celp edilen Aksaray 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 2010/411 Esas sayılı dosyanın İNCELENMESİNDE; Davacının [Y.B.T.] olduğu, davalının Nuri Uçan [başvurucu] olduğu, 19/10/2010 dava tarihinde Aksaray 1. İcra Müdürlüğü'nün 2010/4238 Esas sayılı dosyasına yönelik olarak açılan Menfi Tespit davası olduğu, toplam 3 celse yapıldığı, birinci celsede taraflara delillerini sunmak üzere süre verildiği, davacıya harç ikmali için süre verildiği, ikinci celsede davalıya yemin teklif etmek ve yemin metnini hazırlamak üzere süre verildiği, 04/03/2011 tarihinde davacı tarafından yemin metninin dosyaya sunulduğu ve yemin metninin 18/03/2011 tarihinde davalı Nuri Uçan'a tebliğ edildiği ancak davacı [Y.B.T. nin] 30/03/2011 tarihinde davadan feragat talebini içerir dilekçe verdiği ve bu nedenle 26/04/2011 tarihli üçüncü celsede davanın feragat nedeniyle reddine karar verildiği, gerekçeli kararın yazıldığı, dosya içerisindeki evraklara göre gerekçeli kararın tebliğe verilmediği; 30/03/2011 tarihli feragat dilekçesinin bilgisayar yazılı olduğu ve ıslak imzalı olduğu, aynı dilekçeden 2 tane verildiği, bir tanesinde kimlik tespitinin yapıldığı, 30/03/2011 tarihinde yeni bir dilekçe verilerek yine bilgisayar yazılı ve feragattan feragat talebini içerir dilekçe olduğu, bu dilekçenin de davacı tarafından ıslak imzalı olarak verildiği ve davacının kimlik tespitinin yapıldığı anlaşıldı.”

14. Üçüncü celsede katılan Y.B.T., olay gününe ilişkin olarak HTS kayıtlarının çıkartılmasına muvafakatinin olmadığını beyan etmiştir.

15. Mahkeme 21/3/2022 tarihinde başvurucuya ait [...6868], [...8002], [...1645], [...8884] GSM numaralarının 1/3/2011-30/3/2011 tarihleri arasındaki, katılan Z.A.ya ait [...5068] GSM numarasının ise 1/3/2011 tarihindeki tüm iletişim bilgilerinin tespiti (arama, aranma, SMS, baz) için BTK'dan talepte bulunmuştur. 24/3/2022 tarihinde ise katılan Z.A.nın kullanımında bulunan [...5068] GSM numarasının 1/3/2011-30/3/2011 tarihleri arasındaki tüm iletişim bilgilerinin tespiti (arama, aranma, SMS, baz) için BTK'dan talepte bulunmuştur. 14/4/2022 tarihinde ise Z.A.ya ait [...9578] GSM numarasına ait 1/3/2011-30/3/2011 arasındaki tüm iletişim bilgilerinin tespiti (arama, aranma, SMS, baz) için BTK'dan talepte bulunmuştur.

16. Dördüncü celse duruşma zaptında; başvurucunun bildirdiği telefon numaraları ile katılanlara ait telefon numaralarının olay gününe ait HTS kayıtlarının celbi için BTK'ya yazılan yazıya cevap verildiği, gelen HTS kayıtlarına ilişkin bilirkişi raporunun dosya arasına sunulduğu belirtilmiştir. Başvurucu vekili tarafından HTS kayıtları ve bilirkişi raporuna karşı beyan dilekçesi ibraz edilmiştir. Başvurucu, HTS kayıtlarının savunmalarını doğruladığını ileri sürmüştür. Mahkeme diğerlerinin yanı sıra mütalaanın sunulması için dosyanın iddia makamına tevdi edilmesine karar vermiştir.

17. Dosya kapsamına 8/4/2022 tarihinde sunulan bilirkişi raporunda; rapor talep edilen GSM numaralarından yalnızca başvurucuya ait iki farklı hatta ilişkin iletişim kayıtlarının bulunduğu, diğer numaralara ilişkin kayıtların da geldiği ancak bir veri bulunamadığı, bu nedenle değerlendirmenin başvurucuya ait iki farklı hattın iletişim kayıtları üzerinden yapıldığı, başvurucuya ait BAZ istasyon bilgileri incelendiğinde, 2011 yılı Mart ayı içinde, her iki hattın da Aksaray Çiftlik Mahallesi'ne ait herhangi bir baz istasyon kaydı

bulunmadığı ancak söz konusu hatların Çiftlik Mahallesi'ne komşu Hasas Mahallesi'ndeki baz istasyon kayıtlarının yer aldığı, Hasas Mahallesi ve Çiftlik Mahallesi'nin, Aksaray-Nevşehir yolu üzerinde aynı bölgede ve birbirine sınır olan iki mahalle olduğu, Çitlik Mahallesi'nde kullanılan bir mobil cihaz Hasas Mahallesi'ndeki baz istasyonuna bağlanabileceği gibi, Hasas Mahallesi'nde kullanılan bir mobil cihazın da Çiftlik Mahallesindeki baz istasyonuna bağlanabileceği, bağlantının, arazinin düz ve engebesiz olması, bina yükseklikleri ve beton yoğunluğuna göre değişiklik gösterebileceği hususlarında tespitler yer almaktadır. Ayrıca bilirkişi raporunda Mahkeme tarafından iletişim kayıtları istenen Z.A.ya ait [...9578] No.lu GSM hattına ait kayıtlar, bilirkişiye tevdi edilen kayıtlar arasında sayılmamıştır.

18. Başvurucu müdafii bilirkişi raporu ve HTS kayıtlarına dair yazılı beyanında; Z.A.ya ait [...9578] No.lu hattın 1/3/2011 saat 09.41'den 30/3/2011 saat 21.47'ye kadar Ankara'nın çeşitli semtlerinde sinyal verdiğini, bu tarihler arasında hiç Aksaray'da bulunmadığını, özellikle suç tarihi olan 30/3/2011 tarihinde sabah saat 8.51'den itibaren akşam saat 21.47'ye kadar kesintisiz Ankara'da bulunduğunu, konuşma saat aralıklarına göre arada Aksaray'a gelip gitme imkânının olmadığını, katılan Y.B.T. ile bu süreç içinde hiçbir görüşme kaydının bulunmadığını, 1/3/2011-30/3/2011 tarihleri arasında başvurucunun katılan Y.B.T.yi aramasının söz konusu olmadığını, suç tarihi olan (davadan feragat dilekçesinin Aksaray Adliyesinde kayda girdiği, havale edildiği tarih) 30/3/2011 tarihinde de yine başvurucunun katılanı aramasının söz konusu olmadığını, o gün için tek arama kaydının katılanın başvurucuyu saat 12.58'de araması olduğunu, bu arama sırasında da katılanın Aksaray Merkez Kurtuluş Mahallesi'nde, başvurucunun ise Aksaray çarşı merkezi Hamidiye Mahallesi Bediüzzaman Bulvarı üzerinde olduğunu ileri sürmüştür.

19. Beşinci celsede Mahkeme, başvurucunun birden fazla kişi ile birlikte ve silahla yağma suçundan 12 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına temyiz kanun yolu açık olmak üzere karar vermiştir. Mahkûmiyet gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...katılan [Y.B.T.nin] sanık Nuri Uçan'ın [başvurucu] takip başlatması üzerine Aksaray 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2010/411 Esas sayılı dosyası ile menfi tespit davası açarak borcu olmadığını ispata çalıştığı, sanık Nuri Uçan'ın davayı kaybedeceğini anlaması üzerine 2011 yılı Mart ayı içerisinde [Y.B.T.nin] yanına gelerek konuşmak istediğini söylediği, [Y.B.T.nin] aracına binmek istemediği, bunun üzerine Nuri Uçan'ın üzerinde taşıdığı ele geçirilemeyen tabancayı [Y.B.T.ye] doğrulttuğu ve katılandan araca binmesini istediği, katılanın araca binmek zorunda kaldığı, katılan ile birlikte katılanın yanında bulunan katılan [Z.A.nın] aynı köylüsü ve arkadaşı olan katılan [Y.B.T.yi] yalnız bırakmamak için araca bindiği, daha sonra araç ile birlikte boş bir araziye gittikleri, burada sanık Nuri Uçan'ın elindeki tabancayı [Y.B.T.nin] göğsüne doğru dayayarak [Y.B.T.ye] "Mahkemede olan davanı geri çekeceksin, yoksa seni ve aileni yok ederim" diyerek [Y.B.T.yi] tehdit ettiği ve davadan feragat dilekçesini imzalattığı, [Y.B.T.nin] bunun üzerine açmış olduğu davadan feragat etmek zorunda kaldığı ve davanın feragat nedeniyle düştüğü...

...

Her ne kadar sanık Nuri [başvurucu] suçlamayı kabul etmese de yukarıda bahsedilen olayın gelişimi, olayın adliyeye intikal ediş şekli, katılan [Y.B.T.nin] kararlı ve tutarlı beyanlarının, tanık [Z.A.nın] anlatımlarıyla doğrulanması, ayrıca katılanın Aksaray 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2010/411 Esas sayılı dosyası ile açılan menfi tespit davasının da 26.4.2011 tarihinde feragat nedeniyle reddine karar verilmesi dikkate alındığında sanığın eylemleri

yönünden katılanın beyanları arasında herhangi bir çelişkinin görülmediği gibi tanık beyanlarında da sanık ile katılan arasında katılanın iftira atmasını gerektir bir ihtilafın tespit edilemediğinin anlaşılması karşısında suçtan ve cezadan kurtulmaya yönelik olduğu değerlendirilen sanık Nuri'nin savunmasına itibar edilmemiş; sanığın bütün halinde birden fazla kişiyle birlikte silahla yağma suçunu işlediği, eyleminin TCK'nın 149/1-a-c maddesi kapsamında kaldığı anlaşılmıştır..."

20. Mahkemenin gerekçesindeki HTS kayıtlarına ilişkin değerlendirme kısmı şu şekildedir:

“...Aksaray 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2010/411 Esas sayılı dosyası incelenerek lüzumlu evrak dosya arasına alınmış, Aksaray 1. Dairesinin 2016/6162 Esas sayılı dosyası UYAP üzerinden dosya arasına alınmış, sanık müdafinin talebi üzerine sanık [başvurucu] ve katılan [Z.A.ya] ait telefonların HTS kayıtları celbedilerek bilirkişi incelemesi yaptırılmış, olayın üzerinden zaman geçtiği için sanık ve katılanların olay tarihi itibariyle hangi telefon numarasını kullandıkları kesin olarak tespit edilememiş, her ikisi adında da birden fazla numara olduğu anlaşılmış, bu nedenle alınan bilirkişi raporu sanık lehine ve ya aleyhine olacak şekilde değerlendirilememiştir...”

21. Başvurucu müdafii, temyiz başvuru dilekçesinde katılan Y.B.T.nin telefonunun sinyal bilgilerinin alınmasına muvafakat etmemesi sebebiyle katılanın olay günü nerede bulunduğunun şüpheli olduğunu, Mahkeme tarafından katılanın HTS kayıtlarının dosya arasına alınması gerektiğini, başvurucu lehine olan delillerin toplanmadığını ileri sürmüştür.

22. Yargıtay 6. Ceza Dairesi 18/10/2022 tarihinde başvurucu hakkında verilen mahkûmiyet hükmünün onanmasına karar vermiştir.

23. Başvurucu vekili, nihai kararı 1/11/2022 tarihinde öğrenmiş ve 18/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Bu başvuru temyiz incelemesi neticesinde kesinleşen yağma suçundan verilen mahkûmiyet kararı yönünden incelenmiştir.

24. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

25. Başvurucu; HTS kayıtları gözönünde bulundurularak olay günü katılan ile bir araya gelip gelmediklerinin tespit edilmediğini, karar sonucuna etki edecek esaslı iddialara gerekçede yer verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

27. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

29. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki

gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

30. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

31. Somut olayda Mahkeme, başvurucunun elindeki tabancayı katılanın göğsüne doğru dayayarak tehditle davadan feragat dilekçesini imzalattığı, katılanın bunun üzerine açtığı davadan feragat etmek zorunda kaldığı ve bu şekilde başvurucunun yağma suçunu işlediği sonucuna varmıştır (bkz. § 19). Başvurucu ise HTS kayıtları gözönünde bulundurularak olay günü katılan ile bir araya gelip gelmediklerinin tespit edilmediğini ileri sürmüştür (bkz. § 25).

32. Yargılama konusu olayın katılan ve tanık beyanına dayalı olarak sübuta erdiğinin kabul edildiği durumlarda, katılanın olay yerinde bulunmadığına ve bu durumun iletişim kayıtları ve baz bilgileri ile ortaya konulabileceğine dair itirazlar uyuşmazlığın sonucunu etkileyebilecek niteliktedir. Bu durumda Mahkemenin katılanın HTS kayıtları ve baz bilgileri üzerinden olay günü ve saatinde olay yerinde olup olmadığına dair değerlendirme yapması önemlidir. Bu anlamda HTS kayıtları ve baz bilgileri üzerinden uzman bilirkişilerce yapılacak tespitler maddi gerçeğin ortaya çıkmasına katkı sağlayacak niteliktedir. HTS ve baz bilgileri üzerinden alınacak bilirkişi raporundaki tespitler uyuşmazlığın esasını etkileyebilecek nitelikte olduğundan, bu tespitlere ilişkin değerlendirmenin Mahkemenin gerekçeli kararında diğer delillerle de bağ kurulmak suretiyle yansıtılması önem arz etmektedir.

33. Mahkeme somut olayda olayın üzerinden zaman geçtiği için başvurucu ve katılanların olay tarihi itibarıyla hangi telefon numarasını kullandıklarının kesin olarak tespit edilemediğini, her ikisi adına da birden fazla numara olduğunu, bu nedenle alınan bilirkişi raporunun başvurucu lehine veya aleyhine olacak şekilde değerlendirilemediğini belirtmiştir (bkz. § 20). Başvurucu ise katılan Z.A.ya ait […9578] numaralı hattın HTS ve baz bilgileri uyarınca katılan Z.A.nın 1/3/2011 saat 09.41'den 30/3/2011 saat 21.47'ye kadar Ankara'nın çeşitli semtlerinde sinyal verdiğine, bu tarihler arasında hiç Aksaray'da bulunmadığına, özellikle suç tarihi olan 30/3/2011 tarihinde sabah saat 8.51'den itibaren akşam saat 21.47'ye kadar kesintisiz Ankara'da bulunduğuna yönelik itirazlar ileri sürmüştür (bkz. § 18). Mahkeme tarafından katılan Z.A.ya ait […9578] numaralı hattın HTS ve baz bilgileri talep edilmesine rağmen gerekçeli kararda başvurucu lehine ya da aleyhine

değerlendirilmediği belirtilen bilirkişi raporunda bu numaraya ait iletişim verilerine dair bir değerlendirme yer almamaktadır. Diğer yandan başvurucunun itirazlarını ileri sürdüğü katılan Z.A.ya ait [...9578] numaralı hattın HTS ve baz bilgilerinin BTK'dan talep edildiği tarihin bilirkişinin raporunu dosyaya sunduğu tarihten sonraki bir tarih olduğu da vurgulanmalıdır.

34. Başvurucu savunmasını destekleyebilecek mahiyette itirazlar sunmasına rağmen Mahkemece ve kanun yolu mercilerince bu durum gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak tartışılmamış ve başvurucunun iddialarına cevap verilmemiştir. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

35. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

36. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

B. Diğer İhlal İddiaları

37. Başvurucunun mahkûmiyete bağlı tutulduğu süreç yönünden kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Ç.Ö. ([GK], B. No: 2014/5927, 19/7/2018, §§ 36-39) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

38. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

39. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

40. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

41. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli

bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer şikâyetlerin İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Aksaray 1. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2021/463, K.2022/317) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

Ğ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MOHSEN MORADI

B. No: 2022/105412 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/105412

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MOHSEN MORADI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/105412)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Mohsen MORADI

Vekili : Av. Salih EFE

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; devletin istihbarat birimlerince cebren alıkonulma nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, alıkonulma sürecinde kötü muamele iddialarına ilişkin etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi ve kötü muamele görme riski bulunan ülkeye gizlice gönderilme nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular çeşitli tarihlerde yapılmıştır. Aralarında konu yönünden hukuki irtibat olması nedeniyle süresinde yapılan 2023/87389 numaralı başvuruyla 2022/105412 numaralı başvurunun birleştirilmesine ve incelemenin 2022/105412 numaralı başvuru üzerinden yürütülmesine karar verilmelidir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Başvurucunun Oğlunun Kaybolmasına İlişkin Süreç ve Yürütülen Ceza Soruşturması

4. İran İslam Cumhuriyeti vatandaşı olan başvurucu, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) sunduğu 31/5/2022 tarihli şikâyet dilekçesinde ve aynı gün kolluk birimlerine verdiği beyanında oğlunun 30/5/2022 günü saat 21.00 civarında "Ekmek almaya gidiyorum." diyerek evden ayrıldığını, bu saatten sonra kendisinden bir daha haber alamadığını beyan etmiştir. Oğlunun İran aleyhine gazetecilik faaliyeti yürüttüğünü, bu nedenle İran istihbaratı tarafından kaçırılarak ülkesine götürülmüş olabileceğini ileri sürmüştür.

5. Başvurucunun 19/7/2014 tarihinde Türkiye'ye gelen oğluna 15/4/2022 tarihinde şartlı mülteci statüsü tanınmıştır. Bu tarihten sonra ülkeden çıkışına dair herhangi bir kayıt bulunmayan oğlu hakkında sınır dışı kararı alınmamış ve idare tarafından herhangi bir işlem tesis edilmemiştir.

6. Başvurucunun şikâyeti üzerine Başsavcılık soruşturma başlatmıştır. Soruşturma kapsamında başvurucunun oğlu tarafından kullanılan araç 31/5/2022 günü sabah saatlerinde bir sokakta park hâlinde bulunmuştur. Araçta yapılan teknik incelemede olağan dışı bir bulguya rastlanmamış, elde edilen parmak izlerinden birinin başvurucunun oğluna ait olduğu, diğerinin ise Otomatik Parmak İzi Teşhis Sistemi (AFIS) kayıtlarında herhangi bir kişiyle eşleşmediği tespit edilmiştir.

7. Dosyaya yansıyan tutanaklara göre aracın bulunduğu yer ve çevresine ait kamera görüntüleri temin edilememiş ise de başvurucunun oğlunun ikamet ettiği sitenin güvenlik kameralarına ve başvurucunun oğlunun aynı gece gittiği A.O. isimli işyerine ait görüntülere ulaşılmıştır. Bu görüntülerde başvurucunun oğlunun 30/5/2022 günü 21.19'da aracına binerek siteden ayrıldığı, aracın saat 22.34 ile 23.02 arasında A.O.ya ait işyerinin güvenlik kameralarında göründüğü, telefon sinyallerinin en son saat 23.45'te aracın bulunduğu yerin yaklaşık bir kilometre mesafesinde alındığı belirlenmiştir. Başvurucunun oğlunun son görüldüğü saatlere ilişkin olarak bilgisine başvurulan arkadaşı A.R.G. 30/5/2022 günü saat 21.20 sıralarında başvurucunun oğlunun kendisini araçla evinden aldığını, birlikte D.E. isimli işyerine ve bir fırına gittiklerini, ardından A.O. isimli işyerinde yaklaşık saat 23.00'e kadar oturduklarını ve başvurucunun oğlunun kendisini saat 23.10 civarında evine bıraktığını beyan etmiştir. İşyeri sahibi A.Y. başvurucunun oğlunun zaman zaman arkadaşlarıyla işyerine gelerek çay içtiğini belirtmiştir.

8. Soruşturma kapsamında HTS kayıtları incelenmiştir. Başvurucunun oğluyla irtibat kuran kişilerin bir kısmının arkadaş çevresinden, bir kısmının ise döviz alışverişi yaptığı kişilerden oluştuğu anlaşılmıştır. Ayrıca 30/5/2022 günü saat 17.41'de Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne ait bir numaradan başvurucunun oğluna mesaj gönderildiği, bu numaraya yapılan aramaların sonuçsuz kaldığı belirtilmiştir.

9. Başvurucu 26/7/2022 tarihli dilekçesiyle dosyada ilerleme kaydedilmediğini belirterek MOBESE kayıtlarının incelenmesini, tanıkların dinlenmesini ve banka hesap hareketlerinin araştırılmasını talep etmiştir. Ayrıca oğlunun kendisine Türk istihbaratıyla bağlantılı olduğunu düşündüğü S.A.M.S.den tehdit aldığını söylediğini beyan etmiştir. İfadesine başvurulan S.A.M.S. başvurucunun oğlunu ortak bir arkadaş vasıtasıyla tanıdığını, en son 2018 yılında gördüğünü, başvurucunun iddialarının gerçeği yansıtmadığını söylemiştir.

10. Başvurucu, soruşturma devam ederken 15/12/2022 tarihinde 2022/105412 başvuru numarasıyla bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Başsavcılık 19/1/2024 tarihli kararıyla kimliği meçhul failler hakkında kişi hürriyetinden yoksun kılma suçundan daimî arama kararı çıkarmıştır.

12. Başvuru sürecinde başvurucunun oğlu, 21/7/2023 UYAP havale tarihli dilekçesiyle Tahran'daki Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliği tarafından onaylanmış 10/5/2023 tarihli noter vekâletnamesi sunarak başvuruya dâhil olma talebinde bulunmuştur.

B. Başvurucunun Oğlunun Alıkonulduğu, Kötü Muameleye Maruz Bırakıldığı ve İran'a Gönderildiği İddiasına İlişkin Süreç ve Yürütülen Soruşturma

13. Başvurucu, Başsavcılığa sunduğu 22/12/2022 tarihli şikâyet dilekçesiyle oğlunun kaybolmasından bu yana soruşturmada ilerleme kaydedilmediğini, 8/11/2022 tarihinde oğlunun kendilerini telefonla arayarak İran'a sınır dışı edildiğini ve Tahran'da Evin Ceza İnfaz Kurumunda olduğunu söylediğini beyan ederek oğlunun 30/5/2022 tarihinde Millî İstihbarat Teşkilatı (MİT) tarafından kaçırıldığını, üç gün gizli bir yerde tutularak işkence altında sorgulandığını, sınır dışı edilene kadar da yaklaşık altı ay boyunca gizli bir yerde tutulduğunu, oğlu hakkında alınmış bir sınır dışı kararı olmadığı hâlde hukuka aykırı olarak oğlunu sınır dışı eden kamu görevlilerinin cezalandırılmasını talep etmiştir.

14. Başvurucunun şikâyeti üzerine Başsavcılık tarafından başlatılan soruşturma kapsamında başvurucunun 31/5/2022 tarihli şikâyetiyle başlatılan soruşturma dosyasındaki bilgi ve belgeler dosyaya kazandırılmıştır (bkz. §§ 4-9). Ayrıca başvurucunun oğlu hakkında sınır dışı edilmesi yönünden herhangi bir işlem tesis edilmediği hususu da Ankara İl Göç İdaresinin cevabi yazısıyla tespit edilmiştir.

15. Başvurucu 7/2/2023 tarihinde, oğlunun Tahran Evin Ceza İnfaz Kurumundan gönderdiğini belirttiği 4/1/2023 tarihli Farsça bir mektubun tercümesini, yine aynı Ceza İnfaz Kurumundan 28/1/2023 tarihinde avukatıyla yaptığı telefon görüşmesine ait ses kaydının Türkçe çevirisini dosyaya sunmuştur. Anılan mektupta başvurucunun oğlu, 30/5/2022 tarihinde saat 22.30 civarında aracıyla eve dönerken polis yeleği giymiş kişilerce durdurulduğunu, zorla araçlarına bindirilerek kimliği belirsiz kişilerce alıkonulduğunu, gözleri kapalı şekilde bir bodruma götürülüp burada küçük bir hücrede tutulduğunu beyan etmiştir. Hukuka aykırı olarak sorgulandığını, avukatıyla veya ailesiyle görüştürülmediğini, kendisine işkence ve kötü muamele uygulandığını, günlerce ayakta bekletildiğini, darbedildiğini, kötü koşullarda tutulduğunu ve İran ile iş birliği yaptığını itiraf etmeye zorlandığını ifade etmiştir. Telefon görüşmesine ilişkin tercüme edilmiş evrakta da benzer iddialar dile getirilmiştir.

16. Başsavcılık 13/9/2023 tarihinde atılı suçun işlendiğini gösteren, kamu davasının açılmasını gerektirecek nitelikte yeterli delilin elde edilemediği gerekçesiyle 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un 4. maddesinin son fıkrası uyarınca dilekçenin işleme konulmamasına kesin olarak karar vermiştir.

17. Başvurucu, işleme konulmama kararını 25/9/2023 tarihinde öğrendikten sonra 18/10/2023 tarihinde 2023/87389 başvuru numarasıyla bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

18. 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Kanun’un “Geri gönderme yasağı” başlıklı 4. maddesi şöyledir:

“Bu Kanun kapsamındaki hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti

veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez.”

19. 6458 sayılı Kanun’un 53. maddesinde sınır dışı etme kararının alınması ve tebliğine ilişkin usul, 54. maddesinde sınır dışı etme kararı alınacaklar, 55. maddesinde ise sınır dışı etme kararı alınmayacaklar düzenlenmiştir.

B. Uluslararası Hukuk

1. Uluslararası Mevzuat

20. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "İşkence yasağı" başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz."

21. Sözleşme'nin "Özgürlük ve güvenlik hakkı" başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Herkes kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına sahiptir. Aşağıdaki haller dışında ve hukukun öngördüğü bir usule uyulmadıkça, hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:

...

c) Bir suç işlediğinden şüphelenmek için inandırıcı sebeplerin bulunduğu veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olma zorunluluğu kanaatini doğuran makul gerekçelerin varlığı halinde, yetkili adli merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulması;

...

f) Kişinin usulüne aykırı surette ülke topraklarına girmekten alıkonması veya hakkında derdest bir sınır dışı ya da iade işleminin olması nedeniyle yasaya uygun olarak yakalanması veya tutulması.”

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

22. Sözleşme'nin 34. maddesine göre bir kişinin başvuruda bulunabilmesi için şikâyet konusu yapılan tedbirden doğrudan etkilendiğini kanıtlayabilmesi gerekir. Bu ölçüt; yargılamalar boyunca esneklikten uzak, katı ve mekanik bir şekilde tatbik edilmemekle birlikte Sözleşme’nin koruma mekanizmasının işletilebilmesi için zaruridir. Dahası Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) uygulamasına ve Sözleşme’nin 34. maddesine göre başvurular ancak yaşayan kişiler tarafından veya onlar adına yapılabilmektedir. Bu nedenle doğrudan mağdurun başvuru sunulmadan evvel vefat ettiği bir dizi başvuruda AİHM, Sözleşme’nin 34. maddesi amaçları bakımından doğrudan mağdurun -temsil ediliyor olsa dahi- başvurucu olarak dava hakkı bulunduğunu kabul etmemiştir (Valentin Câmpeanu Adına Hukuki Kaynaklar Merkezi/Romanya [BD], B. No: 47848/08, 17/7/2014, § 96 ve burada yapılan atıflar).

23. AİHM, doğrudan mağdurun AİHM'e başvuru yaptıktan sonra hayatını kaybettiği başvurular ile başvurudan önce öldüğü başvuruları birbirinden ayırmaktadır. Başvurucu başvuru yapıldıktan sonra vefat etmişse bir yakının veya varisin -başvuruda yeterli menfaati bulunması kaydıyla- ilke olarak başvuruyu sürdürmesini kabul etmektedir. Ne var ki doğrudan mağdur AİHM huzurunda başvuruda bulunmadan önce ölmüşse durum değişmektedir. Bu tür durumlarda AİHM mağdur kavramının özerk yorumuna atıfta

bulunarak, şikâyetlerin insan haklarına saygı ile ilgili genel bir meseleyi gündeme getirmesi (Sözleşme'nin 37. maddesinin (1) numaralı fıkrasının son cümlesi) ve başvuru sahiplerinin mirasçı olarak başvuruyu sürdürmede meşru menfaatlerinin olması durumunda veya başvuru sahibinin kendi hakları üzerinde doğrudan etkisi olması durumunda, bir akrabanın başvuruya katılma hakkını tanımaya hazırdır. Bu başvuruların AİHM huzuruna, doğrudan mağdurun hayatta iken bizzat katıldığı ulusal yargılamaların ardından veya onlarla bağlantılı olarak taşınmış olduğu kaydedilebilir. Böylece mağdur devletin sorumluluğunun karıştığı iddia edilen koşullar altında ölmüş veya kaybolmuş ise AİHM, mağdurun yakınının başvuruda bulunma hakkını tanımaktadır (Valentin Câmpeanu Adına Hukuki Kaynaklar Merkezi/Romanya, §§ 97, 98 ve atıf yapılan paragraflardaki atıflar).

24. Sözleşme'ye yönelik ihlal iddiasının 2. madde kapsamında mesele uyandıran kayıp veya ölümlerle yakından bağlantılı olmadığı başvurularda AİHM'in yaklaşımı daha kısıtlayıcıdır. Destekli intihar yasağıyla ilgili Sanles Sanles/İspanya ((k.k.), B. No: 48335/99, ECHR 2000-XI) başvurusu buna örnek olarak gösterilebilir. AİHM, adı geçen başvuruda başvurucu tarafından Sözleşme'nin 2., 3., 5., 8., 9. ve 14. maddeleri kapsamında öne sürülen hakların devredilemez haklar kategorisine girdiğine, dolayısıyla başvurucunun müteveffanın baldızı ve kanuni varisi olarak, merhum eniştesi adına bir ihlalin mağduru olduğunu iddia edemeyeceği kanaatine varmıştır. Mağdur olduğu iddia edilen kişinin kızı tarafından 9. ve 10. maddeler kapsamında sunulan şikâyetler bakımından da aynı sonuca ulaşılmıştır (Fairfield ve diğerleri/Birleşik Krallık (k.k.), B. No: 24790/04, ECHR 2005-VI).

25. AİHM, 5., 6. veya 8. madde kapsamındaki şikâyetlerle ilgili başka başvurularda ise yakın akrabaların merhum mağdurun bir suçlamadan aklanmasında veya kendi itibarlarının ve ailelerinin itibarının korunmasında manevi bir menfaati bulunduğunu yahut parasal haklarına dair doğrudan bir etki sebebiyle maddi bir menfaati bulunduğunu ispatlayabilmeleri hâlinde başvuruda bulunmalarına imkân tanımıştır. Şikâyetlerin incelenmesini gerektiren bir genel kamu yararının varlığı da dikkate alınmıştır. Başvurucunun ulusal yargılamalara iştiraki, ilgi arz eden birçok ölçütten sadece biridir (Valentin Câmpeanu Adına Hukuki Kaynaklar Merkezi/Romanya, § 100 ve burada yapılan atıflar).

26. Daha önce de ifade edildiği gibi AİHM'in yerleşik içtihadına göre başvurular ancak yaşayan kişiler tarafından veya onlar adına yapılabilir. Başvuruculaların bizzat başvuru yapmak yerine temsilcileri aracılığıyla başvuruda bulunmayı tercih etmeleri hâlinde temsilciler AİHM İçtüzüğü'nün 45. maddesi uyarınca başvurucu tarafından imzalanmış vekâletname ya da yetki belgesi sunmalıdır. Temsilcilerin AİHM nezdinde adına hareket ettiklerini iddia ettikleri mağdurdan -34. maddenin anlamı dâhilinde- özel ve açık talimatlar aldıklarını kanıtlamaları esastır. Bununla birlikte 2., 3. ve 8. madde ihlallerinin mağduru olduğu iddia edilen kişiler bakımından özel durumlar ortaya çıkabilir. Mahkeme, temsilciler tarafından geçerli bir yetki belgesi sunulmamasına rağmen, mağdurların yaş, cinsiyet veya engellilikleri nedeniyle AİHM'e şikâyette bulunamamaları nedeniyle maruz kaldıkları savunmasızlık durumu ile başvuruyu yapan kişi ile mağdur arasındaki ilişkiyi dikkate alarak bazı başvuruları kabul edilebilir bulmuştur (Valentin Câmpeanu Adına Hukuki Kaynaklar Merkezi/Romanya, §§ 102, 103). Bu konuda yapılacak değerlendirmede dikkate alınması gereken hususlar, doğrudan mağdur olan kişinin haklarının etkili bir korumadan mahrum kalıp kalmayacağı ve mağdur ile başvurucu arasında çıkar çatışması olup olmadığıdır (Lambert ve diğerleri/Fransa [BD], B. No: 46043/14, 5/6/2015, § 102). Bu kapsamda AİHM;

i. Sözleşme'nin 8. maddesi ile ilgili olan S.P., D.P. ve A.T./Birleşik Krallık (B. No: 23715/94)

başvurusu hakkında verdiği 20/5/1996 tarihli kararda çocuklar adına, iç hukukta annelerinin onlarla ilgilenmediği ortaya çıkınca onlara vasi olarak atanan ve onları temsil eden bir avukat tarafından yapılan başvuru kabul edilmiştir (Karar, komisyon tarafından verilmiştir.).

ii. İlhan/Türkiye ([BD], B. No: 22277/93, 27/6/2000, §§ 50-54) başvurusu hakkında verdiği kararda başvurucunun kardeşinin başvuruyu yaptığı sırada ciddi derecede engelli ve savunmasız durumda olduğunu, başvurucunun kardeşinin yargılama sırasında başvuruyu desteklediğini ve başvurucu ile kardeşi arasında çıkar çatışması bulunmadığını gözeterek başvurucunun, kardeşi adına Sözleşme'nin 2. ve 3. maddelerinin ihlal edildiği iddiasıyla başvuru yapmasında sakınca görmemiştir. Başvuruya konu olayda başvurucunun kardeşi, Komisyon delegeleri önünde ifade vermiştir.

iii. Y.F./Türkiye (B. No: 24209/94, 22/7/2003, §§ 29, 31) başvurusu hakkında verdiği kararda mağdurun savunmasız bir durumda olduğu gerekçesiyle başvurucunun, eşinin rızası dışında jinekolojik muayeneye tabi tutulduğuna ve bunun Sözleşme'nin 8. maddesi anlamında özel hayata saygı hakkına haksız bir müdahale teşkil ettiğine ilişkin başvurusunu kabul edilebilir bulmuştur.

iv. Lambert ve diğerleri/Fransa başvurusu hakkında verilen kararda bitkisel hayatta olan Vincent Lambert'ın yapay olarak beslenmesi ve su ihtiyacının giderilmesinin durdurulmasına karar verilmesi nedeniyle Sözleşme'nin 2., 3. ve 8. maddelerinin ihlal edildiği iddiasıyla onun adına yapılan başvuru, Vincent Lambert'in haklarının etkili bir korumadan hiçbir şekilde mahrum olmadığı ve Vincent Lambert ile başvurucular arasında çıkar birlikteliği bulunmadığı gerekçesiyle kabul edilemez bulunmuştur. Öte yandan yapay olarak beslenmesine ve su ihtiyacının giderilmesine son verildiği takdirde Vincent Lambert'in yakın zamanda vefat edeceği gerekçesiyle başvuruculaların kendi adlarına yaptıkları başvuru kabul edilebilir bulunmuş ve sözü edilen şikâyetler Sözleşme'nin 2. maddesi kapsamında incelenmiştir (anılan kararda bkz. §§ 80-115).

v. H.F. ve diğerleri/Fransa ([BD], B. No: 24384/19 ve 44234/20, 14/9/2022, §§ 148-152) başvurusu hakkında verdiği kararda başvuruculaların, kızları ve torunları adına başvuru yapabilecekleri sonucuna varmıştır. Başvuruda davalı devletin başvuruculaların Suriye'nin kuzeydoğusundaki kamplarda tutulan kızları ile torunlarını Fransa'ya göndermemesi şikâyet edilmiştir. Başvurucular, Sözleşme'nin 3. ve 8. maddeleri ile 4. Protokol'ün 3. maddesinin ikinci fıkrasına dayanmıştır. Mahkeme, başvuruculaların kızları ve torunlarının AİHM'e doğrudan başvuruda bulunmalarını engelleyen, Sözleşme ve protokol kapsamındaki haklarının etkili bir şekilde korunmasından mahrum kalma riskine maruz kalmalarına neden olan bir durumda olduklarına karar vermiştir. AİHM ayrıca başvurucular ile doğrudan mağdurlar arasında çıkar çatışması bulunmadığını zira yakın aile bağlarının yanı sıra, hepsinin aynı hedefi yani Fransa'ya gönderilmeyi paylaştığını dikkate almıştır. Sonuç olarak, başvuruda olağanüstü koşullar söz konusudur. Ayrıca başvuruya konu olayda kamplardaki tutulma koşulları kesin olarak bilinmemektedir.

vi. Calvi ve CG/İtalya (B. No: 46412/21, 6/7/2023, §§ 68-70) başvurusu hakkında verdiği kararda başvurucunun yasal koruma tedbiri altında olan, üç yıldır bir bakım evinde sosyal izolasyon altında bulunan ve AİHM'e kendisi başvurma imkânı olmayan yaşlı kuzeni adına başvuruda bulunabileceğini kabul etmiştir.

vii. Asgarova ve Veselova/Ermenistan ((k.k.), B. No: 24382/15, 12/9/2023, §§ 47-55) başvurusu hakkında verdiği kararda Ermenistan'ın fiilî kontrolü altında bulunup tanınmayan Dağlık Karabağ Cumhuriyeti'nde hüküm giyen ve tutuklu bulunan eşleri adına şikâyetçi olan

iki kadının dava açma hakkını tanımamıştır. Başvuruculların eşleri, Uluslararası Kızılhaç Komitesinin yardımıyla aileleriyle defalarca iletişim kurma fırsatı bulmuş; Uluslararası Kayıp Kişiler ve Rehine Arayış Çalışma Grubu temsilcileri tarafından ziyaret edilmiştir. Dolayısıyla başvuruculların eşlerinin bir temsilci atayamadıkları ve/veya yetki belgesini imzalayamadıkları konusunda herhangi bir kanıt bulunmamaktadır. Sonuç olarak bu başvuru sahiplerinin, usulüne uygun olarak imzalanmış yazılı bir yetki belgesi olmaksızın eşleri adına ve hesabına hareket etmelerine izin verecek olağanüstü bir durum yoktur.

viii. Ghazaryan ve Bayramyan/Azerbaycan (B. No: 33050/18, 5/10/2023, §§ 73-82) başvurusu hakkında verdiği kararda başvuru sahiplerinin yazılı yetki olmaksızın, daha önce akıl sağlığı sorunları olan ve Azerbaycan'da tutuklanarak yirmi yıl hapis cezasına mahkûm edilen ve sürekli olarak tecrit hücresinde tutulan Ermeni uyruklu oğulları adına ve hesabına başvuruda bulunmalarına izin vermiştir. Bu koşullar altında doğrudan mağdurun ciddi ruh sağlığı sorunları ile gözaltında ve hapiste bulunduğu süreçteki durumunun birikmiş etkisi, onu AİHM'e şikâyette bulunamayacak kadar savunmasız bir duruma düşürmüştür.

ix. M.T.S ve M.J.S/Portekiz (B. No: 39848/19, 10/12/2024, §§ 49-55) başvurusu hakkında verdiği kararda yaşlı annesi adına, annesinin vasisi olarak kendisi yerine erkek kardeşinin atanmasını şikâyet eden kızının dava açma hakkını kabul etmiştir. Başvuruya konu olayda anne, sağlık durumu nedeniyle başvuru yapabilecek durumda değildir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

27. Anayasa Mahkemesinin 22/7/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

28. Anayasa Mahkemesi tarafından adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için gerekli şartlar Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23) kararında, yabancıların adli yardım talepleri konusunda benimsenen ilkeler ise Nadali Agheli Kohne Shahri ([1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18) kararında yer almaktadır. Anılan ilkelere göre adli yardım için gerekli şartlar mevcutsa karşılıklılık şartı gerçekleşmese bile yabancının adli yardım talebi kabul edilmelidir. Somut başvuruda yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

.

B. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

29. Başvurucu, bireysel başvurularında oğlunun 30/5/2022 tarihinde MİT tarafından kaçırılarak yaklaşık altı ay boyunca gizli bir yerde hukuka aykırı şekilde tutulduğunu, bu süreçte işkence altında sorgulandığını ve Kasım 2022'de kötü muamele görme riski bulunan İran'a gizlice gönderildiğini ileri sürmüştür. Ayrıca bu iddialara ilişkin olarak Başsavcılıkça etkili bir ceza soruşturması yürütülmediğini belirtmiştir. Başvurucu, bu nedenlerle oğlu yönünden kötü muamele yasağı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, aile bütünlüğünün bozulması nedeniyle de aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

30. Bakanlık görüşünde; mevcut başvuruda yapılacak incelemede Anayasa'nın, mevzuat hükümlerinin ve Anayasa Mahkemesi içtihatlarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir.

Başvurucu, başvurunun kabul edilebilirlik kriterlerini karşıladığını belirterek bireysel başvuru formundaki iddiaları yinelemiştir.

31. Başvurucunun iddialarının kötü muamele yasağı ve kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenebilir nitelikte olduğu değerlendirilmiştir. Başvurucu, aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetini oğlunun kaçırılarak İran'a gönderildiği yönündeki iddialarının bir sonucu olarak ileri sürdüğünden iddiası kötü muamele yasağı yönünden yapılacak değerlendirme içinde ele alınacaktır.

2. Değerlendirme

32. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 46. maddesi, Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasıyla uyumlu 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasıyla birlikte yorumlandığında, bireysel başvurunun ancak kamu gücü işlem, eylem ya da ihmaliyle bireysel başvuru hakkı kapsamındaki temel hak ve özgürlükleri doğrudan etkilenenler (mağdur) tarafından yapılabilmesine izin vermektedir.

33. Bireysel başvuruda mağdur kavramı, aşırı biçimcilikten uzak bir şekilde yorumlansa da başvurucunun mağdur olduğunu ileri sürmekle yetinmeyip ihlalden doğrudan etkilendiğini göstermesi veya mağdur olduğu konusunda Anayasa Mahkemesini ikna etmesi gerekir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Onur Doğanay [2. B.], B. No: 2013/1977, 9/1/2014, §§ 44, 45).

34. Anayasa Mahkemesine göre somut olayın koşullarına ve ihlal edilen temel hak ve özgürlüğün niteliğine göre doğrudan mağdur ile arasında kişisel ve özel bir bağ bulunan, dolayısıyla da ihlalden olumsuz olarak etkilenen veya ihlalin sona ermesinde meşru ve kişisel bir menfaati bulunan kimseler de dolaylı mağdur sıfatıyla bireysel başvuruda bulunabilirler (Engin Gök ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/3955, 14/4/2016, § 47). Nitekim yaşam hakkının doğal niteliği gereği, yaşamını kaybeden veya kamu makamlarının gözetimi ve denetimi altına girdikten sonra kendilerinden bir daha haber alınamayan (zorla kaybettirilen) yahut şüpheli koşullarda kaybolan kişiler açısından bu hakka yönelik başvurunun ancak sözü edilen kişilerin yakınları tarafından yapılabileceği gerekçesiyle bugüne kadar anılan kişilerin ebeveynleri, çocukları, eşleri veya kardeşleri gibi yakınları tarafından yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan birçok başvuru incelenmiştir (ebeveyn için bkz. Mehmet Çetinkaya ve Maide Çetinkaya [1. B.], B. No: 2013/1280, 28/5/2014, § 37; çocuklar için bkz. Burcu Demirkaya ve Yücel Demirkaya [2. B.], B. No: 2015/1232, 30/10/2018; kardeş için bkz. S.K. [2. B.], B. No: 2014/10839, 25/2/2015, § 23; eş için bkz. Ayser Demiralp [2. B.], B. No: 2013/2849, 7/1/2016; zorla kaybettirme yönünden bkz. Birsen Gülünay [2. B.], B. No: 2013/2640, 21/4/2016; şüpheli koşullarda kaybolma yönünden bkz. Ayşe Rana Özben ve diğerleri [2. B.], B. No: 2017/28717, 24/2/2021).

35. Anayasa Mahkemesi, ölüm olayıyla yakından bağlantılı olması (örneğin ölümün kötü muamele sonucu meydana gelmesi) koşuluyla başvuruculuların ölen yakınları adına kötü muamele yasağının ihlal edildiği yönünde başvuru yapabilmelerine de izin vermektedir. Şüphesiz bu değerlendirme, başvurudaki diğer unsurlarla birlikte değerlendirilmek suretiyle başvuruculuların, ölen yakınları yönünden kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaları bakımından da geçerlidir (Batuhan Gökçe ve diğerleri [1. B.], B. No: 2018/36427, 6/10/2021, § 90).

36. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 61. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre bireysel başvuru, bizzat başvurucu, kanuni temsilcisi ya da avukatı tarafından yapılabilir. Bununla birlikte Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ve kötü

muamele yasağı ile maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkına yönelik ihlallerin mağduru olduğu ileri sürülen kişiler yönünden istisnai durumlar ortaya çıkabilir. Sözü edilen kişiler savunmasız bir durumda ve bizzat ya da kanuni temsilcileri veya avukatları aracılığıyla bireysel başvuru yapamayacak hâlde ise bu kişiler adına temsilci sıfatı olmayan kişiler tarafından da başvuru yapılmasına izin verilebilir. Böyle istisnai durumların değerlendirilmesinde doğrudan mağdur olan kişinin haklarının etkili bir korumadan mahrum kalıp kalmayacağı ve mağdur ile onun adına başvuru yapan kişi arasında çıkar çatışması bulunup bulunmadığı gözetilmelidir.

37. Somut olayda başvuru konusu eylemlerin doğrudan mağduru başvurucunun oğludur. Bu nedenle başvurucunun söz konusu şikâyetleri oğlu adına ileri sürüp süremeyeceği, her bir bireysel başvurunun yapıldığı tarih itibarıyla ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

38. Bu kapsamda öncelikle 15/12/2022 tarihli ilk bireysel başvuru ele alınmalıdır. Başvurunun yapıldığı tarih itibarıyla başvurucunun oğlunun akıbetinin tamamen belirsiz olduğu söylenemez. Nitekim başvurucu, Başsavcılığa sunduğu 22/12/2022 tarihli şikâyet dilekçesinde oğlunun 8/11/2022 tarihinde kendilerini telefonla aradığını, İran'a sınır dışı edildiğini ve Tahran'daki Evin Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğunu söylediğini beyan etmiştir (bkz. § 13). Bu görüşme, doğrudan mağdurun ilk bireysel başvurudan önce bulunduğu yeri ve içinde bulunduğu durumu ailesine aktarabilecek şekilde dış dünyayla iletişim kurabildiğini ortaya koymaktadır.

39. Bunun yanında doğrudan mağdurun ilk bireysel başvurudan kısa süre sonra gönderdiği 4/1/2023 tarihli mektupta ve 28/1/2023 tarihinde avukatıyla telefon görüşmesinde başvuruya konu tutulma ve kötü muamele iddialarını ayrıntılı biçimde aktarabildiği anlaşılmıştır. Söz konusu mektubun tercümesi ile telefon görüşmesine ait ses kaydının Türkçe çevirisi de 7/2/2023 tarihinde soruşturma dosyasına sunulmuştur (bkz. § 15). Bu hususlar, doğrudan mağdurun ceza infaz kurumunda tutulmasına rağmen dış dünyayla iletişim kurabildiğini, başvuruya konu iddialarını ayrıntılı biçimde aktarabildiğini ve bu iddialarını soruşturma makamlarına ulaştırabildiğini göstermektedir. Başvuru öncesindeki telefon görüşmesiyle birlikte değerlendirildiğinde doğrudan mağdurun ilk bireysel başvurunun yapıldığı tarihte bizzat veya yetkilendireceği bir avukat aracılığıyla başvuru yapmasını fiilen imkânsız kılacak ölçüde savunmasız bir durumda bulunduğu ortaya konulamamıştır.

40. Diğer taraftan doğrudan mağdurun, 18/10/2023 tarihli ikinci bireysel başvurudan önce, Tahran’daki Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliği tarafından onaylanmış 10/5/2023 tarihli noter vekâletnamesiyle bir avukatı yetkilendirdiği ve 21/7/2023 tarihinde ilk başvuruya dâhil olma talebinde bulunduğu anlaşılmıştır (bkz. § 12). Bu nedenle ikinci başvurunun yapıldığı tarih itibarıyla da doğrudan mağdurun bizzat veya avukatı aracılığıyla bireysel başvuruda bulunmasını fiilen imkânsız kılan bir durumun mevcut olduğu söylenemez.

41. Bu noktada doğrudan mağdurun yabancı bir ülkedeki ceza infaz kurumunda tutulmasının, başvurucunun onun adına bireysel başvuruda bulunabilmesi için tek başına yeterli olmadığı belirtilmelidir. Anayasa Mahkemesinin temsil yetkisi bulunmayan kişiler tarafından yapılan başvuruları istisnai olarak inceleyebilmesi için doğrudan mağdurun haklarının etkili bir korumadan mahrum kalacağına ve başvuruyu bizzat veya yetkilendirdiği bir temsilci aracılığıyla yapmasının fiilen mümkün olmadığına ilişkin somut ve ikna edici nedenlerin ortaya konulması gerekir.

42. Doğrudan mağdurun ilk başvuruya dâhil olma talebinde bulunması da başvuru

tarihindeki bu sonucu değiştirmemektedir. Bireysel başvuruda kabul edilebilirlik koşulları kural olarak başvuru tarihi itibarıyla mevcut olmalıdır. Başvuru tarihinde doğrudan mağdur adına başvuru yapma yetkisi bulunmayan bir kişi tarafından yapılan başvurunun, doğrudan mağdurun sonradan dosyaya katılmasıyla geriye etkili olarak geçerli hâle geldiğinin kabulü, bireysel başvurunun kişisel nitelikte bir hak arama yolu olmasıyla ve başvuru ehliyetine ilişkin kurallarla bağdaşmaz. Ayrıca doğrudan mağdurun başvuruya katılma talebinde, ilk bireysel başvuruyu süresinde bizzat yapmasına veya bir avukat aracılığıyla yaptırmasına engel olan somut koşullardan söz edilmemiştir.

43. Sonuç olarak başvuru konusu ihlal iddialarının doğrudan mağduru olan kişinin her iki bireysel başvurunun yapıldığı tarihlerde de bizzat ya da kanuni temsilcisi veya avukatı aracılığıyla başvuruda bulunamayacak durumda olduğu ve haklarının ancak babası tarafından korunmasını zorunlu kılan istisnai koşulların mevcut olduğu ortaya konulamamıştır. Bu nedenle başvurucunun oğlu adına ileri sürdüğü şikâyetler yönünden bireysel başvuru ehliyetinin bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

44. Açıklanan gerekçelerle başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

C. Başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA ,

Ç. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 22/7/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

1. Mahkemenin sayın çoğunluğu tarafından başvurucunun; açıklanan gerekçelerle başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

2. Aşağıda belirteceğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

3. Olay ve olgular mahkememizin gerekçeli kararında ayrıntılı olarak özetlenmiştir.

4. Bireysel başvurular, hakkında ihlale konu muamelede bulunulduğu ileri sürülen kişinin babası tarafından yapılmıştır. Başvurularda, başvurucunun Türkiye’de bulunduğu sırada devletin istihbarat birimlerince cebren alıkonulduğu, bir süre gizli yerlerde tutulduğu, kötü muameleye maruz bırakıldığı ve daha sonra gizlice İran’a gönderildiği ileri sürülmüştür.

5. Başvurucunun babasının iddialarının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Başvurucunun babası, aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetini başvurucunun kaçırılarak İran'a gönderildiği, bu suretle aile bütünlüğünün bozulduğu yönündeki iddialarının bir sonucu olarak ileri sürdüğünden bu iddianın da kötü muamele yasağı yönünden yapılacak değerlendirme kapsamında ele alınması gerekir.

6. Somut olayda bireysel başvuruları başvurucunun babasının yaptığı, doğrudan mağdurun daha sonra sunduğu vekâletname ve dilekçeyle başvuruya dâhil olmayı talep ettiği anlaşılmıştır. Öncelikle başvurucunun babasının doğrudan mağdur adına bireysel başvuruda bulunup bulunamayacağının değerlendirilmesi gerekir.

7. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 46. maddesi, Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasıyla uyumlu olan 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasıyla birlikte yorumlandığında bireysel başvurunun ancak kamu gücü işlem, eylem ya da ihmaliyle bireysel başvuru hakkı kapsamındaki temel hak ve özgürlükleri doğrudan etkilenenler (mağdur) tarafından yapılabilmesine izin vermektedir.

8. Bireysel başvuruda mağdur kavramı, aşırı biçimcilikten uzak bir şekilde yorumlansa da başvurucunun mağdur olduğunu ileri sürmekle yetinmeyip ihlalden doğrudan etkilendiğini göstermesi veya mağdur olduğu konusunda Anayasa Mahkemesini ikna etmesi gerekir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Onur Doğanay [2. B.], B. No: 2013/1977, 9/1/2014, §§ 44, 45).

9. Anayasa Mahkemesine göre somut olayın koşullarına ve ihlal edilen temel hak ve özgürlüğün niteliğine göre doğrudan mağdur ile arasında kişisel ve özel bir bağ bulunan, dolayısıyla da ihlalden olumsuz olarak etkilenen veya ihlalin sona ermesinde meşru ve kişisel bir menfaati bulunan kimseler de dolaylı mağdur sıfatıyla bireysel başvuruda bulunabilirler (Engin Gök ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/3955, 14/4/2016, § 47). Nitekim yaşam hakkının doğal niteliği gereği, yaşamını kaybeden veya kamu makamlarının gözetimi ve denetimi altına girdikten sonra kendilerinden bir daha haber alınamayan (zorla kaybettirilen) yahut şüpheli koşullarda kaybolan kişiler açısından bu hakka yönelik başvurunun ancak sözü edilen kişilerin yakınları tarafından yapılabileceği gerekçesiyle bugüne kadar anılan kişilerin ebeveynleri, çocukları, eşleri veya kardeşleri gibi yakınları tarafından yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan birçok başvuru incelenmiştir (ebeveyn için bkz. Mehmet Çetinkaya ve Maide Çetinkaya [1. B.], B. No: 2013/1280, 28/5/2014, § 37; çocuklar için bkz. Burcu Demirkaya ve Yücel Demirkaya [2. B.], B. No: 2015/1232, 30/10/2018; kardeş için bkz. S.K. [2. B.], B. No: 2014/10839, 25/2/2015, § 23; eş için bkz. Ayser Demiralp [2. B.], B. No: 2013/2849, 7/1/2016; zorla kaybettirme yönünden bkz. Birsen Gülünay [2. B.], B. No: 2013/2640, 21/4/2016; şüpheli koşullarda koybolma yönünden bkz. Ayşe Rana Özben ve diğerleri [2. B.], B. No: 2017/28717, 24/2/2021).

10. Anayasa Mahkemesi, ölüm olayıyla yakından bağlantılı olması (örneğin ölümün kötü muamele sonucu meydana gelmesi) koşuluyla başvuruculaların ölen yakınları adına kötü muamele yasağının ihlal edildiği yönünde başvuru yapabilmelerine de izin vermektedir. Şüphesiz bu değerlendirme, başvurudaki diğer unsurlarla birlikte değerlendirilmek suretiyle başvuruculaların, ölen yakınları yönünden kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaları bakımından da geçerlidir (Batuhan Gökçe ve diğerleri [1. B.], B. No: 2018/36427, 6/10/2021, § 90).

11. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 61. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre

bireysel başvuru, bizzat başvurucu, kanuni temsilcisi ya da avukatı tarafından yapılabilir. Bununla birlikte Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağı ile maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkına yönelik ihlallerin mağduru olduğu ileri sürülen kişiler yönünden istisnai durumlar ortaya çıkabilir. Sözü edilen kişiler savunmasız bir durumda ve bizzat ya da kanuni temsilcileri veya avukatları aracılığıyla bireysel başvuru yapamayacak hâlde ise bu kişiler adına temsilci sıfatı olmayan kişiler tarafından da başvuru yapılmasına izin verilebilir. Böyle istisnai durumların değerlendirilmesinde doğrudan mağdur olan kişinin haklarının etkili bir korumadan mahrum kalıp kalmayacağı ve mağdur ile onun adına başvuru yapan kişi arasında çıkar çatışması bulunup bulunmadığı gözetilmelidir.

12. Somut olayda başvurucunun bir süre kendisinden haber alınamayan, sonrasında ise İran'da ceza infaz kurumunda tutulduğu bildirilen bir kişi olduğu anlaşılmaktadır. Başvurunun yapıldığı tarihte başvurucunun nerede ve hangi koşullarda tutulduğu, Türkiye'deki avukatıyla serbest ve güvenli biçimde iletişim kurup kuramayacağı, bireysel başvuru hakkını etkili şekilde kullanıp kullanamayacağı hususları belirgin değildir. Başvuruyu yapan babası ile başvurucu arasında çıkar çatışması bulunduğuna ilişkin herhangi bir veri de yoktur. Başvurucunun daha sonra usulüne uygun vekâletname sunarak başvuruya katılma iradesini açıklaması da bu değerlendirmeyi desteklemektedir. Bu nedenle somut olayın istisnai koşulları altında başvurucunun babası tarafından yapılan başvurunun incelenebilir olduğu sonucuna varılmıştır.

13. Başvuru, bireysel başvurunun ikincil niteliği gereği başvuru yollarının tüketilmesine ilişkin kabul edilebilirlik ölçütü yönünden de değerlendirilmelidir. Bu kapsamda kötü muamele yasağı kapsamına ilişkin savunulabilir iddialar bakımından yürütülen ceza soruşturmasının etkili olup olmadığının incelenebilmesi için soruşturmanın kamu makamlarınca nasıl sonuçlandırılacağının makul bir süre aşılmadıkça beklenmesi bireysel başvurunun ikincil niteliğine uygundur. Buna karşılık soruşturmanın fiilen ilerlemediğinin, etkili bir araştırma yürütülmediğinin ve bu durumun değişeceğine dair gerçekçi bir ihtimal olmadığının anlaşıldığı hâllerde başvurucudan soruşturmanın sonucunu belirsiz biçimde beklemesi istenemez (benzer yönde değerlendirme için bkz. Pınar Durko [1. B.], 2015/16449, §§ 60-68).

14. Somut olayda başvurucunun ortadan kaybolmasına ilişkin olarak başlatılan ilk soruşturmada bireysel başvurunun yapıldığı tarihe kadar geçen sürede herhangi bir şüpheli tespit edilemediği, soruşturmanın daha sonra kimliği meçhul failler hakkında daimî arama kararıyla sürdürüldüğü anlaşılmıştır. Bu durumda başvurucunun anılan soruşturmanın etkili biçimde sonuçlandırılacağı hususunda makul bir beklentiye sahip olduğu söylenemez. Soruşturmanın kapsamı ve etkililiğine ilişkin değerlendirmenin esas incelemesi aşamasında yapılması gerekir.

15. Öte yandan başvurucunun babası, başvurucunun 8/11/2022 tarihinde İran'daki Evin Ceza İnfaz Kurumundan kendilerini arayarak Millî İstihbarat Teşkilatı mensupları tarafından yaklaşık altı ay süreyle gizli bir yerde alıkonulduğunu, sonrasında gizlice sınır dışı edildiğini bildirdiğini beyan etmiş; bu doğrultuda sorumlular hakkında yeniden suç duyurusunda bulunmuştur. Bu şikâyet üzerine yürütülen soruşturma sonucunda Başsavcılıkça 13/9/2023 tarihinde 4483 sayılı Kanun'un 4. maddesinin son fıkrası uyarınca dilekçenin işleme konulmamasına kesin olarak karar verilmiştir. Bu itibarla anılan şikâyet bakımından başvuru yolları tüketilmiştir.

16. İlk soruşturma, başvurucunun ortadan kaybolmasına ilişkin süreç bakımından, ikinci soruşturma ise başvurucunun cebren alıkonulduğu, kötü muameleye maruz bırakıldığı ve İran'a gönderildiği iddiaları bakımından yürütülmüş ise de her iki soruşturmanın da aynı maddi vakıa bütününe dayandığı anlaşılmıştır. Bu nedenle başvuru yollarının tüketilmesi koşulunun başvurunun bütünü yönünden birlikte değerlendirilmesi gerekir.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı, görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere muamelenin ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

19. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları, kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun ilke olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K. § 27).

20. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (K.K., § 28; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 83).

21. Kişinin gözaltı veya tutukluluk gibi devletin kontrolü altında bulunduğu sırada yaralanması hâlinde yetkili makamlar, bu olaya ilişkin tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama getirmekle yükümlüdür (S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 89, 90; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek [1. B.], B. No: 2013/8137, 20/4/2016, § 95) zira bu tür olayların gerçekleşme koşullarına ilişkin bilgiler çoğunlukla yetkili makamların erişimindedir (Ferit Kurt ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/9957, 8/6/2021, § 74).

22. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına

ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

23. Başvurucunun 30/5/2022 tarihinde saat 21.19'da ikamet ettiği siteden aracıyla ayrıldığı, aracın 22.34 ile 23.02 saatleri arasında A.O. isimli iş yerinin güvenlik kameralarına yansıdığı, tanık A.R.G.nin beyanına göre başvurucunun saat 23.10 sıralarında kendisini evine bıraktığı, bu saatten sonra başvurucudan bir daha haber alınamadığı, aynı gece saat 23.45'te başvurucuya ait telefon hattından alınan son sinyalin aracının ertesi sabah terk edilmiş hâlde bulunduğu konuma yakın bir bölgeden geldiği görülmüştür. Bu bağlamda başvurucunun ortadan kaybolduğu zamanın yaklaşık 35 dakikalık dar ve kritik bir süreyi kapsadığı değerlendirilmiştir.

24. Buna rağmen Başsavcılık bu zaman dilimine ve özellikle sinyalin kesildiği konum ile aracın terk edildiği yer ve çevresine odaklanan etkili bir soruşturma yürütmemiştir. Olayın bu bölgede meydana gelmiş olabileceği ya da başvurucuya ait aracın daha sonra üçüncü kişilerce bu alana bırakılmış olabileceği ihtimalleri karşısında söz konusu alanın kapsamlı biçimde incelenmesi gerektiği açıktır. Dosya kapsamında bu bölgede yer alan yollar, sokaklar, olası geçiş güzergâhları ve park alanlarına ilişkin kamera kayıtlarının temin edilmediği, MOBESE, güvenlik kamerası ya da özel kurumlara ait görüntülere yönelik araştırma yapılmadığı, bölgeye giren ve çıkan araç hareketlerine dair herhangi bir incelemenin yapılmadığı anlaşılmaktadır. Dosyadaki tutanaklarda başvurucuya ait aracın bulunduğu yer ve çevresine ilişkin kamera görüntülerine ulaşılamadığı bilgisi yer almakta ise de bu eksikliğin nedenlerine ya da görüntülerin temin edilmesi yönünde bir çabanın gösterilip gösterilmediğine ilişkin herhangi bir açıklama yoktur.

25. Öte yandan başvurucunun İran'da bulunduğuna ilişkin bilgi soruşturma dosyasına yalnızca avukatı tarafından aktarılmış, bu husus resmî makamlar nezdinde doğrulanmamış ve adli veya diplomatik yollarla teyit edilmemiştir. Başvurucunun hayatta olduğuna ve İran'da tutulduğuna ilişkin birtakım bilgiler mevcut olmasına rağmen soruşturma makamlarınca, olayın aydınlatılmasına doğrudan katkı sağlayabilecek nitelikte olan mağdurun beyanının istinabe suretiyle alınmasına yönelik herhangi bir girişimde bulunulmamıştır. Bu durum, soruşturmadaki eksiklikleri derinleştirmiştir.

26. Bütün bu eksiklikler birlikte değerlendirildiğinde Başsavcılıkça başvurucunun ortadan kaybolması ve cebren sınır dışı edildiği iddia edilen süreci aydınlatmak amacıyla etkili bir ceza soruşturması yürütülmediği, olay mahalline ve zamanına dair yeterince araştırma yapılmadığı, başvurucunun beyanına başvurulması yönünde hiçbir çaba gösterilmediği

anlaşılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

28. Yukarıda belirttiğim gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne katılmadım.

Üye Selahaddin MENTEŞ

MEHMET ERBEY

B. No: 2022/106121 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/106121

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ERBEY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/106121)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Yusuf KARABULAK

Başvurucu : Mehmet ERBEY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumundan posta yoluyla gönderilmek istenen ve kitaplaştırılmak üzere hazırlanan notların içeriğinin sakıncalı bulunarak gönderilmemesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, başvuru tarihinde silahlı terör örgütüne üye olma suçundan Düzce T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) hükümlü olarak bulunmaktadır.

3. Başvurucu, kardeşine yazdığı önlü arkalı iki sayfadan oluşan mektup ile bu mektubun ekinde yer alan 143 sayfadan müteşekkil "Kürt Düşünce Tarihi 1. Cildi" isimli ve "Evren-Dünya ve Doğamızın Oluşumuna Dair" başlıklı, kitap taslağı olduğu ifade edilen bir doküman göndermek istemiştir.

4. Ceza İnfaz Kurumu Mektup Okuma Komisyonu (Komisyon) söz konusu mektubu ve ekindeki dokümanı inceleyerek mektubun iki sayfalık kısmının gönderilmesine, ekindeki 143 sayfalık dokümanın gönderilmemesine karar vermiştir. Başvurucunun bu karara karşı yaptığı şikâyet başvurusu sonucunda Düzce İnfaz Hâkimliği; dokümana ilişkin herhangi bir içerik denetimi ve değerlendirmesi yapılmadığı, genel bir varsayıma dayanılarak 143 sayfalık yazının örgütsel haberleşme için kullanıldığının belirtildiği, dokümanın kurum düzen ve güvenliğini bozduğu ya da tehlikeye düşürdüğünün somut verilerle açıkça tartışılıp

değerlendirilmediği gerekçesiyle 29/5/2022 tarihinde şikâyetin kabulüne, Komisyon kararının kaldırılmasına karar vermiştir.

5. Bu karar üzerine Ceza İnfaz Kurumu Eğitim Kurulu Başkanlığınca (Eğitim Kurulu) yeniden yapılan değerlendirme sonucunda dokümanın gönderilmemesine karar verilmiş, karara karşı başvurucu yeniden şikâyet yoluna başvurmuştur. İnfaz Hâkimliği, 29/5/2022 tarihli kararına benzer gerekçelerle 6/7/2022 tarihinde şikâyetin kabulüne, Eğitim Kurulu kararının kaldırılmasına karar vermiştir.

6. Bu kez Komisyon, İnfaz Hâkimliği kararında bahsedilen eksikliklerin tamamlanması amacıyla yeni bir inceleme yapmıştır. Komisyon kararında, başvuru konusu doküman içeriğinde Türkiye Cumhuriyeti topraklarının bir kısmının Kürdistan olarak adlandırıldığı ve Kürdistan bölgesi olarak adlandırdıkları yerlerin ayrı bir coğrafi birlik olarak Kürt halklarının geçmişten günümüze kadar yaşayış, din, kültür, ekonomi ve eğitimlerinin anlatıldığını belirtmiştir. Komisyon; sayfa numaralarını ve içeriklerini aktararak verdiği örnekler dâhilinde, dokümanda genel olarak Göbeklitepe ve Tel Halaf kültüründen bahsedilerek PKK terör örgütünün tarihsel temellerinin ve eylem tarzlarının anlatıldığını ifade etmiştir. Komisyon, özellikle PKK terör örgütünün Kürt özgürlük hareketi olarak vasıflandırılmasını, Kürtlerin özgürlük savaşçıları olarak nitelendirilmelerini, Göbeklitepe'nin bulunduğu yerin Kürt özgürlük hareketinin önderliği olduğunu ve hareketin kodlarını da açıkladığını belirten anlatımları sakıncalı bulmuştur. Ayrıca, Kürdistan halkı olarak tanımlanan topluluğun bugün Kürt özgürlük hareketi öncülüğünde her türlü gerici zihniyet sahipleriyle ve onun soykırımlı sistemleriyle amansız mücadele içinde olarak kendi varlığını görünür kıldığını ve insanlığa ışık saçtığını belirten ifadelerle kapitalizm, DEAŞ ve Rem Cellatlarına (kitapta yer alan bir tanımlama) karşı Kürt özgürlük hareketinin öncülük ettiğini ileri süren açıklamaların, bunun yanında Kürtlerin mücadele yönteminin düzenli ordu şeklindeki savaşçıya ihtiyaç duymaması şeklindeki tanımlamaların örgütsel motivasyon kapsamında olduğunu ifade etmiştir. Sonuç olarak dokümanın kitap çalışması adı altında terör örgütünün örgütsel yazışma, faaliyet ve haberleşmelerini içerdiği, örgüte motivasyon sağlar nitelikte olduğu, örgütsel eğitim kitabı olarak bastırılıp kullanılabileceği gerekçesiyle incelenmek ve gerekli karar alınmak üzere Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kuruluna (Disiplin Kurulu) sunulmasına karar vermiştir.

7. Disiplin Kurulu, incelemesinin sonucunda başvuru konusu dokümanda sakıncalı olduğu değerlendirilen anlatımlar bulunduğu kanaatine varmış ve önlü arkalı iki sayfalık mektubun iki sayfalık kısmının gönderilmesine, mektubun ekindeki 143 sayfalık dokümanın alıcısına gönderilmemesine karar vermiştir.

8. Başvurucu, Disiplin Kurulu kararına karşı Düzce İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği/Hâkimlik) şikâyette bulunmuştur. Hâkimlik, başvurucunun aynı talebi ile ilgili Hâkimliğin 29/5/2022 tarihli kararı ile değerlendirme yapıldığı gerekçesiyle 8/8/2022 tarihinde şikâyet hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Başvurucunun bu karara yaptığı itirazı kabul eden Düzce 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme), Hâkimlikçe başvuru hakkında bir karar verilmesi gerektiği kanaatiyle dosyayı İnfaz Hâkimliğine göndermiştir.

9. İnfaz Hâkimliği 21/9/2022 tarihli ek kararla başvurucunun şikâyet talebinin reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"Hükümlünün talebine konu mektup ekinde muhatabına gönderilmesini ve eğitim kitabı olarak basılmasını istediği 'Evren-Dünya ve Doğamızın Oluşumuna Dair' başlığıyla başlayan

143 sayfalık yazılı dökumanın incelenmesinde; Dökümanın örgütsel yapı ile faaliyet ve haberleşme kapsamında olduğu, yazının konu bütünlüğü olarak genel itibariyle tamamında Türkiye Cumhuriyeti topraklarının bir kısmının kürdistan olarak gösterildiği, göbekli tepe ve tel xelef kültürü denilerek pkk terör örgütünün iddia edilen tarihsel temelleri, eylem tarzlarının ve faaliyetlerinin anlatıldığı, kitap çalışması adı altında terör örgütünün örgütsel yazışma, faaliyet ve haberleşmelerini içerdiği, örgüte motivasyon verir nitelikte olduğu, kitabın örgütsel eğitim kitabı olarak bastırılıp kullanılabileceği, Mektup ekindeki 143 sayfalık bölümün bütün sayfalarının konu bütünlüğü içerdiği ve örgütsel yazışma niteliği taşıdığı, tamamının sakıncalı olarak tespit ve değerlendirilmiş olduğu, kurumun asayiş ve güvenliği ile Ulusal güvenliği tehlikeye düşürdüğü, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütü mensuplarının haberleşmelerine imkan sağladığı, bir kısmının çizilmek suretiyle gönderilmesinin ise 143 sayfalık dökümanın konu bütünlüğü ihtiva etmesi ve haberleşme imkanı sağlaması sebebiyle mümkün olmadığı, ayrıca Kurum tarafından Mahkeme kararları sonrasında inceleme ve değerlendirme yapılmak suretiyle karar verilmiş olduğu, bu haliyle Mahkeme kararlarının yerine getirilmemesine yönelik şikayetin de sübut bulmadığı, anlaşılmakla şikayet konusu Kurum kararının usul ve yasaya uygun olduğu, kanaatiyle hükümlünün şikayet ve taleplerinin reddine ... karar verilmesi gerekmiştir."

10. Başvurucunun ek karara karşı itiraz başvurusunu inceleyen Ağır Ceza Mahkemesi, Hâkimlik kararının usul ve yasaya uygun olduğu ve kararda herhangi bir isabetsizliğin bulunmadığı gerekçesiyle 22/11/2022 tarihinde itirazı kesin olarak reddetmiştir.

11. Nihai kararı 30/11/2022 tarihinde tebellüğ eden başvurucu, 16/12/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Komisyonca, adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucu; 143 sayfadan oluşan ve kendisinin oluşturduğu dokümanda Kürt tarihi, kültürü ve Kürtlerin yaşadığı bölgeye ilişkin siyasi, ekonomik gelişmelerden bahsedildiğini, söz konusu dokümanın kardeşine gönderildikten sonra kitap hâline getirilerek basılmasının Ceza İnfaz Kurumunca engellendiğini, bu nedenlerle basın ve ifade özgürlükleri ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuruda başvurucunun haberleşme ve ifade özgürlükleri ile ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri incelenirken Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

15. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Yazılı belgelerin bir başkasına verilmesi, iletilmesi ve bastırılması özgürlüğü ifade özgürlüğünün ayrılmaz bir parçasıdır. Bu nedenle mevcut koşullar altında başvurunun ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerekir (benzer değerlendirmeler için bkz. Harun Ağsakallı [2. B.], B. No: 2019/17656, 11/5/2023, § 13; Bejdar Ro Amed [2. B.], B. No: 2013/7363, 16/4/2015, § 40; Murat Türk (2) [2. B.], B. No: 2013/7082, 21/4/2016, § 36). Öte yandan Disiplin Kurulu kararına konu edilen dokümanın başvurucunun beyanına göre tarihsel bir çalışma niteliğinde olduğu, bu yönüyle başvurucunun iletişim kurmasını sağlayan bir materyal

özelliğini taşımadığı anlaşılmış ve başvurucunun haberleşme özgürlüğünün ihlal edildiğine dair şikâyetinin de ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır (benzer değerlendirmeler için bkz. Harun Ağsakallı, § 13; Murat Türk (2), § 37; Abdullah Kalay (2) [1. B.], B. No: 2016/2374, 3/3/2022, § 22).

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Başvuruya konu dokümanların Ceza İnfaz Kurumu dışına gönderilmesinin engellenmesi ile başvurucunun ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahalede bulunulduğunun kabul edilmesi gerekir. Anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ...yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ...demokratik toplum düzeninin ...gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

18. Müdahaleye dayanak olan 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 68. maddesinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı (benzer değerlendirmeler için bkz. Harun Ağsakallı, § 16; Bejdar Ro Amed, § 51; Murat Türk (2), § 37; Ahmet Temiz [2. B.], B. No: 2013/1822, 20/5/2015, §§ 37-46), müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması meşru amacı kapsamında kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bundan sonra yapılması gereken, müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığını değerlendirmektir. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72; Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45; hükümlü ve tutuklulara uygulanan disiplin cezaları bağlamında benzer değerlendirmeler için bkz. Murat Karayel (5) [2. B.], B. No: 2013/6223, 7/1/2016, §§ 38-41; Cihat Özdemir [2. B.], B. No: 2015/214, 9/5/2018, § 21; Eşref Arslan [2. B.], B. No: 2014/14655, 18/7/2018, §§ 39-43).

19. Somut olayda başvurucu, kurum dışındaki bir yakınına 143 sayfadan oluşan ve kitaplaştırmayı düşündüğü yazılı bir doküman göndermek istemiştir. Disiplin Kurulu, söz konusu dokümanın sakıncalı ifadeler içerdiği, Hâkimlik ise kitap çalışması adı altında terör örgütünün örgütsel yazışma, faaliyet ve haberleşmelerini içerdiği, örgüte motivasyon verir nitelikte olduğu, dokümanın örgütsel eğitim kitabı olarak bastırılıp kullanılabileceği, bu hâliyle kurumun asayiş ve güvenliği ile ulusal güvenliği tehlikeye düşürdüğü, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütü mensuplarının haberleşmelerine imkân sağladığı gerekçesiyle alıcısına gönderilmemesine karar vermiştir. Mahkeme de Hâkimlik kararını hukuka uygun bulmuştur.

20. Hükümlü ve tutuklular, Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptir (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65). Bu bağlamda hükümlü ve tutukluların ifade özgürlüğünün de Anayasa ve Sözleşme kapsamında koruma altında olduğu konusunda hiçbir şüphe bulunmamaktadır (Murat Karayel (5), § 27).

21. Öte yandan bir hapis cezasının veya özgürlükten yoksun bırakan benzer bir yaptırımın amacı ve meşruiyeti toplumu suça karşı korumak, bununla bağlantılı olarak da mahkûmların ıslahını sağlayabilmektir (daha geniş değerlendirmeler için bkz. Halil Bayık [GK], B. No: 2014/20002, 30/11/2017, § 36). Mahkûmların kendilerini geliştirmelerine imkân sağlayan çeşitli metinler oluşturmalarına ve bunları yayımlayabilmelerine olanak tanınması da mahkûmların ıslahı için önemlidir (edebî metinler yönünden benzer değerlendirme için bkz. Harun Ağsakallı, § 19).

22. Bununla birlikte ifade özgürlüğü mutlak bir hak değildir ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sebeplerle sınırlanabilir. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi kurumda güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda mahpusların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebilecektir (Murat Karayel (5), § 29).

23. Terör örgütleriyle veya terör faaliyetleriyle ilişkili olduğu değerlendirilen yazılı bir metnin kişilerin ve ceza infaz kurumunun güvenliğine zarar verme ihtimalinin tespit edilmesinde ilk elden bilgiye sahip ceza infaz kurumu yetkililerinin ve derece mahkemelerinin daha geniş takdir payı bulunduğuna şüphe yoktur (benzer durumlarda ceza infaz kurumu yetkililerinin takdir payına ilişkin değerlendirmeler için bkz. Özkan Kart [1. B.], B. No: 2013/1821, 5/11/2014, § 51; Ahmet Temiz (6) [2. B.], B. No: 2014/10213, 1/2/2017, § 41). Bunun yanında bahsi geçen doküman gibi yazılı metinlerin bütünüyle ele alındığında özel bir kişiye, kamu görevlilerine veya halkın belirli bir kesimine karşı şiddete teşvik edip etmediğinin belirlenmesi için metinlerde kullanılan terimlerin ve hangi bağlamda yazıldığının dikkate alınması uygun olacaktır (Fatih Taş [GK], B. No: 2013/1461, 12/11/2014, § 100). Terör örgütlerine ilişkin ifadeler ile bunların ifade edildiği bağlam, metni yazanın kimliği, yazılma zamanı, amacı, hitap ettiği kişiler, muhtemel etkileri ve metindeki diğer ifadelerin tamamı bir bütün olarak ele alınmalıdır (bazı değişikliklerle birlikte Bejdar Ro Amed, § 75).

24. Ceza infaz kurumlarınca mahpusların ifade özgürlüğüne yapılan müdahalelerin takdir payı içinde kalıp kalmadığı ve esas itibarıyla demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığı müdahalenin gerekçesine bakılarak anlaşılabilir. Dolayısıyla mevcut başvurudaki gibi ifade özgürlüğüne yapılan müdahalelerde kurumların ve derece mahkemelerinin dava konusu ifadelerin ceza infaz kurumunun asayişini ve güvenliğini tehlikeye düşüren, kamu görevlilerini hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının örgütsel amaçlı olarak haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakaret oluşturan ifadeleri içerip içermediğini değerlendirmeleri gerekir (Bejdar Ro Amed, § 80; idare ve yargı makamlarınca söz konusu değerlendirmelerin yapılmaması nedeniyle ihlal sonucuna ulaşılan bir karar için bkz. Kamuran Reşit Bekir [GK], B. No: 2013/3614, 8/4/2015, § 73; yargı mercilerince söz konusu değerlendirmelerin yapıldığının tespit edildiği bir karar için bkz. Ahmet Temiz (6), §§ 39-44).

25. Somut olayda çözümlenmesi gereken mesele, idarenin ve mahkemelerin dava konusu belgedeki ifadelerin terör örgütünü ve kullandığı şiddeti övücü, meşrulaştırıcı veya onaylayıcı değerlendirmeler içerdiğini ikna edici bir biçimde ortaya koyup koymadığı olacaktır.

26. Başvuruya konu mektup ekinde yer alan dokümanın alıcısına gönderilmemesine yönelik

olarak Eğitim Kurulu ve Komisyon tarafından verilen kararlar İnfaz Hâkimliğince yeterli gerekçe bulunmaması ve eksik değerlendirme ihtiva etmesi sebebiyle kaldırılmıştır. Hâkimlik kararları doğrultusunda yeniden inceleme yapan Komisyon; gönderen, muhatap ve içerik gözeterek başvuruya konu kitapta; PKK terör örgütünün tarihsel temellerinin, eylem tarzlarının ve faaliyetlerinin anlatıldığını, kitap çalışması adı altında örgütsel yazışma şeklinde örgütün faaliyet ve haberleşmelerini içerdiğini, bu bağlamda örgüte motivasyon verir nitelikte olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, kitabın örgütsel eğitim kitabı olarak bastırılıp kullanılabileceğini, bütün sayfalarının konu bütünlüğü içerdiğini, kurumun asayiş ve güvenliği ile ulusal güvenliği tehlikeye düşürdüğünü, PKK terör örgütünü ve savunduğu mücadele yöntemini övücü ifadelere yer verildiğini sayfa numaralarını da göstermek suretiyle ortaya koyduğu görülmüştür (bkz § 6). Bu tespitleri denetleyen yargı mercileri, söz konusu kitap taslağında yer alan ifadelerin PKK terör örgütüyle olan bağlantısını ele almış, terör örgütünün eğitim kaynağı olarak kullanılma ihtimalini değerlendirerek terör ve çıkar amaçlı suç örgütü mensuplarının haberleşmelerine imkân sağladığını kabul etmiştir. Ayrıca, konu bütünlüğü ihtiva etmesi ve haberleşme imkânı sağlaması sebebiyle de metnin bir kısmının sansürlenerek gönderilmesinin mümkün olmadığını da belirtmiştir (bkz § 9).

27. Başvuruya konu olayda, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan hükümlü olarak Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğu da dikkate alındığında, idare ve yargı makamlarınca yapılan değerlendirmelerin temelsiz olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir.

28. Sonuç olarak somut olayda Disiplin Kurulu ve Hâkimlik, başvurucunun göndermek istediği dokümanın gönderilmemesinin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığını ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya koymuştur. Bu nedenle başvuru konusu dokümanın gönderilmemesinin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılayan ve orantılı bir tedbir niteliğinde olduğu değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, başvuru konusu müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmadığı kabul edilmelidir.

29. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

Ç. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

REŞİT ÇİLKIZ

B. No: 2023/4949 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/4949

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

REŞİT ÇİLKIZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/4949)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Abdurrahman Remzi AKPINAR

Başvurucu : Reşit ÇİLKIZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, açık görüş gününün öğrenim gören çocuklarla görüşmeyi sağlayacak şekilde belirlenmesi ve pandemi döneminde yaptırılmayan açık/kapalı görüşlerin sonradan telafi edilmesi taleplerinin reddedilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan Kilis L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Kurum) bulunmaktadır. Başvurucu; hafta içi öğrenim gören çocuklarıyla yapacağı açık görüşlerin hafta sonuna alınmasını, eşiyle yapacağı kapalı görüşlerin ise hafta içi olmasını Kurumdan talep etmiştir. Başvurucu, ayrıca pandemi döneminde yaptırılmayan açık/kapalı görüşlerinin de telafi görüşü olarak tarafına verilmesini talep etmiştir. Kurum, her iki talebin de reddine karar vermiştir.

3. Başvurucu, söz konusu Kurum kararlarına karşı Kilis İnfaz Hâkimliği (Hâkimlik) nezdinde şikâyette bulunmuştur. Şikâyet dilekçesinde başvurucu; çocuklarının öğrenim görmesi nedeniyle hafta içi ziyaretine gelemediklerini, psikolojilerinin olumsuz etkilenmesi nedeniyle kapalı görüşe de gelmek istemediklerini belirterek çocuklarıyla yapacağı açık görüşlerin hafta sonu, eşiyle yapacağı kapalı görüşlerin ise hafta içi yaptırılmasına yönelik talebinin Kurum tarafından reddedilmesi nedeniyle aile ilişkilerinin zarar gördüğünü ifade etmiştir.

Başvurucu, ayrıca pandemi nedeniyle yaptırılmayan görüşlerinin telafi görüşü olarak tarafına sağlanmasına yönelik talebinin de haksız bir şekilde reddedildiğini belirtmiştir.

4. Hâkimlik tarafından 23/11/2022 tarihinde başvurucunun taleplerinin ayrı ayrı reddine karar verilmiştir. Ret kararının gerekçesinde; Kurumun hafta içi ve hafta sonu ayrı ayrı görüş günü planlaması yapamayacağı, zira kurumda bulunan hükümlü sayısı ve kurum içi müsaitlik durumunun birlikte değerlendirildiği ve bu durumun kurumun inisiyatifinde olduğu ifade edilmiştir. Kararda ayrıca açık/kapalı telafi görüşlerinin uygunluk durumunun Adalet Bakanlığınca (Bakanlık) belirlendiği ve Kurumun, Bakanlığın aksi yönünde herhangi bir karar alamayacağı sonucuna varılarak başvurucunun taleplerinin reddedildiği belirtilmiştir.

5. Başvurucu, bu karara karşı önceki iddialarını tekrar ederek itiraz etmiştir. Kilis Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 9/12/2022 tarihinde itirazı kesin olarak reddetmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi; ret kararında başvurucunun ziyaret günlerinin Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkındaki Yönetmeliğin 5. maddesinin (p) bendi uyarınca kurum güvenliği, personel durumu ve kapasitesi gözönünde bulundurularak Kurum kararı ile yaptırılabileceğini ifade etmiştir. Kararda ayrıca telafi görüşlerin ancak Bakanlığın görüş ve yetkisinde olduğunu, dolayısıyla Hâkimlik kararının yerinde olduğu sonucuna varılarak itirazın reddedildiğini ifade etmiştir.

6. Nihai kararı 15/12/2022 tarihinde öğrenen başvurucu 13/1/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Öte yandan başvurucu 16/3/2025 tarihinde tahliye edilmiştir.

8. Komisyonca adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Ziyaret Gününün Öğrenim Gören Çocuklarla Görüşmeyi Sağlayacak Şekilde Belirlenmesi Talebinin Reddedilmesi Nedeniyle Aile Hayatına Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu, örgün eğitime devam eden çocuklarıyla yapacağı açık görüşlerin hafta sonuna alınmasına yönelik talebinin haksız bir şekilde reddedildiğini belirterek aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Bakanlık görüşünde; başvurucunun aile hayatına saygı hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Başvuru, aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Hükümlü ve tutukluların haftalık telefon görüşme gün ve saatlerinin öğrenim gören çocuklarıyla görüşme sağlayacak şekilde tespit edilmesi gerektiğine ilişkin genel ilkeler Anayasa Mahkemesinin Yeliz Erten ([2. B.], B. No: 2020/99, 11/3/2021, §§ 34-38) kararında açıklanmıştır. Bu bağlamda Anayasa'nın 20. ve 41. maddeleri, ebeveynin çocuklarıyla bütünleşmesinin sağlanması amacıyla tedbirler alınmasını isteme hakkını ve kamusal

makamların bu tür tedbirleri alma yükümlülüğünü içermektedir. Mahkemeler, idari makamlar ve yasama organı tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde çocuğun üstün yararının gözetilmesi ve aile ilişkilerinin sürdürülmesini sağlayacak şekilde hareket edilmesi devletin pozitif yükümlülüklerinin gereğidir. Hükümlü ve tutukluların bazı haklarının sınırlandırılması, tutulmanın kaçınılmaz sonucu olsa da ceza infaz kurumu idaresi hükümlü ve tutukluların ailesiyle temasını sağlayacak tedbirler almak zorundadır. Bu tedbirler alınırken çocuğun yüksek yararı gözetilerek kamu düzeni ve suç işlenmesinin önlenmesi ile aile hayatına saygı hakkı arasında adil bir denge sağlanmalı ve bu konuda ikna edici gerekçeler ortaya konmalıdır. Telefonla görüşme hakkı konusunda tespit edilen bu ilkeler, açık ve kapalı görüşlerin çocuk ve ebeveynin aile bağlarını sürdürecek şekilde temas etmesini sağlaması bakımından da geçerlidir (aynı yönde değerlendirmeler için bkz. Kenan Gülbay [2. B.], B. No: 2020/9239, 8/6/2023, § 10; Enes Akelma ve diğerleri [1. B.], B. No: 2020/37466, 8/2/2024, § 10; Şaban Cinoğlu [2. B.], B. No: 2020/8674, 8/6/2023, § 9).

14. Anayasa Mahkemesinin yukarıda anılan Yeliz Erten ve aynı yöndeki diğer kararlarında (Yeliz Erten, § 43; Kenan Gülbay, § 12; Enes Akelma ve diğerleri, § 12; Şaban Cinoğlu, § 11) çocuğun üstün yararının da gözetilerek aile ilişkilerinin devamlılığını sağlayacak şekilde hareket edilmediği, telefonla görüşme ve ziyaret gününün hafta sonu olacak şekilde ayarlanmasının kurumun güvenliğini ne şekilde tehlikeye düşüreceğinin ilgili kararlarda somut ve yeterli şekilde açıklanmadığı belirtilerek aile hayatına saygı hakkı bakımından devletten beklenen pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

15. Başvurucunun çocuklarının örgün eğitime devam ettiği ve açık görüş hakkının hafta içi kullandırılması nedeniyle çocuklarıyla görüşemediği konusunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Buna rağmen idari ve yargısal makamlar, başvurucunun talepleri bağlamında çocuğun üstün yararını da gözönüne alarak aile ilişkilerinin devamlılığını sağlayacak şekilde hareket etmemiş; kararlarında açık görüşlerin hafta sonu, kapalı görüşlerin hafta içi olacak şekilde ayarlanmasının Kurumun güvenliğini ne şekilde tehlikeye düşüreceğine yönelik ilgili ve yeterli gerekçelere yer vermemiştir. Bu nedenle somut başvuruda yukarıda değinilen kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Pandemi Döneminde Yaptırılmayan Açık/Kapalı Görüşlerin Sonradan Telafi Edilmesine Yönelik Taleplerinin Reddedilmesi Nedeniyle Aile Hayatına Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu, pandemi döneminde yaptırılmayan açık/kapalı görüşlerin telafi görüşü olarak tarafına verilmesine yönelik talebinin haksız bir şekilde reddedildiğini belirterek aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Hükümlülerin ziyaret ya da görüş hakkı 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 83. maddesinde düzenlenmiştir. Anayasa Mahkemesi, somut başvuruya konu olan tedbirleri Yunus Bulut kararında kanunilik ölçütü bağlamında incelemiştir. Anayasa Mahkemesi; yukarıda belirtilen kanuni düzenlemenin mahpusların ziyaret hakkının ortadan kaldırılması ya da engellenmesi konusunda idari makamlara açık ve genel bir yetki vermediğini, aile hayatına saygı hakkına yapılan bu müdahalenin salt idari makamların kararlarına dayandığını tespit ederek müdahalenin kanuni dayanağının olmadığına karar vermiştir (Yunus Bulut [1. B.], B. No: 2020/38826,

20/7/2023, §§ 55, 57, 58). Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi, başvurucunun aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ve eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında tazminat ödenmesine karar vermiştir.

19. Somut olayda; başvurucunun pandemi döneminde yaptırılmayan açık/kapalı görüşlerinin tarafına telafi görüşü olarak verilmesine yönelik talebinin, telafi görüşlerin ancak Bakanlığın görüş ve yetkisinde olduğu, Kurumun bu konuda bir yetkisinin olmadığı gerekçesiyle reddedildiği görülmektedir. Bununla birlikte başvurucunun belirtilen salgın hastalık döneminde ziyaretçi görüşleriyle ilgili herhangi bir şikâyetinin olmadığı gibi, bu dönemden sonra görüş haklarını kullanamadığına ilişkin bir iddiası da bulunmamaktadır. Bu anlamda kamusal makamların ve yargı mercilerinin konuyla ilgili işlem ve kararlarının aile hayatına saygı hakkına müdahale niteliği taşımadığı değerlendirilmiştir.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu, ihlalin tespiti ile toplamda 1.800.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Başvurucunun tahliye olduğu görülmekle ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

23. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Ziyaret gününün öğrenim gören çocuklarla görüşmeyi sağlayacak şekilde belirlenmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Pandemi döneminde yaptırılmayan açık/kapalı görüşlerin sonradan telafi edilmesine yönelik taleplerinin reddedilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminatın ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

Ç. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

D. Kararın bir örneğinin bilgi için Kilis İnfaz Hâkimliği (E.2022/2826, K.2022/2967) ile Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM BEKTAŞ

B. No: 2023/6019 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/6019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM BEKTAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/6019)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Şeyda Nur ÜN

Başvurucu : İbrahim BEKTAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin resmî internet sitesine erişim talebinin kabul edilmemesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, başvuru tarihinde anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçundan tutuklu olarak Bodrum S Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu/İdare) bulunmaktadır.

3. Başvurucu 13/10/2022 tarihinde Ceza İnfaz Kurumuna dilekçe yazarak "hakkındaki ceza yargılamasının devam ettiğini, aynı zamanda Anayasa Mahkemesinde derdest bireysel başvurularının bulunduğunu, hem ceza yargılamasında hem de bireysel başvuru dosyalarında yararlanmak üzere Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) resmi internet sitesinde bulunan içtihat rehberine erişmek için internetten faydalandırılmasını" talep etmiştir. Ceza İnfaz Kurumu 19/10/2022 tarihinde "başvurucunun internet bağlantılı bilgisayarı kullanım amacının eğitim ve kültürel amaçlı olmadığını" belirterek talebin reddine karar vermiştir.

4. Başvurucu, Ceza İnfaz Kurumunun kararına karşı infaz hâkimliğine şikâyette bulunmuştur. Şikâyeti inceleyen Bodrum İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) 21/10/2022

tarihinde "5275 sayılı Kanun'da tutukluların eğitim ve iyileştirme faaliyeti dışında bilgisayar ve internet olanaklarından faydalanabileceklerine dair emredici bir hüküm bulunmadığı" gerekçesiyle şikâyetin reddine karar vermiştir.

5. Başvurucu, anılan karara itiraz etmiş; itirazı inceleyen Bodrum Ağır Ceza Mahkemesi 15/12/2022 tarihinde kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle itirazın kesin olarak reddine karar vermiştir.

6. Başvurucu, nihai hükmü 5/1/2023 tarihinde öğrendikten sonra 17/1/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. İfade Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Başvurucu; hakkındaki ceza yargılamasının ve Anayasa Mahkemesi nezdindeki bireysel başvuru dosyalarının derdest olduğunu, avukatından uzakta bir ceza infaz kurumunda bulunduğunu ve avukatı ile yeterli iletişimi kuramadığını, ailesi ile de hukuksal konuları görüşebilecek bir ortamının bulunmadığını, bu nedenle savunmasında yararlanmak üzere AİHM'in resmî sitesinde yer alan içtihat rehberlerine erişmek istediğini belirtmiştir. AİHM'in resmî internet sitesinde yer alan içtihat rehberlerine erişmek için internet olanaklarından yararlanmayı talep eden başvurucu, idare ve mahkemelerin genel geçer gerekçelerle talebini reddettiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca; İnfaz Hâkimliğinin kararı sonrası Ceza İnfaz Kurumuna başvurarak "AİHM'in resmi internet sitesine erişim imkanı verilmiyorsa en azından söz konusu sitede yer alan içtihat rehberlerinin internet erişimi olmayan bir bilgisayara indirilerek kendisinin bu rehberlere erişiminin sağlanmasını " talep ettiğini ancak bu talebine de olumlu veya olumsuz bir yanıt verilmediğini, bu hâliyle Ceza İnfaz Kurumunun talebinin karşılanmasına yönelik hiçbir girişimde bulunmadığını iddia etmiştir.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuruda başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri incelenirken Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının göz önüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu Bakanlık görüşüne karşı beyanında -genel hatlarıyla- bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

10. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği birçok kararında, tutuklu ve hükümlülerin radyo, televizyon ve internet olanaklarından yararlanma taleplerinin reddedilmesini ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmiştir (ilgili kararlar için bkz. Muhittin Pirinççioğlu [1. B.], B. No: 2014/4397, 21/9/2016, § 20; Erdener Demirel ve Feki Roni Temizyüz [2. B.], B. No: 2014/13310, 18/7/2018, § 19; Abdulmenaf Osman [1. B.], B. No: 2015/5483, 10/5/2018, §§ 14-15). Bu kapsamda bir ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun resmî bir internet sitesine erişim imkânının engellenmesinin haber veya fikir alma özgürlüğü, dolayısıyla ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerekir (benzer yönde bkz. Metin Can Yılmaz [1. B.], B. No: 2021/63600, 3/7/2025, § 13).

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine

ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Başvurucunun AİHM'in resmî internet sitesine erişiminin engellenmesiyle bilgiye erişim hakkına, dolayısıyla da ifade özgürlüğüne bir müdahalede bulunulmuştur. Müdahalenin dayanağı olan 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 67. maddesinin (3) numaralı fıkrasının kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı ve müdahalenin amacının Ceza İnfaz Kurumunun düzenini ve güvenliğini sağlamak olduğu, bu bağlamda müdahalenin kamu düzeninin sağlanmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır. Bu aşamadan sonra yapılması gereken, müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığını değerlendirmektir.

13. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72; AYM, E.2007/4, K.2007/81, 18/10/2007). Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendini göstermesi gerekmektedir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Bekir Coşkun, § 51; Mehmet Ali Aydın, § 68; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 51).

14. Tutuklu ve hükümlüler, Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptir (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65). Bu bağlamda tutuklu ve hükümlülerin ifade özgürlüğü de Anayasa ve Sözleşme kapsamında koruma altındadır (Murat Karayel (5) [2. B.], B. No: 2013/6223, 7/1/2016, § 27). Bununla birlikte ifade özgürlüğü mutlak bir hak değildir ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sebeplerle sınırlanabilir. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi kurumda güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda mahpusların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebilecektir (Murat Karayel (5), § 29).

15. Anayasa Mahkemesi, bir ceza infaz kurumunda bulunan mahpusların bilgisayar veya bu gibi bazı araçlara erişimi konusunda ceza infaz kurumu idaresinin geniş bir takdir yetkisi bulunduğunu kabul etmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumu idaresinin mahpusların kendi araçlarını bulundurmaları ve kullanmaları da dâhil olmak üzere teknik bazı araçlara ilişkin düzenlemeler yapması, bunları organize etmesi ve ceza infaz kurumu şartlarına göre denetlemesi mümkündür. Bu takdir yetkisi işin teknik boyutu, devletin olanakları, kurumların imkân ve kapasitesi ile infaz hukukunun gereklilikleri gibi koşullarla da bağlantılıdır (Abdulmenaf Osman, § 15). Nitekim bu takdir yetkisinin bir sonucu olarak 5275 sayılı Kanun'un 67. maddesinde, bilgisayara erişimin yalnızca eğitim ve iyileştirme programları yönünden mümkün kılındığı anlaşılmaktadır.

16. Başvurucu, internet olanağından yararlandırılmamasını şikâyet konusu etmiştir. Daha önce de vurgulandığı üzere ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi kurumda güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda başvurucunun internet olanağından yararlandırılmamasına karar verilebilecektir. Öte yandan Anayasa'nın ve ilgili mevzuatın mahpusların haber veya fikir alma özgürlüğüne ilişkin olarak belli bir iletişim

aracını güvence altına aldığı da söylenemez. Bunun sonucu olarak mahpusların bilgiye ulaşmasını anlamsız ve imkânsız hâle getirmeyen münferit uygulamalar konusunda ceza infaz kurumlarının geniş bir takdir yetkisinin olduğu vurgulanmalıdır.

17. Bununla birlikte ceza infaz kurumlarınca yapılacak belirli bir iletişim aracına getirilen kısıtlamaya ilişkin münferit uygulamaların tamamen denetimsiz alan olarak görülmesi de mümkün değildir. Dolayısıyla mevcut başvurudaki gibi ifade özgürlüğüne yapılan müdahalelerde kurumların ve mahkemelerin belirli bir iletişim aracına getirilen kısıtlamaya ilişkin uygulamaların ceza infaz kurumunun asayişi ve güvenliği için gerekli olduğunu değerlendirmeleri gerekir. Ceza infaz kurumlarından teknik bazı araçlara ilişkin yapılan başvurularda Anayasa Mahkemesi ise idarenin ve mahkemelerin bilgiye ulaşmak için kullanılan teknik bir araca getirilen kısıtlama hususundaki geniş takdir yetkilerini meşru bir temeli olmaksızın ayrımcı bir nedenle, öngörülemez ya da keyfî olarak kullanıp kullanmadıklarını inceleyecektir (Murat Gösterit [2. B.], B. No: 2019/9396, 27/2/2024, § 33).

18. Başvuru konusu olayda başvurucunun belirli bir internet sitesinden yararlandırılmaya yönelik talebi; ceza infaz kurumlarında bilgisayardan ancak eğitim ve iyileştirme faaliyetleri kapsamında yararlanılabileceği gerekçesiyle reddedilmiştir. 5275 sayılı Kanun'un 67. maddesinin 3. fıkrasının mahpuslara, eğitim ve iyileştirme faaliyetleri kapsamında olmak kaydıyla ve denetim altında internetten yararlanma olanağı sunduğu görülmektedir. Başvurucunun hakkındaki ceza yargılamasının ve Anayasa Mahkemesi nezdindeki bireysel başvuruların derdest olması ve bu davalarda AİHM'in içtihat rehberlerinden yararlanmak istemesi, ayrıca erişmek istediği internet sitesinin (AİHM resmî internet sitesi) de niteliği gözönüne alındığında, başvurucunun talebinin aynı zamanda 5275 sayılı Kanun'un 67. maddesinin 3. fıkrası gereğince eğitim ve iyileştirme faaliyeti kapsamına neden girmediği anlaşılamamaktadır. Nitekim AİHM de Ramazan Demir/Türkiye (B. No: 68550/17, 9/2/2021) kararında Anayasa Mahkemesi ve AİHM'in resmî internet sitelerine erişim talebi konusunda aynı yönde tespitte bulunmuştur (anılan kararda bkz. § 46). Kaldı ki AİHM'in kararlarının birçoğu ile AİHS kapsamındaki haklara yönelik hazırladığı içtihat rehberleri yalnızca çevrim içi olarak erişilebilir olup ilgili internet sitesinde arama yapmayı gerektirmektedir.

19. Mevcut başvuruda başvurucunun AİHM'in resmî internet sitesine erişiminin sağlanmamasına yönelik şikâyeti sonucunda İnfaz Hâkimliği başvurucunun talebinin reddine karar vermiştir. Ağır Ceza Mahkemesi de daha fazla bir gerekçe belirtmeksizin başvurucunun itirazını reddetmiştir. Bununla birlikte başvurucunun kişisel durumu ile hakkındaki yargılama ve Anayasa Mahkemesi nezdindeki bireysel başvuruları ile bu başvurulara ilişkin erişmek istediği resmî internet sitesinin niteliği gözönüne alındığında gerek idare gerekse de mahkemeler tarafından; başvurucunun söz konusu resmî internet sitesine erişiminin neden eğitim ve iyileştirme faaliyeti kapsamında kalmadığına, aynı zamanda söz konusu siteye erişim hâlinde ceza infaz kurumu düzeni ve güvenliğinin nasıl tehlikeye düşeceğine yönelik herhangi bir değerlendirme yapılmadığı görülmüştür.

20. Tüm bu hususlar bir arada değerlendirildiğinde başvurucunun AİHM'in resmî internet sitesine erişme talebinin reddine dair verilen kararlarda, Kanun'un amacı doğrultusunda ve yukarıda yer verilen tespitler uyarınca başvurucuya özgü, somut olay ve olgulara dayalı değerlendirmeler yapılmaksızın başvurucunun AİHM'in resmî internet sitesinden yararlanma imkânının elinden alındığı görülmüştür. Bu kapsamda söz konusu müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamadığı sonucuna varılmıştır. Netice itibarıyla başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğu kabul edilemez.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

22. Başvurucu, bireysel başvuru formunda ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasının yanı sıra ceza infaz kurumunda tutuklu olarak bulunmasına karşın Ağır Ceza Mahkemesinin kararında hükümlü olarak gösterildiğini belirterek masumiyet karinesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

23. Başvuru konusu olayda; başvurucunun şikâyetine yönelik infaz hâkimliği kararında başvurucunun hukuki statüsünün tutuklu olarak belirtildiği ancak itiraz üzerine Ağır Ceza Mahkemesince verilen kararda hükümlü olarak belirtildiği görülmektedir.

24. Masumiyet karinesinin ihlal edilip edilmediği değerlendirilirken özellikle hukuk ve idari yargılama bakımından üzerinde durulması gereken önemli hususlardan biri, yargılamayı yapan makamın ilgili kişiye suç isnat edip etmediği ve ceza yargılaması kararını sorgulayıp sorgulamadığıdır (Uygar Özbayrak [2. B.], B. No: 2015/19939, 11/12/2018, § 29).

25. Başvuru konusu olayda da Ağır Ceza Mahkemesi kararında başvurucunun suç işlediğine ilişkin suçlayıcı ifadelere yer verilmediği gibi başvurucu hakkındaki ceza yargılamasına yönelik herhangi bir sorgulama yapılmadığı, yalnızca başvurucunun talebine yönelik 5275 sayılı Kanun hükümleri kapsamında değerlendirme yapıldığı anlaşıldığından Uygar Özbayrak kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu; ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile 20.000 TL manevi tazminata karar verilmesini talep etmiştir.

27. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bodrum İnfaz Hâkimliğine (E.2022/4273, K.2022/4300) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 1480,40 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYHAN KAVAK

B. No: 2023/7099 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/7099

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYHAN KAVAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/7099)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Şeyda Nur ÜN

Başvurucu : Ayhan KAVAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda süreli yayına erişimin engellenmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, başvuru tarihinde devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma suçundan hükümlü olarak Tarsus 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu/İdare) bulunmaktadır. Başvurucu anılan kuruma 18/5/2022 tarihinde Siverek 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan nakil olarak gelmiştir.

3. Ceza İnfaz Kurumu 29/8/2022 tarihinde, başvurucunun nakil gelirken beraberinde getirdiği "Şiirden" isimli derginin 4 sayısı, (Sayı: 68, 69, 70 ve 71) ile "Natama Şiir ve Eleştiri" isimli derginin 2 sayısının (Sayı: 33 ve 34-35) başvurucuya verilmemesine karar vermiştir. Ceza İnfaz Kurumu kararında 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 62. maddesi ve alt mevzuata atıfla söz konusu dergilerin verilemeyeceği, emanet deposuna kaldırılarak ailesine teslim edileceği belirtilmiştir.

4. Başvurucu; söz konusu dergileri nakil gelirken yanında getirdiğini, dergilerin nakil geldiği ceza infaz kurumunun eğitim kurulu tarafından incelendiğini ve herhangi bir sakınca görülmeyerek kendisine teslim edildiğini, dergilerin üzerinde incelendiğine dair mühür

bulunduğunu, buna rağmen Ceza İnfaz Kurumu tarafından mevzuata atıfla verilmediğini belirterek infaz hâkimliğine şikâyette bulunmuştur. Şikâyeti inceleyen Tarsus 1. İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) 21/11/2022 tarihinde kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle şikâyetin reddine karar vermiştir. Ret kararında İnfaz Hâkimliği, mevzuata göre kapalı ceza infaz kurumunda bulunan hükümlü ve tutukluların süreli yayına ancak bedelini ödeyerek kurum aracılığı ile satın alma veya ceza infaz kurumu tarafından dağıtılma hâllerinde erişmesinin mümkün olduğunu, başvurucunun talebinin ise bu usul kapsamında kalmadığını belirtmiştir.

5. Başvurucu, İnfaz Hâkimliğinin kararına itiraz etmiş; itirazı inceleyen Tarsus 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 29/12/2022 tarihinde kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle başvurucunun itirazını kesin olarak reddetmiştir.

6. Başvurucu, nihai hükmü 4/1/2023 tarihinde öğrendikten sonra 11/1/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Adli yardım talebinin kabulüne Komisyonca karar verilmiştir. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; nakil gelirken yanında getirdiği dergilerin verilmediğini, dergilerin edebi içerikli olduğunu ve içeriğinde herhangi bir sakınca bulunmadığını, söz konusu dergilere sonradan ücreti hesabından karşılanmak suretiyle abone alma talebinde bulunduğunu ancak ceza infaz kurumunun bu talebini de karşılamadığını belirterek başta ifade özgürlüğü olmak üzere bir kısım anayasal haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuruda başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri incelenirken Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının göz önüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu Bakanlık görüşüne karşı beyanında -genel hatlarıyla- bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

10. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği birçok kararında, hükümlü ve tutuklulara posta/kargo yoluyla gelen, ziyaretçilerin getirdiği veya hükümlü ve tutukluların kendi satın aldıkları süreli ya da süresiz yayınların ceza infaz kurumlarına kabul edilmemesini ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmiştir (ilgili kararlar için bkz. İbrahim Kaptan (2) [2. B.], B. No: 2017/30723, 12/9/2018, § 23; Recep Bekik ve diğerleri [GK], B. No: 2016/12936, 27/3/2019, § 24; Ahmet Sil ve Taner Yay [2. B.], B. No: 2017/35227, 30/9/2020, § 31). Bu nedenle başvurucunun başka ceza infaz kurumundan nakil yoluyla gelirken beraberinde getirdiği dergilerin verilmemesine yönelik iddialarının da ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Tutuklu ve hükümlüler, Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptir (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65). Bu bağlamda tutuklu ve hükümlülerin ifade özgürlüğü de Anayasa ve Sözleşme kapsamında koruma

altındadır (Murat Karayel (5) [2. B.], B. No: 2013/6223, 7/1/2016, § 27).

13. Tutuklu ve hükümlülerin süreli veya süresiz yayınlara ulaşabilmesi de bilgi ve kanaatlere ulaşma özgürlüğünün somut yansıması olarak ifade özgürlüğünün koruması altındadır (İbrahim Bilmez [1. B.], B. No: 2013/434, 26/2/2015, § 74; Kamuran Reşit Bekir [GK], B. No: 2013/3614, 8/4/2015, § 43; Hüseyin Sürensoy [1. B.], B. No: 2013/749, 6/10/2015, § 44; Ahmet Temiz (6) [2. B.], B. No: 2014/10213, 1/2/2017, § 34). Bu doğrultuda bir ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun nakil gelirken beraberinde getirdiği dergilerin kendisine verilmemesinin haber veya fikir alma özgürlüğüne, dolayısıyla ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğu kabul edilmiştir.

14. Müdahalenin hukuki dayanağı olan 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı ve başvuruya konu süreli yayınların ceza infaz kurumlarının düzeninin ve güvenliğinin sağlanması, suçun önlenmesi ve mahkûmun ıslahı amaçlarıyla başvurucuya verilmemesi şeklindeki müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen kamu düzeni ve kamu güvenliği kapsamında meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varmıştır (Recep Bekik ve diğerleri, §§ 32, 33). Mevcut başvuruda da anılan tespitten ayrılmayı gerektiren bir yön bulunmamaktadır. Bundan sonra yapılması gereken, müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığını değerlendirmektir.

15. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72; AYM, E.2007/4, K.2007/81, 18/10/2007). Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendini göstermesi gerekmektedir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Bekir Coşkun, § 51; Mehmet Ali Aydın, § 68; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 51).

16. Somut olayda başvurucunun nakil gelirken beraberinde getirdiği iki farklı derginin belirli sayıları başvurucuya teslim edilmemiştir. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği birçok kararda tutuklu ya da hükümlülerin süreli veya süresiz yayınlardan yararlanma yöntemlerini sıralamıştır. Bu yöntemlerden biri, kanunun açık hükmünün de emrettiği gibi ücretinin hükümlü ve tutuklularca karşılanması şartıyla herhangi bir yayının kurumca satın alınmasıdır (İbrahim Kaptan (2), § 31; Recep Bekik ve diğerleri, § 38; Ahmet Sil ve Taner Yay, § 45).

17. Bu kapsamda ücretleri tutuklu ve hükümlüler tarafından ödenmek ve kurum tarafından temin edilmek suretiyle istenen süreli veya süresiz yayınların öncelikle kuruma getirilmesi için gerekli işlemler yapılır. Yayınlar kuruma geldiğinde ise kamu otoritelerinin 5275 sayılı Kanun'un 3. ve 62. maddeleri uyarınca ve Anayasa Mahkemesi içtihadında kabul edilen ilke ve kriterler ışığında (Halil Bayık [GK], B. No: 2014/20002, 30/11/2017, § 45; Recep Bekik ve diğerleri, §§ 41-45) bir denetim yapması beklenir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. İbrahim Kaptan (2), § 32; Ahmet Sil ve Taner Yay, § 46).

18. Somut olayda da Ceza İnfaz Kurumu, 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesi ve bu maddeyle bağlantılı mevzuata atıf yaparak süreli yayınlardan ancak bedeli mahpusça ödenmek koşuluyla kurum tarafından satın alınması veya kurum tarafından dağıtılması suretiyle yararlanılabileceğini belirterek başvurucunun başka ceza infaz kurumundan nakledilirken

beraberinde getirdiği dergilerin bu kapsamda olmadığı değerlendirmesi ile dergilerin verilmemesine karar vermiştir.

19. Şüphesiz 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesi ve Anayasa Mahkemesinin yukarıda yer verilen içtihatları gözönüne alındığında süreli yayınlara erişimin ancak bedeli mahpuslar tarafından karşılanmak suretiyle ve ceza infaz kurumları aracılığıyla mümkün olduğu söylenmelidir. Bununla birlikte somut olayda söz konusu süreli yayınların başvurucu tarafından ilk kez edinilmesi söz konusu olmayıp başvurucunun anılan dergileri başka ceza infaz kurumundan nakledilirken beraberinde getirdiği gözden kaçırılmamalıdır. Bu kapsamda söz konusu yayınların başvurucunun nakli esnasında beraberinde getirdiği eşya vasfında olduğu kabul edilmeli ve inceleme buna göre yapılmalıdır.

20. Buna karşın Ceza İnfaz Kurumu ve yargı mercileri söz konusu süreli yayınların 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesindeki usule uygun bir şekilde edinilmediği gerekçesiyle başvurucuya verilmemesine karar vermiştir. Bununla birlikte başvurucunun beraberinde getirdiği süreli yayınların daha önceki ceza infaz kurumunda ne yolla edinildiği ve nakil eşya teslim tutanağında bulunup bulunmadığı gibi hususlar araştırılmadığı gibi başvurucunun söz konusu dergilerin nakil geldiği ceza infaz kurumunca incelendiği ve herhangi bir sakınca görülmeyerek kendisine verildiğine, aynı zamanda dergilerin üzerinde incelendiğine dair mühür bulunduğuna ilişkin iddiaları yönünden de herhangi bir inceleme ve değerlendirme yapılmadığı görülmüştür.

21. Bu hâliyle somut olayda idarenin yalnızca 5275 sayılı Kanun'un 62. maddesine atıfla başvurucunun başka ceza infaz kurumundan nakil yoluyla gelirken beraberinde getirdiği dergilerin başvurucuya verilmemesine karar verdiği, yargı mercilerinin ise başvurucunun iddialarına ilişkin gerekli inceleme ve araştırmayı yapmaksızın ve ilgili ve yeterli bir gerekçe oluşturmadan başvurucunun talebini reddettiği ve bu hâliyle başvurucuya söz konusu dergilerin verilmemesi yönündeki müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamadığı görülmüştür. Neticeten somut olayda müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olduğu ortaya konulamamıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucu; ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile toplam 20.000 TL maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 20.000 TL manevi

tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Tarsus 1. İnfaz Hâkimliğine (E.2022/5624, K.2022/6976) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖZGÜR ÖZEL

B. No: 2023/15571 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/15571

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖZGÜR ÖZEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/15571)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Ekin ÇANKAL

Başvurucu : Özgür ÖZEL

Vekili : Av. Sedat ASLANTAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, bir siyasetçi hakkındaki ifadeler gerekçe gösterilerek manevi tazminata hükmedilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu ihtilaflı ifadeleri sarf ettiği dönemde ana muhalefet partisinin Türkiye Büyük Millet Meclisi (meclis) grup başkanvekilliği görevini icra eden üç kişiden biridir.

3. 2020 yılı Ekim ayında K.K., ana muhalefet partisinin genel başkanı sıfatıyla partisinin grup toplantısında, ülkenin internet altyapısı hakkında bazı açıklamalarda bulunmuş, 2016-2018 yılları arasında Türk Telekom A.Ş.nin (Şirket) Yönetim Kurulunun başkan yardımcılığını yaptığını belirttiği F.O.nun Şirketin Lübnanlı bir aileye satılması sürecinde gerçekleşen yolsuzluklarda payı olduğunu ileri sürmüştür. 10/7/2018 tarihinden 4/6/2023 tarihine değin Cumhurbaşkanı yardımcısı olarak görev alan F.O.nun 13/10/2020 tarihinde Twitter hesabından K.K.ya verdiği cevap ise şöyledir:

"Anlaşılan o ki; [K.] Maraş'ın yerini karıştırdığı gibi bizim görevlerimizi de birbirine karıştırıyor. Kişi kendinden bilir işi. [K.nı]n ki de o hesap. Milletimiz gerçek hortumcunun kim olduğunu Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan bilmektedir. Anılan gruba karşı hukuki süreç

Türk Telekom Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı olduğum Temmuz 2016-2018 döneminde bizzat şahsım tarafından başlatılmıştır. Sözleşmelerden kaynaklanan tüm hak ve yetkiler bu süreçte Hazine lehine kullanılmıştır. Buna dair belge ve kayıtlar açıktır. Şahsıma karşı yapılan bu iftira ve itibar suikastına karşı hukuki süreç başlatılacaktır."

4. Paylaşımın yapıldığı günün hemen ertesinde Meclis çatısı altında düzenlenen bir basın toplantısında başvurucu, ana muhalefet partisinin meclis grup başkanvekili olarak konuyla ilgili kendisine yöneltilen sorulara aşağıdaki gibi cevap vermiştir:

"[F.O.], ülkenin başındaki en büyük atanmış. Millet birini seçti, o herkesi atıyor. [F.O.y]ı atadı. [F.O.], çok istiyor ki genel başkan başkalarıyla onu karıştırsın. Sayın Genel Başkan dün onu hatırlattı. İktidar partisi dışında anamuhalefet partisine haksız ithamlarda bulunuyor. SGKyı batırdı. Sanki ülkenin hesabı genel müdürden soruluyormuş gibi. Kılıçdaroğlu dönemiyle bu dönem arasındaki açıkta 100 kat fark var. Utanmadan sıkılmadan SGK açığını söylüyor. Sizin döneminizde 100 kat arttı. Görevin Saraydan destekli görev olduğu için görevinin ismini karıştırmaz ama YİMPAŞ'ı unutmaz. Almanya'daki gurbetçilerimizden bugünkü parayla 10 milyar üzerinde parayı topladınız, hiç ettiniz. O dönem yönetim kurulu üyesi. Almanya'ya gitmişler, gurbetçileri ikna etmişler. Alman marklarını toplayıp, getirip burada batırmışlar. Herhangi bir iktidar olsaydı cezaevinde cezasını çekiyordu, çıkmış olsa da insan içine çıkıp dolaşamazdı. Bu [F.O.], Türk Telekom yönetimine atanıyor. Hem yönetim hem denetiminde görev yapıyor. Yüzde 55 hissesini satıyor. Hariri ailesi geliyor, Türk Telekom'u resmen yağmalıyor. Bizim malımızı bizim bankamıza ipotek ettirip, yurtdışına çıkıyorlar. Sorumlusu [F.O.]. Nasıl yönettiniz orayı? Telekom'un emanet edildiği isimler şimdi Sarayda. [F.O.] eğer YİMPAŞ'tan sonra AK Parti dönemine denk gelmeseydi ya hapiste ya insan içine çıkamaz durumda olacaktı."

5. Başvurucu 15/10/2020 tarihinde F.O ile ilgili açıklamalarına devam etmiş ve aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır:

"Siz devletin içinden adaleti söktünüz, bir suç örgütü gibi yönetiyorsunuz...Yimpaş'ta suç işlediniz. Şansınız iktidar olduğunuz örtbas oldu kurtuldunuz. Ama gün gelir onun da hesabı sorulur. Türk Telekom'da suç işlediniz. Hepimizin vergilerini Hariri ailesine peşkeş çektiniz. Gün gelir hesabı sorulur. Bugün suç işliyorsunuz."

6. Başvurucunun peş peşe yaptığı basın açıklamalarının kişilik haklarını ihlal ettiğini ileri süren F.O. (davacı), söz konusu açıklamaların Cumhurbaşkanı yardımcısı olarak konumunu ve toplum nezdindeki saygınlığının kamunun kendisine duyduğu güvenin sarsılmasına sebep olabileceğini belirterek 150.000 TL tutarlı manevi tazminat davası açmıştır.

7. Başvurucu ihtilafa konu açıklamalarının davacının ana muhalefet partisinin genel başkanı hakkındaki ithamlarına cevaben meclis çatısı altında yürütülen basın toplantısında kendisine yöneltilen sorulara cevaben sarf edildiğini beyan etmiş; parlamenter sistemde başbakan yardımcılığı yapan kişinin seçilmiş olmasına karşın bu makama eş görülen Cumhurbaşkanı yardımcısının ise atandığını, millete hesap vermediğini, atanmış kimseye atanmış dediği için aleyhine tazminata hükmedilemeyeceğini savunmuştur. Başvurucu davaya karşı sunduğu cevap dilekçesinde; Yimpaş yolsuzluğunun herkesçe bilinen bir olgu olduğunu, davacının Yimpaş Holdinge bağlı Yimpaş Yozgat İhtiyaç Maddeleri Pazarlama ve Ticaret A.Ş.de yönetim kurulu üyeliği yaptığını, Yimpaş yolsuzluğu sebebiyle davacıyı eleştirdiğini, Türk Telekom'un hisselerini rehin bıraktıklarını, kar paylarını alıp götürdüklerini, buna karşılık kendi aldıkları kredi borcunu ödemeyerek, borcu Türkiye Cumhuriyeti bankaları ve Türkiye Cumhuriyeti devleti üzerinden Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarının üzerine yıkan Hariri

ailesine yönelik bugüne kadar etkili herhangi bir işlem yapılmadığını belirtmiştir. Başvurucuya göre, Hariri ailesi ve Suudi ortaklığı Türk Telekom'un içini boşaltırken hiçbir önlem alınmadığı gibi sonrasında da bu aileden borçların tahsil edilmesine yönelik ne gibi bir işlem yapıldığı bilinmemektedir. Davacının içinde bulunduğu yönetimin buna karşı önlem almasının ve Şirket kaynaklarının bu aile tarafından yurt dışına götürülmesine engel olmasının beklendiğini ancak bunun yapılmadığını beyan eden başvurucu ifadelerini temellendirmek amacıyla cevap dilekçesinde ticaret sicil kayıtlarını, Türk Telekom özelleştirme raporunu ve basında konuya ilişkin haberleri delil olarak sunmuştur.

8. Asliye Hukuk Mahkemesi davanın kısmen kabulüne ve 15.000 TL manevi tazminatın faiziyle başvurucudan tahsiline karar vermiştir. İlk derece mahkemesi buna dair gerekçesinde, tarafların siyasi konumları gereği kendilerine yöneltilen eleştirilere daha hoşgörülü yaklaşmak durumunda olduklarını vurgulamış; buna karşın başvurucunun davacı hakkındaki beyanlarının davacının siyaset kariyeri öncesinde yaptığı görevlere ilişkin olduğunu, kesin yargı şeklindeki ifadelerin eleştiri sınırlarını aştığını değerlendirmiştir.

9. Kararın istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesi, başvurucunun kullandığı ifadelerin ağırlığı, tarafların konumu, söz konusu basın açıklamalarının yapıldığı tarih itibarıyla paranın satın alma gücü ile özellikle de manevi tazminatın bir ceza olmadığı gibi mal varlığı hukukuna ilişkin bir zararın karşılanmasını da amaç edinmediği yönündeki ilkeler ışığında, Asliye Hukuk Mahkemesinin kararını kaldırarak, davanın kısmen kabulü ile 10.000 TL manevi tazminatın faiziyle başvurucudan tahsiline kesin olarak karar vermiştir. İfade özgürlüğü ile ilgili genel açıklamalara, siyasilerin kendilerine yöneltilen eleştirilere daha hoşgörülü davranmaları gerektiğine, ifade özgürlüğünün de meşru amaçlar doğrultusunda sınırlanabilen bir anayasal güvence olduğuna ve bu konudaki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına değinen Bölge Adliye Mahkemesinin somut olaya ilişkin değerlendirmesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... ifadelerinin ağır eleştiri veya değer yargısı olarak nitelendirilemeyeceği, davacının onur ve saygınlığını hedef alan kişilik haklarına saldırı niteliğinde olduğu, açıkça suç isnadında bulunulduğu, iddiaların eleştiri ve ifade özgürlüğü kapsamında kabul edilemeyeceği kanaatine varılmış olup, ilk derece mahkemesince davacı lehine manevi tazminata hükmedilmesinin usul ve yasaya uygun olduğu anlaşıldığından davalı tarafın aksi yöndeki istinaf itirazına itibar edilmemiştir."

10. Başvurucuya nihai karar 20/2/2023 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 3/3/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; mensubu olduğu partinin genel başkanına yönelik hortumcu ifadesini kullanan Cumhurbaşkanı yardımcısına karşı, mecliste bir basın toplantısı esnasında konunun kendisine sorulması üzerine mevcut bir tartışmaya dâhil olduğunu belirtmiştir. Başvurucu; meclis çatısı altında sarf ettiği ifadelerin geneline bakıldığında Türk Telekom'un özelleştirme süreci ile ilgili kamunun gündeminde geniş yer bulan eleştirilere değindiğini, kurumun değerinin çok altında bir fiyata özelleştirilmesinin tepki çektiğini, yine buradan hareketle Yimpaş Holding ile ilgili skandallara vurgu yaptığını, holding bünyesindeki şirketlerin halka arzı diye gurbetçilerden toplanan paraların ortadan kaybolması üzerine yaşanan mağduriyetin hâlen giderilmediğini ve davacının Yimpaş Holdinge bağlı bir şirketin yönetim kurulu üyesi olduğunun ticaret sicil kayıtlarından görüldüğünü, kendisinin iktidara

yakınlığı sebebiyle konunun üzerine gidilmediğini ve hak ettiği cezayı almadığını düşündüğünü yinelemiştir. Davacının kendisine yöneltilen eleştirilere cevap verebilecek konumda siyasi bir kişilik olduğunu savunan başvurucu, ifadeleri sebebiyle aleyhine manevi tazminata hükmedilmesinin adil yargılanma hakkı ile ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasındadır.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ifade özgürlüğü ile şeref ve itibar hakkı arasında adil bir denge kurulup kurulmadığının değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne cevabında başvuru formundaki ifadelerini tekrarlamış; yargı mercilerinin benzer uyuşmazlıklarda davacının iktidar partisinden olduğu davalarla muhalefet partisinden olduğu davalarda yeknesak bir yaklaşım sergilememeleri sonucunda uygulamada oluştuğunu ileri sürdüğü çifte standardı eleştirmiştir.

13. Başvuru, ifade özgürlüğü kapsamında incelenmiştir. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 26. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğünün demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olduğunu, toplumun ilerlemesi ve her bireyin gelişmesi için gerekli temel şartlardan birini oluşturduğunu daha önce pek çok kez ifade etmiştir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 33-35; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 42, 43). Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. İfade özgürlüğüne yönelik müdahalenin dayanağı olan 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 58. maddesinin kanunilik ölçütünü karşıladığı değerlendirilmiştir. Müdahalenin başkalarının şöhret veya haklarının korunmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır. Bu noktada müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ölçütü yönünden incelenmesi gereklidir.

15. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı bir müdahale olması gerekir (Bekir Coşkun [GK], §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın, §§ 70-72; AYM, E.2017/130, K.2017/165, 29/11/2017, § 18; AYM, E.2018/69, K.2018/47, 31/5/2018, § 15). Buna göre ifade özgürlüğüne yapılan bir müdahale, zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamıyorsa ya da zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamakla birlikte orantılı değilse demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir müdahale olarak değerlendirilemez.

16. Buna ilaveten, Anayasa'nın 26. maddesinde korunan ifade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olması gerekir (diğerleri arasından bkz. Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 58; Bekir Coşkun [GK], § 56; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 56; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 120; Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 60). Bunun için başvuruya benzer davalarda mahkemelerin taraflardan birinin ifade özgürlüğü ile diğerinin şeref ve itibarının korunması hakkı arasında adil bir denge sağlamaları hayati önem taşımaktadır. Şu hâlde, çözümlenmesi gereken esas mesele; somut olayda ilk derece mahkemesinin başvurucunun ifade özgürlüğü ile davacının şeref ve itibarının korunması hakkı arasında adil bir denge kurup kurmadığı, başvurucunun düşünce açıklamalarının bu sözlerin muhatabı olan kişinin şeref ve itibarını zedelediğini ikna edici bir biçimde ortaya koyup koyamadığı olacaktır. Çatışan bu iki hak arasında

dengeleme yapılırken kullanılması gereken ölçütler genel olarak şunlardır:

i. İfadelerin kim tarafından dile getirildiği (Nihat Zeybekci [1. B.], B. No: 2015/5633, 8/5/2019, § 29; Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], § 59),

ii. Hedef alınan kişinin kim olduğu, ünlülük düzeyi ve önceki davranışları yanında katlanması gereken eleştirinin sınırlarının sade bir vatandaşa göre daha geniş olup olmadığı (hedef alınan kişinin kamusal yetki kullanan bir görevli olması nedeniyle yapılan değerlendirmelerin bulunduğu kararlar için bkz. Ali Suat Ertosun (7) [2. B.], B. No: 2014/1416, 15/10/2015, § 36; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, §§ 128, 129; Nilgün Halloran [2. B.], B. No: 2012/1184, 16/7/2014, § 45; İlhan Cihaner (2) [1. B.], B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 82; Kadir Sağdıç [GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, §§ 60-66; hedef alınan kişinin siyasetçi olması nedeniyle yapılan değerlendirmelerin bulunduğu kararlar için bkz. Bekir Coşkun, §§ 66, 67; Ergün Poyraz (2) [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 56; Kemal Kılıçdaroğlu, §§ 59- 61),

iii. İfadelerin genel yarara ilişkin bir tartışmaya katkı sağlayıp sağlamadığı, kamuoyu ile diğer kişilerin düşünce açıklamaları karşısında sahip oldukları hakların ağırlığı (Bekir Coşkun, § 69; Çetin Doğan (2) [GK], B. No: 2014/3494, 27/2/2019, § 62; Ergün Poyraz (2), § 56; Kadir Sağdıç, §§ 60-66; İlhan Cihaner (2), §§ 66-73; Nihat Zeybekci, § 32),

iv. Kamuyu bilgilendirme değeri, toplumsal ilginin varlığı ve konunun güncel olup olmadığı (Seray Şahiner Özkan [1. B.], B. No: 2016/6439, 9/6/2021, § 44; İbrahim Okur (2) [1. B.], B. No: 2018/12363, 26/5/2021, § 28),

v. Şikâyetçinin kendisine yöneltilen ifadelere cevap verme olanağının bulunup bulunmadığı (Temel Coşkun [1. B.], B. No: 2017/1632, 29/1/2020, § 33; Şaban Sevinç (2) [1. B.], B. No: 2016/36777, 26/5/2021, § 42; Nihat Zeybekci, § 39),

vi. İfadelerin hedef alınan kişinin hayatı üzerindeki etkisi (Ali Suat Ertosun (2) [2. B.], B. No: 2013/1592, 20/5/2015, § 33; Hüseyin Kocabıyık [1. B.], B. No: 2020/15593, 22/11/2022, § 24),

vii. Yaptırıma konu edilen ifadelerin kullanıldıkları bağlamından kopartılıp kopartılmadığı (Nilgün Halloran, § 52; Bekir Coşkun, §§ 62, 63; Önder Balıkçı [2. B.], B. No: 2014/6009, 15/2/2017, § 45, Nihat Zeybekci, § 36),

viii. Başvurucunun yaptırıma maruz kalma endişesinin başvurucu üzerinde caydırıcı etki yaratıp yaratmayacağı (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Ergün Poyraz (2), § 79; Kemal Kılıçdaroğlu (3) [2. B.], B. No: 2015/1220, 18/7/2018, § 71),

ix. Dava konusu söylemlerin maddi vakıaların açıklanması veya değer yargısı olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği (Durmuş Fikri Sağlar (2) [GK], B. No: 2017/29735, 17/3/2021, § 50; Deniz Karadeniz ve diğerleri [GK], B. No: 2014/18001, 6/2/2020, §§ 48-49).

17. Eldeki başvuruda, ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin ulaşılmak istenen meşru amaç karşısında demokratik toplumda zorunlu sosyal bir ihtiyacı karşılayıp karşılamadığı ve orantılı olup olmadığı, ilk derece ve istinaf mahkemesinin kararlarının bu konuda -yukarıda belirtilen dengeleme ölçütlerinden davaya uygulanabilir olanları gözeten- ilgili ve yeterli bir gerekçeye sahip olup olmadığı üzerinden belirlenecektir. Anayasa Mahkemesi; somut olayın koşullarında başvurucunun ihtilaflı ifadeleri sebebiyle manevi tazminat ödemesinin bir ihtiyaca karşılık gelip gelmediğini, meşru amaçla orantılı olup olmadığını, bunu haklı göstermek için ortaya konan gerekçenin Anayasa Mahkemesince sıklıkla ifade edilen ve

yukarıda açıklanan ölçütleri karşılayan, ilgili ve yeterli bir gerekçe olarak görünüp görünmediğini davanın bütününe bakarak değerlendirecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], § 58; Bekir Coşkun [GK], § 56; Tansel Çölaşan [1. B.], § 56; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], § 120).

18. Başvurucu ihtilaflı sözleri sarf ettiği dönemde ana muhalefet partisinin grup başkanvekilidir. Yine başvurucunun mezkûr ifadeleri yönelttiği davacı da tanınan bir siyasetçi ve bürokrat olup o tarihlerde Cumhurbaşkanı yardımcısı olarak görev yapmaktadır. Ana muhalefet partisinin genel başkanı ile davacı arasındaki polemiğe başvurucunun müdâhil olduğu dikkate alındığında, uyuşmazlık konusu ifadelerin politik bir tartışma ekseninde sarf edildiği açıktır.

19. Bu noktada siyasetçilerin veya milletvekillerinin aralarında geçen tartışmalarda tarafların ifade özgürlüğünden çok daha geniş bir şekilde yararlanacağı hatırlanmalıdır. Zira siyasi tartışmaların serbestliği demokratik toplum idealinin merkezinde yer alan bir ilkedir. Seçmenlerini temsil eden, onların taleplerini, endişelerini ve düşüncelerini politik alana aktaran ve çıkarlarını savunan, seçilmiş kimseler için ifade özgürlüğünün özellikle değerli olduğu açıktır. Bu sebeple müdahale, eğer bir siyasetçinin ve özellikle muhalefet partisinin bir üyesinin ifade özgürlüğüne yönelik ise başvurunun çok daha sıkı bir denetimden geçirilmesi gerekmektedir. Buna ilaveten mevcut başvuru konusu olaylar halka mal olmuş kişiler olarak hareket eden kamusal ilginin odağındaki siyasetçiler arasında geçtiği için kabul edilebilir eleştiri sınırları, sıradan bir kimse ile karşılaştırıldığında daha geniştir (Bilal Uçar [1. B.], B. No: 2019/10122, 21/9/2022, § 19; Mustafa Hidayet Vahapoğlu [1. B.], B. No: 2019/19608, 22/2/2022, § 40).

20. Başvurucu; alaycı, sert, abartılı hatta muhatabı açısından rahatsız edici olduğu kabul edilebilecek ifadeler eşliğinde kamu menfaatine ilişkin bir meselede bazı olgusal isnatlarda bulunmuştur. Buna ilişkin cevap dilekçesinde bazı deliller de sunduğu açıktır. Buna karşın ilk derece mahkemesi, bunları değerlendirmeye almaksızın "ifadelerinin davacının siyasi kişiliği öncesine ait olarak politik meseleyi aşarak dışına çıkan, kesin yargı şeklinde ifadelerin, suç isnadı içerir ve eleştiri sınırlarını aşar şekilde, davacının onuru, şerefi ve saygınlığı yönünden davacının kişilik haklarına saldırı teşkil eder mahiyette olduğu" değerlendirmesini yapmıştır. İstinaf makamı ise başvurucunun açıkça suç isnadında bulunduğu, iddiaların eleştiri ve ifade özgürlüğü kapsamında kabul edilemeyeceği kanaatine varmış; manevi tazminat miktarı bakımından ilk derece mahkemesi kararına müdahale etmiştir. Oysa bir siyasetçi siyasi arenaya çıkarak kamusal alandaki bütün eylemlerini, geçmiştekiler de dâhil olmak üzere, kamunun gözlemine ve denetimine sunmayı göze almış kimsedir. Nitekim davacının bir zamanlar yönetim kurulunda yer aldığı anlaşılan bir şirketin bazı yolsuzluklara karıştığı yönünde çeşitli iddiaların olduğu, buna yönelik çeşitli yayın organlarınca yapılan haberlerin bulunduğu yönündeki başvurucunun savunmalarının yargı mercilerince değerlendirilmediği de dikkate alındığında, başvurucunun açıklamalarının sebepsiz ve tümüyle keyfî kişisel bir saldırı oluşturduğunu kabul etmek mümkün görünmemektedir.

21. Yukarıdaki tespitlere karşın yargı mercileri, başvuruya konu ifadelerin kullanıldığı dönemdeki koşulları, ifadenin bağlamını, dile getirilme şeklini ve nedenini, söylenen sözlerin arka planı olup olmadığını, davacının önceki davranışlarını, açıklamaların kamusal bir tartışma ekseninde gerçekleşip gerçekleşmediğini, ihtilafa konu ifadelere muhatabın cevap verme imkânının bulunup bulunmadığını değerlendirmeksizin ve tarafların toplumsal konumunu tartışmadan başvurucunun davacı hakkındaki ifadelerinin kişilik haklarına saldırı

teşkil ettiği sonucuna varmıştır. Bu sebeple yargı mercilerinin başvurucu aleyhine manevi tazminata hükmedilmesine dair ileri sürdüğü gerekçeler, başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahale için ilgili ve yeterli olarak kabul edilemez. Sonuç olarak başvurucunun ifade özgürlüğü ile davacının şeref ve itibarının korunması hakkı arasında adil bir denge kurulduğundan bahsedilemeyeceği değerlendirilmiştir.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucu ihlalin tespiti, yeniden yargılama ile 20.692 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. Ayrıca başvurucuya manevi zararları karşılığında net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine, maddi tazminat talebinin ise ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılması amacıyla Ankara 25. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2020/577, K.2021/574) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 1.480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ESRA ARIKAN

B. No: 2023/19166 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/19166

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ESRA ARIKAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/19166)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Yusuf KARABULAK

Başvurucu : Esra ARIKAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda yazılan bir dilekçede yer alan ifadeler nedeniyle disiplin cezası verilmesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Marmara Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) hükümlü olarak bulunmaktadır.

3. Başvurucu, kaldığı odada ısınma ve sıcak su sorunları yaşadığını belirterek Ceza İnfaz Kurumu müdürüne hitaben 27/12/2022 tarihinde bir dilekçe yazmıştır. Dilekçede "Sayın Müdürüm, ben sizi Allah'a havale ediyorum (İnancınız var mı bilmiyorumda) Dilerim Allah'tan evinizde ısınamazsınız, dilerim Allah'tan bana yaşattığınızı yaşarsınız. Kalorifer, sıcak su, sürekli ikisinde sorun yaşatıyorsunuz ya günlerce sıcak susuz bırakıyorsunuz ya da kalorifer peteklerini kısıyorsunuz. Allah'tan bulun." ifadelerine yer vermiştir.

4. Ceza İnfaz Kurumunca dilekçede yer alan ifadelerden dolayı başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatılarak savunması istenmiştir. Başvurucu savunmasında; dilekçede yer alan beyanların kendisine ait olduğunu, kaldığı odada kötü muameleye maruz bırakıldığını, dilekçelerinin dikkate alınmadığını, bir makamın zulmetmek için kullanıldığını, sığınacak kimse bulamayarak sorunlarını Allah'a yakardığını, dile getirdiği sözlerin ifade özgürlüğü kapsamında olduğunu belirtmiştir.

5. Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığı (Disiplin Kurulu) disiplin soruşturması sonucunda başvurucunun sözlerinin beddua niteliğinde olduğunu belirterek 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 40. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendinde düzenlenen kurum görevlilerine karşı uygunsuz söz sarf etme veya davranışta bulunma eylemini gerçekleştirdiği gerekçesiyle başvurucuya bir ay bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası verilmesine karar vermiştir.

6. Başvurucu, Disiplin Kurulunun kararına karşı soruşturma aşamasındaki savunmasına benzer açıklamalarla Silivri 1. İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği / Hâkimlik) şikâyette bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği, başvurucunun şikâyetini 20/1/2023 tarihinde reddetmiştir. Hâkimlik kararında, başvurucunun kurum müdürüne hitaben yazdığı dilekçesinde bahsi geçen sözlerinin nezaket dışı, rahatsız edici boyutta olduğu, hükümlünün savunmalarında değindiği sorunlar konusunda haklı olup olmamasının sözlerini meşru kılmayacağı, eyleminin sübutuna ilişkin kabulde bir isabetsizlik bulunmadığı gerekçesine yer vermiştir.

7. Başvurucu, Hâkimlik kararına itiraz etmiştir. Silivri 1. Ağır Ceza Mahkemesi, İnfaz Hâkimliği kararının usul ve kanuna uygun olduğundan bahisle itirazı 21/2/2023 tarihinde reddetmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 3/3/2023 tarihinde tebellüğ ettikten sonra 6/3/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyonca adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. İfade Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia Yönünden

10. Başvurucu; şikâyetlerinin dikkate alınmadığını, dilekçesinde inancına uygun kanaat ve düşüncelerini dile getirdiğini, beddua sebebiyle cezalandırılamayacağını, bedduanın kanunda suç olarak tanımlanmadığını iddia ederek kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesi ile ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve başvuruya konu olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında idareye sunduğu dilekçedeki sözlerinin serzenişten ibaret olduğunu ve ifade özgürlüğünden faydalanması gerektiğini ileri sürerek genel hatlarıyla başvuru formunda yer alan iddialarını tekrarlamıştır.

12. Somut olayda başvurucu, ceza infaz kurumu müdürüne hitaben yazdığı dilekçedeki sözleri nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırılmıştır. Başvuruya konu olayda başvurucu, düşüncelerini yazıyla açıklamış; söz konusu dilekçeyi düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün bir aracı olarak kullanmıştır (Ali Sarıbey (2) [1. B.], B. No: 2019/14946, 10/5/2023, § 19). Bu nedenle mevcut koşullar altında başvurunun ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır (benzer değerlendirme için bkz. Ali Sarıbey (2), § 31).

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul

edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Ceza İnfaz Kurumu müdürüne hitaben yazdığı dilekçedeki sözleri nedeniyle hakkında disiplin cezası uygulanan başvurucunun ifade özgürlüğüne bir müdahalede bulunulmuştur.

15. Müdahaleye dayanak olan 5275 sayılı Kanun'un 40. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı, müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması meşru amacı kapsamında kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bundan sonra yapılması gereken, müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığını değerlendirmektir. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı bir müdahale olması gerekir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72; Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45).

16. Herkes gibi hükümlü ve tutuklular da Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65) ve bu bağlamda ifade özgürlüğüne de sahiptir (Murat Karayel (5) [2. B.], B. No: 2013/6223, 7/1/2016, § 27). Öte yandan ifade özgürlüğünün mutlak bir hak olmadığı ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sebeplerle sınırlandırılabileceği unutulmamalıdır. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi kurumda güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda mahpusların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebilecektir (Murat Karayel (5), § 29).

17. Disiplin suç ve cezaları yönünden genel hüküm niteliğinde olan 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesi uyarınca kanun kapsamındaki bir disiplin suçunun oluşabilmesi ve cezasının uygulanabilmesi için sadece her bir disiplin suçu yönünden belirlenen özel hükümdeki şartların gerçekleşmesi yeterli olmayıp ayrıca 37. maddedeki şartların da gerçekleşmesi gerekmektedir. 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesine göre ceza infaz kurumunda düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından kanun, tüzük, yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumları, kusurlu olarak ihlal ettiğinde eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre hükümlü hakkında kanunda belirtilen disiplin cezaları uygulanacaktır (AYM, E.2013/6, K.2013/111, 10/10/2013; Memiş Berber [1. B.] , B. No: 2017/38744, 20/10/2021, § 22).

18. Bu doğrultuda Anayasa Mahkemesi, ceza infaz kurumunda yapılacak bir eylemin 5275 sayılı Kanun'un 39. ile 44. maddeleri arasında öngörülen disiplin suçunu oluşturduğu açık olsa dahi bu durumun disiplin cezası verilmesi için tek başına yeterli olmayacağını, eylemin ceza infaz kurumundaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde gerçekleştirilmesi gerektiğini kabul etmiştir (AYM, E.2013/6, K.2013/111, 10/10/2013; Murat Karayel (5), §§ 43, 44; Cihat Özdemir [2. B.], B. No: 2015/214, 9/5/2018, § 22). Dolayısıyla somut olayda başvurucunun yazdığı dilekçede yer alan sözlerin kurumdaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek nitelikte kabul edilmesinin mümkün olup olmadığı incelenmelidir.

19. Somut olayda başvuruya konu dilekçesinde kurum müdürüne karşı uygunsuz sözler kullandığından bahisle başvurucu hakkında disiplin cezası uygulanmıştır. Başvurucunun cezalandırılmasına neden olan dilekçedeki ifadeleri ilgili idare, beddua olarak

değerlendirmiş (bkz. § 5), İnfaz Hâkimliği de nezaket dışı ve rahatsız edici olarak kabul etmiştir (bkz. § 6). Başvurucunun dilekçede kaleme aldığı sözlerin bağlamına bakıldığında esasen tutma koşullarının yetersizliğinden Kurumun en üst amirine bir yakınmada bulunulduğu, bunun ötesinde salt kişisel bir saldırı amacıyla hareket edildiğinin söylenemeyeceği anlaşılabilmektedir. Buna karşın, yargılama makamlarınca sadece sözlerin nezaketsiz olmasına odaklanılmış ve başvurucunun savunmasında ve şikâyet dilekçesinde belirttiği Ceza İnfaz Kurumunda yaşanan sorunlar gözönüne alınarak değerlendirmede bulunulmamıştır. Ayrıca, başvurucunun hangi sözlerin hangi nedenlerle kurum müdürünün katlanma eşiğini aşacak nitelikte uygunsuz olarak kabul edildiği de yeterli bir gerekçeyle ortaya konulmamıştır (benzer değerlendirme için bkz. Ali Sarıbey (2), § 37). Dahası, başvurucunun söz konusu dilekçede kullandığı ifadelerin kurum düzeni ve güvenliği üzerindeki etkisine ilişkin de bir değerlendirme yapılmamıştır.

20. Sonuç olarak somut olayda başvurucunun yazdığı dilekçeyle kurum müdürüne uygunsuz söz sarf etme eylemini işlediği, sözlerin bağlamıyla birlikte ele alınarak açıklanamamıştır. Bunun yanında başvurucunun 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesinde öngörülen kurumda düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması için zorunlu mevzuat ve emirleri ihlal ettiği de Disiplin Kurulu ve derece mahkemelerince ortaya konulamamıştır (Ali Sarıbey (2), § 38).

21. Anayasa Mahkemesi ifade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerinin ilgili ve yeterli olup olmadığını denetler (diğerleri arasından bkz. Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.] , B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 58; Bekir Coşkun, § 56; Tansel Çölaşan, § 56; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 120; Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 60; hükümlü ve tutuklulara uygulanan disiplin cezaları bağlamında bkz. Eşref Arslan [2. B.], B. No: 2014/14655, 18/7/2018, §§ 50-54; Abdulhamit Babat (3) [1. B.], B. No: 2015/3370, 9/1/2020, §§ 33-37). Başvuruya konu olayda idare ve derece mahkemeleri, başvurucunun eylemi nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırılmasının zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığını ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gösterememiştir. Bu nedenle başvurucunun ifade özgürlüğüne bir ay bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası vermek suretiyle yapılan müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olduğunun söylenemeyeceği değerlendirilmiştir (Ali Sarıbey (2), § 39).

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

23. Başvurucu İnfaz Hâkimliğine avukatla savunma yapma isteğinde bulunduğunu ancak duruşma tarihine bir gün kala duruşmanın tebliğ edildiğini, 15 günde bir telefon açma hakkı olduğu için avukatına haber veremediğini, ek süre talebinin kabul edilmediğini iddia ederek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. İfade özgürlüğü şikâyeti yönünden ulaşılan sonuç ve giderim gözetildiğinde başvurucunun bu iddialarının ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia Yönünden

24. Başvurucu; Ceza İnfaz Kurumu yönetimince transseksüel birey olduğu için kendisine sıcak su verilmediğini, kaloriferlerin yakılmadığını, fiziksel ve psikolojik olarak kötü muameleye maruz kaldığını belirterek işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

25. Bakanlık bu iddiaya karşılık görüşünde; kötü muamele yasağının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede görüş yazısında detaylarına yer verilen Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir. Başvurucu Bakanlık görüşüne karşı beyanında genel hatlarıyla başvuru formunda yer alan iddialarını yinelemiştir.

26. Başvurucunun söz konusu iddiasının incelenebilmesi için başvurucunun kendisiyle benzer durumdaki kişilere yönelik farklı uygulamaların meşru bir temeli olmaksızın ırk, renk, cinsiyet, din, dil vb. ayrımcı bir nedene dayandığını somut bir biçimde ortaya koyması gerekir. Başvurucu ise belirtilen bu nedenlerle kendisine farklı bir muamele yapıldığını ortaya koyamamıştır. Bu sebeple söz konusu iddia yönünden de bir ihlalin olmadığının açık olduğu sonucuna varılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

28. Başvurucu; ihlalin tespiti ile miktar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

29. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

30. Bununla birlikte yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında ve eski hâle getirme kuralı çerçevesinde başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

Ç. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Silivri 1. İnfaz Hâkimliğine (E.2023/354, K.2023/332)

GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EMRAH DEĞİRMENCİ

B. No: 2023/19914 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/19914

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EMRAH DEĞİRMENCİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/19914)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Abdurrahman Remzi AKPINAR

Başvurucu : Emrah DEĞİRMENCİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mahpus olan eşlerin ziyaret hakkı olan çocuklarıyla aynı anda görüş yapabilmelerine izin verilmemesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu; başvuruya konu olayın gerçekleştiği tarihlerde silahlı terör örgütüne üye olma suçu kapsamında hükümlü olarak Elmalı T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Kurum) bulunmaktadır. Başvurucunun mahpus olan eşi de aynı yerleşkededir.

3. Başvurucu; aynı yerleşkede bulunan eşiyle ve ziyaretçi olarak gelen çocuklarıyla aynı anda görüşme yapabilme taleplerinin reddedildiğini, söz konusu uygulamanın aile ilişkilerine zarar verdiğini belirterek 26/1/2023 tarihinde Elmalı İnfaz Hâkimliğine (Hâkimlik) şikâyet dilekçesi sunmuştur. Dilekçede; aynı Ceza İnfaz Kurumu yerleşkesinde tutulan eşiyle görüştüğünde çocuklarıyla görüşemediğini, çocuklarıyla görüş yaptığında da eşiyle görüşemediğini belirterek bu durumun aile hayatına zarar verdiğini ileri sürmüştür.

4. Hâkimlik 10/2/2023 tarihinde başvurucunun şikâyetinin reddine karar vermiştir. Ret kararında talebin kabul edilmesi hâlinde kurum düzeninin sağlanmasının zorlaşacağı ve kurum disiplin ve düzeninin bozulabileceği gerekçesiyle şikâyetin reddedildiği görülmektedir.

5. Başvurucu, bu karara itiraz etmiştir. Elmalı Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) usule ve kanuna aykırı bir husus bulunmadığı gerekçesiyle 27/2/2023 tarihinde itirazı kesin olarak reddetmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 3/3/2023 tarihinde öğrendikten sonra 15/3/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurucu, 8/2/2024 tarihinde denetimli serbestliğe nakledilerek tahliye edilmiştir.

8. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucunun adli yardım talebi bulunmaktadır. Ödeme gücünden yoksun olduğunu belirten başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucu; iki çocuğunun bulunduğunu, mahpus olan eşi ile çocukları ya da ailesi arasında görüş yapma konusunda tercihte bulunmak zorunda kalması nedeniyle aile bütünlüğünün zarar gördüğünü, söz konusu uygulamanın kendisini ve çocuklarını manevi olarak yıprattığını, çocuklarının menfaatlerinin dikkate alınmadığını ifade etmiştir. Başvurucu; ayrıca Ağır Ceza Mahkemesinin gerekçesiz bir şekilde itirazını reddettiğini belirterek aile hayatına saygı hakkı, gerekçeli karar hakkı ve haberleşme özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun aile hayatına saygı hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Başvuru, aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa Mahkemesi, Süleyman Kurt ([1. B.], B. No: 2019/19455, 2/3/2023) başvurusunda devletin mahpusların ailesi ve yakınlarıyla iletişimini devam ettirecek önlemleri almasının pozitif yükümlülüklerinin bir gereğini oluşturduğunu ancak hukuka uygun bir tutulmadan kaynaklanan kaçınılmaz sonuçlar nedeniyle aile hayatı kapsamındaki temasın sınırlandırılmasının doğal olduğunu vurgulamıştır. Kararda devletin aile hayatına saygı hakkının gereklerinin mümkün olan ilk fırsatta yerine getirilmesi ve mahpusların ailesiyle olan temasının hızlı şekilde yeniden sağlanması konusunda pozitif yükümlülüklerinin olduğunu, birtakım teknik ya da fiziki olanakların bulunmamasının mahpusun ailesiyle asgari şekilde iletişim ve temas kuramamasına gerekçe olarak gösterilemeyeceğini ifade etmiştir. Devletin bu asgari iletişimin sağlanması konusundaki yükümlülüğünü gerektiğinde uygun vasıtalar aracılığıyla yerine getirmesi gerektiğini ve tüm işlem ve eylemlerde Anayasa'nın 41. maddesinde ifade edilen çocuğun yüksek yararının gözetilmesinin vazgeçilmez olduğunu belirtmiştir (Süleyman Kurt, §§ 14, 15).

15. Süleyman Kurt kararında aynı ceza infaz kurumu yerleşkesinde tutulan eşlerin küçük yaştaki çocuklarıyla aynı anda görüşebilmelerine ilişkin talebin kamusal makamlarca katlanılması ve yerine getirilmesi gereken makul bir külfet olarak kabul edilmesi

gerektiğine ve bu talebin yerine getirilmemesinin devletin aile hayatına saygı hakkı bağlamındaki pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediğinin tespiti için yeterli kabul edileceğine hükmedilmiştir (Süleyman Kurt, §§ 19, 20).

16. Somut olayda başvurucu, hem kendisiyle aynı ceza infaz yerleşkesinde mahpus olarak bulunan eşiyle hem de çocuklarıyla aynı anda görüşme yapma talebinde bulunmuştur. Başvurucunun söz konusu talebi, kabul edilmesi hâlinde kurum düzeninin sağlanmasının zorlaşacağı ve kurum disiplin ve düzeninin bozulabileceği, dolayısıyla uygulamanın mevzuata uygun olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

17. Sonuç olarak başvurucunun eşi ve çocuklarıyla aynı anda görüşme talebi değerlendirilirken çocukların üstün yararının neyi gerektireceği hususunda idari ve yargısal makamlarca bir inceleme yapılmadığı, talebin mevcut koşullar gözönüne alınmadan ve hiçbir somut değerlendirme yapılmadan reddedildiği görülmektedir. Çocukların üstün yararı dikkate alınmadan ilgisiz ve yetersiz gerekçelerle karar verilmesi, çocukların ailesiyle olan temasının yeterli şekilde sağlanması ve aile birliğinin korunması konusunda devlete yüklenen pozitif yükümlülüklere aykırılık oluşturmaktadır. Dolayısıyla Süleyman Kurt kararında ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durumun bulunmadığı ve aile hayatına saygı hakkının gerektirdiği adımların atılmaması nedeniyle öngörülen anayasal yükümlülüklerin gerisinde kalındığı değerlendirilmiştir.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucu; ihlalin tespiti ile 500.000 TL maddi ve 1.000.000 TL manevi tazminata hükmedilmesi talebinde bulunmuştur.

20. Başvurucunun tahliye olduğu görülmekle ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

21. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin

sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için Elmalı İnfaz Hâkimliği (E.2023/342, K.2023/463) ile Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖMER SUVEYD

B. No: 2023/24183 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/24183

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖMER SUVEYD BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/24183)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Ömer SUVEYD

Vekili : Av. Kerim ALTINTAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, istinaf başvuru süresinin tefhimden itibaren başlatılarak istinaf talebinin süre yönünden reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

2. Gaziosmanpaşa Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucu hakkında 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'na muhalefet suçundan soruşturma başlatmıştır.

3. Başsavcılık başvurucunun 5607 sayılı Kanun'a muhalefet suçundan cezalandırılması talebiyle 11/11/2020 tarihli iddianameyi düzenlemiştir. İddianamede; başvurucunun yurt dışından ülkemize hava yolu ile giriş yaptığı sırada sırt çantasında ve valizlerinde yapılan kontrolde brüt ağırlığı toplam 650 gram olan işlenmemiş külçe altın tespit edildiği belirtilerek bu şekilde gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın kaçak eşyaları yurt dışından Türkiye'ye getiren başvurucunun üzerine atılı suçu işlediği ileri sürülmüştür.

4. İddianamenin kabulüyle açılan dava, Gaziosmanpaşa 1. Asliye Ceza Mahkemesinde

(Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Yargılama toplamda dört celse sürmüştür. Mahkeme; suça konu eşyaları gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın ülkeye soktuğunun sabit olduğu gerekçesiyle başvurucunun 5607 sayılı Kanun'a muhalefet suçundan 1 yıl 3 ay hapis ve 37.500 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına, verilen hapis cezasının TCK'nın 51. maddesi uyarınca ertelenmesine, suça konu kaçak eşyaların müsaderesine 11/2/2022 tarihinde karar vermiştir. Gerekçeli kararda hükmün son kısmında sanık müdafiine tefhim tarihinden itibaren 7 gün içinde istinaf kanun yolunun açık olduğu belirtilmiştir.

5. Mahkemenin gerekçeli kararı başvurucu müdafiine 16/4/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir.

6. Başvurucu müdafii 1/3/2022 tarihinde istinaf başvuru dilekçesi sunmuştur. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 14. Ceza Dairesi (İstinaf Dairesi) kanunen öngörülen yasal 7 günlük süreden sonra istinaf talebinde bulunulduğu gerekçesiyle 12/1/2023 tarihinde istinaf kanun yolu başvurusunun reddine karar vermiştir.

7. Başvurucu müdafii, İstinaf Dairesinin kararına karşı itiraz kanun yoluna başvurmuştur. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 15. Ceza Dairesi 8/2/2023 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir.

8. Başvurucu, itirazın reddi kararını 16/2/2023 tarihinde öğrenmiş ve 20/3/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu, gerekçeli karar tebliğ edilmeden tefhim dikkate alınarak istinaf başvurusunun süre yönünden reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunan başvurucu, başvuru formunda ileri sürdüğü itirazlarını yinelemiştir.

12. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa Mahkemesi 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 273. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "istinaf isteminin…hükmün açıklanmasından itibaren…" yapılacağını düzenleyen kurala ilişkin yapılan başvuruda anılan kuralı anayasallık denetimine tabi tutmuştur. Bu bağlamda, hükmün gerekçesiyle birlikte açıklanmadığı sadece hüküm sonucunun tefhim edildiği durumlarda, istinaf kanun yoluna başvuru süresini hükmün açıklanmasından itibaren başlatan ve kanun yoluna başvuracak tarafa öncelikle süre tutum dilekçesi, gerekçeli kararın tebliğinden sonra ise istinaf nedenlerini bildirir ikinci bir dilekçe sunma zorunluluğu öngören kuralın ulaşılmak istenen amaç bakımından zorunlu olmadığı, mahkemeye erişim hakkına gerekli olmayan bir sınırlama getirdiği belirtilmiştir. Kanun yoluna başvuru süresi hükmün açıklanmasından,

başka bir ifadeyle tefhim tarihinden itibaren başlatılacaksa taraflara tefhim edilen kararın hüküm kısmına dayanak oluşturacak hukuki bir gerekçenin bulunmasının zorunlu olduğu ifade edilmiştir. Kanun yoluna başvuru süresinin hükmün tefhimiyle başladığı durumlarda, hükmün gerekçesini bilmeyen tarafın istinaf kanun yoluna başvuru hakkını gereği gibi kullanabileceğinin söylenemeyeceği, başvurucunun istinaf kanun yoluna başvurma hakkını gereği gibi kullanabilmesi için kararın hangi gerekçe ile verildiğini bilmesi gerektiğine değinilmiştir. Nitekim kanun yolunda ileri sürülecek istinaf sebeplerinin hükmün yalnızca sonucuyla değil gerekçesiyle de ilgili olabileceği bu bakımdan ceza yargılamasında esaslı belgelerden olan ve hükmün maddi ve hukuki temelini oluşturan gerekçeyi içeren hükmün kanun yoluna başvuru hakkını kullanabilmesi için taraflara bildirilmesi gerekeceği sonucuna ulaşarak kuralın iptaline karar vermiştir (AYM, E.2022/144, K.2023/137, 26/7/2023, bkz. §§ 45, 50).

15. Anayasa Mahkemesi Hüseyin Volkan Kurt ([GK], B. No: 2019/42687, 8/3/2023) kararında mahkemeye erişim hakkı kapsamında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi somut başvuru ile benzer nitelikteki ihlal iddialarını medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin yargılamalar yönünden incelediği Rüstem Gül ([2. B.], B. No: 2021/26038, 22/11/2023) kararında, gerekçesi açıklanmamış bir hükmün tefhim edilmiş sayılmayacağını, gerekçeli karar tebliğ ya da tefhim edilmeden kanun yoluna başvurma süresinin başlamayacağını belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi; başvurucunun kısa kararla birlikte kararın gerekçesini öğrenemediği, dolayısıyla karar gerekçesini bilmeyen başvurucudan kısa kararın tefhiminden itibaren istinaf kanun yoluna başvurmasını beklemenin başvurucuya ağır bir külfet yüklediği bu durumda kanun yolu merciinin somut olayın şartlarında istinaf süresini, ilk derece mahkemesi kararının gerekçesini açıklamadan tefhim tarihinden itibaren başlatmasına ilişkin yorumunun öngörülemez nitelikte olduğu, başvurucunun katlanmak zorunda kaldığı külfetin hedeflenen meşru amaçla orantısız olduğu, müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşmıştır (anılan kararda bkz. §§ 41, 42).

16. Somut olayda İstinaf Dairesi, başvurucunun yüzüne karşı verilen (tefhim edilen) hükme karşı -yedi günlük- yasal süre geçtikten sonra istinaf talebinde bulunulduğu gerekçesiyle istinaf isteminin reddine karar vermiştir.

17. Başvuru konusu olayda, başvurucu kısa kararın tefhimi ile birlikte kararın gerekçesini öğrenememiştir. Öte yandan gerekçeli kararın da başvurucu müdafiine 16/4/2022 tarihinde tebliğ edildiği anlaşılmaktadır. Bu kapsamda karar gerekçesini öğrenemeyen başvurucudan kısa kararın tefhiminden itibaren istinaf kanun yoluna başvurmasını beklemek, öngörülemez bir yorum olacak ve bu durum başvurucuya hedeflenen meşru amaçla orantısız bir külfet yükleyecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz Rüstem Gül, § 42).

18. Öte yandan olay tarihinde yürürlükte bulunan -7499 sayılı Kanun'la 5271 sayılı Kanun'da yapılan ve 1/6/2024 tarihinde yürürlüğe giren değişiklikler öncesinde- 5271 sayılı Kanun'un 273. maddesi uyarınca istinaf kanun yoluna başvurmak için istinaf talebinin hükmün açıklanmasından itibaren yedi gün içinde yapılacağı belirtilmiştir. Ancak 1/6/2024 tarihinde yürürlüğe giren değişikliklerle birlikte “hükmün açıklanmasından itibaren yedi gün” ibaresi “hükmün gerekçesiyle birlikte tebliğ edildiği tarihten itibaren iki hafta” şeklinde değiştirilmiştir.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

20. Başvuruda mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden ulaşılan sonuç ve uygun görülen giderim gözetilerek adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetler ile mülkiyet hakkına ilişkin şikâyet hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

22. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

Ç. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Gaziosmanpaşa 1. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2020/1392, K.2022/224) GÖNDERİLMESİNE,

D. 1480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SELMA TOPAL

B. No: 2023/28510 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/28510

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SELMA TOPAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/28510)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Selma TOPAL

Vekili : Av. Kürşad KARADENİZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Balıkesir Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucu hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması'na (FETÖ/PDY) üye olma suçundan soruşturma başlatmıştır.

3. Başvurucu; soruşturma aşamasında müdafi huzurunda verdiği ifadesinde sınava kısa bir süre kala polis memuru O.Ş.nin yanlarına gelerek kendisini, eşi ve M.S.Ç.nin birlikte bulundukları bir ortamda komiser yardımcılığı sınavına yönelik bir çalışma ortamına davet ettiğini, O.Ş. ile birlikte bu çalışma ortamına katılmak üzere eşi, kendisi ve M.S.Ç.nin sınava az bir zaman kala Balıkesir il merkezinde bir eve gittiklerini, laptop ve projeksiyon cihazı ile duvara yansıtılarak kendilerine birtakım sorular gösterilmeye başlandığını, soruların gösterildiği sırada o evde bulunan şahsın yansıdaki soruların geçmiş yıllarda sorulan sorular olduğunu söylediğini, burada iki saat kadar çalışmaya devam ettiklerini, daha sonra Balıkesir il merkezinden ayrıldıklarını beyan etmiştir.

4. Başvurucunun eşi S.T. soruşturma aşamasında müdafi eşliğinde verdiği ifadesinde; eşi Selma Topal'ın da bulunduğu Balıkesir'deki bir evde sınav sorularının kendilerine gösterildiğini, Kur'an-ı Kerim'e el bastırarak orada olanların kimseye anlatılmaması söylenerek yemin ettirildiğini, bu soruların iki veya üç tanesi hariç diğerlerinin sınavda çıktığını beyan etmiştir.

5. Başsavcılık, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 14/10/2016 tarihli iddianameyi düzenlemiştir. İddianamede; komiser yardımcılığı sınavı öncesinde soruların örgüt tarafından başvurucuya verilmesiyle komiser yardımcısı olduğu gözönüne bulundurularak üzerine atılı suçu işlediği ileri sürülmüştür.

6. İddianamenin kabulüyle açılan dava, Balıkesir 2. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Yargılama toplamda 45 celse sürmüştür. Başvurucu beşinci celsede alınan savunmasında özetle; örgütün geçmiş yıllarda sohbetlerine, toplantılarına veya bir etkinliğine katılmadığını, O.Ş. adındaki meslektaşının kendisine Balıkesir'de komiser yardımcılığı sınavına girecek olan meslektaşların hazırlandığı yine kendi kaynak kitaplarından, geçmiş yıllara ait sorulardan derlenmiş bir hazırlık çalışması olduğunu söylediğini, eşiyle ve M.A.yla birlikte bu hazırlık çalışmasına gittiğini, gittiği evde masanın üstünde bir sürü soru bankası ve fotokopi kağıtlarında geçmiş yıllarda derlenmiş soruların olduğunu, kendisine bu sorulara benzer soruların çıkabileceğinin söylendiğini, soruların yansıtılarak gösterildiğini, gösterilen soruların aynısının veya benzerlerinin sınavda çıkmadığını, terör örgütü üyesi olmadığını beyan etmiştir.

7. Beşinci celsede başvurucunun eşi olan S.T. savunmasında özetle; O.Ş.nin sınava hazırlığa yönelik bir programın olduğunu söylemesi üzerine eşi olan başvurucu ile birlikte Balıkesir'e geldiklerini, M.A.yla buluştuklarını, M.A.nın soruları kendilerine bir evde gösterdiğini beyan etmiştir.

8. Diğer yandan Başsavcılık 14/10/2019 tarihinde başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçlarından cezalandırılması talebiyle iddianame düzenlemiştir. İddianamede özetle; başvurucunun komiser yardımcılığı sınavından önce diğer örgüt mensuplarından soru ve cevapları elde ederek haksız bir şekilde sınavı kazandığını ve akabinde komiser yardımcısı olarak atandığını, usulsüz atandığı kamu görevi nedeniyle haksız şekilde maaşlar alarak kamuyu zarara uğrattığı gözönünde bulundurularak üzerine atılı suçu işlediğini ileri sürmüştür.

9. İddianamenin kabulüyle açılan dava, Mahkemenin 2019/471 esas numarasına kaydedilmiştir. Mahkeme tarafından tensiple birlikte başvurucu yönünden 2016/261 esas sayılı dosya ile birleştirilmek üzere tefrikine ve yeni esasa kaydedilmesine karar verilmiştir. Devamında Mahkemenin 2019/478 sayılı dosyasında tensiple birlikte Mahkemenin 2016/261 esas sayılı dosyasında başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçu nedeniyle görülmekte olan dava olduğu, her iki dava arasında hukuki ve fiilî irtibat bulunduğu ve usul ekonomisi bakımından dosyaların birleştirilmesi gerektiği gerekçesiyle birleştirme kararı verilmiştir.

10. Yargılamanın otuz sekizinci celsesinde başvurucunun birleşen dosya kapsamında savunması alınmıştır. Savunmasında; 2011 yılı komiser yardımcılığı sınav sorularının kendisine hukuka aykırı şekilde verilmediğini, bu yapı dâhilinde soruları almadığını, mesaiden arta kalan zamanda ve mesai içindeki boşluklarda çalışarak kendi hakkıyla bu sınavı kazandığını, FETÖ/PDY ile herhangi bir ilgisinin bulunmadığını ileri sürmüştür. Bu celsede tanık sıfatıyla dinlenen M.A. ise; yapıya ait çalışma evinde başvurucunun da hazır

bulunduğu ortamda 2011 yılı komiser yardımcılığı sınav sorularının projeksiyon cihazı ile duvara yansıtıldığını, bu olayın dışarıda anlatılmaması için herkese yemin ettirildiğini beyan etmiştir.

11. Yargılama aşamasında istinabeyle tanık sıfatıyla ifadesi alınan başvurucunun eşi S.T.; O.Ş.nin Balıkesir'de sınava hazırlığa yönelik bir program olduğunu söylediğini, bunun üzerine eşiyle beraber Balıkesir'e gittiklerini, kendilerini M.A.nın karşıladığını, gittikleri evde projeksiyon cihazından soruların gösterildiğini, bu sorular gösterilirken sınav sorusu denilmediğini, bu ve benzeri soruların çıkabileceğinin söylendiğini beyan etmiştir.

12. Mahkeme, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına istinaf kanun yolu açık olmak üzere karar vermiştir. Nitelikli dolandırıcılık suçundan 1 yıl 3 ay hapis ve 2.460 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesinin silahlı terör örgütüne üye olma suçuna ilişkin kısmı şöyledir:

"…Sanık [başvurucu] soruşturma aşamasındaki beyanlarında 2011 yılına kadar 2 defa Komiser Yardımcılığı sınavına girdiğini ve başarısız olduğunu, 2011 yılında yapılacak olan Komiser Yardımcılığı sınavına kendi imkanları ve ciddi gayret göstererek çalıştığını, bu dönemde Bandırma İlçe Emniyet Müdürlüğü Polis Merkezi Amirliğinde görevli olduğunu, sınavlara çalıştığına o dönemde birlikte çalıştıkları kişiler ve çocuklarının bakıcısı olan şahsın şahit olduklarını, çalışmış olduğu işyerine [O.Ş.] isimli Polis Memurunun geldiğini, bu şahsı şahsen tanımadığını, [O.Ş.] isimli şahsın FETÖ/PDY örgüt elemanı olup olmadığı hakkında fikrinin olmadığını, kendisi ile bir samimiyetinde olmadığını, eşi [S.T.nin de] kendisi ile aynı ciddiyet ve gayret ile Komiser Yardımcılığı sınavına çalıştığını, sınava kısa bir süre kala [O.Ş.] isimli Polis Memurunun yanlarına gelerek kendisi, eşi ve [M.S.Ç.nin] birlikte bulundukları bir ortamda "sınava çok iyi hazırlandınız, bu sınav ile ilgili Balıkesir il Merkezinde deneme sınavlarının yapıldığı bir çalışma ortamı var isterseniz sizde bu çalışma ortamına katılın, sizler için faydalı olur" dediğini, bunun üzerine kendisine nasıl bir çalışma olacağını sorduklarını, "bu sınava girecek meslektaşlarımızın kaynakları ile ortak çalışmaları olduğunu bunlardan yaralanıp deneme sınavları yapılacağı" şeklinde açıklama da bulunduğunu, daha sonra [O.Ş.] ile birlikte bu çalışma ortamına katılmak üzere eşi, kendisi ve [M.S.Ç.nin] sınava az bir zaman kala Balıkesir İl Merkezine gittiklerini, Balıkesir il merkezine gittiklerinde [O.Ş.] isimli şahsın terminal gibi bir yerde araçtan indiğini, indiği yerde araçlarına Polis olduğunu bildiği ancak şu an eşkal bilgilerini hatırlayamadığı ve ismini bilmediği bir şahsın kendileriyle geldiğini, Balıkesir il Merkezinde bulunan ve Balıkesir'i iyi bilmediği için şu an konum olarak hatırlayamadığı bir eve gittiklerini, orada bir erkek şahsın daha olduğunu kimlik ve eşkal bilgilerini hatırlayamadığını, Laptop ve projeksiyon cihazı ile duvara sorular yansıtılarak kendilerine bir takım sorular gösterilmeye başlandığını, bu soruların sayısını tam olarak hatırlayamadığını, 400 veya 500 olabileceğini, soruların gösterildiği sırada o evde bulunan şahsın bunlar geçmiş yıllarda sorulan sorular olduklarını söylediğini, bu ev içerisinde 2 saat kadar bu çalışmaya devam ettiklerini, daha sonra Balıkesir il merkezinden ayrıldıklarını, 2011 yılı Komiser Yardımcılığı sınavından 81-85 puanları arasında bir puan alarak başarılı olduğunu beyan etmiştir.

Sanık kovuşturma aşamasında yapılan sorgusunda soruşturma aşamasında vermiş olduğu beyanlarını kabul etmediğini beyanla suçlamaları kabul etmemiştir.

Sanığın soruşturma aşamasındaki beyanlarının müdafi huzurunda alınması, ilgili beyanların ayrıntılı olması, bu ifadelere ve sorguya ilişkin tutanakların duruşmada okunarak çelişkinin

giderilmiş olması hususları birlikte değerlendirildiğinde dosya kapsamı ile örtüşen soruşturma aşamasındaki beyanlarına itibar edilmekle suçlamayı inkar mahiyetinde olan kovuşturma aşamasındaki beyanlarına itibar edilmemiştir.

…

Gizli Tanık Garson'dan elde edilen verilerde sanığa ait bilgilerin de olduğu görülmekle söz konusu kodlamalar incelendiğinde;

Sanığın 'A4' olarak kodlandığı, bu kodlamanın 'FETÖ mensubiyeti olan, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişileri' ifade ettiği anlaşılmıştır.

Sanığın soruşturma aşamasındaki beyanları ile Gizli tanık Garson'dan elde edilen bu veri birlikte değerlendirildiğinde; örgütün hiyerarşisinde bulunmayan bir örgüt üyesine hukuka aykırı şekilde elde edilmiş soruların verilmiş olması mümkün olmadığından bahse konu Gizli Tanık'tan elde edilen veriye itibar edilmekle sanığın örgütün Emniyet Mahrem Yapılanması içerisinde Yüksekokul olarak adlandırılan yapılanmada yer aldığı, bu hiyerarşide 'A4' olarak yani 'FETÖ mensubiyeti olan, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişileri ifade ettiği' ifade eder şekilde örgütün mahrem imamları tarafından kodlandığı, bu şekilde sohbetlere katıldığı Mahkememizce sabit görülmüştür…”

13. Mahkemenin gerekçesinin nitelikli dolandırıcılık suçuna ilişkin kısmı şöyledir:

“…Tüm bu bilgiler ışığında sanığın [başvurucu] üzerine atılı suça ilişkin deliller değerlendirildiğinde, sanığın örgüt tarafından 2011 yılı Komiser Yardımcılığına Geçiş sınavından önce temin edilen soruların verildiği eve gittiği, soruların verilmesinden önce yemin ettirildiği, sonrasında projeksiyon ile yansıtılmak suretiyle soruların verildiği, bu şekilde 2011 yılı Komiser Yardımcılığına Geçiş … sınavını kazandığı, tanık [M.A.nın] beyanlarından, sanığın itibar edilen beyanlarından ve tüm dosya kapsamından anlaşılmıştır…”

14. Nitelikli dolandırıcılık suçundan verilen HAGB kararı, itirazın reddi üzerine 13/8/2021 tarihinde kesinleşmiştir.

15. Başvurucu müdafii, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Dilekçesinde; silahlı örgüte üye olduğuna dair hiçbir somut delil bulunmadığını, gizli tanık garsondan elde edilen kodlama verilerine itibar edilmemesi gerektiğini, komiser yardımcılığı sınav sorularının önceden alındığına dayanılarak hüküm verilmemesi gerektiğini, M.A. isimli kişinin başvurucu ve eşini Balıkesir'de karşıladığını, onları beyanında bahsi geçen eve götürdüğünü, başvurucuya sınavda çıkma ihtimali olan 500 kadar soru ve cevabın hızlı bir şekilde slayt olarak gösterildiğini, cemaate ait evde bulunduğu sürenin en fazla iki saat olduğunu, o günden sonra M.A. isimli kişiyi tekrar görmediğini, M.A.nın ifadelerinin gerçeğe uygun olmadığını, başvurucu hakkında gizli tanıktan elde edilen ve güvenilirliği tartışılır olan bir kod listesi ile samimi bir şekilde nasıl dâhil olduğunu anlattığı sınavda çıkma ihtimali olan soruların gösterilmesi olayından başka örgüt ile bağlantısına dair hiçbir somut delil olmadığını ileri sürmüştür.

16. Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi (İstinaf Dairesi) 21/1/2022 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir.

17. Başvurucu ve müdafii İstinaf Dairesi kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Dilekçelerinde; başvurucunun silahlı örgüte üye olduğuna dair hiçbir somut delil bulunmadığını, gizli tanık garsondan elde edilen kodlama verilerine itibar edilmemesi

gerektiğini, komiser yardımcılığı sınav sorularının önceden alındığına dayanılarak hüküm verilmemesi gerektiğini, polis arkadaşının tavsiyesi üzerine örgütle bağlantısını bilmeksizin Balıkesir'deki çalışma kampının son gününde yapılacak soru-cevap şeklindeki çalışmaya katılmaya karar verdiğini, başvurucuya sınavda çıkacak soruların değil, çıkma ihtimali olan yüzlerce sorunun ve cevabının gösterildiğini, M.A.nın başvurucu ve eşini Balıkesir'de karşıladığını, onları beyanında bahsi geçen eve götürdüğünü, başvurucuya tanık tarafından sınavda çıkma ihtimali olan 500 kadar soru ve cevabın hızlı bir şekilde slayt olarak gösterildiğini, cemaate ait evde bulunduğu sürenin en fazla iki saat olduğunu, o günden sonra M.A. isimli kişiyi tekrar görmediğini, M.A.nın ifadelerinin gerçeğe uygun olmadığını, başvurucu hakkında gizli tanıktan elde edilen ve güvenilirliği tartışılır olan bir kod listesi ile samimi bir şekilde nasıl dâhil olduğunu anlattığı sınavda çıkma ihtimali olan soruların gösterilmesi olayından başka örgüt ile bağlantısına dair hiçbir somut delil olmadığını, başvurucunun yanılgıya düşüp örgüte ait bir eve götürülmesi ve orada kendisine birtakım soruların gösterilmesi dışında ne öncesinde ne sonrasında örgütle hiçbir teması olmadığını, soruların gösterilmiş olması ile örgüte sadakatle bağlı olmanın bir ilgisinin bulunmadığını, aksine örgütün bu şekilde örgüt üyesi olmayan kişileri kendi tarafına çekmeye çalıştığını, ancak başvurucuyla ilgili olarak başarıya ulaşamadıklarını, kodlamanın çelişkiler içerdiğini, garsondan elde edilen delilin hukuka aykırı olduğunu, gizli tanık garsona soru soramadığını ileri sürmüştür.

18. Yargıtay 3. Ceza Dairesi 5/12/2022 tarihinde mahkûmiyet kararının onanmasına karar vermiştir.

19. Başvurucu, nihai kararı 17/3/2023 tarihinde öğrenmiş ve 5/4/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

20. Komisyon tarafından başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucu, karar sonucuna etki edecek esaslı iddialara gerekçede yer verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunan başvurucu, başvuru formunda ileri sürdüğü itirazlarını yinelemiştir.

23. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

24. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır.

Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

25. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

26. Somut olayda Mahkeme; silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden örgüt mensuplarınca 2011 yılındaki komiser yardımcılığı sorularının sınavdan önce başvurucuya verildiğini, başvurucunun gizli tanık Garson'dan elde edilen verilerde "A4" olarak kodlandığını, bu kodlamanın “FETÖ mensubiyeti olan, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişileri" ifade ettiğini kabul ederek cezalandırma yoluna gitmiştir (bkz. § 12). Başvurucu ise silahlı örgüte üye olduğuna dair hiçbir somut delil bulunmadığını, gizli tanık garsondan elde edilen kodlama verilerine itibar edilmemesi gerektiğini, komiser yardımcılığı sınav sorularının önceden alındığına dayanılarak hüküm verilmemesi gerektiğini ileri sürmüştür (bkz. § 17).

27. FETÖ/PDY üyeliği suçundan yürütülen bir yargılama sürecinde, kişiye örgüt üyeleri tarafından henüz gerçekleşmemiş bir sınavın sorularının gösterilmiş olması esasa etkili önemli bir unsur olarak kabul edilmelidir.

28. Mahkemenin örgüt üyeliği suçu kapsamında sınav sorularının önceden başvurucuya verildiğine yönelik kabulünde dayandığı unsurlar, mahkemenin kararının gerekçesinin yeterli olup olmadığı hususunda önemli derecede belirleyici olacaktır. Nitekim Anayasa Mahkemesi Mustafa Seyhan ([2. B.], B. No: 2021/58283, 1/10/2025) başvurusunda, FETÖ/PDY tarafından sızdırılan sınav sorularının sınavdan önce başvurucuya verildiğine yönelik kabulde, soruların kim tarafından ve ne şekilde verildiğine ilişkin somut bir değerlendirmede bulunulmasını önemli görmüştür. Bu bağlamda başvurucunun sınav sorularını sınavdan önce hileli bir davranışla elde ettiğini ortaya koyan delillerin Mahkeme tarafından gösterilmesi gerektiğini vurgulamıştır (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mustafa Seyhan, § 51).

29. Somut olayda Mahkeme, başvurucuya örgüt tarafından sınavdan önce 2011 yılı komiser yardımcılığı sınavının sorularının verildiğine yönelik başvurucunun soruşturma aşamasında müdafi eşliğinde verdiği ifadesini ve M.A. isimli kişinin bu yöndeki beyanını esas almıştır. M.A. başvurucunun da hazır olduğu duruşmada tanık sıfatıyla verdiği beyanında yapıya ait çalışma evinde başvurucunun da hazır bulunduğu ortamda 2011 yılı komiser yardımcılığı sınav sorularının projeksiyon cihazı ile duvara yansıtıldığını, bu olayın dışarıda anlatılmaması için herkese yemin ettirildiğini beyan etmiştir (bkz. § 10). Ayrıca başvurucunun eşi S.T.nin tanık sıfatıyla verdiği ifadesinin olay örgüsünü doğrular nitelikte olduğu vurgulanmalıdır (bkz. § 11).

30. Dolayısıyla Mahkemenin gerekçeli kararında 2011 yılı komiser yardımcılığı sınav sorularının sınavdan önce örgüt tarafından başvurucuya verildiğine yönelik kabulünde,

soruların kim tarafından ve ne şekilde verildiğine ilişkin somut bir değerlendirmede bulunulduğu ve bu bağlamda başvurucunun sınav sorularını sınavdan önce hileli bir davranışla elde ettiğini ortaya koyan delillerin Mahkeme tarafından gerekçeli kararda gösterildiği kabul edilmelidir.

31. Diğer yandan başvurucu hakkında mahkûmiyet hükmüne esas alınan diğer bir delil ise gizli tanık Garson'dan elde edilen kodlama verileridir. Başvurucunun sınav sorularını sınavdan önce hileli bir davranışla elde ettiğini ortaya koyan delillerin Mahkemenin gerekçeli kararında gösterildiği gözönüne alındığında, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan mahkûmiyetinde gizli tanık Garson'dan elde edilen kodlama verilerinin tek delil olmadığı anlaşılmaktadır. Bunun yanında Mahkeme, örgütün hiyerarşisinde bulunmayan bir örgüt üyesine hukuka aykırı şekilde elde edilmiş soruların verilmiş olması mümkün olmadığından gizli tanıktan elde edilen veriye itibar edildiğini açıkça belirtmiştir (bkz. § 12). Bu anlamda Mahkeme bu delilin itibar edilebilirliği hususunda dosya kapsamındaki diğer delillerle bağ kurmak suretiyle değerlendirmede bulunmuştur.

32. Dolayısıyla Mahkemece somut olay kapsamında yapılan değerlendirme neticesinde sonuca etkili olabilecek tüm iddia ve savunmaların tartışıldığı ve yine kanun yolu incelemesi sonucunda verilen kararda da değerlendirme konusu hüküm ve gerekçenin uygun bulunduğu anlaşılmaktadır.

33. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

34. Başvurucunun yargılamanın sonucunun adil olmadığına ilişkin iddiasının Ahmet Sağlam ([2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, §§ 43-46) kararı doğrultusunda; suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasının Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2017/4902, 28/1/2020, §§ 46-50) kararı doğrultusunda; tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasının Abdurrahim Balur ([2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80) kararı doğrultusunda; hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Şehdavut Demircan ([2. B.], B. No: 2014/12014, 11/12/2018, §§ 13-22) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun bulunması nedeniyle; suç isnadına bağlı tutulduğu muhakeme süreci itibarıyla kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Mehmet Emin Kılıç ([2. B.], B. No: 2013/5267, 7/3/2014, §§ 19-32) ve Mehmet Şimşek ([1. B.], B. No: 2018/10953, 22/7/2020) kararları doğrultusunda süre aşımı nedeniyle; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL

EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ESTETİK YAYINCILIK A.Ş. (4)

B. No: 2023/76842 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/76842

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ESTETİK YAYINCILIK A.Ş. BAŞVURUSU (4)

(Başvuru Numarası: 2023/76842)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Ekin ÇANKAL

Başvurucu : Estetik Yayıncılık A.Ş

Vekili : Av. Fahri EMEKSİZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ulusal bir gazetede yayımlanan bir haberin başvurucunun şeref ve itibarının korunması hakkını ihlal ettiği iddiasıyla açılan manevi tazminat davasının usulden reddedilmesi nedeniyle şeref ve itibarın korunması hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/8/2023 tarihinde yapılmıştır. Komisyon başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu tüzel kişi Sözcü gazetesinin (gazete) sahibidir.

6. Sabah gazetesinin sabah.com.tr isimli internet haber sitesinde 12/9/2015 tarihinde "Terörün Sözcü'süne AA'dan sert yalanlama" başlıklı bir haber yayımlanmıştır. Bahsi geçen haberde kullanılan ifadeler şöyledir:

"Anadolu Ajansı (AA), sık sık iftira, çarpıtma ve yalan haberleriyle gündeme gelen Sözcü gazetesinde yer alan bir haberi sert ifadelerle yalanladı. 'Terör 'Sözcü'süne cevap' başlıklı açıklamada, gazete için 'gazetecilik saikiyle hareket etmek yerine, ideolojik saplantı içinde sürekli sağa sola çamur atan bu zihniyet' ifadesi kullanıldı. AA'dan yapılan açıklamada özetle şöyle denildi: Sözcü gazetesinin web sitesinde bugün (dün) yayımlanan ve bazı haber sitelerinde de kullanılan 'Anadolu Ajansı'nda IŞİD sorusu' başlıklı haberde geçen iddialar tamamen gerçek dışıdır. Haberin içeriğindeki 'IŞİD'i eleştiren adaylar sınavı kazanma şansını kaybettikleri gibi üzerine de azar işittiler' ifadesi, AA'nın kamuoyundaki imajını zedeleme amacı taşıyan kötü niyetli ve kasıtlı bir çarpıtmadan ibarettir. Kin ve nefret dili tüm kamuoyunca bilinen ve kurulduğu günden bu yana gazetecilik saikiyle hareket etmek yerine, ideolojik saplantı içinde sürekli sağa sola çamur atan bu zihniyetin 'özgür basın' söylemini kullanması da ayrıca çok ironiktir. AA'nın, Sözcü gazetesi gibi işi sadece yalan haber ve iftira üretmek olan sözde gazetelerden habercilik adına öğreneceği hiçbir şey bulunmamaktadır. Anadolu Ajansı, terörün ve tüm terör örgütlerinin karşısındadır."

7. Mezkûr haberin kişilik haklarına saldırdığını ve itibarını zedelediğini ileri süren başvurucu, haberin basın özgürlüğünün sınırlarını aştığı iddiasıyla Sabah gazetesinin sahibi olan Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş. aleyhine Asliye Hukuk Mahkemesinde 20.000 TL manevi tazminat davası açmıştır.

8. İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesi; somut olayda haberin herhangi bir suç isnadı içermediği, güncel görünür gerçekliğe, ölçülülük kriterlerine uygun olup gazetecilik faaliyeti kapsamında kaldığı ve kamuyu bilgilendirme niteliği taşıdığı kanaatine vararak davanın reddine karar vermiştir. İlk derece mahkemesi kararının istinaf edilmesi üzerine İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi, her iki tarafın da ticari işletmesi ile ilgili hususlardan doğan hukuk davaları ve çekişmesiz yargı işleri ile kanunda sayılan işlerden kaynaklanan davaların ticari dava olduğu ve bu davalarda görevli mahkeme; ticaret mahkemeleri olduğu için ilk derece mahkemesinin kararını kaldırmış, davaya bakmakla görevli mahkemenin Asliye Ticaret Mahkemesi olduğunu belirtmiştir. Bunun üzerine Asliye Hukuk Mahkemesi, istinaf mahkemesinin kararına uygun şekilde dava dilekçesinin görev yönünden usulden reddine karar vermiştir. Tarafların kararı istinaf etmemesi üzerine ilk derece mahkemesinin görevsizlik kararının 1/11/2022 tarihinde kesinleştiği anlaşılmıştır.

9. Görevsizlik kararının kesinleşmesini takiben dava dosyası, başvurucunun 8/11/2022 tarihli dilekçesinde "... görevsizlik kararı akabinde tarafımızca arabuluculuk başvurusu da yapılmış ancak anlaşma sağlanamamıştır. Tüm bu nedenlerle dosyanın görevli mahkeme olan İstanbul Asliye Ticaret Mahkemesine gönderilmesini arz ve talep ederiz." şeklinde açıkça belirttiği talebi doğrultusunda Asliye Ticaret Mahkemesine gönderilmiştir. Dilekçenin ekinde mevcut 2/11/2022 tarihinde tanzim edilen tutanaktan, ihtilafın tarafları arasında, ara buluculuk sürecinin 5/10/2022 tarihinde başlayıp 2/11/2022 tarihinde sona erdiği ve tarafların anlaşamadığı tespit edilmiştir.

10. Buna rağmen, İstanbul Asliye Ticaret Mahkemesi dava tarihini 16/11/2022 olarak tespit ettiği tensip zaptının 5 no.lu ara kararında, başvurucunun dava tarihinden önceki tarihli ara buluculuk tutanağını ibraz etmesi için başvurucuya iki haftalık kesin süre vermiştir. İlerleyen süreçte ise davacının kendisine verilen kesin süre içerisinde dava şartı olan ara

buluculuk tutanağını mahkemeye sunmadığı için, bu halde Kanun'da dava şartı yokluğu sebebiyle davanın usulden reddine karar verilmesi emredici olarak düzenlendiğinden, söz konusu eksikliğin sonradan giderilmesinin mümkün olmadığı sonucuna ulaşmış, dava şartı yokluğundan davanın 21/3/2023 tarihinde usulden reddine karar vermiştir.

11. Başvurucu, söz konusu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi, İstanbul 21. Asliye Ticaret Mahkemesinin kararının kanuna uygun olduğunu değerlendirerek istinaf talebinin reddine kesin olarak karar vermiştir. İstinaf kararının gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

" Somut olayda davanın her iki tarafın da ticari işletmesiyle ilgili hususlardan doğan hukuk davası olması sebebiyle ticari dava olduğu, davanın açıldığı 29.12.2020 tarihinde 6102 sayılı kanunun 5/A maddesinin yürürlükte olduğu anlaşılmıştır. Dayandığı kriter hangisi olursa olsun uyuşmazlık ticari davaya vücut vermekteyse ve talep bir miktar paradan oluşan alacağın ödenmesi veya tazminata yönelikse, dava açılmadan önce arabulucuya gidilmesi, dava şartı arabuluculuk kapsamında zorunludur. Bu anlamda arabulucuya başvurulmuş olması, usuli yönden bir dava şartıdır. İlk derece mahkemesince dava şartı yokluğu sebebiyle davanın usulden reddine karar verilmesinde kanuna aykırı bir yön bulunmamaktadır. Davacının istinafta ileri sürdüğü arabuluculuk kararı dava açıldıktan sonra temin edildiği anlaşılmıştır.

7155 sayılı Yasa ile değişik 6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun 18/A maddesinde arabuluculuğa başvurulmadan dava açılması halinde herhangi bir işlem yapılmaksızın davanın dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verileceği düzenlenmiş olup, görevsizlik kararı üzerine davaya görevli mahkemede bakılan dava yeni bir dava olmayıp önceki davanın devamı niteliğinde olduğundan ve aksi yönde istisnai nitelikte bir hüküm de bulunmadığından mahkemece görevsiz mahkemede açılan davadan önce arabuluculuğa başvurulmadığından bahisle davanın dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine dair verilen karar usul, yasa ve dosya kapsamına uygundur (Yargıtay 6. Hukuk Dairesi 2023/526 E- 2023/583 K)."

12. Nihai karar, başvurucuya 17/7/2023 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat

13. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Görevin belirlenmesi ve niteliği" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Mahkemelerin görevi, ancak kanunla düzenlenir. Göreve ilişkin kurallar, kamu düzenindendir."

14. 6100 sayılı Kanun'un "Görevsizlik veya yetkisizlik kararı üzerine yapılacak işlemler" başlıklı 20. maddesi şu şekildedir:

"Görevsizlik veya yetkisizlik kararı verilmesi hâlinde, taraflardan birinin, bu karar verildiği anda kesin ise tebliğ tarihinden, … süresi içinde kanun yoluna başvurulmayarak kesinleşmiş ise kararın kesinleştiği tarihten; kanun yoluna başvurulmuşsa bu başvurunun reddi kararının tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde kararı veren mahkemeye başvurarak, dava dosyasının görevli ya da yetkili mahkemeye gönderilmesini talep etmesi gerekir. Aksi takdirde dava açılmamış sayılır ve görevsizlik veya yetkisizlik kararı veren mahkemece bu konuda resen karar verilir.

Dosya kendisine gönderilen mahkeme, kendiliğinden taraflara davetiye gönderir. "

15. 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun "Ticari davalar, çekişmesiz yargı işleri ve delilleri" başlığı altında düzenlenen 4. maddesinin ilgili kısmı aşağıdaki gibidir:

"Her iki tarafın da ticari işletmesiyle ilgili hususlardan doğan hukuk davaları ve çekişmesiz yargı işleri ile tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın;

a) Bu Kanunda,

...

öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları ve çekişmesiz yargı işleri ticari dava ve ticari nitelikte çekişmesiz yargı işi sayılır. Ancak, herhangi bir ticari işletmeyi ilgilendirmeyen havale, vedia ve fikir ve sanat eserlerine ilişkin haklardan doğan davalar bundan istisnadır.

(Değişik: 28/2/2018-7101/61 md.) Ticari davalarda da deliller ile bunların sunulması 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerine tabidir; miktar veya değeri bir milyon Türk lirasını geçmeyen ticari davalarda basit yargılama usulü uygulanır. (Ek cümle: 28/3/2023-7445/30 md.) Bu fıkrada belirtilen parasal sınır, 6100 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasına göre artırılır."

16. 6102 sayılı Kanun'un "Ticari davalar ve çekişmesiz yargı işlerinin görüleceği mahkemeler" başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Aksine hüküm bulunmadıkça, dava olunan şeyin değerine veya tutarına bakılmaksızın asliye ticaret mahkemesi tüm ticari davalar ile ticari nitelikteki çekişmesiz yargı işlerine bakmakla görevlidir.

...

(Değişik: 26/6/2012-6335/2 md.) Asliye ticaret mahkemesi ile asliye hukuk mahkemesi ve diğer hukuk mahkemeleri arasındaki ilişki görev ilişkisi olup, bu durumda göreve ilişkin usul hükümleri uygulanır.

(Değişik: 26/6/2012-6335/2 md.) Asliye ticaret mahkemesi bulunmayan yargı çevresindeki bir ticari davada görev kuralına dayanılmamış olması, görevsizlik kararı verilmesini gerektirmez; asliye hukuk mahkemesi, davaya devam eder."

17. 6102 sayılı Kanun'un -7155 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle 6/12/2018 tarihinde 6102 sayılı Kanun'a eklenen- "Dava şartı olarak arabuluculuk" başlıklı 5/A. maddesinin ilgili kısmı ise şöyledir:

"Bu Kanunun 4 üncü maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen ticari davalardan, konusu bir miktar para olan alacak, tazminat, itirazın iptali, menfi tespit ve istirdat davalarında, dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır."

18. 7/6/2012 tarihli ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun -7155 sayılı Kanun'un 23. maddesiyle 6/12/2018 tarihinde 6325 sayılı Kanun'a eklenen- "Dava Şartı Olarak Arabuluculuk" başlıklı 18/A maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları aşağıdaki gibidir:

"(1) İlgili kanunlarda arabulucuya başvurulmuş olması dava şartı olarak kabul edilmiş ise arabuluculuk sürecine aşağıdaki hükümler uygulanır.

(2) Davacı, arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamadığına ilişkin son tutanağın aslını veya arabulucu tarafından onaylanmış bir örneğini dava dilekçesine eklemek zorundadır. Bu zorunluluğa uyulmaması hâlinde mahkemece davacıya, son tutanağın bir haftalık kesin süre içinde mahkemeye sunulması gerektiği, aksi takdirde davanın usulden reddedileceği ihtarını içeren davetiye gönderilir. İhtarın gereği yerine getirilmez ise dava dilekçesi karşı tarafa tebliğe çıkarılmaksızın davanın usulden reddine karar verilir. Arabulucuya başvurulmadan dava açıldığının anlaşılması hâlinde herhangi bir işlem yapılmaksızın davanın, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verilir."

B. Yargı Kararları

19. Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 2025/1175 Esas, 2025/6168 Karar sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Dava, zayi olduğu ileri sürülen bonoya dayalı olarak yapılan ilamsız icra takibine vaki itirazın iptali istemine ilişkin olup, ilk olarak Adana 16. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2022/487 E., 2023/83 K. sayılı kararıyla uyuşmazlığın çözümünde Adana Asliye Ticaret Mahkemesi'nin görevli olduğu gerekçesiyle davanın usulden reddine karar verilmiş, kararın istinaf edilmemesi üzerine hüküm 03.05.2023 tarihinde kesinleşmiş, davacı vekilinin dosyanın görevli ve yetkili mahkemeye gönderilmesi talebi üzerine 09.05.2023 tarihinde dosyanın görevli mahkemeye tevzisi yapılmış; Adana 1. Asliye Ticaret Mahkemesinin 2023/246 E., 2024/184 K. sayılı kararıyla yukarıda yazılı şekilde dava şartı olan arabuluculuğa başvurulmadan dava açıldığı ve bu eksikliğin sonradan tamamlanamayacağı gerekçesiyle davanın usulden reddine karar verilmiş, kararın davacı vekilince istinaf edilmesi üzerine inceleyen Adana Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesince de İlk Derece Mahkemesi kararı yerinde görülerek davacı vekilinin istinaf başvurusu esastan reddedilmiştir.

HMK'nın 115/1 hükmünde dava şartlarının mevcut olup olmadığı hususunun yargılamanın her aşamasında mahkemece kendiğilinden araştırılması gerektiği belirtilmiş, anılan Kanun'un 114. maddesinin 1. fıkrasında dava şartları sayılmış, aynı Yasa maddesinin 2. fıkrasında ise diğer kanunlarda yer alan dava şartlarına ilişkin hükümlerin saklı olduğu belirtilmiştir.

6102 sayılı TTK'nın 5/A maddesi ile getirilen düzenlemede, konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabulucuya başvurulması bir dava şartı olarak kabul edilmiştir.

6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun (6325 sayılı Kanun) 18/A maddesine göre, ilgili kanunlarda arabulucuya başvurulmuş olmasının dava şartı olarak kabul edilmiş olması durumunda, davacının arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılmadığına ilişkin son tutanağın aslını veya arabulucu tarafından onaylanmış bir örneğini dava dilekçesine eklemek zorunda olduğu, bu zorunluluğa uyulmaması halinde, mahkemece davacıya son tutanağın bir haftalık kesin süre içinde mahkemeye sunması aksi takdirde davanın usulden reddedileceği ihtarını içeren davetiyenin gönderilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Yine mahkemece gönderilen ihtarın gereği yerine getirilmez ise dava dilekçesi karşı tarafa tebliğe çıkarılmaksızın mahkemece davanın usulden reddine karar verilmesi, ayrıca arabulucuya başvurulmadan dava açıldığının anlaşılması halinde herhangi bir işlem yapılmaksızın davanın, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verilmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Dava açılmadan önce arabulucuya hiç başvurulmamış olması dava şartı yokluğu sebebiyle davanın reddini gerektiren bir husus olup, arabulucuya başvurulmuş olmakla birlikte anlaşmaya varılamadığına ilişkin son tutanağın aslının veya arabulucu tarafından onaylanmış bir örneğinin mahkemece verilen kesin süre içerisinde sunulmamış olması ise davanın usulden reddi yaptırımına bağlanmıştır.

Bununla birlikte, dava genel görevli Asliye Hukuk Mahkemesine açılmakla mahkemece uyuşmazlığın ticari dava olarak nitelendirilmesi halinde dosyanın görevli Asliye Ticaret Mahkemesine intikalinden önce arabuluculuk dava şartının tamamlanması mümkündür.

Ne var ki, eldeki dosyanın 09.05.2023 tarihinde Asliye Ticaret Mahkemesine intikal ettiği, dava şartı arabuluculuk sürecinin tamamlanması sonucu düzenlenen anlaşamama son tutanağının ise 25.05.2023 tarihli olduğu görülmektedir. Bu durumda mahkemece arabuluculuk sürecinin dosyanın görevli mahkemeye intikalinden önce tamamlanmadığı gerekçesiyle davanın usulden reddi gerekirken, dava tarihi olan 16.12.2022 tarihinden önce arabuluculuğa başvurulmadığı yönündeki gerekçe yerinde değil ise de, sonucu itibarıyla doğru olan karardaki bu yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden ..."

20. Yine Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 2024/3454 Esas, 2025/1836 Karar sayılı kararında aşağıdaki şekilde değerlendirme yapılmıştır:

"Dava, limited şirket pay devrine ilişkin sözleşmenin gereği olan bedelin eksik ödendiği iddiasıyla bu bedelin ve sözleşmedeki cezai şartın davalıdan tahsili istemine ilişkin olup, ilk olarak Ankara 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2023/30 E., 2023/15 K. sayılı kararıyla uyuşmazlığın çözümünde Ankara Asliye Ticaret Mahkemesi'nin görevli olduğu gerekçesiyle davanın usulden reddine karar verilmiş, kararı istinaf edilmesi üzerine inceleyen Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 21. Hukuk Dairesi'nin 2023/718 E., 2023/1064 K. sayılı kararıyla davanın ticari dava olarak nitelendirilmesi yerindeyse de uyuşmazlığın çözümünde şirket merkezi olan Niğde Asliye Hukuk Mahkemesinin (Asliye Ticaret Mahkemesi sıfatıyla) kesin yetkili olduğu gerekçesiyle İlk Derece Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve dosyanın görevli ve yetkili Niğde Asliye Hukuk Mahkemeleri tevzi bürosuna gönderilmesine karar verilmiş; nihayet Niğde 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin (Asliye Ticaret Mahkemesi sıfatıyla) 2023/286 E., 2024/5 K. sayılı kararıyla yukarıda yazılı şekilde dava şartı olan arabuluculuğa başvurulmadan dava açıldığı ve bu eksikliğin sonradan tamamlanamayacağı gerekçesiyle davanın usulden reddine karar verilmiş, kararı davacı vekilince istinaf edilmesi üzerine inceleyen Kayseri Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesince de İlk Derece Mahkemesi kararı yerinde görülerek davacı vekilinin istinaf başvurusu esastan reddedilmiştir.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 115/1 hükmünde dava şartlarının mevcut olup olmadığı hususunun yargılamanın her aşamasında mahkemece kendiğilinden araştırılması gerektiği belirtilmiş, anılan Kanunun 114. maddesinin 1. fıkrasında dava şartları sayılmış, aynı Yasa maddesinin 2. fıkrasında ise diğer kanunlarda yer alan dava şartlarına ilişkin hükümlerin saklı olduğu belirtilmiştir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun(6102 sayılı TTK) 5/A maddesi ile getirilen düzenlemede, konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabulucuya başvurulması bir dava şartı olarak kabul edilmiştir.

6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun(6325 sayılı Kanun) 18/A

maddesine göre, ilgili kanunlarda arabulucuya başvurulmuş olmasının dava şartı olarak kabul edilmiş olması durumunda, davacının arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılmadığına ilişkin son tutanağın aslını veya arabulucu tarafından onaylanmış bir örneğini dava dilekçesine eklemek zorunda olduğu, bu zorunluluğa uyulmaması halinde, mahkemece davacıya son tutanağın bir haftalık kesin süre içinde mahkemeye sunması aksi takdirde davanın usulden reddedileceği ihtarını içeren davetiyenin gönderilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Yine mahkemece gönderilen ihtarın gereği yerine getirilmez ise dava dilekçesi karşı tarafa tebliğe çıkarılmaksızın mahkemece davanın usulden reddine karar verilmesi, ayrıca arabulucuya başvurulmadan dava açıldığının anlaşılması halinde herhangi bir işlem yapılmaksızın davanın, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verilmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Dava açılmadan önce arabulucuya hiç başvurulmamış olması dava şartı yokluğu sebebiyle davanın reddini gerektiren bir husus olup, arabulucuya başvurulmuş olmakla birlikte anlaşmaya varılamadığına ilişkin son tutanağın aslının veya arabulucu tarafından onaylanmış bir örneğinin mahkemece verilen kesin süre içerisinde sunulmamış olması ise davanın usulden reddi yaptırımına bağlanmıştır.

Bununla birlikte somut olayda, anılan kanuni düzenlemeler doğrultusunda davacı tarafından, Ankara 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2023/30 E., 2023/15 K. sayılı görevsizlik kararı kesinleşmeyip dosya henüz istinaf aşamasındayken arabulucuya başvurulduğu ve son tutanağın bir örneğinin de görevli ve yetkili Niğde 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'ne sunulduğu anlaşılmakla, Mahkemece dosyaya sunulu bu tutanağın ilk dava açılmasından önce sunulmadığı gerekçesi ile davanın dava şartı yokluğundan reddine karar verilmesi doğru olmamış ve işin esasına girilip yapılacak inceleme ve değerlendirmenin sonucuna göre bir karar verilmek üzere kararın bozulması gerekmiştir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Anayasa Mahkemesinin 22/7/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

22. Başvurucu 2/11/2022 tarihli anlaşamama tutanağını süresinde dosyaya sunmasına rağmen ilk derece mahkemesinin dava dilekçesinin usulden reddine karar vermesinin hukuka aykırı olduğunu, söz konusu haberle kişilik haklarına zarar verildiğini, sonuç olarak mahkemenin hukuka aykırı bir şekilde davanın usulden reddine karar verdiğini ve bu durumun adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini savunmuştur.

23. Bakanlık görüşünde; mevcut başvuruda başvurucunun ifade ve basın özgürlüğü ve diğer temel haklarının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

B. Değerlendirme

24. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucu, şeref ve itibarının korunması hakkının yanı sıra adil yargılanma hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun şikâyetinin özünde şeref ve itibarın korunması hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlali iddiası olduğu değerlendirilmiştir.

25. Anayasa’nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

26. Anayasa’nın "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" başlıklı 40. maddesi şöyledir:

"Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

27. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan şeref ve itibarın korunması hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

28. Etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlama) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir (Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47; Murat Haliç [1. B.], B. No: 2017/24356, 8/7/2020, § 44).

29. Şikâyetlerin esasının incelenmesine imkân sağlayan ve gerektiğinde uygun bir telafi yöntemi sunan etkili hukuk yollarının bulunması ilgililere etkili başvuru hakkının sağlanmasının bir gereğidir. Buna göre kişilerin mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla öngörülen yargı yollarının mevzuatta yer alması tek başına yeterli olmayıp bu yolların aynı zamanda pratikte de başarı şansı sunması gerekir. Söz konusu yollara başvurulabilmesi için öngörülen koşullar somut olaylara tatbik edilirken dayanak işlem, eylem ya da ihmallerden kaynaklanan savunulabilir nitelikteki iddiaların bu doğrultuda geniş şekilde değerlendirilmesi, koşulların oluşmadığı sonucuna ulaşılması durumunda ise bu durumun yargı makamları tarafından ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanması gerekir (İlhan Gökhan [2. B.], B. No: 2017/27957, 9/9/2020, §§ 47, 49).

b. Somut Olayın Değerlendirilmesi

30. Başvurucu, itibarına zarar verici nitelikte haber yapıldığı iddiasıyla kişilik haklarına verilen zararın tazmini amacıyla manevi tazminat davası açmıştır. Asliye Hukuk Mahkemesinin davanın reddine dair kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulmasının ardından manevi tazminat isteminin görevsizlik sebebiyle usulden reddine karar verilmiş, taraflarca istinaf edilmeyen bu karar kesinleşmiştir. Görevsizlik kararı doğrultusunda dava dosyasının henüz Asliye Ticaret Mahkemesine gönderilmesinden önce ara buluculuk anlaşamama tutanağının tanzim edildiği görülmektedir (bkz. § 9). Buna karşın, Asliye

Ticaret Mahkemesi ara buluculuk dava şartının dava tarihinden önce yerine getirilmesi gerektiği gerekçesi ile davanın dava şartı yokluğundan usulden reddine karar vermiştir.

31. Somut olayda davaya bakan mahkemelerin uyuşmazlığın esası ile ilgili bir karar vermeksizin usulden davanın reddine karar verdikleri görülmektedir. Bir yargılamaya son veren karara nihai karar denir. Nihai kararla hâkim artık davadan elini çeker. Görevsizlik kararı ile dava şartı yokluğundan davanın reddi kararları da bu bağlamda usule ilişkin nihai kararlardır. Öte yandan uyuşmazlığın esası hakkında bir karar verilmediğinden taraflar arasındaki uyuşmazlık henüz çözümlenmemiştir.

32. Bir mahkemenin görevsizlik kararı vermesi üzerine dosyanın görevli mahkemeye gönderilebilmesi ve davaya devam edilebilmesi için taraflardan birinin görevsizlik kararının kesinleşmesinden itibaren iki hafta içinde görevsizlik kararı veren mahkemeye başvurması gerekir (bkz. §14). Artık görevli mahkemede görülmeye başlanan dava yeni bir dava olmayıp görevsiz mahkemede açılan davanın devamı niteliğindedir.

33. Eldeki somut olayda uyuşmazlığın temelinde ise Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde dava açan başvurucunun dava dilekçesinin görevsizlik sebebiyle usulden reddedilmesi ve görevli mahkemenin Asliye Ticaret Mahkemesi olduğunun tespitinin ardından ticari davalarda zorunlu dava şartı niteliğini haiz ara buluculuğa başvuruyu yeni bir dava açmasına gerek kalmaksızın tamamlayıp tamamlayamayacağı sorusu bulunmaktadır.

34. Yargıtayın konuya ilişkin kararlarına bakıldığında (bkz. §§ 19-20) ara buluculuk sürecinin dava dosyasının görevli mahkemeye intikalinden önce tamamlanması hâlinde artık görevli mahkemenin başkaca bir usuli eksiklik tespit edilmediği sürece davanın esası yönünden değerlendirme yapması gerektiği yönünde yerleşik uygulaması olduğu görülmektedir. Gerçekten de aksi yönde bir yorumun usul ekonomisine aykırılık teşkil edeceği gibi kanunun katı yorumlanması sonucunda kişilerin etkili başvuru hakkına da ölçüsüz bir müdahale teşkil edeceğinin kabulü gerekmektedir.

35. Yukarıda açıklananlar ışığında, başvurucunun şeref ve itibarının korunması hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gereklidir.

VI. GİDERİM

36. Başvurucu ihlalin tespiti, hak ihlalinin giderilmesi ve uygun bir tazminat talebinde bulunmuştur.

37. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

38. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekmektedir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Şeref ve itibarın korunması hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesiyle bağlantılı olarak 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin şeref ve itibarın korunması hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 21. Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2022/716, K.2023/199) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 2.220,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 42.220,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÇAĞLAR GÜDER

B. No: 2023/99726 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/99726

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÇAĞLAR GÜDER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/99726)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Çağlar GÜDER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, denetimli serbestlik yükümlülüklerine uyulmaması neticesinde açık ceza infaz kurumuna gönderilme kararı verilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Manavgat 5. Asliye Ceza Mahkemesince silahla tehdit suçundan 3 yıl 1 ay 15 gün hapis cezası ile cezalandırılmıştır. Bu ceza kesinleşmiştir.

3. Antalya 1. İnfaz Hâkimliğinin 3/8/2023 tarihli kararıyla başvurucunun cezasının koşullu salıverilme tarihi olan 20/2/2025 tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına karar verilmiştir.

4. 7/8/2023 tarihli denetim planı uyarınca başvurucunun 16/8/2023 ile 20/2/2025 tarihleri arasında ilk üç ayda cumartesi ve pazar, kalan sürede ise sadece pazar günleri 08.00-16.00 saatleri arası olmak üzere Tunceli'de denetim ve gözetim altında bulundurulması, 31/8/2023 ile 5/3/2024 tarihleri arasında Tunceli Belediye Başkanlığında hafta içi her gün 08.00 ila 12.00 saatlerinde kamuya yararlı bir işte ücretsiz çalıştırılması, belirlenen tarihlerde vaka sorumlusu ve uzmanla bireysel görüşmeler gerçekleştirmesi ve beş ayrı seminere katılması kararlaştırılmıştır.

5. Başvurucu 16/8/2023 tarihinde Denetimli Serbestlik Müdürlüğüne hitaben yazdığı dilekçede yaklaşık yedi yıldır yurt dışında süregelen iş ve aile hayatı nedeniyle kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getirmesinin fiilen imkânsız olduğunu belirtmiştir. Dilekçede başvurucu; yurt dışındaki kurulu düzeni gözetilerek tüm tedbir ve yükümlülüklerin fiilî imkânsızlık nedeniyle kaldırılmasını ve denetimden muaf tutulmasını, bu mümkün olmadığı takdirde ise yükümlülüklerinin yaşam koşullarına göre revize edilerek kamu yararına çalışma yükümlülüğünün iptalini, imza yükümlülüğünü ayda bir konsolosluk vasıtasıyla yerine getirmeyi ve bireysel görüşme/seminerlerin sayıca azaltılıp üç ayda bir Türkiye'ye geliş zamanlarına göre planlanmasını talep etmiştir.

6. Başvurucunun bu talebi Tunceli Denetimli Serbestlik Müdürlüğü İnfaz İşlemleri Değerlendirme Komisyonu tarafından 21/8/2023 tarihinde infaz hâkimliğinde şikâyet yolu açık olmak üzere reddedilmiştir.

7. Tunceli Denetimli Serbestlik Müdürlüğünce 21/9/2023 tarihinde, İnfaz Hâkimliğince hakkında denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle cezasının infazına karar verilen başvurucunun hazırlanan denetim planına uymadığı ve yapılan uyarılara rağmen yükümlülüklerini yerine getirmediği belirtilerek açık ceza infaz kurumuna iadesi talep edilmiştir.

8. Tunceli İnfaz Hâkimliği, denetim dosyasının incelenmesi neticesinde 26/9/2023 tarihinde başvurucunun 17/9/2023 tarihinden itibaren koşullu salıverilme tarihine kadar olan cezasının infazı için açık ceza infaz kurumuna gönderilmesine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Hükümlünün 19/8/2023-20/8/2023 tarihinde "bir bölgede denetim ve gözetim altında bulundurma" yükümlülüğünü ihlal etmesi üzerine İnfaz İşlemleri Değerlendirme Komisyonunca 24/8/2023 tarih ve 2023/198 sayılı yazısı ile uyarılmasına karar verilerek uyarı yazısının hükümlü müdafi[sine] 7/9/2023 tarihinde tebliğ edildiği, yapılan uyarının ardından hükümlünün 2/9/2023- 3/9/2023 tarihinde "bir bölgede denetim ve gözetim altında bulundurma" yükümlülüğünü ikinci kez ihlal ettiğinin tespit edildiği, bu hususta hazırlanan uyarı yazısının İnfaz İşlemleri Değerlendirme Komisyonu'nun 5/9/2023 tarih ve 2023/231 sayılı yazısı ile hükümlü müdafi[sine] 7/9/2023 tarihinde tebliğ edildiği ve yapılan tebligatta hükümlünün ikinci kez uyarılmasının ardından bir yıl içerisinde üçüncü ihlalin tespit edilmesi halinde dosya hakkında kapatma işlemi yapılabileceği bildirilmesine rağmen, hükümlünün 16/9/2023-17/9/2023 tarihinde "bir bölgede denetim ve gözetim altında bulundurma" yükümlülüğünü 3. kez ihlal ettiği anlaşıldığından 17/9/20203 tarihinden itibaren koşullu salıverilme tarihine kadar olan cezasının infazı için açık ceza infaz kurumuna gönderilmesine karar veril[miştir.]"

9. Başvurucunun Tunceli İnfaz Hâkimliği kararına karşı yaptığı itiraz, Tunceli 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 19/10/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

10. Bu karar 20/10/2023 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu 20/11/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Komisyonca başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu; sekiz yıla yakın bir süredir Almanya’da yaşadığını, orada düzenli bir işi,

kurulu bir düzeni ve ailesi olduğunu, kesinleşen cezasının infazı sürecinde iyi niyetle Türkiye'ye gelerek denetimli serbestlik hakkından yararlandığını ancak Tunceli Denetimli Serbestlik Müdürlüğü tarafından kendisine uyması fiziki ve fiilî olarak imkânsız yükümlülükler getirildiğini, yükümlülüklerin risk ve ihtiyaçlarına göre değiştirilmesi veya revize edilmesi yönünde kanuni imkân varken bu yöndeki taleplerinin ve sunduğu belgelerin idari ve adli makamlarca nazara alınmadığını, itirazlarının gerekçesiz kararlarla reddedilmesinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını tehdit eder boyuta ulaştığını, kamu yararına çalışma yükümlülüğü kapsamında her gün dört saat çalışmaya zorlandığını, hâlihazırda sigortalı bir işi bulunmasına rağmen bu yükümlülüğün kaldırılmamasının zorla çalıştırma yasağına aykırılık teşkil ettiğini, şahsi ve özel koşullarının değerlendirilmemesi sonucunda hakkında yakalama emri düzenlendiğini, bu durumun yerleşme ve seyahat hürriyetini kısıtladığını ileri sürmüştür.

13. Başvurucu; kamuya yararlı bir işte çalışma zorunluluğu nedeniyle zorla çalıştırma yasağının, cezasının geri kalanını ceza infaz kurumunda geçirme riski nedeniyle yerleşme ve seyahat hürriyetinin ve aleyhine verilen kararların gerekçesiz olması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bununla birlikte başvurucunun şikâyetinin asıl sürecini, denetimli serbestlik yükümlülüklerinin ihlal edildiği gerekçesiyle açık ceza infaz kurumuna gönderilmesine karar verilmesi ve bu karara yapılan itirazın Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kesin olarak reddedilmesi üzerine bireysel başvuruda bulunması oluşturmaktadır. Başvurucunun iddialarının özü, yerine getirmesinin fiilen imkânsız olduğunu iddia ettiği yükümlülüklerin değiştirilmemesi neticesinde ceza infaz kurumuna girme tehdidiyle karşı karşıya bırakılmasına ve fiziksel özgürlüğünün kısıtlanmasına yöneliktir. Olayların hukuki tavsifi Anayasa Mahkemesine ait olduğundan başvurucunun infaz sürecine ve hürriyetinden yoksun bırakılma riskine yönelik tüm şikâyetlerinin bir bütün olarak yalnızca kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

14. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında ifade edilen "Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir." şeklindeki düzenlemede yer alan "hürriyet" sözcüğü, özgürlük ve bağımsızlığın yanı sıra serbestlik anlamına da gelmektedir. Bu anlamda kişi hürriyetine yönelik bir müdahalenin bulunduğunun söylenebilmesi için kişinin hareket serbestîsinin maddi olarak sınırlandırılması gerekir. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik bir müdahale için kişi, rızası olmaksızın en azından rahatsızlık verecek uzunlukta bir süre boyunca belirli bir yerde fiziki olarak tutulmalıdır (Galip Öğüt [GK], B. No: 2014/5863, 1/3/2017, § 34).

15. Anayasa Mahkemesi, yakalama emirlerinin infaz edilmediği dönemde temel hak ve hürriyetlere yönelik bazı etkileri bulunsa da bu dönemde henüz kişilerin fiziksel özgürlükleri maddi olarak kısıtlanmamış olduğundan söz konusu etkilerin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik bir müdahale olarak nitelendirilmesinin mümkün olmadığını belirtmiştir (Galip Öğüt, § 41). Aynı durumun infaz edilmemiş veya infaza henüz konulmamış tutuklama kararları için de geçerli olduğu ifade edilmiştir (Ferhat Encu (2) [1. B.], B. No: 2017/4576, 28/6/2018, § 53).

16. Başvurucu hakkında Manavgat 5. Asliye Ceza Mahkemesince verilmiş 3 yıl 1 ay 15 gün hapis cezasına ilişkin kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı bulunmaktadır. Başvurucunun cezasının denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak infaz edilmesine karar verilmiş ve bu kapsamda başvurucu 3/8/2023 tarihinde serbest bırakılmıştır. Ancak başvurucunun denetim planı kapsamında "bir bölgede denetim ve gözetim altında bulundurma" yükümlülüğünü

ihlal ettiği, denetim planında yer alan "kamuya yararlı bir işte ücretsiz çalıştırma" yükümlülüğüne hiç başlamadığı, "bireysel görüşme/seminere katılma" yükümlülüğüne de uymadığı tespit edilmiştir. Bu denetimli serbestlik yükümlülüklerinin ihlali gerekçesiyle Tunceli İnfaz Hâkimliğince başvurucunun koşullu salıverilme tarihine kadar olan cezasının infazı için açık ceza infaz kurumuna gönderilmesine karar verilmiştir.

17. Her ne kadar başvurucu hakkında cezasının infazı için açık ceza infaz kurumuna gönderilmesi yönünde bir karar bulunmaktaysa da başvurunun yapıldığı tarih itibarıyla bu kararın infaz edilmediği ve başvurucunun fiziksel olarak özgürlükten yoksun bırakılmadığı anlaşılmaktadır. Sonuç olarak denetimli serbestlik yükümlülüklerinin ihlali nedeniyle verilen açık ceza infaz kurumuna gönderme kararına ilişkin olarak başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla henüz bir müdahalede bulunulmadığı sonucuna varılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun iddialarına ilişkin olarak bir ihlalin bulunmadığı açık olduğundan başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyete neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MURAT KORKMAZ (2)

B. No: 2023/104282 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/104282

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MURAT KORKMAZ BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2023/104282)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI

Başvurucu : Murat KORKMAZ

Vekili : Av. Ayten İZMİRLİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, haksız fiilden kaynaklanan tazminat davalarında ihtiyati haciz kararı verilmesi ve ihtiyati haczin uzun süredir devam etmesi nedenleriyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. FETÖ/PDY Yapılanmasına ve Darbe Girişimine İlişkin Genel Bilgiler

2. Fetullahçı Terör Örgütü / Paralel Devlet Yapılanmasına (PDY/FETÖ) ve darbe girişimine ilişkin genel bilgiler için bkz. Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-36; FETÖ/PDY'nin mali yapılanmasına ilişkin genel bilgiler için bkz. Hamdi Akın İpek [2. B.], B. No: 2015/17763, 24/5/2018, § 15.

B. Bireysel Başvuruya Konu Süreç

3. Millî Savunma Bakanlığı (MSB) başvurucunun da aralarında bulunduğu 230 kişiye karşı 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirdikleri darbe girişimi sırasında neden oldukları, fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla meydana gelen 643.425,00 TL maddi zararın olay tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte müştereken ve müteselsilen tazmin edilmesi için Ankara 8. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) 7/2/2019 tarihinde dava

açmıştır. Dava kapsamında MSB 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 257. ve devamı maddeleri gereğince davalıların mal varlığı değerleri üzerine teminatsız ihtiyati haciz konulmasını talep etmiştir.

4. Dava dilekçesinde haksız eylem nedeniyle zarar oluştuğu ve tespit edilecek zarara yönelik fazlaya ilişkin hakların saklı tutulduğu ifade edilmiştir. MSB ayrıca başvurucunun da aralarında bulunduğu davalılar adına kayıtlı taşınır, taşınmaz mallar, kara, hava ve deniz taşıtları ile üçüncü kişilerdeki hak ve alacakları ile varsa emekli ikramiyeleri ve şirket hisseleri üzerine 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 20/A maddesi gereğince konulan tedbir kararının devamı niteliğinde teminatsız olarak ihtiyati haciz şerhi konulmasına karar verilmesini talep etmiştir.

5. Mahkeme 12/2/2019 tarihli ara kararı ile ihtiyati haciz talebinin teminatsız olarak kabulü ile 2004 sayılı Kanun'un 257. ve 264. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca davalıların taşınır ve taşınmaz malları ile üçüncü kişilerdeki hak ve alacakları, kara, deniz ya da hava ulaşım araçları ile yardımlaşma sandık ve kurumlarından olan alacakları üzerine, dava değeri olan 643.425,00 TL ile sınırlı olmak üzere ihtiyati haciz şerhi konulmasına karar vermiştir.

6. İhtiyati haciz kararına itiraz edilmişse de Mahkeme 24/1/2020 tarihinde başvurucunun da aralarında bulunduğu davalıların ihtiyati haciz kararına itirazlarının reddine karar vermiştir.

7. İhtiyati hacze itirazın reddi kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvurulmuştur. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 25. Hukuk Dairesi (Daire) 20/4/2020 tarihli kararı ile istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir.

8. Başvurucu 30/11/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, başvurucunun adli yardım talebinin kabulü ile adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına yönelik başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

C. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

9. Mahkeme 8/2/2024 tarihli ara kararı ile başvurucunun ihtiyati haczin kaldırılmasına ilişkin talebinin reddine karar vermiştir.

10. Başvurucunun da içinde bulunduğu davalıların bir kısmı ihtiyati haczin kaldırılmasına ilişkin taleplerin reddine dair 7/2/2024 (2 Adet), 8/2/2024, 6/3/2024, 26/3/2024, 1/4/2024, 2/5/2024, 3/5/2024, 6/5/2024, 17/5/2024 tarihli ara kararlara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Daire 27/6/2024 tarihli karar ile istinaf başvurularının reddine karar vermiştir.

11. Mahkeme 19/12/2025 tarihli celse ara kararı ile Ankara 17. Ağır Ceza Mahkemesine müzekkere yazılarak E.2017/109 sayılı dosyanın Yargıtay bozma kararı sonrasında aldığı tüm yeni esas numaralarının bildirilmesine ve ilgili dosyaların kesinleşmesinin beklenilmesine, ilanen tebligat işlemlerinin sonucunun beklenilmesine ve duruşmanın 10/7/2026 tarihine bırakılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu; haksız fiilden kaynaklanan tazminat davalarında ihtiyati haciz kararı verilmesi ve ihtiyati haczin uzun süredir devam etmesi nedenleriyle mülkiyet hakkının,

kesinleşmiş bir ceza mahkûmiyeti olmamasına rağmen tazminata konu fiillerden sorumlu tutulması nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Bakanlık görüşünde, yargılamanın devam etmesi sebebiyle verilen ihtiyati haciz kararının maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediği ifade edilmiştir. 2004 sayılı Kanun'un 259. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, ihtiyati haciz isteyen alacaklının hacizde haksız çıkması durumunda borçlunun ve üçüncü kişilerin haciz sebebiyle uğradıkları zararlardan sorumluluğunun düzenlendiği, başvurucunun bahsedilen düzenleme uyarınca alacaklıya karşı tazminat davası açmaksızın bireysel başvuruda bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu, meşru ve ölçülü olduğu ifade edilmiş; yapılacak incelemede Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevabında bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

14. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Anayasa Mahkemesi benzer bir davada verilen ihtiyati haciz kararına ilişkin yapılan bireysel başvuruları Ahmet Bican Kırker ve diğerleri ([1.B.], B. No: 2023/25236, 24/12/2025) kararında incelemiştir. Anılan kararda benzer şikâyet yönünden ihtiyati haczin kapsamı ve süresi itibarıyla başvuruculara şahsi olarak aşırı bir külfet yüklenmediği, bu sebeple müdahalenin kamu yararı ile başvuruculara mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengeyi başvurucular aleyhine bozmadığı gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar verilmiştir. Kararda öncelikle başvuruculara ihtiyati hacze karşı iddia ve savunmalarını etkin bir biçimde ortaya koyabilme imkânına sahip oldukları belirtilmiştir. Başvuruya konu hukuk yargılamasının çok aktörlü olduğu, taraf teşkili ve zararın tespiti bakımından farklı boyutları olan karmaşık bir yapısının bulunduğu değerlendirilmiştir. Yapılan yargılamada her bir davalının sorumluluğunun tespitinde yaşanan zorlukların, tarafların yargılama sürecindeki tutumlarının ve yargılamaya katılımları ile taraf teşkilinin sağlanmasındaki güçlüklerin, ihtiyati haczin kapsamı ve uygulandığı mal varlığının tespiti ile bu kapsamda yapılması gereken işlemlerin süreç almasının yargılamanın ilerlemesi bağlamında olumsuz etkilerinin bulunduğu ifade edilmiştir. Kararın devamında tazminat davasıyla bağlantılı olarak başvuruculara da dâhil olduğu pek çok sanık hakkında açılan, yine pek çok suç sebebiyle çok aktörlü olarak yürütülen ve arka plan bilgisinin oldukça karışık olduğu anlaşılan ceza yargılamalarının devam ettiği, verilen mahkûmiyet hükümlerinin bir kısmının da henüz kesinleşmediği belirtilmiştir. Anılan yargılamalarda yapılacak tespit ve değerlendirmelerin tazminat davası açısından belirleyici unsurlar taşıyabileceği gözetilerek ihtiyati haciz süresinin uzunluğunun tek başına ölçüsüz olarak değerlendirilmesinin mümkün olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kararda, söz konusu ihtiyati haczin sürecin niteliği gereği zorunlu bir müdahale aracı olduğu, yargı makamlarınca sürecin keyfî biçimde uzatılmadığı ve nihai olarak ihtiyati haczin haksızlığının tespiti hâlinde uğranılan zararın giderimine ilişkin bir tazminat yolunun da hukuk sisteminde var olduğu tespitlerine yer verilmiştir (Ahmet Bican Kırker, §§ 54-62).

17. Somut başvuruda da darbe girişimi sırasında verilen zararlar sebebiyle açılan tazminat davasında başvurucunun mal varlığı üzerinde 12/2/2019 tarihli ara kararı ile teminatsız şekilde dava değeri olan 643.425,00 TL ile sınırlı olmak üzere ihtiyati haciz konulduğu ve

ihtiyati haczin uygulanmaya devam ettiği anlaşılmakta olup başvuruda Ahmet Bican Kırker ve diğerleri kararında açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

18. Sonuç olarak ihtiyati haczin kapsamı ve süresi itibarıyla başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklenmediği, bu sebeple müdahalenin kamu yararı ile başvurucunun mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengeyi başvurucu aleyhine bozmadığı anlaşılmaktadır. Buna göre ihtiyati haciz kararıyla başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçülü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

Ç. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HALDUN GÜLMEZ

B. No: 2024/15650 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/15650

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALDUN GÜLMEZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/15650)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Aydın AYGÜN

Başvurucu : Haldun GÜLMEZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan başvurucunun odasında yapılan arama sırasında kurum görevlilerine karşı söylediği sözler nedeniyle disiplin cezasıyla cezalandırılmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme suçundan hükümlü olarak Diyarbakır 1 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) tek kişilik odada bulunmaktadır.

3. Başvurucunun barındığı Ceza İnfaz Kurumunun odasında kurum görevlilerince kısmi arama yapılmıştır. Arama sırasında başvurucunun aramayı gerçekleştiren kurum görevlilerine karşı söylediği bazı sözler nedeniyle disiplin soruşturması başlatılmıştır. Olay tutanağına göre; yapılan aramada görülen iki ve üç başlıklı tıraş bıçaklarının başlıklarının oynayıp oynamadığının başvurucuya sorulması üzerine başvurucu, görevli personelin üzerine yürüyüp yüksek sesle "tıraş bıçaklarını bırakın gidin araştırın öyle gelin bıçakları almanıza izin vermiyorum" ifadesini sarf edip aramaya müdahale ederek kargaşa yaratmaya çalışmış, kurum amiri tarafından sakinleşmesi için başvurucuya telkinde bulunulması üzerine ise başvurucu kurum amirine hitaben "adamlarını alıp gidin" demiştir. Yine tutanağa göre kurum amirinin başvurucuya "söylediklerine dikkat et onlar benim adamlarım değil

benim personellerim üslubuna hitabına dikkat et" demesi üzerine ise başvurucu "ne diyeyim kadın mı diyeyim" diyerek karşılık vermiş ve agresif tavırlarını sürdürmüştür. Başvurucu, disiplin soruşturmasına karşı sözlü ya da yazılı bir savunmada bulunmamıştır.

4. Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu (Disiplin Kurulu) disiplin soruşturması sonucunda 5275 sayılı Kanun'un 40. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendinde düzenlenen "kurum görevlilerine karşı uygunsuz söz sarf etme veya davranışta bulunma" eylemini gerçekleştirdiği kanaatine ulaşmıştır. Kurul, söz konusu kurala göre bir aydan üç aya kadar bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası verilmesi gerektiğini ancak iyi hâlli olmaması nedeniyle aynı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince başvurucunun bir üst ceza olan bir ay süreyle ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir.

5. Başvurucu, Disiplin Kurulunun kararına karşı Diyarbakır 2. İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) şikâyette bulunmuştur. Başvurucu, şikâyet dilekçesinde agresif tavırlar sergilemediğini ve tutanakta belirtilen sözleri söylemediğini ileri sürmüş, ayrıca anılan sözleri söylemiş olsa dahi bu açıklamanın ifade özgürlüğü kapsamında kaldığını belirtmiştir. Bunun dışında disiplin soruşturmasının başlamasına neden olan olay tutanağının aksini gösteren delillerinin neler olduğu ya da nerelerden bu delillerin toplanması gerektiği konusunda bir açıklama yapmamıştır. Başvurucu, İnfaz Hâkimliği duruşmasına da katılmamıştır.

6. İnfaz Hâkimliği, Disiplin Kurulu kararında başvurucu tarafından söylendiği belirtilen sözlerin her ne kadar başvurucu tarafından kabul edilmemişse de olay tutanağı ile alınan beyanlardan sabit olduğu kanaatine ulaşarak 31/1/2024 tarihinde şikâyetin reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"Disiplin cezalarının niteliği ve uygulama koşulları başlıklı CGTİHK nun 37. Maddesinde 'Hükümlü hakkında kurumda, düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından kanun, tüzük, yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumları, kusurlu olarak ihlâl ettiğinde, eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre Kanunda belirtilen disiplin cezaları uygulanır' şeklinde düzenlemede hükümlünün kusurlu olarak bir eylemde bulunarak mezkur kuralları ihlal etme koşulu arandığı,suç tarihinden itibaren yasal süre içerisinde başlatılan soruşturmanın süresinde bitirildiği anlaşılmıştır.

Dosyada yapılan incelemede; Diyarbakır 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü Disiplin Kurulu Başkanlığı'nın 12/01/2024 tarih ve 2024/16 Karar sayılı kararı ile 'kurum görevlilerine karşı uygunsuz söz sarf etmek veya davranışta bulunmak' eyleminden hükümlüye 1 Ay Ücret Karşılığı Çalışılan İşten Yoksun Bırakma cezası verildiği olaya ilişkin hakimliğimizce yapılan dosya incelemesinde, her ne kadar soruşturma aşamasında muteriz üzerine atılı suçlamayı kabul etmesede; olay tutanağı, Muteriz aleyhe cezaevi personelleri beyanları, dosyada bulunan bilgi ve bilgeler ile tüm dosya kapsamı hep beraber değerlendirildiğinde hükümlünün uygun olmayan söz ve davranışlarda bulunduğu ve böylece muterizin eylemi sabit olduğu anlaşılmakla, itirazının reddine dair aşağıdaki şekilde karar verilmiştir."

7. Başvurucu İnfaz Hâkimliği kararına karşı itiraz kanun yoluna başvurmuştur. İtirazı inceleyen Diyarbakır 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) İnfaz Hâkimliği kararının usul ve kanuna uygun olduğunu, verilen kararda herhangi bir isabetsizlik bulunmadığını belirterek 20/2/2024 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 22/2/2024 tarihinde öğrendikten sonra 27/2/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

11. Başvurucu; ceza infaz kurumu idaresi tarafından odasının on beş gün içinde dört kez arandığını, bu durumun taciz ve kışkırtma oluşturduğunu, aramaya gelen görevlilerin aramanın başında söyledikleri sözlerle kendisini tehdit ettiklerini, arama yapma görevini kötüye kullandıklarını belirtmiştir. Ayrıca başvurucu, olayın tutulan tutanakta olduğu gibi gerçekleşmediğini kendisinin sorulan sorulara cevap kapsamında bazı söylemlerde bulunduğunu açıklayarak ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Anayasa Mahkemesinin somut olayla benzer olaylarda verdiği bazı kararlara yer verilmiştir. Daha sonra Bakanlık, başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edilip edilmediği noktasında inceleme yapılırken görüşte değinilen Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir.

13. Ceza İnfaz Kurumundaki odasında yapılan arama sırasında söylediği sözler nedeniyle başvurucu hakkında verilen disiplin cezasına yönelik şikâyetlerin bir bütün olarak ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır (benzer yönde bir karar için bkz. Bahtiyar Öztürk [1. B.], B. No: 2019/29262, 11/7/2024, § 18; Bekir Dönmez [1. B.], B. No:2022/106879, 14/5/2025, § 15).

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Ceza İnfaz Kurumunda yapılan arama sırasında söylediği sözler nedeniyle hakkında disiplin cezası uygulanan başvurucunun ifade özgürlüğüne bir müdahalede bulunulmuştur.

16. Müdahaleye dayanak olan 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 40. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı, müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması meşru amacı kapsamında kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bundan sonra yapılması gereken, müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığını değerlendirmektir. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı bir müdahale olması gerekir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 33-35; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 42, 43; Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45).

17. Herkes gibi hükümlü ve tutuklular da Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65) ve bu bağlamda ifade özgürlüğüne de sahiptir (Murat Karayel (5) [2. B.], B. No: 2013/6223, 7/1/2016, § 27). Öte

yandan ifade özgürlüğünün mutlak bir hak olmadığı ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sebeplerle sınırlandırılabileceği unutulmamalıdır. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi kurumda güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda mahpusların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebilecektir (Murat Karayel (5), § 29).

18. Disiplin suç ve cezaları yönünden genel hüküm niteliğinde olan 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesi uyarınca, kanun kapsamındaki bir disiplin suçunun oluşabilmesi ve cezasının uygulanabilmesi için sadece her bir disiplin suçu yönünden belirlenen özel hükümdeki şartların gerçekleşmesi yeterli olmayıp ayrıca 37. maddedeki şartların da gerçekleşmesi gerekmektedir. 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesine göre ceza infaz kurumunda düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından kanun, tüzük, yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumları, kusurlu olarak ihlal ettiğinde eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre hükümlü hakkında kanunda belirtilen disiplin cezaları uygulanacaktır (AYM, E.2013/6, K.2013/111, 10/10/2013; Memiş Berber [1. B.], B. No: 2017/38744, 20/10/2021, § 22).

19. Bu doğrultuda Anayasa Mahkemesi, ceza infaz kurumunda yapılacak bir eylemin 5275 sayılı Kanun'un 39. ile 44. maddeleri arasında öngörülen disiplin suçlarından birini oluşturduğu açık olsa dahi bu durumun disiplin cezası verilmesi için tek başına yeterli olmayacağını, eylemin ceza infaz kurumundaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde gerçekleştirilmesi gerektiğini kabul etmiştir (AYM, E.2013/6, K.2013/111, 10/10/2013; Murat Karayel (5), §§ 43, 44; Cihat Özdemir [2. B.], B. No: 2015/214, 9/5/2018, § 22). Dolayısıyla başvuruya konu olayda başvurucunun ifadelerinin kurumdaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek nitelikte kabul edilmesinin mümkün olup olmadığı idare ve yargı kararları üzerinden incelenmelidir.

20. Ceza infaz kurumlarının idaresinde, mutlak surette varlığını sürdürmesi gereken görevler bulunmaktadır. Bu görevlerin başında kurumda disiplin ve düzenin sağlanması gelmektedir. Bu görevin yerine getirilmesinde ceza infaz kurumu çalışanları zorluklarla karşılaşmaktadır. Öte yandan çağdaş bir infaz kurumu idaresinde daima göz önünde tutulması gereken görevlerden biri de kurumda tutulan kişiler hakkında uygulanacak yaptırımlar bakımından adalet ve nesafet esaslarının egemen kılınmasıdır (Sinan Bozkurt [2. B.], B. No: 2019/31782, 13/4/2023, § 27) .

21. Eldeki başvuruda, Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunan başvurucunun odasında yapılan arama işlemine karşı söylediği sözler nedeniyle başlatılan disiplin soruşturmasında başvurucunun kurum görevlilerine karşı uygunsuz söz sarf etme veya davranışta bulunma eylemini gerçekleştirdiği gerekçesiyle bir ay süreyle ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma disiplin cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

22. İlgili idare ve yargılama makamlarının kararları incelendiğinde, başvurucunun disiplin cezası ile cezalandırılmasına neden olan sözlerinin kurum güvenliği ve disiplini üzerindeki etkileri yönünden hiçbir değerlendirme yapılmaksızın uygunsuz söz veya davranış niteliğinde olduğunun kabul edildiği anlaşılmaktadır.

23. Mahkemelerce verilmiş hürriyeti bağlayıcı cezaların infaz edildiği yerler olan ceza infaz kurumları sıkı güvenlik koşullarına tabi olan, düzenli bir yaşamın sürdürülmesinin, güvenliğin ve disiplinin sağlanmasının son derece önem taşıdığı yerlerdir. Bir ceza infaz

kurumunda tutulan kişinin kurum görevlilerinin işlemlerine karşı diğer mahpusları etkileyecek ya da galeyana getirecek uygunsuz söz sarf etmesi ya da davranışta bulunması durumunda kurum güvenliği ve disiplininin zafiyete uğrayacağında hiçbir şüphe bulunmamaktadır. Ancak somut olayda başvurucu barındığı ve tek kişilik olduğu anlaşılan odada yapılan aramaya yönelik kullandığı söz konusu ifadelerin yapılan arama işleminin sıklığı ve yerine getiriliş biçimiyle ilgili eleştiri niteliğinde de kabul edilmesinin mümkün olup olmadığı, bu nedenle başvurucunun sarf ettiği sözlerin -tek kişilik odada barındığı da dikkate alındığında disiplin yönünden diğer mahpusları da etkileyip etkilemediği hesaba katılarak- ne şekilde Ceza İnfaz Kurumundaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde gerçekleştiğinin açıklanmadığı görülmüştür (bkz. § 6).

24. Sonuç olarak somut olayda başvurucunun sarf ettiği sözlerle kurum görevlilerine karşı uygunsuz söz sarf etme veya davranışta bulunma eylemini işlediği somut olgulara dayalı olarak ortaya konulamamıştır.

25. Anayasa Mahkemesi ifade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerinin ilgili ve yeterli olup olmadığını denetler (diğerleri arasından bkz. Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 58; Bekir Coşkun, § 56; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 56; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 120; Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 60; hükümlü ve tutuklulara uygulanan disiplin cezaları bağlamında bkz. Eşref Arslan [2. B.], B. No: 2014/14655, 18/7/2018, §§ 50-54; Abdulhamit Babat (3) [1. B.], B. No: 2015/3370, 9/1/2020, §§ 33-37). Somut olayda idare ve derece mahkemeleri, başvurucunun eylemi nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırılmasının zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığını ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gösterememiştir. Bu nedenle başvurucunun ifade özgürlüğüne bir ay süreyle ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma cezası verilmek suretiyle yapılan müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olduğunun gösterilemediği değerlendirilmiştir.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

27. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması, maddi ve manevi zararlarının giderilmesi talebinde bulunmuştur.

28. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

29. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali

kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir (Hasan Sarıcı [GK], B. No: 2018/37695, 9/10/2024, § 55).

30. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 2. İnfaz Hâkimliğine (E.2024/458, K.2024/687) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NUSRET KAYA VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/25104 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/25104

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NUSRET KAYA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/25104)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Gülsüm Gizem GÜRSOY

Başvurucular : 1.Nusret KAYA 2. Mehmet Hanif ALDAŞ Av. Hasan Önder SULU 3. İlyas GÜNEŞ

Vekilleri : Av. Serkan MERCİMEK 4. Sertab Önay ELÇİ Av. Güler KILIÇ POLAT 5. Yaşar EREN Av. Elçin DEVİREN NASIR 6. Halil AKDOĞAN Av. İbrahim BAHÇIVANCILAR Av. Merve BOYACI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, iş sözleşmesi feshedilen başvurucuların sendikal tazminat taleplerinin reddedilmesi nedeniyle sendika hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucuların iddiasına göre iş sözleşmeleri, sendikal nedenlerle sonlandırılmıştır. Başvurucular, bu kapsamda işe iade ve sendikal tazminat talepli dava açmıştır.

3. Açılan kimi davalarda ilk derece mahkemeleri davaların kabulüne karar vermiş, buna karşın Bölge Adliye Mahkemeleri davaları kesin olarak reddetmiştir. Kimi davalarda ise gerek ilk derece gerek Bölge Adliye Mahkemelerinin davaların reddine karar verdiği görülmüştür.

4. Nihai kararların tebliği üzerine başvurucular, süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Başvurucular Nusret Kaya, Mehmet Hanif Aldaş ve Sertab Önay Elçi adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

6. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan 2024/31946, 2024/33039, 2024/45885, 2024/53797, 2025/23864 numaralı başvuruların süresinde yapılan 2024/25104 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvurucu Yaşar Eren, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Sendika Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucu Yaşar Eren Yönünden

9. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle iç hukukta düzenlenen başvuru yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca başvurucunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve adli mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması, aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (Bayram Gök [2. B.], B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 19).

10. Somut olayda; ilk derece mahkemesinin sendikal tazminat iddiasıyla ilgili bir değerlendirmede bulunmadığı, sonrasında başvurucunun istinaf kanun yoluna başvurmadığı, sendikal fesih ve sendikal tazminat talebi ile ilgili iddialarını istinaf mercii önünde dile getirmediği görülmüştür. Bu itibarla başvurucu; sendikal fesih olgusuna ilişkin iddialarını öncelikle yargısal makamlar önünde dile getirme imkânı bulunmasına rağmen böyle bir talepte bulunmamış, iç hukukta sahip olduğu yargısal yolları usulünce tüketmemiştir.

11. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Diğer Başvurucular Yönünden

12. Başvurucular; iş sözleşmelerinin sendikal nedenlerle feshedildiğini, eksik inceleme sonucu verilen ret kararlarının sendika hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, sendika hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiğini ifade etmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmiştir.

14. 18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun "Sendika özgürlüğünün güvencesi" başlıklı 25. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) İşçilerin işe alınmaları; belli bir sendikaya girmeleri veya girmemeleri, belli bir sendikadaki üyeliği sürdürmeleri veya üyelikten çekilmeleri veya herhangi bir sendikaya üye olmaları veya olmamaları şartına bağlı tutulamaz.

(2) İşveren, bir sendikaya üye olan işçilerle sendika üyesi olmayan işçiler veya ayrı sendikalara üye olan işçiler arasında, çalışma şartları veya çalıştırmaya son verilmesi bakımından herhangi bir ayrım yapamaz. Ücret, ikramiye, prim ve paraya ilişkin sosyal yardım konularında toplu iş sözleşmesi hükümleri saklıdır.

(3) İşçiler, sendikaya üye olmaları veya olmamaları, iş saatleri dışında veya işverenin izni ile iş saatleri içinde işçi kuruluşlarının faaliyetlerine katılmaları veya sendikal faaliyette bulunmalarından dolayı işten çıkarılamaz veya farklı işleme tabi tutulamaz.

(4) İşverenin … yukarıdaki fıkralara aykırı hareket etmesi hâlinde işçinin bir yıllık ücret tutarından az olmamak üzere sendikal tazminata hükmedilir.

(5) Sendikal bir nedenle iş sözleşmesinin feshi hâlinde işçi, 4857 sayılı Kanunun …, 20 ve 21 inci madde hükümlerine göre dava açma hakkına sahiptir. İş sözleşmesinin sendikal nedenle feshedildiğinin tespit edilmesi hâlinde, 4857 sayılı Kanunun 21 inci maddesine göre işçinin başvurusu, işverenin işe başlatması veya başlatmaması şartına bağlı olmaksızın sendikal tazminata karar verilir. Ancak işçinin işe başlatılmaması hâlinde, ayrıca 4857 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen tazminata hükmedilmez. İşçinin 4857 sayılı Kanunun yukarıdaki hükümlerine göre dava açmaması ayrıca sendikal tazminat talebini engellemez.

(6) İş sözleşmesinin sendikal nedenle feshedildiği iddiası ile açılacak davada, feshin nedenini ispat yükümlülüğü işverene aittir. Feshin işverenin ileri sürdüğü nedene dayanmadığını iddia eden işçi, feshin sendikal nedene dayandığını ispatla yükümlüdür.

(7) Fesih dışında işverenin sendikal ayrımcılık yaptığı iddiasını işçi ispat etmekle yükümlüdür. Ancak işçi sendikal ayrımcılık yapıldığını güçlü biçimde gösteren bir durumu ortaya koyduğunda, işveren davranışının nedenini ispat etmekle yükümlü olur. .."

15. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun sendikal fesih iddiasının değerlendirilmesi bakımından ortaya koyduğu kriterlerle ilgili 7/10/2009 tarihli ve E.2009/9-372, K.2009/416 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... fesih tarihine yakın tarihlerde işyerinde çalışan işçi sayısı, işyerinde çalışan sendikaya üye olan ve olmayan işçilerin sayısı, hangi tarihlerde üye oldukları, üyelikten çekilen, çekilme sonrası çalışmaya devam eden işçilerin olup olmadığı, çıkarılan işçilerin kaçının

sendikalı olduğu, yeni işçi alınıp alınmadığı ve alınmışsa yeni işçilerin sendikalı olup olmadığı, toplu iş sözleşmesi prosedürü uygulanmasının söz konusu olup olmadığı, işverence ekonomik veya teknolojik nedenlere dayalı bir fesih yoluna gidilmesi halinde teknik yönden bu hususların araştırılması, feshin son çare olarak kullanılıp kullanılmadığının değerlendirilmesi gereklidir"

16. Anayasa Mahkemesi, benzer başvurularda mahkemelerin sendikal nedenlerle iş sözleşmelerinin feshinin sendika hakkını ihlal ettiği iddialarını incelemiştir (bkz. Emine Yaşar Kaya ve Melike Gök [2. B.], B. No: 2020/32802, 19/7/2023; Aydın Okutucu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2020/11279, 24/5/2023; Ayhan Akyüz ve diğerleri [1. B.], B. No: 2018/6851, 10/5/2023; Refiye Şentürk Varlı [1. B.], B. No: 2021/10518, 20/7/2023; Emrah Üzegül ve diğerleri [1. B.], B. No: 2020/22386, 7/6/2023; Muharrem Çimen [GK], B. No: 2016/5002, 23/3/2023; Ahmet Yavuz [2. B.], B. No: 2019/28133, 14/12/2023, § 28). Anayasa Mahkemesi, bu başvurularda bir iş sözleşmesinin salt sendikal nedenlerle feshedilip feshedilmediğinin tespit edilebilmesi için -Yargıtay ve AİHM içtihatlarında vurgulanan hususları da gözönüne alarak- bazı kriterler belirlemiştir. Bu kriterler, dava konusu olaylara göre genişletilmesi mümkün olmakla birlikte şöyle sıralanabilir:

-Fesih tarihine yakın tarihlerde işyerinde çalışan işçi sayısı, işyerinde sendikaya üye olan ve olmayan işçilerin sayısı, hangi tarihlerde üye oldukları, üyelikten istifa eden/istifa sonrası çalışmaya devam eden işçilerin olup olmadığı, çıkarılan işçilerin kaçının sendikalı olduğu, yeni işçi alınıp alınmadığı ve alınmışsa yeni işçilerin sendikalı olup olmadığı,

-Sendikal neden kavramının, bir fiilin sendikal olarak değerlendirilebilmesi için sadece kurulu bir sendika tarafından yahut sendika üyeleri tarafından yapılmasının zorunlu olmadığının gözönüne alınması, sendika üyesi olmayan bir işçinin henüz kurulmamış bir sendikanın örgütlenmesi için veya kurulmuş bir sendikanın propagandasını yapmak üzere organizasyon düzenlenmesi ya da düzenlenen bir faaliyete katılması veya destekleyici eylemlerde bulunması (sendikaya üye toplama, sendikal konuşmalar yapma, broşür dağıtma vb.) gibi faaliyetlerin de sendikal faaliyet kapsamında değerlendirilmesi, bunun sonucunda anılan hususların iş sözleşmesinin feshinde etkili olup olmadığının belirlenmesi,

-İş sözleşmesi feshedilenlerin sendikal faaliyette öncü olup olmadıkları,

-Toplu iş sözleşmesi (TİS) prosedürü uygulanmasının söz konusu olup olmadığı,

-Özellikle sendika üyesi olan ve/veya sendikal faaliyet içinde bulunan işçilerin benzer gerekçelerle ve/veya yakın tarihlerde işten çıkarılıp çıkarılmadığı,

-İşyerinde başka sendikalara üye olan işçilerin olup olmadığı, mensubu olduğu sendikadan istifa edenlerin başka bir sendikaya üye olup olmadığı, tüm sendikalı işçilerin toplam işçi sayısına oranı (işyerinin varsa başka şubelerinde çalışan sayısının da dikkate alınarak bu oranın belirlenmesi), bu oranın dava konusu fesih tarihinden önceki ve sonraki dönemlerde ne şekilde değiştiği (örneğin altışar aylık ya da birer yıllık önceki ve sonraki dilimlerin esas alınması),

-Hâlen sendikalı çalışan varsa sayılarının sembolik olup olmadığı, bu kişilerin üye olduğu sendikaların işyerinde TİS imzalayabilmek için yetkili sendika olma ihtimallerinin bulunup bulunmadığı,

-Sendikal fesih iddialarına ilişkin tanık dinlenip dinlenmediği, bilirkişi raporu alınıp alınmadığı; bu delillerin ne şekilde değerlendirildiği, anılan delillere itibar edilmemişse

nedenlerinin ilgili ve yeterli gerekçe ile açıklanıp açıklanmadığı,

-Sendikalı olanların veya sendikal faaliyette bulunanların çalışma alanlarında baskıya uğrayıp uğramadığı (bilmedikleri işlerde çalıştırma, işveren tarafından bizzat yahut diğer çalışanlar aracılığıyla sözlü baskı yapılması, sosyal medya hesaplarının takip edilmesi, gerek olmadığı hâlde fazla iş yükleme/fazla mesaiye bırakma, düşük ücretle çalıştırma, özlük haklarından yararlandırmama veya az yararlandırma vb.),

-Sendikal faaliyetlerin iş gücünü etkileyip etkilemediği ve bunun işverence ortaya konulup konulamadığı,

-İşletmesel nedenlerle işten çıkarmalarda öncelikle sendikalı veya sendikal faaliyette bulunan işçilerin çıkarılıp çıkarılmadığı,

-Performans nedeniyle işten çıkarmalarda objektif kriterler belirlenip belirlenmediği, bu kriterlerin sendikalı veya sendikal faaliyette bulunanlarla diğer işçilere aynı şekilde uygulanıp uygulanmadığı,

-Aynı ya da benzer gerekçelerle işten çıkarılan işçilerin başka mahkemelerde görülen davalarının farklı sonuçlandığına ilişkin iddialar varsa bu iddiaların dikkate alınıp alınmadığı, varsa bu kararlardan neden ayrışıldığının izah edilip edilmediği kriterlerin mahkemelerce somut olaya uyduğu ölçüde uygulanması gerekir.

17. Bu kapsamda eldeki başvuruda olduğu gibi sendikal nedenlerle bir iş sözleşmesinin sonlandırıldığı iddia edildiğinde mevzuatın gerektirdiği hususların ve ispat şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğini değerlendirmek öncelikle derece mahkemelerinin görevidir. Derece mahkemelerinin olayın şartlarını değerlendirmek açısından daha avantajlı konumda bulunduğu açıktır. Anayasa Mahkemesinin rolü ise bu kuralların yorumunun Anayasa'ya uygun olup olmadığını belirlemekle sınırlıdır. Önemle değinmek gerekir ki derece mahkemeleri önündeki uyuşmazlık ne kadar Anayasa'da yer alan temel hak ve hürriyetleri ilgilendirirse Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamında bu hak veya hürriyete ilişkin sınırlama ölçütlerini ve güvencelerini denetleme yetkisi o kadar artar. Anayasa Mahkemesinin temel görevi Anayasa'da yer alan hükümlerin yeknesak ve doğru bir biçimde uygulanmasını sağlamaktır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi, derece mahkemeleri tarafından izlenen usulü denetlemek ve özellikle mahkemelerin Anayasa'nın 51. maddesindeki güvenceleri gözetip gözetmediğini belirlemekle yetinmektedir. Dolayısıyla yapılan incelemede derece mahkemelerinin yeri alınmamakta, kamusal makamların süreç içindeki tutumları sendika hakkı bağlamındaki usule ilişkin güvenceler açısından değerlendirilmektedir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Türkiye Gıda ve Şeker Sanayi İşçileri Sendikası [2. B.], B. No: 2016/13328, 19/11/2020, § 40; Türkiye Petrol, Kimya ve Lastik Sanayi İşçileri Sendikası [2. B.], B. No: 2016/13531, 15/12/2020, § 40; Ahmet Sefa Topuz ve diğerleri [1. B.], B. No: 2016/16056, 21/4/2021, §57; Muharrem Çimen, § 42; Aydın Okutucu ve diğerleri, § 39). Bu noktada Anayasa Mahkemesinin yapacağı inceleme, başvuruculara sendikal nedenlerle işten çıkarıldıkları gerekçesiyle açtıkları davalarda devletin pozitif yükümlülüğünün gerektirdiği şekilde yargısal bir değerlendirme yapılıp yapılmadığına, özellikle derece mahkemelerinin kararlarının konuyla ilgili ve yeterli gerekçe içerip içermediğine ilişkindir.

a. Başvurucu Halil Akdoğan Yönünden

18. İlk derece mahkemesi kararında dinlenen tanıklar, işyerinde sendikal faaliyetin bulunduğunu beyan etmişse de başvurucunun iş akdinin sendikal sebeple feshedildiğine

dair ispata yarar başkaca bir delilin bulunmadığı, T. Sendikasının cevabi yazısında çoğunluğun sendikaya üye olmasının sağlanamadığı ve yetki prosedürünün işletilmediği, tanık beyanlarına göre sendikaya üye olup hala çalışanların bulunduğu, başvurucunun işten çıkarıldığı dönemde sendika üyesi olmayan ve farklı sebeplerle işten çıkan işçilerin olduğu dikkate alındığında sendikal sebep iddiasının ispat edilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Bölge Adliye Mahkemesi de ilave bir değerlendirmede bulunmaksızın ilk derece mahkemesinin kararını uygun bulmuştur.

19. Başvuruya konu dosyada; başvurucunun sendikal faaliyetlere öncülük edip etmediği, başvurucunun mensubu olduğu sendikaya mensup işçilerin davalı işyerindeki işçi sayısına oranı, başka sendikaların işyerinde örgütlenip örgütlenmediği, işten çıkarmalarda sendikalılara öncelik verilip verilmediği, diğer sendikalı işçilerin sayısı ve bu işçilerin işten çıkarılıp çıkarılmadığı gibi hususlara değinilmemiştir. Dolayısıyla gerek ilk derece gerekse Bölge Adliye Mahkemesinin Anayasa Mahkemesinin yukarıda ortaya koyduğu kriterleri (bkz.§ 16) uygulamadığı görülmüştür.

b. Başvurucular Mehmet Hanif Aldaş ve Nusret Kaya Yönünden

20. İlk derece mahkemesi kararlarında; davalı işyerinde çalışan bir kısım işçilerin D. Sendikasına üye olmaları üzerine, davalı işverence bu işçilere baskı yapıldığı ve işçilerin sendika üyeliğinden istifa etmeye zorlandıkları, ardından 3/10/2021 tarihinde işyerinde üretime ara verildiği ve tüm işçilere işten çıkarıldıklarının bildirildiği, taraflar arasında yapılan görüşmeler neticesinde davalı işverence sendikalı işçilerin çalışmalarının kabullenildiği ve işyerinin 1/11/2021 tarihinde tekrar açıldığı, sendikalı işçiler de dâhil olmak üzere tüm işçilerin yeniden çalışmaya başladıkları belirtilmiştir. Kararlarda 18/11/2021 tarihinde sendikalı işçiler ile sendika temsilcisi M.A.B arasında işyerinde bir toplantı düzenlendiği, bu toplantıda sendika üyesi işçilerin önceki temsilci M.T.nin görevden alınmasına itiraz ettikleri ve tartışma yaşandığı, bunun üzerine işyeri yetkilisi S.Z.nin toplantıya müdahale ederek işçilerin dışarı çıkmalarını istediği, M.T.nin görevden alınması sebebiyle sendikanın yetkili temsilcisi ile sendikalı işçiler arasında işyerinde yaşanan tartışmalar üzerine işçilerin işten çıkarıldıkları, başvuruculardan da bu sebeple işten çıkarılan işçiler arasında yer aldığı değerlendirilmiştir. Kararlarda devamla; işverenin, başvuruculardan iş akdine sendika üyesi oldukları için son vermediği, yaşanan tartışmanın sendika içi bir tartışma olduğu, D. Sendikası ile işveren arasında 1/3/2022-28/2/2025 tarihlerini kapsayan TİS bağıtlandığı, Şanlıurfa Cumhuriyet Başsavcılığının davalı işveren hakkında sendikal faaliyetleri engelleme suçundan kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verdiği gözönüne alındığında başvuruculardan iş sözleşmelerinin sendikal sebeple sonlandırılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

21. Kararların istinaf kanun yoluna götürülmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemeleri; işyerinde sendikadan ötürü baskı olmadığı, işten çıkarılan işçilerin büyük kısmının sendikalı olmadığı ve sendika üyesi olan işçilerin büyük bölümünün işe devam ettiği hususları birlikte değerlendirildiğinde sendikal fesih olgusunun gerçekleşmediğine karar vermiştir.

22. İncelenen başvuruda; başvurucular D. Sendikası mensubu 97 işçinin aynı anda işten çıkarıldığı, toplamda ise 160 sendikalı işçinin işine son verildiği, bu kişilerin yerine sendikasız işçilerin işe alındığı, işveren ile sendikanın anlaşması sonucu işçilerin seçmiş olduğu sendika temsilcisinin görevden alınarak kendilerinin tanımadığı bir kişinin sendika temsilcisi kılındığı, bu olaylardan sonra işverenin sendika aleyhine açtığı davalardan feragat ettiği ileri sürülmüştür. Mahkeme kararlarına bakıldığında; başvuruculardan sendika ile

aralarında yaşanan bir ihtilaf sonrasında işyerinde tartışmaları sonucu işten çıkarıldıkları ve işyerinde genel olarak sendikal baskı olmadığının belirtilmesiyle yetinildiği görülmüştür. Oysaki başvuruculların iddialarında yer aldığı şekliyle sendika ile işveren arasında işçiler aleyhine bir anlaşma olup olmadığı, bu yönüyle sendikal faaliyetlerin engellenip engellenmediği, başvuruculların sendikal faaliyetlere öncülük edip etmediği; fesih tarihine yakın tarihlerde işyerinde çalışan işçi sayısı, işyerinde sendikaya üye olan ve olmayan işçilerin sayısı, hangi tarihlerde üye oldukları, üyelikten istifa eden/istifa sonrası çalışmaya devam eden işçilerin olup olmadığı, çıkarılan işçilerin kaçının sendikalı olduğu, yeni işçi alınıp alınmadığı ve alınmışsa yeni işçilerin sendikalı olup olmadığı ve bunların sayısı, işten çıkarmalarda sendikalılara öncelik verilip verilmediği (veri analizleriyle somut olarak ortaya konulması), diğer sendikalı işçilerin sayısı ve bu işçilerin işten çıkarılıp çıkarılmadığı gibi hususlara değinilmemiştir. Dolayısıyla gerek ilk derece gerekse Bölge Adliye Mahkemesinin Anayasa Mahkemesinin yukarıda ortaya koyduğu kriterleri (bkz.§ 16) uygulamadığı görülmüştür.

c. Başvurucu İlyas Güneş Yönünden

23. İlk derece mahkemesi kararında; T. Sendikasının yazısına göre 18/11/2022 tarihi itibarıyla sendika üyeliğinden istifa eden işçi sayısının 204, iş akdi feshedilen işçi sayısının 193 olduğunun, işyerinde ağırlıklı olarak sendikal faaliyetlere Ocak 2022 tarihinden itibaren başlandığının, 26/1/2022-18/2/2022 tarihleri arasında 7, 19/2/2022-17/11/2022 tarihleri arasında ise 217 üyelikten çekilme olduğunun altı çizilmiştir. Kararda; T. Sendikasına 29/11/2023 tarihi itibarıyla üyelik başvurusu yapan işçi sayısının 338, sendika üyeliğinden istifa eden işçi sayısının 237 olduğu, iş akdi feshedilen işçi sayısının 193 olduğu ve işyerinde ağırlıklı olarak sendikal faaliyetlere Ocak 2022 tarihinden itibaren başlandığı, TİS bağıtlanmadığının bildirildiği belirtilmiştir. Kararda; davalı işyerinde 18/2/2022 tarihinden önceki 6 aylık dönemde 786 işçi çalıştığı, 187 yeni işçi alındığı, 79 istifa olduğu, 18/2/2022 tarihinden sonraki 6 aylık dönemde 784 işçi çalıştığı, 2 yeni işçi alındığı ve 58 istifa olduğu tespit edilmiştir. Kararda devamla; başvurucunun 18/2/2022 günü saat 20.40'ta T. Sendikasına üyelik başvurusunda bulunduğu, iş akdinin 18/2/2022 tarihinde mesai saatinin hemen bitiminde feshedildiği, dolayısıyla iş akdi feshedildiğinde henüz sendika üyesi olmadığı, davacı tanıklarının başvurucunun gönüllü olarak işçileri sendikalı yapmak için çalışan bir işçi olduğunu beyan ettikleri, davalı tanıklarının ise davacının sendikalı olup olmadığını bilmediklerini ve işyerinde sendikal faaliyette bulunduğunu görmediklerini ifade ettikleri, bu kapsamda başvurucunun sendikal faaliyette bulunduğuna dair somut delil bulunmadığı kanaatine ulaşıldığı görülmüştür.

24. Bölge Adliye Mahkemesi de farklı bir değerlendirmede bulunmaksızın ilk derece mahkemesi kararını uygun bularak istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar vermiştir.

25. Olaya bir bütün olarak bakıldığında; başvurucunun işten çıkarıldığı dönemde yoğun bir biçimde T. Sendikasına mensup işçi sayısında azalma olduğu, çok sayıda işçinin iş sözleşmesinin sonlandırıldığı görülmektedir. Mahkemelerin bu tespitleri yaptıktan sonra başvurucunun sendikal faaliyetlerde bulunduğuna dair davacı tanık beyanları da dikkate alındığında; neden diğer tanık beyanlarına ağırlık verildiğinin ve salt sendikaya üye olduğu gün başvurucunun iş sözleşmesinin feshedilmiş olmasının sendikal fesih olgusuna dayanak oluşturmayacağı kanısına ne şekilde varıldığının ilgili ve yeterli bir gerekçe ile açıklandığı söylenemeyecektir. Mahkeme kararlarında; başka sendikaların işyerinde örgütlenip örgütlenmediği, işten çıkarmalarda sendikalılara öncelik verilip verilmediği, diğer sendikalı

işçilerin sayısı ve bu işçilerin de işten çıkarılıp çıkarılmadığı gibi hususlara da değinilmediği görülmüştür. Dolayısıyla gerek ilk derece gerekse Bölge Adliye Mahkemesinin Anayasa Mahkemesinin yukarıda ortaya koyduğu kriterleri (bkz.§ 16) uygulamadığı anlaşılmıştır.

ç. Başvurucu Sertab Önay Elçi Yönünden

26. İlk derece mahkemesi kararında; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı müzekkere cevabında D. Sendikasının yetki tespitinin olduğu, sendikanın söz konusu yüzdeyi sağladığı, (devam eden yetki tespiti davası nedeniyle) henüz TİS'in imzalanmadığı, dinlenen davacı tanık beyanlarına göre işyerinde sendikadan istifa edilmesi yönünde baskı yapıldığı, 24/1/2023 tarihinde sendika üyesi kişi sayısının 9 olduğu, 8/9/2023 tarihinde 158 çalışanın sendika üyesi olduğu, 24/7/2023 tarihinde 591 çalışanın sendika üyesi olduğu belirtilmiştir. Kararda; 6 işçinin 21/7/2023 tarihinde sendikaya üye oldukları, aynı gün işten çıkarıldıkları, sendikadan istifa etmeleri üzerine 22/7/2023 tarihinde tekrar işe girişlerinin yapıldığı, işyerinde yapılan toplu oturma eylemi sonrasında işyeri yetkililerinin işçilere sendikadan istifa etmezlerse işten çıkarılacaklarını söylediği, H. Sendikasına üye olmalarının istendiği, bu sebeple H. Sendikasına geçtiklerini beyan ettikleri, dosya arasına alınan 25/2/2023 tarihli inceleme raporuyla 25/8/2023 tarihli inceleme raporu karşılaştırıldığında H. Sendikasının üye sayısının belirgin bir şekilde arttığı ve sendikalar arası geçiş olduğu, bütün hususlar bir arada değerlendirildiğinde başvurucunun iş akdinin sendikal sebeplerle feshedildiği sonucuna ulaşılmıştır.

27. Kararın istinaf kanun yoluna götürülmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesi; Temmuz 2023'de iş akdi sendikal sebeple feshedilenlerin başvurucu için somut bir emsal olmadığını, emsallerde D. Sendikasına üyelikten sonra fesih yapıldığını, ayrıca H. Sendikasının yetki başvurusunun fesihten önce olduğunu, yetki başvurusunun olumlu sonuçlanması da gözetildiğinde işverenin istediği sendikaya geçtiğini kabul eden işçinin, üyesi olmadığı D. Sendikasına eski üyeliği sebebiyle iş akdinin sendikal nedenle feshedilemeyeceğini belirterek sendikal tazminat talebinin kesin olarak reddine karar vermiştir.

28. Başvuruya bakıldığında; başvurucu D. Sendikasına eski üyeliği nedeniyle işten çıkarıldığını ileri sürmemiştir. Aksine D. Sendikası üyesi kalmak istediği hâlde, işverenin baskısı nedeniyle H. Sendikasına üye olduğunu, işyerinde çalışan diğer işçilerin de aynı durumu yaşadığını beyan etmiş; ilk derece mahkemesi; gelen yazı cevapları, sayısal veriler ve tanık beyanlarını bir arada değerlendirdiğinde başvurucunun iddiasını ispatladığı sonucuna ulaşmıştır. Dolayısıyla Bölge Adliye Mahkemesinin değerlendirmesi somut olgulara uygun düşmeyen ilgisiz bir gerekçe olmuştur.

29. Neticede somut başvurulara konu davalarda, mahkemelerin ulusal ve uluslararası hukuk çerçevesinde Anayasa Mahkemesince geliştirilen ve benimsenen kriterleri dikkate almadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda sendika hakkının gerektirdiği düzeyde yeterli bir yargısal inceleme yapıldığı, gerekçelerinin ilgili ve yeterli olduğu söylenemez. Anlatılan nedenlerle devletin pozitif yükümlülüklerini yerine getiremediği sonucuna ulaşılmıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

31. Başvurucular, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama talebinde bulunmuştur. Ayrıca başvuruculardan Halil Akdoğan 200.000 TL manevi tazminat; Nusret Kaya ve Mehmet Hanif Aldaş ayrı ayrı 2.000.000 TL maddi, 2.000.000 TL manevi tazminat; Sertab Önay Elçi

200.000 TL manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

32. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

33. Öte yandan ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında tazminat talebi bulunan başvuruculara ayrı ayrı 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvuruculara uğradıklarını iddia ettikleri maddi zararlar yeniden yargılama kapsamında giderilebileceğinden maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Adli yardım talebinde bulunan başvurucular Mehmet Hanif Aldaş, Sertab Önay Elçi ve Nusret Kaya'nın adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

C. 1 Başvurucu Yaşar Eren'in makul sürede yargılanma hakkı ve sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer başvurucular yönünden sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

Ç. Anayasa’nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının diğer başvurucular yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin sendika hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla Tire 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (İş Mahkemesi sıfatıyla) (E.2022/541, K.2023/472); Şanlıurfa 2. İş Mahkemesine (E.2021/764, K.2023/347; E.2023/391, K.2023/670); Beyşehir 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (İş Mahkemesi sıfatıyla) (E.2023/611, K.2024/57); Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesine (E.2024/1710, K.2025/444) iletilmek üzere Şanlıurfa 1.İş Mahkemesine (E.2023/506, K.2024/600) GÖNDERİLMESİNE,

E. Tazminat talebinde bulunan başvuruculara ayrı ayrı 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. 3.518,70 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 43.518,70 TL yargılama giderinin başvurucu Halil Akdoğan'a; 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucular Nusret Kaya ve Mehmet Hanif Aldaş'a müştereken; 3.518,70 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 43.518,70 TL yargılama giderinin başvurucu İlyas Güneş'e; 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin Sertab Önay Elçi'ye ÖDENMESİNE; başvurucu Yaşar Eren tarafından yapılan yargılama giderlerinin başvurucu

üzerinde BIRAKILMASINA,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben diğer başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

Ğ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FATMA ÖZKİLİNGİL VE HAYDAR KANDİLCİ

B. No: 2024/28416 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/28416

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FATMA ÖZKİLİNGİL VE HAYDAR KANDİLCİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/28416)

Karar Tarihi:22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1. Fatma ÖZKİLİNGİL 2. Haydar KANDİLCİ

Vekili : Av. Nazım İLTER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru kamulaştırmasız el atmadan kaynaklanan tapu iptali ve tescil talebinin hak düşürücü sürenin geçmiş olduğu gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Açılan davada başvurucular; İzmir'in Konak ilçesinde bulunan taşınmazın murisleri adına kayıtlı iken askerî güvenlik sahası içerisinde kaldığı ve Millî Savunma Bakanlığı tarafından el konulduğu gerekçesi ile Asliye Hukuk Mahkemesinin 1963 yılında verdiği karar sonucu davalı Maliye Hazinesi adına tescil edildiğini, iki yıllık hak düşürücü süre geçmiş olduğu için murislerine herhangi bir bedel de ödenmediğini belirtmiştir. Başvurucular; ayrıca kendilerinin ya da murislerinin söz konusu dava dosyasında taraf olarak gösterilmediklerini ve davanın kesinleşmediğini, yargılama sürecinde keşif ve tespit yapılmadığını, Millî Emlak Müdürlüğünün 27/7/1962 tarihinde dosyaya gelen yazı ve eklerine göre karar verildiğini ileri sürmüştür. Başvurucular; yine el konulan taşınmaz üzerine kamu hizmetinin yerine getirilmesi amacına uygun olarak tesisler veya inşaatların yapılmadığını, taşınmaza kamulaştırma işlerine dayanmaksızın idare tarafından el konulmuş olduğunu açıklamıştır. Başvurucular; son olarak taşınmazın üzerinde hiç bir tesisin mevcut olmadığını ve etrafının

tel ile çevrilmesinin hizmet gereklerinden doğan bir zorunluğa dayanmadığını, tel örgünün 1956 yılından çok sonra çekildiğini bu nedenle 5/1/1961 tarihli ve 221 sayılı mülga Amme Hükmi Şahısları Veya Müesseseleri Tarafından Fiilen Amme Hizmetlerine Tahsis Edilmiş Gayrimenkuller Hakkında Kanun kapsamında bulunmadığını iddia etmiş ve taşınmazın tapu kaydının iptali ile kendi adlarına tescil edilmesini istemiştir.

3. Davalı idare, davaya cevap dilekçesinde söz konusu taşınmazın Asliye Hukuk Mahkemesinin 1963 yılında verdiği kararla 221 sayılı mülga Kanun gereğince Maliye Hazinesi adına tescil edildiğini belirtmiştir.

4. İlk derece mahkemesi, yargılama sürecinde İzmir Kadastro Müdürlüğünden taşınmazın plan örneğini, Konak Tapu Müdürlüğünden tahkikatlı tapu kaydını, tapu kütük ve kadastro tutanağını, Harita Genel Müdürlüğünden hava fotoğraflarını celp etmiştir. Bu kapsamda yaptığı değerlendirme sonucunda taşınmazın tesis kadastrosunun 19/12/1963 tarihinde gerçekleşmiş olduğunu tespit ederek bu bağlamda 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 12. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenmiş olan on yıllık dava açma süresinin geçmiş olduğunu belirterek davayı reddetmiştir.

5. Karara karşı başvurucuların yaptığı istinaf kanun yolu başvurusu üzerine istinaf mercii tarafından ilk derece mahkemesi kararında benimsenen görüş doğrultusunda istinaf isteminin reddine karar verilmiştir.

6. Başvurucuların temyiz başvurusu üzerine Yargıtay 5. Hukuk Dairesi, davanın reddine ilişkin kararda isabetsizlik bulunmadığını belirterek kararın onanmasına hükmetmiş ve yargılama süreci sona ermiştir.

7. Başvurucular, nihai kararı 25/4/2024 tarihinde öğrendikten sonra 2/5/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucular; kamulaştırmaya konu taşınmazların gerçek karşılığının peşin olarak ödenmesinin anayasal bir zorunluluk olduğunu ancak kamulaştırılan taşınmazları için kendilerine herhangi bir bedel ödenmediğini, idarelerin kamulaştırma işlemlerini Anayasa'nın 46. maddesiyle güvence altına alınan usul uyarınca yürütmesi gerektiğini, 221 sayılı mülga Kanun'un 1. maddesinin Anayasa Mahkemesinin E.2021/19, K.2022/46 sayılı ve 21/4/2022 tarihli kararı ile iptal edilmiş olduğunu belirterek mülkiyet hakkı ile hukuk devleti ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruya konu yargılama süreci özetlenmiş; başvurucuların mülkiyet hakkının mevcut olmadığı dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik bir müdahalenin de bulunmadığı, başvurucuların iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu belirtilmiştir.

11. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında 221 sayılı mülga Kanun'a ilişkin geçmişte verilen Anayasa Mahkemesi iptal kararı kapsamında karşılıksız biçimde taşınmaza el konulmasının mülkiyet hakkını ihlal ettiğini ve geçmişte yapılan yargılama sürecinde kendilerinin ya da murislerinin taraf dahi gösterilmeden davanın sonuçlandırıldığını, bu suretle silahların eşitliği ile çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğini ifade etmiştir.

12. Başvuru, mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir (bu yönde bkz. Mustafa Er [1. B.], B. No: 2019/2113, 3/5/2023; Ahmet Bursalı ve diğerleri [1. B.], B. No: 2020/11909, 7/1/2025; Ayşe Türk ve diğerleri [1. B.], B. No: 2018/1906, 21/4/2021; Hasan Kalender [1. B.], B. No: 2017/31122, 18/6/2020).

13. Başvuruculaların şikâyeti, kamulaştırmasız el atma davasının 3402 sayılı Kanun'un 12. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca kadastro tutanaklarında belirtilen haklara, sınırlandırma ve tespitlere ait tutanakların kesinleştiği tarihten itibaren on yıl geçtikten sonra kadastrodan önceki hukuki sebeplere dayanarak dava açılamayacağı hükmünün varlığıyla reddinden kaynaklanmaktadır.

14. Dava açma ya da kanun yollarına başvurma bakımından belli sürelerin öngörülmesi, bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz (Remzi Durmaz [2. B.], B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27). Ancak mahkemeler, usul kurallarını uygularken davanın hakkaniyetine halel getirecek ölçüde katı şekilcilikten, öte yandan kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten kaçınmalıdır (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

15. Anayasa Mahkemesi, kadastro tespitleri sonrasında 3402 sayılı Kanun'un 12. maddesinin üçüncü fıkrasında hüküm altına alınmış olan hak düşürücü süre içinde açılmaması sebebiyle reddedilen davalarla ilgili başvurularda, bu durumun başvurucular üzerinde ağır bir yük oluşturmadığı değerlendirmesiyle mahkemeye erişim hakkına yönelik bir ihlal olmadığı sonucuna varmıştır (bkz. Ayşe Türk ve diğerleri, § 30; Hasan Kalender, § 46).

16. Somut olayda 19/12/1963 tarihinde yapılan tesis kadastrosu ile taşınmazın Maliye Hazinesi adına tescil görmüş olduğuna dair bir tartışma bulunmamaktadır. Buna karşılık başvurucular, bireysel başvuruya konu davayı 23/11/2020 tarihinde 3402 sayılı Kanun'da öngörülen on yıllık süreden çok sonra açmıştır. Başvurucular, kendilerinin ya da murislerinin anılan süre içinde neden dava açmadığına ilişkin bir açıklamada bulunmamıştır. Başvuru konusu olayda hak düşürücü süre içinde dava açılmasını güçleştiren herhangi bir somut olgunun varlığı da tespit edilememiştir. Dolayısıyla Ayşe Türk ve diğerleri ile Hasan Kalender kararlarında yer verilen ilkelerden ayrılmayı gerektiren bir durum olmadığı değerlendirildiğinden kamulaştırmasız el atma sebebine dayalı olarak tapu iptali ve tescil istemiyle açılan davanın hak düşürücü süreden reddedilmesi nedeniyle yapılan müdahalenin öngörülen kamu yararı amacı ile karşılaştırıldığında orantılı olduğu, başvurucular üzerinde ağır bir yük oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

17. Öte yandan başvurucular, 221 sayılı mülga Kanun'a ilişkin Anayasa Mahkemesinin E.2021/19, K.2022/46 sayılı ve 21/4/2022 tarihli kararına atıfta bulunarak taşınmazlarına herhangi bir bedel ödenmeden, anayasal güvenceler karşılanmadan el atıldığından şikâyet etmektedir. Buna karşılık her ne kadar söz konusu Anayasa Mahkemesi kararı, bir taşınmazın gerçek bedelinin peşin olarak ödeneceğine dair güvenceler öngörülmeden kamu adına tescil edilmesine dönük düzenlemenin Anayasa'ya aykırı olduğuna ilişkin olsa da başvuruya konu davanın hak düşürücü süre içinde açılmamış olmasından dolayı bu hususun ele alınmasına olanak bulunmamaktadır.

18. Açıklanan gerekçelerle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MURAT BİNGÜL

B. No: 2024/47733 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/47733

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MURAT BİNGÜL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/47733)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucu : Murat BİNGÜL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, başvurucu hakkında yürütülen ceza yargılamasında adil yargılanma hakkı ve diğer anayasal güvencelerin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Ankara 17. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan mahkûmiyetine karar verilmiştir.

3. Başvurucunun istinaf ve temyiz istemleri esastan reddedilmiştir.

4. Başvurucu nihai karardan 9/8/2024 tarihinde haberdar olduğunu beyan ederek 15/8/2024 tarihinde süresi içinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Komisyon başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasının gerekmesi nedeniyle kabul edilebilirlik hususu karara bağlanmadan başvurunun incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucuya Anayasa Mahkemesi tarafından gönderilen yazı ile Bakanlık görüşüne karşı varsa beyanlarını sunması bildirilmiştir. Başvurucu 26/6/2026 tarihli dilekçe ile hakkındaki

mahkûmiyet kararı kaldırılarak yeniden yargılama yapıldığını ve beraat hükmü kurulduğunu belirterek bireysel başvurusundan feragat ettiğini bildirmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu, hakkında yürütülen soruşturma ve kovuşturma işlemlerine ilişkin şikâyetlerini dile getirerek adil yargılanma hakkı ve çeşitli anayasal güvencelerin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

9. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (5) numaralı fıkrasında davadan feragat hâlinde düşme kararı verileceği belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 80. maddesinde ise başvurucunun davadan açıkça feragat etmesi hâlinde düşme kararı verilebileceği ancak Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edilebileceği ifade edilmiştir.

10. Somut başvuruda, başvurucunun 26/6/2026 tarihli dilekçe ile bireysel başvurusundan feragat ettiği, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden de kalmadığı anlaşılmaktadır. Bu sebeple başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

11. Açıklanan gerekçelerle başvurunun kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin feragat nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun feragat nedeniyle DÜŞMESİNE,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET TUNCER

B. No: 2024/61651 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/61651

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET TUNCER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/61651)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Mehmet TUNCER

Vekili : Av. Tarık AVŞAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbirinin hukuka aykırı olması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının (Başsavcılık) 3/5/2018 tarihli iddianamesi ile terör örgütüne üye olma, resmî belgede sahtecilik ve kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçlarından [2010 yılı Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) sorularını önceden temin ettiği iddiası] kamu davası açılmıştır. Yapılan yargılama sonucunda 15/3/2023 tarihinde terör örgütüne üye olma suçundan başvurucunun 8 yıl 1 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına, diğer suçlardan beraatine, yurt dışına çıkış yasağı şeklindeki adli kontrol tedbirinin devamına karar verilmiştir.

3. 14/12/2023 tarihinde istinaf başvurusu reddedilmiş, adli kontrol tedbirinin devamına karar verilmiştir. Bu davadaki temyiz incelemesi devam etmektedir.

4. Başvurucu, Başsavcılık tarafından yürütülen başka bir soruşturma kapsamında kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık [2012 yılı vergi müfettişliği sınavı sorularını Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) mensuplarına verdiği

iddiası] suçundan 24/5/2024 tarihinde tutuklanmıştır. Sorgusunda başvurucu; kimseye soru vermediğini ve kimseden soru almadığını, isimleri geçen ve ifadesi olan kişilerle ilgili savunmasını yaptığını ve aynı isimlerin önceki dosyasında da bulunduğunu, kaçma şüphesinin olmadığını, sabit bir adresinin bulunduğunu ve hâlihazırda adli kontrol altında olduğunu, bakmakla yükümlü iki çocuğu olduğunu belirterek serbest bırakılmayı talep etmiştir.

5. Tutuklama kararında, başvurucunun atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillerin (kolluk ve Hâkimlik ifadeleri, etkin pişmanlık kapsamında ifade veren E.Y., E.E. ve M.T.nin birbirini teyit eden beyanları) bulunduğu, suçun vasıf ve mahiyeti ile örgüt kapsamında işlenmiş oluşu dikkate alınarak tutuklama nedenlerinin var olduğu belirtilmiştir. Bu mevcut delil durumu ve dosya içeriğine göre tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu, adli kontrol tedbirinin ise bu aşamada yetersiz kalacağı ifade edilmiştir.

6. 30/5/2024 tarihli iddianamede başvurucunun FETÖ/PDY vasıtasıyla temin ettiği 15/9/2012-16/9/2012 tarihli Vergi Müfettişliği Yardımcılığı Sınavı sorularını, sınav öncesinde E.E., M.T. ve E.Y.ye vererek bu şahısların sınavın yazılı aşamasını kazanmalarına ve sözlü aşamayı da geçmek suretiyle haksız şekilde kamu görevine atanıp maaş alarak haksız menfaat temin etmelerine sebebiyet verdiği belirtilmiştir. Bu kapsamda dosyada etkin pişmanlık hükümleri kapsamında verilen ifadelerde, soruların Gölbaşı ilçesinde bulunan örgüte ait KPSS çalışma evlerinde dağıtıldığının tespit edildiği, ayrıca aynı dosya kapsamında şüpheli M.Y.nin şüpheli M.T.nin Gölbaşı ilçesinde bulunan FETÖ/PDY'ye ait KPSS çalışma evinin sorumlusu olduğunu beyan ettiği ve etkin pişmanlıktan faydalanan diğer şahısların da soruların kendilerine bu evde verildiğini açıkça ifade ettikleri ileri sürülmüştür. Dosyadaki tüm beyan ve deliller birlikte değerlendirildiğinde, başvurucunun bu eylemi ile yardım eden sıfatıyla üzerine atılı kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçunu işlediği iddia edilmiştir.

7. Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) iddianamenin kabulüne karar vermiş ve kovuşturma aşaması başlamıştır.

8. Mahkeme 10/10/2024 tarihinde delillerin karartılma ihtimalinin bulunmaması ve dosyanın geldiği aşama itibarıyla tutukluluk süresi gözetilerek konutu terk etmeme ve yurt dışına çıkış yasağı şeklindeki adli kontrol tedbiri uygulanması suretiyle başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

9. Başvurucu konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbirine itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde başvurucu; konutu terk etmemek şeklindeki adli kontrol tedbirinin tutukluluğa en yakın tedbir olduğunu, daha önceki dosyasında kaçma teşebbüsünün dahi bulunmamasına rağmen bu tedbirin uygulanmasının ölçüsüz olduğunu, ayrıca bakmakla yükümlü olduğu iki çocuğunun bulunduğunu, bu tedbir nedeniyle çalışmasına engel olunarak ekonomik zorluğa düşeceğini belirtmiştir. Bu gerekçelerle, tedbirin kaldırılmasını, talebinin reddi hâlinde ise çalışabilmesinin önünü açacak şekilde başka bir adli kontrol tedbirine çevrilmesini talep etmiştir.

10. Başvurucunun yaptığı itiraz, kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle 24/10/2024 tarihinde ağır ceza mahkemesince reddedilmiştir.

11. 14/1/2025 tarihinde herhangi bir gerekçe belirtilmeksizin adli kontrol tedbirlerinin devamına karar verilmiştir.

12. 24/4/2025 tarihinde başvurucu hakkındaki yurt dışı çıkış yasağı şeklindeki adli kontrol

tedbirinin devamına, konutu terk etmeme adli kontrol tedbirinin kaldırılmasına, belirlenen yerlere başvurma şeklinde adli kontrol tedbirinin uygulanmasına karar verilmiştir.

13. Yargılama, devam etmektedir.

14. Komisyon, adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

15. Başvurucu; konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbirine yaptığı itirazın reddine dair kararın gerekçesiz olduğunu, kaçma şüphesinin bulunmadığını, ailesine bakmakla yükümlü tek kişi olması sebebiyle bu tedbirin çalışmasına engel olacağını ve ailesini ekonomik zorluğa sürükleyeceğini vurgulamıştır. Ayrıca adli kontrol amacının yurt dışına çıkış yasağı ile de sağlanabileceğini, aynı suçtan ikinci kez yargılanması gözönüne alındığında ise uygulanan ev hapsinin ölçüsüz olduğunu ve bir ceza niteliği taşıdığını ileri sürmüştür. Başvurucu; bu gerekçelerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının, adil yargılanma hakkının ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvurucu ayrıca açık öğretim fakültesinde okuduğunu, söz konusu adli kontrol tedbiri nedeniyle sınavlarına giremeyeceğini belirterek eğitim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilip edilmediği incelenirken Anayasa ve mevzuat hükümleri çerçevesinde olayın kendi özel koşullarına göre değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında, bireysel başvuru dilekçesindeki iddialarını yinelemiştir.

17. Başvurucunun şikâyetinin özü, adli kontrol tedbirinin hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Anayasa Mahkemesi konutu terk etmeme tedbirinin niteliği, uygulanış şekli ve özellikleri itibarıyla hareket serbestîsi üzerindeki sınırlayıcı etkisinin derece ve yoğunluk olarak seyahat özgürlüğüne göre oldukça ileri bir boyutta olduğu, dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahale teşkil ettiği ve bu tedbir yönünden tutuklama tedbirinin hukukiliğine benzer şekilde inceleme yapılacağı sonucuna varmıştır (Esra Özkan Özakça [GK], B. No: 2017/32052, 8/10/2020, §§ 68-76).

20. Başvurucu, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan yürütülen soruşturma kapsamında verilen bir kararla 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 109. maddesi uyarınca konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbirine tabi tutulmuştur. Dolayısıyla başvurucu hakkında tesis edilen konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

21. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan adli kontrol tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce ön koşul olarak suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

22. Başvurucu hakkında etkin pişmanlık kapsamında ifade veren E.Y., E.E. ve M.T.nin

birbirini teyit eden beyanlarına dayalı olarak tutuklama kararı verilmiştir. Bu delillerin başvurucu hakkında verilen konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbiri yönünden de geçerli olduğu ve kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin keyfi ve temelsiz olmadığı değerlendirilmiştir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, § 75; Metin Evecen [2. B.], B. No: 2017/744, 4/4/2018, §§ 47-52; Recep Uygun [2. B.], B. No: 2016/76351, 12/6/2018, § 43).

23. Diğer taraftan başvurucu hakkında uygulanan ve kuvvetli suç şüphesinin bulunması şeklindeki ön koşulu yerine gelmiş olan adli kontrol tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

24. Somut olayda başvurucu hakkında verilen konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol kararında; başvurucunun kaçma şüphesinin olup olmadığı hususu ile -konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbirinden murat edilen- delillerin yok edilmesinin veya değiştirilmesinin, tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılmasının önlenmesi amaçları yönünden herhangi bir değerlendirmeye yer verilmemiştir (bkz. § 8). Bilakis Mahkeme, başvurucu hakkında adli kontrol tedbirine karar verirken delillerin karartılma ihtimalinin bulunmadığını kabul etmiş, kaçma şüphesi yönünden ise herhangi bir değerlendirme yapmamıştır. Başvurucunun, 8 yıl 1 ay gibi ağır bir hapis cezasına rağmen önceki yargılamayı yurt dışı yasağı altında kaçmadan takip etmesi gibi kaçma şüphesini azaltan olgular, başvurucu tarafından dile getirilmesine rağmen Mahkemece dikkate alınıp değerlendirilmemiştir. Adli kontrol tedbirinin devamına ilişkin kararlarda da bahsi geçen değerlendirmelerin yapılmadığı gözetildiğinde başvurucu hakkında tatbik edilen adli kontrol tedbirinin meşru bir amacının bulunmadığı kanaatine ulaşılmıştır (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Şahin Tümüklü [1. B.], B. No: 2021/27498, 13/2/2024, §§ 20, 21; Muhammed Bedran Çoğaltay [1. B.], B. No: 2021/25973, 13/2/2024, §§ 23, 24). Bu sonuç karşısında tedbirin ölçülülüğü yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

25. Açıklanan gerekçelerle meşru amacı ortaya konulmadan başvurucu hakkında konutu terk etmeme tedbirinin uygulanması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının Anayasa’nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası yönünden ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Şaban KAZDAL bu sonuca katılmamıştır.

26. Yukarıda ulaşılan sonuçlar karşısında başvurucunun adli kontrol tedbiri nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının, eğitim hakkının, çalışma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının incelenmesi gerekli görülmemiştir.

III. GİDERİM

27. Başvurucu 1.000.000 TL maddi, 2.000.000 TL manevi tazminat talep etmiştir.

28. Başvuruda, konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbirinin hukuka aykırı olması nedeniyle Anayasa’nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Başvurucu hakkındaki anılan tedbir inceleme tarihinden önce kaldırılmıştır. Dolayısıyla bu yönüyle ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için tazminat ödenmesi dışında yapılması gereken bir husus bulunmamaktadır.

29. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik müdahale nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 125.000 TL manevi

tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Öte yandan başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasındaki illiyet bağına ve maddi zararın miktarının ne olduğuna ilişkin herhangi bir belge sunmadığı için maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbirinin hukuka aykırı olması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbirinin hukuka aykırı olması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının İHLAL EDİLDİĞİNE Şaban KAZDAL'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

Ç. Başvurucuya net 125.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2024/105, K.2025/224) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucu hakkında 24/5/2024 tarihinde tutuklama kararı verilmiş; Mahkeme 10/10/2024 tarihinde tutukluluğa son vererek konutu terk etmeme ve yurt dışına çıkış yasağı şeklindeki adli kontrol tedbirlerinin uygulanmasına karar vermiştir. Konutu terk etmeme tedbiri 24/4/2025 tarihinde kaldırılarak belirlenen yerlere başvurma tedbirine geçilmiştir. Çoğunluk, 10/10/2024 tarihli kararda kaçma şüphesi ve delillerin korunması amaçları yönünden değerlendirme yapılmadığı gerekçesiyle tedbirin meşru bir amacının bulunmadığı ve Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Aşağıdaki nedenlerle bu sonuca katılmıyorum.

I. Adli Kontrolün Kanuni Çerçevesi

2. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 109. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre adli kontrol, 100. maddede belirtilen tutuklama sebeplerinin varlığı hâlinde şüpheli veya sanığın tutuklanması yerine başvurulan bir tedbirdir. Konutu terk etmemek, aynı maddenin

(3) numaralı fıkrasının (j) bendinde bu tedbirlerden biri olarak sayılmıştır. Kanun'un 100. maddesinin (2) numaralı fıkrası tutuklama nedenlerini iki alternatif başlık altında düzenlemiştir: (a) kaçma, saklanma veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olguların bulunması; (b) delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme ya da tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma hususunda kuvvetli şüphe oluşturan davranışların varlığı. Bu nedenler birlikte aranmaz; herhangi birinin varlığı tutuklama sebebinin gerçekleşmesi için yeterlidir.

3. Kanun koyucu adli kontrolü tutuklamaya bağlı ve ondan türeyen bir tedbir olarak değil, tutuklamadan daha geniş bir uygulama alanına sahip bağımsız bir koruma tedbiri olarak düzenlemiştir. Nitekim 109. maddenin (2) numaralı fıkrası, kanunda tutuklama yasağı öngörülen hâllerde dahi adli kontrole ilişkin hükümlerin uygulanabileceğini açıkça belirtmektedir. Bu hüküm, adli kontrolün başvurulma eşiğinin tutuklamadan daha düşük olduğunu ve tutuklamayı haklı kılmayan bir şüphe derecesinin adli kontrol için yeterli olabileceğini göstermektedir. Kanun'un 110. maddesi ise tedbirin her aşamada değiştirilebileceğini ve kaldırılabileceğini, kovuşturma evresinde de düzenli aralıklarla gözden geçirileceğini öngörmek suretiyle tedbirin geçici ve denetime açık niteliğini vurgulamıştır. Ayrıca 109. maddenin (6) numaralı fıkrası uyarınca konutu terk etmeme yükümlülüğü altında geçen süre, mahkûmiyet hâlinde cezadan mahsup edilmektedir.

II. Kaçma Şüphesinin Bulunmaması Konutu Terk Etmeme Tedbirine Engel Değildir

4. Birinci olarak, tutuklama nedenleri alternatif olarak düzenlendiğinden kaçma şüphesinin bulunmadığı kabul edilse dahi 100. maddenin (2) numaralı fıkrasının (b) bendindeki nedenler tedbir için yeterli kanuni dayanak oluşturur. Somut olayda kovuşturma yeni başlamış olup başvurucu hakkındaki isnadın temel dayanağı olan etkin pişmanlık beyanlarının sahipleri henüz Mahkeme huzurunda dinlenmemiştir. Mahkemenin delillerin karartılma ihtimalinin bulunmadığına ilişkin tespiti toplanmış maddi delillere ilişkin olup, iddianamede tanımlanan örgütsel bağ dikkate alındığında beyanları henüz hükme esas alınmamış tanıklar üzerinde etkide bulunma riski kovuşturmanın bu aşamasında varlığını sürdürmektedir. Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası da tedbiri yalnızca kaçma ve delil karartma amaçlarıyla sınırlamamış, "bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hâller"e yer vermiştir.

5. İkinci olarak, konutu terk etmeme tedbiri, tutuklamadan farklı olarak kişinin kaçmasını fiziken önleyen bir tedbir değildir; konutta bulunan bir kişinin bu yükümlülüğü ihlal ederek kaçması her zaman mümkündür. Tedbirin işlevi sanığın adli makamlarca sürekli ulaşılabilir olmasını, yerinin bilinmesini ve yargılamada hazır bulunmasının denetlenebilmesini sağlamaktır. Bu nedenle kaçma şüphesinin bulunmaması, kaçmayı önlemek için elverişli olmayan bir tedbiri anlamsız kılmaz; aksine tedbirin bu düşük denetim eşiği, kişi hürriyetine yönelik müdahalenin yoğunluğunun tutuklamayla kıyaslanamayacak ölçüde hafif olduğunu ve daha hafif bir şüphe derecesinin bu tedbir için yeterli sayılması gerektiğini gösterir.

6. Üçüncü olarak, somut olayda kaçma şüphesinin bulunmadığı yönünde bir yargısal tespit de mevcut değildir. Mahkeme yalnızca delillerin karartılma ihtimalinin ortadan kalktığını tespit etmiş, buna rağmen başvurucuyu tedbirsiz tahliye etmek yerine konutu terk etmeme tedbirine tabi tutmuştur. 109. maddenin (1) numaralı fıkrası karşısında bu tercih, tutuklama nedenlerinden en az birinin devam ettiği yönündeki yargısal kanaatin ifadesidir; aksi hâlde kanunen adli kontrolsüz tahliye gerekirdi. Kaldı ki başvurucu, terör örgütüne üye olma suçundan verilen ve istinaf denetiminden geçen 8 yıl 1 ay hapis cezasının temyiz

incelemesini beklerken aynı örgüt bağlamında ikinci bir ağır ceza kovuşturmasına muhatap olmuştur. Her iki dosyanın da kesinleşmemiş olması ve başvurucunun hukuki durumunun aleyhine değişme ihtimali, kaçma yönündeki saiki objektif olarak artıran olgulardır. Başvurucunun ilk yargılamayı kaçmadan takip etmesi, hukuki durumunun bugünkünden çok daha hafif olduğu bir döneme ilişkindir.

III. Ölçülülük ve Sonuç

7. Başvurucunun 10/10/2024 tarihi itibarıyla karşı karşıya olduğu somut seçenek tutukluluğun devamıydı. Mahkeme, kanunun tanıdığı takdir yetkisini başvurucu lehine kullanarak daha hafif bir tedbire geçmiş; tedbir yaklaşık altı buçuk ay sürmüş, itiraz yolu işlemiş, 14/1/2025 tarihinde gözden geçirilmiş ve 24/4/2025 tarihinde daha da hafif bir tedbire dönüştürülmüştür. Tutuklama, konutu terk etmeme ve belirlenen yerlere başvurma şeklindeki bu kademeli yapı, 110. maddenin öngördüğü denetim mekanizmasının etkili biçimde işlediğini ve kısıtlamanın gerekli süreyle sınırlı tutulduğunu göstermektedir. Tedbirin kendi konutunda ve ailesiyle birlikte uygulanması ve mahkûmiyet hâlinde cezadan mahsup edilecek olması da müdahalenin ağırlığını hafifleten unsurlardır.

8. Ölçülülük değerlendirmesinde gözetilmesi gereken bir diğer husus, koruma tedbirlerinin yargılama sürecinde üstlendiği işlevdir. Hâkim, işlenen suç dolayısıyla bozulan kamu düzenini yaptığı yargılamayla tamir ederken dikkatli olmalı; yargılama sürecinde vereceği kararlarla kendisi ayrıca kamu düzeninin bozulmasına sebebiyet vermemelidir. Koruma tedbirleri yalnızca delillerin ve sanığın yargılamada hazır bulunmasının güvence altına alınmasına değil, hüküm verilinceye kadar geçen süreçte yargılamanın toplum nezdindeki inandırıcılığının ve kamu düzeninin korunmasına da hizmet eder. Nitekim kanun koyucu bu düşünceden hareketle katalog suçlar olarak tabir edilen ve CMK 100.maddesinde düzenlenen suçlarda fiilen (gerçek hayatta) tutuklama nedenleri bulunmasa bile tutuklama nedenlerinin bulunduğunu ve hakimin bu duruma göre tedbirlere karar vermesi gerektiğini hüküm altına almıştır. Biri terör suçu olmak üzere ağır cezayı gerektiren iki suçtan yargılanan, ilk suçtan verilen ağır hapis cezası istinaf denetiminden geçmiş bulunan bir sanığın, ikinci dosyada tutuklandıktan yaklaşık dört buçuk ay sonra hiçbir tedbire tabi olmaksızın salıverilmesi, işlenen suçla zaten sarsılmış olan kamu düzeninin bu kez yargılama makamının kararıyla yeniden zedelenmesi sonucunu doğurabilirdi. Mahkemenin tutukluluğa son verirken tamamen tedbirsiz tahliye yerine ara bir tedbir tercih etmesi, tam da bu dengeyi gözeten bir yaklaşımdır. Bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde tedbirin ölçüsüz olduğu söylenemez.

9. Çoğunluğun yaklaşımı, tutukluluğu daha hafif bir tedbire dönüştüren mahkemeye her tutuklama nedenini yeniden yazma şeklinde biçimsel bir yükümlülük getirmekte ve tutukluluğu sürdüren mahkeme yerine tahliye eden mahkemeyi ihlal sonucuyla karşı karşıya bırakarak alternatif tedbirlerin kullanılmasını caydıran ters bir teşvik doğurmaktadır. Ara bir kararın gerekçesindeki ifade eksikliği ile tedbirin anayasal koşulları karşılamaması aynı şey değildir. Dosya bütünü itibarıyla kuvvetli belirtinin bulunduğu, tutuklama nedenlerinden en az birinin devam ettiği ve tedbirin kısa süreli, kademeli ve ölçülü olduğu anlaşıldığından tedbir kararı sonucu itibarıyla hukuka uygundur.

10. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19.maddesinin üçüncü fıkrasının ihlal edilmediği kanaatinde olduğumdan çoğunluğun ihlal yönündeki görüşüne katılmıyorum.

Üye Şaban KAZDAL

Z.S.

B. No: 2026/23892 | Karar tarihi: 22.07.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2026/23892

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Z.S. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2026/23892)

Karar Tarihi: 22/7/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL Şaban KAZDAL

Raportör : Batuhan Salim YEŞİLKÖY

Başvurucu : Z.S.

Vekili : Av. Bayram Veli YUVALI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yabancının kötü muamele riskiyle karşılaşacağı ülkeye gönderilmesine karşı korunmasını sağlayan etkili usul güvencelerinin kendisine sağlanmaması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 2014 yılında Türkiye'ye yasal olarak giriş yapmıştır.

3. Hakkında M-26 (yasa dışı örgüt faaliyetleri) ve G-87 (genel güvenlik) tahdit kodları bulunduğundan bahisle 31/12/2021 tarihinde başvurucunun menşe ülkesine sınır dışı edilmesine karar verilmiştir. Başvurucu, bu işleme karşı İdare Mahkemesinde iptal davası açmış ve Tebliğ Cemaatine üye olduğu için Tacikistan'da haksız biçimde ceza soruşturmasına maruz kalacağını söylemiştir. İdare Mahkemesi de başvurucunun sınır dışı edilmesine neden olan olgunun Tacikistan Cumhuriyeti emniyet makamlarının başvurucunun terör suçu işlediğini ileri sürerek sınır dışı edilmesini talep ettiklerine işaret etmiş, başvurucunun benimsediği dinî görüş nedeniyle ülkesinde kötü muameleye maruz kalacağına dair iddialarının yeterince araştırılmadığını belirtmiş ve hakkında verilen sınır

dışı etme kararını iptal etmiştir.

4. Başvurucunun insani ikamet izni başvurusu 27/3/2023 tarihinde reddedilmiştir. Başvurucunun karara karşı açtığı dava insani ikamet izni verilmesinin şartlarının oluşmadığı gerekçe gösterilerek reddedilmiş, bununla birlikte başvurucunun bu karara karşı istinaf başvurusu kabul edilmiş, başvurucunun menşe ülkesine geri gönderildiği takdirde kötü muameleye maruz kalacağına dair iddialarının savunulabilir ve belirli bir ciddilik seviyesinde olduğu açıkça belirtilmiştir. İstinaf Mahkemesi kararından sonra başvurucuya 5/1/2025-5/9/2025 tarihleri arasında geçerli olacak biçimde ikamet izni verilmiştir.

5. İkamet izni süresinin 5/9/2025 tarihinde sona erdiğinden bahisle 13/11/2025 tarihinde başvurucunun menşe ülkesine sınır dışı edilmesine karar verilmiştir. Başvurucu, karara karşı dava açmış; daha önce hakkında verilen sınır dışı etme kararının ve insani ikamet izni talebinin reddine dair kararın iptali için açtığı davalarda ülkesine döndüğü takdirde kötü muameleye uğrayacağına dair iddiaları hakkında yapılan değerlendirmelerden bahsetmiş, Tebliğ Cemaatine üye olması nedeniyle ülkesinde zulüm göreceğine dair iddialarını yinelemiştir. İdare Mahkemesi bu hususlar hakkında hiçbir somut değerlendirme yapmadan davanın reddine karar vermiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 18/5/2026 tarihinde öğrendikten sonra 2/6/2026 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Başvurucunun talebi üzerine Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 73. maddesi uyarınca sınır dışı işleminin durdurulması yönünde tedbir kararı verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu, adli yardım talebinde bulunmuştur. Yabancı uyruklu başvurucunun yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğuna ilişkin iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olmadığı anlaşıldığından adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucu, menşe ülkesine geri gönderildiği takdirde Tebliğ Cemaatine üye olmasından dolayı kötü muameleye maruz kalacağını, daha önce hakkında verilen sınır dışı edilmesine ve insani ikamet izninin reddedilmesine ilişkin kararların İdare Mahkemesi kararlarıyla iptal edilmesine ve kötü muamele iddialarına itibar edilmesine rağmen eksik değerlendirmeyle menşe ülkesine sınır dışı edilmesine karar verildiğini, bu karara karşı açtığı davanın da tüm bu hususlar incelenmeden reddedildiğini belirtmiş; menşe ülkesine geri gönderildiği takdirde benimsediği din nedeniyle kötü muameleye uğrayacağından yakınmıştır. Başvuru Adalet Bakanlığına bildirilmiştir.

10. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Bir yabancının sınır dışı edileceği ülkede Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçeleri gösterdiği hâllerde sınır dışı edilmesi kötü muamele yasağını ihlal edebilir zira böyle bir durumda yabancının kötü muamele riskiyle karşı karşıya kalması devletin tutumunun doğrudan bir sonucudur (A.A. ve A.A. [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, § 59; Poorya Parva [1. B.], B. No: 2018/27830, 23/10/2024, § 16).

13. İspat külfetinin başvurucuya ait olduğu ve başvurucunun bu külfetten doğan yükümlülüğü yerine getirdiği hâllerde idari ve yargı mercileri gerçek riskin varlığı konusunda kapsamlı bir inceleme yapmalıdır. Bu inceleme yapılırken yabancının sınır dışı edilmesinin öngörülebilir sonuçları, sınır dışı edileceği ülkenin genel durumu, kişisel durumu ve uğrayacağını iddia ettiği muamelenin kötü muamele yasağı için aranan asgari ağırlık eşiğine ulaşıp ulaşmadığı dikkate alınmalıdır. Riskin varlığı araştırılırken ulusal veya uluslararası kurum ve kuruluşların düzenledikleri raporlardan ya da somut olay hakkında bilgi edinilmesini sağlayacak başka kaynaklardan yararlanılması mümkündür (A.A. ve A.A., §§ 62-64; ispat yükümlülüğüyle ilgili açıklamalar için bkz. A.A. ve A.A., §§ 66-69).

14. Sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan ve başvurucunun sınır dışı edileceği ülkede Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçeleri gösterdiği bireysel başvurularda Anayasa Mahkemesinin rolü, kural olarak başvurucuyu doğrudan veya dolaylı olarak kötü muamele riskiyle karşılaşacağı ülkeye gönderilmesine karşı koruyan etkili usul güvencelerinin sağlanıp sağlanmadığını tespit etmektir. Usul güvencelerinin sağlandığı durumlarda geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riski bulunup bulunmadığı ayrıca değerlendirilir (A.A. ve A.A., § 71; M.A. [2. B.], B. No: 2023/104230, 20/11/2024, § 19). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, somut olayın özel koşulları altında gerekli gördüğü hâllerde geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riski bulunup bulunmadığını istisnai olarak ilk elden kendisi de inceleyebilir (A.A. ve A.A., § 72).

15. Başvurucu açtığı iptal davasında ülkesine gönderilmesi hâlinde Tebliğ Cemaatine üye olması nedeniyle kötü muameleye uğrayacağını iddia edip bu iddiasını desteklemek için de kötü muameleye uğrayacağına dair iddialarına itibar edilen İdare Mahkemesi kararlarını dayanak göstermiştir. Başvurucunun daha önce sınır dışı edilmesine ve insani ikamet izni talebinin reddine ilişkin işlemlere karşı açtığı davalarda ülkesinde zulüm göreceği konusunda bir kanaat oluştuğuna dair değerlendirmelerde bulunulması, başvurucunun iddiaları hakkında açık bir değerlendirme yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Tüm bu sebeplerle başvurucu, sınır dışı edileceği ülkede Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçeler göstermiştir. Buna rağmen İdare Mahkemesi, sözü edilen cemaate üye olup olmadığı da dâhil başvurucunun iddiaları hakkında hiçbir değerlendirme yapmadan sonuca varmıştır. Dolayısıyla başvurucunun kötü muamele riskiyle karşılaşacağı ülkeye gönderilmesine karşı kendisini koruyan etkili usul güvenceleri sağlanmamıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

17. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve tutar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp

Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

19. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

20. İncelenen başvuruda başvurucuyu kötü muamele riskiyle karşılaşacağı ülkeye gönderilmesine karşı koruyan etkili usul güvencelerinin sağlanmadığı sonucuna varılmış ve hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasına karar verilmiştir. Öte yandan yeniden yapılacak yargılama sürecinde başvurucunun sınır dışı edilmesi, verilen ihlal kararını anlamsız hâle getirecektir. Bu sebeple ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için aynı zamanda 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında yapılması gerekenlere de hükmedilmelidir. Bu doğrultuda sınır dışı etme kararıyla ilgili yargılama sonuçlanıncaya kadar başvurucunun sınır dışı edilmemesine karar verilmelidir.

21. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

C. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

Ç. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Sınır dışı etme kararıyla ilgili yargılama sonuçlanıncaya kadar başvurucunun SINIR DIŞI EDİLMEMESİNE,

E. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 16. İdare Mahkemesine (E.2025/4770, K.2026/1664) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

G. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

Ğ. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE,

I. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SADİ AYHAN EFE

B. No: 2021/28857 | Karar tarihi: 02.09.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/28857

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SADİ AYHAN EFE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/28857)

Karar Tarihi: 2/9/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Soner GÖÇER

Başvurucu : Sadi Ayhan EFE

Vekili : Av. Meltem SARANER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; bir yol çalışmasında patlayıcı madde kullanılması nedeniyle yaralanma meydana gelmesi ve olaya ilişkin açılan davanın yargı yolu, husumet ve zamanaşımı gerekçeleri ile kısmen reddi nedeniyle mahkemeye erişim ve yaşam hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 15/4/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Olay tarihinde Çatalpınar İlçe Jandarma Komutanlığında astsubay olarak görev yapmakta olan başvurucu, Çatalpınar Belediye Başkanlığınca yürütülen yol çalışmasında kaya

kütlelerini kırmak maksadıyla kontrollü patlatma yapılacak olan alanda güvenliği sağlamak üzere, üç kişilik bir jandarma devriye ekibi içinde görevlendirilmiştir. Başvurucu, 21/3/2007 günü yapılan çalışma sırasında patlama nedeniyle yaralanmıştır.

A. Olaya İlişkin Yürütülen Ceza Soruşturması ve Kovuşturma Süreci

6. Fatsa Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) olaya ilişkin olarak resen soruşturma işlemlerine başlamıştır.

7. Alınan adli rapor ile başvurucunun vücudunda yaşam fonksiyonlarını dördüncü derecede etkileyecek nitelikte kırık meydana geldiği, yaralanmasının organlarından birinin işlevini yitirmesine ve hayati tehlike geçirmesine sebep olduğu bildirilmiştir. Gülhane Askerî Tıp Akademisince düzenlenen raporda ise başvurucunun yaralanmasının organlarından birinin işlevini yitirmesine veya sürekli zayıflamasına sebep olacak mahiyette olup olmadığının ancak olay tarihinden 18 ay geçmesi sonrası değerlendirilebileceği mütalaa edilmiştir.

8. Yürütülen soruşturmada patlamanın sona erdiği düşüncesi ile bulunduğu yerden çıkan başvurucunun o sırada meydana gelen son patlamada bir taş kütlesinin kafasına isabet etmesi sonucu yaralandığı anlaşılmıştır.

9. Olay yeri inceleme raporuna göre çalışma için 12 delik açılmış ve içlerine patlayıcı olarak sodyum klorat ve şeker karışımı yerleştirilmiş; patlama işlemi başlatıldıktan sonra ilk 10 delikteki patlayıcı ile 12. delikteki patlayıcı sorunsuz şekilde infilak etmiş ancak 11. delikte patlama meydana gelmemiştir. Bu delik içindeki patlayıcı karışımına olay yeri inceleme ekibince el konulmuştur.

10. Patlatma işleminde ateşleyici olarak görev alan H.K. şüpheli sıfatıyla alınan ifadesinde ateşleyici belgesi olduğunu, olay günü belediye işçisi Y.Ç.nin kompresör ile 1,5 metrelik 12 delik açtığını, kendisinin ise göz kararı patlayıcı toz ile şekeri karıştırarak kablo döşediği deliklere yerleştirdiğini, hazırlıklar sonrası patlatma işlemine geçtiğini, her bir deliği akü vasıtasıyla tek tek patlatmaya başladığını, her patlama arasında 2 dakika olduğunu, açılan 12 delikten 11'inin patladığını, 11. patlama sonrası bağırış duyması ve başvurucunun yaralandığını görmesi üzerine son patlamayı gerçekleştirmeden olay yerinden ayrılarak hastaneye gittiğini ileri sürmüştür.

11. H.K.nın beyanlarında adı geçen Y.Ç. şüpheli sıfatıyla alınan ifadesinde H.K.nın beyanlarını teyit etmekle birlikte patlama işlemi başladıktan sonra 11. deliğe kadar patlamaların sorunsuz olduğunu ancak 11. delikteki malzemenin muhtemelen nem alması nedeniyle infilak etmediğini, bu nedenle 12. son deliğin patlatıldığını, hemen akabinde başvurucunun patlamada yaralandığının söylendiğini beyan etmiştir.

12. Tanık C.A. eve giderken olay yerine geldiğinde başvurucu ile karşılaştığını, ona ve diğer jandarma personeline vatandaşları uzaklaştırma konusunda yardımcı olduğunu, sonrasında hep birlikte güvenli bir uzaklığa çekildiklerini, patlama öncesi yukarıdan hazır olunduğu şeklinde bağırıldığını, kolluk kuvvetlerinin de aynı şekilde yanıt verdiğini, telsiz benzeri bir alet kullanılmadığını söylemiştir. Tanık, patlama işleminin başlaması sonrası ikişer dakika ara ile 10 patlama gerçekleştiğini, son patlamanın üzerinden beş altı dakika geçmesinin akabinde başvurucunun kendisine "Patlama bitti diye bağırıldığını duydum." dediğini, siper aldıkları yerden çıkıp yürümeye başladıklarını, 8-10 metre gitmelerinin ardından bir patlama daha yaşandığını ve başvurucunun yaralandığını ifade etmiştir.

13. Olay günü başvurucunun komutası altında olay yerinde güvenlik sağlamakla görevli olan

tanık M.A. 12 patlama olacağının söylendiğini, tahminen 10. patlamanın ardından yukarıdakilerin kendi aralarında "Patlama bitti." şeklinde yüksek sesle konuştuklarını duymaları üzerine patlamaların sona erdiğini düşünerek olay yerine doğru bir iki adım yaklaşmaları sırasında bir patlama daha yaşandığını ve başvurucunun yaralandığını söylemiştir.

14. Başvurucunun komutası altında olay yerinde güvenlik sağlamakla görevli olan jandarma personeli A.B. ise 11 patlama yaşandıktan sonra yukarıdakilerin zabıta C.K.ya patlamanın bittiğini söylediklerini, patlamanın yapıldığı yukarıdaki tepede o sırada dört kişi olduğunu, bunların ateşleyici H.K., belediye çalışanı Y.Ç. mahalle muhtarı ve kepçe operatörü olduğunu ancak kimin bağırdığını bilmediğini, zabıta C.K.nın da başvurucuya seslenerek patlamanın bittiğini söylediğini, bunun üzerine geri dönmek için bir iki adım atmalarının akabinde bir patlama daha yaşandığını ve başvurucunun yaralandığını söylemiştir.

15. Zabıta olarak görev yapan C.K. jandarma personeli A.B.nin beyanlarını teyit ederek tahminen 10 kadar patlama olmasının ardından yukarıdan birilerinin "Patlama bitti." şeklinde bağırdığını, kendisinin de bunu teyit etmek için yukarıya seslendiğini, yukarıdakilerin "Tamam." şeklinde yanıt verdiğini söylemiştir.

16. Tanık olarak dinlenen Mahalle Muhtarı M.İ. işlem sırasında kendisinin ateşleyici H.K. ile ona yardım eden belediye çalışanı Y.Ç. ile birlikte üst kısımda olduğunu, patlama işleminin başlaması sonrası ilk 10 patlamanın sorunsuz şekilde meydana geldiğini, 11. deliğe sıra geldiğinde ise patlamayı gerçekleştiren ateşleyicinin "Lanet olsun, patlamadı!" diye bağırdığını duyduğunu, ateşleyicinin 12. deliğe yöneldiğini fakat bu arada dört beş dakika geçtiğini ve 12. patlamayı gerçekleştirdiğini, hemen ardından komutan yaralandı şeklinde bağırışmalar duyması üzerine aşağıya koştuklarını söylemiştir. Tanık, kendisinin veya yanındakilerin 10. patlama sonrası "Patlama bitti." şeklinde bağırmadığını, bağıran olmuşsa da duymadığını ifade etmiştir.

17. Tanık olarak dinlenen kepçe operatörü E.K. işlem öncesi H.K.nın üç kez bağırarak patlatmaya başlayacağını duyurduğunu, 12 deliğin tek tek patlamaya başlandığını, 11 patlama sonrası bir bağırış duyması üzerine saklandığı yerden çıktığında başvurucunun yaralandığını gördüğünü ifade etmiştir.

18. Başvurucu; müşteki sıfatıyla alınan beyanında uzun süredir tedavi gördüğünü, olay öncesi ve sonrasını hatırlayamadığını, olayın ne şekilde meydana geldiğini bilmediğini ifade etmiştir.

19. Soruşturma sırasında kusur durumuna ilişkin olarak alınan bilirkişi raporunda emniyetli bir patlama için manyeto kullanılması gerektiği oysa inceleme konusu olayda patlamanın elektrikli sistem ile ve bunun için de akü kullanılarak gerçekleştirildiği, ayrıca işlem sırasında koordinasyon sorunları yaşandığı bildirilmiştir. Raporda patlatma işleminde ateşleyici olarak görev alan şüpheli H.K.nın ateşlemede akü kullanması ve patlatma sırasında iyi bir koordinasyon sağlamaması nedeniyle, şüpheli belediye işçisi Y.Ç.nin güvenli bir patlatma yapılabilmesi için gerekli koordinasyonu sağlamaması nedeniyle, Belediye Başkanı M.E.nin de patlama için manyeto kullanılmasını sağlamadığı için kusurlu oldukları mütalaa edilmiştir.

20. Olay tarihinde Çatalpınar belediye başkanı olan şüpheli M.E. hakkında İçişleri Bakanlığınca olaya ilişkin başlatılan ön inceleme sonucu hazırlanan raporda 29/9/1987 tarihli ve 19589 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Tekel Dışı Bırakılan Patlayıcı Maddelerle

Av Malzemesi ve Benzerlerinin Üretimi İthali Taşınması Saklanması Depolanması Satışı Kullanılması Yok Edilmesi Denetlenmesi Usül Esaslarına İlişkin Tüzük'ün ilgili hükümleri gereğince Belediyece İl Valiliğinden alınması gereken patlayıcı madde satın alma ve kullanma izin belgesi alınmadan söz konusu patlamanın gerçekleştirilmesi nedeniyle bahsi geçen tüzüğe aykırı davranan belediye başkanı hakkında soruşturma izni verilmesi gerektiği mütalaa edilmiş, İçişleri Bakanlığınca ön inceleme raporu dikkate alınarak Belediye Başkanı M.E. hakkında soruşturma izni verilmiştir. Ancak ilgilinin itirazı üzerine Danıştay Birinci Dairesi 16/1/2008 tarihinde soruşturma izni verilmesine ilişkin kararın kaldırılmasına karar vermiştir. Daire kararında patlamanın yapılacağının Kaymakamlığa bildirildiği, böylece patlamadan haberdar olan Kaymakamlığın Belediyenin patlayıcı maddesi satın alma ve kullanma izin belgesi olup olmadığını araştırarak, izni yoksa gerekli izni valilikten alması gerektiği konusunda yetkilileri uyarması gerekirken patlamanın yapılacağı yere güvenlik güçlerini göndererek patlamaya bir anlamda izin verdiği gerekçelerine dayanılmıştır.

21. Yürütülen soruşturma neticesinde Başsavcılık, Çatalpınar belediye başkanı olan şüpheli M.E. hakkında soruşturma izni verilmesine ilişkin kararın Danıştay Birinci Dairesince kaldırılması nedeniyle 18/3/2009 tarihinde ek kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiş; olay sırasında patlayıcı ekibi olarak görev yapan şüpheliler H.K. ve Y.Ç. hakkında ise 1/4/2009 tarihli iddianame ile taksirle yaralama suçundan kamu davası açmıştır. İddianamede olay günü 12 ayrı noktada gerçekleşen patlamada patlamayı gerçekleştiren ekip ile başvurucunun da aralarında olduğu, güvenliği sağlayan jandarma ekibi arasında telsiz vb. bir araç kullanılmaması nedeniyle haberleşmenin gerektiği gibi sağlanamadığı, patlamanın sona erdiğini düşünerek bulunduğu yerden çıkan başvurucunun o sırada meydana gelen son patlamada bir taş kütlesinin kafasına isabet etmesi sonucu yaralandığı, patlayıcı ekibi olarak görev yapan şüpheliler H.K. ve Y.Ç.nin ateşlemede akü kullanması ve patlatma sırasında koordinasyonu iyi sağlayamaması nedeniyle kusurlu oldukları ifade edilmiştir.

22. Fatsa Sulh Ceza Mahkemesince (Ceza Mahkemesi) yürütülen kovuşturma sırasında mahallinde iş güvenliği uzmanı ve olay yeri inceleme uzmanı bilirkişi eşliğinde keşif yapılmış; keşif sonunda düzenlenen bilirkişi raporlarında patlamaların dinamit veya benzeri bir malzeme ile yapılması gerekirken olayda kimyasalların göz kararı karıştırılması ile hazırlanan ve homojen olmayan bir malzemenin kullanıldığı, ateşlemenin sabit zaman aralıkları ve sisteme bağlı elektrikli fünye ve benzeri bir alet ile yapılması gerekirken ince elektrik telleri kullanılarak ve ısıtma yöntemi ile yapıldığı ifade edilmiştir. Raporlarda olayın yaşanmasında sanık H.K.nın patlayıcı miktarını doğru ayarlayamaması, ateşlemede manyeto kullanmaması, olay yerindekileri gereğince uyarmaması nedeniyle, sanık Y.Ç.nin güvenli bir patlatma yapılabilmesi için gerekli iletişimi sağlayamaması nedeniyle, hakkında ek kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilen Çatalpınar Belediye Başkanı M.E.nin ise yapılan işlerle ilgili planlama yapmaması, patlatma sahasındaki kişileri kendi inisiyatifine bırakması nedeniyle kusurlu oldukları mütalaa edilmiştir.

23. Yargılama sırasında Mersin Adli Tıp Şube Müdürlüğünden alınan raporda başvurucunun yaralanmasının organlarından birisinin işlevinin sürekli zayıflamasına sebep olacak mahiyette olduğu ancak çehrede sabit eser oluşturmadığı belirtilmiştir.

24. Yargılama sonunda Ceza Mahkemesi 17/5/2010 tarihli kararla sanıklar H.K. ve Y.Ç.nin taksirle yaralama suçundan neticeten 3 ay 22 gün hapis cezası ile cezalandırılmalarına, verilen hapis cezalarının ertelenmesine, hapis cezası ertelenen sanıkların 1 yıl süreyle denetim altına alınmalarına hükmetmiş; kararda patlatma işleminde ateşleyici olarak görev

yapan sanık H.K.nın belediye çalışanı sanık Y.Ç. ile birlikte 12 lağım deliği hazırladığı ve içine patlayıcı madde doldurduğu, akü vasıtası ile patlama yapılırken 11. lağımın patlamadığı, 12. lağım ateşlendiği sırada kim olduğu tespit edilemeyen bir kişinin "Patlama bitti." diye bağırması üzerine patlama yerinden 500 metre kadar uzakta bekleyen başvurucunun da aralarında olduğu jandarma personelinin 70-80 metre kadar yürüyerek yaklaştığı, bu sırada daha önce patlamayan 11. lağımda patlama meydana geldiği ve fırlayan bir taşın başvurucunun kafasına isabet ederek yaralanmasına sebep olduğu, oluş ile soruşturma ve kovuşturma sırasında alınan bilirkişi raporları dikkate alındığında meydana gelen yaralanmada sanıkların kusurlu olduklarını kabul etmiştir.

25. Başvurucu ve sanıklar karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Yargıtay 12. Ceza Dairesi 13/03/2013 tarihli ilamı ile temyiz itirazlarının reddiyle hükmün onanmasına karar vermiştir.

B. Başvurucunun Açtığı Tazminat ve Tam Yargı Davası Süreçleri

26. Başvurucu 8/9/2008 tarihinde, Çatalpınar Belediye Başkanlığı, Belediye Başkanı M.E. ve patlatma işleminde ateşleyici olarak görev alan H.K.ya karşı maddi ve manevi zararlarının tazmini talebi ile Fatsa 2. Asliye Hukuk Mahkemesi (Hukuk Mahkemesi) nezdinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde, 1.000 TL maddi ve 150.000 TL manevi tazminatın davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsili talep edilmiştir.

27. Yargılama sırasında iş güvenliği uzmanı iki inşaat ve bir maden mühendisi bilirkişiden oluşan heyetten alınan 10/7/2014 tarihli bilirkişi raporunda;

i. Ateşleyici H.K.nın dinamit veya benzeri bir malzeme kullanmak yerine kimyasalların göz kararı karıştırılması ile hazırlanan ve homojen olmayan bir malzeme kullanması, ateşlemeyi sabit zaman aralıkları ve sisteme bağlı elektrikli fünye ve benzeri bir alet ile yapması gerekirken ince elektrik telleri kullanarak ve ısıtma yöntemi ile yapması, güvenli bir iletişim ve çalışma ortamı kurmaması, delikler arasında ateşleme zamanından kaynaklanan farklar ve iletişim eksikliği nedeniyle kişilerin güvenli alanları terk etmesine sebep olması dolayısıyla %65 oranında kusurlu olduğu,

ii. Belediye Başkanı M.E.nin güvenli bir ateşleme aracı olan manyeto kullanılmasını takip etmemesi, ilgili tüzük gereğince patlayıcı madde satın alma ve kullanma izin belgesi alınmadan söz konusu patlamanın gerçekleştirilmesine izin vermesi ve inisiyatifi tamamen patlama sahasındaki kişilere bırakması nedeniyle %12,5 oranında kusurlu olduğu,

iii. Belediye çalışanı Y.Ç.nin koordinasyon sağlamakta zafiyet göstermesi nedeniyle %12,5 oranında kusurlu olduğu,

iv. Başvurucunun ise mesleği gereği aldığı eğitim ile olay yerindeki görevi gözönüne alındığında kendi güvenliğini sağlama hususunda gerekli özen ve itinayı göstermemesi nedeniyle %10 oranında kusurlu olduğu mütalaa edilmiştir.

28. Hukuk Mahkemesi, iş güvenliği uzmanı, iki maden mühendisi, bir inşaat mühendisi ve bir hukukçu bilirkişiden oluşan heyetten de kusur durumuna ilişkin rapor almıştır. 28/1/2015 tarihli bilirkişi raporunda Belediyenin patlayıcı ruhsatı için Valiliğe başvurmadığı, yargılama konusu olayda patlamayı sağlamak için potasyum klorat ya da sodyum klorat ile toz şekerin karıştırılmasıyla elde edilen karışımın kullanıldığı, öncelikle ateşleyici H.K.nın ateşleyici yeterlik belgesi bulunmakla birlikte patlayıcı madde imal ruhsatı olmadığı, kaldı ki olayda kullanılan karışımın meri mevzuata göre ruhsatlandırılabilmesinin dahi mümkün

olmadığı, kullanılan karışımın stabil olmadığı, başvurucunun ise ekipler arasındaki haberleşmeyi sağlayacak telsiz ve benzeri bir alet kullanmadığı gibi çelik başlık, miğfer benzeri koruyucu bir ekipman da kullanmadığı tespit edilmiştir. Buna göre olayda Belediye Başkanlığı %70 oranında, Belediye Başkanı M.E.%10 oranında, ateşleyici H.K. %10 oranında, başvurucu ise %10 oranında kusurludur. Her ne kadar belediye çalışanı Y.Ç. yapılan ceza yargılaması sonrasında ceza almış ise de adı geçenin yalnızca patlayıcıların yerleştirileceği delikleri açtığı, ateşleme işinin nasıl yapılacağına müdahil olmadığı gözetildiğinde yaşanan kazada kusuru olmadığı mütalaa edilmiştir.

29. Adli Tıp Kurumu 3. İhtsas Dairesi tarafından ibraz edilen 17/2/2014 havale tarihli raporda meydana gelen kaza sonrasında başvurucunun %26,2 oranında meslekte kazanma gücünden yoksun kaldığı, iyileşme süresinin ise kaza tarihi olan 21/3/2007'den itibaren 12 aya kadar uzayabileceği bildirilmiştir.

30. Devam eden süreçte dosyanın hesap bilirkişisine gönderilerek başvurucunun meslekte kazanma iş gücü kaybının hesap edilmesi istenmiştir. Aktüerya hesap bilirkişisince tanzim edilen 9/11/2015 tarihli bilirkişi raporunda başvurucunun (geçici iş göremezlik, işlemiş dönem, işleyecek dönem ve pasif dönem yönünden) uğradığı maddi zararın toplam 310.786,65 TL olduğu bildirilmiştir. Davalıların rapora itirazı üzerine tanzim edilen 20/1/2016 tarihli ek bilirkişi raporunda ise başvurucunun zararı (13.921,44 TL geçici iş görmezlik dönemi+56.562,39 TL işlemiş dönem+215.700 TL işleyecek dönem+21.680,36 TL pasif dönem olmak üzere) toplam 307.864,19 TL olarak hesaplanmıştır.

31. Başvurucu 27/1/2016 havale tarihli dilekçesi ile davasını maddi tazminat talebi yönünden ıslah etmiş; bilirkişi raporu yönünde talebini 306.864,19 TL artırarak toplam 307.864,19 TL'nin davalılardan müteselsilen tahsilini talep etmiştir. Davalılar ıslah dilekçesine karşı sundukları beyan dilekçesinde alacağın zamanaşımına uğradığını ileri sürmüştür.

32. Hukuk Mahkemesi icra ettiği 31 duruşmanın akabinde 31/3/2016 günü kısa kararını açıklamıştır. Buna göre başvurucunun maddi ve manevi tazminat taleplerinin kısmen kabulü ile 293.942,75 TL maddi tazminat ile 15.000 TL manevi tazminatın kaza tarihi olan 21/3/2007 tarihinden itibaren işletilecek yasal faizi ile birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline, bu kalemler yönünden fazlaya ilişkin talep ile tedavi giderine ilişkin talebin reddine karar vermiştir. 20/4/2016 tarihinde açıklanan gerekçeli kararda şu tespitlere yer verilmiştir:

i. Yargılama sırasında kusur durumuna dair alınan bilirkişi raporları gözönünde bulundurulduğunda başvurucunun yaralanmasında davalı Belediye Başkanlığı %70, davalı Belediye Başkanı M.E. %10, davalı ateşleyici H.K. %10 ve başvurucu %10 oranında kusurludur.

ii. Adli Tıp Kurumu raporu dikkate alındığında yaşanan kaza sonrasında başvurucunun %26,2 oranında meslekte kazanma gücünden yoksun kaldığı, iyileşme süresinin kaza tarihi olan 21/3/2007'den itibaren 12 aya kadar uzayabileceği anlaşılmıştır.

iii. Aktüerya hesap bilirkişisince tanzim edilen asıl ve ek raporlarda başvurucunun maddi zararı 307.864,19 TL olarak hesaplanmış olup zarar kalemleri arasında geçici iş göremezlik zararı da dikkate alınmıştır. Oysa başvurucu açtığı davada geçici iş göremezlik yönünden bir talep dile getirmemiştir. Bu sebeple maddi tazminat talebinin kısmen kabulü ile 293.942,75 TL maddi tazminata hükmedilmesi gerekir.

iv. Her ne kadar davalılar ıslaha karşı zamanaşımı definde bulunmuşlarsa da haksız fiilden zarar görenin açacağı dava, zararı ve faili öğrendiği tarihten itibaren bir ve her hâlde haksız fiil tarihinden itibaren on yıllık zamanaşımı süresine tabidir. Ayrıca dava cezayı gerektiren bir eylemden doğmuş ve ceza kanununda bu eylem için daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörmüş ise bu süre geçerli olacaktır. Dava konusu olayda haksız fiil 21/3/2007 günü gerçekleşmiş, dava ise 8/9/2008 günü açılmıştır. Davanın açıldığı tarih itibarıyla Ceza Kanunu'nda taksirle yaralama eylemi için düzenlenen zamanaşımı süresi dolmamıştır. Ayrıca haksız fiilden zarar görenin dava açması için öngörülen zamanaşımı süresi zararın ve failin öğrenildiği tarih itibarıyla işlemeye başlar. Her ne kadar maluliyet oranı Adli Tıp Kurumu raporunun tebliği ile öğrenilmiş sayılabilir ise de zararın kapsamı zarar hesabının özel uzmanlık gerektirmesi nedeniyle ancak aktüerya alanında uzman bilirkişi aracılığı ile yapılan hesap neticesinde öğrenilmiş kabul edilmelidir. Buna göre somut yargılamada aktüerya bilirkişisinin hesap raporunun dava dosyasına 20/1/2016 tarihinde ibraz edildiği ve başvurucu vekilinin 27/1/2016 tarihinde talebini ıslah ettiği gözetildiğinde dava ve ıslah ile artırılan miktar zamanaşımına uğramamıştır.

v. Dava konusu olayda fiilin meydana geliş şekli, tarafların kusur oranları, sonraki gelişmeler, başvurucunun yaralanma şekli ve maluliyet durumu ile tarafların sosyal durumu da gözetilerek 15.000 TL manevi tazminata hükmedilmiştir.

33. Taraflar, karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi (Yargıtay) 4/5/2017 tarihli ilamıyla kararın bozulmasına karar vermiştir. Davalıların temyiz istekleri;

i. Davalı Çatalpınar Belediye Başkanlığı yönünden kamu tüzel kişisi olan belediyelerin işlem ve eylemlerinin kural olarak kamusal nitelik taşıdığı, dava konusu olayda alınan encümen kararı doğrultusunda davalı Belediye Başkanlığınca yapılan yol çalışması sırasında zarara uğranıldığı savunulduğuna göre istemin idare hukuku kuralları çerçevesinde ve idari yargı yerinde değerlendirilmesi gerektiği, bu nedenle adı geçen kurum yönünden yargı yolu bakımından davanın usulden reddine karar verilmesi gerektiği,

ii. Davalı Belediye Başkanı M.E. yönünden kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken kusurlu eylemleri nedeniyle oluşan zararlardan doğan tazminat davalarının kendilerine rücu edilmek kaydıyla idare aleyhine açılabileceği, bu nedenle adı geçen davalı yönünden davanın husumet nedeniyle reddine karar verilmesi gerektiği,

iii. Davalı ateşçi H.K. yönünden başvurucunun bedensel zarara uğramasına yol açan eyleminin suç teşkil etmesi nedeniyle uzamış ceza zamanaşımının uygulanması gerektiği, dava konusu eylem bakımından uygulanması gereken zamanaşımı süresinin 8 yıl olduğu, diğer yandan gelişen zararın olması durumunda bu gelişmenin son bulduğu tarihte başvurucunun zararını öğrenmiş sayılacağı, bu tarihin ise sürekli iş gücü kaybı oranının belirlendiği raporun tarihi olduğu, somut olayın 21/3/2007 tarihinde meydana geldiği, 27/1/2016 ıslah tarihi itibarıyla 8 yıllık (uzamış) ceza zamanaşımı süresinin dolduğu, başvurucunun sürekli iş gücü kaybına ilişkin raporu 21/2/2014 günü tebliğ aldığı gözetildiğinde bu tarihten itibaren öngörülen haksız eylem zamanaşımı süresi olan bir yılın da dolmasından sonra ıslah dilekçesi verdiği, açıklanan nedenlerle ıslahla istenen miktarın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerektiği gerekçeleri ile kabul edilmiştir. Başvurucunun temyiz talebi ise yalnızca başvurucunun yaralanma derecesi, olayın gelişim biçimi ve tarafların ekonomik ve sosyal durumları dikkate alındığında başvurucu lehine hükmedilen manevi tazminat miktarının az olduğu gerekçesi ile kabul edilmiştir.

34. Başvurucu, karara karşı karar düzeltme yoluna başvurmuş ancak talebi Yargıtayın 16/5/2018 tarihli ilamıyla reddedilmiştir.

35. Bozma sonrası yapılan yargılama neticesinde Hukuk Mahkemesince, 22/11/2018 tarihinde; davalı Çatalpınar Belediye Başkanlığı aleyhine açılan davanın yargı yolu bakımından usulden reddine, davalı belediye başkanı M.E. aleyhine açılan davanın husumet yokluğu nedeniyle reddine, davalı ateşçi H.K. aleyhine açılan davanın kısmen kabulü ile 1.000 TL maddi tazminat ile 30.000 TL manevi tazminatın kaza tarihi olan 21/3/2007 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte adı geçen davalıdan tahsiline, ıslahla istenen miktarın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmiştir. Mahkeme, Yargıtay bozma ilamındaki gerekçeleri esas almıştır.

36. Taraflar, karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Yargıtay 24/6/2020 tarihli ilamı ile temyiz taleplerinin reddi ile kararın onanmasına karar vermiştir.

37. Başvurucu, karara karşı karar düzeltme yoluna başvurmuş ancak talebi Yargıtayın 4/3/2021 tarihli ilamıyla reddedilmiştir.

38. Başvurucu, Yargıtay ilamını öğrenmesinin akabinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

39. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan inceleme neticesinde başvurucunun adli yargı yerlerinin Çatalpınar Belediye Başkanlığı yönünden davanın idari yargı yerinde görülmesi gerektiği şeklindeki kararlarına uygun olarak 26/8/2020 tarihinde adı geçen Belediye aleyhine Ordu İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) nezdinde maddi tazminat istemiyle tam yargı davası açtığı anlaşılmıştır.

40. İdare Mahkemesi Jandarma Genel Komutanlığının da davalı Belediye yanında hasım mevkiine alınmasına karar vermek suretiyle yürüttüğü yargılama neticesinde üretimi ve kullanımı mevzuatta sıkı kurallara bağlanmasına rağmen dava konusu olayda kullanılan patlayıcı maddenin sadece ateşleyici belgesi bulunan belediye çalışanı tarafından, sodyum klorat ve toz şekeri göz kararı karıştırarak elde edildiği, dolayısıyla bu karışımın homojenliğinin sağlanamayıp her delikte farklı şiddette patlamaya ve ateşleme zamanının farklı olmasına sebep olduğu, ayrıca emniyetli bir patlama için elektrikli ateşlemelerin manyeto ile yapılması gerekirken ateşlemede manyeto yerine akü kullanıldığı, patlama sırasında patlayıcı işinde görevli belediye çalışanları ile çevre güvenliğini sağlamakla görevlendirilen jandarma personeli arasında telefon, telsiz gibi haberleşme aracı ile iletişim kurulmadığı, iletişimin sadece sesli uyarı ile sağlandığı, dahası iş güvenliğinin sağlanması amacıyla baret, koruyucu gözlük ve kulaklık kullanılmadığı gibi koruyucu giysiler giyilmediği, olayda hem ekipman hem de personel donanımı yönünden eksiklikler olduğu, tüm bu hususlar bir arada değerlendirildiğinde olayda davalı Çatalpınar Belediye Başkanlığının %80, davalı Jandarma Genel Komutanlığının %10 ve başvurucunun ise %10 oranında kusuru bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. İdare Mahkemesi 17/9/2025 tarihli kararıyla davanın kabulüne, 2.818.001,80 TL maddi tazminatın adli yargı yerinde davanın açıldığı 8/9/2008 tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte davalı idarelerin kusurları oranında tahsiline karar vermiştir.

41. Davalı Belediye karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş olup dosya bireysel başvurunun incelendiği tarihi itibarıyla derdesttir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

42. Anayasa Mahkemesinin 2/9/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip

gereği düşünüldü:

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

43. Başvurucu, olaya ilişkin adli yargıda Belediye, Belediye Başkanı ve patlamayı gerçekleştiren ateşçi aleyhine tazminat davası açtığını, yargılama neticesinde davanın haksız bir şekilde, Belediye ve Belediye Başkanı yönünden yargı yolu ve husumet noktasında usulden, ateşçi yönünden ise zamanaşımı gerekçesiyle kısmen reddedildiğini ileri sürmüş; bu suretle adil yargılanma ve mahkemeye erişim hakları ile hukuk güvenlik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvurucu, ihlal iddialarını şu gerekçelere dayandırmıştır:

i. Davanın ilgili kamu kurumu ve kurum idarecisinin eylemlerinin idari eylem niteliğinde olmaması, haksız fiil mahiyetinde olması nedeniyle adli yargı yerinde açıldığını öne sürmüştür. Başvurucuya göre kusur o kadar ağırdır ki eylemlerin idari niteliği ortadan kalmıştır. Belediyenin patlatma işlemi yapma ruhsatı yoktur. Patlamayı yaptırdığı kişi patlayıcı madde imal belgesine sahip değildir. Patlamada kullanılan karışım, tesisat ve patlatma sahası mevzuata uygun seçilmemiştir. Patlatma sahasında lüzumlu teçhizat bulundurulmamış, gerekli güvenlik önlemleri alınmamıştır. Tüm bunlar haksız fiil mahiyetinde eylemler olup eylemlerin idariliği ortadan kalkmıştır. Dolayısıyla Belediye ve Belediye Başkanı aleyhine adli yargıda tazminat davası açılması mümkün olup adı geçenler yönünden yargı yolu ve husumet gerekçeleriyle davanın usulden reddi haksızdır.

ii. Üçüncü davalı olan ateşçi H.K. yönünden ise davanın ıslah edilen miktar bakımından kısmen reddedilmesi de haksızdır. Dava konusu eylem aynı zamanda suç mahiyetinde olması nedeniyle dava zamanaşımı 1 yıl değil 8 yıldır. Dahası zamanaşımının başlangıcı zararı tam olarak öğrendiği tarih olan aktüerya bilirkişisinin raporunun tebliği tarihi olup ıslah talebini zamanaşımı süresi içinde dile getirmiştir. Böyle olmasına rağmen Yargıtay ve onu takip eden Hukuk Mahkemesi 1 yıllık zamanaşımının Adli Tıp Kurumunun iş gücü kaybı oranını %26,2 olarak tespit ettiği raporun öğrenilmesi tarihinden itibaren başladığını kabul etmiştir. Oysa bu raporda tespit edilen iş gücü kaybı üzerinden parasal bir hesap yaparak zararının öğrenilmesi oldukça teknik bir iş olup bu rapor üzerine zararını öğrendiği kabul edilemez.

2. Değerlendirme

44. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun bu başlık altında dile getirdiği yakınmalar, açılan tazminat davasının davalılar Belediye ve Belediye Başkanı yönünden yargı yolu ve husumet noktasında usulden, davalı ateşçi yönünden ise zamanaşımı gerekçesiyle kısmen reddedilmesine ilişkindir. Yakınmaların bir bütün hâlinde mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerekir. Hakkındaki davalar yargı yolu ve husumet noktasında usulden reddedilen davalılar ile hakkındaki dava zamanaşımı gerekçesiyle kısmen reddedilen davalı yönünden inceleme ayrı yapılmalıdır.

a. Tazminat Davasının Yargı Yolunun Caiz Olmaması ve Husumet Yokluğu Nedeniyle Reddedilen Kısmı Yönünden

45. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52). Hukuki konularda mahkemelerde dava açma hakkı anlamına gelen

mahkemeye erişim hakkı mahkemeye gitme hakkını da kapsamaktadır (Hüseyin Sezen [2. B.], B. No: 2013/1793, 18/9/2014, § 47).

46. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığın belli bir yargı merci tarafından çözümlenmesini isteme hakkını güvenceye bağlamamaktadır. İlgili uyuşmazlığın hangi yargı yeri tarafından çözümleneceğini belirlemek Anayasa ve adaletin iyi yönetimi ilkesi gözetilerek kanun koyucunun takdirindedir. Bu itibarla görevli ve yetkili olduğu düşünülerek açılan bir davaya bakan yargı merciinin başka bir yargı organının görevli olduğuna işaret ederek davaya bakmayı reddetmesi -işaret ettiği yolun açık ve erişilebilir olması kaydıyla- mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil etmez (Ali Galip Baltaoğlu [1. B.], B. No: 2014/5676, 8/3/2018, § 33).

47. Başvuru konusu olayda açılan tazminat davası adli yargı yerlerince davalı Belediye Başkanlığı yönünden yargı yolunun caiz olmaması nedeniyle, davalı Belediye Başkanı M.E. yönünden ise husumet yokluğu nedeniyle reddedilmiştir. Adli yargı yerleri, dava konusu olayda alınan encümen kararı doğrultusunda davalı Belediye Başkanlığınca yapılan yol çalışması sırasında zarara uğranıldığı savunulduğuna göre istemin idari yargı yerinde değerlendirilmesi gerektiği, ayrıca kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davalarının kamu görevlileri aleyhine değil ancak kamu idaresi aleyhine açılabileceği gerekçelerine dayanmıştır.

48. Bu durumda başvurucunun dava konusu uyuşmazlığı idari yargı önüne taşıma imkânı olup olmadığı incelenmelidir.

49. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 9. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre çözümlenmesi Danıştayın, idare ve vergi mahkemelerinin görevlerine girdiği hâlde adli yargı yerlerine açılan davaların görev noktasından reddi durumunda bu hususta ki kararların kesinleşmesini izleyen günden itibaren otuz gün içinde görevli mahkemede dava açılabilir. Görevsiz yargı merciine başvurma tarihi, Danıştaya, idare ve vergi mahkemelerine başvurma tarihi olarak kabul edilir. Ayrıca 2577 sayılı Kanun'un 13. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre idari eylemlerden hakları ihlal edilmiş olanların idari dava açmadan önce bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka suretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her hâlde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde ilgili idareye başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri gereklidir. Bu isteklerin kısmen veya tamamen reddi hâlinde bu konudaki işlemin tebliğini izleyen günden itibaren veya istek hakkında otuz gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren dava süresi içinde dava açılabilir. Danıştay, kamu görevlilerinin kamu hizmetini yürütürken üçüncü kişilere verdikleri zararlar nedeniyle kamu görevlileri aleyhine adli yargıda açılan tazminat davalarında adli yargı mercilerince davalının hasım sıfatı bulunmadığı gerekçesiyle verilen ret kararlarında eylemin idariliğinin adli yargı mercilerince husumet yokluğu nedeniyle verilen ret kararının kesinleşmesiyle birlikte ortaya çıktığını, bu durumlarda husumet yokluğu nedeniyle verilen ret kararlarının kesinleşmesinden itibaren bir yıl içinde 2577 sayılı Kanun'un 13. maddesi uyarınca tam yargı davası açılabileceğini kabul etmiştir (Ali Galip Baltaoğlu, §§ 22-25).

50. Nitekim başvuru konusu olayda adli yargı yerlerince verilen kararın kesinleşmesi akabinde İdare Mahkemesinde Belediye Başkanlığı aleyhine tam yargı davası açılmış ve dava başvurucu lehine sonuçlanmıştır. Bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla dava istinaf aşamasında derdesttir. İdari yargı yerlerince verilecek kararın kesinleşmesinin akabinde yeni bir bireysel başvuruya konu edilebileceği izahtan varestedir.

51. 2577 sayılı Kanun'un 9. maddesine göre adli yargı yerlerine açılan davaların görev noktasından reddi hâlinde görevli idari yargı yerinde dava açılabileceği, yine Danıştay içtihatlarına göre adli yargı mercilerince husumet yokluğu nedeniyle verilen ret kararlarının kesinleşmesinden itibaren 2577 sayılı Kanun'un 13. maddesi uyarınca idari yargıda dava açılmasının mümkün olduğu, nitekim başvurucunun Belediye Başkanlığı aleyhine tam yargı davası açtığı gözetildiğinde somut başvuruda açılan tazminat davasının yargı yolunun caiz olmaması ve husumet yokluğu nedeniyle reddedilmesi bakımından mahkemeye erişim hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığının açık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

52. Açıklanan gerekçelerle tazminat davasının yargı yolunun caiz olmaması ve husumet yokluğu nedeniyle reddedilmesi yönünden Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Tazminat Davasının Islaha Konu Edilen Kısmının Zamanaşımı Gerekçesiyle Reddedilmesi Yönünden

53. Başvuru konusu olayda açılan tazminat davası adli yargı yerlerince davalı ateşçi H.K. yönünden kısmen kabul edilmiş, ıslahla istenen miktarın ise zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmiştir. Başvurucu; dava konusu eylemin aynı zamanda suç mahiyetinde olması nedeniyle dava zamanaşımının 8 yıl olduğunu, dahası zamanaşımının başlangıcının zararı tam olarak öğrendiği tarih olan aktüerya bilirkişisinin raporunun tebliği tarihi olduğunu ileri sürmüştür.

54. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan, bu başlık altında dile getirilen mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

55. Anayasa Mahkemesi Çetin Akboğa ([GK], B. No: 2019/430, 23/3/2023) kararında, başvurucunun açtığı davada ıslah edilen alacağın zamanaşımına uğradığı gerekçesiyle reddine karar verilmesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının olduğu tespitini yapmıştır (Çetin Akboğa, § 53). Somut olayda da 2/4/1926 tarihli ve 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu'nun dava tarihi itibarıyla yürürlükte olan 60. maddesi hükmüne göre verilen zamanaşımından ret kararının kanuni dayanağının olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında dava açılmasının veya ıslah talebinin süre şartına bağlanmasının meşru bir amacı olduğu da belirtilmiştir (Çetin Akboğa, § 54). Ölçülülük yönünden yapılan değerlendirmede ise zamanaşımı süresinin bu şekilde uygulanmasının başvurucuyu tazminatın tamamını talep edebilme imkânından mahrum bıraktığına dikkat çekilmiştir. Davaya konu söz konusu zararın tespit edilmesinin teknik değerlendirmeler içerdiği, dolayısıyla belli bir uzmanlık gerektirdiğine işaret eden Anayasa Mahkemesi bu nedenle başvurucunun zararının boyutunun belirlenebilmesi için bilirkişi raporu hazırlanmasına karar verildiğini vurgulamıştır. Dolayısıyla davanın niteliği ve meselenin karmaşıklığı gözönüne alındığında bilirkişiler tarafından yapılan değerlendirmeler ile açığa çıkarılan zararının tamamını yargılamanın başlangıcında bilmesinin başvurucudan beklenemeyeceğini belirtmiş, sonuç olarak mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu kanaatine varmıştır (Çetin Akboğa, §§ 38-69).

56. Başvuru konusu olayda başvurucu, meslekte kazanma gücü kaybı oranı ile zarar miktarını bilirkişi raporu ile öğrenmiştir. Somut başvuruda 21/3/2007 günü yaşanan olaya

ilişkin tazminat davası 8/9/2008 günü açılmıştır. Yargılama sırasında alınan 17/2/2014 tarihli maluliyet raporu başvurucu vekiline 21/2/2014 günü, maluliyet raporu esas alınarak aktüerya bilirkişi tarafından hazırlanan zarar miktarına ilişkin 20/1/2016 tarihli rapor ise 21/1/2016 günü tebliğ edilmiştir. Başvurucu vekili bunun üzerine 27/1/2016 günü ıslah dilekçesini Mahkemeye sunmuştur. Meslekte kazanma gücü kaybına dair raporun dava tarihinden yaklaşık 5,5 yıl sonra, zarar miktarının tespitine ilişkin raporun ise yaklaşık 7,5 yıl sonra düzenlendiği görülmüştür. Adli yargı yerlerince 27/1/2016 ıslah tarihi itibarıyla 21/3/2007 tarihinde meydana gelen olaya ilişkin 8 yıllık uzamış ceza zamanaşımı süresinin dolduğu, ayrıca maluliyet raporunun tebliği tarihi olan 21/2/2014'ün zararın öğrenildiği tarih olarak kabul edilerek bir yıllık haksız eylem zamanaşımı süresinin de dolmasından sonra 27/1/2016 günü ıslah dilekçesi verildiği kabul edilmiştir. Başvuru konusu davaya özgü şartlar dikkate alındığında zamanaşımı süresinin bu şekilde uygulanması başvurucuyu tazminatın tamamını talep edebilme imkânından mahrum bırakmıştır.

57. Söz konusu uyuşmazlıkta başvurucunun dava tarihi itibarıyla davaya konu tazminat miktarını tespit edebilmesinin mümkün olmadığı, tazminat tutarının ancak bilirkişi raporuyla belirlenebildiği, bu raporun ise 8 yıllık uzamış ceza zamanaşımı süresinin geçmesine yol açacak şekilde olay tarihinden yaklaşık 9 yıl sonra alınabildiği gözetilmelidir. Üstelik başvurucunun bu sürenin uzamasına yönelik bir kusuru da gözlenmemiştir. Başvurucunun zamanaşımı süresi dolmadan önce talep edeceği tazminat tutarını gerekirse uzman görüşü de alarak yaklaşık olarak belirleyebileceği şeklindeki bir yorum ise davanın sonunda aleyhe hükmedilebilecek yargılama giderleri de dikkate alındığında adaletin iyi yönetimi ilkesiyle bağdaşmayacağı gibi böylesine bir kabul, Anayasa'nın 141. maddesinin son fıkrasında öngörülen "Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir." şeklindeki hükümle de bağdaşmamaktadır. Neticede adli yargı yerlerinin zamanaşımı süresinin başlangıcı yönünden zararın öğrenilmesi kavramını dar yorumlamak suretiyle başvurucunun zararının miktarını dava açtığı tarihte bilebilmesinin mümkün olmadığı hususunu dikkate almaması başvurucunun bilirkişi raporuyla belirlenen tazminat tutarının tamamını talep edebilme imkânını ortadan kaldırmıştır (benzer yönde bkz. Çetin Akboğa, § 73).

58. Somut başvuruda Çetin Akboğa kararındaki ilkelerden ayrılmayı gerektiren bir neden bulunmamaktadır. Başvurucunun açtığı davada ıslah ile artırdığı tazminat talebinin zamanaşımı gerekçesiyle reddedilmesine ilişkin yorumun başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği, başvurucunun katlanmak zorunda kaldığı külfet ile hedeflenen meşru amaç karşılaştırıldığında külfetin orantısız olduğu, dolayısıyla müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (benzer yönde bkz. Ahmet Kartalkuş [2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, § 23).

59. Açıklanan gerekçelerle tazminat davasının ıslaha konu edilen kısmının zamanaşımı gerekçesiyle reddedilmesi yönünden Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

60. Başvurucu; yargılamanın uzun sürdüğünü, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

61. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun’da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca

üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

62. Açıklanan gerekçelerle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

63. Başvurucu; Belediye Başkanlığının yürüttüğü yol yapım çalışması sırasında mevzuata aykırı bir şekilde, ruhsat bulunmamasına rağmen ve gerekli güvenlik önlemleri alınmadan patlatma işlemi gerçekleştirildiğini, jandarma sıfatıyla ateşleme sahasının güvenliğini sağlamakla görevlendirildiğini, patlama esnasında fırlayan bir taşın başına isabet etmesi üzerine ağır şekilde yaralandığını ileri sürmüştür. Başvurucuya göre hem yürütülen ceza soruşturmasında hem yapılan tazminat yargılamasında alınan raporlardan teçhizatı ve düzeneği hazırlayıp patlamayı gerçekleştiren ateşçi H.K.nın, ona yardım eden belediye çalışanı Y.Ç.nin, ayrıca ruhsat almaksızın patlatma işlemi yaptırıp dahası patlama sahasındaki personeli kendi inisiyatifine bırakan Belediye Başkanı'nın kusurlu olduğu anlaşılmıştır. Nitekim H.K. ve Y.Ç. yapılan ceza yargılaması neticesinde mahkûm edilmiş, Belediye Başkanı hakkında ise verilen soruşturma izni haksız şekilde kaldırılmıştır. Böyle olmasına rağmen açılan tazminat davası kısmen reddedilmiştir. Başvurucu, bu süreç dolayısıyla maddi ve manevi varlığını koruma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

2. Değerlendirme

a. Uygulanabilirlik ve Vasıflandırma Yönünden

64. Ölümün gerçekleşmediği bazı hâllerde de başvuru; kişiye karşı kullanılan gücün derecesi ile türü, güç kullanımının ardında yatan niyet ve amaç ile maruz kalınan eylemin mağdurun fiziki bütünlüğü üzerindeki sonuçları gibi hususlar birlikte değerlendirilerek yaşam hakkı kapsamında incelenebilir (Mehmet Karadağ [2. B.], B. No: 2013/2030, 26/6/2014, § 20; Mustafa Çelik ve Siyahmet Şeran [2. B.], B. No: 2014/7227, 12/1/2017, § 69; Yasin Ağca [1. B.], B. No: 2014/13163, 11/5/2017, § 110). Başvuru konusu olay örgüsü, yaralanmanın patlayıcı madde sebebiyle meydana gelmesi, başvurucunun yaralanmasının organlarından birisinin işlevini yitirmesine ve hayati tehlike geçirmesine sebep olması birlikte dikkate alındığında başvurucunun iddialarının yaşam hakkı kapsamında incelenmesi gerekli ve yeterlidir.

65. Başvurucunun bireysel başvuru konusu yaptığı ve adli yargı yolunda görülen tazminat davasında üç davalı bulunduğu, iki davalı bakımından işin esasına girilmeden usulden ret kararı verildiği gözetilerek incelemenin davalılar bakımından ayrı ayrı yapılması gerektiğine karar verilmiştir.

b. Davalılar Çatalpınar Belediye Başkanlığı ve Belediye Başkanı M.E. Bakımından Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

66. Adli yargı kolunda açılan tazminat davası, davalı Belediye Başkanlığı yönünden davanın idari yargı yolunda görülmesi gerektiği gerekçesiyle usulden reddedilmiş; davalı Belediye Başkanı yönünden ise kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken kusurlu eylemleri nedeniyle oluşan zararlardan doğan tazminat davalarının kendilerine rücu edilmek kaydıyla ancak idare aleyhine açılabileceği gerekçesiyle husumet yokluğundan reddedilmiştir.

67. Başvurucunun bahsi geçen karar doğrultusunda idari yargı kolunda adı geçen Belediye aleyhine maddi tazminat istemi ile tam yargı davası açtığı, İdare Mahkemesince Jandarma Genel Komutanlığının da davalı Belediye yanında hasım mevkiine alınması suretiyle görülen dava neticesinde davanın kabulüne karar verildiği, yargılamanın istinaf kanun yolu incelemesi safhasında olduğu anlaşılmıştır.

68. Adı geçen Belediye Başkanlığı ve Belediye Başkanı yönünden bireysel başvuru öncesi tüketilmesi gereken olağan kanun yolları tüketilmeden bireysel başvuruda bulunulmuştur. Bireysel başvurunun ikincil niteliği gereği, temel hak ve hürriyetlerle ilgili hukuk sisteminin sahip olduğu koruma mekanizmalarının öncelikle işletilmesi, olağan kanun yollarının tüketilmesi şarttır (daha ayrıntılı izahat için bkz. T.A. [GK], B. No: 2017/32972, 29/9/2021; Necla Kara ve diğerleri [1. B.], B. No: 2018/5075, 15/3/2022).

69. Açıklanan gerekçelerle Çatalpınar Belediye Başkanlığı ve Belediye Başkanı M.E. yönünden yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

c. Davalı H.K. Bakımından Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

70. Adli yargı kolunda açılan tazminat davası, davalı ateşçi H.K. yönünden kısmen kabul edilmiş ve 1.000 TL maddi tazminat ile 30.000 TL manevi tazminatın kaza tarihi olan 21/3/2007 tarihinden itibaren işletilecek yasal faizi ile birlikte adı geçen davalıdan tahsiline, ıslahla istenen miktarın ise zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmiştir.

71. Adı geçen davalı yönünden verilen kararın başvurucunun mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiği sonucuna ulaşıldığı ve ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılması gerekeceği gözetilerek H.K. yönünden yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasının bu aşamada incelenmesine gerek olmadığına karar verilmiştir.

V. GİDERİM

72. Başvurucu; ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile 700.000 TL maddi, 350.000 TL manevi tazminata hükmedilmesi talebinde bulunmuştur.

73. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

74. Öte yandan ihlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talepleri kabul edilmemiştir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın tazminat davasının yargı yolunun caiz olmaması ve husumet yokluğu nedeniyle reddedilmesi yönünden açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın tazminat davasının ıslaha konu edilen kısmının zamanaşımı gerekçesiyle reddedilmesi yönünden KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Yaşam hakkının Çatalpınar Belediye Başkanlığı ve Belediye Başkanı M.E. yönünden ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının tazminat davasının ıslaha konu edilen kısmının zamanaşımı gerekçesiyle reddedilmesi yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Yaşam hakkının H.K. yönünden ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

Ç. Kararın bir örneğinin adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Fatsa 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2018/246, K.2018/452) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/9/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

C.Ş.

B. No: 2021/50096 | Karar tarihi: 02.09.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/50096

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

C.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/50096)

Karar Tarihi: 2/9/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : C.Ş.

Vekili : Av. Fatma ALBAYRAK ŞAHİNKAYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, el konulan dijital materyallerin müsadere edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma suçundan yürütülen soruşturma sırasında başvurucunun beş hard disk, bir cep telefonu, bir SIM kart ve bir hafıza kartından oluşan dijital materyallerine el konulmuştur.

3. Yargılama sonucunda başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan neticeten 6 yıl 3 ay hapis cezası verilmiş, el konulan ve adli emanette bulunan dijital materyaller hakkındaysa herhangi bir karar verilmemiştir. Başvurucu hakkında verilen mahkûmiyet kararı istinaf ve temyiz incelemelerinden geçerek 17/11/2020 tarihinde kesinleşmiştir.

4. Başvurucu dijital materyallerinin iadesini 29/5/2021 tarihli dilekçeyle talep etmiştir. Ankara 29. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) ek kararla adli emanette bulunan dijital materyallerin iadesi talebinin reddine, başvurucuya ait dijital materyallerin müsaderesine

31/5/2021 tarihinde karar verilmiştir.

5. Başvurucu; imajı alınmış olan dijital materyallerin tarafına iadesi gerektiğini, kararın kesinleşmesinden sonra Mahkemece dijital materyaller hakkında müsadere kararı verildiğini, kararda gerekçe bulunmadığını, müsadere kararının haksız olduğunu belirterek itiraz kanun yoluna başvurmuştur.

6. İtiraz mercii tarafından mahkeme kararındaki gerekçenin usul ve yasaya uygun olduğu belirtilerek itirazın reddine kesin olarak karar verilmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 20/9/2021 tarihinde öğrendikten sonra 19/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Adli yardım talebinde bulunan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, yargılama giderlerini ödemekten geçici olarak muaf tutulmasına Komisyonca karar verilmiştir. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; müsadere ve itiraz mercii kararlarında gerekçe bulunmadığını, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 134. maddesi uyarınca dijital materyallerin imajının alınıp kendisine iade edilmesi gerektiğini, bilirkişi tarafından materyaller incelenip rapor düzenlenmesine rağmen dijital materyallerin kendisine iade edilmeyip müsaderesine karar verildiğini belirterek gerekçeli karar ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Olayda başvurucuya ait beş hard disk, bir cep telefonu, bir SIM kart ve bir hafıza kartından oluşan dijital materyallerin mülk teşkil ettiğinde kuşku bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesi mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin dayanağı olan 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 54. maddesinin kanunilik ölçütünü karşıladığı, müdahalenin mülkten yoksun bırakma sonucuna yol açmakla birlikte mülkiyetin kamu yararına kullanımının kontrol edilmesi amacını gözettiği, müdahalede meşru amacın suçla mücadelede caydırıcılığın sağlanması, yeni suçların işlenmesinin önüne geçilmesi ve tehlikelilik arz eden suça konu mülkün kullanılmasının ve dolaşımının engellenmesi olduğunu dikkate almıştır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Bekir Yazıcı [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, §§ 54-58; Arif Güven [2. B.], B. No: 2014/13966, 15/2/2017, §§ 42-48; Torsan Orman San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2014/13677, 20/9/2017, §§ 50, 51; Mahmut Üçüncü [1. B.], B. No: 2014/1017, 13/7/2016, §§ 67-70; Eyyüp Baran [1. B.], B. No: 2014/8060, 29/9/2016, §§ 62-67; Fatma Çavuşoğlu ve Bilal Çavuşoğlu [2. B.], B. No: 2014/5167, 28/9/2016, §§ 58-62).

13. Müsadere yoluyla mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin suçla mücadelede caydırıcılığın sağlanması ve yeni suçların işlenmesinin önüne geçilmesi yönündeki amacı

gerçekleştirmek için elverişli bir araç olduğuna tereddüt bulunmamaktadır. Müdahalenin gerekliliği bakımındansa suçla mücadele çerçevesinde hangi araçların seçileceği konusunda kamu makamlarının geniş bir takdir yetkisinin olduğunu belirtmek gerekir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Mehmet Salih Baltaci [2. B.], B. No: 2017/14768, 27/11/2019, §§ 56, 57). Kamu makamlarının bu alandaki takdir yetkisi dikkate alındığında müdahalenin gerekliliği hususunda yapılan değerlendirmenin aksi yönünde sonuca ulaşmayı gerektirecek bir neden bulunmamaktadır. Bu kapsamda başvuruya konu dijital materyallerin müsadere edilmesi suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahale nedeniyle bireyin menfaatleriyle kamunun yararı arasında gereken adil dengenin bozulup bozulmadığı yönünden inceleme yapılacaktır.

14. Mülkiyet hakkının usule ilişkin güvenceleri hem özel kişiler arasındaki mülkiyet uyuşmazlıklarında hem de taraflardan birinin kamu gücü olduğu durumlarda geçerlidir. Bu bağlamda mülkiyet hakkının korunmasının söz konusu olduğu durumlarda usule ilişkin güvencelerin somut olayda sağlandığından söz edilebilmesi için derece mahkemelerinin kararlarında konuyla ilgili ve yeterli gerekçe bulunmalıdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki bu zorunluluk davacının bütün iddialarına cevap verilmesi anlamına gelmemekle birlikte mülkiyet hakkını ilgilendiren davanın sonucuna etkili esasa ilişkin temel iddia ve itirazların yargılama makamlarınca özenli bir şekilde değerlendirilerek karşılanması gerekmektedir (Kamil Darbaz ve Gmo Yapı Grup End. San. Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2015/12563, 24/5/2018, § 53).

15. Mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kamu yararı amacı ile bireyin mülkiyet hakkının korunması arasındaki adil dengenin sağlanabilmesi için öncelikle malike; uygulanan tedbirlere karşı savunma ve itirazlarını etkin biçimde ortaya koyabilme imkânının tanınması, söz konusu iddia ve savunmaların makul biçimde karşılanması gerekmektedir (başvurucuya diğer unsurlar yanında ayrıca etkin bir savunma hakkı tanındığından müdahalenin ölçülü görüldüğü kararlar için bkz.; Eyyüp Baran, §§ 75-95; Fatma Çavuşoğlu ve Bilal Çavuşoğlu, §§ 74-89; buna karşılık aynı güvencenin yargılama sürecinde sağlanmaması nedeniyle müdahalenin ölçüsüz görüldüğü kararlar için bkz. Mahmut Üçüncü, §§ 79-102; Arif Güven, §§ 57-72).

16. Başvuru konusu olayda başvurucu hakkında yürütülen ceza yargılaması neticesinde adli emanette bulunan dijital materyaller hakkında hüküm kurulmadığı, mahkûmiyet kararının ise kanun yolu incelemelerinden geçerek kesinleştiği anlaşılmıştır. Başvurucunun dijital materyallerinin iadesini talep etmesinden sonra Mahkemece ek kararla dijital materyallerin müsaderesine karar verildiği, bu karara karşı yapılan itirazınsa kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle reddedildiği tespit edilmiştir.

17. Başvurucunun iddia ve savunmalarını sunma imkânı elde etmesi müdahalenin orantılılığı bakımından önem taşımakla birlikte bu imkânın sağlanması tek başına müdahaleyi orantılı yapmamaktadır. Mahkemenin iddialara ciddiyetle yaklaştığını ve yargılamayı hassasiyet içinde yürüttüğünü göstermesi de gerekir. Buna göre Mahkemeden başvurucunun iddia ve itirazlarını dikkate alması, bunları ilgili ve yeterli gerekçeyle karşılaması, bu iddialara da yeterli ölçüde şans tanıdığını ortaya koyması beklenmektedir. İncelemeye konu olayda Mahkemece herhangi bir suçta kullanıldığına ya da suça ilişkin faaliyetten elde edildiğine veya bizatihi suç konusu oluşturduğuna dair bir tespitte bulunulmadan dijital materyallerin müsaderesine karar verilmiştir. Bu bağlamda hangi nedenlerle müsadere sonucuna varıldığına dair mahkeme kararında açıklama bulunmadığı gibi başvurucunun iddialarının yeterli düzeyde değerlendirilmediği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvurucunun müsadere

kararına yönelik itirazlarının değerlendirilmesi bağlamında usule ilişkin güvencelerin yeterli düzeyde sağlanmadığı, bu hususta ilgili ve yeterli gerekçeye yer verilmediği sonucuna varılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 500.000 TL maddi ve 500.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

21. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

22. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 29. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2018/1076, K.2019/128) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/9/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET SANLI VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/52899 | Karar tarihi: 02.09.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/52899

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET SANLI VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/52899)

Karar Tarihi: 2/9/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucular : 1. Ahmet SANLI 2. Davut SANLI 3. Emine KÜÇÜKKÖYLÜ 4. Mehmet SANLI 5. Zilfi SANLI

Vekili : Av. Ender UNUTAN ERSÖZLÜ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kolluk tarafından silahlı güç kullanılması sonucu meydana gelen ölüm olayına ilişkin yürütülen ceza yargılamasında ölümden sorumlu olan kolluk görevlilerinin cezasız bırakılması veya caydırıcı şekilde cezalandırılmaması nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular Ahmet Sanlı ve Zilfi Sanlı'nın oğlu, diğer başvuruculaların kardeşi B.S. 16/3/2020 günü sabah saatlerinde kolluk görevlilerince açılan ateş sonucu yaşamını yitirmiştir.

3. Kolluk görevlileri tarafından düzenlenen olay tutanağına göre 16/3/2020 günü saat 05.43 sıralarında 155 Polis İhbar hattına yapılan bir yaralama ihbarı üzerine olay yerine iki farklı ekip sevk edilmiştir. İhbara konu yaralama olayına ilişkin araştırma yapılırken 88-75 kodlu ekip tarafından Fatih Sultan Mehmet Camisi önünde park hâlinde olan hasarlı bir otomobil görülmüştür. B.S. bu esnada otomobilin arka koltuğundadır. Görevliler aracın camını tıklatarak polis olduklarını bildirmiş ve kimlik sormuştur. B.S. işaret parmağını tehditvari bir şekilde salladıktan sonra aracın arka tarafına doğru uzanarak uzun namlulu ve üzerinde

şarjörü takılı bir silahı eline almıştır. Bunun üzerine polis memurları ve bekçilerden oluşan emniyet personeli çevreye hızla yayılarak güvenlik tertibatı almıştır. B.S. araçtan tüfeğiyle birlikte inmiştir. Olay yerindeki emniyet görevlileri ile olay yerine sonradan takviye olarak gelen üç kolluk görevlisi B.S.ye tüfeğini bırakması hususunda uyarılarda bulunmuştur. B.S.nin tüfeğini kolluk görevlilerine doğrultması üzerine görevliler kendilerini korumak için mevzi almış ve havaya birkaç el ateş etmiştir. B.S. siper almak için uzaklaşan polis memuru İ.A.ya doğru silahını doğrultarak ateş etmiş ve aynı polis memurunun bulunduğu yere hızlı adımlarla yönelmiştir. Bunun üzerine kişinin belden aşağısına doğru ateş edilmiş ve defalarca silahını bırakması söylenmiştir. Bu atışlar sonrasında B.S. elinde tüfekle yerde oturur vaziyette görülmüştür. Bu sırada olay yerine 88-62 kodlu ekip ulaşmıştır. B.S. elindeki tüfekle hedef alarak silahla ateş etmeye çalıştığı sırada kendisine yeniden uyarılarda bulunulmuş ve havaya uyarı ateşi açılmıştır. Teslim olmayan B.S.nin hedef alarak ateş etmeye çalıştığı sırada kolluk görevlileri öldürme amacı olmadan kişiye ateş etmiştir. Olay yerine gelen sağlık görevlileri B.S.nin öldüğünü bildirmiştir.

4. Olayı haber alan Marmaraereğlisi Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) konuya ilişkin olarak resen soruşturma başlatmıştır. Bu kapsamda Cumhuriyet savcısı ve adli tabibin katılımıyla ceset üzerinde ölünün adli muayenesi ve otopsi işlemleri yapılmıştır. 16/3/2020 tarihli otopsi tutanağında ceset üzerinde on bir ateşli silah mermi çekirdeği giriş-çıkış izi olduğu, ölümün ateşli silah mermi çekirdeği geçişine bağlı karaciğer, her iki akciğer, kalp ve büyük damar yaralanmaları ile birlikte iç ve dış kanama sebebiyle meydana geldiği belirtilmiştir.

5. Cumhuriyet savcısı, Tekirdağ İl Jandarma Komutanlığı görevlileriyle birlikte olay yerinde incelemelerde bulunmuştur. Jandarma olay yeri inceleme görevlileri tarafından olay yerinin fotoğrafları çekilmiş, krokisi çizilmiş ve olay yerinde bulunan deliller -emniyet personelinin silahları dâhil olmak üzere- muhafaza altına alınmıştır. B.S. adına kayıtlı olan araçta yapılan arama neticesinde temin edilen av tüfeği fişekleri ile muhtelif tüfek aparatına el konulmuştur. Olaya dâhil olan tüm polis memurları ve bekçilerden atış artığı svapları alınmıştır. Olayın olduğu yerdeki cami görevlisi ile B.S.ye olay yerinde müdahale eden sağlık çalışanlarının beyanları jandarma görevlilerince alınmıştır.

6. Cumhuriyet savcısı, B.S.nin öldürüldüğü sırada olay yerinde bulunan on emniyet personelinin ifadesini 16/3/2020 tarihinde bizzat almıştır. Şüpheliler anılan ifadelerinde olay tutanağındaki anlatım doğrultusunda beyanda bulunmuştur.

7. Jandarma görevlileri olayın gerçekleştiği yerdeki caminin kamera kayıt cihazını incelenmek üzere teslim almıştır. Yapılan incelemede cihazda olay anına ilişkin bir kayıt olmadığı tespit edilmiştir. Yine civarda bulunan bir markete ait kamera kayıtları araştırılmış ancak marketteki kayıt cihazının işletmenin mevsimlik olarak faaliyet göstermesi nedeniyle olay tarihinde kapalı olduğu ve kayıt yapmadığı belirlenmiştir.

8. İstanbul Jandarma Kriminal Laboratuvar Amirliği (Jandarma Kriminal Laboratuvarı) tarafından düzenlenen 26/3/2020 tarihli Uzmanlık Raporu'nun içeriğinde olay yerinden elde edilen bir adet av tüfeği kartuşunun B.S.den ele geçen av tüfeğinden, 23 adet 9x19 mm çapında kovan ile dört adet 9 mm çapında deforme mermi çekirdeğinin ise kolluk görevlilerine zimmetli toplam 7 farklı tabancadan atıldığı tespit edilmiştir.

9. Jandarma Kriminal Laboratuvarınca düzenlenen 27/3/2020 tarihli uzmanlık raporunda şüpheli kolluk görevlileri E.K., Y.M.A., İ.A., F.E.S., M.H.B.Ç. ve E.A.dan alınan sağ el ve sol el svaplarında, Y.B. ve M.B.den alınan sol el svaplarında, F.A. ile başvuruculların yakını

B.S.den alınan sağ el, sol el ve yüz svaplarında atış artığı tespit edildiği, M.T.den alınan svaplarda ise atış artığına rastlanmadığı belirtilmiştir. Aynı raporda ayrıca B.S.nin giysileri üzerindeki delinmelerin uzak atış niteliğinde olduğunun değerlendirildiğine yer verilmiştir.

10. Başsavcılık 29/10/2020 tarihinde kolluk görevlileri E.A., M.B. ve M.T. hakkında kasten öldürme ve taksirle ölüme neden olma suçlarında ek kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Anılan kararda şüphelilerin olay sırasında silah kullanmadıklarına ilişkin savunmaları ile bu savunmayı doğrulayacak şekilde olay yerinden temin edilen boş kovan ve mermi çekirdeklerinin adı geçen şüphelilerin silahlarından ateşlenmediğine dair Uzmanlık Raporu'nun esas alındığı belirtilmiştir. Başvurucu Davut Sanlı'nın bu karara yaptığı itiraz Tekirdağ 1. Sulh Ceza Hâkimliğince 11/1/2021 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

11. Tekirdağ Cumhuriyet Başsavcılığı, Başsavcılık tarafından fezleke ekinde gönderilen soruşturma dosyası kapsamında 24/12/2020 tarihinde şüpheliler E.K. ve F.A.nın kasten öldürme, F.E.S., İ.A., M.H.B.Ç., Y.B. ve Y.M.A. hakkında neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçundan iddianame düzenlemiştir.

12. İddianamenin kabulüyle açılan kamu davası Tekirdağ 1. Ağır Ceza Mahkemesince (Ağır Ceza Mahkemesi/Mahkeme) yürütülmüştür. Mahkeme 9/2/2022 tarihinde sanıklar E.K. ve F.A.nın taksirle ölüme neden olma suçundan 1 yıl 4 ay 20 gün hapis cezası ile mahkûmiyetine, sanıklar M.H.B.Ç., Y.M.A. ve Y.B.nin taksirle yaralama suçundan 6 ay 7 gün hapis cezasıyla mahkûmiyetine, sanıklar İ.A. ve F.E.S.nin ise beraatine karar vermiştir. Mahkeme ayrıca toplam beş sanık hakkında verdiği mahkûmiyet hükümlerinin açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermiştir.

13. Başvuruculaların hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına yönelik itirazları Tekirdağ 2. Ağır Ceza Mahkemesince 21/4/2022 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

14. Başvurucular itirazın reddi kararını 27/4/2022 tarihinde öğrendikten sonra 20/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Mahkemenin beraat hükümleri bireysel başvuru tarihinden sonra istinaf ve temyiz kanun yolu incelemelerinden geçerek 28/4/2025 tarihinde kesinleşmiştir.

16. Anayasa Mahkemesi, mahkûmiyetlerine karar verilen sanık kamu görevlilerinin farklı tarihlerde yaptıkları bireysel başvurularda Atilla Yazar ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022) kararındaki ilkeler uyarınca başvuruculaların adil yargılanma haklarının ihlal edildiğine ve kararın bir örneğinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

17. Anayasa Mahkemesinin ihlal kararları üzerine Ağır Ceza Mahkemesince yeniden yargılama süreci başlatılmıştır. İnceleme tarihi itibarıyla haklarında daha önceden hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen sanık kamu görevlilerinin yargılanmasının devam ettiği görülmüştür.

18. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

19. Başvurucular, ölümün hangi koşullarda gerçekleştiğine dair en önemli delil olan kamera kayıtlarında olay anına ilişkin görüntülerin bulunmamasının sebebinin araştırılmaması, olayın gerçekleştiği zaman dilimine ilişkin olarak kolluk personeli ile sağlık çalışanlarının

beyanları arasındaki çelişkilerin giderilmemesi, bu kapsamdaki araştırma taleplerinin reddedilmesi nedeniyle sanıklar E.K., F.A., M.H.B.Ç., Y.M.A. ve Y.B. yönünden suç vasfında hataya düşülerek hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verildiğini beyan etmiştir. Başvurucular bu suretle yaşam hakkı, adil yargılanma hakkı, hak arama hürriyeti ve savunma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde başvurunun kabul edilebilirlik kriterlerini karşılayıp karşılamadığının öncelikle değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Esasa ilişkin olarak ise yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

21. Başvurucuların iddiaları bir bütün olarak yaşam hakkı kapsamında incelenmiştir.

22. Başvurucular, başvuru formu ve Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında beraatlerine karar verilen sanıklar hakkında herhangi bir açıklamada bulunmamış, ceza yargılamasının bazı kamu görevlileri yönünden hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına yapılan itirazın reddiyle sona ermesinin başvuru tarihi itibarıyla devam eden (ve bireysel başvurudan sonra Yargıtay onama kararıyla neticelenen) kısmı da kapsayacak şekilde ceza yargılamasını bir bütün olarak etkisiz hâle getirdiğini iddia etmemiştir. Başvuru formundan anlaşıldığı kadarıyla başvurucuların yaşam hakkının ihlal edildiğine yönelik iddiaları ceza yargılamasını bir kısım sanık yönünden hükmün açıklanmasının geri bırakılmasıyla sonlandıran karara ilişkindir. Bu nedenle başvurucuların iddiaları incelenirken ceza yargılamasının bu kısmıyla sınırlı bir inceleme yapılmış, bu sırada başvurucuların yakınına yönelik eylemler nedeniyle yürütülen yargılamada elde edilen tüm bilgi ve belgeler dikkate alınmış ancak -başvurucuların açıkça şikâyet konusu da etmediği- diğer sanıklar hakkındaki ceza yargılaması süreci yönünden değerlendirme yapılmamıştır (kötü muamele yasağının bağlamında benzer değerlendirmeler için bkz. Kemal Şengül [GK], B. No: 2021/27249, 20/11/2025).

23. Yaşam hakkının maddi boyutuyla ilgili iddialar yönünden başvuruya uygulanabilir ilkeler, devletin yaşam hakkı bağlamında yüklendiği negatif yükümlülükle ilgili olanlardır. Bu ilkeler Cemil Danışman ([1. B.], B. No: 2013/6319, 16/7/2014, §§ 44, 45-50, 57, 63), Nesrin Demir ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/5785, 29/9/2016, §§ 105-109, 111-113) ve Fatma Akın ve Mehmet Eren ([GK], B. No: 2017/26636, 10/11/2021, §§ 82-87) başvuruları hakkında verilen kararlarda yer almaktadır.

24. Yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülükleri kapsamında devlet, yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurmakla da yükümlüdür. Bu usul yükümlülüğü şüpheli her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir (Cemil Danışman, §§ 43, 95; Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 97).

25. Kolluk görevlilerinin güç kullanması sonucu meydana gelen ölüm olayları hakkında yürütülmesi gereken soruşturma, şüphesiz ceza soruşturmasıdır (Okan Göçer [2. B.], B. No: 2017/29596, 13/1/2021, § 58). Bu tür soruşturmanın Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek ölüm olayını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmesi, soruşturma makamlarının olaya karışan kişilerden bağımsız olması, soruşturmanın makul bir özen ve süratle yürütülmesi,

soruşturmanın veya sonuçlarının gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olması ve meşru menfaatlerini korumak için ölen kişinin yakınlarının soruşturma sürecine gerekli olduğu ölçüde katılabilmesi gerekir. Ayrıca soruşturma sonucunda alınan karar; soruşturmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayanmalı ve kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığı hususunda değerlendirme içermelidir (Cemil Danışman, §§ 98-100; Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 99). Sözü edilen soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamak ve vuku bulan ölüm olayında sorumlular ile sorumlulukları tespit etmektir (Cemil Danışman, § 97; Narin Kurt [GK], B. No: 2018/2540, 1/12/2022, § 91).

26. Etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Bu sebeple Anayasa'nın 17. maddesi başvuruculara üçüncü kişileri bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı vermez (Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 98). Bununla birlikte olası cezai sorumluluğun tespiti adına soruşturma sonrasında kovuşturma evresine geçilmiş ise bu aşamanın da Anayasa'nın 17. maddesinin gereklerine cevap verebilecek nitelikte olması gerekir (Filiz Aka [1. B.], B. No: 2013/8365, 10/6/2015, § 30; Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 100).

27. Bütün kovuşturmaların mahkûmiyet veya belirli bir cezayla sonuçlanmasına yönelik kesin bir zorunluluk bulunmamaktadır ancak mahkemeler, hiçbir koşul altında yaşamı tehdit eden suçlar ile fiziksel ve ruhsal bütünlüğe yapılan ağır saldırıların cezasız kalmasına veya af ya da zamanaşımına uğramasına izin vermemeli; sorumlulara yaptırım uygulamakta kararlı olmalı ve suçun ağırlık derecesi ile verdikleri ceza arasında açık bir orantısızlığın bulunmamasına dikkat etmelidir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 77; Umut Tamaç [2. B.], B. No: 2014/13514, 18/7/2018, § 85). Aksi yöndeki uygulamalar, eylemleriyle yaşam hakkını ihlal eden kolluk görevlilerinin cezasız kalmalarına ya da gerektiği gibi cezalandırılmamalarına yol açar ki bu durum; caydırıcılık sağlanmadığı için etkili ceza soruşturması yürütme yükümlülüğünün açıkça zedelenmesine, yaşam hakkını korumak için oluşturulan mevzuatın etkili şekilde uygulanmamasına, dolayısıyla yaşam hakkının kanunla korunmasına ilişkin pozitif yükümlülüğün yerine getirilememesine sebebiyet verir (Seyfullah Turan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2014/1982, 9/11/2017, § 162; Narin Kurt, § 105). Ayrıca sözü edilen uygulamalar nedeniyle -olay nedeniyle meydana gelen maddi ve manevi zararlar giderilmiş, aynı zamanda fail veya failler yeterli disiplin cezaları ile cezalandırılmış olsalar da- mağdurlara uygun ve yeterli giderim sağlanmamış olur (Narin Kurt, § 111). Bu sebeple kamu güveninin sürdürülmesi ve hukukun üstünlüğünün sağlanması adına mahkemelerin takdir haklarını bu tür eylemlere müsamaha edilmeyeceğini göstermek için kullanmaları ve takdir hakkının suçun sonuçlarının hafifletilmesi için kullanıldığı yönünde bir izlenim oluşmasına neden olmamaları gerekir (Cembeli Erdem [1. B.], B. No: 2014/19077, 18/4/2018, §§ 100-102; Narin Kurt, § 109).

28. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (İsmail Buğra İşlek [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

29. Başvurucular, incelemeye konu yargısal süreçte bir kısım kamu görevlisi hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi üzerine bireysel başvuruda

bulunmuştur. Bununla birlikte bireysel başvuru tarihinden sonra anılan kamu görevlileri hakkında Anayasa Mahkemesince adil yargılanma hakkı kapsamında verilen ihlal kararları üzerine Ağır Ceza Mahkemesi yeniden yargılama sürecini başlatmıştır. İnceleme tarihi itibarıyla söz konusu sürecin devam etmekte olduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla somut olayın niteliği ile başvurucuların iddiaları birlikte değerlendirildiğinde başvuruda yaşam hakkı kapsamında başvuru yollarının tüketilmediği sonucuna varılmıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA,

C. Kararın bir örneğinin bilgi için Tekirdağ 1. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2025/280) GÖNDERİLMESİNE 2/9/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NACİ İPEK

B. No: 2022/63911 | Karar tarihi: 02.09.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/63911

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NACİ İPEK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/63911)

Karar Tarihi: 2/9/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucu : Naci İPEK

Vekili : Av. Hüseyin DENİZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçundan yürütülen ceza yargılamasının makul bir özen ve süratle yürütülmemesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun Z.M. ile bir husumeti vardır. Z.M. 29/3/2010 günü başvurucuyu konuşmak üzere Van'daki bir mezarlığa çağırır. Başvurucu, buluşma yerine gittiğinde başlayan tartışma bir süre sonra üçüncü kişilerin de dâhil olduğu bir kavgaya dönüşmüş; kavga sırasında başvurucu, sol koltuk altı bölgesi ve sol uyluk arkasına aldığı iki bıçak darbesiyle ağır şekilde yaralanmıştır.

3. Van Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) konuya ilişkin olarak derhâl soruşturma başlatmıştır. Bu kapsamda tedavi gördüğü hastanede ifadesi alınan başvurucu, olay yerine gittiğinde başlayan tartışmanın devamında Z.M.nin sopayla, M.M.nin ise bıçakla kendisine saldırdığını, olay yerine sonradan gelen kişilerin de kendisini darbettiğini, kendisini bıçakla yaralayan kişilerin M.M. ve kavgaya sonradan dâhil olan A. lakaplı kişi olduğunu ileri sürmüştür.

4. Başsavcılık, şüpheliler ile olaya dair bilgisi olan kişileri tespit ederek tanık sıfatıyla beyanlarının kolluk tarafından alınmasını sağlamış; bu beyanlardan A. lakabıyla bilinen kişinin A.M. olduğunu tespit etmiştir. Cumhuriyet savcısı ayrıca başvurucunun beyanında kavgaya dâhil olduklarını ileri sürdüğü tüm şüphelilerin ifadelerini 21/4/2010 tarihinde bizzat almıştır.

5. Van Eğitim ve Araştırma Hastanesince düzenlenen adli rapora göre yaralanma kişinin yaşamını tehlikeye sokmuş ve kalın bağırsağın işlevinde sürekli zayıflamaya neden olmuştur.

6. Cumhuriyet savcısı 24/5/2010 tarihinde şüpheliler Z.M., M.M. ve A.M.nin başvurucuya yönelik olarak iştirak hâlinde neticesi sebebiyle ağırlaşmış kasten yaralama suçunu, başvurucunun da Z.M.ye yönelik olarak meşru savunma koşulları altında kasten basit yaralama suçunu işlediğinden bahisle iddianame düzenlemiştir. İddianamede kabul edilen oluşa göre Z.M. olay yerine gelirken üzerinde bulunan ve ele geçirilemeyen bıçağı M.M.ye vermiş, tartışmanın kavgaya dönüşmesi sonrasında Z.M. bıçağı M.M.den geri alarak başvurucuyu iki yerinden yaralamış, bu sırada M.M. ve A.M. de başvurucuyu darbetmiştir. Başsavcılık ayrıca Z.M.nin akrabası olan dört şüpheli hakkında kasten yaralama suçundan ek kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Başvurucu 24/5/2010 tarihli bu karara itiraz etmemiştir.

7. İddianamenin kabulüyle açılan kamu davası Van 2. Asliye Ceza Mahkemesinde görülmeye başlanmıştır. Mahkeme fiilin kasten öldürmeye teşebbüs suçu kapsamında değerlendirilebileceği ve bu nedenle yargılama görevinin üst dereceli mahkemeye ait olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiştir. Van 1. Ağır Ceza Mahkemesinin bu karara yönelik itirazı kabul etmesi sonrasında yargılamaya Van 5. Asliye Ceza Mahkemesince (Asliye Ceza Mahkemesi/Mahkeme) devam edilmiştir.

8. Mahkeme 3/3/2015 tarihinde sanık Z.M.nin haksız tahrik altında, neticesi sebebiyle ağırlaşmış silahla kasten yaralama suçundan neticeten 2 yıl 13 ay 15 gün hapis cezasıyla mahkûmiyetine, diğer sanıklar M.M. ve A.M.nin ise beraatine hükmetmiştir. Mahkeme ayrıca başvurucuya isnat edilen basit yaralama eyleminin meşru savunma koşulları altında gerçekleşmesi nedeniyle ceza verilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

9. Yargıtay 3. Ceza Dairesi sanıklar M.M. ve A.M.nin yaralama eylemine iştirak ettiğine dair tanık anlatımlarına neden itibar edilmediğinin gerekçeli kararda açıklanmadığı, yaralanmanın niteliği dikkate alındığında birden fazla nitelikli hâli ihlal eden sanık Z.M. hakkında temel ceza belirlenirken alt sınırdan uzaklaşılmayarak eksik ceza tayin edildiği gerekçesiyle 7/3/2018 tarihinde bozma kararı vermiştir.

10. Bozma sonrası yargılama neticesinde Mahkeme 8/10/2020 tarihinde sanıklar Z.M., M.M. ve A.M.nin haksız tahrik altında neticesi sebebiyle ağırlaşmış silahla kasten yaralama suçundan neticeten 3 yıl 9 ay hapis cezasıyla mahkûmiyetlerine karar vermiştir.

11. Yargıtay 1. Ceza Dairesi (Daire), sanıkların temyiz taleplerine ilişkin olarak yaptığı inceleme neticesinde belirlenen temel ceza ve uygulanan kanun maddeleri dikkate alındığında sonuç cezanın 3 yıl 1 ay 15 gün olması gerekirken hesap hatası yapılarak 3 yıl 9 ay hapis cezasına hükmedilmesi ve temel ceza belirlenirken sonuca etkili olacak şekilde alt sınırdan uzaklaşılmaması nedeniyle 3/6/2021 tarihinde bozma kararı vermiştir.

12. Mahkeme bozma sonrası yargılama neticesinde sanıkların aynı suçtan bu defa 3 yıl 1 ay 15 gün hapis cezasıyla mahkûmiyetlerine karar vermiştir. Sanıklar ve başvurucu 17/5/2022 tarihli bu karara karşı temyiz talebinde bulunmuştur.

13. Başvurucu 16/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Daire "Oluşa ve dosya kapsamına göre, sanıklar ve katılan arasındaki kavgada, sanıkların katılanı hayati tehlike geçirmesine ve kalın bağırsak işlevinde sürekli zayıflamaya neden olacak şekilde yaraladığı olayda, birden fazla nitelikli halin ihlali ile atılı suçu işleyen sanıklar hakkında, meydana gelen tehlike ve zararın ağırlığı, darbe sayısı ve 5237 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesinde belirtilen cezada orantılılık ilkesi dikkate alınarak aynı Kanun'un 86 ncı maddesinin birinci fıkrası uyarınca belirlenen temel cezada hakkaniyete uygun ve sonuca etkili olacak şekilde alt sınırdan uzaklaşılması gerektiğinin gözetilmemesi suretiyle eksik ceza tayini, hukuka aykırı bulunmuştur." şeklindeki gerekçeyle 26/12/2023 tarihinde bir kez daha bozma kararı vermiştir.

15. Asliye Ceza Mahkemesi, bozma sonrası yargılama kapsamında 11/2/2025 tarihinde sanıkların anılan suçtan 4 yıl 8 ay 7 gün hapis cezası ile mahkûmiyetlerine karar vermiştir. Dairenin 16/9/2025 tarihli onama kararıyla mahkûmiyet hükümleri kesinleşmiş ve yargılama sona ermiştir.

16. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

17. Başvurucu; ölüm tehlikesiyle karşı karşıya kalmasının üzerinden uzun süre geçmesine rağmen karmaşık nitelikte olmayan ceza davasının sonuçlanmadığını ve bu durumun sanıkların ödüllendirilmesi anlamına geldiğini beyan ederek yaşam hakkı, etkili soruşturma yükümlülüğü, maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı ile etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

18. Olayın niteliği ve formdaki iddialar doğrultusunda başvurucunun şikâyetlerinin özü yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkindir. O hâlde başvuruda incelenmesi gereken ilk husus başvurunun yaşam hakkı kapsamında incelenip incelenemeyeceğidir.

19. Ölümün gerçekleşmediği bazı hâllerde de başvuru; kişiye karşı kullanılan gücün derecesi ile türü, güç kullanımının ardında yatan niyet ve amaç ile maruz kalınan eylemin mağdurun fiziki bütünlüğü üzerindeki sonuçları gibi hususlar birlikte değerlendirilerek yaşam hakkı kapsamında incelenebilir (Mehmet Karadağ [2. B.], B. No: 2013/2030, 26/6/2014, § 20; Mustafa Çelik ve Siyahmet Şeran [2. B.], B. No: 2014/7227, 12/1/2017, § 69; Yasin Ağca [1. B.], B. No: 2014/13163, 11/5/2017, § 110).

20. Başvuruya konu olayda başvurucu vücuduna aldığı iki bıçak darbesi nedeniyle yaşamsal tehlike geçirmiş ve kalın bağırsağının işlevinde sürekli zayıflama meydana gelmiştir. Başvurucunun maruz kaldığı eylemin potansiyel olarak öldürücü niteliği ve ortaya çıkardığı vahim sonuçlar gözetildiğinde başvurunun yaşam hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

22. Yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülükleri kapsamında devlet, yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem

kurmakla da yükümlüdür. Bu usul yükümlülüğü şüpheli her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir (Fatma Akın ve Mehmet Eren [GK], B. No: 2017/26636, 10/11/2021, § 97).

23. Ölüme kasten neden olunması veya ölümün saldırı sonucu meydana gelmesi hâlinde etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğü ölüm olayı hakkında ceza soruşturması yürütülmesini gerektirir (Asya Göres ve diğerleri [GK], B. No: 2018/15851, 1/12/2022, § 74). Bu tür soruşturmanın Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek ölüm olayını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmesi, soruşturmanın makul bir özen ve süratle yürütülmesi, soruşturmanın veya sonuçlarının gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olması ve meşru menfaatlerini korumak için ölen kişinin yakınlarının soruşturma sürecine gerekli olduğu ölçüde katılabilmesi gerekir (Salih Akkuş [1. B.], B. No: 2012/1017, 18/9/2013, § 30; Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 99). Bununla birlikte etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Anayasa'nın 17. maddesi başvuruculara üçüncü kişileri bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı vermediği gibi devlete tüm yargılamaları mahkûmiyetle sonuçlandırma ödevi de yüklemez (Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 98).

24. Olası cezai sorumluluğun tespiti adına yürütülen soruşturma sonrasında kovuşturma evresine geçilmiş ise bu aşamanın da Anayasa'nın 17. maddesinin gereklerine cevap verebilecek nitelikte olması gerekir (Filiz Aka [1. B.], B. No: 2013/8365, 10/6/2015, § 30; Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 100).

25. Somut olayda, olayın gerçekleşmesinden hemen sonra soruşturma mercileri tarafından resen harekete geçilerek soruşturma başlatılmış, bu kapsamda başvurucu ve kavgaya dâhil olan kişiler ve tanıklar tespit edilerek beyanları alınmış, başvurucunun tedavi evrakı ile adli raporları temin edilmiş ve Z.M., M.M. ile A.M. hakkında başvurucuya yönelik eylemleri nedeniyle neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçundan kamu davası açılmıştır. Olaydan kısa bir süre sonra düzenlenen iddianamenin kabulüyle açılan kamu davası ise 15 yıldan uzun bir süre sonra 16/9/2025 tarihinde sona ermiştir. Başvurucunun soruşturma makamlarının olaydan haberdar olur olmaz, resen harekete geçerek yaralama olayını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmediğine ve soruşturma sürecine gerekli ölçüde katılamadığına yönelik bir iddiası yoktur. Başvuruya konu soruşturmada anılan ölçütler yönünden de bir eksiklik tespit edilememiştir. Öte yandan yargılamaya konu eylem ile sanıklara verilen cezalar arasında açık bir orantısızlık bulunduğunu söylemek de mümkün görünmemektedir. Bu nedenle başvuruya konu edilen ceza yargılamasının etkili olup olmadığının tespiti yönünden incelenmesi gereken tek mesele, ceza soruşturmasının makul bir sürat ve özenle yürütülüp yürütülmediğidir.

26. Olayların daha sağlıklı bir şekilde aydınlatılabilmesi, kişilerin hukukun üstünlüğüne olan bağlılığını sürdürmesi ve hukuka aykırı eylemlere hoşgörü gösterildiği ya da kayıtsız kalındığı görünümü verilmesinin engellenmesi adına mahkemeler kovuşturmaları makul bir süratle yürütmelidir (Filiz Aka, § 29). Bu gereklilik yaşanan gecikmelerin yargılamaların etkililiği üzerinde bir etki yaratıp yaratmadığı meselesinden tamamen ayrıdır. Bu sebeple kovuşturmada yaşanan aşırı gecikme tek başına yargılamanın etkisizliğine neden olabilir (Aysel Gezer ve diğerleri [2. B.], B. No: 2021/9961, 2/11/2023, § 142).

27. Somut olayda kavga olayını aydınlatabilecek ve sorumluların tespitine yarayacak tüm deliller toplandıktan sonra düzenlenen 24/5/2010 tarihli iddianamenin kabulüyle açılan kamu davası kapsamında Mahkemenin verdiği kararlar Yargıtay tarafından cezanın hatalı ve eksik belirlendiği gerekçesiyle üç defa bozulmuştur. Asliye Ceza Mahkemesi son olarak 11/2/2025 tarihinde sanıkların 4 yıl 8 ay 7 gün hapis cezası ile mahkûmiyetlerine karar vermiş ve bu karar temyiz incelemesinden geçerek 16/9/2025 tarihinde kesinleşmiştir. Sonuç olarak başvurucuya yönelik kasten yaralama eylemiyle ilgili yargılama 15 yıl 5 ayı aşkın bir sürede sonuçlandırılabilmiştir. Başvuruya konu davanın karmaşık nitelikte olmaması ve başvurucunun davanın uzamasına yol açmaması karşısında yargılamadaki hiçbir unsurun yargılamanın bu denli uzamasını haklı kılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla kovuşturma evresinde yaşanan bu aşırı gecikme nedeniyle yargılamanın makul bir özen ve süratle yürütüldüğü söylenemez.

28. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

29. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 100.000 TL manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

30. Başvuruda yaşam hakkının usul boyutu yönünden ihlal edildiği ve bu ihlalin yargılamanın makul bir sürede yürütülerek sonuçlandırılması ilkesine riayet edilmemesinden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

31. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında taleple bağlılık kuralı gereği net 100.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 100.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

Ç. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için Van 5. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2024/91, K.2025/140) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/9/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ERCAN ERDOĞAN

B. No: 2022/99759 | Karar tarihi: 02.09.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/99759

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERCAN ERDOĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/99759)

Karar Tarihi: 2/9/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucu : Ercan ERDOĞAN

Vekili : Av. Emre DAĞLI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, özel bir bakımevinde bulunan engelli bireyin ihmal sonucu ölümü hakkında etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun 2001 doğumlu oğlu A.C.E. hakkında düzenlenen 21/1/2010 tarihli sağlık kurulu raporunda orta derecede mental retardasyon (zekâ geriliği) ve epilepsi (günlük aktivitelerini engelleyen sık nöbet) tanılarıyla %82 oranında engelli olduğu belirtilmiştir.

3. A.C.E., Özel K.B.M. isimli bir bakımevine 2/7/2020 tarihinde kabul edilmiştir. Kabul esnasında sosyal hizmet uzmanı tarafından yapılan görüşme neticesinde düzenlenen değerlendirme raporunda engelli bireyin kendisini ifade edemediği, sık sık saldırgan tavırlar sergilediği, kendisine ve çevresine zarar verebildiği ve dikkat edilmesi gerektiği tespitlerine yer verilmiştir.

4. Bakımevinde bulunduğu 15/4/2021 tarihinde fenalaşan A.C.E. 112 Acil Çağrı Merkezi görevlilerince saat 23.03 sıralarında İnegöl Devlet Hastanesine getirilmiş, aynı gün saat 23.20 sıralarında yaşamını yitirmiştir.

5. İnegöl Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) konuya ilişkin olarak derhâl soruşturma başlatmıştır. Bu kapsamda Cumhuriyet savcısı ve adli tabibin katılımıyla ceset üzerinde ölünün adli muayenesi ve otopsi işlemleri yapılmıştır.

6. Cumhuriyet savcısının talimatına istinaden Bakımevine ait kamera kayıtları temin edilerek incelenmiştir. Kolluk görevlileri tarafından düzenlenen Görüntü İnceleme ve Çözüm Tutanağı'nda; olay yerini doğrudan gören bir kamera bulunmadığı, görüntülerin olay yerinin bulunduğu koridora ait olduğu, 21.00-23.59 saat aralığına ilişkin görüntü kaydına zaman zaman Bakımevi çalışanları ile burada kaldığı değerlendirilen kişilerin girdiği, saat 22.38 sıralarında Bakımevi personeli S.Ç.nin koridordaki odaların kapılarını açıp içeriye baktığı, bir erkek şahsın haber vermesi üzerine saat 22.40 sıralarında Bakımevi personeli M.A.T.nin koşarak olay yerine geldiği, saat 22.43 sıralarında Kurum Müdürü B.K.nın da olay yerine ulaştığı, saat 22.48 sıralarında 112 Acil Çağrı Merkezi görevlilerinin olay yerine geldiği tespitlerine yer verilmiştir.

7. Bakımevi Müdürü B.K. ile kurum çalışanları S.Ç. ve M.A.T.nin ifadeleri 26/4/2021 tarihinde kolluk görevlileri tarafından bilgi sahibi sıfatıyla alınmıştır. S.Ç. ifadesinde olay günü saat 22.30 sıralarında hastaların odalarını kontrol ederken A.C.E.nin odasına girdiğini, A.C.E.yi tuvaletin zemininde baygın hâlde gördüğünü, bu sırada herhangi bir yerinden kan gelmediğini, kaldırmak için kolundan çektiği esnada ağzından su geldiğini, bunun üzerine M.A.T.ye haber verdiğini ve ambulans çağırdıklarını beyan etmiştir. S.Ç. ayrıca A.C.E.nin daha önce de bir defa nöbet geçirip hastaneye kaldırıldığını ifade etmiştir.

8. Bakımevinde sağlık personeli olarak çalışan M.A.T. ifadesinde olay günü saat 22.30 sıralarında S.Ç.nin durumu bildirmesi üzerine A.C.E.nin odasına gittiğini, bu kişiyi ters bir vaziyette zeminde yatar şekilde gördüğünü, yaptığı kontrol neticesinde nabzının attığını tespit ettiğini, gerekli müdahaleyi yapıp uygun pozisyona getirince 112 Acil Çağrı Merkezine haber verdiklerini beyan etmiştir. M.A.T. de A.C.E.nin daha önce benzer nöbetler geçirip yoğun bakımda yattığını ifade etmiştir. Kurum Müdürü B.K. ise ifadesinde A.C.E.nin sık sık epilepsi nöbetleri geçirdiğini ve durumdan M.A.T.nin telefonla bilgi vermesi üzerine haberdar olduğunu beyan etmiştir.

9. Adli Tıp Kurumu Bursa Adli Tıp Grup Başkanlığı tarafından düzenlenen 24/8/2021 tarihli otopsi raporunda kişinin ölümünün gıda aspirasyonuna bağlı solunum yollarının tıkanması sonucu meydana geldiği belirtilmiştir. Otopsi raporunda ayrıca ölenin midesinden plastik eldiven olduğu anlaşılan üç cisim çıkarıldığı ifade edilmiştir.

10. Başvurucu 17/9/2021 tarihinde Başsavcılığa sunduğu dilekçeyle kurumda akşam yemeklerinin 18.00 sıralarında yendiğini, oğlunun uyku zamanı olan olay saatinde yemek yemesinin mümkün olmadığını beyan ederek konunun araştırılmasını talep etmiştir.

11. Başsavcılık 4/3/2022 tarihinde soruşturma dosyasını Adli Tıp Kurumu Birinci Adli Tıp İhtisas Kuruluna (İhtisas Kurulu) göndererek A.C.E.nin midesinde bulunan, sindirilmemiş üç plastik eldivenin gıda aspirasyonuna bağlı solunum yolları tıkanması sonucu meydana gelen ölüme herhangi bir etkisi olup olmadığına ve ölüme başkaca bir hususun etki edip etmediğine ilişkin rapor düzenlenmesini talep etmiştir.

12. Başvurucu 16/3/2022 tarihli dilekçeyle Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından olaya ilişkin olarak yürütülen tahkikat evrakının temin edilmesini talep etmiştir.

13. İhtisas Kurulu tarafından hazırlanan 25/3/2022 tarihli İhtisas Kurulu mütalaasında kişinin travmatik tesirle veya zehirlenerek öldüğünün tıbbi delillerinin bulunmadığı, ölümün

gıda aspirasyonuna bağlı mekanik asfiksi sonucu meydana geldiği ve ölümün meydana geliş şekli itibarıyla midedeki eldivenlerle ölüm arasında illiyet bağı olmadığı belirtilmiştir.

14. Başsavcılık 19/4/2022 tarihinde olaya ilişkin olarak kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Anılan kararda otopsi raporu, kurum çalışanlarının beyanları, başvurucunun 17/9/2021 tarihli dilekçesi ve İhtisas Kurulu mütalaası özetlendikten sonra ölümün gıda aspirasyonuna bağlı solunum yollarının tıkanması sonucu meydana geldiği, mideden çıkan eldivenlerle ölüm arasında illiyet bağı bulunmadığı ve bu hâliyle soruşturmayı gerektirecek herhangi bir suç veya suç şüphesine rastlanmadığı belirtilmiştir. Başvurucu, İhtisas Kurulunun değerlendirmelerine ve ulaştığı sonuçlara değinmek suretiyle bu karara itiraz etmiştir.

15. İnegöl Sulh Ceza Hâkimliği (Hâkimlik) başvurucunun anılan karara yaptığı itirazı 26/9/2022 tarihinde kesin olarak reddetmiştir.

16. Başvurucu itirazın reddi kararını 17/10/2022 tarihinde öğrendikten sonra 16/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

17. Başvurucu; devletin denetim ve gözetimi altındaki bir bakımevinde bulunan oğlunun sorumlu personelin ihmali neticesinde şüpheli şekilde öldüğünü, konuya ilişkin olarak etkili bir ceza soruşturması yürütülmediğini ileri sürmüştür. Başvurucuya göre Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünce gerçekleştirilen idari tahkikat evrakını temin etmeyen ve bakımevi yemek listesi ile cesetten çıkan gıda artıklarını karşılaştırmayan Başsavcılık olayın aydınlatılması için gereken delilleri toplamamıştır. Başvurucu ayrıca somut olayın özelliklerine ve hayatın olağan akışına aykırı nitelikteki İhtisas Kurulu mütalaasının kendisine tebliğ edilmeden kovuşturmaya yer olmadığına dair karara esas alındığını, soruşturma mercilerinin bakımevi çalışanlarının dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranışlarının ölümün meydana gelmesindeki etkilerini tartışmadan gerekçesiz bir şekilde karar verdiğini ifade ederek yaşam hakkı ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır.

18. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde somut süreci ve insan hakları yargısı içtihadı aktarılarak öncelikle kabul edilebilirlik koşullarının değerlendirilmesi, başvurunun esasına ilişkin olarak yapılacak değerlendirmede ise Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Bakanlık görüşü ekinde yer alan 22/4/2024 tarihli yazısında konuya ilişkin olarak görevlendirilen muhakkik tarafından hazırlanan inceleme raporunda kurumun ve kurum personelinin yapılması gereken iş ve işlemleri zamanında ve acil olarak yerine getirdiği, herhangi bir görev ihmali olmadığı sonucuna ulaşıldığı belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

19. Başvurucu, olayın gerçekleştiği özel Bakımevinin devletin denetim ve gözetimi altında olduğunu belirtmiş ancak ölümün meydana gelmesinde ilgili kamu kurumlarının bu görevlerini ihmal ettiklerine ilişkin herhangi bir iddia ileri sürmemiştir. Başvuru formu ve eklerinden anlaşıldığı kadarıyla başvurunun özü Bakımevi çalışanları olan üçüncü kişilerin sorumluluğunu ortaya koyacak etkili bir ceza soruşturmasının yürütülmediğine ilişkindir. Bu nedenlerle başvuru, yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiği iddiasıyla sınırlı olarak

incelenmiştir.

20. Yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülükleri kapsamında devlet, yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını sağlayabilecek, yaşam hakkına yönelik müdahaleler ile bu müdahalelerden doğan sorumluluğu tespit edebilecek ve mağdurlara uygun telafi sunabilecek etkili bir yargısal sistem kurmakla da yükümlüdür (Asuman Şahin ve diğerleri [GK], B. No: 2021/14318, 23/10/2025, § 78; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri [GK], B. No: 2019/25727, 28/7/2022, § 38).

21. Kasıtsız olarak ölüme sebebiyet verilmesi veya yaşamların kasıtsız olarak tehlikeye atılması durumunda mağdurlar için hukuki, idari hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması, anılan yükümlülüğün yerine getirilmesi için yeterlidir (Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14844, 1/12/2016, §§ 62, 63; Asuman Şahin ve diğerleri, § 79). Bununla beraber etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğü kastın söz konusu olmadığı bazı istisnai hâllerde de ceza soruşturması yürütülmesini gerektirebilir. Buna;

i. Kamu makamlarının muhakeme hatası veya dikkatsizliği aşan bir kusurunun olduğu, yani olası sonuçların farkında olmalarına rağmen söz konusu makamların bireylerin yaşamı için oluşan riskleri bertaraf etmek için yetkileri dâhilinde gerekli ve yeterli önlemleri almadıkları durumlar (Mehmet Ali Emir ve diğerleri [2. B.], B. No: 2012/850, 7/11/2013, § 51; Dilek Genç ve diğerleri [GK], B. No: 2014/3944, 1/2/2018, § 63) ile kamu görevlisi olmayan kişilerin hukuki sorumluluklarını pervasızca ihmal etmeleri sonucu yaşamın tehlikeye atıldığı veya ölümün gerçekleştiği hâller (Asuman Şahin ve diğerleri, § 79),

ii. Ölümün sağlık durumunun ciddiyeti bilinen ya da bilinmesi gereken hastaya gerekli acil sağlık hizmetinin sunulmaması sonucu meydana geldiği ya da sağlık hizmetlerinde var olan ve yetkililerce bilinen veya bilinmesi gereken ancak ortadan kaldırılması için gerekli önlemlerin alınmadığı sistemsel veya yapısal bir işlevsizliğin hastanın sağlık hizmetlerinden yoksun kalarak ölmesine neden olduğu durumlar (Ayhan Keçeli ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/24231, 23/2/2022, § 85; benzer yöndeki değerlendirme için ayrıca bkz. Kenan Sayın [1. B.], B. No: 2013/5376, 14/10/2015, § 47) örnek gösterilebilir.

22. Anılan yükümlülük, şüpheli ölüm vakasının söz konusu olduğu hâller ile yaşamı tehlikeye atan olayların gerçekleşme koşullarının belirsiz olduğu hâllerde de ceza soruşturması yürütülmesini gerektirir. Öte yandan bahsi geçen hâllerde yürütülen ceza soruşturmasında ölüm vakasının veya yaşamın tehlikeye atılmasının kasıtlı olarak meydana getirilmediği saptanırsa -önceki paragrafta belirtilen istisnai durumlardan biri olmadıkça ve kasıtlı olmayan eylemlerle yapılan müdahaleden doğan sorumluluk belirsiz bırakılmadıkça- mağdurlar için hukuki, idari hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli kabul edilebilir (Asuman Şahin ve diğerleri, § 80).

23. Bireysel başvuruya konu olayda A.C.E.nin ölümü üzerine Başsavcılık tarafından derhal soruşturma başlatılmıştır. Bu kapsamda ölü muayene ve otopsi işlemleri yapılmış, olaya ilişkin kamera kayıtları temin edilmiş ve olay hakkında bilgi sahibi olduğu değerlendirilen kişilerin beyanlarına başvurulmuştur. Başsavcılık ölümün gıda aspirasyonuna bağlı solunum yollarının tıkanması sonucu meydana geldiği yönündeki otopsi raporunu yeterli görmeyerek ölünün midesinde bulunan plastik eldivenler ile ölüm arasında bir illiyet bağının olup olmadığı hususunda daha kapsamlı bir rapor temin etmiştir. Bu doğrultuda hazırlanan İhtisas Kurulu mütalaasında kişinin travmatik tesirle veya zehirlenerek öldüğünün tıbbi delilleri bulunmadığı, ölümün gıda aspirasyonuna bağlı mekanik asfiksi sonucu meydana

geldiği ve ölümün meydana geliş şekli itibarıyla midede bulunan eldivenlerle ölüm arasında illiyet bağı olmadığı belirtilmiştir. Her iki raporda ulaşılan sonuçların birbiriyle uyumlu olması karşısında başvurucunun İhtisas Kurulu mütalaasındaki tespitin somut olayın özelliklerine ve hayatın olağan akışına uymadığı şeklindeki soyut itirazına ilişkin olarak daha kapsamlı bir araştırma yapılması gerekliliğinin ortaya çıktığını söylemek mümkün görünmemektedir. Bu bağlamda soruşturma mercilerinin ölüm olayını çevreleyen koşulları olabildiğince aydınlattığı ve ölüm nedenini elde edilen delillerle uyumlu bir şekilde belirlediği anlaşılmaktadır.

24. Soruşturma evresinde başvurucunun dosya içeriğini inceleme veya belgelerden örnek alma yetkisi kısıtlanmamış; başvurucu, dosyadaki delillere erişebilmiş ve itirazlarını öne sürebilmiştir. Bu kapsamda başvurucunun kendisine tebliğ edilmediğini ileri sürdüğü İhtisas Kurulu mütalaasına ilişkin itirazlarını Hâkimliğe sunduğu itiraz kanun yolu dilekçesinde ileri sürme fırsatı bulduğu belirtilmelidir. Dolayısıyla başvurucunun soruşturma sürecine gerekli olduğu ölçüde katılabilmesi şeklindeki gerekliliğin karşılanmadığını söylemek mümkün değildir.

25. Başsavcılık tarafından yürütülen ceza soruşturmasında elde edilen deliller ve ulaşılan sonuç gözetildiğinde başvurucunun oğlunun ölümüne üçüncü kişilerin kasten neden oldukları izlenimi uyandıracak bir unsur bulunmadığı görülmüştür. Başvurucu da bu yönde bir iddiada bulunmamış, gerek soruşturma sürecinde gerekse bireysel başvuru formunda ölümün Bakımevi yetkililerinin/çalışanlarının ihmalî davranışları sonucu meydana geldiğini ileri sürmüştür. Soruşturma sürecinde alınan ve birbirini teyit eden Adli Tıp Kurumu (ATK) raporlarına göre A.C.E. gıda aspirasyonu sonucu ölmüştür. Dahası A.C.E.nin zehirlendiğine ilişkin tıbbi bir kanıt yoktur. Başsavcılıkça yürütülen soruşturmada kamera görüntüleri temin edilip konuyla ilgili iki kurum çalışanının ifadesi alınmıştır. Başvurucu, Bakımevinde çıkan yemekler ile A.C.E.nin midesinde çıkan yemeklerin karşılaştırılmadığını iddia etse de ATK raporlarına göre somut olayda zehirlenme delilinin bulunmadığı vurgulanmalıdır. Bu bakımdan olayın gerçekleşme koşullarının belirsiz bırakıldığını söylemek mümkün görünmemektedir. Dolayısıyla başvurucunun temelde yakınının gıda aspirasyonu yaşamaması için gerekli tedbirlerin alınmasında ihmal gösterildiğine yönelik iddiası bağlamında etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğü, bakımevi aleyhine açılacak bir tazminat davası yoluyla da yerine getirilebilir. Kaldı ki başvurucu soruşturma mercilerine isnat ettiği eksikliklerin veya ceza soruşturması neticesinde ulaşılan sonucun ölüm olayına ilişkin olarak açabileceği tazminat davasında ilgili kişi veya kurumların sorumluluğunun tespiti ile olaydan kaynaklanan mağduriyetinin giderilmesi bakımından başarı şansını olumsuz etkilediğine dair bir açıklamada da bulunmamıştır.

26. İncelenen başvuruda başvurucu, tazminat davası yolunu tükettiği yönünde bir bilgi/belge sunmadığından ileri sürdüğü yaşam hakkı ihlali iddiası için yargısal başvuru yollarını tüketmediği sonucuna ulaşılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 2/9/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EFKAN ERTUĞRAL

B. No: 2023/17185 | Karar tarihi: 02.09.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/17185

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EFKAN ERTUĞRAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/17185)

Karar Tarihi: 2/9/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gülsüm Gizem GÜRSOY

Başvurucu : Efkan ERTUĞRAL

Vekili : Av. Doğan ESER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, iş sözleşmesi feshedilen başvurucunun sendikal tazminat talebinin reddedilmesi nedeniyle sendika hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun iddiasına göre iş sözleşmesi sendikal nedenlerle sonlandırılmıştır. Başvurucu, bu kapsamda sendikal tazminat talepli dava açmıştır.

3. Açılan davada ilk derece mahkemesi kararında; işverenin, başvurucunun deneme süresinde iki kez kaza yapması nedeniyle iş sözleşmesini feshettiğini iddia ettiği, özlük dosyasının incelenmesinde 4-5/10/2021 tarihlerinde işyerinde maddi hasarlı kazaya karıştığının tutanak altına alındığı, başvurucunun söz konusu kazalara yargılama boyunca herhangi bir itirazda bulunmadığı, davalı tanıklarının da iş kazalarının yaşandığını belirttiği ve iş sözleşmesinin bu nedenle sonlandırıldığı belirtilmiştir. Kararda, başvurucunun sendikal faaliyetlere katıldığının, başvurucuya yönelik olarak sendikalı olmasından veya başka bir sebepten kaynaklanan herhangi bir ayrımcılık yapıldığının güçlü bir şekilde ispatlanmadığı belirtilerek sendikal fesih olgusunun gerçekleşmediği sonucuna ulaşılmıştır. Anılan karara karşı yapılan istinaf başvurusu da 24/1/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

4. Nihai karar, başvurucu tarafından 13/2/2023 tarihinde öğrenilmiştir. Başvurucu 28/2/2023 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

II. DEĞERLENDİRME

5. Başvurucu; iş sözleşmesinin sendikal nedenlerle feshedildiğini, mahkemelerin işverenin fesih iddiasını esas alarak karar verdiğini, eksik inceleme sonucu verilen ret kararının adil yargılanma hakkı, mülkiyet hakkı ve sendika hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

6. Başvurucunun iddiaları sendika hakkı kapsamında incelenmiştir.

7. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

8. 18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun "Sendika özgürlüğünün güvencesi" başlıklı 25. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) İşçilerin işe alınmaları; belli bir sendikaya girmeleri veya girmemeleri, belli bir sendikadaki üyeliği sürdürmeleri veya üyelikten çekilmeleri veya herhangi bir sendikaya üye olmaları veya olmamaları şartına bağlı tutulamaz.

(2) İşveren, bir sendikaya üye olan işçilerle sendika üyesi olmayan işçiler veya ayrı sendikalara üye olan işçiler arasında, çalışma şartları veya çalıştırmaya son verilmesi bakımından herhangi bir ayrım yapamaz. Ücret, ikramiye, prim ve paraya ilişkin sosyal yardım konularında toplu iş sözleşmesi hükümleri saklıdır.

(3) İşçiler, sendikaya üye olmaları veya olmamaları, iş saatleri dışında veya işverenin izni ile iş saatleri içinde işçi kuruluşlarının faaliyetlerine katılmaları veya sendikal faaliyette bulunmalarından dolayı işten çıkarılamaz veya farklı işleme tabi tutulamaz.

(4) İşverenin … yukarıdaki fıkralara aykırı hareket etmesi hâlinde işçinin bir yıllık ücret tutarından az olmamak üzere sendikal tazminata hükmedilir.

(5) Sendikal bir nedenle iş sözleşmesinin feshi hâlinde işçi, 4857 sayılı Kanunun …, 20 ve 21 inci madde hükümlerine göre dava açma hakkına sahiptir. İş sözleşmesinin sendikal nedenle feshedildiğinin tespit edilmesi hâlinde, 4857 sayılı Kanunun 21 inci maddesine göre işçinin başvurusu, işverenin işe başlatması veya başlatmaması şartına bağlı olmaksızın sendikal tazminata karar verilir. Ancak işçinin işe başlatılmaması hâlinde, ayrıca 4857 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen tazminata hükmedilmez. İşçinin 4857 sayılı Kanunun yukarıdaki hükümlerine göre dava açmaması ayrıca sendikal tazminat talebini engellemez.

(6) İş sözleşmesinin sendikal nedenle feshedildiği iddiası ile açılacak davada, feshin nedenini ispat yükümlülüğü işverene aittir. Feshin işverenin ileri sürdüğü nedene dayanmadığını iddia eden işçi, feshin sendikal nedene dayandığını ispatla yükümlüdür.

(7) Fesih dışında işverenin sendikal ayrımcılık yaptığı iddiasını işçi ispat etmekle yükümlüdür. Ancak işçi sendikal ayrımcılık yapıldığını güçlü biçimde gösteren bir durumu ortaya koyduğunda, işveren davranışının nedenini ispat etmekle yükümlü olur. .."

9. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun sendikal fesih iddiasının değerlendirilmesi bakımından ortaya koyduğu kriterlerle ilgili 7/10/2009 tarihli ve E.2009/9-372, K.2009/416 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... fesih tarihine yakın tarihlerde işyerinde çalışan işçi sayısı, işyerinde çalışan sendikaya üye olan ve olmayan işçilerin sayısı, hangi tarihlerde üye oldukları, üyelikten çekilen, çekilme sonrası çalışmaya devam eden işçilerin olup olmadığı, çıkarılan işçilerin kaçının sendikalı olduğu, yeni işçi alınıp alınmadığı ve alınmışsa yeni işçilerin sendikalı olup olmadığı, toplu iş sözleşmesi prosedürü uygulanmasının söz konusu olup olmadığı, işverence ekonomik veya teknolojik nedenlere dayalı bir fesih yoluna gidilmesi halinde teknik yönden bu hususların araştırılması, feshin son çare olarak kullanılıp kullanılmadığının değerlendirilmesi gereklidir"

10. Anayasa Mahkemesi, benzer başvurularda mahkemelerin sendikal nedenlerle iş sözleşmelerinin feshinin sendika hakkını ihlal ettiği iddialarını incelemiştir (bkz. Emine Yaşar Kaya ve Melike Gök [2. B.], B. No: 2020/32802, 19/7/2023, Aydın Okutucu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2020/11279, 24/5/2023, Ayhan Akyüz ve diğerleri [1. B.], B. No: 2018/6851, 10/5/2023; Refiye Şentürk Varlı [1. B.], B. No: 2021/10518, 20/7/2023; Emrah Üzegül ve diğerleri [1. B.], B. No: 2020/22386, 7/6/2023; Muharrem Çimen [GK], B. No: 2016/5002, 23/3/2023). Anayasa Mahkemesi, bu başvurularda bir iş sözleşmesinin salt sendikal nedenlerle feshedilip feshedilmediğinin tespit edilebilmesi için -Yargıtay ve AİHM içtihatlarında vurgulanan hususları da gözönüne alarak- bazı kriterler belirlemiştir. Bu kriterler, dava konusu olaylara göre genişletilmesi mümkün olmakla birlikte şöyle sıralanabilir:

-Fesih tarihine yakın tarihlerde işyerinde çalışan işçi sayısı, işyerinde sendikaya üye olan ve olmayan işçilerin sayısı, hangi tarihlerde üye oldukları, üyelikten istifa eden/istifa sonrası çalışmaya devam eden işçilerin olup olmadığı, çıkarılan işçilerin kaçının sendikalı olduğu, yeni işçi alınıp alınmadığı ve alınmışsa yeni işçilerin sendikalı olup olmadığı,

-Sendikal neden kavramının bir fiilin sendikal olarak değerlendirilebilmesi için sadece kurulu bir sendika tarafından yahut sendika üyeleri tarafından yapılmasının zorunlu olmadığının gözönüne alınması, sendika üyesi olmayan bir işçinin henüz kurulmamış bir sendikanın örgütlenmesi için veya kurulmuş bir sendikanın propagandasını yapmak üzere organizasyon düzenlenmesi ya da düzenlenen bir faaliyete katılması veya destekleyici eylemlerde bulunması (sendikaya üye toplama, sendikal konuşmalar yapma, broşür dağıtma vb.) gibi faaliyetlerin de sendikal faaliyet kapsamında değerlendirilmesi, bunun sonucunda anılan hususların iş sözleşmesinin feshinde etkili olup olmadığının belirlenmesi,

-İş sözleşmesi feshedilenlerin sendikal faaliyette öncü olup olmadıkları,

-Toplu iş sözleşmesi prosedürü uygulanmasının söz konusu olup olmadığı,

-Özellikle sendika üyesi olan ve/veya sendikal faaliyet içinde bulunan işçilerin benzer gerekçelerle ve/veya yakın tarihlerde işten çıkarılıp çıkarılmadığı,

-İşyerinde başka sendikalara üye olan işçilerin olup olmadığı, mensubu olduğu sendikadan istifa edenlerin başka bir sendikaya üye olup olmadığı, tüm sendikalı işçilerin toplam işçi sayısına oranı (işyerinin varsa başka şubelerinde çalışan sayısının da dikkate alınarak bu oranın belirlenmesi), bu oranın dava konusu fesih tarihinden önceki ve sonraki dönemlerde ne şekilde değiştiği (örneğin altışar aylık ya da birer yıllık önceki ve sonraki dilimlerin esas alınması),

-Hâlen sendikalı çalışan varsa sayılarının sembolik olup olmadığı, bu kişilerin üye olduğu sendikaların işyerinde toplu iş sözleşmesi imzalayabilmek için yetkili sendika olma ihtimallerinin bulunup bulunmadığı,

-Sendikal fesih iddialarına ilişkin tanık dinlenip dinlenmediği, bilirkişi raporu alınıp alınmadığı; bu delillerin ne şekilde değerlendirildiği, anılan delillere itibar edilmemişse nedenlerinin ilgili ve yeterli gerekçe ile açıklanıp açıklanmadığı,

-Sendikalı olanların veya sendikal faaliyette bulunanların çalışma alanlarında baskıya uğrayıp uğramadığı (bilmedikleri işlerde çalıştırma, işveren tarafından bizzat yahut diğer çalışanlar aracılığıyla sözlü baskı yapılması, sosyal medya hesaplarının takip edilmesi, gerek olmadığı hâlde fazla iş yükleme/fazla mesaiye bırakma, düşük ücretle çalıştırma, özlük haklarından yararlandırmama veya az yararlandırma vb.),

-Sendikal faaliyetlerin iş gücünü etkileyip etkilemediği ve bunun işverence ortaya konulup konulamadığı,

-İşletmesel nedenlerle işten çıkarmalarda öncelikle sendikalı veya sendikal faaliyette bulunan işçilerin çıkarılıp çıkarılmadığı,

-Performans nedeniyle işten çıkarmalarda objektif kriterler belirlenip belirlenmediği, bu kriterlerin sendikalı veya sendikal faaliyette bulunanlarla diğer işçilere aynı şekilde uygulanıp uygulanmadığı,

-Aynı ya da benzer gerekçelerle işten çıkarılan işçilerin başka mahkemelerde görülen davalarının farklı sonuçlandığına ilişkin iddialar varsa bu iddiaların dikkate alınıp alınmadığı, varsa bu kararlardan neden ayrışıldığının izah edilip edilmediği kriterlerin mahkemelerce somut olaya uyduğu ölçüde uygulanması gerekir (Ahmet Yavuz [2. B.], B. No: 2019/28133, 14/12/2023, § 28).

11. Bu kapsamda eldeki başvuruda olduğu gibi sendikal nedenlerle bir iş sözleşmesinin sonlandırıldığı iddia edildiğinde mevzuatın gerektirdiği hususların ve ispat şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğini değerlendirmek öncelikle derece mahkemelerinin görevidir. Derece mahkemelerinin olayın şartlarını değerlendirmek açısından daha avantajlı konumda bulunduğu açıktır. Anayasa Mahkemesinin rolü ise bu kuralların yorumunun Anayasa'ya uygun olup olmadığını belirlemekle sınırlıdır. Önemle değinmek gerekir ki derece mahkemeleri önündeki uyuşmazlık ne kadar Anayasa'da yer alan temel hak ve hürriyetleri ilgilendirirse Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamında bu hak veya hürriyete ilişkin sınırlama ölçütlerini ve güvencelerini denetleme yetkisi o kadar artar. Anayasa Mahkemesinin temel görevi Anayasa'da yer alan hükümlerin yeknesak ve doğru bir biçimde uygulanmasını sağlamaktır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi, derece mahkemeleri tarafından izlenen usulü denetlemek ve özellikle mahkemelerin Anayasa'nın 51. maddesindeki güvenceleri gözetip gözetmediğini belirlemekle yetinmektedir. Dolayısıyla yapılan incelemede derece mahkemelerinin yeri alınmamakta, kamusal makamların süreç içindeki tutumları sendika hakkı bağlamındaki usule ilişkin güvenceler açısından değerlendirilmektedir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Türkiye Gıda ve Şeker Sanayi İşçileri Sendikası [2. B.], B. No: 2016/13328, 19/11/2020, § 40; Türkiye Petrol, Kimya ve Lastik Sanayi İşçileri Sendikası [1. B.], B. No: 2016/13531, 15/12/2020, § 40; Ahmet Sefa Topuz ve diğerleri [1. B.], B. No: 2016/16056, 21/4/2021, §57; Muharrem Çimen, § 42; Aydın Okutucu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2020/11279, 24/5/2023, § 39). Bu noktada Anayasa Mahkemesinin yapacağı inceleme, başvurucunun sendikal nedenlerle işten çıkarıldığı gerekçesiyle açtığı davada devletin pozitif yükümlülüğünün gerektirdiği şekilde yargısal bir değerlendirme yapılıp yapılmadığına, özellikle derece mahkemesi kararlarının konuyla ilgili ve yeterli gerekçe içerip içermediğine ilişkindir.

12. Anayasa Mahkemesi Cüneyt Naci Yıldırım ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2020/26593, 10/12/2025) kararında, başvurucu ile aynı işyerinde çalışan ve başvurucu ile yakın tarihlerde işten çıkarılan S.Y.nin iş sözleşmesinin sonlandırılmasına ilişkin sendikal fesih iddialarını incelemiştir. Anılan kararda; ilk derece mahkemesinin tespitlerine göre; fesih tarihinden 6 ay öncesi ve 6 ay sonrası davalı işyerinde A. Sendikasından istifa eden 24 üyenin davalı işyerinde çalışmaya devam ettiği, istifa etmeyen 94 üyenin değişik tarihlerde işten çıkarıldıkları, işten çıkarılanların yerine işçi alımlarının devam ettiği, davalı işyeri nezdindeki üye sayısının 161 olduğu, işten çıkarılanlar düşürüldüğünde 3/6/2022 tarihi itibarıyla kalan üye sayısının 55 olduğu, 4/1/2023 tarihi itibarıyla 40 kişinin üyeliğinin devam ettiği belirtilmiştir (anılan kararda bkz. §27). İlk derece mahkemesi kararında; özellikle sendikanın yetki tespitinin kesinleşmesinden sonra işçilerin yoğun bir şekilde işten çıkarıldığı dönemde sendikaya üyeliklerin son derece azaldığı, bazı aylarda hiç üye kaydının yapılmadığı, bu dönemde sendikadan istifaların arttığı, işyerinde sendikalı işçilerle sendikasız işçiler arasında izin alma, fazla mesailere kalma, bölüm değişikliği yapılması ve vardiyaların ayarlanması hususunda sendikalı işçilerin aleyhine olacak şekilde ayrımcılık yapıldığı, bu ayrımcılığın nedeninin işyerindeki sendikalı işçilerin işten veya sendikadan istifa etmesinin sağlanmasına yönelik olduğu, çalışma esnasında işveren yetkilileri tarafından sendikalı işçilerden sendikadan istifa etmeleri aksi takdirde işten çıkarılacaklarına dair söylemlerinin olması, işveren aleyhine açılmış sendikal tazminat talepli kesinleşmiş veyahut yargılama süreci devam eden derdest davalar, tanıklarca S.Y özelinde sendikal baskının bulunduğunun doğrulanması hususları bir arada değerlendirildiğinde S.Y.nin iş akdinin sendikal nedenlerle feshedildiği sonucuna ulaşılmıştır (anılan kararda bkz. §27) .

13. Eldeki başvuruda da; dosya içinde yer alan 18/3/2022 tarihli bilirkişi raporuna bakıldığında; Cüneyt Naci Yıldırım ve diğerleri kararında yer alan istatistiksel verilere benzer verilerin yer aldığı; ayrıca yine dosya içinde bulunan 12/4/2017 tarihli Çalışma Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığı raporuna göre işverenin sendikal faaliyetleri engeller nitelikte eylemlerde bulunduğu ve bu kapsamda işveren hakkında sendikal faaliyetleri engelleme suçundan suç duyurusunda bulunulduğunun belirtildiği görülmüştür.

14. Yanı sıra mahkemelerin başvurucunun maddi hasarlı kazaya sebebiyet vermesi nedeniyle iş akdinin feshedildiği sonucuna ulaşmasında; bu kazaların kapsamının ne olduğu, maddi zararın boyutu ve işverenin katlanmak zorunda kaldığı külfet gibi hususlarda bir değerlendirmenin yapılmadığı anlaşılmıştır. Gerek ilk derece mahkemesi gerek Bölge Adliye Mahkemesinin kararlarında; dosya içinde yer alan bilirkişi raporu ve teftiş raporunda yer alan verilerin neden dikkate alınmayıp salt işveren ve işveren tanık beyanları esas alınarak sendikal feshin gerçekleşmediği sonucuna ulaşıldığına dair ilgili ve yeterli gerekçenin bulunmadığı görülmüştür. Dolayısıyla eldeki başvuru bakımından Cüneyt Naci Yıldırım ve diğerleri kararında yapılan değerlendirmeler ve varılan sonuçtan ayrılmayı gerektirir bir yön görülmemiştir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

16. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama ve 100.000 TL maddi, 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

17. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için

yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

18. Öte yandan ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için manevi zararları karşılığında başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Maddi tazminata ilişkin talepler yeniden yargılama kapsamında giderilebileceğinden maddi tazminat talebi reddedilmiştir.

IV. HÜKÜM

A. Sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin sendika hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Düzce 2. İş Mahkemesine (E.2021/301, K.2022/273) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 1.480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/9/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.